

Fra: Simona Brazauskaite []
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]
Kopi: Magne Lohre [Magne.Lohre@ringerike.kommune.no]
Sendt: 23.08.2017 14:41:34
Emne: Overvann i kommuneplan arealdel
Vedlegg: Overvann i kommuneplan arealdel.docx

Hei

Jeg vedlegger retningslinjer for overvannshåndtering.
De bør ligge et sted under Teknisk infrastruktur, miljøkvalitet eller samfunnssikkerhet.

Med vennlig hilsen
Simona Brazauskaite
Saksbehandler VA

Ringerike kommune
Teknisk forvaltning

Mobil 40804247

Teknisk infrastruktur, miljøkvalitet og samfunnssikkerhet

§ 17 Overvann (pbl § 11-9 nr 3, 6 og 8)

Retningslinjer

Overvannet skal håndteres innenfor det området det produseres.

Treleddsstrategi (infiltrere – fordrøye – avlede) benyttes for overvann og grønnstruktur i arealplanlegging.

- *Bortledning skal være sikret i samsvar med forurensningsloven.*
- *Bortledning av overvann og drensvann skal skje slik at det ikke oppstår oversvømmelse eller andre ulemper ved dimensjonerende regnintensitet.*

Planleggingen skal ta hensyn til overordnet grønnstruktur og forsvarlig overvannshåndtering.

- *Bygninger og anlegg skal utformes slik at naturlige flomveier bevares og risikoen for overvannsflom reduseres.*
- *Overvannstiltak skal planlegges som bruks- og opplevelseselementer i utearealer.*
- *Blå-grønnstruktur, som naturlige vannforekomster, kunstige vannspeil, vegetasjon og parkanlegg, skal være opparbeidet før brukstillatelse gis.*
- *Åpne strekninger for elver, bekker, vann og dammer skal opprettholdes.*

Det kan stilles krav til utforming av blå-grønnstruktur slik at strukturen ikke hindrer infiltrasjon og fordrøyning.

- *Krav til avrenningshastighet (l/s), avrenningsfaktor eller fordrøyningskapasitet (m³) for områder kan stilles.*
- *Krav om at grunnforhold med naturlig infiltrasjon opprettholdes kan stilles.*

Krav til utbygger om maksimal påslippsmengde til ledningsnett/resipient kan stilles. Dette vil være områdeavhengig og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Utbygger/tiltakshaver må bekoste nødvendige tiltak for å holde seg innenfor de gitte krav.

Alle overvannshåndteringer i nye utbyggingsområder og rehabilitering skal bruke bærekraftige prinsipper.

	
Fossekallen IL v/ Tom Bondehagen tlf 906 77 422 tom@bondehagen.com	Ringerike o-lag V Kristian Kihle, tlf 905 05 961 kriskihl@online.no

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret,
postmottak@ringerike.kommune.no

24. august 2017

Høringsuttalelse: Kommuneplanens arealdel

Ringerike orienteringslag (ROL) viser til forslaget til Kommuneplanens arealdel lagt ut på høring med frist 25. august. O-idretten er avhengig av natur- og friluftslivsområder for å utøve idretten, og vi har gjennom vår aktivitet god kjennskap til bruk og verdier. På dette grunnlag har vi følgende kommentarer til forslaget til arealdelen av kommuneplanen.

En ensidig utbyggingsplan?

Etter vårt syn bærer planforslaget i for stor grad preg av å være en utbyggingsplan der en er opptatt av å finne arealer til næringsvirksomhet og boliger, og i for liten grad fokuserer på hvilke arealer som bør ivaretas av hensyn til naturmiljø og for folks trivsel, livskvalitet og folkehelse. Kommunen har vedtatt fine målformuleringer som at «Ringerike skal være en attraktiv bokommune» og «Helse i alt vi gjør, og aktivitet for alle i Ringerike». Men når en kommer til de konkrete avgjørelsene om arealbruk, ser det ut til at utbyggings- og næringsinteresser vinner. Det er positivt at kommunen viser til rapporten «Bynære friluftsområder», men vi mener resultatene fra denne i for liten grad er lagt til grunn for avveiningene mellom utbyggings- og bevaringsinteressene. Det er for oss uklart om Ringerike kommune har oppdatert kunnskapsgrunnlaget om verdien av friluftsområdene etter Miljødirektoratets opplegg for kartlegging og verdsetting av friluftsområder.

Ringerike kommune står foran en periode med stor utbygging og vekst knytta til realisering av ny E 16 og Ringeriksbanen. I forkant av en slik vekstperiode burde en være særlig opptatt av hvilke natur- og friluftsområder der er viktig å ivareta for å sikre at «Ringerike skal være en attraktiv bokommune» og for sikre «Helse i alt vi gjør». For folks helse og trivsel er det viktig med natur- og friluftsområder i umiddelbar nærhet av bolig. For utvikling av orienteringsidretten, som har lange og sterke tradisjoner på Ringerike, er det avgjørende at vi har store nok nærfriluftsområder til å drive rekrutterings- og treningsaktivitet, arrangere karuselløp og tilby tur-orientering tilpassa alle grupper.

I Friluftsmeldinga (Meld St 18 (2015-2016) Friluftsliv – naturen som kilde til helse og livskvalitet) anbefales det at alle kommuner har et mål om at ingen skal bo mer enn 500

meter fra nærmeste sti eller turveg. ROL oppfordrer Ringerike kommune til å vedta en slik målsetting og følge konkret opp både i eksisterende og når nye boligområder etableres, og når det fremmes utbyggingsforslag som kan redusere tilgangen til stier og turveger.

Konkret vil vi trekke fram Hovsmarka som et utrolig viktig nærfriluftsområde for Hønefoss med god tilrettelegging for idrett og friluftsliv. ROL bruker området mye og jevnlig til orienteringsaktivitet. Vi er innforstått med de reguleringsplanvedtak som er gjort til industriformål. Dersom disse ikke realiseres, mener vi at området må tilbakeføres til landbruks-, natur- og friluftsområde, og med hensynssone friluftsliv. Det vil være et uopprettelig feilgrep å tillate en satelittutbygging med boligtomter på f.eks. Børdalsmoen som er et så viktig og flott nærfriluftsområde sammen med resten av Hovsmarka.

Sør i Hønefoss har de siste restene av Hvervenmoen en liknende verdi, som tilsier at en bevarer et nærfriluftsområde her. I Heradsbygda er Oppenåsen et viktig område for o-idrett. Dersom en velger ytterligere utbygging, vil vi understreke betydningen av å sette av tilstrekkelige arealer i et bredt belte på toppen av åsen og nordover – både for o-idrett og friluftsliv. De siste årene har ROL etablert aktivitet på Tyristrand med nærkart over Kindsåsen i direkte tilknytning til idrettsanlegget. Det er viktig at en ved eventuell framtidig utbygging ivaretar sammenhengen mellom idrettsanlegget og natur- og friluftsområdet slik at det blir et enhetlig område for fysisk aktivitet – inklusiv o-idrett. Når barna på Tyristrand har døpt toppen av Kindsåsen til «verdens fineste topp», sier det alt om verdien av området.

Furumoene – Ringerikes viktigste treningssentre

Eggemoen, Hensmoen og Kihlemoen er unike områder for orienteringsidrett. Her er det gode stier som gjør områdene velegna for nybegynneropplæring, tutororientering og presisjonsorientering (o-idrett for mennesker med funksjonsnedsettelser). I tillegg byr disse flate moene på krevende retningsorientering og med dødisgroper på utfordrende kartlesing. Dette er spesielt i norsk sammenheng, og har gjort at vi jevnlig har arrangert store nasjonale løp på Ringerike. De siste årene Norgesmesterskap ultra langdistanse (2015) og Night Hawk – Norges største stafett (2017) - på Eggemoen. Disse store løpene innebærer også positiv markedsføring av kommunen.

Gjennom vår bruk av moene til o-idrett, registrerer vi også den enorme bruken av disse områdene til friluftsliv (turgåing, hundelufting, bær- og sopplukking) og annen idrett (løping, sykling, skigåing). Marka og Ringkollen-området er utrolig viktig, men vårt inntrykk er at en breiere og større del av befolkningen bruker moene til fysisk aktivitet.

Vi er innforstått med at kommunen gjennom en rekke enkeltvedtak opp gjennom årene har gitt tillatelse til omfattende utbyggings- og næringsvirksomhet på disse moene. Hvis alle planene realiseres, går viktige områder for friluftsliv, trening og idrett tapt for alltid. Ringerike mister vesentlige kvaliteter for innbyggerne.

ROL oppfordrer kommunen til å vekte verdien av natur- og friluftinteressene på moene langt høyere i framtida, og være mer restriktiv med å tillate utbygging og næringsvirksomhet. Ved detaljregulering bør en legge vekt på å bevare korridorer og ferdselsårer, og det bør trekkes varige utbyggingsgrenser slik at de siste restene bevares for framtidige generasjoner.

Sammenhengende nett av stier og turveger

På kommuneplankartet vises viktige ledd i kommunikasjonssystemet. Vi synes det er flott og viktig at kommunen her har tatt med gang- og sykkelveger, og særlig turveger. Så vidt vi forstår er imidlertid bare pilegrimsleden gjennom kommunen vist som turveg. Det er verken den viktigste eller mest brukte turvegen gjennom kommunen. ROL mener at alle skilta og merka turveger og stier burde vært vist på arealdelen av kommuneplanen.

Turveger og stier har en viktig funksjon i kommunikasjonssystemet som skoleveg, jobbveg mm, og er viktigste anlegg for fysisk aktivitet i befolkningen som helhet. Skal veksten i transport i byområdene ivaretas gjennom gange, sykling og kollektivtransport, slik Stortinget har vedtatt, må turveger og stier tillegges økt betydning. De store «folkeaktivitetene» som gåing, jogging, løping, sykling og skigåing innebærer bruk av gang- og sykkelveger, turveger, stier og skiløyper. De er så viktige at når de gjennom skilting og merking har fått en avklart status, bør de også framgå av kommuneplankartet. Avmerking på kommuneplankartet vil gjøre at en ikke bygger ned disse viktige ferdselsårene av mangel på kunnskap.

Vennlig hilsen

Fossekallen IL

Ringerike orienteringslag

Tom Bondehagen
Leder

Kristian Kihle
Leder

Kopi: Ringerike idrettsråd
Ringerike Turistforening

Fra: Ole Ragnar Dihle [Ole.Ragnar.Dihle@veidekke.no]

Til: Kari Gustavson [Kari.Gustavson@ringerike.kommune.no]; postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi: Trond Henriksen [trondhen@yahoo.no]; Jan Erik Gulbrandsen [jeg@hadeland-energi.net]

Sendt: 25.08.2017 23:03:26

Emne: Arealplaner for Ringerike Kommune

Vedlegg: Brev til RiR 030717.jpeg

Hei Kari,

Ønsker å oversende brevet som HSK og HHK felles har oversendt til Idrettsrådet i forbindelse med Beachhåndballbaner i Schjongslunden. Om dette er relevant i forhold til høring om ny arealplan, ber vi om at dere vurderer.

Klubbene ønsker å beholde de nyetablerte beachbanene i Schjongslunden også etter at skoleutbygging på Ullerål Skole og Hov Skole er slutført. At det er gjort et vedtak på at banene er midlertidige, er klubbene er klar over, men ser ingen fornuftig grunn til at de skal flyttes tilbake igjen til Hovsmarka. De positive synergiene ved at håndballen i så stor grad som overhodet mulig er samlet på ett område, er mange.

Vi kommer selvfølgelig til å følge opp denne saken fremover.

Ønsker deg samtidig en riktig god helg Kari.

Ole Ragnar Dihle

Nestleder HSK Håndball

Tlf: (+47) 902 34 014

ole.ragnar.dihle@veidekke.no

www.honefoss-sk.no

Hønefoss, 3. juli 2017

Ringerike Idrettsråd
v/Bjørn Marseth

E-post: bjormar@gmail.com

Kommunedelplan – Arealdel

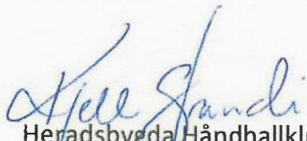
Vi viser til protokoll fra rådets styremøte nr 6/2017 sak 32/17.

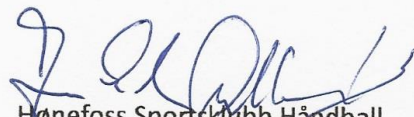
Vi er meget positive til at rådet peker på den allsidighet som er innen idretten på Ringerike og dermed også behovet for betydelig mer plass. Det er også viktig med tanke på den utbyggingen vi står foran i området ved Ringerikshallen.

Det vi imidlertid reagerer på er rådets uttalelse «beachhåndballbaner flyttes tilbake hit». Vi både håper og tror at rådet ser det betydelige arbeidet som våre to klubber har lagt ned i banene i Schjongslunden. Takket være velvillig bistand fra kommunen og en mengde dugnadstimer, har vi fått på plass et anlegg Ringerike kan være stolt av! Gjestende lag har bare hatt positive kommentarer. Det er også grunn til å nevne at vi har fått et betydelig bidrag fra SpareBankstiftelsen Ringerike til disse banene.

Vår plan (og vårt håp) videre er å fullføre anlegget i to trinn. Det første før høsten i år og det andre til våren neste år slik at den endelige åpningen blir før seriestart våren 2018. Vi er klar over at det hele tiden er uttrykt midlertidighet fra kommunens side, dette i påvente av en ny områdeplan for Hønefoss Syd. Vi håper selvsagt at den nye planen vil bekrefte dagens bruk av beachområdet og håper at rådet kan støtte oss på det.

Med sommerlig håndballhilsen!

Heradsbygda Håndballklubb
Kjell Strandi - leder

Hønefoss Sportsklubb Håndball
Jan Erik Gulbrandsen - leder

Fra: Miljøvernforbundet Hønefoss [nmfhonefoss@hotmail.com]

Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi:

Sendt: 25.08.2017 09:10:47

Emne: INNSPILL TIL AREALPLANEN - HENSMOEN

Vedlegg: Kjensmo1967%2c rapport om Vesletjern og Storetjern.pdf; Limnolog dr. philos. Dag Hongve.docx; Fylkesmannens vernekart.JPG; Sollid1969.pdf; SE SIDE 45.pdf; Kåre Elgmork 1974 (2).PDF; Hensmoen rapport 2014.pdf

Til areal - og byplankontoret

Fra Miljøvernforbundet Hønefoss

Viser til høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel.

Hensmoen består av mange verneverdige naturelementer, og summen av disse gjør dette levende naturdokumentet til en verdi som Ringerike kommune har et ansvar å ivareta.

Hensmoen er i tillegg et svært populært friluftsområde for lokalbefolkningen.

Arealplanen for Hensmoen er kun et forslag fra 1990, som har fulgt alle kommuneplaner siden 1994. Arealplanen ble ikke engang miljøfaglig behandlet.

Arealplaner etter plan- og bygningsloven er ikke statiske og skal revideres og àjourføres med jevne mellomrom i lys av samfunnsutviklingen. For arealdelen av kommuneplanen går dette direkte fram av loven, og medfører at arealdisponering ikke er bestemt en gang for alle.

Hensmoen må derfor settes av til landskapsvernområde i den nye arealplanen.

Videre drift av grusuttak må opphøre innenfor våre foreslåtte grenser i vedlagte rapport 2014 på side 7.

Dokumentasjon vedr. naturområdets store verdier ligger også vedlagt.

Miljøvennlig hilsen

Miljøvernforbundet Hønefoss

Eva Liell

<https://www.youtube.com/watch?v=q1pFtHh512c>

<https://www.youtube.com/watch?v=33tdpxkTxkA>

<https://www.youtube.com/watch?v=7yFudjlhNC8>

<https://www.youtube.com/watch?v=ni2BdNAe10M>

Hensmoen

www.youtube.com

Istidslandskapet på Hensmoen er et populært turområde utenfor Hønefoss. Den lille landskapsperlen viser oss hvordan istidsbreene formet landskapet for ti tus...

Hensgonga

www.youtube.com

Fjellpartiet ovenfor Ådalselva og Randsfjordbanen kalles Stasjonsberget. Dette fjellpartiet danner en naturlig avgrensing av Hensmoen, som er Norges geologis...

Trollskogen på Hensmoen

www.youtube.com

I folkeminnetiden ble flyttblokker kalt for kampesteiner, og ble tilskrevet kamper mellom troll. Senere ble flyttblokker forklart med at de var fraktet dit u...

Blomsterdalen - Hensmoen

www.youtube.com

Bli med på en botanisk vandring i det særpregede landskapet på Hensmoen, som ble dannet av issmeltingen under siste istid. I det ravinerte terrenget mellom Å...

Fra: Miljøvernforbundet Hønefoss [nmfhonefoss@hotmail.com]

Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi:

Sendt: 25.08.2017 09:13:38

Emne: Innspill arealplan - geopark Hensmoen

Vedlegg: The Heen Mineral Mines.JPG

Hei,

Viser til e-post sendt Buskerud Fylkeskommune 1.12.15, se under.

I svaret fra Fylkeskommunen sto det av vi først og fremst skulle "være aktive i planprosessen i Ringerike kommune, det er her det viktigste arbeidet pågår."

Videre:

Dersom Miljøvernforbundet ønsker å verne de geologiske verdiene som de beskriver her, så må dere sørge for komme med innspill i kommuneplanprosessen.

Her er derfor vårt innspill til kommuneplanens arealdel:

I Ringerike - hvis geologi har vakt internasjonal oppsikt - må det sørges for å verne om de geologiske naturressursene, og det er ikke akseptabelt at de geologiske ressursene i det verneverdige glasiallandskapet på Hensmoen kun blir sett på som en industriell og økonomisk faktor.

Videre må det etableres geoparker i Ringerike kommune, og vi foreslår dødislandskapet på Hensmoen. Gruvene i Skjerpåsen ovenfor Hensmoen bør også innlemmes i geoparken, se vedlagte reportasje.

Miljøvennlig hilsen

Miljøvernforbundet Hønefoss

Eva Liell

Fra: Eva Liell [<mailto:eva.liell@hotmail.no>]

Sendt: 1. desember 2015 16:34

Til: svend.dahlgren@online.no; Sven Dahlgren <svend@vfk.no>

Kopi: Georg N. Smedhus <Georg.Smedhus@bfk.no>; BFK Postmottak Sentraladministrasjonen <postmottak@bfk.no>

Emne: AD Regiongeologi - Hensmoen i Ringerike

Hei, viser til strategiplan 2013 - 2016 regiongeologien.

Her står det at ett av hovedmålene til Fylkeskommunen er å arbeide for at geologiske naturattraksjoner i de tre fylkene Buskerud, Telemark og Vestfold fylker skal brukes i reiseliv, utdanning og rekreasjonsformål, og til å fremme stolthet og identitet i regionens befolkning.

Miljøvernforbundet Hønefoss har funnet flere universitetsrapporter som ble utarbeidet i forbindelse med Ringerike kommunes tidligere planarbeid. Her står bla. følgende:

Ringerikes geologi har vakt internasjonal oppsikt , videre: *Ringerike har naturdokumenter av en høyst usedvanlig karakter. Lignende fins ingen andre steder i vårt land.*

Fylkeskommunen må derfor snarest få Ringerike, med de unike og mangfoldige geologiske kvalitetene, inn blant innsatsområdene for å fremme forståelse for hvilke naturverdier kommunen faktisk besitter.

Naturen på Ringerike er kommunens fremste varemerke, men dessverre er kunnskapsløsheten stor i den kommunale forvaltningen, og synet på naturen kun som byggeråstoff er en stor forsømmelse, også overfor de som kommer etter oss.

Skrekkeksmpelet på dette snevre natursynet er Hensmoen. Dette unike og allsidige istidslandskapet med flyttblokker og skuringsslipte fjell, vannkilder og brønner, ravedaler, grytehull og dødisgroper, rødlistet gubbeskjegg og orkidèer, bølgende landskap og rullestensåser, har tidligere vært med i kommunens egen verneplan. Men med et pennestrøk, og det bokstavelig talt, har Ringerike kommune avsatt nesten hele furumoen til masseuttak i kommuneplanen.

Vi foreslår at Fylkeskommunen sørger for at også Ringerike, især Hensmoen, blir inkludert i de regionale prosjektene som skal sørge for bærekraftig bruk av vår geologiske naturarv.

Imøteser tilbakemelding på vårt innspill, og kan om ønskelig sende over rapporter og data som beskriver verneverdiene av Hensmoen.

Miljøvennlig hilsen
Miljøvernforbundet Hønefoss
Eva Liell

Ps. Kikk inn i dødisterrengtet på Hensmoen med sine tydelige spor fra Ringerikes avsmeltingshistorie her:

<https://www.youtube.com/watch?v=7yFudjlhNC8>

<https://www.youtube.com/watch?v=q1pFtHh512c>

<https://www.youtube.com/watch?v=33tdpxkTxkA>

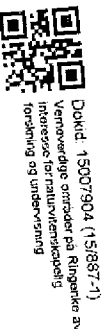
<http://www.ringerike.no/oppleve/natur/hensmoen-et-popul%C3%A6rt-tuomr%C3%A5de-utenfor-h%C3%B8nefoss?back=20>

Universitetet i Oslo:

VERNEVERDIGE OMRÅDER PÅ RINGERIKE
AV INTERESSE FOR
NATURVITENSKAPELIG FORSKNING OG UNDERVISNING

Avgrensning og verneverdi

Blindern, 1974

Forord

Etter initiativ fra undertegnede ble det i 1968 opprettet kontakt mellom Ringerike kommune ved Generalplanutvalget og Universitetet i Oslo representert ved samtlige naturfag ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Formålet var å få med i kommunens generalplan områder av interesse for naturvitenskapelig forskning og undervisning. Arbeidet ble offentliggjort i februar 1969:

"Universitetet i Oslo: Områder av interesse for vitenskapelig forskning og undervisning på Ringerike". (Stensil)

(Dette arbeidet vil i det følgende bli omtalt som "Områder 1969").

Verneplanen ble opptatt i utkast til Generalplan for kommunen: "Ringerike generalplan" av mars 1969 (side 68-71 og kart nr. 13), og medtatt i Generalplanutvalgets forslag "Generalplan for Ringerike" av 15/7-1971, godkjent av Ringerike kommunestyre 24/2-1972.

For særlig utsatte områder har det fra Universitetet i Oslo blitt sendt inn spesielle fredningsforslag til Miljøverndepartementet:

1) Lamyra (i Juveren/Synneren-området). Midlertidig fredet 23/3-1973.

2) Viksåsen. Forslag av 5/11-1969 og 3/3-1973.

3) Krokkleiva. Forslag av 5/11-1969 og 25/1-1973.

4) Bjønnputten / Trollmyra, Eggemoen. Forslag av 15/10-1973.

Disse er for tiden under vurdering i Miljøverndepartementet.

For to av områdene utenom de nevnt ovenfor er det tidligere sendt inn midlertidige forslag. Disse erstattes automatisk av denne verneplan. Ved eventuelle avvik, legges dette forslag til grunn.

I "Områder 1969" og i Generalplanen var de verneverdige områder bare grovt angitt på kart med liten målestokk. I brev av 8/2-1972 foreslo Fylkesmannen i Buskerud overfor Miljøverndepartementet at Kåre Elgmork ble anmodet om å stå for arbeidet med å angi mer nøyaktige grenser på det økonomiske kartverk for kommunen, fortrinnsvis i målestokk 1:5000. I tillegg skulle verneverdien presiseres og det skulle gis forslag til tiltak som er nødvendige for å sikre verneverdien i områdene.

Henvendelsen til Kåre Elgmork fra Departementet av 4/7-1972 ble akseptert, og oppdraget godkjent av Universitetsdirektøren i brev av 19/10-1972.

Det ble tatt kontakt med alle naturfag ved Det matematiske-naturvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo med anmodning om oppnevning av minst en kontaktmann for hvert fag. Følgende kontaktmenn for naturfagene har bidratt:

Geografi: Professor Just Gjessing (spesielt geomorfologi)

Geologi: Førstekonservator Johannes A. Dons
Professor Gunnar Henningsmoen

Limnologi: Professor Johannes Kjensmo

Botanikk: Cand.real. Sverre Løkken

Zoologi: Dosent Kåre Elgmork
Universitetslektor Eivind Østbye

Arbeidet kom pga. mange andre gjøremål først igang for alvor sommeren 1973, og det vesentlige av feltarbeidet ble gjort denne sommeren og høsten.

Denne planen har også vært forelagt medlemmene av "Komitéen for naturområder av interesse for vitenskapelig forskning og undervisning" ved Universitetet i Oslo.

Storetjern / Vesletjern, Hensmoen

Kart: CJ 052-5-2 Hensmoen

I. Foreslått vernestatus: Landskapsvernområde (L6)

II. Verneinteresser

Verneinteressene i området representeres av de to tjern Storetjern og Vesletjern og av de tørre sandmo-biotoper mellom og sør for disse tjernene.

Som opplyst i "Områder 1969" representerer spesielt

Storetjern en sjelden innsjøtype av meget sur karakter. Også bassengenes form og dannelses er interessant fra et geomorfologisk synspunkt, idet de er dannet ved bortsmelting av store isklumper etter siste istid (grytehull).

Begge tjern er i stadig bruk ved feltkurs og ekskursjoner i geografi, limnologi og zoologi, og det har vært foretatt vitenskapelige undersøkelser i begge vann.

En karakteristisk landskapstype på Ringerike er de store sandmoer avsatt i sjøvann etter siste istid. De er under stadig utbygging, idet Hensmoen er utlagt til industri-område. Andre moer er også under sterk endring pga. grustak, bebyggelse etc.

Sandmoene har et meget karakteristisk plantesamfunn representert ved furu og en undervegetasjon hvor forskjellige lavarter dominerer. Skogen her er et type-eksempel på den man finner på meget skrint og tørt jordsmonn på sandmoene på Ringerike. De foreslås derfor vernet som et eksempel på en til dels noenlunde uforstyrret sandmolokalitet.

III. Foreslåtte vernetiltak

Store- og Vesletjern må vernes mot en videre uttapping som kan føre til endring av de hydrografiske forhold i vannene. Det har fra tidligere vært en liten uttapping fra

Storetjern av drikkevann. I de seinere år er det anlagt flere vannledningsuttak fra Storetjern. Dette er bekymringsfullt, og uttappingen bør ikke overstige den mengde den har idag, helst reduseres. En større uttapping vil kunne endre de meget karakteristiske torvkanter og føre til erosjon og endring av vannets karakter. Helst burde enhver uttapping av vannene stoppes.

Videre må de to vann og tilgrensende områder vernes mot inngrep av enhver art som grustak, bebyggelse, veganlegg, elektriske ledninger, grøftinger, deponering av søppel og forurensning av grunnvann i omegnen som kan influere på vannene.

I det angitte landskapsvernområde bør det skje en meget skånsom hogst av skogen. Hogstflater må unngås. I vannenes nedslagsfelter, som er meget små, vil flatehogst kunne endre dreneringsforholdene og dermed vannenes karakter. På sandmoene mellom og sør for vannene vil en åpning av flater kunne endre de spesielle plantesamfunn som har etablert seg her, da lavarter er meget seintvoksende.

BUSKERUD

vernekart 1975
76

2B STORETJERN/HENSMOEN/LILLETJERN -
CJ/052 - (kilde: c, k)
V: Basseng av dødisgroper. Surt
vann. Lite selter. Fjerna
har ingen utløp

LOKALKJENT: Karsten Hansen fra Vågård har mye kunnskap om gruvene i Skjerpåsen nord for Geitryggen ved Hensmoen, og forteller om dynamittlagring, sortering av steinmasser og om synker hvor det ble tatt ut prøver helt fram til Buttentjern.

Til The Heen Mineral Mines

Gruvesafari i Skjerpåsen

Bly- og sinkgruvene nord for Hensmoen har en kort historie, som få har hørt om. Medlemmene i Miljøvernforbundet Hønefoss tok turen til gruvene med Karsten Hansen som kjentmann og guide.

PÅ TUR TIL LITE KJENTE GRUVER

På leting etter opplysninger om den spennende geologien på Hensmoen, kom den lokale miljøgruppa over historien til The Heen Mineral Mines. Det spanske selskapet drev gruvedrift i Skjerpåsen, nord for Geitryggen ved Hensmoen fram til 1905.

Hardt arbeid

En tur i gruvene er en opplevelse til ettertanke om den underjordiske verden som var arbeidsplassen for gruvearbeidere som måtte slite for å hente ut malm.

- Han far jobba her i én dag. De henta svære steiner med seg ut, så det var tungt arbeid, forteller Karsten Hansen, som er født og oppvokst på Vågård.

UNGDOMSKILDE: - Har dere smakt på vannet? Det må dere gjøre, sier Karsten Hansen på 90 år, og peker på mineralvannet i berghallen, som han kaller Dovregubbens Hall.

LFaren min ble født i 1888, og var et sted mellom 12 og 15 år da han jobba her

KARSTEN HANSEN

Arbeidet var altfor tungt for en ung gutt.

- Faren min ble født i 1888, og var et sted mellom 12 og 15 år da han jobba her. Betalingen var ei krone dagen.

- Det var ganske mye det, sier han.

Turistattraksjon

Karsten Hansen guider gruppa gjennom slagghauger og grunnmurer, og leder oss til

den nesten gjenraste åpningen til hovedgruva.

- Vi blir våte på knærne, men det gjør ingenting, sier den spreke 90-åringen og krabber ned åpningen til gruvene som går 75 meter inn i fjellet. Det er stor spennning i turgruppa som trasker i de mørke gruvegangene hvor lufta er fuktig og rå. Vi hører vann dryppe i gruvegangene.

- Dette er jo en turistattraksjon, utbryter gruvegjengen som lyser med lommelykter i de mørke gangene.

Gruvesafari

Etter å ha trasket gjennom den minste gruva hvor det var mørkt og svart og lavt under taket,

VARIERT BERG: - Her er det forskjellige farger på steinen, forklarer Karsten Hansen.

gikk den eventyrlystne gjengen til berghallen, som Karsten Hansen kaller Dovregubbens Hall. Her er det grunnvannsoppkomme.

- Dere må smake på vannet, sier Karsten og fyller neven med vann som han slurper i seg. Dette må være selve ungdomskilden tenker vi, så sprek som han er for alderen, og slurper i oss av mineralvannet vi også.

Bergverkshistorie

Gruveturen var en stemningsfull opplevelse. Dette unike

kulturminnet i landskapet nær Hensmoen forteller oss historien om menneskenes tro og håp om lønnsomhet. I befaringsrapporten fra Bergmesteren i det Østlandske gruvedistrikt står det om prøvedrift av og til fra 1890 til 1900. Fra 1903 ble gruvene drevet av The Heen Mineral Mines som holdt det gående til 1905. Mangel på kapital førte til at ni mann og en bestyrer mistet jobben sin i gruvene i Skjerpåsen denne høsten.

Miljøvernforbundet Hønefoss
v/Eva Liell

Dag Hongve, Limnolog. Dr. philos.

Bjørnefare 3,

1914 Ytre Enebakk

Enebakk 12. mars 2017

Til

Ringerike kommune

Rådhuset, Osloveien 1, Hønefoss

Ang. Hensmoen i Ringerike kommune

Jeg er kontaktet av Miljøvernforbundet Hønefoss ved Eva Liell som har bedt meg om å gi en uttalelse om egenskaper og eventuell verneverdi av lokaliteter på Hensmoen i forbindelse med at kommunen nå ønsker å åpne for betydelig uttak av grus.

Ringerike har vært flittig brukt som forsknings-, undervisnings- og ekskursjonsfelt for Universitetet i Oslo (UiO). Dette er redegjort for i et skriv med bidrag fra fremtredende forskere ved samtlige naturvitenskapelige institutter ved UiO, redigert av Kåre Elgmork (1969). Et særlig interessant felt representeres av de to tjern Storetjern og Vesletjern og av de tørre sandmobiotoper mellom og sør for disse (Elgmork 1974). UiO har foreslått at dette vernes som landskapsvernområde.

Storetjern og Vesletjern ligger i dødisgroper (grytehull) som er dannet under innlandsisens tilbaketrekning etter siste istid. Løsmassene som danner tjernas nedbørsområde, avgir svært små mengder oppløste salter til vannet som følgelig er dårlig bufret, surt og næringsfattig. En serie observasjoner av vannkjemien er beskrevet av Kjensmo (1966). Målingene fra 1965 er gjort i en periode da tilførselen av sur nedbør over Sør-Norge var på det høyeste; nyere målinger vil trolig gi andre resultater. Vannenes sure reaksjon i 1965 kom av svovelsyretilførsel fra nedbøren, og sulfat var dominerende anion. De kjemiske sjiktningene som ble observert av Kjensmo kan skyldes utveksling av ioner mellom vannet og de organiske sedimentene. I den dype oksygenfrie delen av Vesletjern skjer det tydeligvis mikrobiell sulfatreduksjon som øker alkaliteten

Et karakteristisk trekk ved tjerna er en brem av flytetorv i vannkanten. I Vesletjern er denne særlig dominerende. Det organiske materialet i myra avgir oppløst naturlig organisk materiale (NOM) som gir vannet en brungul farge. Utenfor og innimellom flytemyra i Vesletjern vokser en uvanlig variant av gule nøkkeroser: soleinøkkerose, *Nuphar pumilum* (observert ca 1975).

Sandmoen omkring tjerna har stor infiltrasjonsevne og nedbør på mark som ikke er frossen, vil infiltreres, slik at det ikke kan påregnes overflateavrenning av betydning for

vanntilførselen til grytehullene. Noe eksakt nedbørsområde kan derfor ikke angis. Den viktigste tilførselen antas å være nedbør direkte på vannoverflata og i skråningene mot vannet. Det er ikke kjent om det kan være vannførende sjikt i løsmassenes umettede sone. Det er ikke gjort undersøkelser som gir grunnlag for å si hvordan grustak i nærheten av tjerna på Hensmoen vil virke inn på vannbalansen i disse. Mest sannsynlig vil grustak ned til større dyp enn tjernas maksimaldyp, føre til drenering og senkning av vannstanden. Tjerna oppgis å ha konstant vannstand. Set har derfor vært antatt at bassengene når ned under grunnvannsnivået. På grunn av kjemisk tilstand i Vesletjerns dypvann, antok Kjensmo (1966) at dette var grunnvannspåvirket. Undersøkellesboringer i 2014 viser imidlertid at det er flere meter med umettede løsmasser mellom tjernas største dyp og grunnvannet. (Ringerike kommune, 2017). Det er ingen grunn til å tvile på disse målingene. Tilsvarende grytehulltjern med hengende vannspeil er velkjent fra Gardermosletta.

Området som er foreslått av UiO som landskapsvernområde består av to naturtyper som begge er truet. Naturtyper som er truet i Norge, skal være å finne i ``Norsk rødliste for naturtyper 2011`` (Lindgaard og Henriksen 2011). Utvalget av rødlistede innsjøtyper er meget begrenset, og det er nylig foreslått at grytehullsjøer må føres opp på rødlista (Hongve 2016). Sandmoer er en naturtype som i våre dager er sterkt truet på grunn av at de legges ut til bebyggelse eller tas i bruk til grustak, og de er dessverre heller ikke omtalt i rødlista. Sandmoer har et meget karakteristisk plantesamfunn representert ved furu og en undervegetasjon med ulike dominerende lavarter. Universitetet i Oslo foreslår sandmoen på Hensmoen vernet som et eksempel på en noenlunde uforstyrret sandmolokalitet (Elgmork 1974).

Det er dokumentert at Hensmoen har stor betydning som friluftsområde for lokalbefolkningen (Oddekav udatert). Fortsatt bruk som friluftsområde hindres ikke av status som av landskapsvernområde.

Konklusjon:

Universitetets interesse for Hensmoen til naturvitenskapelig forskning og undervisning og lokalbefolkningens interesse for bruk av friluftsområdet kan ivaretas ved opprettelse av et landskapsvernområde, som tidligere foreslått av UiO ved de naturvitenskapelige institusjoner. Dette kan gi varig beskyttelse mot de former for ødeleggende inngrep som nevnes av Elgmork (1974). Slik bevaring for fremtidige generasjoner må avveies mot en midlertidig og ikke reversibel utnyttelse til næringsvirksomhet i form av grustak.

Opprettelse av et landskapsvernområde gjøres ved kongelig resolusjon i statsråd, og representanter for verneinteressene bør i denne hensikt ta kontakt med Fylkesmannens miljøvernavdeling og Klima og miljøverndepartementet med henvisning til de nevnte skriv fra UiO.

Referanser:

Elgmork, Kåre (red.), 1969. Områder av interesse for vitenskapelig forskning og undervisning på Ringerike. Universitetet i Oslo.

Elgmork, K.,1974-Verneverdige områder på Ringerike av interesse for naturvitenskapelig forskning og undervisning.Avgrensning og verneverdi. Universitetet i Oslo.

Hongve, Dag,2016. To norske innsjøtyper bør rødlistes. Vann 04-2016. s443-445.

Kjensmo, Johannes, 1966. Two acid kettle tarns in Eastern Norway. Schweiz. Z Hydrol 29/1.pp.91-1006.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.)3011.Norsk rødliste for naturtyper2011. Artsdatabanken. Trondheim.

Oddekav, K.W. udatert. Rapport om det ulovlige grustaket på Hensmoen. Norges miljøvernforbund.

Ringerike kommune. 2017. Avklaringer omkring Kjensmos rapport 1966. Grunnvannsnivåpåvirkning Vesletjern/Storetjern. Notat.Saksnr.14/286-14.

GRUSTAKET PÅ

HENSMOEN

RAPPORT OM DET ULOVLIGE GRUSTAKET PÅ HENSMOEN

Barn og unge på Hensmoen

Barn på vei hjem etter en dukkert i Vesletjern. Boligfeltet i Storetjernveien skimtes bak trærne.

Vesletjern er Hensmoens sosiale møteplass.

Herlig dukkert i Vesletjern.

I myra rundt Vesletjern er det mange frosker.

Løft blikket mot Hensmoen

Tanken på å miste moen er en stor påkjenning for alle som er glade i dette friluftsområdet, og jeg er kraftig rystet over at Hensmoen kun ble tusjet inn på plankartet som masseuttak bak ryggen til kommunens egen befolkning. Uten politisk vedtak av planendringen og uten at allmennheten og beboerne rett ved planområdet fikk mulighet til å tale på vegne av natur og nærmiljø, havnet Hensmoen på kommuneplankartet som masseuttak i 1994.

For beboerne som i dag bor i et rolig og idyllisk landskap med blåbærlyng og turstier rett utenfor husdøra, er planene om å omdisponere lokalmiljøet til enorme grustak ekstra sårt. Hensmoen er nærmiljøet til barna som bor på Hen, Nymoene og Vågård, og på moen kan barna leke spontant og egenorganisert uten at foreldrene trenger å kjøre barna avgårde i bil.

Jeg er opptatt av at barna skal bli glade i naturen, for ved å bli glad i naturen vil barna stå opp for det som er truet. I kompendiet kan dere lese om Harry Dahl fra Vågård. Hans far og bestefar tok Harry med ut i naturen på Hensmoen fra han var liten gutt, og lærte ham å bli glad i natur og friluftsliv. Nå er det Harry som tar med seg sine barn, barnebarn og oldebarn ut på tur i skogen på Hensmoen.

Landskapet på Hensmoen gir beboerne i nærmiljøet en trygg følelse av å være hjemme. De gamle har sagn og historier å fortelle, som at Vesletjern er bunnløs. Barna ble fortalt at druknet du der, havnet du i India. Og da barna gikk på skøyter på Storetjern rundt krigens dager og det var mye barfrost, fryktet de for kirkeklokka som visstnok skulle ligge på dypa i tjernet.

I mange tilfeller er vi for lite nysgjerrige på vårt eget nærmiljø, og tar våre nære omgivelser for gitt. Å gå tur på Hensmoen og fornemme lukta av skog og myr og kjenne hvor utrolig glad en er i Guds frie natur, sitter enda sterkere i bevisstheten når vi innser at dette landskapet kan være i ferd med å gå tapt.

Hva vi vet om et landskap avgjør hvilket syn vi har på det. For noen er Hensmoen ensbetydende med industri. For andre er Hensmoen utallige nedtrampede stier av minner, ro, idyll, skogstjern, sopp og bær og lyden av barns muntre latter og lek og bading i Vesletjern.

Landskapet på Hensmoen er en viktig del av identiteten for ringeriksregionen. Hensmoen viser oss hvordan istidsbreene formet landskapet for titusen år siden. Kunnskap om dette åpner opp øynene våre, og vi ser landskapet på et helt annet vis. Naturforståelsen av dette lille stykke natur utenfor Hønefoss gir oss en erkjennelse av at vi inngår i en større sammenheng. Landskapet får en høyere verdi. En naturverdi som må med i regnskapet.

Uttak av grus på Hensmoen kan ikke blindt fortsette i samme spor som før. Gjennom dette kompendiet håper vi å få åpnet opp øynene for at Hensmoen er så uendelig mye mer verdt enn som ressurs i form av byggeråstoff.

Kurt Willy Oddekalv

Stort hjerte for Hensmoen

Harry Dahl er tredje generasjon fra Vågård som har Hensmoen som sitt nærområde. Nå bruker også hans barn, barnebarn og oldebarn turområdet.

- Jeg håper at våre fremtidige generasjoner også kan få nyte godt av denne unike moen, med uttallige stier i lett terreng hvor alle kan bevege seg, gammel som ung, sier Harry Dahl, som går tur på Hensmoen hver eneste dag.

Hakke og spade

De første spadetakene av grus ble tatt ut på Hensmoen samme år som Harry Dahl ble født. Det var i 1935.

- Da var det bare et lite høl nedi der, sier Harry og forteller at arbeidskarene brukte trillebår og skuffa oppi grusen. Nå er det andre tider, og manuelt arbeid er for lengst byttet ut med maskiner.

Nærmiljøet

Harry Dahl er født og oppvokst på Vågård, og friluftsområdet på Hensmoen var en del av oppvekstmiljøet hans.

- Jeg spilte på guttelaget til Hen Arbeideridrettslag, og gutta fra fotballag som Liv og Fosse-kallen syklet fra Hønefoss og opp til Hensmoen for å spille kamper på ballplassen på Hen.

- Far min var også med og spilte fotball, og etter kampene var det bading i Vesletjern, forteller Harry som også fisket på Hensmoen.

- Jeg og bestefaren min fiska mye abbor Vesletjern, sier Harry og forteller at det også var fisk i Storetjern på bestefarens tid.

- Bestefar fortalte meg at fisken i Storetjern beit best i tordenvær, humrer Harry.

Planendring

Nå ligger den gamle ballplassen på Hen inne i det enorme området som er avsatt til grustak

i kommuneplanen. Planområdet strekker seg nesten helt fram til Vesletjern. Harry Dahl visste ikke at så godt som hele Hensmoen var satt av til grusindustri før saken kom opp som en reguleringssak før jul 2012.

- De gikk ikke ut med noe, sier han og rister på hodet.

Mistet mye

Grustaket har spist opp store deler av Hensmoen gjennom snart 80 års drift, men også industrien har beslaglagt turområder og våtmark. Harry Dahl forteller at brønnen hans gikk tom under byggingen av industriparken, og måtte flytte brønnen. Mange kulturstier og minnesmerker gikk også tapt.

- Vi har jo mista mye av Hensmoen på grunn av industrien. Fryktelig mye. Det gikk flotte stier over moen til Geitryggen, forteller han, men påpeker at industri går til nød an for det gir jo arbeidsplasser.

- Men å ta resten av moen til grustak er uakseptabelt, sier Harry og mener at det lille som er igjen av Hensmoen må settes av til friluft og rekreasjon.

Takker Hensmoen

- Jeg tenker på de planlagte masseutvidelsene når jeg går tur her om kvelden. De som går inn for disse masseutvidelsene kan neppe ha noen slags sans for norsk natur, og ikke sine medmennesker i det hele tatt.

- Jeg har hatt mye hjerteproblemer, og vil si at Hensmoen har hjulpet meg til å få trent meg opp, sier han og legger til at terrenget passer for alle, selv for de som er mer eller mindre handikappede.

Til slutt spør Harry Dahl, selv om han temmelig sikkert vet svaret:

- Kan man få noe finere plasser å gå tur på?

Skogens ro: Harry Dahl har en fast rute som han følger hver eneste kveld.

- Jeg går om fotballplassen, Vesletjern og Storetjern, sier han og aller best synes han det er å gå alene om kvelden sammen med hunden Tinka.

- Da er det stille, og jeg får muligheter til å se noen dyr også, forteller Harry Dahl og nevner hare, rev og rådyr.

Miljøvernforbundet Hønefoss

At nesten hele Hensmoen var satt av i kommuneplanen som grusindustri var helt ukjent for de aller fleste helt til saken om de enorme masseutvidelsene ble gjort kjent før jul 2012. Underskriftskampanjer, leserinnlegg og høringsuttalelser ble sendt avgårde, men vi var usikre på om dette var nok.

Vi kontaktet derfor flere organisasjoner, men fikk kun tåkete svar og ingen hjelp. Den eneste organisasjonen som svarte med konkret forslag til handling var Norges Miljøvernforbund, som anbefalte oss å etablere en nærmiljøgruppe. Som sagt, så gjort. Interessen blant lokalbefolkningen på Nymoen, Hen og Vågård var stor, og nærmiljøgruppa var på plass i løpet av få romjulsdager.

Med god hjelp fra vår moderorganisasjon i hvordan vi skulle gå fram i vårt miljøvernarbeide, var første bud lokalkunnskap. Det viste seg at ikke engang de aller nærmeste beboerne rett ved planområdet visste at nærmiljøet var satt av til masseuttak. Vi begynte derfor å nøste opp i hvordan et så populært turområde havnet på plankartet som grustak, tett på boligfeltet i Storetjernveien og attpåtil i et verneverdig dødislandskap. På spørsmål til kommunen om å få se dokumentasjon på hvordan planendringen foregikk fikk vi til svar at disse lå i esker for oversendelse til det interkommunale arkivet i Kongsberg.

Ordføreren kontaktet kontrollutvalgets leder og ba utvalget se nærmere på saken med de manglende papirene. Kontrollutvalget konkluderte ikke med annet enn at Ringerike kommune måtte se nærmere på sine arkivrutiner. Vi kontaktet Fylkesmannen og ba om en kontroll av kommuneplanen, men Fylkesmannen svarte

at de forventet at nødvendig dokumentasjon forelå.

Vi har gjennomgått en bunke med papirer fra Fylkesmannens arkiv vedrørende kommuneplanarbeidet fram til 1994, og fant et notat til Ringerike kommune datert 19/8-90. Her skriver Fylkesmannen b.la. følgende:

(...) Storetjern og Vesletjern er av stor naturfaglig interesse. Disse områdene er også viktige som friluftsområder.

Videre: I tilknytning til boligområder er det viktig å bevare områder for friluftsliv, lek og rekreasjon (...) naturlig vegetasjon i bomiljøene er viktige for trivselen, især for barn og eldre som ofte er avhengige av å bruke nærmiljøet til lek og rekreasjon. (...) rikspolitiske retningslinjer for å ivareta barn og unges interesser skal med i planleggingen (...)

Ingenting av dette ble hensyntatt da Hensmoen ble skravert til grusindustri. Det eneste dokumentet Ringerike kommune har å vise til er et forslag til plankart datert desember 1990, stemplet som høringsutkast. Dette er identisk med dagens plankart av Hensmoen. En av nærmiljøgruppas medlemmer satt i Bygningsrådet fra 1987 til 1991, og hun forteller at i løpet av denne perioden kom det inn en søknad om utvidelse av grustaket på Hensmoen hvor planen var å grave vekk hele åskammen mot Ådalselva. Politikerne stemte i mot.

Vi stiller et stort spørsmålstegn til hvorfor ikke de 900 dekarne som er skravert på plankartet også ble behandlet av politikerne? Det står ingenting om de enorme masseutvidelsene i kommuneplanen som var ute på høring i 1994, og plankartet ble heller ikke lagt ved. I et notat vi fant blant kommunens papirer står det at det var problemer med "plotting" av plankartet.

avsløring av ulovligheter

Beboerne rett ved planområdet fikk aldri mulighet til å verne om sine interesser, og de rikspolitiske retningslinjene om å ivareta barn og unges interesser, som også Fylkesmannen viste til i nevnte notat til kommunen, ble ikke

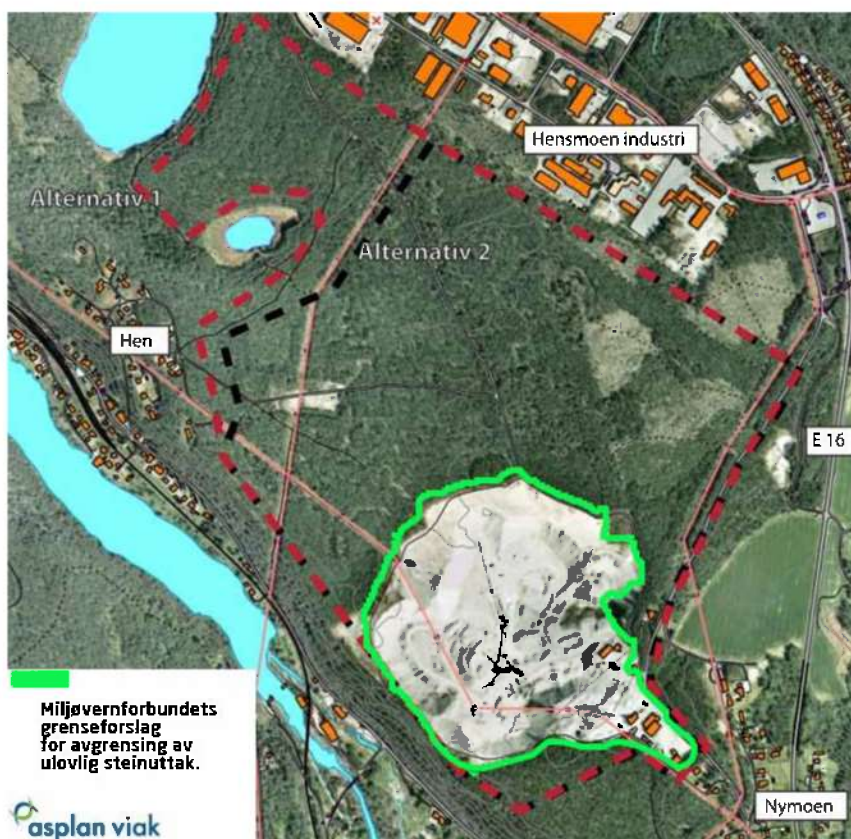
ivaretatt.

Hakkeloven ser dermed ut til å være enerådene i denne saken. Da plankartet ble gjort kjent for enkelte av oss under kommuneplanrulleringen i 1999, sa Ringerike kommune at løpet er kjørt for Hensmoen. Det sier de fortsatt - med hjemmel i hakkeloven - og gir blaffen i norsk lov og demokrati.

Grensen for hvor mye grus og sand som kan tas ut på Hensmoen er nådd. Vår foreslåtte grense setter vi med tanke og respekt overfor de menneskene som skal leve og bo her etter oss. Stoppbåndet langs trærne er vårt endelige grenseforslag, og denne inkluderer skråkant ned mot avsluttet grustak.

I Ringerikes Blad fikk vi se denne illustrasjonen som viser de foreslåtte masseutvidelsene, og fikk nærmest sjokk.

– Det er jo veldig mange friluftsområder på Ringerike, sa forslagsstiller til journalisten som spurte hva han tenker om at dette er et populært friluftsområde.

Grustaket på Hensmoen ønsket å utvide ved å ta ut hele åsprofilen mot Ådalselva, men fikk avslag av politikerne i Bygningsrådet. Åskammen måler kun fem meter på det smaleste fra kant til kant.

Kvalifiserer seg til verdensmesterskap

Marte Pedersen jogger langs de utallige turstiene på Hensmoen flere dager i uka. Langdistanseløperen ligger nemlig i hardtrening for å kvalifisere seg til VM i ultraløp.

- Jeg trenger mange kilometer i beina, ler 28-åringen som forteller at damer rundt 40 år med mange års løping bak seg gjør det best i ultraløp.

Ultramaraton

Ultraløp er definert som alle løp over fem mil, og de vanligste tidsbestemte ultraløp er 6-timers, 12-timers og 24 timers. Det finnes også 48-timers løp og 6-dagers løp.

- Jeg har bare løpt seks-timers løp, sier Marte og forteller at målet hennes er å komme blant topp 20 når verdensmesterskapet i ultraløp går av stabelen i Frankrike neste år.

Hensmoen

Marte trener opptil fire-fem ganger i uka. Rett som det er løper hun fra Hønefoss og opp til Hensmoen rett etter jobb som fysioterapeut i Hønengaten.

- Dette er ett av de fineste stedene på Ringelike, sier Marte og legger til at det holder å løpe på Hensmoen når hun tar korte turer. På grunn av alle stiene som går på kryss og tvers, trenger hun ikke løpe på den samme stien.

Hensmoen er også ypperlig for Marte når hun løper lange distanser.

- Da har jeg Hensmoen som utgangspunkt, og kan løpe videre mot Vælsvann eller ned til Hensveien og over til Kihlemoen.

Marte mener Hensmoen er ypperlig for den vanlige mosjonisten.

- Da holder det mer enn nok med å løpe her på

Hensmoen, sier hun.

Badekø på Hensmoen

- I sommer har jeg badet ganske mye, det har jo vært så deilig vær.

Men Marte har ikke vært alene om å finne veien til Vesletjern.

- Jeg har måttet stå i kø for å bade her etter å ha løpt, ler hun og peker på brygga med stupe-tårn.

- Det er jo veldig bra, sier hun og er glad for at området er mye brukt.

Masseutvidelser

- Hva synes du om planene med de enorme grustaksutvidelsene?

- Da jeg hørte om planene syntes jeg det var kjempetrist, sier hun og ser for seg hvordan det blir hvis alt dette skulle bli borte.

- Det er jo kjempemange som bruker dette området, både til løping og gåturer, sier Marte og legger til:

- Du møter alltid noen som går tur, enten med hund eller barnevogn for her er det muligheter for alle, både med grusveier og stier. Alle kan gå her og fine vann er det også her.

Vinter på moen

Marte trener på Hensmoen hele året selv om det ikke alltid er så lett når det er masse snø.

- Det må være veldig mange som går tur her, for det er alltid opptråkka stier, så du kan alltså løpe gjennom en løype, sier Marte og legger til:

- Det er veldig synd hvis dette blir borte. Det er jo så nærme byen òg. Til slutt må man kjøre lenge, og da blir det jo tiltak for folk hvis du må sette deg i bilen for å dra på tur.

Trener på Hensmoen: - Målet mitt i år er å være med i flest mulig løp så jeg kan kvalifisere meg til VM, sier langdistanseløperen Marte Pedersen som løper på Hensmoen flere ganger i uka.
- Jeg er glad i å løpe alt mulig, men hevder meg best i de lange løpa, sier hun og forteller at det blir en del av treninga å være med på andre konkurranser også, som Ringeriksmaraton hvor Marte løp halvmaraton for Hytteplan.

Ti på Topp

Ti på Topp er åpent for alle, og er en turkampanje i regi av Bedriftsidretten i samarbeid med Ringerike Kommune, Ringerikes turistforening, Ringerike O-lag, Syklistenes landsforbund og Ringerike Frivillighetsentral.

Hensmoen er blant de 14 gåturene som er valgt ut. Skilting, kart og rutebeskrivelse bidrar til at du enkelt finner frem til Ti på Topp postkassene hvor du finner en turkode som brukes til å registrere turene dine.

Ifølge antall registrerte turer er Hensmoen ett av de mest besøkte turmålene i Ti på Topp.

Som turdeltager i Ti på Topp er det ekstra gøy å gå på tur. I postkassen ved Vesletjern skriver turgåerne seg inn i gjesteboka.

På kveldstur langs en av Hensmoens mange stier rett før solen går ned blir turen unektelig ekstra spennende når du aner at ville dyr har deg under observasjon.

Stiene på moen appellerer også til terrengsyklisten. Morenestenene i grunnen sørger for god drenering slik at stiene alltid er tørre selv etter kraftig regnskyll.

Minner

Jeg minnes Hensmoen og omgegn slik det var,
dengang vi ennå hadde en mor og far.

Da med skog fra Hyttebyen opp,
og inn til Ulveliåsens topp.

Likedan fra Tajegata i vest,
over mot Vågårdsgrenda i traktene vi ferdes
mest.

Ja det var her i våre barnesko,
vi gikk og tro.

Da vi vel ei helt forsto,
verdien av den ro,
som hvilte over denne stille furumo.

På den tid ganske fri,
for trafikk og industri,
ja det var nesten bare skogens dyr og vi.
Det var vindens sus og fuglesangens toner,
som da hørtes under de grønne furukroner.

Men selv om denne tiden
jo er forbi for lenge siden

Så vil jeg ennå ikke et farvel si
for det kan fortsatt bidra til og gi
ro i sjel og sinn
her blant furustammene og vandre inn

Ja om mye av det som var er svunnet hen
la os nyte det som er igjen.

- Erik Gulbrandsen -

Hensmoen er rik på istidshistorie

Istidslandskapet på Hensmoen ble dannet da innlandsisen smeltet ned for titusen år siden, og sporene etter hvordan dette spesielle dødislandskapet ble formet er tydelige.

På Hensmoen ble isrester begravd og senere smeltet. I landskapet er det både tørrlagte og vannfylte groper. Disse ble dannet av den såkalte dødisen, som er en breis som ikke lenger er i forbindelse med den aktive breen.

Dødisgroper

Smeltevannet strømmet ut gjennom Begnadalen på slutten av istiden for ca. titusen år siden, og førte med seg sand og grus som ble liggende på Hensmoen. Elvegrusen virket isolerende og bremsset nedsmeltingen av isen som lå under.

Noen steder ble den underliggende isen isolert i adskilte blokker. Når disse etter en tid smeltet, sank grusen ned, og karakteristiske groper dannet seg i landskapet. Når dødisgropene er fylt med vann kalles disse for grytehullstjern.

Verneverdig landskap

Hensmoen ble registrert som verneverdig i en landsomfattende registrering i 1985, og er regionalt viktig i en geologisk mangfold-sammenheng.

- I kvartærgeologisk sammenheng er Hensmoen viktig for å dokumentere ishavssmelting-systemet, og som landsform i forhold til hvordan landskapet ser ut i dag, sier seniorforsker Lars Erikstad i Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Smeltevannet møter havet

På Hensmoen ble en stor breelvavsetning bygd opp til marin grense ved at sand og grus ble transportert og avsatt fra smeltevannet til inn-

landsisen ved havets høyeste nivå etter siste istid. Havet sto høyere ved slutten av istiden fordi hele den norske landplaten ble presset ned på grunn av vekten til ismassene. Da isen smeltet, flommet havet inn over det nedtrykte landet. Da landet sakte steg opp igjen, trakk havet seg tilbake, og landet ble tørt.

Gammel sandstrand

- Kjører du oppover avkjørselen til Hen langs E16 med Eggemoen på høyre side og Hensmoen på venstre side så tenk at sjøen står halvveis opp til skogkanten. Da ser du tydelig at dette er en gammel sandstrand, sier Erikstad og legger til at Hensmoen er en vitenskapelig dokumentasjon på isavsmeltingen sett i forhold til klimaendringene på slutten av istiden.

Viktig landskapsidentitet

Hensmoen innehar dessuten en viktig landskapsidentitet for et stort område.

- Uttrykket på Hensmoen er veldig preget av det geologiske, og i detaljer som for eksempel dødisgropene er det koblinger direkte til det biologiske mangfoldet, sier Erikstad.

Vesletjern ligger i Miljødirektoratets Naturbase klassifisert som lokalt viktig, og beskrives som en grytehullsjø med intakt lavlandsmyr.

Internasjonalt ansvar

Erikstad mener det burde vært gjort en samlet analyse av Hensmoen, Kihlemon og Egge-moen. Alle disse tre moene har nemlig ulike elementer av geologisk verdi.

- Ressursen er koblet til kunnskap om istiden, og en av de viktige argumentene for bevaring av geologi er vitenskapelig, altså at man må ha et sted å studere og lære og forstå geologien, sier

Erikstad og mener at dette er viktig også for å kunne utnytte ressursene best mulig.

- Det er ganske stor aktivitet i utlandet, for eksempel i England for å koble industrien til et ansvar å ta vare på denne type naturverdier, sier Erikstad og legger til at ett av de store

internasjonale ansvarene våre i Norge er nettopp istidshistorien fordi vi ligger i nord og er sentrale i forhold til den iskanten som dekket halve Europa under siste istid.

Drikkevannskilde: Storetjern er stort, og ser ikke ut som et typisk grytehullstjern.

- Jeg vil tippe at Storetjern er et grytehullstjern, og antar at det er to-tre dødisgroper som er smeltet sammen, og som ligger litt dypere slik at det ikke har den klare kanten på toppen, sier seniorforsker Lars Erikstad, og påpeker at man må ha flere data og se flere detaljer for å være helt sikker på om Storetjern er et grytehullstjern.

Dødiskarakter: Vesletjern er et utpreget grytehullstjern som ligger omkranset av furukledte grusåser. Forsenkningen i landskapet forteller tydelig at her har det ligget en dødbre og smeltet ned på slutten av istiden.

Dilemmaet på Hensmoen

Hensmoens geologiske landskapsbilde og geologiske mangfold bidrar til en viktig identitet for Ringerike. Problemet er at istidslandskapet inneholder mengder med verdifull grus.

Grusforekomstene på Hensmoen er satt av som nasjonalt viktig ressurs i Grus- og pukkdatabasen til Norges geologiske undersøkelse (NGU).

- I utgangspunktet ser vi på ressursverdien, sier geolog Rolv Magne Dahl i NGU, men legger til at de for tiden jobber med å lage et register over verneverdige naturverdier ved å skaffe oversikt over tidligere rapporter og analyser hvor blant annet Hensmoen ble registrert som verneverdig.

De tre moene

- Lars Erikstad i Norsk institutt for naturforvaltning mener det er behov for en samlet analyse av Hensmoen, Eggemoen og Kihlemoen for å kartlegge de geologiske verdiene. Her kommer vel NGU inn i bildet?

- Vi kunne tenke oss å være med å bidra til en slik utredning, men det kan vi ikke gjøre uten at noen ber oss om det. Det er kommunen og Miljødirektoratet som har ansvaret for dette, sier Dahl og legger til at NGU er underlagt Næringsdepartementet.

Pukkverk framfor grus

Grus er en begrenset naturressurs, og NGU ønsker økt bruk av pukk.

- Grusressursene er det bare et visst antall av i Norge, og disse forekomstene er det et stort arealpress på. Mens pukkverk, altså knust fjell, er det mulig å legge flere steder. Der er det også færre konflikter, sier Dahl og viser blant annet til at det i en del grusforekomster også finnes grunnvannsforekomster.

Gjenbruk

Sand, grus og pukk er noen av de viktigste mineralske råstoffene i Norge, bare olje omsettes i større kvanta og verdi.

- Er vi for lite kritiske til det store forbruket av denne ikke-fornybare ressursen?

- Det er absolutt et berettiget spørsmål, og vi bør se på dette med gjenbruk, sier Dahl og forteller at det jobbes en del med gjenbruk av betong.

- Vegvesenet har blitt mye flinkere til å gjenbruke asfalt, men selv om vi skulle kunne gjenbruke alt tror jeg vi alltid vil ha behov for å ta ut jomfruelig masse, sier han.

Dilemma

Dahl mener det er viktig at vi tenker nøye gjennom behovet for slike ressurser som byggeråstoff på den ene siden og naturressursen som naturdokument på den andre.

- Som geolog er jeg også opptatt av å ta vare på geologi for å gi de framtidige generasjonene muligheten til å forstå hvordan Norge ble til. Men samtidig bruker vi store mengder av disse ressursene som byggeråstoff, så det er jo et kjempedilemma dette her.

Kommunen bestemmer

I Grus- og pukkdatabasen er blant annet ressurser ved Ringkollen kartlagt med gode egenskaper samt en forekomst av finkornig sandstein ved Steinsfjorden, men det er ikke dermed sagt at man starter masseuttak her. Rolv Magne Dahl påpeker at det ikke er NGUs grusregister som bestemmer arealbruken. Registeret fungerer bare som ett av flere sett med grunnlagsdata for de avgjørelser som kommunene gjør.

- Vårt råd når det gjelder ressursen er jo bare ett av flere innspill når det gjelder bruk av arealet på Hensmoen.

Naturgrus: Naturressurser fra Hensmoen fraktes over hele østlandsområdet som byggeråstoff, og elvestener blir også eksportert til Tyskland og Nederland hvor de blir brukt som pynt i parker.

NM på Hensmoen

NM i presisjonsorientering, såkalt Pre-O, har blitt arrangert på Hensmoen flere ganger. Dette er en gren innen orientering integrert for funksjonsfriske og bevegelseshemmede. Løypene går langs stier eller veier som er tilgjengelig for rullestol. Les mer i artikkelen om “orientering på fire hjul” sakset fra Ringerikes Blad.

Ringerikes Blad

Orientering på fire hjul

- Å komme seg ut i skogen, er rekreasjon i seg sjøl, sier rullestolbruker Harald Mælingen.

Publisert 10.05.2012 kl 12:00

Man skulle knapt tro det var mulig, men lørdag inviterer Fossekallen idrettslag til orienteringsløp for rullestolbrukere.

Prøveprosjekt

Harald Mælingen har vært med på orienteringsløp med rullestol en gang før og stiller igjen. – Dette er veldig morsomt. Å komme seg ut i skogen, er rekreasjon i seg sjøl, sier Mælingen, som er medlem av rådet for funksjonshemmede og representerer Ringerike MS-forening. Mælingen kaller samarbeidet mellom foreningen og Fossekallen for et prøveprosjekt, som kan

utvides og bli et tilbud til alle funksjonshemmede.

Fotoorientering

Presisjonsorientering var forløperen til fotoorienteringen, som går av stabelen ved Stortjern og Vesletjern. Løypene som går på skogsveier er tilrettelagt både for barn og rullestolbrukere.

– I mange år har vi snakket om at det hadde vært grådig moro å få til ei løype som rullestolbrukere også kunne bruke, sier leder i Fossekallen IL, Tom Bondehagen.

Turposter er trykket på et kart med en rekke bilder. Når deltakerne kommer til posten, skal de kunne se hvilket bilde som stemmer overens med posten de har kommet fram til.

– Du kommer til en post og skal finne bildet i terrenget, og under bildet står det en bokstav, forklarer Mælingen.

Bokstavene på postene skal til slutt gi et løsningsord.

Folket i aktivitet

Bondehagen innser at det ikke er helt enkelt å få folk ut i skogen, men Mælingen er en god ambassadør og har fått med seg blant andre tidligere utøver i handikapidrett, Atle Haglund fra Hole.

Både myndighetene og orienteringsforbundet er for tiden svært opptatt av at flest mulig av befolkningen skal røre på seg.

– Alle - hele folket - skal i aktivitet. Man skal ikke bli sittende inne, sier Bondehagen.

Tilbud til flere?

Harald Mælingen vil ikke bare ha bevegelseshemmede med på orientering. Han tror også det kan være mulig å lage løyper for blinde med ledsagere.

– De har like stort utbytte av å komme ut i skogen, påpeker Mælingen.

Tilbyr dyttehjelp

To O-løyper skal lages, en kort og en lang, i idylliske omgivelser. Deltakere som trenger en liten innføring i lesing av kart vil få det, og det skal også være mulig å få dyttehjelp i løypene. Det er forhåndspåmelding til løpet, men ingen startkontingent og arrangøren lover premie til alle. Etterpå blir det sosial sammenkomst med grilling, kaffe og kaker.

Oppmøtestedet er merket fra E16 og næringsområdet på Hensmoen.

Det er fullt mulig å være med på O-løp, selv om man sitter i rullestol, sier Tom Bondehagen og Harald Mælingen.

Foto: Pål Tr. Mannsverk

Spørreundersøkelse

Vi har foretatt en spørreundersøkelse blant bedriftene på Hensmoen, med spørsmål som hva det vil si for virksomheten med to grustak i nabolaget og hvilken nytte bedriftene har av å ha et turområde i nærheten. Her er et utdrag fra svarene vi fikk:

Vi ønsker å bygge ut på sikt, for å leie ut til næring, men vil bli vanskelig med grustak så i nærheten.
Bedrift, 6 år på Hensmoen.

Vi har nytte av å ha et turområde i nabolaget til trim/ rekreasjon.
Bedrift, 20 år på Hensmoen.

Vegetasjonen vil forsvinne. Det blir mer "vær" på Hensmoen.
Bedrift, 12 år på Hensmoen.

Flere generasjoner i området rundt må leve disse "anleggene"! I solidaritet med disse, tar vi avstand fra at planene skal realiseres!
Bedrift, 12 år på Hensmoen.

Vi har positiv nytte av tuområdet på Hensmoen; Hyggelig miljø med skog, fugl m.m.
Bedrift, 30 år på Hensmoen.

Negativt med to store grustak i nabolaget med støv og støv, maskin/transport og trafikk.
Bedrift, 30 år på Hensmoen.

Vi bruker tuområdet på Hensmoen hele året, til turer og bærplukking. Bedre helse = Bedre hverdag.
Bedrift, 6 år på Hensmoen.

Kunder bruker tuområdet på Hensmoen til å gå turer når biler er på verkstedet.
Bedrift, 32 år på Hensmoen.

Virksomheten har stor nytte av å ha et turområde som Hensmoen i nabolaget.

Bedrift, 29 år på Hensmoen.

Støv, støv og økt trafikk er gjennomgående i svarene om hvilke konsekvenser de ser for seg:

Støy, støv. Ingen positiv innvirkning.

Støy, støv, rystelser, mer trafikk?

Økt trafikk av større kjøretøy.

Mye mer støv og ikke minst støv. Ødeleggelse av tomtegrenser.

Vil få negativ betydning for de ansatte. Helt klart.

Aurora på Hensmoen er Ringerike kommunes arbeidssenter for voksne funksjonshemmede. De bruker friluftsområdet på Hensmoen tre dager i uka, men ledelsen ønsket ikke at virksomheten skulle delta i undersøkelsen.

Flust av blåbær på Hensmoen.

*Skispor og myriader
av himmelhøye fu-
rutrær under praktfulle
vinterforhold på
Hensmoen.*

*Utallige flotte turom-
råder og turmuligheter
i variert natur enten
du er på bærtur eller
ridetur.*

Norges Miljøvernforbund
Postboks 593
5806 Bergen

Ringerike kommune
Kulturtjenesten
Postboks 123 Sentrum
3502 Hønefoss

INNSPILL TIL KOMMUNEDELPLAN FOR IDRETT- OG FRILUFT

Ringerike kommune må verne friluftsområdet på Hensmoen gjennom kommuneplanen.

Kommuneplanen i 1994 skulle sikre LNF-områder, og kommuneplanbestemmelsene vektla et godt oppvekstmiljø for barn og unge. På tross av dette ble nærmiljøet til barna i flere lokalsamfunn rundt Hensmoen tusjet om til masseuttak på plankartet. Ingen talte barn og unges sak, og kommunen misbrukte sitt mandat ved å unnlate å følge lovpålagte demokratiske prosesser da friluftsområdet på Hensmoen ble båndlagt til grusindustri.

At Ringerike kommune kun tusjet friluftsområdet inn på plankartet som masseuttak uten saksbehandling og høring, slik at ingen at ingen fikk medvirke på naturens vegne og ivareta allmenne interesser, er en kommunal skandale av dimensjoner.

At to grusentreprenører skal få gjøre seg rike på på allmennheten bekostning, attpåtil i et naturområde som er satt av ulovlig som masseuttak på plankartet, er totalt uakseptabelt. Argumentet om samfunnets behov for byggeråstoff er for øvrig ikke gangbar mynt på Hensmoen. Lokale entreprenører fra bransjen har gått offentlig ut og uttalt at konkurransen i markedet er hard med all sand – og grusproduksjonen som nå pågår og som planlegges i Ringerike kommune.

Ringerike kommune har et ansvar å påse at det ikke blir sløst med naturens geologiske produkter av ikke- fornybare ressurser som sand og grus. Naturgrus har dessuten en naturlig ledningsevne for vann, hvilket er svært viktig å ivareta på Hensmoen med tanke på våtmarka og grytehullstjernene Vesletjern og Storetjern.

I tillegg til at Hensmoen er et populært og bynært friluftsområde, er moen et verneverdig morenelandskap som Ringerike kommune har et internasjonalt ansvar å ivareta. En naturarv fra siste istid bestående av tre vannfylte dødisgroper og uttallige tørrlagte groper, er fenomener som kommunen bør være en stolt ambassadør for, framfor å radere ut dette unike istidslandskapet. Ifølge Fylkesmannen i Buskerud har lokaliteten på Hensmoen høy faglig verdi.

Natur- og friluftsverdien av Hensmoen overstiger milelangt det økonomiske utbytte de planlagte masseuttakene har for to grusentreprenører.

Tålegrensen er nådd for flere tiår siden når det gjelder belastningen av økosystemet på Hensmoen. Vi har derfor laget en arealgrense som best mulig ivaretar naturen og miljøet:

Vår foreslåtte arealgrense går ved skogsbrynet rundt grustaket. Skogen vil dermed fungere som en buffer for å sikre våtmarksområdet og fuktighetstilgangen til Vesletjern og Storetjern.

Innenfor uttaksområdet må stiene ivaretas og naturlige skråninger må opparbeides når eksisterende grusuttak har tatt ut den nødvendige massen innenfor denne arealgrensen.

Vi forventer med dette at Ringerike kommune ivaretar felleskapets beste, og minimiserer betraktelig det planlagte området for masseuttak til arealgrensene som vist på våre vedlagte bilder.

Miljøvernforbundet vil komme med eget grenseforslag for sanduttaket senere.

Miljøvennlig hilsen

Kurt Oddekalv

GRENSESETTING AV GRUSTAKET PÅ HENSMOEN

Ringerike kommune må begrense Myrvangs planlagte masseutvidelser betraktelig, og Norstones planer om nyetablering av et jamsides grustak på Hensmoen må stanses umiddelbart. To parallelle grusuttak i det lille som er igjen av dette populære og bynære turområdet er ikke annet enn ren og skjær gal-skap basert på et ulovlig plankart fra 1994.

Forslagsstillernes freidige og misvisende påstand om nødvendigheten av å forsyne samfunnet med byggeråstoff er en komplett feilslutning. For det første er det overproduksjon av pukk og sand på Ringerike. For det andre må Ringerike kommune snarest sette fokus på de negative miljøaspektene rundt valg av grus og sand som byggeråstoff og sette seg inn i fakta.

Sement- og betongindustrien er en av de største utslippskildene av menneskeskapt CO₂ på global basis, og står for 7 - 10 prosent av verdens totale klimautslipp. Det er flere ganger mer enn all verdens flyreiser som står for rundt to prosent, og etterspørselen etter sement og betong øker dramatisk. Betongindustriens behov for ikke-fornybare ressurser som sand og grus fører også til enorme natur- og miljøinngrep. Mens betongindustrien skaper negative miljøkonsekvenser fungerer tre som en støvsuger av karbon, og politikerne i Ringerike må vise samfunnsansvar ved å legge til rette for økt trebruk framfor overforbruk av ikke-fornybare ressurser som sand og grus.

Myrvang.no kunngjør at de er en av de største i Norge på utvinning av elvestener, og markedsfører disse som pyntestener. Virksomheten frakter sågar verdifulle morenestener fra det verneverdige istidslandskapet på Hensmoen helt til Tyskland og Nederland. Mens det sløses

med naturgrus blir det folkekjære rekreasjonsområdet på Hensmoen gradvis mindre. År etter år. Snart i rekordfart hvis enda en aktør skal få frakte uerstattelige naturressurser ut av kommunen – og til overmål ut av landet vårt - mens kommunens egen lokalbefolkning må ta miljøregningen i form av støv, støy, økt tungtrafikk og tap av verdifull natur.

Ringerike kommune må sette på bremsen snarest, og ikke tillate misbruk av naturen ved å sløse med ikke-fornybare ressurser slik vi er vitne til på Hensmoen. Grådigheten kjenner åpenbart ingen grenser, og lokalpolitikkerne i Ringerike må derfor sørge for å redusere de foreslåtte masseutvidelsene betraktelig når saken skal opp til politisk behandling.

Grustaket på Hensmoen vil fremdeles ha mange års driftstid igjen før virksomheten har tatt ut naturressursene i vårt foreslåtte belte på ca. 80 meter mot vest. Innenfor dette uttaksområdet må turstiene ivaretas og naturlige skråninger opparbeides når Myrvang har tatt ut de nødvendige sand- og grusressursene.

Hensmoen er nærmiljøet til flere lokalsamfunn og ble kåret til det mest populære friluftsområdet nær Hønefoss i kommunens egen undersøkelse. Ringerike kommune må tenke fremtidsrettet, og standpunktet vårt om å begrense arealgrensene som vist på vedlagte illustrasjoner er akseptable med hensyn til miljø, samfunn og kommende generasjoner.

Miljøvennlig hilsen

Kurt Oddekalv

Kilde CO₂-utslipp: Universitetet i Agder og Avinor

GRUSTAKET PÅ HENSMOEN ER ETT AV ØSTLANDETS STØRSTE

**Slik vil Hensmoen se ut for
våre kommende generasjoner
dersom forslagsstillerne får
det som de vil.**

Two Acid Kettle Tarns in Eastern Norway

By JOHANNES KJENSMO

Department of Limnology, University of Oslo, Blindern, Norway

Manuscript received on 7 December 1966

At the southern end of or just south of the lakes Mjøsa, Randsfjord, Sperillen, and Krøderen in eastern Norway are situated large marginal terraces built up of gravel and sand, the deposits being washed out by melt water during the last deglaciation period. In his study of these terraces HOLTEDAHN [7] draws attention to some small tarns which lack outlets. Some of the tarns are situated in characteristic kettles.

Two such tarns, Lilletjern (i.e. The Small Tarn) and Storetjern (i.e. The Great Tarn), are the subjects of the present investigation. These two tarns are situated at Hensmoen south of Randsfjorden and Sperillen, see Figure 1. The basins of both the tarns are kettles formed when previously buried ice masses melted in the deposits of the marginal terrace. Both basins are permanently filled with water, a fact which shows that the bottom of the kettles is situated below the water table. Neither of the tarns has visible outlets, and waters leave the lakes by seeping through the walls of their basins, i.e. both Lilletjern and Storetjern are of the seepage lake type.

Morphometry

Figures 2 and 3 show the bathygraphical maps and the bathygraphical curves of Lilletjern and Storetjern.

As indicated on Figure 2 both the tarns are surrounded by bogs, and *Sphagnum* bogs do in fact grow out into the water from the shores in both the tarns. In Lilletjern especially, the bogs occupy a very dominant position. The following morphometrical values (i.e. the surface areas with and without bogs) illustrate the latter fact very clearly.

	Lilletjern	Storetjern
Altitude above sea level, m	190	190
Surface area inclusive bogs, $\text{km}^2 \times 10^{-3}$	13.5	73.8
Surface area exclusive bogs, $\text{km}^2 \times 10^{-3}$	4.5	65.6
Maximum depth, m	6.5	13.0

The dominant position of the bogs explains the present shape of Lilletjern's basin. As shown in Figure 3 the latter is characterized by very steep sides. Thus, the area inside the 6 m isobath accounts for 64.4% of the surface area exclusive bogs.

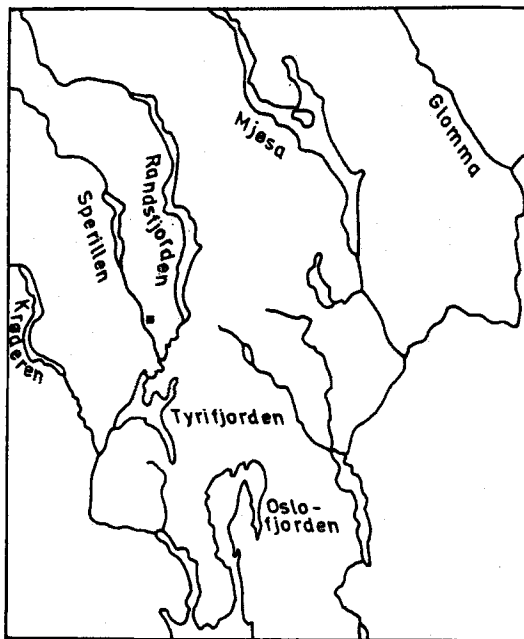

Figure 1

The black area inserted on the map indicates the situation of Hensmoen.

Taken into account the fact that the basin is situated in an area consisting of gravel and sand, its shape deviates markedly from that of a typical kettle. The characteristic shape of the latter would be a gradient of the walls approximately coinciding with the sliding angle of the gravel and sand. Just such a shape is in fact typical of the part of the kettle which is situated above the bog surface. The extensive bog growing out into the water from the tarn shores is the main factor responsible for the present shape of the basin. The bathygraphical curve may, however, give an erroneous impression of the basin, since it is difficult to know to what extent the rim of the bogs is floating in the tarn waters. The bogs look rather solid, and when walking on them the impression is that they reach down to the bottom of the kettle inside the area covered by them. The important fact is, however, that the bathygraphical map and curve do show the small area of free water surface through which exchange of heat and gases goes on, and on which external agents such as winds can do their work and, further, the bathygraphical curve clearly illustrates the relatively great depth of Lilletjern in relation to this area.

Except for the uppermost 2 m, the bathygraphical curve for Storetjern shows a basin of a shape more concordant with that expected of a kettle. The very steep slope of the uppermost 2 m is explained by the bogs which grow into the tarn. The situation of the 2 m isobath, thus, is located just outside the rim of the bogs. In Storetjern the bogs are apparently of the floating type. Smaller drifting bogs, having originated in the bog rim, are often observed in the tarn. The bogs around the lake shore constitute rather unsafe ground, a fact which makes it difficult to cross them in most places.

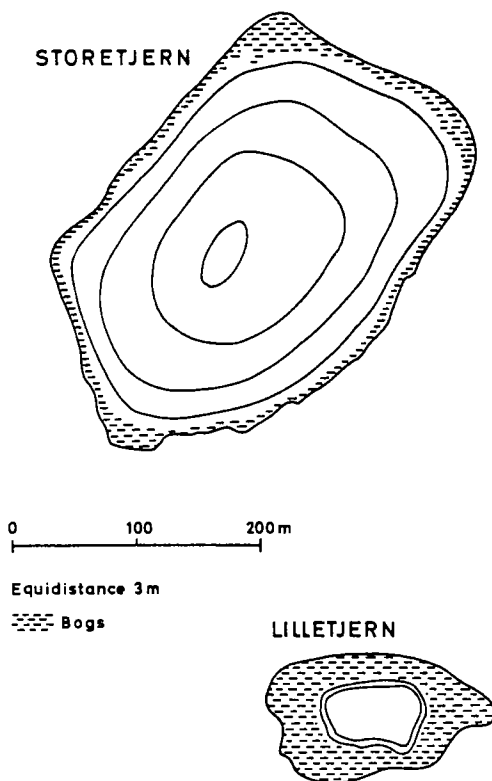

Figure 2
Bathymographical maps of Lilletjern and Storetjern.

Methods Employed for Chemical Analyses

Oxygen: The unmodified Winkler method, as described by GAARDER [4] was employed. *Hydrogen sulphide:* Total H_2S , i.e. the molecular free H_2S and the H_2S bound to soluble sulphides, was determined according to the Paliztsch method (GAARDER [4]). *Calcium:* EDTA titration with murexide. *Magnesium:* EDTA titration with erichrome T. *Sodium and Potassium:* Na and K were determined by flame photometry. A Zeiss spectrophotometer PMQ II with flame attachment was employed. *Flame:* hydrogen-oxygen. *Bicarbonate alkalinity:* Titration with N/10 HCl and methylorange as indicator. *Chloride:* Potentiometric titration according to AMERICAN PUBLIC HEALTH ASSOCIATION [2]. A Radiometer pH meter PHM 25/SE with silver chloride - mercurous sulphate electrodes was employed. *Sulphate:* Sulphate was determined as the difference between the concentration of strong acid salts and the chloride concentration. Total strong acid salts were determined by ion-exchange procedure according to MACKERETH [14]. *Active reaction:* pH was determined colorimetrically in the field by means of a Hellige comparator and with methyl red as indicator.

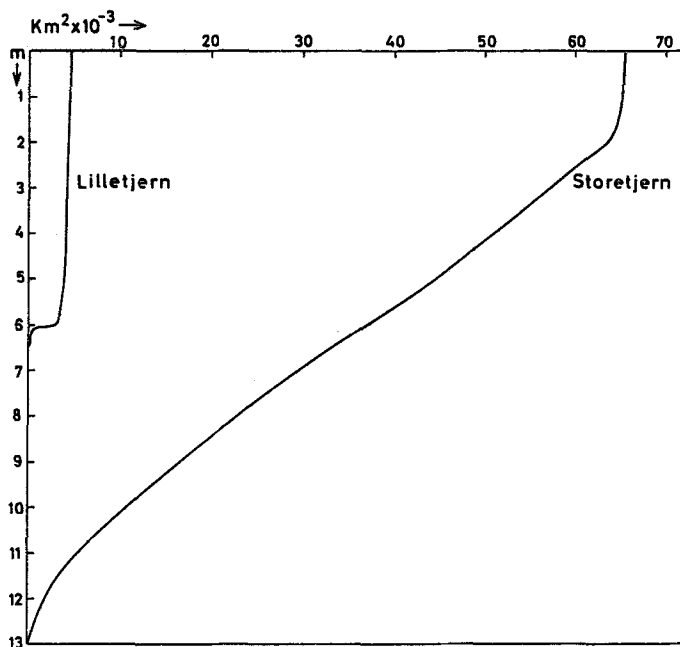

Figure 3
Bathymographical curves of Lilletjern and Storetjern.

Lilletjern

The space distribution of some physical and chemical factors in the waters of Lilletjern is given in Figure 4.

As shown in the upper panel of Figure 4 a thermal stratification existed in the tarn at the date of observation. The volume of the hypolimnion was, however, small in relation to that of the epilimnion. This fact is important for among other factors the oxygen stratification. The hypolimnion was completely exhausted of oxygen, and hydrogen sulphide was present. The small hypolimnetic volume will be exposed to a rapid depletion of oxygen on account of decomposition of organic matter sinking from the much more extensive epilimnion, i.e. the oxygen stratification in Lilletjern was to a great extent morphometrically conditioned. Lilletjern is clearly influenced by humic matter, and as mentioned above, the tarn is surrounded by bogs. The high colour of the deep waters also indicates high content of allochthonous organic matter in the deep.

The water colour of the epilimnetic waters was relatively low. Thus, the colour of the uppermost 2 m water layer fell just above the boundary between oligo- and meso-humic if the scheme drawn up by ÅBERG and RODHE [1] is employed. Transparency was 300 cm in Lilletjern, i.e. the transparency coincided with the boundary between meso- and poly-humic in the above scheme. The tarn waters are unproductive, and the transparency was certainly not limited by phytoplankton. Net hauls gave no phytoplankton at all on the day of observation. The acid reaction ($\text{pH} = 4.7$) of the

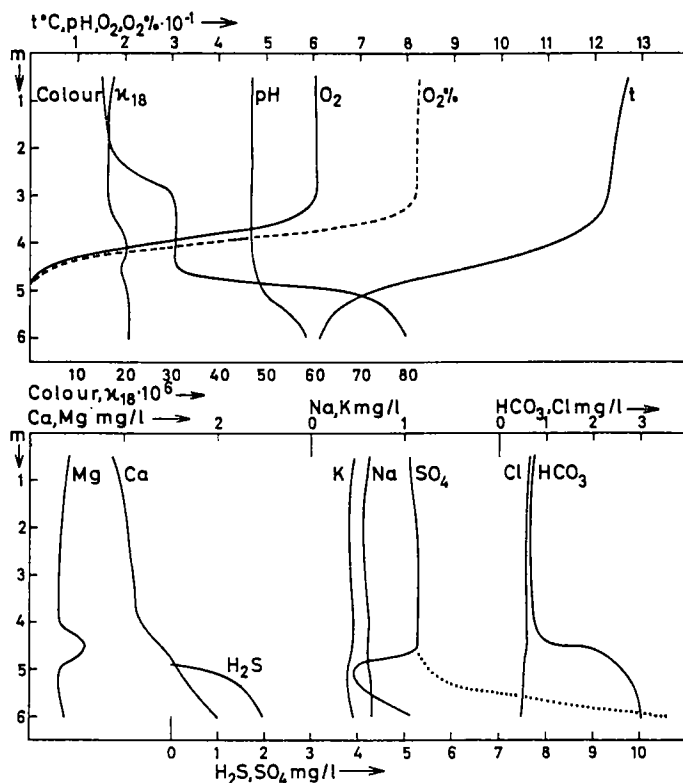

Figure 4

Upper panel: The distribution of some physical and chemical factors in Lilletjern on 20 September 1965. Lower panel: The space distribution of the 'major constituents' of the tarn water. The dotted curve shows the sum of the sulphate actually present and the sulphate equivalent to the amount of H_2S present.

waters may, however, explain the discrepancy between water colour and transparency. OHLE [19] points out the fact that a low pH causes low water colours in waters containing humic matter. The low oxygen saturation of the epilimnetic waters indicates low production and influence of humic matter also. The lake colour observed against the Secchi disc at half the vanishing depth was yellowish brown. The latter colour fortifies the assumption of the influence of humic matter.

The previously mentioned acid reaction of the waters as well as the dichotomous pH stratification typical for the tarn will be discussed below.

The lower panel of Figure 4 illustrates the space distribution of the 'major constituents' in the lake waters. In full concordance with the low specific conductivity (plotted as $\kappa_{18} \times 10^6$ in Figure 4) typical for the waters, the content of the different salts was extremely low. Calcium dominated among the major cationic constituents, the mean calcium content of the epilimnetic waters being 1.00 mg Ca per litre. The calcium content, however, increased with increasing depth in the hypolimnion. OHLE [20] found that organic soft water sediments remove Ca ions

from the lake waters through ion exchange, and thus cause autochthonous Ca poverty in soft waters. The increasing calcium content towards the deep in Lilletjern therefore seems surprising. The higher calcium content of the deep waters may, however, be due to ground water supply to the depths concerned. The ground water probably is somewhat richer in calcium than the waters seeping into the basin from the out-washed gravel and sand in the small drainage area. In addition, the latter have to percolate the bogs surrounding the tarn, and they may lose cations through base exchange in the bogs. The ground water may, however, solute salts from the underlying rocks.

The total amounts of salts in the water of lakes are primarily determined by the lithology of their drainage areas (STRØM [23]; KJENSMO [10]). As pointed out by RODHE [21] and by GORHAM [5] changes occurring after the initial solution of cations from their parent rocks make a tendency to an over-all uniform composition of lake waters, i.e. the so-called 'standard composition'. According to HUTCHINSON [8] the average equivalent percentage composition of the cations of waters having a salinity of less than 50 mg per litre is Na 30.6, K 6.9, Mg 14.2, Ca 48.3. For waters of 'standard composition' (RODHE [21]) the equivalent percentage composition of cations is Na 15.7, K 3.4, Mg 17.4, Ca 63.5 (HUTCHINSON [8]; KARLGREN [9]).

The equivalent percentage of the cationic composition of Lilletjern's waters is given in Table 2. As shown in this table the cationic composition deviates considerably from the above water types. Further, the composition shows great variations in space in the tarn. The latter fact is illustrated by the composition of the water from 0.5 m as compared with that from 6 m depth, as well as by the great difference in

Table 1
Lilletjern. 20 September 1965

Depth m	T °C	O ₂ ml/l	O ₂ %	κ_{18}	pH	Colour as Pt mg/l
0.5	12.7	6.09	82.5	17.7	4.7	15
2	12.4	6.09	82.0	16.6	4.7	17
3	12.3	6.09	82.0	16.7	4.7	30
4	11.1	2.69	35.4	20.8	4.7	30
4.5	9.5	0.36	4.1	19.5	4.8	30
5	7.3	0.00	0.0	20.3	4.9	65
6	6.2	0.00	0.0	20.8	5.9	80

Table 2
Equivalent percentage cationic composition of the waters of Lilletjern

Depth and water stratum	Na	K	Mg	Ca	$\Sigma\%$
0.5 m	22.5	9.6	29.6	38.3	100.0
6 m	16.9	6.6	17.5	59.0	100.0
Average 0-4 m (epilimnion)	22.5	9.4	22.9	45.2	100.0
Average 5-6 m (hypolimnion)	18.3	6.9	16.8	58.0	100.0
Average 0-6.5 m (the whole lake)	20.2	8.2	22.1	49.5	100.0

the average composition of the epi- and hypolimnetic waters. One single water sample from a lake may, accordingly, give erroneous information on the ionic composition characteristic for the lake as a whole. This statement is clearly demonstrated by a comparison of the composition of waters from 0.5 m depth and the average composition of the whole epilimnetic water mass. A comparison of waters from the epilimnion with waters from the hypolimnion is of less interest, since anaerobic conditions existed in the latter on the day of observation. The cationic composition at 6 m depth in the tarn, however, approached the 'standard composition' to a certain extent. The latter fact may be taken as an indicium for the validity of the above hypothesis of influx to the deep of the tarn of ground water which had been in contact with the underlying rocks.

Sulphate is the dominating anion in Lilletjern's water. The tarn is situated in a typical inland region, and the relatively high sulphate content is probably mainly due to precipitation. Typical inland stations in Norway show relatively high content of sulphur in precipitation (LÅG [13]). The stratification in sulphate in Lilletjern is shown in the lower panel of Figure 4. As is obvious from Figure 4 sulphate reduction in the hypolimnion affected the sulphate stratification. Previous investigations (OHLE [17]; MORTIMER [15]; KUSNEZOW [11]) have shown that the lake mud loses sulphur to the water as sulphate, and that lakes with moderately orthograde to moderately clinograde oxygen curves therefore exhibit increasing sulphate content towards the deep during the stagnation periods. Under anaerobic conditions, like those in the hypolimnion of Lilletjern, sulphate present in the waters will undergo reduction at the mud surface. In many lakes containing ferrous iron in their deep waters, the H_2S so produced is precipitated as ferrous sulphide, and the deep waters lose sulphur. In Lilletjern qualitative analyses of the hypolimnetic waters using orthophenanthroline did not show the presence of ferrous iron. On account of the low pH in this tarn relatively high amounts of ferrous iron could still exist simultaneously with the amount of H_2S found by analysis. Therefore, it seems improbable that the waters lose sulphur through precipitation of ferrous sulphide in Lilletjern.

In Figure 4 the sum of the sulphate found and the sulphate equivalent to the hydrogen sulphide present is shown by the dotted line. This curve shows a great increase in total sulphur with increasing depth in the hypolimnion. The curve showing the sulphate content actually present in the waters (the solid line in Figure 4) exhibits a marked minimum at 5 m depth. A similar hypolimnetic minimum was observed by OHLE [17] in Kleiner Uklei See. As pointed out by HUTCHINSON [8] a minimum of this type suggests reduction of sulphate to H_2S in the free water, but it may also be conditioned by horizontal currents bringing waters from the mud-water interface to the current depths. In Lilletjern ground water influx may be an important agent producing horizontal currents of this type, and the observed SO_4 minimum may, accordingly, have been conditioned by sulphate reduction at the mud-water interface.

The chloride content of Lilletjern's waters was low, the average of the epilimnetic water being 0.61 mg per litre. The average sulphate content of the same water was 5.22 mg per litre, and the ratio $SO_4:Cl$ for the epilimnetic water was 8.55:1.

The acid combining capacity or the amount of N/10 HCl needed to increase the acidity to the methyl orange endpoint, was low. At pH 4.7 (the reaction of epi- and

metalimnion of Lilletjern) nearly all the CO_2 is present as free CO_2 or as undissociated acid. In order to illustrate the space distribution in acid-combining capacity, the alkalinity is, despite this fact, plotted as mg HCO_3 per litre (i.e. bicarbonate alkalinity *sensu* HUTCHINSON [8]) in Figure 4. In Table 3 alkalinity is given in milliequivalents per litre.

Biological processes can be affected if the acidity of lake waters is high enough to lower the pH below 5.5, and such a lake is considered to be acidotrophic (NAUMANN [16]) or oxitrophic (STRØM [24]). The acid reaction of Lilletjern's waters make the lake belong to this disharmonic type.

Previous works on lakes possessing low pH shows the importance of sulphuric acid in producing the acidity (YOSHIMURA [27]; OHLE [17], [18]; UÉNO [25]; FREY [3]). OHLE [18] states that when pH lower than pH 5 are recorded in nature it is reasonable to expect that sulphuric acid is present.

The concentration of the elements analysed for is given as milliequivalents per litre in Table 3. As shown in the table there was a surplus of anions in relation to cations. This discrepancy may indicate the presence of other bases than those analysed for. On the other hand, the surplus may be taken as an indicium of the presence of free acids in the water. Even the milliequivalent sum of Cl and SO_4 surpasses the milliequivalent sum of the cations in the epilimnetic waters. Thus, the low pH typical for Lilletjern may be explained by the presence of sulphuric acid.

The space distribution of pH in Lilletjern showed an interesting case of dichotomous stratification. On account of the absence of bivalent manganese and iron (both elements qualitatively determined only) in the deep waters, the classical explanation of increased buffering in the deep waters caused by accumulation of the bicarbonate of these elements (YOSHIMURA [26]) does not interpret the pH stratification in Lilletjern. Table 3 does, however, give invaluable information on the reason for the lake water's reaction. In contradistinction to the situation mentioned for the epilimnetic waters the amount of total strong acid salts (i.e. SO_4 and Cl in Table 3) in the hypolimnion does not account for the milliequivalent sum of the cations. On the other hand the bicarbonate alkalinity increased in the hypolimnion, and the sum of the cationic milliequivalents was nearly equal to the sum of the total anionic milliequivalents. This fact makes it reasonable to consider that the cations analysed for constituted practically the whole base content of the water. The main reason for the

Table 4
Storetjern. 20 September 1965

Depth m	T °C	O ₂ ml/l	O ₂ %	α_{18}	pH	Colour as Pt mg/l
0.5 . . .	14.4	6.45	91.0	17.7	4.5	7
2.5 . . .	14.3	6.45	90.0	18.2	4.5	5
5.5 . . .	14.2	6.80	95.2	17.8	4.5	5
7.5 . . .	14.1	6.80	94.9	19.5	4.6	5
9.5 . . .	14.0	6.62	92.2	18.6	4.5	5
11.5 . . .	14.0	6.53	91.0	18.2	4.5	5
12.0 . . .	14.0	6.45	90.0	18.4	4.5	5
12.5 . . .	12.4	0.98	13.2	18.6	4.5	7

Table 3
Lilletjern. The ionic composition in milliequivalents per litre

Depth m	Ca	Mg	Na	K	Σ cations	SO ₄	Cl	Bicarbonate alkalinity	Cl + SO ₄	Σ anions
0.5		0.044	0.034	0.026	0.011	0.115	0.106	0.018	0.124	0.136
2		0.052	0.022	0.024	0.010	0.108	0.110	0.016	0.126	0.137
4		0.058	0.022	0.027	0.011	0.118	0.109	0.017	0.126	0.138
4.5		0.070	0.047	0.026	0.011	0.154	0.109	0.017	0.126	0.156
5		0.078	0.022	0.027	0.010	0.137	0.082	0.043	0.097	0.140
6		0.098	0.029	0.028	0.011	0.166	0.106	0.050	0.120	0.170

Table 5
Storetjern. The ionic composition in milliequivalents per litre

Depth m	Ca	Mg	Na	K	Σ cations	SO ₄	Cl	Bicarbonate alkalinity	Σ anions	Σ anions - Σ cations
0.5		0.032	0.012	0.016	0.006	0.066	0.080	0.014	0.094	0.028
2.5		0.036	0.010	0.016	0.006	0.068	0.084	0.000	0.098	0.030
5.5		0.028	0.012	0.020	0.007	0.067	0.082	0.000	0.098	0.031
7.5		0.030	0.010	0.016	0.005	0.061	0.097	0.015	0.112	0.051
9.5		0.030	0.012	0.016	0.007	0.065	0.084	0.000	0.098	0.033
11.5		0.030	0.012	0.016	0.007	0.065	0.084	0.000	0.098	0.033
12.0		0.032	0.014	0.016	0.006	0.068	0.084	0.000	0.098	0.030
12.5		0.034	0.014	0.016	0.005	0.069	0.084	0.000	0.098	0.029

dichotomous pH stratification certainly lies in the sulphate reduction in the deep of the tarn. OHLE [17] explained this type of pH stratification when found in some acid lakes in northern Germany as being a result of sulphate reduction. As pointed out by OHLE [17] hydrogen sulphide is weakly dissociated when soluted in water. Reduction of sulphate to hydrogen sulphide therefore reduces the acidity. In Lilletjern the sulphate reduction also sets free a small alkali reserve in the deep waters, and the latter is in turn responsible for the small increase in bicarbonate alkalinity found. The latter increase certainly also is of importance for the increase in pH towards the deep. The buffer capacity in the water is low, and only small changes in the acid or base content are needed to obtain changes in pH.

To ascertain whether the CO_2 content of the epilimnetic waters was of any importance for their strong acidity, the CO_2 was driven off by boiling. However, the waters retained their acidity even after boiling. This fact fortifies the above assumption of strong acids being the factor responsible for the low pH.

Storetjern

As shown in the upper panel of Figure 5 Storetjern's water circulated down to c. 12 m depth on the day of observation, i.e. only a water layer of 1 m thickness over the lake bottom was untouched by the circulation. The distance between Storetjern and Lilletjern is c. 250 m and thus, the two tarns are situated under exactly the same climatological conditions. At the point of time when the observations in the lakes were undertaken the autumnal cooling was going on. The different progress in circulation found in the two tarns was probably conditioned by the greater surface area of Storetjern, the latter being c. 14.4 times the area of Lilletjern. The greater area makes Storetjern more exposed to winds than is the case of Lilletjern. A consequence of the latter fact may be transport of relatively great amounts of heat to Storetjern's deep waters during spring circulation. Thus, the temperature 0.5 m above the mud surface in Storetjern was 12.4°C, while the temperature 0.5 m above the mud surface in Lilletjern was 6.2°C on the day of observation. The higher deep water, or hypolimnetic, temperatures typical for Storetjern make the thermal conditioned stability during the summer less than the same kind of stability in Lilletjern. The epilimnetic temperatures are namely practically equal in the two tarns during summer stagnation. Accordingly, the thermal stratification is much more easily broken down in Storetjern during the autumnal cooling, and in addition, the greater wind exposition of this tarn makes the strength of wind-induced currents great in relation to those in Lilletjern. The high hypolimnetic temperatures of Storetjern as well as the greater total heat capacity of its relatively great water volume explain the higher epilimnetic temperatures found in this tarn on 20 September.

Storetjern also is surrounded by *Sphagnum* bogs. A very striking feature of the lake is its apparent colour as observed from a distance or even from its shore. From such an observation spot the colour looks very distinct blue, and the blue colour is rather bright. The blue colour may, to some extent, be due to surface reflection, but it is not a result of the surface mirroring a blue sky. The colour is a different shade from that observed with such mirroring, and it seems independent of the density of the cloud cover. The colour is certainly a result of dispersion in the water.

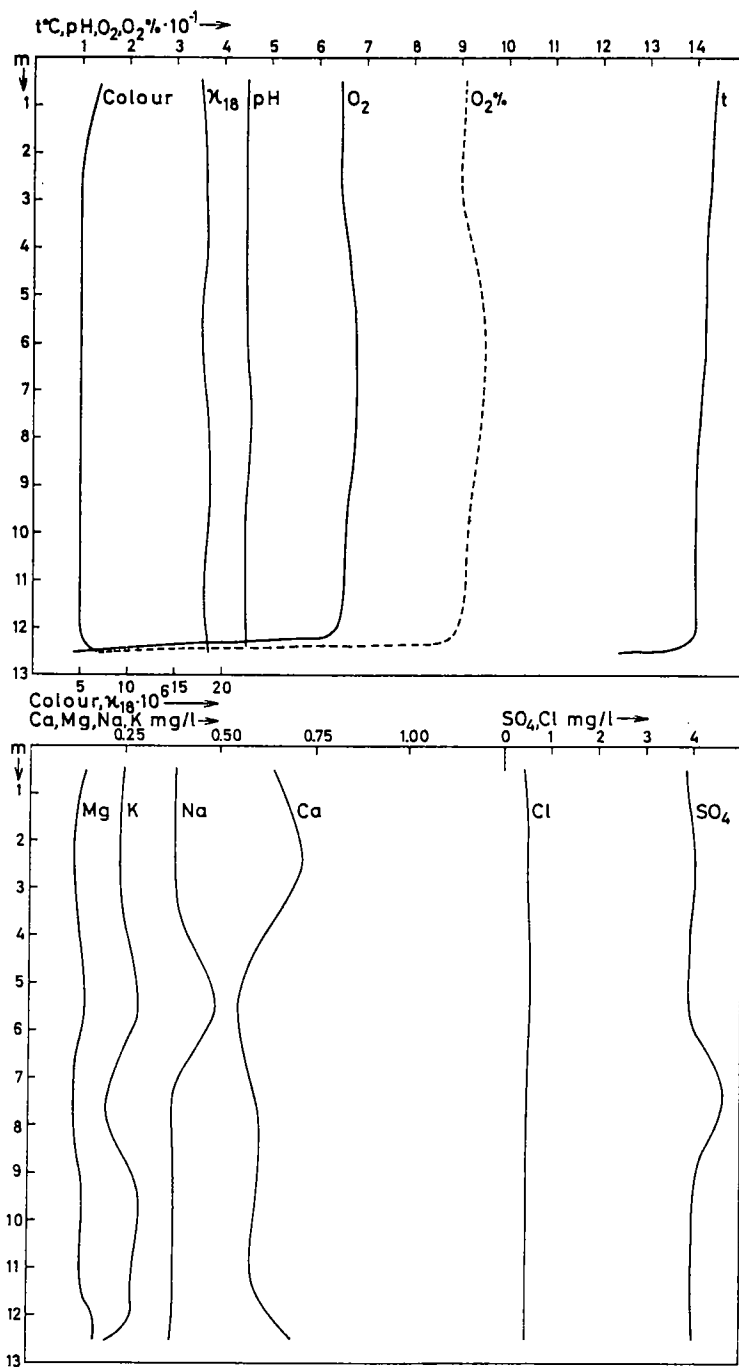

Figure 5

Upper panel: The distribution of some physical and chemical factors in Stortjern on 20 September 1965. Lower panel: The space distribution of the 'major constituents' of the tarn water.

As can be seen from Figure 5 the water colour measured against the platinum-cobalt standard was low. The tarn is undoubtedly influenced by humic matter, and therefore the water colours observed were rather surprising. The acid reaction of the water ($\text{pH} = 4.5$) may, however, explain the low colours. The Secchi disc transparency was, despite the low water colours, 420 cm only and, accordingly, turbidity must have been the factor responsible for the low transparency. Lake colour observed against the Secchi disc at half the vanishing depth must be described as bluish-greenish-grey. The turbidity mentioned may have been caused by precipitated coloured organic matter in suspension. Such suspended particals may also have been responsible for the dispersion causing the characteristic apparent blue colour of the tarn. According to OHLE [18] organic matter in acid environment does undergo a rapid precipitation, and OHLE [18] explains the bluish-green colour typical for Lake Tonteich as a result of such precipitation.

Storetjern seems to be an extremely unproductive lake, and no phytoplankton was obtained by net hauls on the day of observation. HAALAND [6] reports that green plants were found on the lake bottom at the time when he sounded the lake in the summer of 1957. Bottom samples taken with an Ekman-Birge bottom sampler on 20 September 1965 gave no evidence of such plants at that time. The low productivity of the lake waters is to be expected from the strong acidity typical of the lake. A pH of 4.5 puts Storetjern in a strong acido- or oxi-throphic category.

The low oxygen content typical of the deep waters bears evidence of the strong oxygen-consuming capacity of the sediments.

The total amount of dissolved salts in the lake waters was low. The space distribution of the elements analysed for is presented in the lower panel of Figure 5. The calcium content was extremely low, the average value for the whole water mass in the lake being 0.63 mg Ca per litre.

The equivalent percentage of the cationic composition of Storetjern's waters, calculated as average values for the total water mass, is: Na 25.8, K 9.0, Mg 18.0, Ca 47.2.

The amounts of strong acid salts (SO_4 and Cl) found are also plotted in the lower panel of Figure 5. In Storetjern also, sulphate proved to be the dominating anion. The mean sulphate content of the lake waters was 4.07 mg per litre, and the mean chloride content was 0.50 mg per litre. Accordingly, the ratio $\text{SO}_4:\text{Cl}$ for Storetjern's water was 8.14:1.

As shown in Figure 5 there was no stratification in the sulphate distribution. Compared with previous investigations on the sulphate distribution in lakes (OHLE [17]; MORTIMER [15]; KUSNEZOW [11]) an increase in sulphur in the deepest water layer of Storetjern was to be expected. The single observation series being treated at present does not, however, found a basis for a discussion of a possible absence of sulphate stratification in Storetjern. Nothing is known about the duration of the stagnation for the deep water from the present observation. HAALAND [6] is of the opinion that there is a possibility of irregular circulation in the whole water mass during the entire summer. If so, the high deep water temperatures discussed above have their origins in such circulations. Sulphate reduction was going on in the sediments on 20 September 1965. This fact was obvious from a feeble odour of hydrogen sulphide arising from the sediments when they were brought up to the surface.

The amounts of the elements analysed for are given in milliequivalents per litre in Table 5. As shown in the table weak acid salts (i.e. acid-combining capacity) could not be traced through titration with N/10 HCl. At the current pH of 4.5 only total free CO_2 is of any quantitative importance, and no bicarbonate alkalinity should be expected either.

The milliequivalent sum of the anions in Storetjern's water (i.e. the sum of strong acid salts in this case) was sufficient to account for the milliequivalent sum of the cations analysed for. As shown in Table 5 the former even surpassed the latter. The surplus of anions may be due to the presence of some other base in the water than those analysed for. On the other hand, the surplus may be real, and with such a presumption the acid reaction of the water would be explained by the presence of strong acid.

Assuming the chloride present was combined with sodium, SO_4 constituted the surplus of strong acid salt. The good correlation between Na and Cl in Table 5 makes this presumption reasonable. On regarding the difference between the milliequivalent sum of anions and of cations as the surplus of SO_4 present in the water, and assuming that the SO_4 is present in the form of sulphuric acid completely dissociated, the pH can be estimated. Such a calculation gives the following results: pH = 4.6 at 0.5 m depth where the smallest surplus in SO_4 was found, and pH = 4.3 at 7.5 m depth where the highest SO_4 surplus was recorded. The average for the whole water mass, calculated from the mean value of the anion surpluses of all the observations presented in Table 5, is pH = 4.5, or exactly the value recorded for the waters. Taking into account the natural uncertainties of the different methods of analyses employed, the latter fact may to a certain extent be coincidental only. The calculated pH does, however, act as a strong indicium of the validity of the hypothesis that H_2SO_4 is the determining factor for the acid reaction of the lake waters.

For the very dilute water of Storetjern the supply of salts from precipitation contribute an important amount of the total electrolytes. The precipitation at inland stations in Norway is relatively rich in sulphur (LÅG [13]). An important source of sulphuric acid in Storetjern, and in Lilletjern as well, probably is rain water which has lost cations and gained hydrogen ions by base exchange. The rain waters draining to the tarns percolate through the humus layer in their catchment areas, and as the tarns are surrounded by *Sphagnum* bogs, the waters draining to them have to percolate through these bogs as well. Base exchange with humus therefore seems reasonable. Additional base exchange may occur in the lake basins since humic acids in the sediments exchange their hydrogen ions with calcium ions (OHLE [20]).

As mentioned above, sulphate reduction goes on in the sediments of both the tarns. Sulphuric acid may, accordingly, be released through the activity of bacteria also (see RUTTNER [22]; KUZNETSOV [12]). The absence of ferrous iron in the deep waters of the tarns indicates that chemical oxidation of pyrite is of minor importance in yielding sulphuric acid to their waters.

pH determinations were undertaken in the laboratory on waters from Storetjern before and after boiling. In the case of this lake water also the strong acidity was retained after boiling and, accordingly, CO_2 seems to be of no importance for the low pH.

Summary

Two east Norwegian kettle tarns situated in a marginal terrace built up by gravel and sand during the last deglaciation period, are the subjects of the present investigation.

Both the tarns have waters characterized by extremely low contents of dissolved salts. Calcium dominated among the major cationic constituents, and the average calcium content of the epilimnetic waters of Lilletjern was 1 mg Ca per litre and for Storetjern it was 0.6 mg Ca per litre. Sulphate proved to be the dominating anion, and the average content of the epilimnetic waters of Lilletjern was 5.22 mg SO_4 per litre and for Storetjern it was 4.07 mg SO_4 per litre. The $\text{SO}_4:\text{Cl}$ ratio for the waters was 8.55:1 for Lilletjern, and 8.14:1 for Storetjern.

The waters of the two tarns possess a strong acid reaction. The pH of the epilimnetic waters of Lilletjern was 4.7, and in Storetjern it was 4.5. Both the tarns, accordingly, belong to a strong acido- or oxi-trophic type.

Analyses of the major cationic and anionic constituents of the waters showed a surplus of the latter. The anionic surplus comprised of strong acid salts, and sulphuric acid seemed to be the factor responsible for the strong acidity of the tarn waters. The importance of strong acids in producing the acidity was shown by experiments, as the acid reaction was retained by the waters also after boiling, i.e. after the CO_2 was driven off.

The source of the sulphuric acid in the waters is assumed to be base exchange going on in the waters draining to the tarns. Both tarns are surrounded by bogs, and exchange of ions between the waters and the humic acids of the bogs seems important. Base exchange between the lake waters and the lake sediments is assumed to occur also.

An interesting case of dichotomous pH stratification was observed in Lilletjern. In contradistinction to the surplus of strong acid salts in relation to cations so typical for the epilimnetic waters, the content of strong acid salts of the hypolimnetic waters was insufficient to account for the cationic content. Reduction of sulphate in the deep of Lilletjern was responsible for the latter fact, and the dichotomous pH stratification was primarily conditioned by sulphate reduction.

ZUSAMMENFASSUNG

Gegenstand der vorliegenden Untersuchung waren zwei ostnorwegische Sölle. Die Seen befinden sich in einer Marginalterrasse, die während der letzten Deglaziationsperiode aus glazifluvialen Material entstand.

Charakteristisch für das Wasser beider Seen ist ein sehr niedriger Gehalt an gelösten Salzen. Kalzium war das dominierende Kation; der mittlere Kalziumgehalt in dem epilimnischen Gewässer von Lilletjern betrug 1 mg Ca pro Liter. Das Wasser von Storetjern wies einen mittleren Inhalt von 0,6 mg Ca pro Liter auf. Sulfat war das dominierende Anion, und der mittlere Gehalt im Epilimnion von Lilletjern betrug 5,22 mg SO_4 pro Liter, gegen 4,07 mg pro Liter im Epilimnion von Storetjern. Das Verhältnis $\text{SO}_4:\text{Cl}$ im Wasser betrug 8,55:1 (Lilletjern) bzw. 8,14:1 (Storetjern).

Das Wasser der beiden Seen wies eine ausgeprägt saure Reaktion auf. Der pH-Wert im Epilimnion von Lilletjern betrug 4,7; die entsprechende Zahl in Storetjern war 4,5. Beide Seen gehören folglich zu einem ausgeprägt acido- oder oxi-trophen Typ.

Analysen der dominierenden Kationen und Anionen in den Seen zeigen einen Überschuss der Anionen. Dieser Überschuss bestand aus den Salzen von starken Säuren; die ausgeprägt saure Reaktion des Wassers scheint besonders auf Schwefelsäure zurückzuführen zu sein. Dass starke Säuren für den niedrigen pH-Wert des Wassers von Bedeutung sind, ging auch aus Experimenten hervor. Der niedrige pH-Wert des Wassers blieb bestehen, auch nachdem das Wasser zum Kochen gebracht, das heisst CO_2 beseitigt worden war.

Die vorhandene Schwefelsäure ist vermutlich auf einen Ionenaustausch in dem den Seen zufließenden Wasser zurückzuführen. Beide Seen sind von *Sphagnum*-Mooren umgeben, und Ionenaustausch zwischen dem Wasser und den Humus-Säuren im Moor scheint wichtig. Weiter wird vermutet, dass auch zwischen dem Wasser beider Seen und den Sedimenten derselben ein Ionenaustausch stattfindet.

In Lilletjern wurde ein sehr interessanter Fall von dichotomer pH-Schichtung gefunden. Im Gegensatz zu dem Verhältnis im Epilimnion, wo ein Überschuss der Salze starker Säuren vorhanden war, stellte es sich heraus, dass die vorhandene Menge von Salzen starker Säuren im Hypolimnion nicht ausreichte, um die vorhandenen Kationen zu neutralisieren. Diese Tatsache ist auf eine Sulfatreduktion in der Tiefe von Lilletjern zurückzuführen. Die dichotome pH-Schichtung war deshalb in diesem Falle durch die Sulfatreduktion bedingt.

REFERENCES

- [1] ÅBERG, B., and RODHE, W., *Über die Milieufaktoren in einigen Südschwedischen Seen*, Symb. bot. upsal. 5 (1942).
- [2] AMERICAN PUBLIC HEALTH ASSOCIATION, *Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater* (New York 1960).
- [3] FREY, D. G., *Morphometry and Hydrography of Some Natural Lakes of the North Carolina Coastal Plain: The Bay Lake as a Morphometric Type*. J. Elisha Mitchell scient. Soc. 65 (1949).
- [4] GAARDER, T., *De vestlandske fjorders hydrografi*, Bergens Mus. Aarb. (1915–16).
- [5] GORHAM, E., *On Some Factors Affecting the Chemical Composition of Swedish Fresh Waters*, Geochim. cosmochim. Acta 7 (1955).
- [6] HAALAND, B., *En limnologisk undersøkelse av oksygenets og elektrolyttenes lagdeling i fire vann nær Oslo* (1959) (Unpublished graduation paper at the University of Oslo).
- [7] HOLTEDAHL, O., *Studier over isrand-terrassene syd for de store østlandske sjøer*, Skr. norske Vidensk.-Akad. I. 1924. 14 (1924).
- [8] HUTCHINSON, G. E., *A Treatise on Limnology* (New York 1957).
- [9] KARLGREN, L., *Vattenkemiska analysmetoder*, Stencil. Kompendium Limnol. Inst. Uppsala (1962).
- [10] KJENSMO, J., *Electrolytes in Norwegian Lakes*, Schweiz. Z. Hydrol. 28 (1966).
- [11] KUSNEZOW, S. I., *Die Rolle der Mikroorganismen im Stoffkreislauf der Seen* (Berlin 1959).
- [12] KUZNETSOV, S. I., *Biogeochemistry of Sulphur*, V. Simpos. Int. Agrochim. Palermo (1964).
- [13] LÅG, J., *Plant Nutrients in Precipitation in Norway*, Forskn. Fors. Landbr. 14 (1963).
- [14] MACKERETH, F. J. H., *Water Analysis for Limnologists*, Freshwat. Biol. Ass. sci. publ. 27 (1963).
- [15] MORTIMER, C. H., *The Exchange of Dissolved Substances Between Mud and Water in Lakes*, J. Ecol. 29, 30 (1941–42).
- [16] NAUMANN, E., *Grundzüge der regionalen Limnologie*, Binnengewässer 11 (1932).
- [17] OHLE, W., *Chemische und physikalische Untersuchungen norddeutscher Seen*, Arch. Hydrobiol. 26 (1934).
- [18] OHLE, W., *Der schwefelsaure Tonteich bei Reinbek*, Arch. Hydrobiol. 30 (1936).
- [19] OHLE, W., *Chemische Eigenart der smäländischen Seen*, Verh. int. Verein. theor. angew. Limnol. 9 (1940).

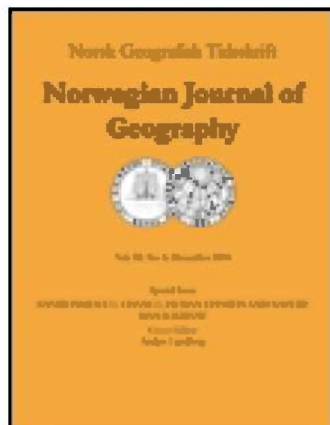
- [20] OHLE, W., *Ionenaustausch der Gewässersedimente*, Memorie Ist. ital. Idrobiol. Suppl. 8 (1955).
- [21] RODHE, W., *The Ionic Composition of Lake Waters*, Verh. int. Verein. theor. angew. Limnol. 10 (1949).
- [22] RUTTNER, F., *Grundriss der Limnologie* (Berlin 1962).
- [23] STRØM, K. M., *Conductivity and Reaction in Norwegian Lake Waters*, Int. Rev. Hydrobiol. 38 (1939).
- [24] STRØM, K. M., *The 'Trophic' Lake Types*, Blyttia 4 (1947).
- [25] UÉNO, M., *Acid Water Lakes in North Shinano*, Arch. Hydrobiol. 27 (1934).
- [26] YOSHIMURA, S., *On the Dichotomous Stratification of Hydrogen Ion Concentration of Some Japanese Lake Waters*, Jap. J. Geol. Geogr. 4 (1932).
- [27] YOSHIMURA, S., *Kata-numa, a Very Strong Acid-Water Lake of Volcano, Katanuma, Miyagi Prefecture, Japan*, Arch. Hydrobiol. 26 (1934).

This article was downloaded by: [University of Oslo]

On: 07 April 2015, At: 01:50

Publisher: Routledge

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954 Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography

Publication details, including instructions for authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgeo20>

A 48,000 Years Old Tree Stump, Presumably of Spruce, Found in Ringerike, South Norway

JOH. LUDV. SOLLID

^a Department of Geography , University of Oslo

Published online: 30 Jul 2008.

To cite this article: JOH. LUDV. SOLLID (1969) A 48,000 Years Old Tree Stump, Presumably of Spruce, Found in Ringerike, South Norway, Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography, 23:3, 131-133, DOI: [10.1080/00291956908542806](https://doi.org/10.1080/00291956908542806)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/00291956908542806>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

A 48,000 Years Old Tree Stump, Presumably of Spruce, Found in Ringerike, South Norway

JOH. LUDV. SOLLID

Department of Geography,
University of Oslo

Sollid, Joh. Ludv. A 48,000 Years Old Tree Stump, Presumably of Spruce, Found in Ringerike, South Norway. *Norsk geogr. tidsskr.* 23, 131-133.

The author reports a significant find in 1966 of a tree stump in a sand pit on the ice marginal delta Hensmoen—Jytmoen in Ringerike, South Norway. Radio-carbon dating placed its age to ca. 48,000 years B.P. which means that the discovery presents evidence that at least the lower parts of southern Norway were ice-free at this time. Finds of similar age are known from the neighbouring countries.

In the summer of 1966 an approximately 30 cm long tree stump was unearthed by sand pit operator, Mr. Leif Kjemperud, Hen, in Nordre Hen sand pit on Hensmoen (60° 14' N, 10° 13' E), Ringerike, South Norway (Fig. 1). The stump was embedded in sorted sand, 12-15 m below ground level. Mr. Kjemperud made a similar find in the winter of 1968 in the same locality. Fig. 2 shows details of the section in the sand pit.

The stump found in 1966 has been radio-carbon dated at Laboratoriet for Radiologisk Datering, The Technical University of Norway, where the age was determined with 95 per cent certainty to lie between 45,000 and 59,000 years B.P. The results of the dating were given as follows:

48,000 $\pm$ 4,000 years B.P. Uncertainty given by one standard deviation,

48,000 $\pm$ 11,000 $\pm$ 4,000 years B.P. Uncertainty given by two standard deviations.

Hensmoen or better Hensmoen—Jytmoen is a 3.5 to 4 km wide, topographically dependent, ice marginal delta. It lies at the hanging mouth of Ådalen valley, which runs southwards into the Randsfjord — Tyrifjord depression. The upper marine limit on the delta has been recorded at about 200 m above sea level, and deposition of the sediments must be considered in connection with ice-directed drainage southwards through Ådalen during deglaciation. The valley itself is rich in glacio-fluvial landforms (Nygård, 1969). Nygård will publish his observations on the depositional milieu of the delta at a future date in the journal.

The stump was sent for identification to Professor E. Mörk, The Agricultural College

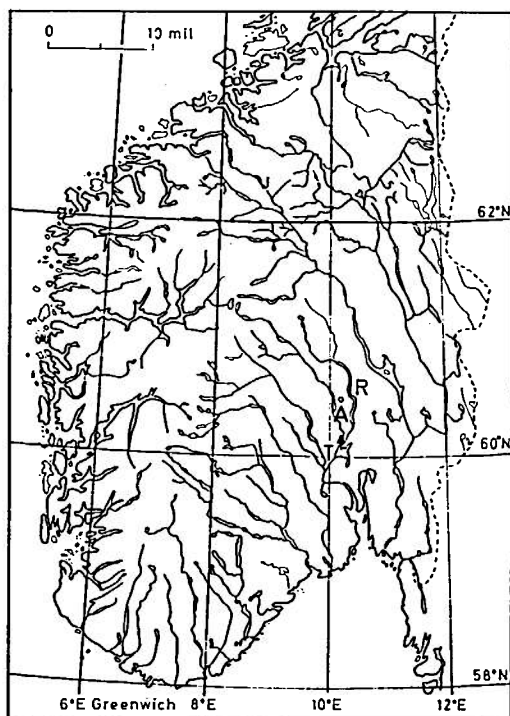

Fig. 1. R = Lake Randsfjord. A = Ådalen. T = Lake Tyrifjord. ▲ = The ice marginal delta Hensmoen-Jytmoen at Ådalen's hanging mouth opening into the Randsfjord-Tyrifjord depression. An approximately 48,000 year old tree stump was found in North Hen sand pit in the proximal part of the delta.

of Norway, and to Professor O. A. Höeg, University of Oslo, who both assumed it to be of spruce.

Owing to its surprisingly high age, the stump is of unique significance in Norway. Mammuth remains have been found in several localities. Of 14 specimens, 2 have been radio-carbon dated, the older one, found at Kvam in Gudbrandsdalen in 1968, having an age of $24,000 \pm 900$ years B. P. (Heintz, 1969), which possibly indicates the climatic progression to the ice advance. The discovery at Hensmoen, therefore, presents interesting evidence from Norway of the supposed Würm Interstadial W I/II.

Korpela (1969) describes 12 finds of sub-morainic sediments from the Peräpohjola region of Finland. Radio-carbon dating

Fig. 2. Pit operator Mr. Leif Kjemperud at North Hen sand pit, Hensmoen, shows the site where in the summer of 1966 he found a tree stump about the size of a man's forearm, which has since been radio-carbon dated. It is 12-15 m from the site of the find to the ground surface above at 203 m above sea level. The site is about 4 to 5 metres above the base of the gravel deposit, which lies on a bedrock threshold. The lower 10 m of the section consists dominantly of bedded stone-free sand, while the upper part has more pronounced bedding, with some round stones the size of a clenched fist interbedded. View to the NW.

of buried peat from Kostonniska gave $45,400 \pm 2,000$ years B.P. In Korpela's opinion the Peräpohjola area was ice-free at this time, and may possibly be correlated with Jämtland in Central Sweden where Lundqvist (1967) has described similar discoveries, with the Kola

Peninsula in Soviet Karelia, and with the Würm Interstadial W I/II of Soergel.

It appears, then, that spruce grew, at any rate in the lowlands of Southeast Norway, at the same time.

AUTHOR'S NOTE

Since this article was written, an interesting ice-age scale has been published by W. Dansgaard and S. J. Johnsen in *Journal of Glaciology*, Vol. 8, No. 53, 1969.

Received June 1969

REFERENCES

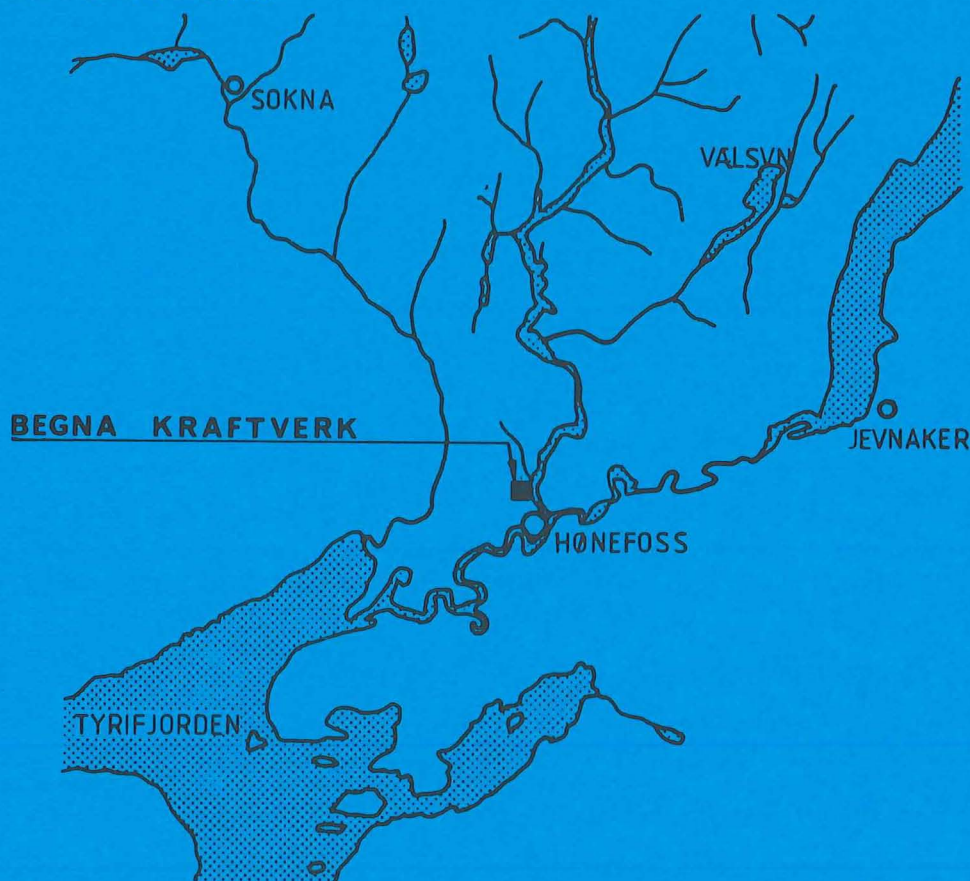
- Heintz, A. 1969. Vårt 14. mammutfunn og ny aldersbestemmelse av en mammutrest fra Norge. *Naturen* (In press).
- Kerala, K. 1969. Die Weichsel-Eiszeit und ihr Interstadial in Peräpohjola (nördliches Nordfinland) im Licht von submoränen Sedimenten. *Ann. Acad. Scient. Fenn. Ser. A III. Geol.-Geogr.* 99, 1-108.
- Lundqvist, J. 1967. Submoräna sediment i Jämtlands län. *Sver. geol. Unders. Ser. C. 618*, 1-267.
- Nygård, T. (J. Gjessing) 1969. *Begnadalen og Adalens glasifluivale geomorfologi*. Thesis. Univ. of Oslo. Unpubl.

Vassdragsrapport

Buskerud fylke

Ringerike kommune

Begna

043 Drammensvassdraget
Begna

Samlet Plan for vassdrag

Samlet plan for vassdrag (Samlet Plan) skal gi et forslag til en gruppevis prioritert rekkefølge av vannkraftprosjekter for senere konsesjonsbehandling. Prioritering av prosjektene skal skje etter en vurdering av kraftverkøkonomisk lønnsomhet og grad av konflikt med andre brukerinteresser som en eventuell utbygging vil medføre.

Samlet Plan skal videre gi et grunnlag for å ta stilling til hvilke vassdrag som ikke bør bygges ut, men disponeres til andre formål.

Samlet Plan skal legges fram for Stortinget i en melding/proposisjon innen utgangen av 1984. Miljøverndepartementet har ansvaret for arbeidet, i samarbeid med Olje- og energidepartementet, Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og andre instanser.

Arbeidet på ulike fagområder skjer dels sentralt, dels på fylkesnivå der fagfolk fra fylkeskommunen, fylkesmannens miljøvern- og andre etater er trukket inn. I hvert fylke er det opprettet en rådgivende kontaktgruppe for arbeidet med Samlet Plan. Som koordinator for arbeidet med prosjektene i fylkene, er det engasjert egne medarbeidere.

Samlet Plan vil omfatte vannkraftprosjekter tilsvarende 35-40 TWh midlere årsproduksjon.

Utredningene om vannkraftprosjekter og konsekvenser stilles for hvert prosjekt sammen i vassdragsrapporter. Foruten utredningene om vannkraftprosjektene blir følgende brukerinteresser/forhold behandlet: naturvern, friluftsliv, vilt, fisk, vannforsyning, vern mot forurensning, kulturminnevern, jord- og skogbruk, reindrift, flom- og erosjonssikring, transport, isforhold og klima. Dessuten blir regionaløkonomiske virkninger vurdert.

Vassdragsrapportene sendes fortløpende til høring i berørte kommuner, lokale interesseorganisasjoner m.v. Vassdragsrapportene danner sammen med høringsuttalelsene grunnlaget for arbeidet med Samlet Plan. Som grunnlag for meldingen/proposisjonen, vil et utkast til Samlet Plan bli sendt på høring høsten 1984, blant annet til fylkeskommuner og sentrale interesseorganisasjoner.

SAMLET PLAN FOR VASSDRAG
BUSKERUD FYLKE

VASSDRAGSRAPPORT

PROSJEKT 04327 BEGNA

MARS 1984

ISBN 82-7243-239-0

FORORD

Denne vassdragsrapporten er utarbeidet som en del av Samlet plan-arbeidet i Buskerud fylke. Rapporten redegjør for mulig opprustning/utvidelse av de to kraftverkene Hensfoss og Begna som benytter fallene i Hensfoss og Svinefoss i Adalselva. Rapporten beskriver brukerinteresser i området og vurderer konsekvensene ved en slik kraftutbygging.

Kapittel 5 inneholder en kort oppsummering, med et skjema hvor det er foretatt en klassifisering av prosjektområdets verdi/bruk for de ulike brukerinteresser ved en eventuell utbygging. Videre er det i skjemaet foretatt en vurdering av konsekvensene ved utbygging.

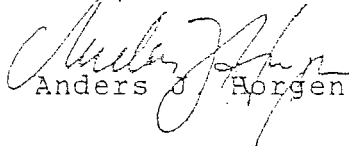
Når det gjelder konsekvensvurderingene vil en understreke at disse er foreløpige og har skjedd ut fra en isolert vurdering av det aktuelle området. Særlig når det gjelder interessene naturvern, friluftsliv, vilt og kulturminner er det nødvendig å se prosjektet i sammenheng med andre Samlet plan-prosjekter.

De foreløpige konsekvensvurderingene kan bli endret når en foretar regionale vurderinger hvor alle prosjekter/vassdrag i et område sammenlignes.

Vassdragsrapporten er sammenstilt og redigert av Samlet plan-medarbeideren i Buskerud fylke, Anders J. Horgen. En rekke fagmedarbeidere har bidratt på ulike fagområder i prosjektet, jfr. bidragslisten bakerst i rapporten.

Rapporten sendes på høring til berørte kommuner, lokale interessegrupper m.v., og vil sammen med høringsuttalelsene danne grunnlaget for vurdering av Begna-prosjektet i Samlet plan for vassdrag.

Drammen, 21. mars 1984

Anders J. Horgen

INNHOLDSFORTEGNELSE

Side:

Forord		
Fortegnelse over kartbilag		
1	BEGNA. NATURGRUNNLAG OG SAMFUNN	1 - 1
1.1	Naturgrunnlag	1 - 1
1.2	Samfunn og samfunnsutvikling	1 - 2
2	BRUKSFORMER OG INTERESSER I VASSDRAGET	2 - 1
2.0	Is og vanntemperatur	2 - 1
2.1	Naturvern	2 - 1
2.2	Friluftsliv	2 - 2
2.3	Vilt og jakt	2 - 2
2.4	Ferskvannsfisk og fiske	2 - 3
2.5	Vannforsyning	2 - 4
2.6	Vern mot forurensning	2 - 4
2.7	Kulturminnevern	2 - 4
2.8	Jordbruk og skogbruk	2 - 5
2.9	Reindrift	2 - 5
2.10	Flom- og erosjonssikring	2 - 5
2.11	Transport	2 - 5
3	VANNKRAFTPROSJEKTENE	3 - 1
3.1	Utbyggingsplaner	3 - 1
3.2	Hydrologi - Reguleringsanlegg	3 - 2
3.3	Vannveier	3 - 3
3.4	Kraftstasjonen	3 - 4
3.5	Anleggsveier. Tipper	3 - 6
3.6	Kompenserende tiltak	3 - 6
3.7	Innpassing i produksjonssystemet. Linjetilknytning	3 - 7
3.8	Kostnader pr. 1.1.82	3 - 8

4	VIRKNINGER AV UTBYGGING	4 - 1
4.0	Virkninger for naturmiljøet	4 - 1
4.1	Naturvern	4 - 1
4.2	Friluftsliv	4 - 2
4.3	Vilt og jakt	4 - 2
4.4	Ferskvannsfisk og fiske	4 - 3
4.5	Vannforsyning	4 - 3
4.6	Vern mot forurensning	4 - 4
4.7	Kulturminnevern	4 - 4
4.8	Jord og skogbruk	4 - 4
4.9	Reindrift	4 - 5
4.10	Flom - og erosjonssikring	4 - 5
4.11	Transport	4 - 5
4.12	Regional økonomi	4 - 6
5	OPPSUMMERING	5 - 1
5.0	Utbyggingsplan	5 - 1
5.1	Konsekvenser ved eventuell utbygging	5 - 1
6	KILDER	

Fortegnelse over kartbilag

Tema	KARTBILAG NR.
-----	-----
Utbyggingsplan, Vu-skjema og kart	3 - 1
Lengdeprofil	3 - 4
Bosetting/kommunegrenser	1
Naturvern	2
Friluftsliv	3
* Vilt og jakt	4
Ferskvannsfisk og fiske	5
* Vannforsyning	6
* Vern mot forurensing	7
* Kulturminnevern	8
Landbruk/reindrift	
Flom- og erosjonssikring	9
Transport	
* Is/vanntemperatur/klima	10

* For disse interessene er det ikke utarbeidet temakart.

Alle bilagene er samlet bakerst i rapporten, med unntak av kartbilagene 3.1.A - 3.4. som følger etter kapittel 3.

1. BEGNA. NATURGRUNNLAG OG SAMFUNN

1.1 Naturgrunnlag

1.1.1. Beliggenhet

Prosjektet omfatter Adalselva på strekningen fra Hensfoss til Svinefoss, ca. 4 km nord for Hønefoss i Ringerike kommune. Ved heving av vannstanden med 0,4 m ved inntaket til Begna kraftverk vil også en del av Adalselva ved Hen og eventuelt videre oppover bli berørt av anlegget.

1.1.2. Geologi

Berggrunnen består av grunnfjellsbergarter. I elveløpet er berggrunnen blottlagt flere steder, bl.a. i fossene. Ellers er området preget av de store løsmasseavsetningene som stammer fra avsmeltningsperioden på slutten av siste istid og tida like etter. Nærmest elva ligger elveavsetninger og særlig Begnamoen har stor mektighet. Videre er det mye materiale avsatt under marin grense, og store moer av breelvmaterialer. De største av disse er Kilemoen, Hensmoen, og lenger mot øst, Eggemoen. Elva har med de to fossefallene i området skåret seg dypt ned i løsavsetningene.

1.1.3. Klima, hydrologiske og limnologiske forhold

Klima

Området har et typisk innlandsklima med varme somre og kalde vintre. Nærmeste værstasjon, Lyngdal i Numedal, er trolig representativ for området. Den viser en normal julitemperatur på + 15,5 grader C. og januarterperatur på - 7,1 grader C. Høyeste målte temperatur er + 32,2 grader C. og laveste - 33,0 grader C. Det kan årlig ventes ca. 45 dager med døgnmiddeltemperatur under - 10 grader C. i området. Årsnedbøren i Lyngdal er 784 mm, med maksimum i juli (111 mm) og minimum i mars (27 mm), mens den er under 600 mm i Hønefossområdet.

Hydrologiske forhold

Ved Hensfoss har Begna/Adalselva et nedbørfelt på 4849 km², med en midlere vannføring på 92,9 m³/sek. Midlere avløp pr. år er på 2926 mill. m³. Begnavassdraget er regulert i forbindelse med tidligere kraftutbygging og har i alt 17 reguleringsmagasiner med et netto magasinivolum på 738,8 mill. m³. Tisleifjorden er det største magasinet med ialt 123,3 mill. m³.

Limnologiske forhold

I den søndre delen av nedbørfeltet består berggrunnen for det meste av grunnfjell, men nedbørfeltet mot nord og vest har vesentlige innslag av kambrosiluriske og eokambriske sedimentbergarter, samt noe gabbro, anortositt, granitt og gneis. Berggrunnen i nedbørfeltet har betydning for en rekke kjemiske forhold i vanndraget, bl.a. gjelder dette surhetsgrad og spesifikk elektrisk ledningsevne. På grunn av at den nedre delen av nedbørfeltet for Begna/Adalselva består av grunnfjell

og andre, harde begarter er vannet i dette vassdraget surere enn for eksempel i Randselva. Surhetsgraden ble i 1965 målt til ca. 6.50, mens den spesifikke ledningsevnen lå på litt over 20. Fargetallene for Adalselva var også forholdsvis lave, men vannet var noe mer uklart enn i Randselva, selv om forskjellen var forholdsvis liten. Det er forholdsvis beskjedne tilførsler av forurensninger til Begna/Adalselva, særlig i området fra Nes i Adal og ned til Hallingby og Hen hvor det er en del utslipp fra bebyggelse, landbruks- og industrivirksomhet.

1.1.4. Vegetasjon

Delnedbørfeltet ligger i det sørnorske grunnfjellsområdet, i et område med mektige israndavsetninger. Vegetasjonen består i det alt vesentlige av fattig furuskog på tørre sandmoer. I skogbotnen dominerer vanligvis forskjellige lavarter. I skråningene langs elva, og fordypninger i terrenget ellers, forekommer innslag av granskog og lauvkratt.

1.1.5. Arealfordeling

Nedbørfeltet for dette kraftutbyggingsprosjektet strekker seg over en rekke kommuner i to fylker. Ettersom selve prosjektet berører et forholdsvis lite område innenfor Ringerike kommune, synes det mest hensiktssig å ta med en oversikt over arealfordelingen i denne kommunen.

Tabell 1.1. Arealfordeling i Ringerike kommune, km²

Totalt areal	1547,8
Landareal	1430,1
Ferskvann	117,7
Jordbruksareal	76,0
Skog	1090,0
Fjell, impediment og annet	264,1

1.2 Samfunn og samfunnsutvikling

1.2.1. Befolkning, sysselsetting og kommunikasjon

Anleggsområdet blir liggende i Ringerike kommune, nordøst for Hønefoss by. Til dagpendlingsområdet regnes kommunene Jevnaker, Lunner, Ringerike og Hole. Disse kommunene blir i det etterfølgende omtalt som regionen. Jevnaker og Lunner befinner seg i Oppland fylke, mens Ringerike og Hole er i Buskerud. "Fylket" i tabellene refererer seg i denne forbindelse til Buskerud fylke.

Tabell 1.2 Utvikling i folketallet fra 1900 fram til 1982, utgangen av året.

År	Jevnaker	Lunner	Ringerike	Hole	Regionen
1900	3894	3316	14677	2078	23965
1946	4351	4718	20568	2284	31921
1970	5038	5824	25325	3593	39780
1980	5450	6557	26967	3987	42961
1982	5541	7180	26828	4172	43721

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 1.3 Naturlig tilvekst, flytting og samla tilvekst i %, gjennomsnitt for årene 1980-82

	Jevnaker	Lunner	Ringerike	Hole	Fylket
Naturlig tilvekst	- 0.4	0.4	- 0.1	- 0.2	0.1
Netto flytting	1.3	3.3	0.1	1.4	0.6
Samlet tilvekst	1.0	3.6	- 0.1	1.3	0.6

Kilde : Statistisk sentralbyrå

Både Jevnaker, Lunner og Hole har hatt en ganske sterk vekst i

folketallet i de senere årene. Med unntak av Lunner kommer økningen i folketallet av tilflytting, ettersom den naturlige tilvekst i de tre øvrige kommunene i regionen er negativ. Ringerike har et mye større folketall enn de øvrige kommunene og tilflyttingen måtte følgelig være tilsvarende stor for å gi utslag på den prosentvise økningen i folketallet. Den reelle tilflytting til kommunen har imidlertid vært forholdsvis liten i perioden 1980-82 og kommunen har hatt en viss, samlet nedgang i folketallet. På lengre sikt går prognosene allikevel ut på befolkningsvekst i både Ringerike, Hole og Lunner, jfr. tabell 1.4, mens det ser ut til å bli en nedgang i folketallet i Jevnaker framover mot år 2000.

Tabell 1.4 Folketallet i kommunene pr. 31.12.1982 og framskriving av folketallet i kommunene, fordelt på aldersklasser. Beregnet ut fra naturlig tilvekst pluss flytting ut fra flyttetendensen siste 3 år.

Kommune	1982				1990				2000			
	Tot.	0-	16-	67+	Tot.	0-	16-	67+	Tot.	0-	16-	67+
		15	66			15	66			15	66	
Jevnaker	5541	22	62	16	5419	17	66	17	5375	18	66	16
Lunner	7180	25	63	13	7582	22	66	12	8286	20	68	12
Ringerike	26828	21	65	14	28005	19	65	16	29807	19	66	15
Hole	4172	22	65	13	4288	18	67	14	4425	12	67	14
Regionen	43721	22	64	14	45294	19	65	15	48272	19	66	15

Fylket 217348 22 64 14 223080 19 66 15 229060 19 67 14

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I kommunene Ringerike og Hole bodde det i 1980 ca 18 300 personer i Hønefoss by og andre tettsteder, mens den spredte bosettingen omfattet ca 12 600 personer. Når det gjelder Jevnaker og Lunner er det nærliggende å anta at den største delen av befolkningen befinner seg i spredt bosetting. Ringerike kommune har sin administrasjon i Hønefoss, mens kommuneadministrasjonen for Hole, Jevnaker og Lunner befinner seg henholdsvis ved Vik i Hole, i Jevnaker tettsted og ved Lunner tettsted. Det er i tillegg en rekke større og mindre tettsteder i de fire kommunene.

Det er gode kommunikasjoner i området, med riksveg 35 til Jevnaker og Lunner, riksveg 7 mot Hallingdal, E 68 til Hole og videre mot Bærum og Oslo, samt jernbane i tre forskjellige retninger fra Hønefoss. De største tettstedene i kommunene befinner seg mindre enn 30 km unna anleggsstedet.

1.2.2. Næringsliv og sysselsetting

Tabell 1.5 Yrkesaktive menn og kvinner, 16 år og over, 1980 (og 1970)

Kommune	Menn	Kvinner	Totalt
Jevnaker	1357 (1464)	745 (555)	2102 (2019)
Lunner	1616 (1650)	982 (643)	2598 (2293)
Ringerike	7089 (7310)	3850 (2852)	10939 (10162)
Hole	1046 (990)	624 (447)	1670 (1437)
Regionen	11108 (11414)	6201 (4497)	17309 (15911)
Fylket	55069 (57714)	32429(24561)	87498 (82275)

Tabell 1.6 Yrkesaktive, prosentvis fordeling i næringsgruppen 1980(og 1970)

Prosent i næringsgrupper					
Primær næring	Bergv. indust.	Bygg/ anlegg	Vareh. m.m.	Transp.	Off/priv tjeneste
6 (11)	32 (41)	11 (11)	11 (10)	5 (5)	34 (19)
8 (19)	17 (18)	10 (14)	15 (13)	12 (10)	38 (19)
5 (9)	29 (32)	8 (8)	14 (13)	7 (9)	35 (25)
9 (17)	14 (17)	9 (9)	13 (10)	7 (9)	47 (35)
6 (12)	26 (30)	9 (9)	14 (12)	7 (9)	37 (25)
6 (11)	28 (34)	10 (9)	14 (13)	8 (9)	33 (22)

Tabell 1.7 Arbeidskraftregnskap for kommunene. Alle tall for 1980

	Jevnaker	Lunner	Ringerike	Hole
Tilbud arb.kraft	2117	2614	11017	1675
- Arbeidsløshet	15	16	78	5
Sysselsatte bosatt i kommunen	2102	2598	10939	1670
- Utpendling	77	182	1534	934
+ Innpendling	149	184	1566	298
Ettersp. arb.kraft	2174	2600	10971	1034

Kilde : Folke- og boligtellings 1980, SSB

Arbeidsløsheten har som kjent hatt en kraftig økning i løpet av de siste årene og dette har også gjort seg gjeldene i kommunene Jevnaker, Ringerike og Hole. Tilsvarende tall for Lunner er ikke innhentet, men den har trolig vært en liknende utvikling også i denne kommunen.

Tabell 1.8 Arbeidsledige i kommunene pr. 1. januar 1984

	Jevnaker	Ringerike	Hole
Arbeidsledige	102	374	37
% ledige av arbeidstyrken	4.5	3.3	2.0

I dette området ser det ut til at antall arbeidsledige øker proporsjonalt med avstanden til Oslo-området.

Totalt jordbruksareal i regionen er 139723 daa. Av dette er ca. 94 prosent fulldyrket. Gjennomsnittlig bruksstørrelse er ca. 87 daa. 31 prosent av brukene har mer enn 100 daa jordbruksareal. 67 prosent av eiendommene har mindre enn 250 daa produktivt skogareal, mens 14 prosent har mer enn 1000 daa skogareal.

Tabell 1.9 Andel av familiens nettoinntekt som kommer fra bruket, prosent

Andel av familiens nettoinntekt som kommer fra bruket, prosent

	10	10-49	50-89	90+
Antall bruk	1588	714	371	201
				302

Kilde: Landbrukstellingen 1979

Det går fram av tabellen at bare ca. 1/3 av brukene gir en nettoinntekt på mer enn 50 % av familiens inntekt. De aller fleste av gårdbrukerne og deres familier er følgelig avhengig av arbeid utenfor gårdsbruket.

1.2.3. Kommunale ressurser

Tabell 1.10 Kommuneregnskaper 1981

	Jevnaker	Lunner	Ringerike	Hole	Buskerud fylke
Folketall 31.12.1981	5487	6789	26870	4118	215983
	(kr. pr. innbygger)				
Skatte og alm. avgift.	3951	3846	4572	4224	4745
Skatteutjamn.	310	324	0	0	60
Overf. til undervisn.	767	905	568	719	589
Driftsinnt.*	7847	7672	8178	7172	8401
Driftsutg. **	6945	6822	7472	6233	7999
Utg. nybygg/ nye anlegg **	654	995	1300	650	1247
Lånegjeld	5201	7788	2574	2616	
Renter/avdr. i % av skatter og skatteutj.	22	29	15	11	
% tilskudd undervisn.	65	65	43	65	

Kilde : Statistisk sentralbyrå

* Inkl. skatter, overføringer, ekskl. kommunens forretningsdrift

** Ekskl. kommunens forretningsdrift

Tabell 1.10 viser at samtlige av kommune i regionen har lavere skatteinntekter pr. innbygger enn gjennomsnittet for kommunene i Buskerud fylke. Jevnaker og Lunner bruker en forholdsvis stor del av sine inntekter til renter og avdrag på gjeld. Lånegjelden pr. innbygger er forholdsvis lav i Ringerike og Hole.

2. Bruksformer og interesser i vassdraget

2.0. Vanntemperatur- og isforhold.

Elva går delvis åpen om vinteren. Det er en del isproblemer ved inntakene til kraftverkene.

2.1. Naturvern

Områdets egenart.

Området er preget av de store løsmasseavsetningene, ofte lagt opp i store, flate moer. Kilemoen, Hensmoen og Eggemoen er de største moene av breelvmateriale, mens Begnamoen, som ligger lavere, er den største av elveterrassene. Slike store sandavsetninger kan være karakteristiske landskapstrekk i nedre deler av regionen. Sandmoene har en særegen vegetasjon av furu, og en undervegetasjon hvor forskjellige lavarter dominerer. Kilemoen og Hensmoen inneholder begge interessante naturforekomster, både når det gjelder landskapsformer, limnologi og vegetasjon. Hensmoen er delvis utbygd med industribedrifter og boliger. Elveløpet inneholder nå to kraftverk, som vekselvis medfører tørrlegging og vannspeil. I tillegg til denne utbyggingen er det etablert industri langs elveløpet. Ellers består kulturopåvirkningen av veier, jernbane og bebyggelse.

Verneverdige og interessante områder og forekomster.

Ingen områder innen feltet er vernet. Den nordlige delen av Kilemoen representerer frontsonen for isen under siste nedising. Her finnes gode eksempler på forskjellige typer av dødsgroper og "feeding eskers", som markerer elveløpene som gikk i tunneler under dødisen, og som førte grusen fram til brefronten. Mot sør markeres overgangen til deltaflaten meget tydelig. Området representerer en særegen og meget vakker utformet landskapstype. Lokaliteten er sannsynligvis verneverdig.

To tjern på Hensmoen, Stortjern og Vesletjern, og de tørre sandmo-biotopene mellom og sør for tjernene er interessante lokaliteter. Særlig Stortjern er en sjelden innsjøtype av meget sur karakter og med en karakteristisk grytehullform. Den tørre furuskogen på tilknyttede sandmoer er et typeeksempel på vegetasjon på sandmoene på Ringerike. De store løsmassene er generelt interessante ut fra et kvartærgeologisk og rent geomorfologisk synspunkt.

Referanseområder

Sandmoene i tilknytning til elveavsnittet blir brukt som økosystem-objekter for geoinstituttene ved Universitetet i Oslo.

Stortjern og Vesletjern er i bruk ved felthand og økosystem i geografi, limnologi og zoologi. Det har vært foretatt vitenskapelige undersøkelser i begge vann.

Vurdering i regional og nasjonal sammenheng.

Begnavassdraget er et av regionens større vassdrag, og er sterkt utbygd i flere avsnitt. Også den aktuelle elvestrekningen er sterkt påvirket og kan ikke ses å inneholde verneverdier av naturfaglig art. De tilstøtende sandmoene har flere interessante trekk. Disse blir imidlertid neppe berørt av den planlagte utbygging.

2.2. Friluftsliv

Områdets egnethet for friluftsliv

Topografien i området er sterkt preget av de kvartærgeologiske avsetningene på begge sider av elva. Kilemoen, vest for elva, peker seg ut med spesielt fint formet dødislandskap. Dette området er klassifisert som særpreget og variert. Denne delen har høy opplevelsesverdi og er særlig instruktiv for naturstudier.

Vegetasjonen i området er typisk for regionen. Elveløpet i området er gjennomregulert og preget av stille vannspeil, steinete elveleier og kraftverksinnstallasjoner. Elveløpet karakteriseres som et ensformig og lite særpreget landskapselement, sterkt påvirket av kraftutbygging. Området er forholdsvis sterkt kulturpåvirket. Veger og jernbane krysser elva. I elvas nærområde og på Hensmoen er det etablert industribedrifter og det finnes en del boligbebyggelse i området. Med unntak av Kilemoen er området lite egnet for friluftsliv.

Dagens bruk

Det foregår stedvis noe sportsfiske og forøvrig noe barsanking på Kilemoen og Hensmoen. Ellers nyttes området bare tilfeldig til friluftsmål.

Vurdering

Elveavsnittet er sterkt påvirket av kraftutbygging. Området er også sterkt påvirket av andre inngrep som industribedrifter, boliger, veg og jernbane. Kilemoen utpeker seg som særpreget område p.g.a. instruktive kvartærgeologiske avsetninger. Området brukes bare tilfeldig til friluftsområde. Området har liten verdi for friluftslivet.

2.3 Vilt og jakt

Generelt

Det dyreliv en finner langs den berørte elvestrekning er både for pattedyr og fugler det en tradisjonelt finner knyttet til skog i umiddelbar nærhet av bebyggelse. Elva eller elvebredden har ikke slike kvaliteter at den kan sies å ha noen spesiell verdi for fugler knyttet til denne biotopen.

Representativitet, referanse- og produktjonsverdi

Området er av liten utstrekning, elva er regulert fra fyll og området forøvrig er preget av bebyggelse, veg, jernbane og menneskelig

aktivitet. Elva og området omkring innehar heller ikke elementer av spesiell kvalitet i viltsammenheng, er ikke særlig representativt og har heller ingen vesentlig referanseverdi. Produksjonsverdien er liten.

Bruksverdi

Området gir grunnlag for liten eller ingen utnyttelse til næring eller rekreasjon. Bruksverdien er derfor liten.

Samlet verdivurdering

Området synes å ha liten verdi som viltområde utover det en ordinært finner i slike områder. Det har heller ikke høy verdi for en bestemt viltart eller et bestemt formål.

2.4. Ferskvannsfisk og fiske

Generelt

På elvestrekningene finnes en stor bestand av småfalle ørret og sik. Vanlig fangststørrelse ligger mellom 100 og 200 gram, og kvaliteten er under middels god. Fisken er slank-mager og parasitter er vanlig forekommende. Veksten er for begge arter gode de første årene men stagnerer ved 20 og 25 cm. lengde. Det hender det blir fanget ørret over halvkiolen (Sperillfisk). I elva finnes også abbor og brasme. Bestanden av disse artene er middels. Abboren er småfalle, men brasmen kan bli over kiolen. Kvaliteten er bedre for disse arter enn for ørret og sik.

Representativitet

Det er registrert 6 fiskearter i elva. De er alle vanlig forekommende innen regionen. Nedbørfeltets høydegradient er ganske typisk for landsdelen.

Referanseverdi

Det er foretatt prøvefiske i elva (1974). Vassdraget har derfor en viss verdi når det gjelder overvåkning av fiskeressursene i framtiden.

Produksjonsverdi

Produksjon av fisk i elva er stor. På grunn av dårlig kvalitet og størrelse på fisken, gir ikke den gode produksjonen grunnlag for utnyttelse hverken til næring eller rekreasjon. Ved å dekke fiskebestanden kan vi oppnå større fisk av bedre kvalitet. Det er et tiltak som kan føre til større fiskeinteresser og aktivitet i vassdraget.

Bruksverdi

Fiskeinteressene på elvestrekningen er liten. Garnfiske er det helt slutt med og det er få personer som fisker med stang. Kultiveringstiltak kan øke bruksverdien.

2.5. Vannforsyning

Det tas vann til vannforsyning for Hønefoss by og øvrige, sentrale deler av Ringerike kommune fra Adalselva ved Hofsfoss, ca. 2,5 km nedenfor Svinefoss. Vannverket forsyner ca. 18000 personer og det foretas desinfisering og filtrering av vannet. Det er planer om å etablere ny vannkilde for dette området med et grunnvannsanlegg på Kilemoen, ca. 1,5 km nordvest for Hensfoss. Det er i denne forbindelse både planlagt anlegg for naturlig grunnvannstilførsel og kunstig infiltrasjon av vann fra Begna/Adalselva. Bebyggelsen i området ved Hen forsynes stort sett fra private borebrønner o.l.

2.6. Vern mot forurensning

Begna/Adalselva mottar relativt beskjedne forurensningstilførsler, særlig i området fra Nes i Ådal nedover mot Halling by og Hen. En del forurensningsmateriale vil også akkumuleres i Sperillen, slik at Adalselva er relativt lite belastet ved utløpet av innsjøen. For Hallingby er det utbygd et biologisk-kjemisk renseanlegg, mens avløp fra bebyggelsen ved Hen går nokså direkte ut i vassdraget, særlig i området mellom Hensfoss og Svinefoss. Vassdraget tilføres i tillegg en del forurensninger fra spredt bebyggelse, landbruks- og industrivirksomhet i den nedre delen.

2.7. Kulturminnevern

Området generelt

Det vil trolig finnes bosetningsspor fra forhistorisk tid og middelalder i området. De fleste kulturminnene fra nyere tid er knyttet til den omfattende utnyttningen av elva og fossene i skogbruk og industri på 1800- og 1900-tallet. Langa Begna er det mange kulturminner fra tømmerfløtingen. Ovenfor Hensfoss har elva delvis vært kanalisert og her har det vært mange sluser. Langa elvebredden er det bevart forbygninger for fløtingen. Spesielt interessant er en 5 - 600 meter lang tømmerrenne fra 1800-tallet. Denne er imidlertid i svært dårlig stand. Andre kulturminner er to store tresliperier fra tiden omkring 1900 og en mølle fra 1940-årene. Den siste er fortsatt i bruk. Her er også bl.a. et bolighus fra ca. 1900. De to kraftverkene Hensfoss og Begna gjør at kulturminnene har fått redusert mye av sin verdi.

Vurdering

Kulturminnene har kunnskapverdi, opplevelsesverdi og pedagogisk verdi i en lokal sammenheng. De er typiske for området. De fleste er funksjonelt knyttet til elva. Kulturminnenes verdi er en del berørt av senere tids kraftutbygging.

2.8. Jord- og skogbruk

Tabell 2.1. Næringsmessig oversikt.

Ringerike kommune

Driftsenheter > 5 dekar	860
Jordbruksareal, daa	76.200
Prod. barskog, daa	1.080.700
Prod. lauvskog, daa	9.400
Skogsavvirkning, m3	198.300
Storfe, antall	2.237
Sau og lam, antall	3.363
Vatningsanlegg, antall	74
Areal som kan vatnes med øksisterende anlegg, daa	9.349
Nettoinntekt landbruket:	
Over 90% (ant.bruk)	141
50- 89,9% (ant.bruk)	99

Tallene i tabellen er hentet fra landbrukstellinga 1979.

Jordbruk.

Jordbruket i kommunen er preget av at området er særst godt egnet for jordbruksproduksjonen. Dette gjelder også områdene langs Begna som kan bli berørt ved en eventuelt utbygging. Jordbruksdrifta ligger på et høyt nivå både når det gjelder planteproduksjoner og husdyrhold. Det er registrert dyrkingsarealer som grunnlag for eventuell utvikling innen jordbruket. Kunstig vanning er benyttet i stor grad, og er fortsatt en utviklingsmulighet i distriktet.

Skogbruk.

Det er betydelige høyproduktive skogbruksarealer i kommunen. I utbyggingsområdet langs Begna er det også arealer med låg og middels bonitet, delvis på myrarealer. Skogbruket i utbyggingsområdet må regnes for å ha lette driftsforhold.

2.9. Reindrift

Det knytter seg ikke reindriftsinteresser til området.

2.10. Flom- og erosjonssikring

Det er ikke nevneverdige problemer med flom eller erosjon i området under dagens forhold.

2.11. Transport

Det er ingen transportinteresser i tilknytning til utbygging i det aktuelle området.

3 VASSKRAFTPROSJEKTENE

3.1 Utbyggingsplaner i 043 Drammensvassdraget

Det planlagte kraftverket kalt Begna kraftverk II vil ligge i Ådalselva ca. 4 km nord for Hønefoss i Ringerike kommune. På denne elvestrekningen er det to fall, Hensfoss og Svinefoss, som i dag utnyttes av henholdsvis Hensfoss og Begna kraftverker. Begna kraftverk II vil utnytte begge fall i en utbygging.

Planens hovedtrekk:

Begna kraftverk II vil ved en ca. 1,3 km lang avløpstunnel utnytte fallet i Hensfossen og Svinefossen og gi en maks. brutto fallhøyde på ca. 33,6 m. Vassdraget er tidligere regulert for kraftproduksjon og nedbørsfeltet ved kraftverket er ca. 4849 km² og den midlere vannføringen er ca. 92,9 m³/sek.

Planen forutsetter en heving av overvannet i forhold til dagens situasjon med ca. 0,4 m for å redusere isproblemer ved inntaket.

De gamle kraftverkene er forutsatt å gå frem til idriftssettelse av nyanlegget. Vurdering av de gamle anleggene som flomverk er ikke foretatt.

Ved beregning av utbyggingskostnaden for ny utbygging er det tatt hensyn til produksjonstapet ved at de eksisterende kraftverker legges ned. Det er da antatt en gjenværende teknisk levetid på 10 år, regnet fra nytt kraftverk kan settes i drift. Det er regnet med en årlig middelproduksjon på 159,5 GWh ved eksisterende kraftverker og årlige driftskostnader er satt til 1,8 mill. kr. Nåverdi av denne produksjonen er beregnet til 226,4 mill. kr. Det er benyttet energiverdier og kalkulasjonsrente som for det nye anlegget.

3.1.1 Begna kraftverk II

Bilag 3.1 Kart av elva
Bilag 3.2 Lengdesnitt

Hoveddata for anlegget:

-	Installasjon	:	37	MW
-	Produksjon	:	200,3	GWh
-	Utbyggingskostnad	:	138	mill. kr

Kraftverket vil utnytte et maks. brutto fall på ca. 33,6 m mellom inntaket oppstrøms Hensfossen og utløpet nedstrøms Svinefossen. Kraftverket blir et anlegg i fjell med ca. 50 m trykksjakt og ca. 1350 m avløpstunnel.

Eksisterende damanlegg ved Hensfossen må utvides med en ekstra flomluke for å tilfredsstille dagens krav til flomavledning. Dette skyldes i hovedsak at kravet til flomkapasitet er øket, men også i noen grad at det nye kraftverkets inntak vil redusere eksisterende flomkapasitet. For å oppnå tilfredsstillende isforhold ved inntaket forutsettes en heving av overvannet på ca. 0,4 m. Dette fører til at eksisterende damanlegg med luker på Hensfossen må rustes opp.

Tipp for tunnelmasser tenkes plassert delvis på gammelt fabrikkområde nedstrøms Svinefoss, delvis langs av elveløpet oppstrøms.

3.2 Hydrologi - Reguleringsanlegg

3.2.1 Vannmerker

I produksjonsberegning er følgende vannmerker for perioden 1931-1960 benyttet:

Yljeoset,	VM 1096
Vangsmjøsa,	lokalt
Øyangen,	VM 449
Strandefjord,	lokalt
Åbjøra	
Killingstryken,	lokalt

3.2.2 Magasin

Kraftverket vil benytte Begnavassdragets eksisterende reguleringsmagasin som samlet utgjør et netto magasinivolum på 738,8 mill. m³. Det er i alt 17 reguleringsmagasiner i vassdraget med Tisleifjord som største magasin med 123,3 mill. m³.

3.2.3 Nedbørfelt

Feltets navn	Areal km ²	Spesifikt avløp		Midlere avløp	
		l/s km ²		m ³ /s	mill m ³ /år
Yljeoset, VM 1096	62,1	31,6		1,96	62,0
Vangsmjøsa, lokalt	403,8	27,4		11,04	348,1
Øyangen, VM 449	251,0	29,8		7,46	235,3
Strandefjord, lokalt	1100,1	15,1		16,62	524,1
Åbjøra	835,4	19,8		16,59	522,7
Killingstryken, lokalt	1953,0	17,8		34,78	1095,8
Samsjøen	64,0	17,8		1,14	36,0
Han, lokalfelt	180,0	13,3		3,29	104,0
Sum	4849,4			92,88	2928

3.2.4 Vannføring etter utbygging

Vannføringen i fallene Hensfoss og Svinefoss vil berøres av utbygging som følge av øket maksimal slukeevne i forhold til eksisterende kraftverker. Maksimal slukeevne ved eksisterende Hensfoss og Begna kraftverker er henholdsvis 88 og 80 m³/s, mot 130 m³/s ved Begna kraftverk II.

Elvestrekningen mellom utløp Hensfoss og inntak Begna har i dagens situasjon normal vannføring. Etter utbyggingen vil strekningen ha vannføring i perioder hvor tilsiget er større enn driftsvannføringen ved Begna kraftverk II.

I produksjons- og kostnadsberegningen er det ikke tatt hensyn til eventuell forbislipping.

3.3 Vannveier

3.3.1 Overføringer

Ingen overføringer.

3.3.2 Driftsvannveier

Fra - til	Type	Lengde	Tverrsnitt	Falltap (m)
Inntak - kraftstasjonen	Trykksjakt	50	60	0,2
Kraftstasjonen - utløp	Avløpstunnel	1350	70	1,1

3.3.3 Fallhøyder

Begna kraftverk II	
Overvann kote	+ 147,1
Undervann kote	+ 113,5
Brutto fallhøyde (m)	33,6
Netto fallhøyde (m)	32,3

3.4 Kraftstasjonen

3.4.1 Tekniske data

Kraftstasjon	Antall	Type	Turbin		
			Sluke- evne m ³ /s	Instal- asjon MW	Brukstid timer
Begna kraft- verk II	1	Kaplan	130	37	5400

3.4.2 Manøvrering

Vassdraget er fra tidligere regulert for kraftproduksjon, og de kraftverk som inngår i denne plan må tilpasse seg den vannføring oven- og nedenforliggende kraftverk benytter.

3.4.3 Beregningsmetode for produksjon

Berdals skreddersydde BEGNA-program er benyttet til å beregne vannføringen i elven ved Begna Kraftverk over en 30 års-periode (1931-60, ukedata). Programmet ble laget i samarbeide med Foreningen til Begnavassdragets Regulering, og består av 20 magasin/verk-enheter. For hvert magasin er det lagt inn tappestrategi i overensstemmelse med praktisk drift av magasinet, og det er tatt hensyn til krav til minstevannføringer etc. Ukedata for 6 vannmerker er benyttet. Tilsigsserien til Begna Kraftverk produsert på denne måten er så benyttet i en enkel detaljmodell for beregning av produksjoner i nye Begna, gamle Begna og Hensfoss kraftverker.

3.4.4 Data for kraftverkene (uten restriksjoner)

Begna kraftverk II	
1.0	TILLØPSDATA
	Nedbørfelt (km ²) 4849,4
	Midlere tilløp inklusive flomtap ved inntakene (mill m ³ /GWh) 2928/227,9
	Magasin (mill m ³ %) 738,8
2.0	STASJONSDATA
	Midlere brutto fallh. (m) 33,6
	Midlere energiekvi. (kWh/m ³) 0,0778
	Installasjon ved midlere fallhøyde (MW) 37
	Maksimal slukeevne ved midlere fallhøyde (m ³ /s) 130
	Brukstid (timer) 5400
3.0	PRODUKSJON
	Midlere vinterprod. (GWh/år) 102,8
	Midlere sommerprod. (GWh/år) 97,5
	Midlere produksjon (GWh/år) 200,3
4.	UTBYGGINGSKOSTNAD
	Utbyggingskostnad inklusive 7 % rente i byggetiden (kostnadsnivå 1.1.82) (mill kr) 138,0
	Kapitalisert produksjonstap ved nedleggelse av eksisterende kraftverker (mill. kr) 226,4
	Utbyggingskostnad (kr/kWh) 1,82
	Kostnadsklasse IIB
	Byggetid (ca år) 2
5.0	NEDENFORLIGGENDE VERK
	Midlere energiekv. (kWh/m ³)
	Økt produksjon (GWh/år)

(1) Se kap. 3.8.1. og 3.8.2

3.5 Anleggsveier. Tipper. Masseuttak. Anleggskraft. Samband

3.5.1 Anleggsveier

Bilag 3.3

Strekning	Lengde (km)	Nybygging/opprustning
Tipp	0,4	Nybygging
Eksist. vei - inntak	0,3	Nybygging
Eksist. vei ved Svinefoss	0,2	Opprustning
Eksist. vei - avløp	0,3	Nybygging

3.5.2 Øvrige transportanlegg

Ingen øvrige transportanlegg.

3.5.3 Tipper - Masseuttak

Bilag 3.1

Kraftstasjon med trykksjakt og avløpstunnel vil føre til store uttak av steinmasser. Hoveddelen av steinmassene er tenkt utlagt på gammelt fabrikkområde nedstrøms Svinefoss. Det resterende er tenkt plassert på partier langs elveløpet mellom Hensfoss og Svinefoss. Tippen er planlagt utformet slik at den føyer seg best mulig inn i terrenget.

Steinmassene vil egne seg godt til videreforedling ved knusing. Utbyggingen krever ikke åpning av nye massetak.

3.5.4 Anleggskraft - Samband

Anleggskraften ved utbyggingen tenkes levert fra Hensfoss og Begna kraftverker.

3.6 Kompenserende tiltak

3.6.1 Terskler

På elvestrekningen fra Hensfoss til Svinefoss vil ikke utbyggingen føre til endring av vannspeilet (forutsatt at dammen ved Svinefoss holdes i stand).

3.6.2 Landskapspleie

I tippområdet vil all matjord bli fjernet og lagt i depot. Etter at tippen(e) er gitt en akseptabel form blir matjord ført tilbake og områdene tilsådd.

3.6.3 Restriksjoner

Det forutsettes at eksisterende damanlegg ved Svinefoss beholdes slik at vannspeilet oppstrøms opprettholdes.

3.7 Innpassing i produksjonssystemet. Linjetilknytning

Utbyggingen vil føre til en vesentlig økning av energiproduksjonen som i sin helhet vil gå med til å dekke selskapets eget kraftbehov.

3.8 Kostnader pr. 01.01.82 (7 % rente i byggetiden)

3.81.1 27 Begna kraftverk II

mill. kr

1. Reguleringsanlegg	7,2
2. Overføringsanlegg	0,0
3. Driftsvannveier	28,6
4. Kraftstasjon - bygningsmessig	14,1
5. Kraftstasjon - maskinelt og elektroteknisk	59,3
6. Transportanlegg - anleggskraft	1,7
7. Boliger - Verksteder	0,0
8. Terskler - Landskapspleie	0,1
9. Uforutsett	Inkludert
10. Investeringsavgift	10,1
11. Planlegging - Administrasjon	7,8
12. Erstatninger (ervervelse etc.)	0,0
13. Finansieringsutgifter	9,1

Sum utbyggingskostnad 138,0 mill. kr

Kostnadsklasse I: 0,69 kr/kWh ⁽¹⁾

Beregnet etter midlere årlig produksjon.

<u>Økonomi</u>	mill. kr
Verdi av sommerproduksjon	
2 x 97,5	195,0
Verdi av vinterproduksjon	
3,5 x 102,8	<u>359,8</u>
Sum	554,8
- Driftsutgifter kapitalisert	<u>18,4</u>
Brutto nytteverdi	536,4
- Investering	<u>138,0</u>
Netto nytteverdi	<u>398,4</u>

(1) Utbyggingskostnad nyanlegg uten hensyn til tapte produksjon ved eksisterende kraftverker.

3.8.2 Nedlegging av eksisterende anlegg

Samfunnsøkonomisk betraktning

Den samfunnsøkonomiske kostnad ved nedlegging av de eksisterende kraftverker Hensfoss og Begna er satt lik den inntekt kraftverkene ville gitt ved full produksjon i gjenværende levetid.

Gjenværende levetid er her satt til 10 år fra det år et nytt anlegg settes i drift, Produksjonen for de eksisterende anlegg er satt til 159,5 GWh, og det er benyttet samme energipriser og kalkulasjonsrente som for det nye anlegget. Driftskostnader ved eksisterende anlegg er vurdert i samråd med selskapet til 1,8 mill. kr/år.

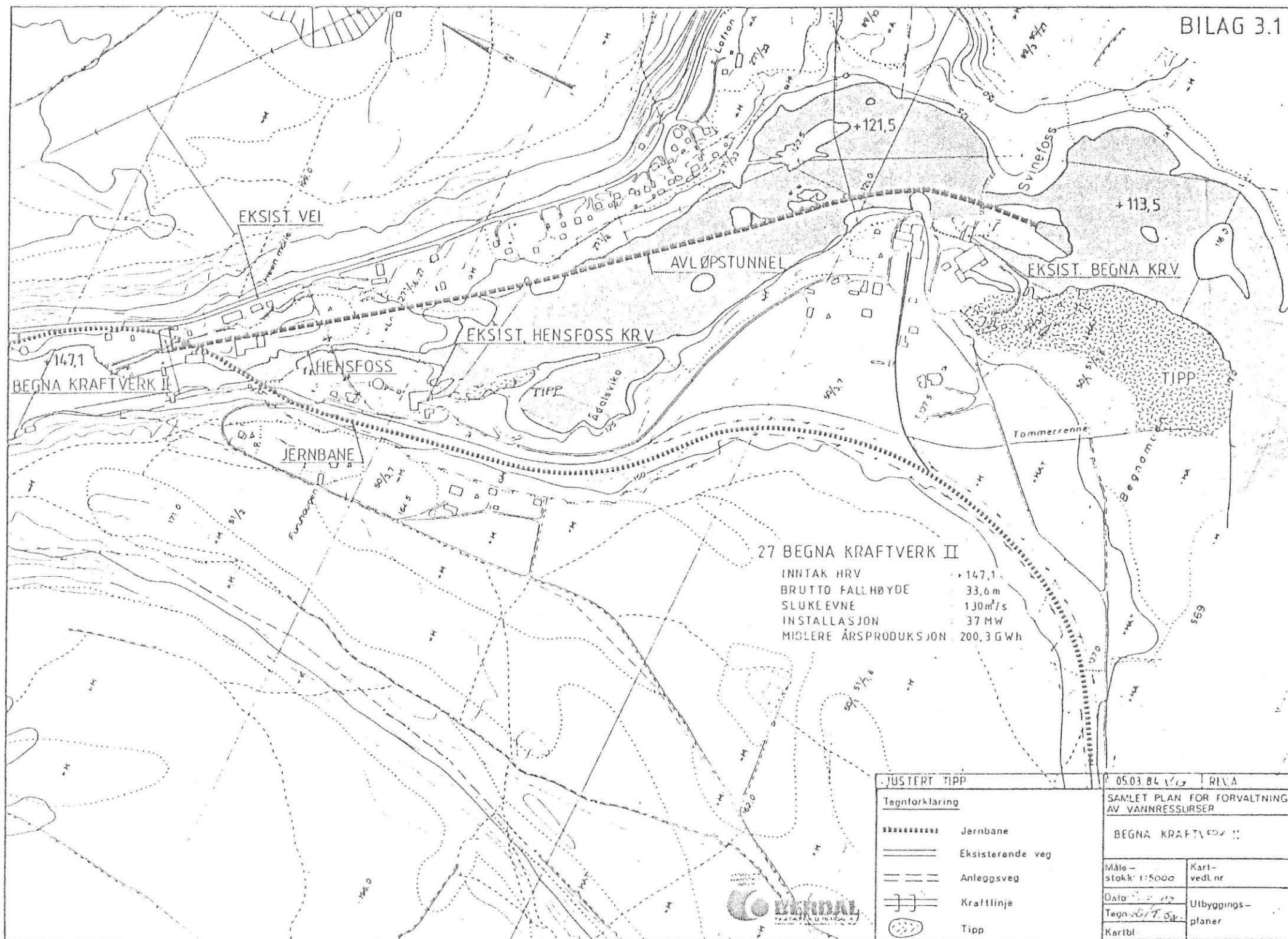
	mill. kr
Sum utbyggingskostnad, nyanlegg	138,0
Tap ved nedlegging av eksisterende anlegg	<u>226,4</u>
Sum	364,4 =====

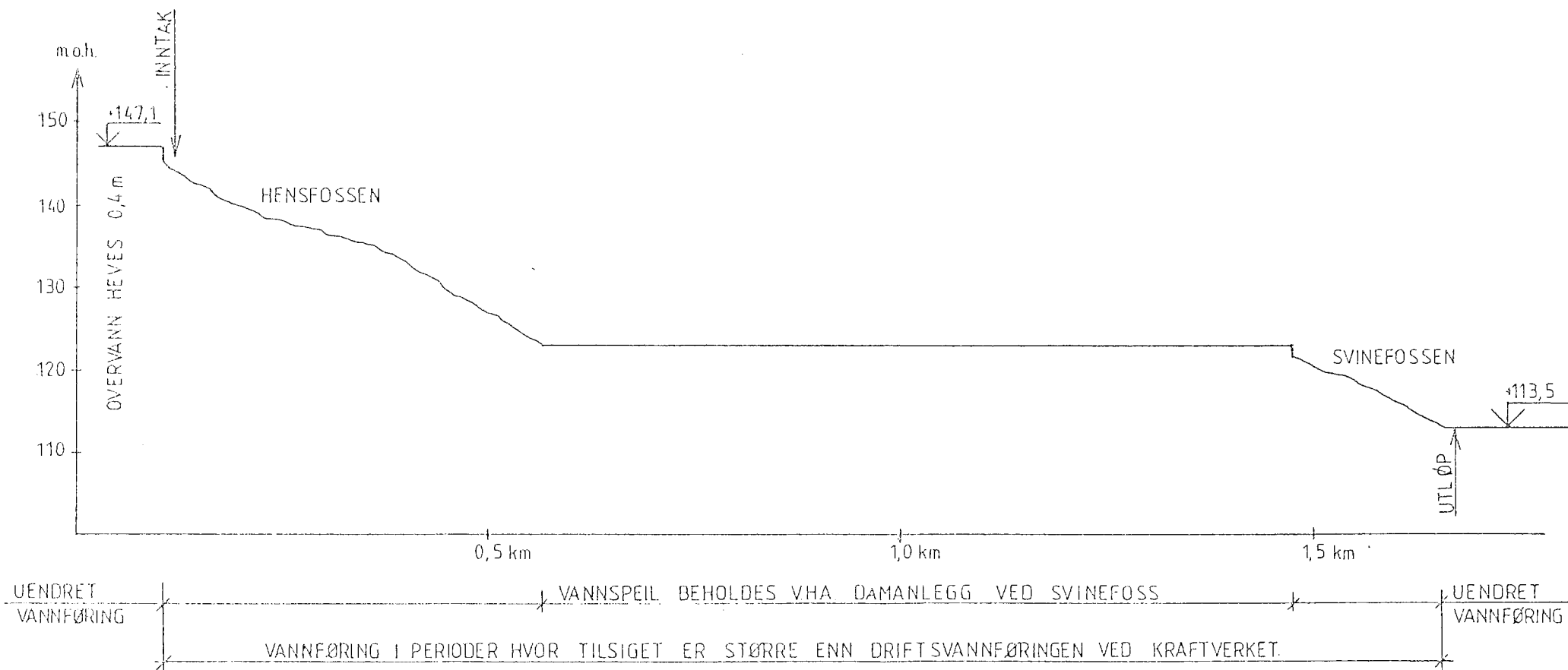
Kostnad kr/kWh = 1,82 dvs.

Kostnadsklasse II B.

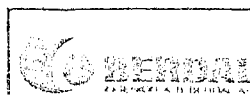
Økonomi

Brutto nytteverdi, nyanlegg	536,4
- Investering	138,0
- Tap ved nedlegging av eksisterende anlegg	<u>226,4</u>
Netto nytteverdi	172,0 =====

LENGDESNITT

BEGNA KRAFTVERK II

TEGN. *[Signature]*

KONTR.

ODOKJ.

SAK NR. 1576

TEGN. NR. 3.2

4. Virkninger av utbyggingen

4.0. Virkninger for naturmiljøet

Arealkonsekvenser

Prosjektet omfatter bl.a. heving av vannstanden med 0,4 m ovenfor Hensfoss. Dette vil neppe føre til neddemning av arealene, men dreneringsforholdene kan bli dårligere for 3-400 da med produktiv skog og dyrkbar/dyrket mark. Tippmassene vil i hvert fall midlertidig, legge beslag på et areale sør for det eksisterende Begna kraftverk, men forøvrig vil utbyggingsprosjektet ha forholdsvis små arealmessige konsekvenser.

Hydrologiske endringer

Inntaksarrangementet for Begna kraftverk vil føre til at vannstanden heves med 0,4 m ovenfor Hensfoss, men vil ikke endre vannføringsforholdene i området, med unntak at vannstanden kan bli noe lavere, med flom, enn det som er tilfelle under dagens forhold. I området mellom Hensfoss og Svinefoss, vil det ved lav- og midlere vannføring bli et forholdsvis rolig vannspeil, uten særlig stor vanngjennomstrømning. Det må forutsettes at det blir en viss minste vannføring, slik at vannet pikke blir helt stillestående i dette området. Forøvrig vil det aktuelle utbyggingsprosjektet ikke føre til endringer i de hydrologiske forhold.

Endringer i vanntemperatur- og isforhold

Utbyggingen vil ikke få konsekvenser for vanntemperaturforholdene, men det blir mindre isproblem ved inntaket enn tidligere og mer stabile isforhold på strekningen mellom Hensfoss og Svinefoss.

Lokale klimaendringer

Over og like ved Begna mellom Hensfoss og Svinefoss kan det ventes noe lavere lufttemperatur og lavere luftfuktighet (noe mindre frostrøyk) om vinteren.

4.1. Naturvern

Vandlending av vassdraget

Den aktuelle elvestrekning er allerede utbygd med to kraftverk, Hensfoss og Begna. Det nye Begna kraftverk tenkes å utnytte begge fossene samlet. Det forutsettes en heving av vannstanden med ca. 0,4 m. oppstrøms inntaket. Mellom fossene vil vannspeilet beholdes som i dag, mens selve fossestrekningene vil være tørre, bortsett fra i perioder med spesielt stort tilsig. Utbyggingen vil føre til store uttak av steinmasser.

Ettersom elvestrekningen allerede er bygd ut, og området nærmest løpet er sterkt preget av menneskelig aktivitet (vann, jernbane,

boliggygging, industrianlegg etc.), vil en ny utbygging neppe føre til nye eller større konflikter. Det forutsettes da at det ikke blir gjort inngrep i de verneverdige delene av Kilemoen. Det forutsettes også at de uttatte steinmasser arronderes slik at de går best mulig inn i landskapet.

Konfliktområder

Utbyggingen kan komme i konflikt med verneverdige deler av Kilemoen.

4.2. Friluftsliv

Verdiendringer

Elvestrekningen mellom utløp Hensfoss og inntak Begna har idag normal vannføring. Etter utbygging vil strekningen ha vannføring i perioder hvor vannføringen er større enn driftsvannføringen ved Begna Kraftverk. Selv om området allerede er sterkt påvirket av inngrep vil en fortsatt vannføring i elva mellom de to eksisterende kraftverkene ha betydning for opplevelsesverdien i området.

Konfliktområder

Det særpregede området Kilemoen er anført som konfliktområde. Konflikten er imidlertid beskjeden. Elveavsnittet mellom de to eksisterende kraftstasjoner anføres ikke som spesielt konfliktområde, men opprettholdelse av en viss vannføring vil være ønskelig.

Kompensasjonstiltak

Minstevannføring i elveavsnittet mellom de to eksisterende kraftverk er ønskelig.

4.3. Vilt og jakt

Særskilt berørte områder

Utbyggingen vil ikke få konsekvenser for dyrelivet knyttet til skogen og bebyggelsen langs den berørte elvestrekningen. Siden vannspeilet opprettholdes på stekningen mellom utløp Hensfoss og inntak Begna, vil reguleringen heller ikke få negative konsekvenser for eventuelle ender eller vadefugler på den berørte elvestrekning i forhold til dagens situasjon.

Having av overvannet oppstrøms Hensfoss med 0,4 m. vil muligens kunne influere på de ornitologiske aspekter knyttet til den aktuelle elvestrekning. En har ikke kjennskap til de ornitologiske forhold ved elva oppstrøms Hensfoss, og av kap. 3 fremkommer det heller ikke hvor lang elvestrekning having av overvannet vil influere på. En kjenner imidlertid til at det i en periode av vinteren kan oppholde seg opptil ca. 100 sangsvaner i elva, men dette er ved Hen ca. 2-3 km. lenger opp i elva.

Det kan derfor konkluderes med at den planlagte utbygging ikke vil ha

konsekvenser for viltinteressene, eller bruksverdien i tilknytning til dyrelivet, da med et lite forbehold for eventuelle konsekvenser som følge av hevingen av overvannet.

Kompensasjonstiltak

Det er vanskelig å peke på eventuelle kompensasjonstiltak bortsett fra at damanlegget ved Svinefoss må opprettholdes.

Verdivurdering

Sett fra et viltfaglig synspunkt synes utbyggingen ikke å medføre noen negativ verdiendring. Sannsynligvis vil forholdene for ender og vadefugler på strekningen mellom utløp Hensfoss og inntak Begna (Svinefoss) bedres ved at vanngjennomstrømningen for store deler av året opphører.

4.4. Ferskvannsfisk og fiske

Konfliktområder og eventuelle positive effekter

Elvestrekningen mellom Hensfoss og Svinefoss vil få vannføring bare i perioder hvor tilsiget er større enn driftsvannføringen ved det nye kraftverket. Vannspeilet på elvestrekningen vil imidlertid opprettholdes i og med at eksisterende damanlegg ved Svinefoss beholdes. De nye reguleringsplanene vil skape minimal konflikt med de eksisterende fiskeforhold på elvestrekningen.

Kompensasjonstiltak

Det ser ikke ut til at det er behov for kompensasjonstiltak for fisken og fisket.

Verdiendring for området

Området har i dag liten fiskerimessig betydning. Produksjonen av fisk er god, men på grunn av dårlig størrelse og kvalitet på fisken, blir fiskeressursene bare i meget liten grad utnyttet. Vassdraget er fra før gjennomregulert, og referanseverdien er liten. De nye reguleringsplanene vil ikke medføre en verdiendring for området.

4.5 Vannforsyning

Utbygging av Begna II vil neppe få noen betydning for det eksisterende vannforsyningsanlegget for Hønefossområdet ved Hønefoss. Heving av vannstanden med 0,4 m. ovenfor Hensfoss vil trolig også føre til en heving av grunnvannsstanden i de nærmeste delene av Kilemoen men dette vil neppe få konsekvenser for det planlagte grunnvanninntaket for Hønefossområdet. Utbygging av Begna II vil måtte forutsette en avløpsmessig sanering i området ved Hen og det synes naturlig at det også utbygges ny vannforsyning i området når det blir anlagt avskjerende kloakkledninger. Området vil etter dette bli tilknyttet kommunal vannforsyning.

4.6. Vern mot forurensning

Utbygging av et felles vannkraftanlegg på strekningen fra overvann Hensfoss til undervann Svinefoss vil føre til at det blir vesentlig mindre gjennomstrømning av vann i området mellom fossene. Fortsatt kloakkutslipp til dette vassdragsavsnittet vil føre til vesentlige skadevirkninger og uhygieniske forhold. Det må følgelig forutsettes at det blir anlagt avskjærende kloakkledning med tilknytning til kommunens kloakkanlegg ved Monserud. Heving av vannstanden oppstrøms Hensfoss kan muligens komme i konflikt med enkelte, private kloakkanlegg, men det forutsettes at også dette området blir tilknyttet det kommende kloakkanlegget.

4.7. Kulturminnevern

Grunnlag for vurderingen

For vurdering av prosjektet for Samlet plan er begge elvebredder ved Begna kraftverk II, samt området rundt eksisterende Begna kraftverk, befart av arkeolog og etnolog. Bare små deler av tippområdet er befart. Det er behov for systematiske registreringer.

Konfliktområder

Kraftverk, anleggsveier og tipp vil berøre kulturminner og kulturlandskap. Den interessante tømmerrenna vil kunne bli ødelagt, den er imidlertid i dårlig stand. Inngrepene vil også kunne berøre fornminner.

Verdiendring

Noe redusert kunnskapsverdi, opplevelsesverdi og pedagogisk verdi. Kulturminner vil bli ødelagt og kulturlandskapet noe forringet.

4.8. Jordbruk og skogbruk.

Arealkonsekvenser

Prosjektet medfører heving av vannstanden i Begna med 40 cm økende inntaket. Dette kan medføre endrede vannstandsforhold for en strekning på opptil 7-8 km opp til Hallingby, uten at dette er utredet i detalj. I så fall vil betydelige fulldyrkede og dyrbare arealer bli gitt endrede forhold for jordbruksdrift. Arealene vil for det meste størrelsesorden 3-400 da produktiv barskog, myr, dyrkbar og dyrket mark.

Konfliktområder.

Utbyggingen medfører heving av vannstand i Begna. Dette vil for de berørte arealer bety høyere grunnvannstand med påfølgende senere oppdyrking om våren, p.g.a. endrede tilsigsforhold/drainasje problemer. Lavtliggende myrarealer kan bli uegnete for dyrking.

Kompensasjonstiltak.

Det er ikke mulig å unngå de negative virkninger av en vannstandsheving på strekningen. Kompensasjonstiltak må således komme utenfor de berørte arealer. (Erstatningsdyrking.)

Verdiendring av området.

En utbygging med konsekvenser som antatt ovenfor vil bety reduksjon i områdets verdi for landbruk. Størst negativt utslag vil det være for de mindre eiendommer som kan få nedsatte produksjonsmuligheter på forholdsvis store deler av eiendommene.

4.9. Reindrift

Det knytter seg ikke reindriftsinteresser til området.

4.10. Flom- og erosjonssikring

Under forutsetning av at anlegget gis tilstrekkelig flomavledning og derved unngår flomoppstuvning oppstrøms inntaket, ventes det ikke at en utbygging vil endre flom- og erosjonsforholdene i vesentlig grad.

4.11. Transport

Det er ingen transportinteresser i tilknytning til vassdraget i det aktuelle området.

4.12. Regionaløkonomi

4.12.1. Innledning

Det må understrekes at de etterfølgende vurderinger er beheftet med usikkerhet. Hovedsaklig skriver beregningsusikkerheten seg fra det faktum at de samfunnsmessige forhold som danner utgangspunkt for beregningene endrer seg over tid på en lite forutsigbar måte. Dette gjelder f.eks. forhold omkring arbeidsmarked og forhold omkring kommunal økonomi og kraftverksbeskatning. I senere vurderinger av konkrete utbyggingssøknader vil en derfor kunne komme fram til resultater som avviker fra de som her er gjengitt. Hvor stor usikkerheten er kan vanskelig anslås. En antar at tallene i hovedsak er av riktig størrelsesorden og dermed gir rimelig sammenligningsgrunnlag prosjektene imellom.

Angående data om befolkning, sysselsetting, pendling og kommunal økonomi i utbyggingskommunene og tilgrensede region, vises det til kap. 1.2 Samfunn og samfunnsutvikling.

Sysselsetting ved anlegget

Byggetid for anlegget er antatt å være 2 år. Behovet for arbeidskraft vil utgjøre ca. 185 årverk gjennom hele perioden, med noe variasjon

fra år til år. Fordeling på arbeidsoperasjoner framgår av tabellen.

Tabell 4.1 Fordeling av arbeidsoperasjoner på årsverk og faser i anleggsperioden.

Arbeidsoperasjon	Antall årsverk arb.	Faser i anleggsperioden		
		0	1	2
Dammer	15		-----	
Kraftst.rørgater m.v.	70		-----	
Tunneler	60	-----		
Veger, brakkeleir m.v.	5	-----		

Tabell 4.2. Prognose for gjennomsnittssysselsetting over året.

	Antall årsverk	Gjen.sn. sysselsetting over året	
		1	2
Anleggsarbeidere	150	62	88
Brakkepersonale *	15	6	9
Funksjonærer *	20	8	12
Sum	185	76	109

* 10 % av anleggsstyrke for brakkepersonell, 15 % for funksjonærer.

I figuren er vist hvordan de enkelte arbeidsoperasjoner kan passes inn i anleggsperiodens lengde sammen med prognose for gjennomsnittssysselsettingen over året. For de fleste operasjoner vil det være mulig å holde jevn aktivitet gjennom hele året. Unntatt er dambyggingen, som må foregå i sommerhalvåret. Det forutsettes at denne går over 2 sesonger. Det skal ikke bygges nye damanlegg, men foretas opprustning av eksisterende anlegg.

4.12.2 Lokal rekruttering, flytting og pendling under anleggsperioder

Anleggsarbeidere og brakkepersonell

Anlegget vil i stor grad etterspørre faglært arbeidskraft. For enkelte av disse kategorier, særlig tunnelarbeidere, kan det være vanskelig å skaffe nok folk med erfaring lokalt. Vi antar følgende rekruttering regionalt :

- 60 prosent av anleggastyrken til kraftstasjoner, veger, dammer m.v.
- 35 prosent av tunnelarbeidere
- 100 prosent av brakkepersonell (kokker, serveringspersonale m.v.).

Den regionale rekruttering av anleggsarbeidere vil i så fall utgjøre ca. 2,2 prosent av de som er sysselsatt i bygg og anlegg innenfor regionen i dag. Anlegget vil således være av liten betydning som bidrag til å opprettholde dagens nivå eller øke sysselsettingsnivået i bygg- og anleggsbransjen.

Tabell 4.3 Gjennomsnittlig regional rekruttering pr. år.

Type personale	Regional rekr. %	Anleggsår	
		1	2
Brakkepersonale	100	5	8
Anleggsarbeidere	49	27	46
g			
Sum		32	54

Anslagsvis vil 2-6 arbeidere de første par år flytte til regionen i skattemessig forstand, og da med familie. Disse vil fortrinnsvis flytte til Ringerike kommune.

Funksjonærer

De fleste av gruppens medlemmer er spesialtilnærmede folk som følger anlegg fra sted til sted. En kan anta at ca. 50 prosent av disse flytter med sin familie til regionen i skattemessig forstand, fortrinnsvis til Ringerike kommune. Flesteparten av de som flytter inn med anlegget vil antagelig forlate kommunen når anlegget er ferdig, slik at effekten på kommunal økonomi m.v. blir relativt kortvarig.

4.12.3 Avledet sysselsetting

A. Under anleggsperioden

Ringvirkningene på regionnivå vil avhenge av flere forhold, som næringsstruktur, lokalisering og tilpassings-/konkurransesevne. I dette tilfelle forutsetter vi at det for hver anleggsarbeidsplass blir 0,70 arbeidsplasser i det øvrige næringsliv. For regionen som helhet vil dette utgjøre ca. 21 arbeidsplasser pr. år. En usikkerhet i anlaget på +/- 25 prosent vil utgjøre ca. +/- 5 arbeidsplasser for regionen som helhet.

B. Etter anleggsperiodens slutt

Størstedelen av denne virkningen vil være av midlertidig karakter, etter at anlegget er over vil disse arbeidsplassene falle bort. Anlegget er så lite og anleggstiden så kort at det vil være vanskelig for annen virksomhet å utnytte vekstimpulsen fra anlegget til varig etablering. Utover dette antas kraftanlegget å gi en ny varig arbeidsplass.

4.12.4 Fordeling av regional rekruttering og avledet sysselsetting på kommunene

Den regionale sysselsettingen vil fordelle seg på flere av kommunene i dagpendlingsområdet. I tabell 4.4 har vi, ut fra den enkelte kommunes størrelse med hensyn til folketall og avstand til anlegget, anslått denne fordelingen. Fordeling av innflyttere inngår også i denne tabellen.

Tabell 4.4 Fordeling av regional rekruttering og avledet sysselsetting mellom kommunene

Kommune Regional rekr. Sysselsetting pr. år

	%-ford.	1	2
Ringerike	30	15	23
Øvrige kommuner	70	34	56
Sum	100	49	79

4.12.5. Befolkningsutvikling

Beregnet befolkningsutvikling etter Statistisk Sentralbyrås framskrivingsmetode er vist i kap. 1.2. Anlegget vil ikke være årsak til store avvik fra dette.

4.12.6. Lokal handelsetterspørrel

A. Under anleggsperioden

Anleggsvarer

Deler av anleggsvarene, som trelast, sand, sement, m.v., vil kunne leveres fra bedrifter i regionen. Vi forutsetter at 20 prosent av anleggsvarene leveres fra regionen. Samlet svarer dette til en omsetningsverdi for regionen på ca. 11,0 mill. kr. Omsetningen vil være fordelt over hele anleggsperioden, med noe variasjon fra år til år avhengig av anleggsaktivitet.

Dagligvarer og øvrige forbruksvarer

For regionen vil anlegget føre til en omsetningsøkning for disse varer på ca. 2,4 mill. kroner pr. år, med noe variasjon fra år til år avhengig av anleggsaktivitet. Ringerike kommune vil få størstedelen av denne omsetningen.

B. Etter anleggsperiodens slutt

Situasjonen vil være omtrent som beskrevet under 4.12.3 punkt D.

4.12.7. Virkninger for kommunal økonomi

A. Under anleggsperioden

De kommunale skatteinntekter vil variere noe fra år til år, avhengig av anleggsaktivitet. For hele regionen vil anlegget gjennomsnittlig gi ca. 0,3 mill. kr. i skatteinntekter pr. år over 2 år. Dette vil fordele seg på kommunene omtrent slik :

Ringerike	0,1 mill. kr. pr. år.
Øvrige kommuner	0,2 mill. kr. pr. år.

Dersom innflytting medfører behov for kommunale investeringer, er det imidlertid mulig at de kommunale utgifter øker, slik at den økonomiske effekten blir liten.

B. Etter anleggsperiodens slutt

Inntekts-, formues- og eiendomsskatt fra kraftanlegget

Anleggets bruttoformue er beregnet til ca. 208,2 mill.kroner. Omtrent hele nedslagsfeltet ligger i Ringerike kommune, og de årlige skatteinntekter for denne kommunen vil utgjøre :

Inntektsskatt fra ansatte	0,0 mill kr. pr. år
Formueskatt fra kraftanl.	1,0 mill kr. pr. år
Inntektsskatt fra kraftanl.	0,7 mill kr. pr. år
Eventuell eiendomsskatt	0,4 - 1,5 mill kr. pr. år
-----	-----
Sum skatteinntekter	2,1 - 3,2 mill kr. pr. år
-----	-----

Ved innføring av nytt inntektssystem er det vanskelig å si hvordan nettoeffekten for kommunen blir. De sektorvise tilskott (bl.a. til undervisning) til kommunen vil antagelig forbli upåvirket av kraftutbyggingen, mens derimot det generelle tilskott kan bli redusert som følge av at kommunens egne skatteinntekter øker.

Næringsfond

Konsesjonsavgift er ikke beregnet. Maksimal avgiftssats er, ifølge regelverket, satt til kr. 10,- pr. innvunnet naturhestekraft, og inntektene vil normalt utgjøre 15 - 20 prosent av skatteinntektene fra kraftverket. Foruten skatter og konsesjonsavgifter kan det gjøres avtaler om spesielle tilskott. Disse kan utformes alt etter de behov som er tilstede og den fantasi kommunen kan vise i sine krav.

Tradisjonelt opprettes det fond beregnet på tilskott til næringsdrivende. Særlig vanlig er jordbruksfond som gir tilskott til nydyrking, vanningsanlegg osv. Etter hvert har det også blitt alminnelig å lage industrifond eller bare næringsfond. Dette kan bidra til å skaffe ny virksomhet til distriktet.

5. OPPSUMMERING

5.0. Utbyggingsplan

Den foreliggende utbyggingsplan går ut på å bygge et nytt kraftverk for å utnytte fallene i Hensfoss og Svinefoss i Begna. Kraftverket vil erstatte de eksisterende kraftverkene i dette området, Hensfoss og Begna. Det er mulig at disse anleggene kan benyttes som flomkraftverk etter at det nye kraftanlegget settes i drift, men dette er ikke tatt med i produksjonsberegningen.

Ved Hensfoss har Begna/Ådalselva et nedbørfelt på 4849 km^2 , med en midlere vannføring på $92,9 \text{ m}^3/\text{sek}$. Begnavassdraget er regulert i forbindelse med tidligere kraftutbygging og det er en magasinprosent på ca. 25 ved Hensfoss..

Det foreslås nå utbygd et nytt Begna kraftverk, beliggende i fjell ved Hensfoss, med inntak ved overvann Hensfoss og utløp i elva nedenfor Svinefoss. Det nye kraftverket får en innstallasjon på 37 MW, med en beregnet produksjon på 200,3 GWh pr. år. De eksisterende kraftverkene har en produksjon på 159,9 GWh pr. år. ved midlere vannføring, slik at ny kraftproduksjon ved utbygging i henhold til de foreliggende planer blir på 40,4 GWh. for det nye kraftanlegget er beregnet til 138 mill. kr., og dette gir en utbygningskostnad på 3,42 kr./KWh, tilsvarende kostnadsklasse IV.

Dersom gjenstående levetid for de eksisterende kraftverk settes til 226,4 mill. kr., og dette gir en samlet kostnad på 364,4 mill. Når de samlede kostnader deles på beregnet, total produksjon, blir det en utbyggingskostnad på 1,62 kr./KWh. Dette tilsvarer kostnadsklasse II B.

5.1. Konsekvenser ved en eventuell utbygging

Hydrologiske endringer

Vannstanden i elva skal heves med 0,4 m ovenfor inntaksdammen ved Hensfoss. Vannføringsforholdene i denne delen av vassdraget blir imidlertid lite endret, med unntak av at det kan bli noe lavere vannstand i flomperioden. I området mellom Hensfoss og Svinefoss vil det bli et område med svært liten vannføring, men med et stabilt vannspeil. Det må forutsettes at det blir fastsatt vilkår om minstevannføring i dette vassdragsavsnittet. Det vil ellers bli en viss utspyling i flomperioden. Nedenfor Svinefoss blir det ingen vesentlige endringer av vannføringsforholdene.

Vanntemperatur- og isforhold

Det blir ingen endring i vanntemperaturforholdene. Isforholdene i inntaksbassenget blir bedre enn isforholdene på samme elvestrekning i dag.

Klima

Oven og like ved Begna mellom Hensfoss og Svinefoss kan det ventes noe

lavere lufttemperatur og noe tørrere luft, (noe mindre frostrøyk) om vinteren.

Naturvern

Lokaliteten ligger i et område med typiske breelv- og elveavsatte sedimenter i mektige lag og med vegetasjon som er karakteristisk for denne landskapstypen. Området er sterkt påvirket av kraftutbygging og andre inngrep. Flere lokaliteter på de tilgrensende sandmoene er naturfaglig interessante. Særlig gjelder dette nordre deler av Kilemoen, med fint utviklet dødis- og deltalandskap. Dersom ny utbygging ikke medfører inngrep i verneverdige deler av Kilemoen, synes det ikke å foreligge vesentlige konflikter med naturverninteresser.

Friluftsliv

Det aktuelle elveavsnittet er allerede påvirket av kraftutbygging og andre inngrep. Kilemoen i nordvest utpeker seg som et særpreget område ut fra kvartærgeologiske formasjoner. Området har gjennomgående liten verdi for friluftslivet. Den foreslåtte utbygging endrer vannføringen i elveleiet mellom de to eksisterende kraftstasjoner. Spørsmålet om minstevannføring må vurderes.

Vilt og jakt

Den berørte elvestrekning innehar ikke noen spesielle kvaliteter som medfører at det er noen rike forekomster av hverken pattedyr eller fugler. Det kan derfor ikke sies at strekningen har noen viltfaglig verdi utover det ordinære. En utbygging som planlagt synes derfor ikke å komme i konflikt med interessene på den viltfaglige siden.

Ferskvannsfisk og fiske

I Adalselva ved Hen finnes det bestander av ørret, sik, abbor og brasme. Bestanden av spesielt ørret og sik er stor. Størrelse og kvalitet er under middels god. Kvaliteten på brasme og abbor er noe bedre. Fiskeressursene blir lite utnyttet i vassdraget. De nye reguleringsplanene vil ikke skape konflikt med de eksisterende fiskeforhold.

Vannforsyning

Vann til Hønefossområdet tas fra Adalselva ved Hønefoss, nedstrøms Hensfoss og Svinefoss. Det er planer om å flytte vanninntaket til store løsmasseforekomster på Kilemoen, i nærheten av Hensfoss. Høving av vannstanden oppstrøms Hensfoss med 0,4 cm kan få en viss betydning for grunnvannsforholdene i området, men vil ikke få noen betydning for det planlagte grunnvannsanlegget.

Vern mot forurensning

Begna/Adalselva er forholdsvis lite forurensnet, men utslippene i

forbindelse me forurensninger fra lokale utløp i området ved Hensfoss /Svinefoss vil bli drastisk forverret ved utbygging av et nytt Begna Kraftverk. Det må forutsettes at det blir utbygd avskjærende kloakkledning for området, slik at bebyggelsen blir tilknyttet det kommunale kloakkanlegget ved Monserud. Det forutsettes samtidig utbygd felles vannforsyningsanlegg for området.

Kulturminner

Det er muligheter for å finne fornminner. De kulturminnene fra nyere tid som nå er kjent, er fra 1800- og 1900 - tallet og henger sammen med den omfattende utnyttningen av elva til tømmerfløting og industri. De to kraftverkene har imidlertid redusert kulturminnenes verdi. Kulturminner vil bli ødelagt og kulturlandskapet en del forringet.

Jordbruk og skogbruk

Det kan bli betydelig oppstuvning i vassdraget ovenfor Hensfoss med påfølgende endret grunnvannstand for anslagsvis 3-400 da skog og dyrket mark. Arealene vil bli utsatt for forsumping og dårligere driftsforhold. Den spredte beliggenhet av arealene gjør kompensasjonstiltak vanskelig. Enkelte små eiendommer blir forholdsvis betydelig berørt, og redusert i verdi for landbruksdrift.

Reindrift

Det knytter seg ikke reindriftsinteresser til området.

Flom- og erosjonssikring

Under forutsetning av at anlegget gis tilstrekkelig flomavledning og en derved unngår flomoppstuvning oppstrøms inntaket, ventes det ikke at en utbygging vil endre flom- og erosjonsforholdene i vesentlig grad.

Transport

Det er ingen transportinteresser i tilknytning til vassdraget i det aktuelle området.

Regionaløkonomi

En utbygging av kraftprosjektet vil få beskjedne virkning for den regionale økonomien. Dette gjelder også for Ringerike kommune. I inntekts-, formues- og eiendomsskatt fra kraftanlegget kan en regne med at Ringerike kommune får mellom 2,1 og 3,2 mill kr. pr. år. Eventuell reduksjon av tilskottsprosenten til undervisning og utgifter som er en følge av kraftutbyggingsprosjektet kan likevel medføre at nettoeffekten blir en del redusert. I tillegg til dette kommer inntekter fra konsesjonsavgifter og eventuelle gevinster fra salg av konsesjonskraft. Anlegget vil under utbyggingsperioden på 2 år i gjennomsnitt sysselsette ca. 43 personer fra Ringerike kommune og regionen forøvrig. Det kan regnes med en varig arbeidsplass ved kraftanlegget.

Prosjekt: 27 BEGNA

Alternativ:

Vassdrag: 043 Drammensvass-
draget

Fylke(r): Buskerud

Kommune(r): Ringerike

Maks. ytelse (MW): 37

Spesifikk kostnad (kr./kWh): 1,82

Midlere årsproduksjon (GWh/år): 40,4 (200,3)

Kostnadsklasse: II B

Brukerinteresse/tema	1 Områdets verdi før utbygging	2 Foreløpige konsekvenser av evt. utbygging	3 Data- grunn- lag	4 Merknader
Naturvern	X	Små negative	C	* Under forut-
Friluftsliv	X	Små negative	C	setning av at
Vilt	X	Ingen	C	det blir utbyggt
Fisk	X	Ingen	C	vann- og avløps
Vannforsyning		Små positive *	B	-anlegg for
Vern mot forurensning		Små positive *	B	Hensområdet.
Kulturminnevern	XX	Små negative	B	
Jord- og skogbruk		Middels negative	C	
Reindrift			Ingen	interesser
Flom- og erosjonssikring		Ingen	D	
Transport		Ingen	B	
Is og vanntemperatur		Middels positive	B	
Klima		Små negative	C	

Regionaløkonomi

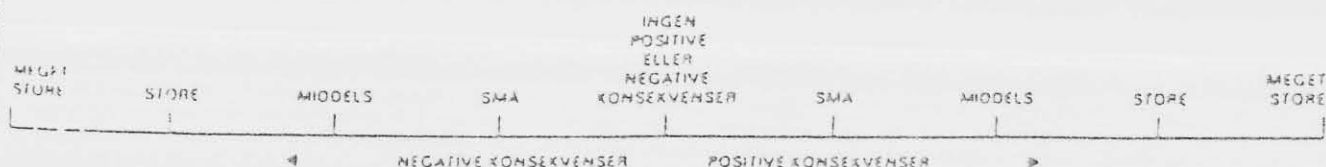
Utbyggingsprosjektet vil få beskjedne virkninger for økonomi og sysselsetting i de berørte kommunene.

1 Områdets verdi før utbygging: Angir en klassifisering av prosjektområdets generelle verdi/bruk sett uavhengig av prosjektet. En slik prosjektuavhengig områdevurdering er et nødvendig utgangspunkt for konsekvensvurderingen for flere interesser, f.eks. naturvern og friluftsliv.

Klassifiseringsnøkkel:

- **** Meget høy verdi
- *** Høy verdi
- ** Middels verdi
- * Liten/ingen verdi

2 Foreløpige konsekvenser av evt. utbygging: Disse konsekvensvurderingene er foreløpige og basert på en vurdering av prosjektet isolert. Konsekvensvurderingene vil/kan for flere interesser/temaer endres når prosjektet vurderes sammen med andre prosjekter i Samlet Plan. Følgende klassifiseringsnøkkel blir brukt:

3 Klassifisering av datagrunnlag.

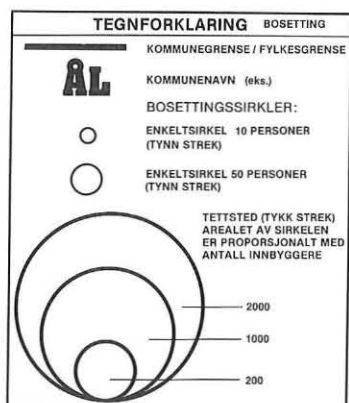
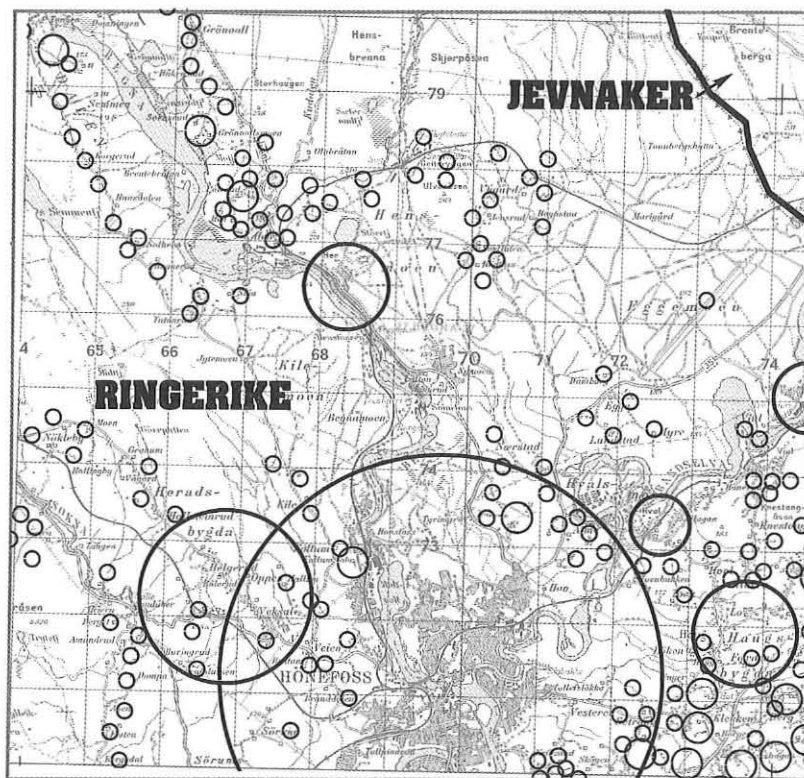
Følgende klassifiseringsnøkkel blir brukt:

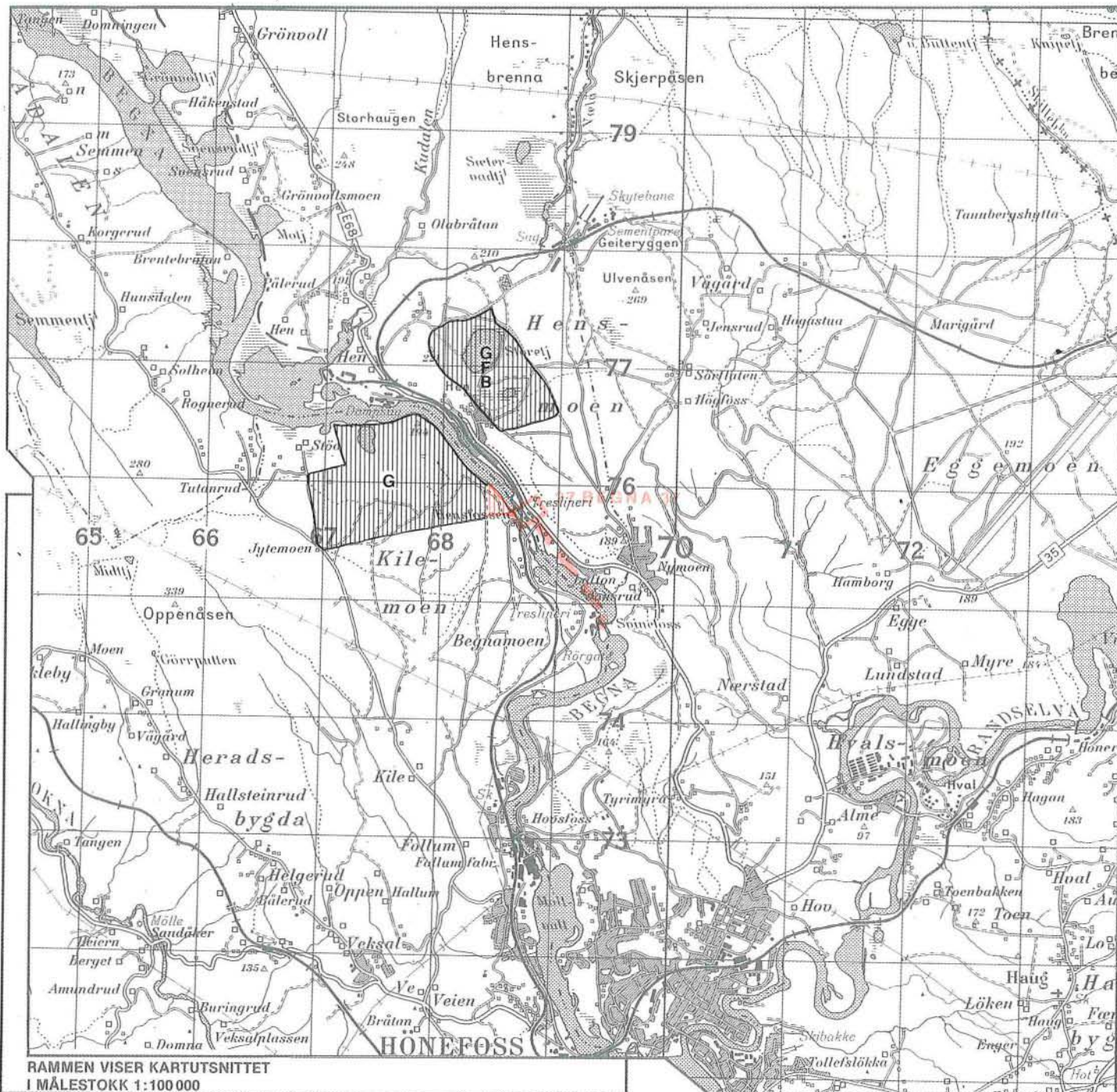
A Meget godt B Godt C Middels D Mindre tilfredsstillende.

6. KILDER

Denne vassdragsrapporten bygger på følgende fagrapporter (for opplysninger om primærkilder henvises til fagrapportene):

Fagrapport om is og vanntemperatur	Overingeniør Syver Roen, NVE Iskontoret. 1984.
Fagrapport om klima	Statsmeterolog Gustav Bjørbekk, Det norske meterologiske institutt. 1984.
Fagrapport om naturvern og friluftsliv	Konsulent Kari Hegvik og naturverninspektør Bertil Anderson, Miljøvern avdelingen, Fylkesmannen i Buskerud, 1984.
Fagrapport om vilt	Konsulent Bjarne Smukkestad Miljøvern avdelingen, Fylkesmannen i Buskerud, 1984.
Fagrapport om fisk	Fagassistent Jørn Enerud, Miljøverndepartementet, 1983.
Fagrapport om vannforsyning og vern mot forurensning	Overingeniør Anders J. Horgen, Samlet plan, Buskerud fylke. 1984.
Fagrapport kulturminnevern	Fagkonsulent Lil Gustafson og prosjektleder Anne Berit Ø. Borchgrevik. Milsøverndepartementet. 1984.
Fagrapport om jordbruk og skogbruk	Fylkesagronom Trond Grøtterud og fylkesskogmester Odd Løset, Fylkeslandbrukskontoret i Buskerud. 1984
Fagrapport om flom- og erosjonssikring	Ingeniør Jakob Gjerde og sjefsingeniør Hans Haga, Forbygningsavdelingen, 1984.
Kap. 3	Vannkraftprosjektet er utarbeidet av Ingeniør A.B. Berdal, 1984.
Kap.4.12.	Regional økonomi er utarbeidet av Asplan A/S, Sandvika, 1983.

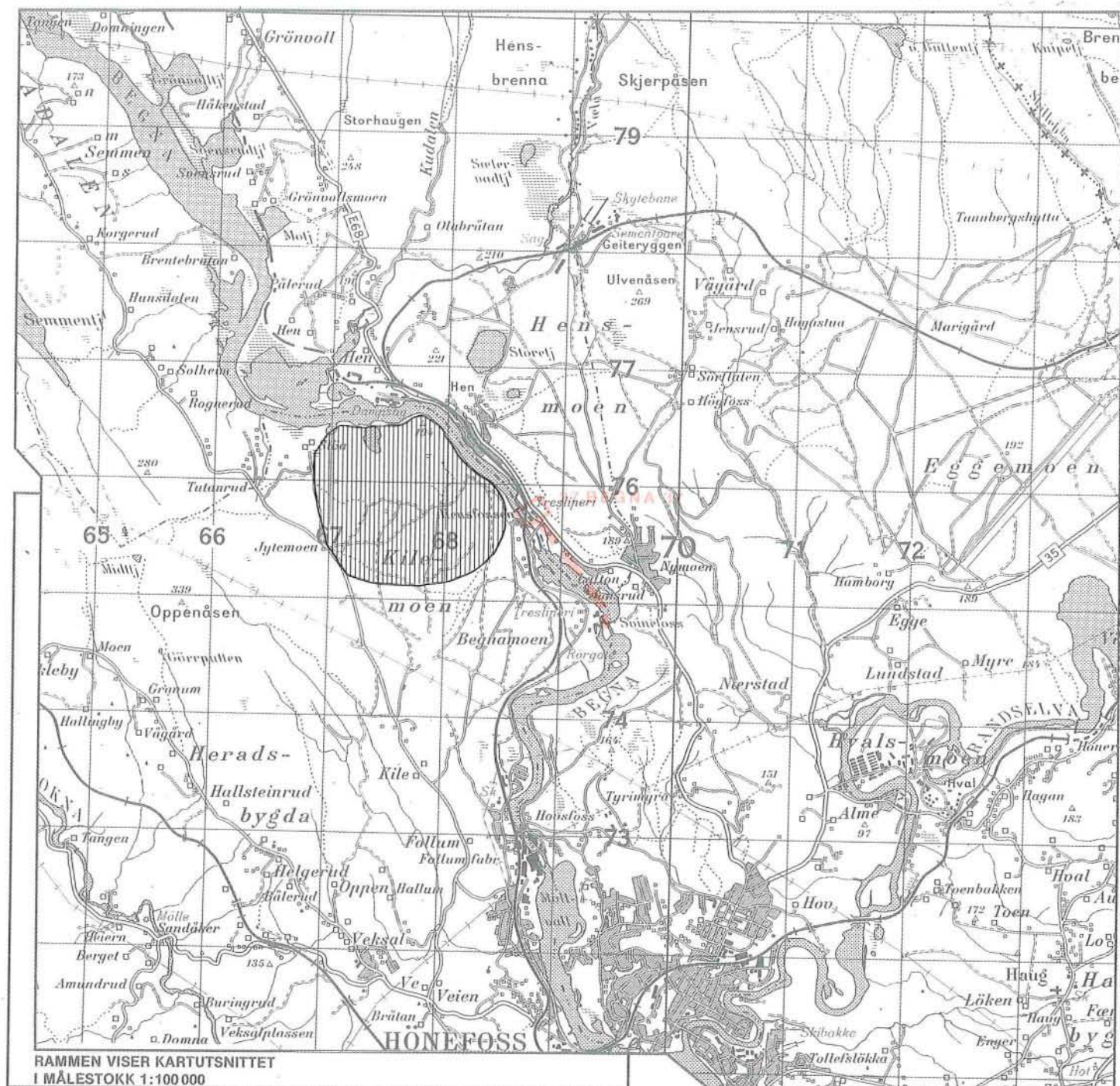

TEGNFORKLARING			
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT			
Eks: 			
	VERNA OMRÅDER	NP NASJONALPARK	FOREKOMST:
	VERNEVERDIGE / INTERESSANTE OMRÅDER	NR NATURRESERVAT	Z ZOOLOGI
	VERNA FOREKOMST	NM NATURMINNE	G GEOFAG
	VERNEVERDIGE / INTERESSANT FOREKOMST	LV LANDSKAPSVERNOMRÅDE	F FERSKVANNBSBIOLOGI
		PF PLANTEFREDNINGSOMRÅDE	B BOTANIKK
		DF DYREFREDNINGSOMRÅDE	L LANDSKAP

TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

SAMLET PLAN FOR VASSDRAG	
Buskerud: BEGNA	
043 DRAMMENS VASSDRAGET	
TEMANAVN:	
NATURVERN	
Målestokk 1:50 000	
0 0,5 1KM	
KARTUTFORMING/REPRO: «Prosjekt Temakart, Telemark» Be Papir og Trykk, Be i Telemark.	
TRYKK: Norges Geografiske oppmåling.	
Kartbilag nr. 2	

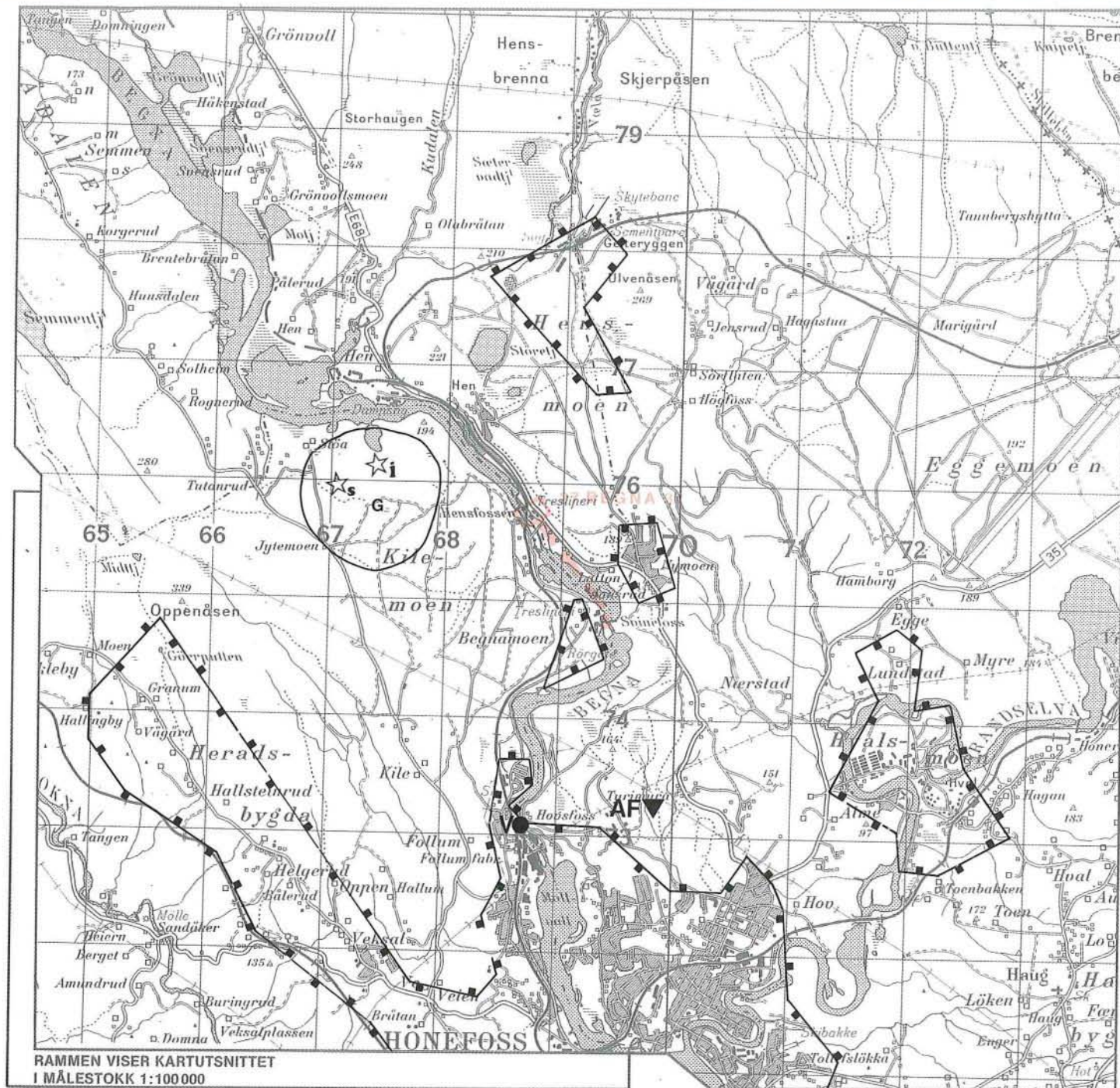
Basiskart: NGO, serie M711, blad 1815 III

TEGNFORKLARING		
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT		
PP MYE BRUKT STI	PLANLAGT HOTELL	UTSIKTSPUNKT
PP MYE BRUKT SKILØYPE	HYTTEFELT	BADEPlass
PP LYSLØYPE	PLANLAGT HYTTEFELT	STREKNING MED PADLEINTERESSE
PP SKITREKK	UTLEIEHYTTER	SPEIELLE FRILUFTSTILTAK
P PARKERINGSPLASS	CAMPINGPLASS	VERDIFULLT FRILUFTSOMRÅDE
H HOTELL/PENSJONAT		SÆRPREGA OG VARIERT LANDSKAP
T TURISTHYTTE		

TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

SAMLET PLAN FOR VASSDRAG	
Buskerud: BEGNA	
043 DRAMMENS VASSDRAGET	
TEMANAVN:	Målestokk 1:50 000
FRILUFTSLIV	0 0,5 1 KM
Kartutforming/REPRO: «Prosjekt Temakart, Telemark» Bo Papir og Trykk, Be i Telemark.	
TRYKK: Norges Geografiske oppmåling.	
Kartbilag nr. 3	
Basiskart: NGO, serie M711, blad 1815 III	

TEGNFORKLARING			
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT			
Eks: G ★			
VANNFORSYNING:			
V ■ VANNBEHANDLINGS-ANLEGG, BYGGET	★ ETABLERT GRUNN-VANNSUTTAK	RESERVEVANNKILDE / ØRIKKEVANNKILDE FOR BEITEDYR	K KJEMISK RENSEPRO- SSESS
V □ VANNBEHANDLINGS-ANLEGG, PLANLAGT	☆ PLANLAGT GRUNN-VANNSUTTAK	GRENSE FOR NEDBØR-FELT TIL VANNKILDE	M MEKANISK RENSE- PROSSESS
A ALKALISERING	i INFILTRASJON	GRENSE FOR VANNFOR-SYNNINGSOMRÅDE	B BIOLOGISK RENSE- PROSSESS
F FULLRENSNING	s SELVMATENDE	ETABLERT VANNFOR-SYNNINGSMAGASIN	60 DIMENSJONERING I PERSONEKVIVALENTER
D DESINFISERING	50 BRØNNER, ANTALL (UNDER) OG ANTALL BRUKERE (OVER)	PLANLAGT VANNFOR-SYNNINGSMAGASIN	SV SLAMDEPONI, BYGGET
I INFILTRASJON	12	FORURENSNING:	SV SLAMDEPONI, PLANLAGT
40 DIMENSJONERING I PERSONEKVIVALENTER	G OMRÅDER MED GRUNN- VANNMULIGHETER I LØSMASSER	A ■ AVLØPSRENSSEANLEGG, ETABLERT	AF ▼ AVFALLSPASS, BYGGET
V ● VANNVERKSINN-TAK, BYGGET	G MINDRE OMRÅDER MED GRUNN- VANNMULIGHETER	A □ AVLØPSRENSSEANLEGG, PLANLAGT	AF ▼ AVFALLSPASS, PLANLAGT
V ○ VANNVERKSINN-TAK, PLANLAGT			

TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

SAMLET PLAN FOR VASSDRAG

Buskerud: BEGNA

043 DRAMMENS-VASSDRAGET

TEMANAVN:

VANNFORSYNING

Målestokk 1:50 000

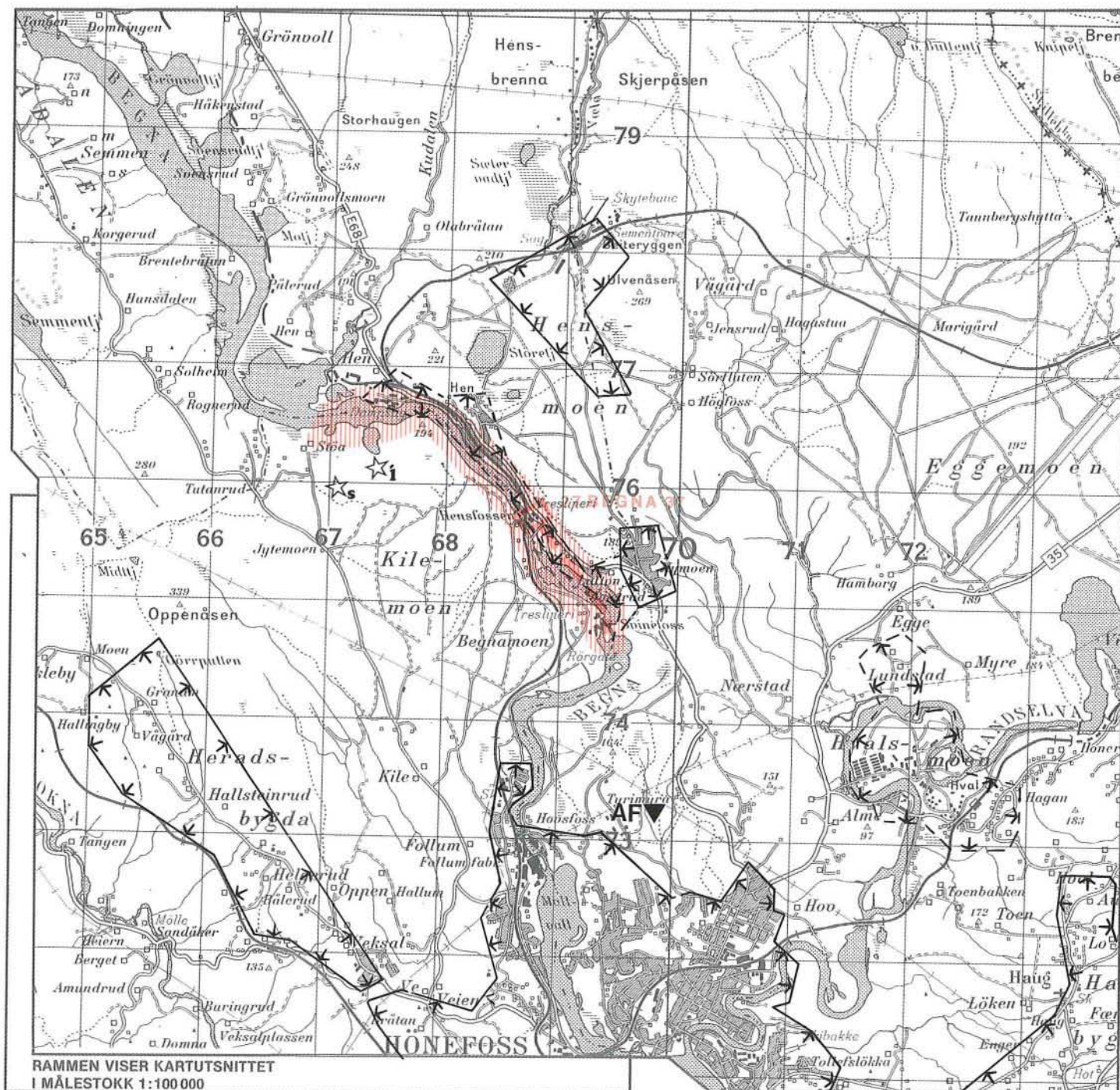
0 0,5 1 KM

KARTUTFORMING/REPRO:
«Prosjekt Temakart, Telemark»
Be Papir og Trykk, Be i Telemark.

TRYKK:
Norges Geografiske oppmåling.

Kartbilag nr. 6

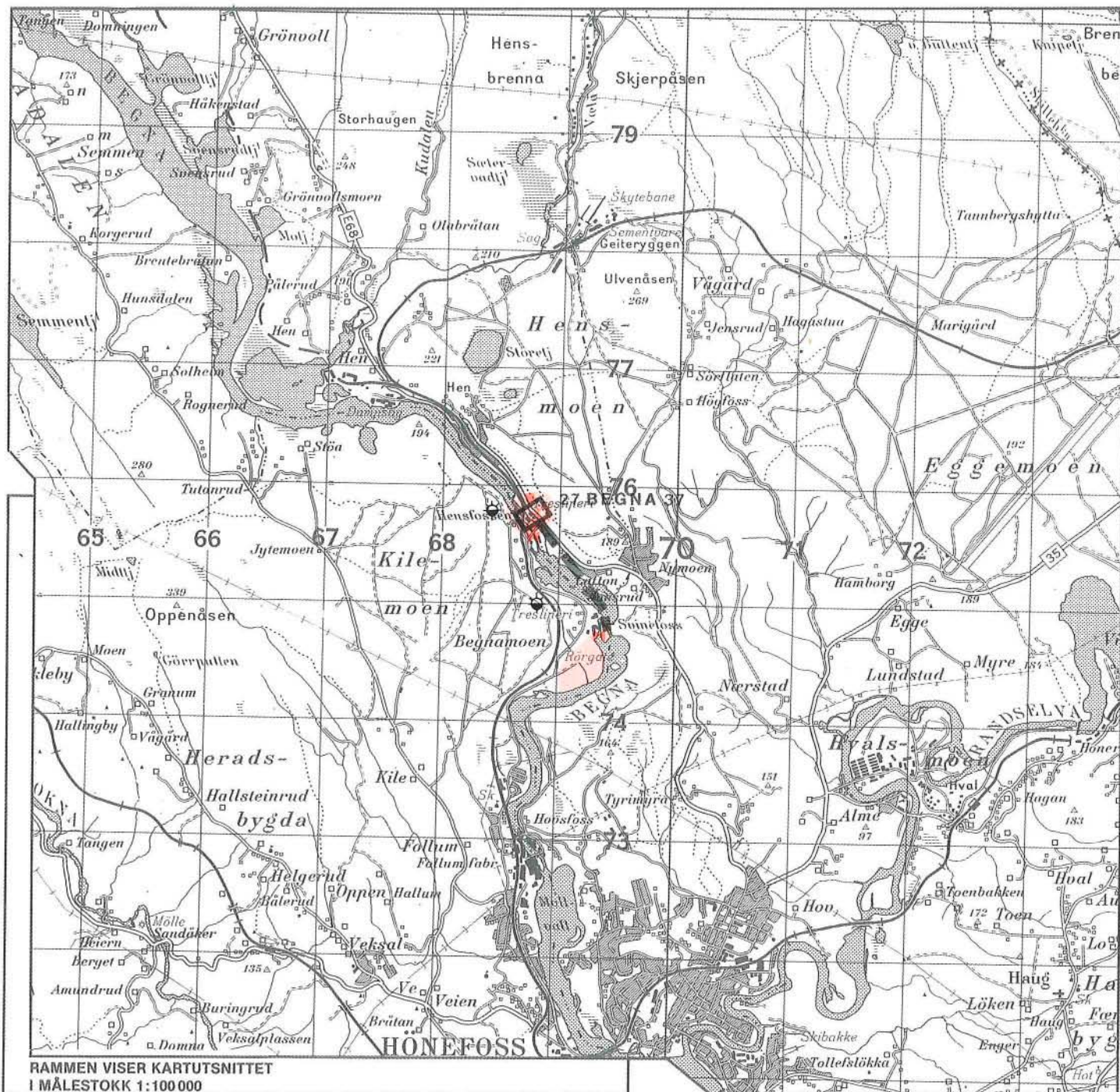
Basiskart: NGO, serie M711, blad 1815 III

TEGNFORKLARING		
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT		
FORURENSNING:		VANNFORSYNING:
A ■ AVLØPSRENSSEANLEGG, BYGGET	R ■ RENSEDISTRIKT, ETABLERT	V ■ VANNBEHANDLINGS- ANLEGG, BYGGET
A □ AVLØPSRENSSEANLEGG, PLANLAGT	R □ RENSEDISTRIKT, PLANLAGT	V □ VANNBEHANDLINGS- ANLEGG, PLANLAGT
K KJEMISK RENSE- PROSESS	S ▼ SLAMDEPONI, BYGGET	30 DIMENSJONERING I PERSONEKVIVALENTER
M MEKANISK RENSE- PROSESS	S ▼ SLAMDEPONI, PLANLAGT	A ALKALISERING
B BIOLOGISK RENSE- PROSESS	AF ▼ AVFALLSPASS, BYGGET	F FULLRENSING
20 DIMENSJONERING I PERSONEKVIVALENTER	AF ▼ AVFALLSPASS, PLANLAGT	D DESINFISERING
✈ UTSLIPP, ETABLERT	AF ▼ ELVESTREKNING/ INNSJØ UTSATT FOR DIFFUS TILSIG AV FORURENSNINGER	I INFILTRASJON
✈ UTSLIPP, PLANLAGT	GR GRUVER	★ ETABLERT GRUNNVANNSSUTTAK
		★ PLANLAGT GRUNNVANNSSUTTAK
		i INFILTRASJON
		S SELVMATENDE

TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

SAMLET PLAN FOR VASSDRAG	
Buskerud: BEGNA	
043 DRAMMENSVASSDRAGET	
TEMANAVN:	
VERN MOT FORURENSNING	
Målestokk 1:50 000	0 0,5 1KM
KARTUTFORMING/REPRO: «Prosjekt Temakart, Telemark» Be Papir og Trykk, Be i Telemark.	
TRYKK: Norges Geografiske oppmåling.	
Kartbilag nr. 7	Basiskart: NGO, serie M711, b. 1815 III

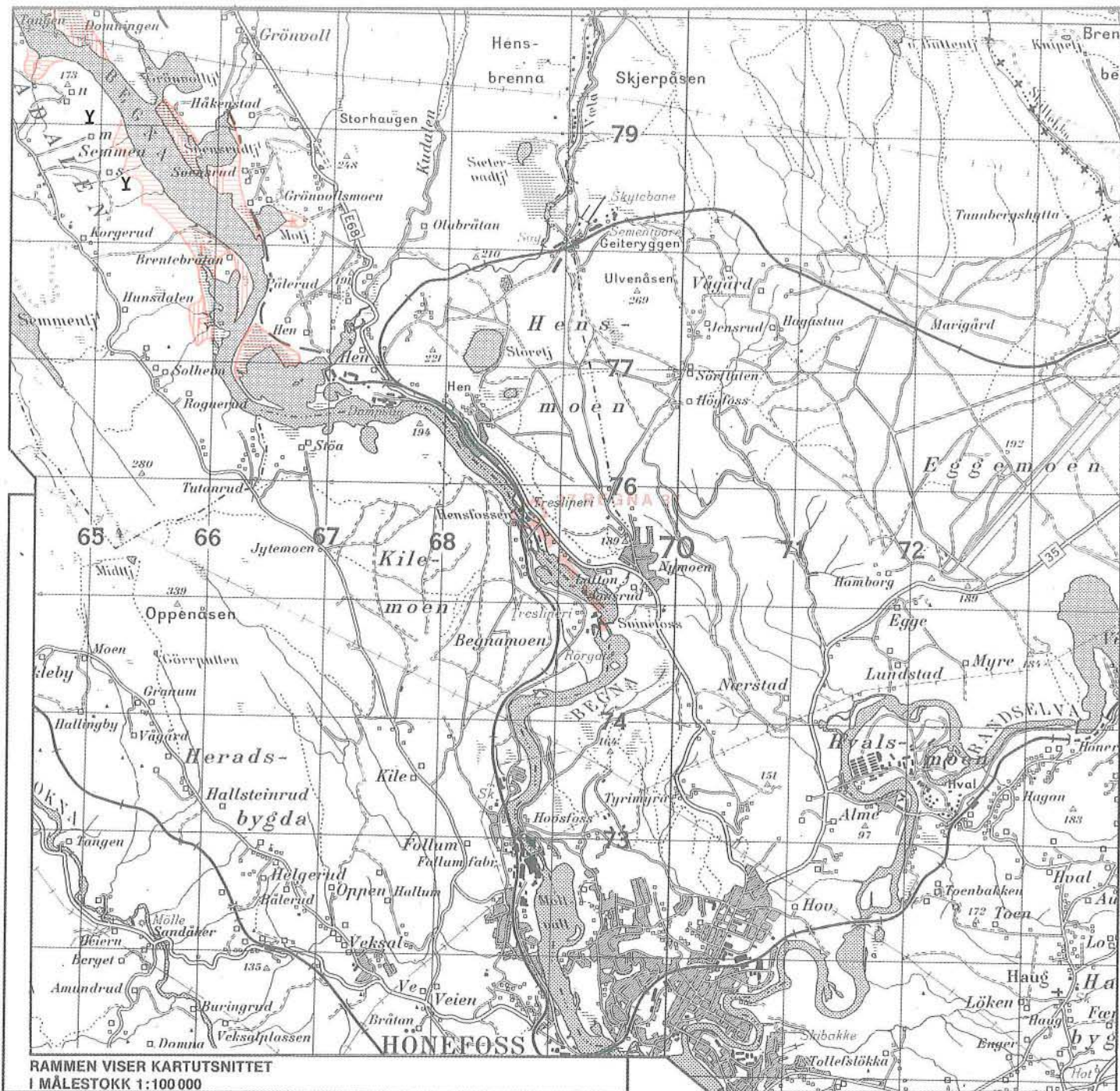

TEGNFORKLARING		
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT		
▲ STEINALDERLOKALITET	● FANGSTANLEGG FOR REIN/ELG	■ FJELLSTUE, TURISTSTASJON, HOTELL, JERNBANESTASJON, HANDEL, MARKEDSPASS
■ GÅRDSANLEGG, TUFT, BOPASS, GÅRDSHAUG, ØDEGÅRD	✕ BOGASTILLE / ANLEGG	⬡ SKOLE, FORSAMLINGSLOKALE, KIRKE, KAPELL, BEDEHUS
■ GAMME, GAMMETUFT, TELTBOPASS	⊗ TEKNISKE ANLEGG I REIN- DRIFT, SAMLEGERJERDER M.M.	Ω GRENSEMERKE MILESTEIN, VEIMERKE LANDEMERKE, VARDE
■ JAKTBU, FISKEBU, KOIE, KVILEBU, HYTTE, NAUST DAMSTUE, M.M.	◇ TJÆREMILE	○ ANDRE KULTURMINNER (SE TEKST KAP. 2)
■ HELLER/HULE, TUFT, KOLGROP, RASTEPLASS, HVILEPLASS	◆ JERNVINNEPASS	— VEGFAR, STI, GAMMEL FLYTTEVEG
■ SETER, SOMMERFJØS	◆ KOLMILE, KOLOVN KOLBONN	▨ ANTATTE KULTURMINNE- INTERESSER, FUNNSTEDER (SE TEKST KAP. 2)
■ SETERTUFT, ØDESTØL	✓ STEINBRUDD, KVARTSITTBRUDD, SKJERP M.M.	▨ MILJØ, LANDSKAP, KONSEN- TRASJON AV KULTURMINNER
○ SLÅTTEMARK, UTLØE, ENGLØE, STAKKESTANG	⚡ GRUVE, SMELTEOVN, ANNEN INDUSTRI	TALL (EKS.6) = ANTALL OBJEKTER
✕ FISKEPLASS, FAST FISKE- INNRETNING	⚡ TØMMERFLØTINGSANLEGG, ELVEFORBYGNING, M.M.	
★ GRAVMINNER, HAUG, RØYS, KAMMER, BAUTASTEIN M.M.	☀ VASS-SAG, BEKKEKVERN, GÅRDSKVERN, MØLLE, STAMPE, VASSOREVN KORNTØRKE, ANDRE VASSDREVN INNRETNINGER	
★ HELLERISTNINGER, SKÅLGROPER, OFERPLASSER, HELLIG FJELL	☀ ELDERE KRAFTVERK	
★ BYGDEBORG, FORSVARSANLEGG	☀ BRU, VADESTED	
● FANGSTGRAV FOR REIN/ELG, KJØTTGJEMME		

TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

SAMLET PLAN FOR VASSDRAG	
Buskerud: BEGNA	
043 DRAMMENS VASSDRAGET	
TEMANAVN:	Målestokk 1:50 000
KULTURMINNEVERN	0 0,5 1KM
Kartbilag nr. 8	KARTUTFORMING/REPRO: «Prosjekt Temakart, Telemark». Bo Papir og Trykk, Bo i Telemark.
	TRYKK: Norges Geografiske oppmåling.

Basiskart: NGO, serie M711, blad 1815 III

TEGNFORKLARING		FLOM / EROSJONSTRANSPORT
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT		Eks:
FLOMUTSATT OMRÅDE	KANALISERT LØP FOR SENKNING	FLØTING
EROSJONSUTSATT STREKNING	KANALISERT LØP FOR FLØTING	BÅTRUTE
PLANLAGT FORBYGNING/ FLOMVERK	KANALISERT LØP FOR TRANSPORT	TRANSPORT OVER IS
BYGGET FORBYGNING/ FLOMVERK		

TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

TEGNFORKLARING		LANDBRUK
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT		Eks:
JORDBRUKSAREAL:	SKOGAREAL:	U AREAL UTSATT FOR UTTØRNING
FULLDYRKA JORD OG OVERFLATEDYRKA JORD (IKKE BEITE)	BARKOG	AREAL UTSATT FOR FORSUMPNING
FULLDYRKA (SMÅ AREAL)	LAUVSKOG	FLOMUTSATT OMRÅDE
BEITE	BLANDINGSSKOG	ANNA AREAL:
VATNINGSANLEGG	BONITETSANGIVELSE:	MYR
DYRKINGSOMRÅDER:	M MIDDELS BONITET OG HØGERE	ANNA AREAL OG TETTSTED
MULIGE DYRKINGSOMRÅDER	L LAG BONITET OG TRESATT IMPEDIMENT	

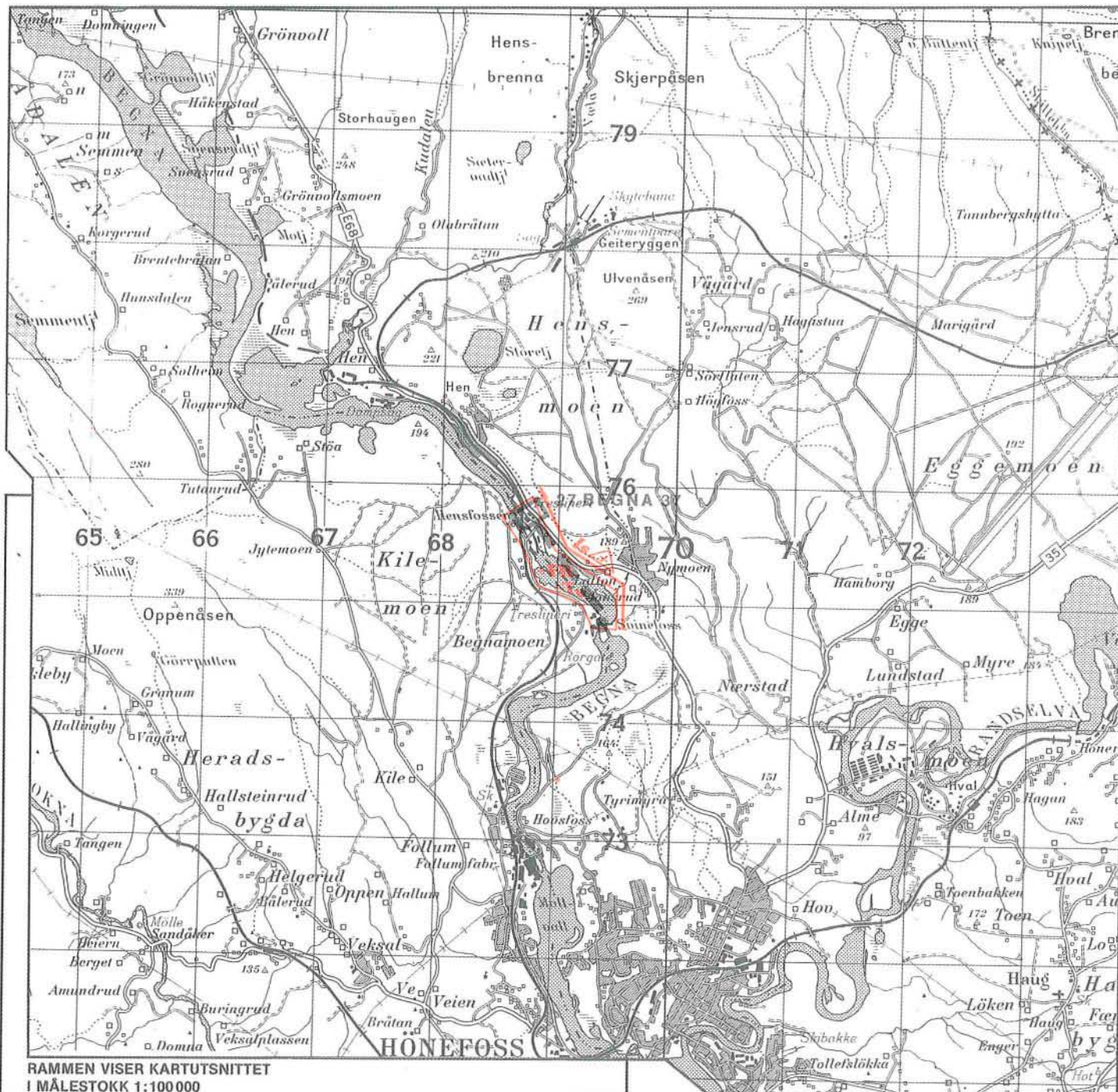
TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

TEGNFORKLARING		REINDRIFT
OMRÅDER DER VESENTLIG KONFLIKT KAN OPPSTÅ MARKERES MED RØDT		Eks:
DISTRIKTSGRENSE	EKSISTERENDE SPERREGJERDE	SKILLE, MERKEGJERDE
6 ØYE	PLANLAGT SPERREGJERDE	SLAKTE, SKILLE- OG MERKEGJERDE
FLYTTELEI I EN RETNING	SOMMERBOPASS	PLANLAGT REINDRIFTSRETNING
FLYTTELEI I BEGGE RETNINGER	VINTERBOPASS ELLER HELÅRSBOSTED	KALVINGSOMRÅDE
TREKKLEI I EN RETNING	HYTTE (GJETERHYTTE)	BEITE FOR REIN
TREKKLEI, BEGGE RETNINGER	TELTPASS	VINTERBEITE
BÅTTRANSPORT AV REIN	MERKEGJERDE	VÅRBEITE
SVØMMING	SLAKTEGJERDE	SOMMERBEITE
	SKILLEGJERDE	HØSTBEITE

TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1

SAMLET PLAN FOR VASSDRAG	
Buskerud: BEGNA	
043 DRAMMENS VASSDRAGET	
TEMANAVN: LANDBRUK REINDRIFT FLOM- OG EROSJONSSIKRING	Målestokk 1:50 000 0 0,5 1KM KARTUTFORMING/REPRO: «Prosjekt Temakart, Telemark» Be Papir og Trykk, Be i Telemark. TRYKK: Norges Geografiske oppmåling.
Kartbilag nr. 9	

Basiskart: NGO, serie M711, blad 1815 III

TEGNFORKLARING	IS
STREKNINGER DER IS-PROBLEM SOM OPPSTUING, ISGANG ETC. VIL BLI MINDRE ELLER HELT BORTE ETTER UTBYGGINGEN	
STREKNING SOM VIL KUNNE FÅ ØKT ISOPPSTUING, ISGANGFARE ETC. ETTER UTBYGGING	
OMRÅDER SOM VAR ISFRI FØR UTBYGGINGEN, MEN SOM FÅR NOE ISDANNELSE ELLER BLIR DELVIS ISLAGT ETTER	
OMRÅDER MED STABILE ISFØRHOOLD FØR UTBYGGINGEN, USTABILE ELLER MANGLENDE ISLEGGING ETTER	
OPPSPRUKKEN IS I STRANDSONEN SOM VANSKE-LIGGJØR TRANSPORT	
FJORDOMRÅDER SOM VIL FÅ ØKT ISDANNELSE ETTER UTBYGGINGEN	
TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR 1	

TEGNFORKLARING	KLIMA
	MULIGHET FOR MER FROSTRØYK OG RIM LANGS ELVESTREKNINGER OG VATN
	MULIGHET FOR MINDRE FROSTRØYK OG RIM LANGS ELVESTREKNINGER OG VATN
	MULIGHET FOR HØYERE TEMPERATUR
	MULIGHET FOR LAVERE TEMPERATUR
	VINTER VÅR SOMMER HØST
TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR. 1	

TEGNFORKLARING	VANNTEMPERATUR
	ELVESTREKNING I INNSJØ SOM VIL FÅ HØYERE MIDDEL VANNTEMPERATUR OM SOMMEREN OG EVENT. HØYERE VINTERTEMPERATUR
	ELVESTREKNINGER I INNSJØ SOM VIL FÅ HØYERE VINTERTEMPERATUR OG/ ELLER LAVERE SOMMER-TEMPERATUR
TEGNFORKLARING TIL UTBYGGINGSPROSJEKTET FINNES I KARTBILAG NR. 1	

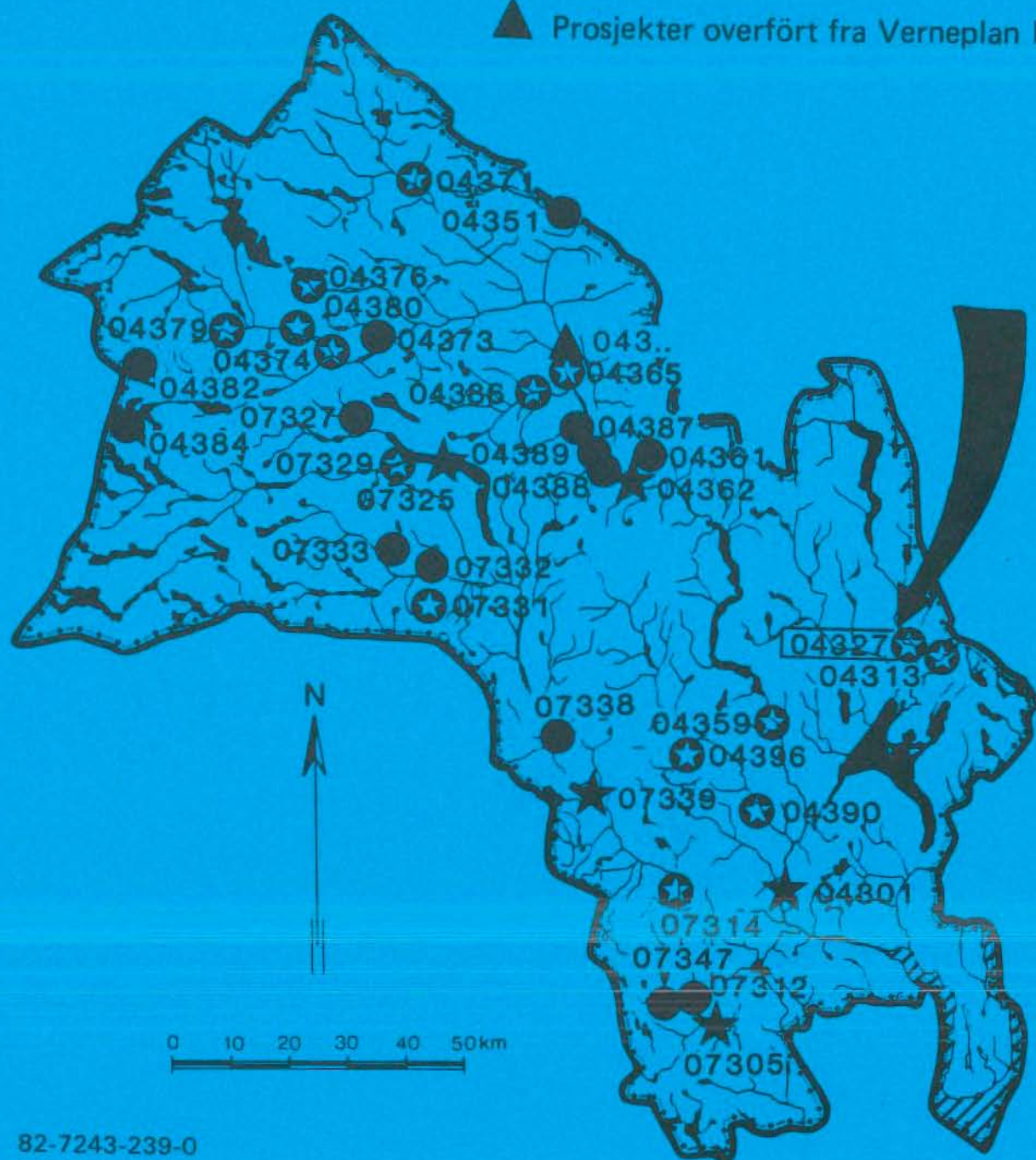
SAMLET PLAN FOR VASSDRAG	
Buskerud: BEGNA	
043 DRAMMENS VASSDRAGET	
TEMANAVN: VIRKNING PÅ IS VANNTEMPERATUR KLIMA	Målestokk 1:50 000 0 0,5 1KM KARTUTFORMING/REPRO: «Prosjekt Temakart, Telemark» Be Papir og Trykk, Be i Telemark. TRYKK: Norges Geografiske oppmåling.
Kartbilag nr. 10	Basiskart: NGO, serie M711, blad 1815 III

Samlet Plan

PROSJEKTER I BUSKERUD

Kartskissen nedenfor viser den geografiske fordelingen av Samlet Plan - prosjekter i Buskerud. Dette prosjektets plassering i fylket er vist med pil og ramme.

- ★ 1982-prosjekter
- ☆ 1983-prosjekter
- 1984-prosjekter
- ▲ Prosjekter overført fra Verneplan III

Noen vanlig brukte faguttrykk

Biotop

Levested. Relativt velavgrenset område med forhold som passer visse planter og dyr.

Bonitet

Kvaliteten et jordareal har som voksested (i jord- og skogbruk).

Diversitet, mangfold

Variasjon i oppbygning og funksjon i et økosystem.

Fornminner

Kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder (før 1537).

Geomorfologi

Læren om formene på jordoverflata, deres opprinnelse og utvikling.

Hydrologi

Læren om vannets kretsløp (sirkulasjon og fordeling) og dets kjemiske og fysiske egenskaper m.m.

Isgang

Bunnis/sarr/oppbruket is som føres nedover vassdraget.

Kjøving

Isdannelse i underkjølt, strømmende vann.

Kvartærgeologi

Læren om avsetninger på og utforming av jordas overflate under og etter de siste istidene.

Limnologi

Læren om fysiske, kjemiske og biologiske forhold i innsjøer, elver og brakkvannsområder.

Naturgeografisk region

En inndeling av landet i regioner og under-regioner ut fra naturforholdene, hovedsaklig bygd på vegetasjon, men også på geologi, klima, jordsmonn og dyreliv.

Referanseområde

Naturområde som er lite påvirket av inngrep og derfor kan brukes som sammenlikningsgrunnlag når en vil studere hva som skjer i tilsvarende områder som utsettes for inngrep.

Resipient

Mottaker av utslipp fra husholdning, jordbruk, industri m.m. Resipienten kan være mer eller mindre avgrenset, f.eks. en innsjø, ei elv eller et landområde.

Sarr

Iskrystaller eller ispartikler dannet i underkjølt, strømmende vann.

SEFRAK-registrering

En registrering av kulturminner fra nyere tid, hittil for det meste hus.

Typeområde, representativt område

Område som er typisk (representativt) for en natur-/kultur-geografisk region, landsdel e.l.

ØK-registrering

Registrering (ennå ikke fullstendig) av kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder i forbindelse med det økonomiske kartverket.

Økosystem

Samlingen av plante- og dyresamfunn og det uorganiske miljøet de lever i – innen et avgrenset område.

Kraftuttrykk

HRV, LRV og NV

Høyeste regulerte vannstand (HRV), laveste regulerte vannstand (LRV) og naturlig vannstand (NV).

Magasinprosent

Magasinets volum i % av midlere årlig tilførsel.

Midlere bruttofall

Midlere høydeforskjell mellom vannspeilene ved kraftverkets inntak og utløp.

Midlere nettofall

Midlere bruttofall redusert med totalt midlere falltap.

Midlere energiekvivalent

Midlere spesifikk produksjon (kWh/m^3) bestemt av midlere nettofall og kraftstasjonens virkningsgrad.

Midlere års-, vinter- og sommerproduksjon

Midlere årsproduksjon er produksjonen et kraftverk vil ha i ett år med normal nedbør.

Er inndelt i midlere vinterproduksjon (7 mnd.: 1/10–30/4) og midlere sommerproduksjon (5 mnd.: 1/5–30/9).

Brukstid

Midlere årsproduksjon (kWh) dividert med kraftstasjonens maksimale effekt (kW).

Enheter

Effekt: 1 MW = 1000 kW

Energi: 1 GWh = 1 million kWh

Kostnadsklasser

Viser kostnadene ved å bygge ut kraftverk i øre pr. kWh midlere årsproduksjon. I Samlet Plan brukes tall pr. 1/1 1982. Prosjektene kan deles inn i fem kostnadsklasser. Prosjekter i klasse IV er ikke med i Samlet Plan.

I 0–117 øre/kWh

IIA 117–156 øre/kWh

IIB 156–195 øre/kWh

III 195–273 øre/kWh

IV Mer enn 273 øre/kWh

Norderhov Sogneselskap

Stiftet i 1810

Ringerike Kommune
Areal- og byplankontoret
Postboks 123
3501 HØNEFOSS

Hønefoss, 18 august 2017

Kommuneplanens arealdel - høring og offentlig ettersyn - Høringsuttalelse

Vi viser til plan- og bygningsloven §11-14 om forslag til kommuneplanens arealdel og har følgende kommentarer til planen.

Planen innebærer en omfattende omdisponering av dyrket og dyrkbar jord i Ringerike kommune. Mye av dette gjelder fremføring av kritisk infrastruktur, men forslaget innebærer også betydelig omdisponering til andre formål, herunder boligbygging. Dette mener Norderhov Sogneselskap er helt uakseptabelt. Forslagene er sterkt i strid med nasjonal jordvernstrategi, vedtatte føringer for samordnet areal- og transportplanlegging og Buskerud Fylkeskommunes vedtatte jordvernpolitikk.

Vi viser til vedtak i Stortinget om nasjonal jordvernstrategi av 8.desember 2015 og brev fra Landbruksdepartementet til kommunene av 8.mars 2016 om kommunenes ansvar for oppfølgingen av den nasjonale jordvernstrategien. Vi forutsetter at Ringerike kommune har mottatt og lest brevet og at det er en del av saksgrunnlaget de folkevalgte blir presentert for. Vi forventer at det tas hensyn til nasjonale føringer i den kommunale saksbehandlingen. Skal jordvernstrategiens mål om å redusere nasjonal omdisponering fra 6000 dekar per år til 4000 dekar per år innen 2020 må kommunene ikke bare la være å omdisponere nye arealer, men de bør i stor grad tilbakeføre tidligere omdisponerte dyrkingsarealer som ikke allerede er nedbygget til jordbruk.

Vi viser videre til statlige planretningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging der det er et klart krav om at man skal ha sjekket ut mulige alternativer der det er forslag om å omdisponere dyrket mark.

Flere av forslagene til omdisponering i det fremlagte planforslaget ligger ikke ved trafikknutepunkt og er ikke formålstjenlig av hensyn til effektiv og sikker trafikkavvikling eller transport. Ringerike har videre store arealer som verken kommer i konflikt med jordvern, viktige biotoper, viktige friluftslivsinteresser, strandsoneproblematikk, viktige kulturmiljøer, flom eller rasfare. Det er derfor helt unødvendig å omdisponere dyrket og dyrkbar mark til utbyggingsformål i Ringerike kommune.

Norderhov Sogneselskap

Stiftet i 1810

Vi viser videre til vedtatt politisk plattform for Buskerud Fylkeskommune av 17.september 2015 punkt 4.2 underpunkt 7:

«Nullvisjon for tap av matjord. Bygging av fritidsboliger, boliger og næringsbygg på dyrket og dyrkbar jord skal ikke være tillatt. Det åpnes for særskilt politisk behandling når det gjelder fremføring av kritisk infrastruktur, næringsbygg og infrastruktur for å drive skogsdrift og matproduksjon. Ved unntak knyttet til kritisk infrastrukturutfordringer skal det erstatningsjord etableres.»

Ved gjennomgang av kartet for planlagt utbygging, ser vi at det er foreslått omdisponering av mange dekar dyrka og dyrkbar mark til fremtidige boligområder i kommunen.

Vi viser til den nasjonale Jordvernstrategiens ambisiøse mål om verner av dyrka og dyrkbar mark, og regner med at når det gjelder egengodkjenning av arealplaner at kommunen er kjent med og respekterer gjeldende nasjonal arealpolitikk.

Vi forutsetter Ringerike Kommune verner om matjord slik at vi kan være med på å produsere mat til egen og framtidige generasjoner også i Ringerike Kommune. 1 m² matjord gir hvert år nok hvete til ett brød.

Det finnes mange områder i Ringerike Kommune som ikke kan benyttes til matproduksjon for mennesker og dyr, men som kan egne seg til boligbygging.

Med vennlig hilsen
Norderhov Sogneselskap

Harald Fagerås
Styrets leder

Elektronisk signert

Hønefoss den 24.08.2017

Ringerike kommune, Areal- og byplankontoret

postmottak@ringerike.kommune.no

Merknader til kommuneplanens arealdel 2017 – 2030.

Det ligger nå to dokument ute til høring. Den ene er denne aktuelle «Kommuneplanens arealdel 2017-2030», med høringsfrist den 25.08.2017. Den andre er «Forslag til planprogram. Områderegulering for Hønefoss», med høringsfrist den 09.10.2017. Styret i Nordsia Vel har prøvd å sette seg inn i disse to dokumentene. Vi føler oss usikre på hvor det er riktig å kommentere hva.

Vi sender, med dette, følgende merknader til kommunen:

Vi ber om at «Forslag til soneplan for Hønefoss», ikke blir bindende i forhold til de nye reguleringsplanene som skal utvikles for byen.

Styret i Nordsia Vel er opptatt av å finne gode fortettings-områder i Hønefoss, og er redd for at «Forslag til soneplan for Hønefoss» kan hindre utviklingen av gode, nye reguleringsplaner og fortettingsområder.

- Om soneplanens lilla felt, «industriområder og orange felt, «bebyggelse/anlegg»:

Vi ser at arealene ved Felleskjøpet er avsatt til industriområde. Tilsvarende gjelder områdene ved Kornsiloen og Industrigata. Dersom næringene på disse områdene ønsker å flytte på seg, bør dette bifalles av kommunen. Disse områdene er sannsynligvis fine for boligbygging, og det vil kunne avlette på det sterke fortettingspresset som for tiden regjerer.

- Om soneplanens oransje felt, «sentrumsformål»:

Vi ser at områdene rundt Handelskolen, Nordre Torg, Nedre Hønengata + Nordsia's vei over bybroen mot Søndre Torg, ligger inn under denne sonen. Disse områdene bør få et sterkt vern!! Her finnes det mange kulturminner og flotte verneverdige bygninger! Det er viktig at vi ikke mister dem, eller at de blir overmannet av nye bygg. Mange synes at noe av byens kultur og identitet forsvinner når flotte, gamle hus blir revet, overmannet eller mislighold.

- Om soneplanens grønne felt, «grønnstruktur, landbruks og friområder»:

Nordsia Vel mener at kommunen bør lete etter gode områder for fortetting i et utvidet by-perspektiv. Man bør ikke ødelegge det som folk allerede setter pris på. Vi mener at det finnes flere gode fortettings-områder dersom man søker rundt hele aksene som strekker seg fra Almemoen til Hvervenmoen. De mest sårbare områdene burde få en lettere form for fortetting. Det er flott at kommunen legger opp til grønnstruktur i Nordre park og langs elveleiene. Det er trist at Brutorget ikke ble grønnstruktur.

Områdene rundt Ullerål skolen, Almemoen og vest for stasjonen bør utredes i forhold til om noe kan bli til boligområder.

Eikli og Benterud er også interessante fortettingsområder.

- Om soneplanens beige stiplede felt, «boligbebyggelse»:

Nordsia Vel sitt område består av mange gamle og veletablerte boligstrøk. Vi har merket oss at mange av dem som bor her har blitt urolige og usikre på hva som vil skje rundt hjemmene deres, når byen nå skal ekstremt forvandles.

Den foreslåtte byggingen av Hønengata 40-44, har gitt en sjokkbølge for en del av oss. Den er bastant og stor. Vi har forstått det slik at den opprinnelige søknaden om rivning og nybygging på disse 3 tomtene, besto av 2 mindre lavere bygninger. Plutselig er dette blitt forvandlet til 1 gedigen høy blokk? En blokk som ikke passer inn i dette opprinnelige boligfeltet. En blokk som virker ødeleggende for den fine bebyggelsen som enda finnes langs Hønengata. Oppføringen av en slik blokk kan skape ringvirkninger. Resultatet kan lett bli at det dukker opp flere og flere slike bygninger rundt omkring i de gamle boligfeltene på Nordsia. Vi ber om at de nye bygningene i Hønengata 40-44 skal framstå mer i harmoni med det bestående.

Det samme gjelder Handelskolen og områdene rundt den. Vi viser i denne sammenhengen til noen punkter i «Høringsutkastet»:

s. 9 - paragraf 1.0.5 Estetikk

s.21 – Pkt.6 i Sone med angitte særlige hensyn – Bevaring kulturmiljø H570

- Om Sone med angitte særlige hensyn – Bevaring kulturmiljø H570:

«1. Den kulturhistoriske verdifulle bebyggelsen og andre historiefortellende elementer/kulturminner skal bevares.»

I bykjernen og på flere felt i Nordsia Vel sitt område, er det «kulturhistorisk verdifull bebyggelse». Vi tenker da spesielt på: områdene rundt Handelsskolen, herunder Lagesens gate og Hammerbrogata, videre Nordre Torg, Torggata, Strandgata, Hønengata nedenfor jernbaneovergangen + Nordsia`s vei over Hønefoss bru tur/retur Søndre Torg. På denne veien passerer vi Tippen der det er en fasinerende utsikt over elvene, og Øya med den flott pipen, de spesielle fasadene og husene.

Man kan ikke bevare alt i Hønefoss, men i angitte gater og områder må man tenke annerledes enn i en del andre områder av byen, som ikke har tilsvarende verneverdig og historisk bebyggelse. Eksempelvis har ikke et moderne fem etasjers firkantet høyblokk noe å gjøre på gamle Handelsskolens arealer. Slik utbyggingstankegang er verken tilpasset vår tid eller framtiden, synes vi.

Dra til Drammen og se på hvordan de har restaurert den gamle industri- og arbeider byen! Det er nennsom tankegang, og nybygg i harmoni med den eksisterende eldre bebyggelsen.

«3. Bygninger oppført med svært høy eller høy verneverdi i kommunens kulturminneregister skal ikke rives med mindre forfall/skader er dokumentert o.s.v.»

Under dette punktet savner vi retningslinjer for hva som må gjøres av slik at forfall og skader ikke blir så omfattende at bygningen må regnes for tapt. I Hønengata 40-44 er verneverdige hus truet med å bli revet. Handelskolen har stått tom lenge og forfallet har begynt å vise seg. Stormarkedet er tømt og Tronrud sier at bygningene ikke har godt av å stå slik, o.s.v.

Vi har nesten inntrykk av at enkelte eiere lar bygningene stå til forfall slik at de kan få gjennom sine egne løsninger for eiendommene.

Vi ber, med dette, kommunen utarbeide retningslinjer for hvordan verneverdige hus skal bevares, slik at de ikke blir stående til forfall.

s.11 – Under paragraf 1.1.2 står det:

«Utnytting av området må vurderes i hvert tilfelle ut fra strøkets karakter. Ved regulering av sentrumsnære områder kan det legges til grunn en høyere utnyttingsgrad.»

Dette betyr fortetting. Dette ordet har dukket opp mange ganger i samtalene våre med planleggere eller politikere.

Vi synes at prinsippet med «en kompakt by med fortetting innenfra og utover» virker skremmende på oss. Vi er redde for at Hønefoss gjennom dette prinsippet, mister muligheten til å kunne bli en sterk og velproporsjonert by. Fortettingen bør fordeles og målrettes bedre enn som så. Selvfølgelig kan det bygges flere boliger i bykjernen, men det må skje med nennsomhet.

Vi liker anbefalingene fra paralleloppdraget:

- Fortett i et utvidet sentrumsområde.
- Bruk kulturminnene aktivt i byutviklingen

Det vi fremfor alt ønsker oss, er en by som kan være som en interessant og stemningsfull magnet.

En bykjerne som kan trekke folk og næringslivet til seg. Folk trenger ikke nødvendigvis å bo i midt i kjernen, men man må legge opp til at de blir trukket mot kjernen fordi det er så fint og stemningsfullt der.

Hønefoss by har enda mulighetene til å kunne bli flott og fremtidsrettet. Vi har et godt grunnlag. Derfor må vi passe på at byen ikke blir så kompakt og tett at den blir avskrekkende eller uinteressant!

Mvh.

Styret i Nordsia Vel

Ringerike kommune
Postboks 123 Sentrum
3502 Hønefoss

Ringerike kommune - Samordnet statlig høringsuttalelse til forslag til rullering av kommuneplanens arealdel

Det vises til offentlig ettersyn i brev datert 19. mai 2017 med forslag til rullering av kommuneplanens arealdel for Ringerike for perioden 2017-2030. Høringsfristen er satt til 25. august, men er forlenget til fredag 8. september 2017.

I brev fra Fylkesmannen til kommunene datert 25. april 2017 informeres det om at Regjeringens forsøksprosjekt med samordning av statlige innsigelser videreføres til 31. desember 2017.

Det vises til rutiner for ordningen i *Veilederen om Samarbeid om effektive avklaringer i arealplanleggingen* som Fylkesmannen har sendt ut den 22. juni 2016.

Saken gjelder

Forslag til rullering av kommuneplanens arealdel i Ringerike gjelder for perioden 2017 til 2030. Det er hele 10 år siden kommuneplanens arealdel ble rullert. Med utgangspunkt i at Ringerike kommune er en av de største kommunene i Buskerud, både i areal og folketall, og Hønefoss en av de større byene, er det derfor på tide med en revisjon av arealdelen. Arealdelen skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk.

Fylkesmannens kompetanse

Fylkesmannen har fått et delt ansvar i innsigelsessaker. Fylkesmannen har et ordinært samordningsansvar for innsigelser fremmet innenfor eget myndighetsområde og skal som fagmyndighet påse at planer ikke er i strid med nasjonale og vesentlige regionale interesser. Samtidig skal Fylkesmannen som samordningsmyndighet påse at innsigelser fra øvrige statlige fageter er tydelig forankret i lov, forskrift eller retningslinjer. Fylkesmannen samordner også planfaglige råd i kommune- og kommunedelplaner.

Fylkesmannen skal foreta en samlet vurdering av alle innsigelser og ta stilling til hvilke som skal fremmes. Det er den enkelte fagetaten som har myndighet til å fremme innsigelsen, men Fylkesmannen har myndighet til å avskjære den på visse betingelser. Hvis en innsigelse avskjæres vil det si at den ikke fremmes som innsigelse.

I dette brevet opptrer Fylkesmannen som samordningsmyndighet. Det er høringsuttalelser fra følgende statlige etater:

- Statens vegvesen, datert 22. august 2017

- Norges vassdrags- og energidirektorat, datert 23. august 2017
- Bane Nor, datert 7. juli 2017 og 11. august 2017
- Direktoratet for mineralforvaltning, datert 7. august 2017
- Forsvarsbygg, datert 30. juli 2017
- Mattilsynet, datert 1. september 2017

Oversikt over høringsuttalelsene

Statens vegvesen fremmer følgende innsigelse:

- Det fremmes innsigelse til manglende trafikale vurderinger knyttet til nye byggeområder i planbeskrivelse og konsekvensutredning. Det vises til krav i plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredning og til veileder T-1493 om konsekvensutredning til kommuneplanens arealdel, pkt. 3, 4, og 5 med underpunkter.

Norges vassdrags- og energidirektorat fremmer følgende innsigelse:

- NVE har innsigelse til kommuneplanens arealdel med grunnlag i at fare for flom og skred ikke er godt nok vurdert og tatt hensyn til.

Fylkesmannen i Buskerud fremmer følgende innsigelser:

- Med bakgrunn i nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging, nasjonale jordvernføringer og nasjonale mål om å redusere klimagassutslippene fremmes det innsigelse til områdene B3, B6, B7, B17, B18, B20-B26.
- Ved Pukerudhagen ved Sokna er et større område avsatt til byggeområde for bolig. Fylkesmannen fremmer innsigelse til et område på ca 70 daa som omfatter dyrka mark.
- Av hensyn til nasjonale føringer knyttet til ivaretagelse av vassdrag med tilhørende vassdragsbelter fremmes det innsigelse til byggeområde FT2 ved Nes i Ådal.
- Av hensyn til barn og unges interesser fremmes det innsigelse til forslag om omdisponering av lekeareal til næring ved Ringmoen skole, område N3.

Fylkesmannen i Buskerud har også en planfaglig forutsetning vedrørende manglende ivaretagelse på risiko- og sårbarhetsområdet som påpekt av NVE.

Bane Nor har følgende planfaglige råd:

- Med utbygging av Ringeriksbanen vil en fortetting i Hønefoss sentrum være nødvendig. Planforslaget legger i for stor grad opp til etablering av nye boligområder utenfor Hønefoss sentrum og bygger for liten grad opp under etableringen av Ringeriksbanen. Bane Nor er svært kritiske til omfang og plassering av nye boligområder og mener planforslaget virker utdatert i forhold til konsekvensene som Ringeriksbanen vil ha for Hønefoss og omegn.
- Bane Nor anbefaler høy arealutnyttelse i sentrumsområdet og at kommunen vurderer behovet for innfartsparkering for bil og sykkel i nærliggende arealer til stasjonen.
- For at kommuneplanen best mulig skal vise den kommende arealdisponeringen bør planforslaget ta inn de arealdisponeringer som ligger klare fra *Fellesprosjektet*.

Direktoratet for mineralforvaltning har følgende planfaglige råd:

- Ved Hønefoss er det grus- og pukkressurser av svært god kvalitet som av NGU er vurdert å være av regional og nasjonal betydning. Grusforekomsten på Kilemoen er klassifisert som en nasjonal viktig forekomst. Direktoratet for mineralforvaltning registrerer at området som er avsatt til råstoffutvinning i høringsforslaget er redusert i størrelse i forhold til gjeldende plan. Bakgrunnen for at området er redusert i størrelse burde vært omtalt i planen.
- Det er positivt at kommunen har åpnet opp for lokale masseuttak. Det bør imidlertid gå tydelig frem av bestemmelsene at det er åpnet opp for dette. Dette bør nevnes under § 1.7 Råstoffutvinning.

Forsvarsbygg har følgende innspill:

- Forsvarsbygg er ikke nevnt i høringsdokumentene, men viser til at de har anlegg og virksomheter i Ringerike kommune.
- Viser til at det er opprettet et godt samarbeid med Statens vegvesen i forbindelse med planene for ny vegløsning for E16 på strekningen Eggemoen – Nymoen angående løsninger ved Forsvarets leir på Eggemoen.

Mattilsynet har følgende planfaglige råd:

- Etterlyser et sterkere vern av Ringerike vannverk på Kilemoen som er en grunnvannskilde som forsyner mer enn 20 000 mennesker med drikkevann. Mattilsynet mener Ringerike kommune må ferdigstille reguleringsplanen for Ringerike vannverk på Kilemoen og integrere denne i kommuneplanens arealdel før tiltak ved masseuttaket på Kilemoen nord kan tillates inne i sikringssonene rundt vannverket.
- Det anbefales at det stilles krav til felles vannforsyningssystem i forbindelse med hytteutbygging på lik linje med krav som er satt for boligbebyggelse.
- Det er åpnet opp for at det kan gis dispensasjon for utvidelser av hytter ved Væleren. Mattilsynet mener at området bør beskyttes for all aktivitet av denne art av hensyn til drikkevannskilden.
- Oppsummert mener Mattilsynet at drikkevannshensyn bør ivaretas sterkere gjennom kommuneplanens arealdel.

Fylkesmannen i Buskerud har følgende planfaglige råd:

- Vi fraråder forslag til retningslinjer som åpner for større hytter i markaområdet enn hva gjeldende plan åpner for.
- Kommunen bør vurdere rekkefølgekrav som sørger for at kommunen kommer i gang med fortetting av boliger i sentrumsområdet av Hønefoss før nye områder utenfor Hønefoss kan bebygges.
- Parkeringskrav for sentrumsområdet av Hønefoss bør endres fra minimumskrav til maksimumskrav. Videre bør parkeringskravet for sentrumsområdet reduseres.
- Støybestemmelsen i § 1.0.4 bør endre ordlyd. Det må være vilkår som må oppfylles for å tillate oppføring av bebyggelse til støyfølsomt bruk og ikke målsettinger.

- Fylkesmannen fraråder utvidelse av masseuttaket Heen Sand ved Hensmoen som er et lokalt viktig natur- og friluftsområde.
- Vi anbefaler at hyttefeltet (F) ved tettstedet Nes blir tatt ut av arealdelen. Området grenser til dyrka mark og et renseanlegg i området. Videre vil hyttefeltet utgjøre en satellittutbygging som ikke bygger på strategier for hytteutvikling og reiseliv i kommunen.
- Ved Nes i Ådal er det avsatt to store byggeområder til bolig på hver sin side av Østsideveien som ikke er blitt tatt i bruk til formålet over en lang tidsperiode. Vi viser til nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging og anbefaler at disse to feltene blir tatt ut av arealdelen og tilbakeføres som LNF-område.
- Fylkesmannen fraråder boligområdene B4, B5, B29 og B30. Vi viser til nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging. Videre grenser områdene til dyrka mark og utgjør skogteiger som er viktige å ivareta av hensyn til kulturlandskapet.
- Av hensyn til nasjonale jordvernføringer fraråder Fylkesmannen forslag til boligområde ved Klekken gartneri (B19).

Samordning

Statens vegvesen, NVE og Fylkesmannen i Buskerud har fremmet innsigelse til planforslaget.

Etter en gjennomgang av innsigelsene som er fremmet finner Fylkesmannen ikke grunnlag for å avskjære noen av innsigelsene. Fylkesmannen mener planforslaget strider mot nasjonale og viktige regionale interessene som Statens vegvesen, NVE og Fylkesmannen i Buskerud skal ivareta.

Høringsuttalelsene er vedlagt i sin helhet og må gjennomgås av planmyndigheten for å få full oversikt og utfyllende informasjon om innholdet.

Videre prosess

Fylkesmannen forutsetter at Ringerike kommune følger opp innsigelsene og samarbeider med de ulike etatene for å finne løsninger. Dersom partene kommer til enighet, er det den enkelte fagetat som har myndighet til å trekke innsigelsene.

Dersom partene ikke blir enige, skal saken oversendes Fylkesmannen etter de ordinære rutinene jf. pbl. § 5 - 6.

Fylkesmannens merknader til planprosessen

Som en del av samordningsforøket er det regionale planforumet løftet frem som en viktig arena for å diskutere ulike problemstillinger knyttet til de ulike planene som fremmes. For at statlige etater kan være tidlig ute med å varsle om mulige innsigelser er det viktig at planforslag blir diskutert før det legges ut til offentlig ettersyn for å kunne unngå eventuelle innsigelser.

Forslag til ny arealdel for Ringerike ble diskutert i det regionale planforumet 24. mai 2017 etter at planen ble lagt ut på høring. Fylkesmannen mener flere av innsigelsene kunne vært

unngått hvis planforslaget hadde blitt lagt frem for diskusjon i planforumet før det ble lagt ut til offentlig ettersyn.

Vi imøteser nærmere kontakt med Ringerike kommune om det videre arbeidet med rulleringen av arealdelen.

Med hilsen

Ingebjørg Haug
fung. avdelingsdirektør

Brede Kihle

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Kopi til:			
Direktoratet for mineralforvaltning	Postboks 3021	7441	TRONDHEIM
Buskerud fylkeskommune	Postboks 3563	3007	Drammen
Mattilsynet	Felles postmottak - postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
Forsvarsbygg	Postboks 405	0103	OSLO
Statens vegvesen region sør	Serviceboks 723	4808	Arendal
Norges vassdrags- og energidirektorat Region Sør	Postboks 2124	3103	Tønsberg
BaneNor	Postboks 4350	2308	HAMAR

Vedlegg

- 1 Uttalelse fra Statens vegvesen, datert 22.08.2017
- 2 Uttalelse fra Norges vassdrags- og energidirektorat, datert 23.08.2017
- 3 Uttalelse fra Bane Nor, datert 07.07.2017
- 4 Uttalelse fra Bane Nor, datert 11.08.2017
- 5 Uttalelse fra Direktoratet for mineralforvaltning, datert 07.08.2017
- 6 Uttalelse fra Forsvarsbygg, datert 30.06.2017
- 7 Uttalelse fra Mattilsynet, datert 01.09.2017
- 8 Uttalelse fra Fylkesmannen i Buskerud, datert 5. september 2017

KOPIMOTTAKER

Fylkesmannen i Buskerud
Postboks 1604
3007 DRAMMEN

Dato: 07.07.2017
Saksref: 201720529-2
Deres ref.: 14/995-104
Side: 1 / 3

Vår saksbehandler: Knut Oddvar Stene
Telefon:
Mobil: +47 40870400
E-post: Knut.Oddvar.Stene@banenor.no

Merknad til høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel - 2017-2030. Ringerike kommune.

Sammendrag: Bane NOR mener planforslaget i større grad må bygge opp om statlige føringer for samordnet areal- og transportplanlegging og oppdragsbrevet fra Samferdselsdepartementet til Fellesprosjektet Ringeriksbanen/E16. Planforslaget virker utdatert i forhold til konsekvensene av Ringeriksbanen vil ha for Hønefoss og omegn.

Bane NOR har en rekke krav til planlegging i nærheten av jernbanen. Informasjon om disse finnes i vår [veileder](#) for nasjonale interesser i arealplanlegging og i vårt tekniske [regelverk](#).

Bane NOR forventer at forslagstillere setter seg inn i dette materialet før de utarbeider forslag til reguleringsplan. Hvis det er behov for samråd med Bane NOR (jf. vår veileder) eller helt konkrete spørsmål der det er behov for avklaring, ta kontakt med saksbehandler så tidlig som mulig.

Samlet areal og transportplanlegging

I oppdragsbrevet fra Samferdselsdepartementet til Fellesprosjektet Ringeriksbanen/E16 heter det at:

«En realisering av prosjektene innebærer svært store statlige investeringer. Samferdselsdepartementet forventer at lokale myndigheter bygger opp under disse investeringene gjennom aktuelle virkemidler på sine ansvarsområder. Det er derfor viktig at transportetatene og lokale myndigheter i samarbeid legger til rette for at nytten av prosjektene blir best mulig».

Bane NOR mener at foreliggende planforslag ikke bygger opp under etableringen av Ringeriksbanen som forespeilet i oppdragsbrevet. Det er viktig at så stor del som mulig at kommunens innbyggere kan komme

effektivt og sikkert til og fra Hønefoss stasjon. I samsvar med overordnede statlige føringer legges det opp til at transporten skal foregå på andre måte enn med privat bil; primært da gående, syklende eller med buss. For å oppnå dette må boligutviklingen skje som fortetting i sentrum eller i nær tilknytning til sentrum.

Planforslaget legger i for stor grad opp til etablering av nye boligområdet utenfor Hønefoss sentrum, det er allerede en betydelig arealreserve utenfor sentrum og vi kan ikke se at kommunen har behov for å avsette ennå flere nye områder utenfor Hønefoss. Dessuten er de største nye områdene inne i Hønefoss som Haldenjordet og Nansenveien perifert lokalisert i byen. Den høyeste graden av utnyttelse i planen er i blokkområder. I følge Statistisk sentralbyrå er 15 % av boligen i norske byer med opp til 20 000 innbyggere i blokker. I følge våre egne beregninger er tilsvarende tall for Hønefoss med Heradsbygda, Almemoen og Haugsbygda 6 %. Relativt få innbyggere har derfor gangavstand til stasjonen. I henhold til oppdragsbrevet bør det derfor legges opp til fortetting med boliger i gangavstand fra stasjonen og sentrum. Vi mener at planforslaget ikke tar innover seg de endringene som vil skje i Hønefoss når Ringeriksbanen etableres og vi er svært kritiske til omfang og plassering av nye boligområder i forslaget til kommuneplan.

I planforslaget vises det også til at videre boligbygging f.eks i Heradsbygda kan gjøre det mulig å etablere kollektivtilbud som ikke eksisterer i dag. Dette mener vi er lite realistisk. For å kunne gi markedsgrunnlag for busslinjer med en frekvens som gjør de attraktive må det bygges svært mange boliger. De fleste av de foreslåtte nye områdene vil bli rent bilbaserte satellitter uten noen naturlig forbindelse med byen.

Kommuneplanen viser det ennå ikke utbygde området Krakstadmarka (vedtatt 30.06.2017). Dette området ligger i nærhet til byen, noe som kan gjøre det mulig å etablere et busstilbud som også betjener byen. Det bør derfor legges til rette for at det kan etableres bussforbindelser mellom Krakstadmarka og Hønefoss stasjon. Områdets beliggenhet i forhold til stasjonen, sentrum og Hvervenmoen tilsier at en gjennomgående bussforbindelse kan være mulig. Det bør være et rekkefølgekrav at denne forbindelsen er bygget ut i hele sin lengde før det kan gis byggetillatelse for nye boliger innen området. Følgelig bør det også være et rekkefølgekrav om at planlagt gang- og sykkelbro over Storelva etableres før det kan gis byggetillatelse.

Kommende statlig reguleringsplan for Fellesprosjektet for Ringeriksbanen og E16 forventes fremmet for vedtak i slutten av 2018. Ved vedtak vil den statlige planen gjelde foran foreliggende forslag til kommuneplan. For at kommuneplanen best mulig skal vise den kommende arealdisponering bør planforslaget ta inn de arealdisponeringer som ligger klare fra Fellesprosjektet. Herunder oppdaterte linjeføringer og omdisponeringer ved Hønefoss stasjon. Det vil også være behov for etablering av hensetting for IC-togsett vest for Hønefoss.

I tillegg til myndighetsrollen har Bane NOR en rolle som grunneier. Bane NOR som grunneier har behov for å ivareta sine interesser i plansaker på linje med andre grunneiere.

Bane NOR som grunneier har derfor følgende merknader til planforslaget:

Med utbygging av Ringeriksbanen vil en fortetting i Hønefoss sentrum være nødvendig. Bane NOR er grunneier av større arealer tilknyttet eksisterende stasjon avsatt til baneformål i foreliggende planforslag. Ved ferdigstillelse av nytt stasjonsområde og tilhørende jernbaneanlegg vil gjenværende baneformål, herunder dagens stasjonsbygning, kunne anvendes til andre formål, f.eks. sentrumsformål. Bane NOR oppfordrer kommunen til tett dialog for å vurdere om det er mulig å fastsette fremtidig arealbruk ved denne rulleringen av kommuneplanens arealdel.

Behov for innfartsparkering for bil og sykkel vil også øke betydelig ved etablering av Ringeriksbanen. Kommuneplanen bør vurdere om nærliggende arealer kan settes av til dette formålet i foreliggende planforslag.

Med vennlig hilsen

Jostein Berger Meisdalen
fungerende seksjonssjef
Planavdelingen, Forvaltning og samfunnskontakt

Knut Oddvar Stene
utreder og planlegger
Planavdelingen, Forvaltning og
samfunnskontakt

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes uten signatur

Mottakere:

Ringerike kommune

Kopi:

Buskerud fylkeskommune

Fylkesmannen i Buskerud

Ringerike kommune
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Dato: 11.08.2017
Saksref: 201720529-4
Deres ref.:
Side: 1 / 2

Vår saksbehandler: Knut Oddvar Stene
Telefon:
Mobil: +47 40870400
E-post: Knut.Oddvar.Stene@banenor.no

Ringerike kommune. Kommuneplanens arealdel 2017 - 2030. Ettersending av ytterligere merknad.

Viser til Bane NORs tidligere merknad datert 3.7.2017, samt mottatt brev datert 8.8.2017 fra Fylkesmannen i Buskerud vedrørende utsatt svarfrist. Bane NOR tillater seg med dette å komme med ytterligere merknader til ovenfor nevnte kommuneplan.

Samordnet areal og transportplanlegging

For å bygge opp under en samordnet areal og transportplanlegging med høy fortetting rundt knutepunktene er det viktig at det differensieres i kravene til uteoppholdsareal og lekeplass mellom sentrale områder og mer rurale områder i kommunen.

Det er også foreslått i bestemmelsene til kommuneplan at 25 m² av utearealene skal reguleres til lekeplass. Dette gjelder hele kommunen. Bane NOR kan ikke se at det er hensiktsmessig å regulere et spesifikt areal til lekeplass. Lekeplassarealet til boligene bør inngå som en del av uteoppholdsarealet innenfor de sentrale delene av kommunen, da spesielt rundt knutepunktene for å kunne følge opp statlige føringer.

I bestemmelsene står det at man kan dispensere fra kravene i tettbygde strøk. Bane NOR mener det vil være mer hensiktsmessig med en bestemmelse som stiller lavere krav til uteoppholdsareal og lekeplass i sentrumsområder/tettbygde strøk enn til resten av kommunen. Dette er av avgjørende betydning for å kunne oppnå ønsket fortetting ettersom krav til uteareal begrenser utnyttelsesgraden. Kommunen bør også vurdere krav til størrelse på nærlekeplasser i bestemmelsen. Dette gjelder særlig i sentrum og tettbygde strøk.

For øvrig vil kommende reguleringsplan for Ringeriksbanen også kunne justere grensen mellom jernbaneformål og sentrum-/utbyggingsformål rundt Hønefoss stasjonsområde.

Med vennlig hilsen

Ragnhild Lien
seksjonssjef
Plan og teknikk, Forvaltning og samfunnskontakt

Knut Oddvar Stene
utreder og planlegger
Plan og teknikk, Forvaltning og
samfunnskontakt

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes uten signatur

Mottakere:

Ringerike kommune

Kopi:

Buskerud fylkeskommune

Fylkesmannen i Buskerud

Ringerike kommune

Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Dokid:
17072631
(14/995-205)
Uttalelse fra Buskerud fylkeskommune til
Kommuneplanens arealdel

Vår dato: 01.09.2017
Deres dato:

Vår referanse: 2017/14012-11
Deres referanse:

Vår saksbehandler:
Hilde Reine, tlf. 32 80 86 61

Ringerike kommune - kommuneplanens arealdel 2017 - 2030 **offentlig ettersyn - uttalelse fra Buskerud fylkeskommune**

Viser til høring av Kommuneplanens arealdel 2017-2030 for Ringerike kommune med høringsfrist 25. august 2017. Fylkeskommunen behandlet sak om høringsuttalelse i fylkesutvalget 23. august. Vi oversendte melding om fylkesutvalgets vedtak til kommunen i påvente av godkjent protokoll i vår epost av 25. august.

Vedlagt følger særutskrift av protokollen.

Fylkesutvalget fattet følgende vedtak:

1

Fylkesutvalget mener det er svært viktig at Ringerike kommune får et oppdatert planverk for å følge opp arealplanleggingen.

2

Fylkesutvalget mener kommunens arealbruk tydeligere må støtte opp om å skape et godt kundegrunnlag for Ringeriksbanen for å sikre at banen nå omsider realiseres. Kommunen må derfor prioritere boligvekst rundt stasjonen / Hønefoss sentrum. Fylkesutvalget fraråder følgelig at det åpnes opp for nye store boligområder i Haugsbygd og Heradsbygda i denne kommuneplanrevisjonen. Fylkesutvalget anbefaler at behov for nye boligområder i tettstedene kan vurderes etter at områdeplanen for Hønefoss er vedtatt og en har tatt stilling til fortetting, transformasjon og transportsystemet. Ringerike kommune bør legge opp til en rask rullering av kommuneplanen etter at områdeplanen er vedtatt for å sikre en god arealutvikling samlet sett for kommunen.

3

Fylkesutvalget forventer at Ringerike kommune prioriterer arbeidet med områdeplan for Hønefoss. Fylkesutvalget anbefaler at kommunen tar aktivt grep om arealene i Hønefoss sentrum og båndlegger området i påvente av vedtak av områdeplanen. Kommunen kan på en god måte håndtere planer og tiltak som kommer opp mens arbeidet med områdeplanen pågår.

4

Kommunen må prioritere fortetting og transformasjon i Hønefoss og begrense nye byggeområder utenfor sentrum. Sykkel, gange og kollektiv må prioriteres.

5

Fylkesutvalget forutsetter at kommunen følger opp regionale føringer i regionale planer i kommuneplanen. Fylkesutvalget ber kommunen tydeliggjøre de regionale planene som gjelder for kommunen og hvordan disse er ivaretatt i planen.

6

Fylkeskommunen fremmer innsigelse til områdene B7 og N2 på grunn av konflikt med automatisk fredete kulturminner.

B7: Boligområde på Trygstad, Hønefoss på grunn av konflikt med automatisk fredet gravfelt, automatisk fredet gravhaug og på grunn av konflikt med kulturmiljø med svært høy verneverdi.

N2: Næringsområde ved jernbane Hensmoen på grunn av konflikt med automatisk fredet fangstanlegg.

7

Fylkesutvalget slutter seg til faglige råd til kommuneplanens arealdel for Ringerike kommune slik de er redegjort for i saksfremlegget og ber kommunen om å innarbeide disse i planen.

8

Fylkesutvalget registrerer at planen legger opp til nedbygging av 115 daa fulldyrka jord, 650 daa dyrkbar jord og 47 daa innmarksbeite til boligformål og ber kommunen om å revurdere arealbruken av disse områdene. Fylkesutvalget oppfordre til å sørge for erstatningsjord med tilsvarende produksjonsevne for arealene som absolutt må gå tapt.

Videre oppfølging av fylkeskommunens høringsuttalelse

Fylkeskommunen ber om et snarlig møte med Ringerike kommune i oppfølgingen av fylkeskommunens høringsuttalelse med sikte på å finne løsninger på fremmet innsigelse til byggeområde B7 og N2, se vedtakspunkt nr. 6, samt en gjennomgang av øvrige punkter i vedtaket og de faglige råd som fremgår av saksfremstillingen.

Vi ber om at spørsmål i saken rettes til undertegnede.

Med vennlig hilsen

Hilde Reine
teamleder

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes uten signatur

Vedlegg:

- 1 Særutskrift Ringerike kommune - kommuneplanens arealdel 2017 - 2030 offentlig ettersyn

Kopi til:

Fylkesmannen i Buskerud	Postboks 1604	3007	DRAMMEN
RIKSANTIKVAREN	Postboks 8196	0034	OSLO
	DEP		
Statens vegvesen Region Sør	Serviceboks 723	4808	ARENDAL

Vår saksbehandler Hilde Reine, tlf. 32 80 86 61
Vår referanse 2017/14012-6

UTVALG	UTVALGSSAK	MØTEDATO
Fylkesutvalget	66/17	23.08.2017

Vedlegg:

- 1 Vedlegg om nyere tids kulturminner - utdyping til saksframlegg
- 2 Forslag til planbeskrivelse
- 3 Forslag til plankart - kommuneplanens arealdel Ringerike kommune

Ringerike kommune - kommuneplanens arealdel 2017 - 2030 offentlig ettersyn

Ringerike kommune har utarbeidet forslag til kommuneplanens arealdel 2017-2030. Gjeldende kommuneplan er fra 2007. Utbygging av Ringeriksbanen og E16 gir kommunen muligheter for å øke attraktiviteten for tilflytting, næringsutvikling og verdiskaping. Kommuneplanens arealdel er et av flere viktig verktøy for kommunen for å følge opp dette. Gjennom arealplanleggingen forventes det at Ringerike kommune bidrar til å støtte opp under de statlige samferdselsinvesteringene og at kommunen følger opp med god og samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Forslag

1

Fylkesutvalget mener det er svært viktig at Ringerike kommune får et oppdatert planverk for å følge opp arealplanleggingen.

2

Fylkesutvalget mener kommunens arealbruk tydeligere må støtte opp om å skape et godt kundegrunnlag for Ringeriksbanen for å sikre at banen nå omsider realiseres. Kommunen må derfor prioritere boligvekst rundt stasjonen / Hønefoss sentrum. Fylkesutvalget fraråder følgelig at det åpnes opp for nye store boligområder i Haugsbygd og Heradsbygda i denne kommuneplanrevisjonen. Fylkesutvalget anbefaler at behov for nye boligområder i tettstedene kan vurderes etter at områdeplanen for Hønefoss er vedtatt og en har tatt stilling til fortetting, transformasjon og transportsystemet. Ringerike kommune bør legge opp til en rask rullering av kommuneplanen etter at områdeplanen er vedtatt for å sikre en god arealutvikling samlet sett for kommunen.

Dokid:
17072625
(14/995-204)

3

Fylkesutvalget forventer at Ringerike kommune prioriterer arbeidet med områdeplan for Hønefoss. Fylkesutvalget anbefaler at kommunen tar aktivt grep om arealene i Hønefoss sentrum og båndlegger området i påvente av vedtak av områdeplanen. Kommunen kan på en god måte håndtere planer og tiltak som kommer opp mens arbeidet med områdeplanen pågår.

4

Kommunen må prioritere fortetting og transformasjon i Hønefoss og begrense nye byggeområder utenfor sentrum. Sykkelløp, gange og kollektiv må prioriteres.

5

Fylkesutvalget forutsetter at kommunen følger opp regionale føringer i regionale planer i kommuneplanen. Fylkesutvalget ber kommunen tydeliggjøre de regionale planene som gjelder for kommunen og hvordan disse er ivarettatt i planen.

6

Fylkeskommunen fremmer innsigelse til områdene B7 og N2 på grunn av konflikt med automatisk fredete kulturminner.

B7: Boligområde på Trygstad, Hønefoss på grunn av konflikt med automatisk fredet gravfelt, automatisk fredet gravhaug og på grunn av konflikt med kulturmiljø med svært høy verneverdi.

N2: Næringsområde ved jernbane Hensmoen på grunn av konflikt med automatisk fredet fangstanlegg.

7

Fylkesutvalget slutter seg til faglige råd til kommuneplanens arealdel for Ringerike kommune slik de er redegjort for i saksfremlegget og ber kommunen om å innarbeide disse i planen.

Behandling i Fylkesutvalget - 23.08.2017

På vegne av samarbeidspartiene la representanten **Olav Skinnes (Sp)** følgende forslag:

Nytt pkt.8

Fylkesutvalget registrerer at planen legger opp til nedbygging av 115 daa fulldyrka jord, 650 daa dyrkbar jord og 47 daa innmarksbeite til boligformål og ber kommunen om å revurdere arealbruken av disse områdene. Fylkesutvalget oppfordrer til å sørge for erstatningsjord med tilsvarende produksjonsevne for arealene som absolutt må gå tapt.

På vegne av MDG la representanten **Hanne Lisa Matt (MDG)** følgende forslag:

Fylkesutvalget vil påpeke at Ringerike kommune baserer sin planlegging på en befolkningsvekst som langt overstiger framskrivningene. Kommunen opererer dermed med høyt antatt arealbehov som dekkes inn ved å unødig sette av LNFR områder og dyrka mark til boligformål, noe som strider mot nasjonale og regionale føringer. I lys av dette, og i påvente av endelig reguleringsplan for Ringeriksbanen/F16 (som også vil ta betydelig av dyrka mark) og områdeplanen for Hønefoss, samt fylkesmannen sin landbruksfaglige vurdering av arealene som nå foreslås utbygd på regulerte LNFR områder og grøntstruktur, fremmer fylkesutvalget innsigelse til områdene Heradsbygda B15-17, Haugsbygda B19-27 og Trygstad B6.

På vegne av H og KrF la representanten **Rune Kjølstad (H)** følgende forslag.

Som rådmannens forslag med den endring at punkt 2 og 7 utgår.

Avstemming

Fylkesrådmannens pkt 1, 3, 4, 5 og 6: Enstemmig vedtatt

Fylkesrådmannens pkt 2 og 7 : 8 mot 7 (H, KrF, Frp) stemmer og ble vedtatt.

Skinnes sitt forslag, pkt 8: 8 mot 7 (H, KrF, Frp) stemmer og ble vedtatt.

Matt sitt tilleggssforslag: 14 mot 1 (MDG) stemme og falt.

Vedtak

1

Fylkesutvalget mener det er svært viktig at Ringerike kommune får et oppdatert planverk for å følge opp arealplanleggingen.

2

Fylkesutvalget mener kommunens arealbruk tydeligere må støtte opp om å skape et godt kundegrunnlag for Ringeriksbanen for å sikre at banen nå omsider realiseres. Kommunen må derfor prioritere boligvekst rundt stasjonen / Hønefoss sentrum. Fylkesutvalget fraråder følgelig at det åpnes opp for nye store boligområder i Haugsbygd og Heradsbygda i denne kommuneplanrevisjonen. Fylkesutvalget anbefaler at behov for nye boligområder i tettstedene kan vurderes etter at områdeplanen for Hønefoss er vedtatt og en har tatt stilling til fortetting, transformasjon og transportsystemet. Ringerike kommune bør legge opp til en rask rullering av kommuneplanen etter at områdeplanen er vedtatt for å sikre en god arealutvikling samlet sett for kommunen.

3

Fylkesutvalget forventer at Ringerike kommune prioriterer arbeidet med områdeplan for Hønefoss. Fylkesutvalget anbefaler at kommunen tar aktivt grep om arealene i Hønefoss sentrum og båndlegger området i påvente av vedtak av områdeplanen. Kommunen kan på en god måte håndtere planer og tiltak som kommer opp mens arbeidet med områdeplanen pågår.

4

Kommunen må prioritere fortetting og transformasjon i Hønefoss og begrense nye byggeområder utenfor sentrum. Sykkel, gange og kollektiv må prioriteres.

5

Fylkesutvalget forutsetter at kommunen følger opp regionale føringer i regionale planer i kommuneplanen. Fylkesutvalget ber kommunen tydeliggjøre de regionale planene som gjelder for kommunen og hvordan disse er ivaretatt i planen.

6

Fylkeskommunen fremmer innsigelse til områdene B7 og N2 på grunn av konflikt med automatisk fredete kulturminner.

B7: Boligområde på Trygstad, Hønefoss på grunn av konflikt med automatisk fredet gravfelt, automatisk fredet gravhaug og på grunn av konflikt med kulturmiljø med svært høy verneverdi.

N2: Næringsområde ved jernbane Hensmoen på grunn av konflikt med automatisk fredet fangstanlegg.

7

Fylkesutvalget slutter seg til faglige råd til kommuneplanens arealdel for Ringerike kommune slik de er redegjort for i saksfremlegget og ber kommunen om å innarbeide disse i planen.

8

Fylkesutvalget registrerer at planen legger opp til nedbygging av 115 daa fulldyrka jord, 650 daa dyrkbar jord og 47 daa innmarksbeite til boligformål og ber kommunen om å revurdere arealbruken av disse

områdene. Fylkesutvalget oppfordre til å sørge for erstatningsjord med tilsvarende produksjonsevne for arealene som absolutt må gå tapt.

Buskerud fylkeskommune
Georg N. Smedhus
fylkesrådmann

Bakgrunn

Forslag til kommuneplanens arealdel for Ringerike kommune er lagt ut på høring og offentlig ettersyn. Gjeldende kommuneplan er fra 2007. Kommunen startet arbeidet med revisjon av kommuneplanen i 2013. Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret i april 2015. Kommunal planstrategi ble revidert i 2016 for perioden 2016-2020 og kommuneplanens samfunnsdel er førende for arealdelen.

Ringerike kommune har drøftet arealdelen i regionalt planforum 24. mai 2017 etter vedtak om høring og offentlig ettersyn av planforslaget.

Ringerike kommune har også varslet oppstart av områderegulering av Hønefoss sentrum med høring av forslag til planprogram. Planarbeidet skal legge til rette for en god og helhetlig utvikling av Hønefoss, som et attraktivt, kompakt og bærekraftig regionsenter.

Fylkeskommunen uttalte seg til kommuneplanens samfunnsdel i sak 7/15 i fylkesutvalgets møte 28.01.2015 og til kommunal planstrategi og varsel om oppstart av kommuneplanens arealdel i brev av 16.05.2013.

I tråd med sams vegadministrasjon og vedtatt strategi for forvaltning av fylkesveiene i *Fylkesvegstrategi 2014-2023*, uttaler Statens vegvesen seg som fylkeskommunens fagorgan til kommuneplaner.

Hjemmelsgrunnlag / rettsregler

Høring og offentlig ettersyn av kommuneplanen skjer i henhold til plan- og bygningsloven § 11-14. Høringsfristen er 25. august 2017.

Jfr. plan- og bygningsloven § 11-1 andre ledd skal kommuneplanen ivareta både kommunale, regionale og nasjonale interesser. Jfr. plan- og bygningsloven § 3-5 fastsettes statlige planretningslinjer og planbestemmelser, samt nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging. En rekke sektorlover legger i tillegg føringer for planleggingen.

Jfr. plan- og bygningsloven § 8-2 skal regional plan legges til grunn for kommunal planlegging. Gjeldende regionale planer fremkommer av regional planstrategi.

Rundskriv H-2/14 gir retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven. Rundskrivet vektlegger at kommunen skal ha god dialog med statlige og regionale etater i planprosessen slik at nasjonale og regionale interesser, som kan gi grunnlag for seinere innsigelser kan gjøres kjent for kommunen så tidlig som mulig i planprosessen og før planen er klar for offentlig ettersyn.

Samferdselsdepartementet har i sitt oppdragsbrev av 30. august 2015 til Ringeriksbanen og E16 Høgkastet – Hønefoss gitt en tydelig forventning til at lokale myndigheter i samarbeid med transportetatene bygger opp under investeringen gjennom aktuelle virkemidler på sine ansvarsområder.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i sin avgjørelse i saken om innsigelse til kommunedelplanen for Krakstadmarka av 7. april 2017 tydeliggjort at det er viktig at kommunen legger til rette for fortetting og transformasjon innenfor eksisterende byggesone, og begrenser nye byggeområder utenfor sentrum. Departementet peker på at kommunen gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel og områdeplan for Hønefoss har gode muligheter for en samlet vurdering av fortettpotensialet og behovet for nye utbyggingsområder.

Om planforslaget

Forslag til ny arealdel har tatt utgangspunkt i kommuneplanen fra 2007 og er utviklet med bakgrunn i ny samfunnsdel, fastsatt planprogram, mottatte innspill og diverse utredninger som er en del av planarbeidet. I planarbeidet har kommunen mottatt en rekke arealinnspill, gjennomført gjestebud, barnetråkkregistrering ved Hallingby skole og medvirkningsdag på Hov ungdomsskole, samt åpne møter med både lokale foreninger, lokalsamfunn og med næringslivet. Det er utarbeidet en rekke temautredninger til kommuneplanarbeidet.

Gjeldende kommunedelplaner for Ådalsfjella og Krakstadmarka er innarbeidet i planforslaget på et mindre detaljert nivå slik at kommuneplanens arealdel skal omfatte hele kommunens areal.

Arealdelen består av plankart, planbestemmelser, planbeskrivelse og konsekvensvurdering. Kommuneplanen gir en god overordnet oversikt over verdier og hensyn i tettstedene/ lokalsamfunn og i Hønefoss by

Samfunnsdelen legger til grunn en vekstfaktor på 1 % (ca. 300 nye innbyggere pr. år) i perioden 2015-2018. Kommunen skal bruke denne perioden til å legge til rette for en høyere vekst videre fram mot 2030. Fra 2020 til 2030 legger kommunen til grunn en vekst på 2,5 % (ca. 800 nye innbyggere pr. år) når samferdselsprosjektene Ringeriksbanen og ny E16 er realisert. Kommunens målsetning er å være 40.000 innbyggere i 2030 (29.800 pr. 1. januar 2016). SSBs hovedalternativ (MMMM) for befolkningsframskrivingen viser en vekst i befolkningen på om lag 3.300 personer.

Planforslaget inneholder i hovedsak nye utviklingsområder for boligbebyggelse (1.115 daa). Kommunen vurderer et behov for 3.850 boenheter fram mot 2030 for å møte målsetningen om en befolkningsvekst på 10.000 personer. Det er vedtatt at befolkningsveksten skal fordeles med 70 % til Hønefossområdet og 30 % i tettstedene/ lokalsamfunn. For næring avsettes det 150 daa til nye næringsområder i tillegg til potensialet i gjeldende kommuneplan (rundt 5.540 daa) og pågående områderegulering for Follummoen (ca. 1.770 daa). Det avsettes mindre nye arealer til fritidsbebyggelse (11,5 daa) og til fritids- og turistformål (184 daa). Forslaget legger opp til nedbygging av 115 daa fulldyrka jord og 650 daa dyrkbar jord.

Regionale føringer for planarbeidet

Regionale planer er retningsgivende for kommunal planlegging. I forslag til plan fremkommer det ikke hvilke regionale planer som gir føringer for kommuneplanarbeidet og hvordan disse er fulgt opp i planforslaget. Fylkeskommunen ber om at kommuneplanen oppdateres med en oversikt over vedtatte regionale føringer og at det fremkommer hvordan disse er fulgt opp.

- Regional planstrategi for Buskerud 2017-2020
- Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping
- Regional plan for kunnskapssamfunnet
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma 2016-2021
- Regional plan for kulturminnevern
- Fylkesdelplan for handel service og senterstruktur i Buskerud

- Kollektivtransportplan for Buskerud fylke – utvikling mot 2030
- Fylkesdelplan for avkjørsler og byggegrenser langs riksvegnettet i Buskerud

Arbeidet med Regional plan for areal og transport i Buskerud pågår og forslag til plan er lagt ut på offentlig ettersyn sommeren 2017. Ringerike kommune har deltatt i dette planarbeidet. Det forventes et vedtak av planen ved årsskiftet 2017/2018. Fylkesdelplan for handel, service og senterstruktur i Buskerud vil utgå når Regional plan for areal og transport vedtas. Det bør gjøres en henvisning til dette planarbeidet.

Fylkestinget vedtok «*Regional plan for kulturminnevern i Buskerud 2017-2027 – Kulturminnekompasset*» i møte 27. april 2017. Den regionale planen gir føringer for arbeid med kulturminner og kulturmiljøer i Buskerud. Planens hovedmål er «Bruk av kulturarv som ressurs i en bærekraftig samfunnsutvikling». Planen gir også en oversikt over verneverdige kulturmiljøer, hvorav flere er i Ringerike, som forteller viktige deler av Buskeruds historie. Fylkeskommunen viser til bfb.no/kulturminnekompasset for mer informasjon om planen.

I planforslaget henvises det til at det er aktuelt å starte opp arbeidet med en regional plan for Ringeriksregionen. Fylkestinget vedtok i regional planstrategi 2017-2020 i desember 2016 at denne planen skal utarbeides.

Arealbruk

Fylkeskommunen støttet i sin uttalelse til samfunnsdelen at kommunen gjennom arealplanleggingen kan legge til rette for økt attraktivitet for tilflytting, næringsutvikling og verdiskaping. Fylkeskommunen vurderer at Ringerike kommune, som følge av Ringeriksbanen og ny E16, har gode forutsetninger for vekst forutsatt gode og langsiktige løsninger også gjennom arealutviklingen.

Planforslaget legger opp til etablering av flere nye boligområder utenfor Hønefoss sentrum og områdene er i større eller mindre grad kollektivbetjent. Kommunen har allerede store arealreserver utenfor byen. Boligområder utenfor sentrum kan gjøre arbeidet med fortetting og transformasjonen av byen vanskeligere da disse er enklere å bygge ut og til lavere kostnader. Boligområder utenfor gangavstand til sentrum, med lav eller ingen kollektivdekning, medfører større trafikkbelastning på et vegnett som allerede har framkommelighetsproblemer.

Fylkesrådmannen anbefaler at Ringerike kommune gjennom arealplanleggingen i større grad følger opp forventningene fra Samferdselsdepartement om å bygge opp om investeringen på Ringeriksbanen og gjennom arealutviklingen bidra til å øke kollektivandelen på Ringeriksbanen. Fylkesrådmannen anbefaler videre at kommunen følger opp Kommunal- og moderniseringsdepartementets vurdering av at kommunen både gjennom kommuneplanens arealdel og i områdeplanen for Hønefoss må legge opp til stor grad av fortetting og transformasjon i byen. Kommunen har gjennom en utredning vurdert at det er et betydelig fortettpotensial i Hønefoss by og at det kan realiseres opptil 6.300 boliger i sentrum med ca. 16.000 innbyggere.

Fylkesrådmannen mener kommunen i denne kommuneplanrevisjonen ikke bør åpne for ytterligere nye boligområder i tettstedene i randområdene til Hønefoss sentrum, særlig i tettstedene Haugsbygd og Heradsbygda. I disse tettstedene er det allerede avsatt arealer med potensial for flere boliger i gjeldende kommuneplan. Fylkesrådmannen har forståelse for kommunens ønske om 10.000 nye innbyggere innen 2030, men mener at dette måltallet medfører en kunstig høy vurdering av arealbehovet for tettstedene før kommunen har tatt stilling til potensialet for fortetting og transformasjon i Hønefoss by/ sentrum i arbeidet med områdeplanen for Hønefoss.

Utbyggingsmønster og transportsystem må samordnes for å oppnå effektive løsninger og slik at transportbehovet reduseres. Fylkesrådmannen mener at kommunen i større grad må vektlegge de

statlige planretningslinjene for bolig- areal- og transportplanlegging om at det i byområder og rundt kollektivknutepunkt skal legges vekt på fortetting og transformasjon. På denne måten vil Ringerike kommune følge opp statens forventninger om å bygge opp under statens investeringer i Ringeriksbanen. I forslag til Regional plan for areal og transport for Buskerud, som er sendt på offentlig høring, er det foreslått at boligvekst i hovedsak skal skje i gang- og sykkelavstand til kollektivtilbud og/eller kollektivknutepunkt og/eller sentrumsfunksjoner. Det er også foreslått at Ringeriksområdet defineres som et byområde og at veksten i persontrafikken skal tas med sykkel, kollektiv og gange.

Fylkesrådmannen mener kommunen ikke beskriver hvordan områdeplanen for Hønefoss skal samordnes med kommuneplanen. Kommunen må ta tydelig stilling til dette i selve planen. Kommunen må vurdere hvilke plangrep de vil bruke for å få dette til. For Hønefoss sentrum tilsvarende, planavgrensningen til områdeplanen for Hønefoss, kan kommunen fastsette planbestemmelse i påvente av vedtaket av områdeplanen. i påvente av vedtak av områdeplanen. Kommunen kan eksempelvis båndlegging som opprettholder styringen i områdene inntil vedtaket av områdeplanen. Kommunen kan fortsatt gi tillatelse til planer og tiltak som samsvarer med områdeplanarbeidet. Kommunen kan også «hvite» ut området, men må vurdere hvordan dette slår med dagens situasjon med svært mange reguleringsplaner med vedtak så langt tilbake som 1947.

Samferdsel og trafikksituasjon

Store deler av hovedvegnettet i Hønefoss er fylkesveger med stor trafikkbelastning og framkommelighetsproblemer. Fylkesvegene fungerer som tilførselsveger til sentrum og trafikk på statlig vegnett føres inn på fylkesvegnettet. Personbiltrafikken er økende og det må iverksettes tiltak slik at personbiltrafikken kan reduseres.

I forslag til Regional plan for areal og transport er det foreslått at nullvekstmålet for personbiltrafikk også skal gjelde for byområdet Ringerike, dvs. Hønefoss. Avgrensning av byområdet må avklares i egen regional plan for Ringeriksregionen.

Fylkesvegnettet utgjør strukturen for kollektivnettet. Hønefoss stasjon vil være et svært viktig kollektivknutepunkt når Ringeriksbanen er ferdig bygd. Flere av bussrutene vil ha overgang til tog. Det er igangsatt et arbeid med å vurdere kollektivsystemet og foreløpig rapport vil foreligge i august i år.

For å få oversikt over framtidige trafikkbelastning på fylkesvegnettet er det igangsatt en trafikkutredning. Arbeidet vil pågå utover høsten 2017 og er et svært viktig kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens arealdel og for områdeplanen for Hønefoss.

Fylkesrådmannen mener det ikke er hensiktsmessig å legge opp til boligområder som medfører økt trafikkbelastning på vegnettet slik det er nå. Gjennom arbeidet med områdeplanen for Hønefoss vil kommunen få en avklaring på hvordan kommunen kan få til fortetting og transformasjon i byen og hvor det kan bygges sentrumsnært. Fylkesrådmannen mener at kommunen i større grad må legge vekt på sykkel og gange. Samlet vil dette gi kommunen gode løsninger for en framtidig Ringerikspakke.

Automatisk fredete kulturminner

På kommuneplannivå er det vanskelig å forutse hvor det kan oppstå konflikter mellom foreslått arealbruk og kulturminner. Fylkeskommunen har ikke grunnlagsmateriale for å kunne vurdere omfanget av denne typen konflikter i områder som ikke er registrert, jamfør kulturminnelovens §§ 8 og 9. Forholdet til automatisk fredete kulturminner avklares vanligvis på reguleringsplannivå ved gjennomføring av kulturminneundersøkelser, jfr. kulturminnelovens §9. Fylkeskommunen vil derfor presisere at når det gjelder hensynet til automatisk fredete kulturminner har fylkeskommunen ikke sagt seg enig i arealbruken, jfr. kulturminneloven § 8, 4.ledd, siste setning. Dersom det er ønskelig med en

avklaring av forholdet til automatisk fredete kulturminner før detaljreguleringsarbeidet påbegynnes, vil fylkeskommunen kunne bistå med dette.

For å sikre forutsigbarhet i arealplanleggingen bør kommunen vurdere å sikre spesielt verdifulle automatisk fredete kulturminner i kommuneplanens arealdel ved å legge de under hensynssoner. Hensynssone H730 – hensynssone d) båndlagt etter kulturminneloven for de automatisk fredete kulturminnene.

For området FT2 Utmarksturisme/fiske ved Begna, Nes i Ådal kan arealformålet i utgangspunktet være forenelig med kulturminnevern, men tiltaket kan potensielt være i konflikt med automatisk fredet gravfelt i området. Fylkeskommunen vil kunne ha innsigelse til en eventuell detaljregulering av dette området dersom det ikke tas tilstrekkelig hensyn til gravfeltet i detaljplanen.

Innsigelse til byggeområder i konflikt med automatisk fredete kulturminner

Fylkesrådmannen anbefaler at det fremmes innsigelse til to byggeområder (B7 og N2) i kommuneplanens arealdel på bakgrunn av direkte konflikt med automatisk fredete kulturminner og på bakgrunn av at disse byggeområdene vil få svært uheldige konsekvenser for noen av kommunens viktigste kulturminner og kulturmiljøer.

Boligområde B7 – Trygstad, Hønefoss:

Boligområde B7 på Trygstad ved Hønefoss komme i direkte konflikt med automatisk fredet gravfelt og automatisk fredet gravhaug. Utbygging i dette området vil også ha store konsekvenser for opplevelsesverdien til kulturmiljøet på Norderhov/ Tanberg.

Gravfeltet som vil berøres av boligområde B7 (ID13619) har tidligere bestått av minst 22 gravhauger. 9 store monumentale hauger og 13 noe mindre hauger. Flere hauger er i dag forsvunnet på grunn av et masseuttak i nærheten, men gravfeltet består fremdeles av opp mot 20 gravhauger. De store monumentale gravhaugene er på mellom 15-20 meter i diameter. Gravhaugene ligger oppe på et høydedrag med vidt utsyn. Dette er en viktig del av opplevelsesverdien til disse kulturminnene. Gravhauger på denne størrelsen er forholdsvis sjeldne og gjør dette til et svært verdifullt og verneverdig kulturminne. Gravfeltet er også en viktig del av kulturmiljøet på Norderhov/Tanberg.

Inne i det planlagte boligområdet B7 ligger også en automatisk fredet gravhaug (ID13266). Gravhaugen vil bli liggende midt inne i boligområdet, helt avskåret fra sine naturlige omgivelser.

Gravminner bidrar til å gi tidsdybde, opplevelse og forståelse av landskapets historiske dimensjon. De er markører i landskapet, og forståelsen av denne typen kulturminner avhenger av at de sees i sammenheng med sitt omkringliggende miljø. Ut fra et faglig synspunkt er det ønskelig med et åpent terreng omkring gravhauger, slik at det kulturhistoriske landskapet de er en del av også blir bevart. Dette har en pedagogisk verdi i formidlingssammenheng, og det bidrar til å høyne kulturminnets opplevelsesverdi. Gravminner fra jernalder er sterkt redusert i antall gjennom omfattende ødeleggelser og fjerning i løpet av de siste hundre årene.

Fylkesrådmannen mener utbygging i dette området ikke er forenelig med ivaretagelse av automatisk fredete kulturminner og at det ikke bør tillates boligbygging eller andre terrenginngrep i, eller i nærheten av disse gravminnene. Disse anses som svært verdifulle og er en viktig del av et helhetlig kulturmiljø. I henhold til kulturminneloven § 3 er det ulovlig med tiltak som vil være utilbørlig skjjemende for kulturminner. Fylkesrådmannen anbefaler derfor å fremme innsigelse til boligområde B7. Dersom boligområde B7 tas ut vil innsigelsen bortfalle.

Næringsområde N2 – Hensmoen

Næringsområdet ved jernbanen på Hensmoen er i konflikt med automatisk fredete fangstanlegg (ID52655). Fangstanlegget består av minst 17 fangstgropene og er dermed det største anlegget som er kjent på Ringerike. Fangstanlegget ligger under hensynssone friluftsliv, men ligger helt på grensen til næringsområdet N2.

Fangstanlegget er anlagt for å fange elg som har trukket i dalføret mellom Ulvenåsen og Vågårdsåsen. Anlegget er lagt på tvers av dalføret for å fange dyr som har trukket langs dalføret. Det er svært viktig for opplevelsen av disse kulturminnene at de kan oppleves i landskapet uten for mange moderne inngrep. Dersom dalføret gropene ligger i blir utbygd, vil landskapsbildet forandres og forståelsen av gropenes plassering i landskapet forsvinne. Opplevelsesverdien og den pedagogiske verdien til dette anlegget vil reduseres betraktelig. Da dette er kommunens største kjente fangstanlegg bør anlegget framheves snarere enn nedbygges.

Fylkesrådmannen mener at utbygging i dette området ikke er forenelig med ivaretagelse av automatisk fredete kulturminner og at det ikke bør tillates utbygging eller andre terrenginngrep i, eller i nærheten av fangstminnene. Kulturminnene anses å være svært verdifulle og de er en viktig del av et helhetlig kulturmiljø. I henhold til kulturminneloven § 3 er det ulovlig med tiltak som vil være utilbørlig skjjemmende for kulturminner. Fylkesrådmannen anbefaler derfor å fremme innsigelse til næringsområde N2.

Næringsområdet bør trekkes lenger mot øst og i all hovedsak ligge på nordsiden av jernbanelinjen. Dersom grensen til næringsområdet trekkes langt nok unna fangstanlegget slik at opplevelsesverdien bevares, vil innsigelsen bortfalle. Hensynssonen for friluftsliv bør utvides til også å inkludere området vest for fangstanlegget.

Nyere tids kulturminner

Fylkeskommunen ser positivt på at Ringerike kommune har utarbeidet en egen temautredning om kulturmiljøer i forbindelse med planarbeidet. Dette er et godt kunnskapsgrunnlag for planarbeidet.

Innspill til planbeskrivelsen

Meldeplikten etter Kulturminneloven (kml) § 8, 2. ledd står nevnt, men det finnes også vedtaksfredete og forskriftsfredete kulturminner i Ringerike. Fylkeskommunen savner at dette står nevnt i omtalen av gjeldende lover og regelverk i kapittel 4.5 i planbeskrivelsen.

Innspill til bruk av hensynssoner og bestemmelser/retningslinjer

Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal. Til hensynssone skal det i nødvendig utstrekning angis hvilke bestemmelser og retningslinjer som gjelder eller skal gjelde i medhold av loven eller andre lover for å ivareta det hensynet sonen viser. Fylkeskommunen ser positivt på at kommunen vil synliggjøre kulturminneinteressene i kommunen gjennom bruk av hensynssoner: Hensynssone H730 – hensynssone d) båndlagt etter kulturminneloven for de fredete kulturminnene, og hensynssone H570 – hensynssone c) bevaring av kulturmiljø for de verneverdige kulturminnene og kulturmiljøene.

Fylkeskommunen ser det som positivt at kulturmiljøene i temautredningen er lagt inn i plankartet som H570 og at det er lagt inn retningslinjer til denne hensynssonen. Fylkeskommunen ser positivt på at kommunen vil synliggjøre de verneverdige kulturmiljøene som er oppført i *Kulturminnekompasset* som hensynssoner i kommuneplanen. Fylkeskommunen gjør oppmerksom på at kulturmiljøene Kjerraten i Åsa og Veien og Oppen ikke er avmerket som hensynssoner og ber kommunen om å legge inn disse som hensynssoner også. Kulturmiljøet Steinssletta-Norderhov er lagt inn i plankartet som H570, men fylkeskommunen ber kommunen se til at avmerkingen følger avgrensningen i den regionale planen. Fylkeskommunen gjør oppmerksom på at bygningen til Statens Kartverk utenfor Hønefoss er vurdert som verneklasse 2 i forbindelse med landsverneplan for miljøvernsektoren. Bygningen bør derfor

avmerkes som hensynssone c) bevaring av kulturmiljø i kommuneplanens arealdel, jf. pbl § 11-8 c) (H570).

Fylkeskommunen bemerker det også som positivt at det er forslått bestemmelse om estetikk i § 1.0.5 for å sikre god tilpasning til omgivelsene, både de bygde og de naturgitte. Kommunen kan vurdere å legge til «kulturminner» i bestemmelsens opplisting av hva en skal ta hensyn til i plan- og byggesaker. Fylkeskommunen vil kommentere dette som spesielt viktig å vurdere i senter- og knutepunktsområdene hvor Ringerike kommune vil legge opp til høy tetthet.

Fylkeskommunen savner at bebyggelse som er fredet etter kulturminneloven, er markert i plankartet og at det er knyttet bestemmelser til denne hensynssonen (H730). Å synliggjøre kjente kulturminneinteresser i kommuneplanens arealdel vil bidra til forutsigbarhet i framtidig arealplanlegging og bidra til at det tas hensyn til kulturminneverdiene i planleggingen av nye tiltak. Fylkeskommunen anbefaler derfor at alle fredete kulturminner markeres i arealdelen og at det legges til bestemmelser om at de er fredet. Fylkeskommunen anbefaler videre at de listeførte kirkene i kommunen også synliggjøres i arealdelen og foreslår at meldeplikten etter kulturminneloven § 25 legges til blant arealplanbestemmelsene. De fredete kulturminnene i Ringerike er listet opp vedlegget, sammen med forslag til formuleringer av bestemmelser. Kulturminnenes avgrensning går fram av kulturminnedatabasen Askeladden (askeladden.ra.no) og det bemerkes at det er knyttet flere enkeltminner til noen av lokalitetene.

Riksantikvarens innspill

Buskerud fylkeskommune har innhentet Riksantikvarens uttalelse når det gjelder kulturminner som direktoratet har førstelinjansvar for, herunder middelalderske kirkesteder. Riksantikvarens innspill til avmerking i plankartet og forslag til formulering av bestemmelser for disse kulturminnene finnes i vedlegget. Riksantikvaren viser til rundskriv T-3/2000 fra Miljøverndepartementet og Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet for gjeldende forvaltning av middelalderske kirkesteder. Riksantikvaren kan ikke ut fra det oversendte kartmaterialet se at det er planlagt tiltak eller nye byggeområder i nærheten til de middelalderske kirkestedene. Fylkeskommunen viser til Riksantikvarens svarbrev datert 24. juli 2017 for nærmere beskrivelse av de enkelte kirkestedene.

Fylkeskommunal eiendom

Gjennom arbeidet med områdeplan for Hønefoss sentrum vil fylkeskommunen følge opp og se på god samordning for utvidelse av Ringerike videregående skole i Hønefoss sentrum. Fylkeskommunen har uttrykt en tydelig forventning om dialog i forbindelse med hvordan planlegging og utbygging av Ringeriksbanen påvirker arealene på Ringerike folkehøgskole. Dette må løses gjennom dialog omkring forslag til statlig arealplan for Ringeriksbanen og ny E16 i regi av Fellesprosjektet.

Alternative løsninger

Alternativt kan det fremmes innsigelse til boligområdene i Haugsbygd og Heradsbygda. Fylkesrådmannen vurderer at områdene legges som utvikling av eksisterende boligområder og ikke som nye «bolig-satellitter».

Økonomiske konsekvenser

Fylkesrådmannen vurderer at økt boligbygging utenfor sentrum kan skape mer personbiltrafikk og at behovet for investeringer i fylkesveg- og kollektivnettet øker. Pågående utredninger for kollektiv og trafikkbelastning, vil gi fylkeskommunen et bedre grunnlag for å vurdere de økonomiske konsekvensene av arealutviklingen i Ringerike.

Miljømessige konsekvenser

Fylkesrådmannen vurderer at planforslaget kan medføre økt personbiltrafikk med økte klimagassutslipp i kommunen dersom arealbruken ikke bidrar til å redusere behovet for transport med bil.

Fylkesrådmannens vurdering

Kommuneplanens arealdel er en vesentlig del av kommunens langsiktige plangrunnlag og skal vise sammenheng mellom ønsket samfunnsutvikling, behov for vern og utbygging og framtidig arealbruk. En oppdatert arealdel vil gi kommunen et bedre styringsverktøy for arealplanleggingen. Planarbeidet for Ringeriksbanen og E16 er igangsatt etter at kommunen startet revideringen av kommuneplanen. En rekke utredninger vil foreligge i forbindelse med statlige arealplan og områdeplan for Hønefoss. Disse kan gi grunnlag for revisjon og justering av kommuneplanen.

Fylkesrådmannen mener kommunen har gjennomført et omfattende planarbeid og gjennom utredningene som foreligger har kommunen god kunnskap som må brukes aktivt i planleggingen. Fylkesrådmannen mener Ringerike kommune burde invitert fylkeskommunen og andre regionale etater aktivt inn i planarbeidet. Kommunen må bruke regionalt planforum i god tid før offentlig høring av planforslaget. På den måten kan regionale myndigheter både bistå og gi tilbakemelding om viktige spørsmål slik at konflikter kan unngås.

Fylkesrådmannen merker seg at kommunens vekstambisjoner er vesentlig høyere enn SSBs framskrivninger. For at kommunen og Ringeriksregionen skal øke sin attraktivitet for tilflytting, næringsutvikling og verdiskaping forutsetter dette en god og langsiktig samordnet planlegging, samt et tett samarbeid med nabokommunene, fylkeskommunen og næringsliv/ organisasjoner. Fylkeskommunen deltar i Plansamarbeidet for Ringeriksregionen og legger nå ned betydelige ressurser i arbeidet med områdeplan for Hønefoss. Fylkesrådmannen mener det er viktig at kommunen prioriterer framdrift for dette planarbeidet. Gjennom områdeplanen vil kommunen få et svært viktig verktøy for å styrke attraktiviteten for Hønefoss. Fylkeskommunen skal også i gang med arbeidet med Regional plan for Ringeriksregionen hvor kommunene vil delta aktivt.

Fylkesrådmannen mener kommunen ikke beskriver hvordan områdeplanen for Hønefoss skal samordnes med kommuneplanen. Kommunen må ta tydelig stilling til dette i planen og fylkesrådmannen mener kommunen bør bruke båndlegging av området i påvente av vedtak av områdeplanen. Dette gir kommunen et godt styringsverktøy for sentrum.

Fylkesrådmannen anbefaler at fylkesutvalget fraråder at det legges ut nye boligområder i Haugsbygd og Heradsbygda ved denne kommuneplanrevisjonen og prioritere å følge opp statens forventninger om å bygge opp under investeringene i Ringeriksbanen. I arbeidet med områdeplan for Hønefoss vil kommunen få vurdert og tatt stilling til potensialet for fortetting og transformasjon, planlagt et transportsystem som prioriterer gange, sykkel og kollektivt. Utbyggingsmønster og transportsystem må samordnes for å oppnå effektive løsninger og slik at personbiltrafikken reduseres. I byområder og rundt kollektivknutepunkt skal det legges vekt på fortetting og transformasjon. Når områdeplanen for Hønefoss er vedtatt bør kommunen gjøre en rullering av kommuneplanens arealdel slik at disse planene samordnes.

Fylkesrådmannen anbefaler at det fremmes innsigelse til to byggeområder (B7 og N2) i kommuneplanens arealdel på bakgrunn av direkte konflikt med automatisk fredete kulturminner og på bakgrunn av at disse byggeområdene vil få svært uheldige konsekvenser for noen av kommunens viktigste kulturminner og kulturmiljøer.

Andre dokumenter i saken (ikke vedlagt)

Ringerike kommune – Kommuneplanens arealdel – høring og offentlig ettersyn – alle
høringsdokumenter på kommunens hjemmeside
<http://www.ringerike.kommune.no/Tjenester/Bolig-og-eiendom/Plansaker/Planer-pa-horing/Kommuneplanens-arealdel---horing-og-offentlig-ettersyn/>

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Kopi til:
Ringerike kommune
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Dato: 07.08.2017
Vår ref: 13/00302-7
Deres ref: 17/995-104

Uttalelse til høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017-2030

Leiv Erikssons vei 39
Postboks 3021 Lade
N-7441 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00
E-POST mail@dirmin.no
WEB www.dirmin.no

GIRO 7694.05.05883
SWIFT DN8ANOKK
IBAN NO5376940505883
ORG.NR. NO 974 760 282

SVALBARDKONTOR
TELEFON +47 79 02 12 92

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 19. mai 2017, samt e-post og telefonsamtale, datert 04.08.2017, vedrørende avklaringer i forbindelse med planen og utsatt frist for uttalelse.

DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnyttning av mineralske ressurser, og har et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i plansammenheng.

På bakgrunn av ordningen for samordning av statlige høringsuttalelser/innsigelser, oversender DMF sin uttalelse til kommuneplanens arealdel 2017-2030 for Ringerike kommune til Fylkesmannen i Buskerud.

Om saken

Ringerike kommune har utarbeidet et forslag til kommuneplanens arealdel.

DMS forvaltningsansvar

Etter mineralloven har DMF som oppgave å fremme og sikre samfunnsmessig forsvarlig forvaltning og bruk av mineralressursene.

Viktige føringer for mineralressurser i planarbeidet

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging vedtatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015, heter det at Norge har store mineralressurser som det moderne samfunnet har behov for og utvinning kan gi grunnlag for verdiskaping. Den regionale og kommunale arealplanleggingen er viktig for å sikre tilgjengelighet til gode mineralforekomster i fremtiden, og for å ivareta andre miljø- og samfunnshensyn.

Regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging:

- Fylkeskommunene og kommunene sikrer tilgjengelighet til gode mineralforekomster for mulig utvinning, avveid mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Behovet for og tilgangen på byggeråstoffer ses i en regional sammenheng.

Uttalelse til planen

Dokid:
17064431
(14/995-114)

Uttalelse til høring kommuneplanens arealdel

Som de nasjonale forventningene legger vekt på, omfatter forvaltning av mineralressurser ikke bare å avsette nye områder for råstoffutvinning. Det innebærer også å sikre tilgjengelighet til gode mineralforekomster for fremtiden og kommende generasjoner. I dette ligger det at kommunen så langt det er mulig, bør unngå å båndlegge registrerte mineralressurser gjennom arealbruk som bygger ned forekomster, eller legger andre begrensninger for framtidig utnyttning av ressursene.

Mineralressurser er ikke-fornybare ressurser som kun kan utnyttes der de naturlig forekommer. Ved Hønefoss er det grus- og pukkressurser av svært god kvalitet som av Norges geologiske undersøkelse (NGU) er vurdert å være av blant annet regional og nasjonal betydning. Uttak av disse ressursen er et betydelig samfunnsgode, og den sterke veksten i Ringeriksregionen og Osloregionen medfører behov for byggeråstoff av tilstrekkelig kvalitet. Det er derfor avgjørende at disse ressursene tas ut og forvaltes i et langsiktig perspektiv.

Det fremgår av planbeskrivelsen at utnyttning av eksisterende masseuttak er prioritert framfor å åpne nye områder. Denne prioriteringen er DMF positiv til. DMF er opptatt at forekomster hvor det er igangsatt drift utnyttes best mulig.

Grusforekomsten på Kilemoen er klassifisert som en nasjonal viktig forekomst. Den er av svært god kvalitet, og det produseres en rekke fraksjoner og spesialprodukter. Det er høy etterspørsel etter og et stort behov for massene i regionen. DMF registrerer at området avsatt til råstoffutvinning ved Kilemoen i høringsdokumentet «Forslag til kommuneplankart Ringerike» er redusert i forhold til området som er avsatt til nåværende og fremtidig råstoffutvinning i gjeldende kommuneplanens arealdel. Det foreslåtte avsatte området samsvarer ikke med tidligere versjoner av kommuneplankartet (vedlegg til regionalt planforum), da området er vesentlig mindre. Selve masseuttaket ved Kilemoen er ikke omtalt i konsekvensutredningen eller planbeskrivelsen. Vi har vært i kontakt med kommunen for å høre bakgrunnen for dette.

Ringerike kommune vedtok 6.4.2017 «Områderegulering for Kilemoen». DMF er kjent med at planen er påklaget. Det vedtatte planområdet er utgangspunktet for området som nå foreslås avsatt til råstoffutvinning ved Kilemoen i kommuneplanens arealdel.

Etter vår vurdering legger reduksjonen av området avsatt til råstoffutvinning ved Kilemoen begrensninger for optimal ressursutnyttelse av en nasjonal viktig ressurs. Imidlertid vektlegger de nasjonale forventningene at råstoffutvinning skal avveies mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Bakgrunnen for at området ble redusert i omfang i forbindelse med reguleringsplanen og nå kommuneplanens arealdel er nasjonalt verdifullt naturmangfold. Endringen medfører ikke etter DMFs vurdering båndlegging av mineralressurser. Vi mener at bakgrunnen for at området reduseres burde vært omtalt i planen da dette er viktig informasjon for høringsinstansene.

Faglig råd

Det er opplyst i planbeskrivelsen at kommuneplanbestemmelsene åpner for at det på reguleringsplannivå kan reguleres inn lokale masseuttak i områder hvor det er behov for dette, slik at transporten reduseres. Vi mener dette er hensiktsmessig da kostnader knyttet til transport av byggeråstoffer øker i takt med avstand mellom uttak og der massen skal anvendes. Vi kan derimot ikke se at dette er skrevet under § 1.7 *Råstoffutvinning* i kommuneplanbestemmelsene. Det bør tydelig fremgå av

kommuneplanbestemmelsene at det åpnes for dette. Vi mener derfor at dette bør nevnes under § 1.7 Råstoffutvinning.

Vennlig hilsen

Marte Kristoffersen
seksjonsleder

Ida Egge Johnsen
overingeniør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.
Saksbehandler: Ida Egge Johnsen

Mottakere:

Fylkesmannen i Buskerud

Postboks 1604

3007 DRAMMEN

Kopi til:

Ringerike kommune

Postboks 123 Sentrum

3502 HØNEFOSS

Vår saksbehandler
Martin Vikhagen Åfløy 99 08 58 75

Vår dato
30.06.2017

Tidligere dato
19.05.2017

Vår referanse
2013/1274-22/314

Tidligere referanse

Til
Ringerike kommune

Postboks 123 sentrum
3502 HØNEFOSS

Høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017-2030

Vi har mottatt melding om offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017 – 2030 i Ringerike kommune. Forsvarsbygg gir høringssvar til denne typen saker med det utgangspunkt å ivareta Forsvarets arealbruksinteresser.

Forsvaret har anlegg og virksomhet i Ringerike kommune, men er ikke nevnt i høringsdokumentene.

Forsvarsbygg har et tett og godt samarbeid med Statens Vegvesen inn mot kommunedelplan E16 Eggemoen - Nymoen/Hensmoen. Her er det opprettet dialog angående løsninger for E16 ved Forsvarets leir på Eggemoen.

Utover dette har ikke Forsvarsbygg merknader til saken.

Vi viser for øvrig til vår veileder for ivaretagelse av Forsvarets arealbruksinteresser, som er tilgjengelig via følgende lenke: <https://www.forsvarsbygg.no/no/publikasjoner/arealplanlegging/>

Bjørn Bergesen

Leder arealplan
Stab for eiendomsstyring
Forsvarsbygg

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og derfor ikke signert.

Kopi til:

Forsvarsstaben Postboks 800, Postmottak 2617 LILLEHAMMER

Postadresse
Postboks 405
Sentrum
0103 Oslo

Fakturaadresse
Fakturasenteret
Postboks 4394
2308 Hamar

Telefon
815 70 400
Telefaks
23 09 78 03

E-postadresse
post@forsvarsbygg.no
Internett
www.forsvarsbygg.no

Org. nr.
975 950 662
Bankkonto
4714 10 00280

Ringerike kommune
Postboks 123 Sentrum
3502 Hønefoss

Ringerike kommune - Uttalelse til forslag til rullering av kommuneplanens arealdel for perioden 2017-2030

Ringerike kommune har oversendt forslag til ny arealdel for perioden 2017-2030. Fylkesmannen mener det er utarbeidet et omfattende materiale som gir god innsikt i arealdisponeringen for de ulike tettstedene i kommunen og Hønefossområdet. Det er blant annet dokumentert et stort potensiale for videre utbygging, dette gjelder spesielt i Hønefoss. Med planene for ny Ringeriksbane og E16 må det påregnes at presset på utbygging vil øke betydelig i årene som kommer. For å lykkes med å styre utviklingen til Hønefoss mener vi det blir feil å legge til rette for til dels store utbyggingsområder utenfor byområdet som er bilbaserte. Vi viser til nasjonale føringer for samordnet bolig-areal- og transportplanlegging, nasjonale mål om å redusere klimagassutslippene og nasjonale mål om å redusere omdisponeringen av dyrka mark. Med bakgrunn i disse nasjonale føringene fremmer Fylkesmannen innsigelse til flere av de foreslåtte boligområdene ved Haugsbygd, Heradsbygda, Trygstad, Hensmoen og Tyrstrand. Videre fremmer vi innsigelse til et eksisterende byggeområde ved Sokna som omfatter ca 70 daa med dyrka mark ved Pukerudhagen. Vi fremmer også innsigelse til et område som er avsatt til fritids- og turistformål (FT2) som grenser til Begna ved Nes i Ådal og område N3 ved Ringmoen som resulterer i nedbygging av en lokal lekeplass/fotballbane.

Fylkesmannen har en planfaglig forutsetning vedrørende manglende ivaretagelse på risiko- og sårbarhetsområdet som påpekt av NVE og ber om at dette rettes opp i tråd med plan- og bygningslovens krav til vurdering og ivaretagelse av sikkerhet mot flom, skred og annen naturfare.

Videre har vi noen planfaglige anbefalinger om justering og endring av bestemmelsene.

Bakgrunn

Vi viser til brev av 19. mai 2017 med forslag til ny arealdel for perioden 2017-2030.

Høringsfristen er satt til 25. august 2017, men er usatt til 8. september i brev fra kommunen datert 7. august 2017. Fylkesmannen ba om utsatt frist i forbindelse med samordningsforsøket hvor alle uttalelser fra statlige etater til kommuneplanen skal samordnes.

Videre viser vi til møte 24. mai 2017 i fylkeskommunens regionale planforum hvor forslag til ny arealdel ble diskutert.

Gjeldende kommuneplan ble vedtatt 30. august 2007. Det er derfor hele 10 år siden kommuneplanens arealdel ble rullert. Med utgangspunkt i at Ringerike kommune er en av de største kommunene i Buskerud, både i areal og folketall, og Hønefoss en av de større byene, er det på tide med en revisjon av arealdelen. Det er blant annet sentrale føringer for arealforvaltningen som er mer aktuelle nå enn for 10 år siden. Videre pågår det planarbeid for ny E16 og Ringeriksbanen som vil få store ringvirkninger for kommunen og regionen når dette blir realisert.

Fylkesmannen mener derfor det er positivt at kommunen er i gang med rulleringen av arealdelen for den neste 12-års perioden.

Vi har i brev av 7. mai 2013 kommet med uttalelse til varsel om oppstart og forslag til planprogram for rullering av kommuneplanen. Videre har vi i brev av 10. juni 2016 gitt tillatelse etter markaloven til igangsetting av arbeid med kommuneplanens arealdel. Vi viste til viktigheten av at den delen som omfattet markaområdet måtte skje innenfor markalovens rammer.

Fylkesmannens kommentarer

Først vil vi vise til at Ringerike kommune har fremskaffet et omfattende dokumentasjonsunderlag for rulleringen av kommuneplanen hvor alle innspillene har blitt konsekvensutredet og hvor utviklingen av de ulike tettstedene har blitt grundig vurdert. Potensialet i gjeldende plan for videre utvikling for de ulike tettstedene i kommunen er vurdert og sett i sammenheng med innspill om nye områder til utbygging.

Vi savner imidlertid en kobling mellom konsekvensutredningen og plankartet. Noen områder er ikke tatt med i planforslaget og noen er endret. Eksempelvis er dyrka mark for noen områder tatt ut av forslaget, mens det i konsekvensutredningen står som svært negativt at byggeområdet omfatter dyrka mark. Konsekvensutredningen skulle derfor vært revidert slik at den kun omfattet de arealene som er foreslått lagt inn i arealdelen. Feltnavn med kobling til konsekvensutredningen ville også lettet arbeidet med å vurdere planforslaget.

Det går frem av planbeskrivelsen at det i alt er vurdert 103 innspill til arealendringer. Etter grovsiling av disse innspillene har 72 områder blitt konsekvensutredet og av disse er 51 områder anbefalt tatt inn i revidert arealdel. Totalt nytt areal for boligbebyggelse er 1115 daa, fritidsbebyggelse tilsvarer et areal på 11,5 daa, fritids- og turistformål 184 daa og nytt næringsareal er på 150 daa. Videre er det lagt inn areal for utvidelse av grav- og urnelund ved Hallingby.

Det er videre vist til kommuneplanens samfunnsdel som ble vedtatt i 2015 hvor det er mål om at Ringerike kommune skal vokse til ca 40 000 innbyggere innen 2030. Det er planlagt for en årlig vekst på 1 % i perioden 2015-2018 og en årlig vekst på 2.5 % fra 2020 til 2030. Det er mål om at 70 % av veksten skal tas i Hønefoss-området. Ut fra en forventet vekst på ca 10 000 flere innbyggere frem til år 2030 er det beregnet et boligbehov på 3850 enheter.

Når det gjelder de ulike arealinnspillene som er tatt med i høringsforslaget vil vi aller først vise til våre kommentarer til oppstart av kommuneplanarbeidet hvor vi vektla følgende om utbyggingsmønster og transport:

«Ut fra ovennevnte nasjonale og regionale føringer ber Fylkesmannen kommunen legge til rette for et bosettings- og utbyggingsmønster som begrenser transportbehovet og gir grunnlag for kollektive transportformer. Dette vil igjen få konsekvenser for utslipp av klimagasser. Vi ber om at transportbehov, CO₂-utslipp og kollektivtrafikk blir synliggjort som aktuelle utredningstema i planprogrammet.

I forslaget til planprogram er satsingsområdene for rulleringen av kommuneplanen befolkningsvekst, styrket næringsgrunnlag og effektiv arealdisponering. Fylkesmannen minner om at samfunnsdelen skal inneholde et arealregnskap som avklarer arealreserver og arealbehov til blant annet boliger, og fastsette mål for utbyggingsvolum og utbyggingsmønster. Innenfor gangavstand fra stasjoner og kollektivknutepunkter kan utbyggingshensyn tillegges vekt forutsatt at det bygges konsentrert og tas hensyn til grøntstruktur, naturmangfold og estetikk. Forslaget til planprogram peker på et fortettpotensial i Hønefoss by. Vi viser til at sentrale deler av byen utgjør et viktig kollektivknutepunkt og vil derfor slutte oss til en overordnet strategi som styrer mot en konsentrasjon (fortetting og transformasjon) av Hønefoss fremfor en spredt utvikling. En slik strategi vil bygge opp under et bærekraftig utbyggingsmønster og gi grunnlag for et klimavennlig og effektivt transportsystem. Det er også ønskelig med klare grenser mellom bebygde områder og LNF-områder».

Siden revisjonsarbeidet med arealdelen startet opp i 2013 har Norge blant annet underskrevet Parisavtalen og i Meld. St. 13 (2014-2015) *Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU*, er forpliktelsen om utslippsreduksjoner av klimagasser økt fra 30 prosent til 40 prosent sammenlignet med utslippsnivået i 1990. Videre er det satt som mål at Norge skal bli et lavutslippsamfunn i 2050.

I Parisavtalen ble det enighet om at den globale oppvarmingen må holdes under to grader – og at vi skal tilstrebe 1,5 grad – for at vi skal unngå farlige klimaendringer. Dersom Norge skal kutte utslippene i tråd med verdensgjennomsnittet innenfor togradersmålet på 1,5 til 3,1 tonn per innbygger, må utslippene ned fra dagens nivå på om lag 52,7 millioner tonn til mellom 10,2 – 20,4 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2050, gitt en befolkning på 6,6 millioner. Dette tilsvarer 60-80 % kutt i forhold til 1990-nivå for Norge.

For at Norge skal kunne nå disse målene vil det kreves flere og sterkere virkemidler enn det vi har sett frem til i dag, jf. Miljødirektoratets rapport *Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling* fra 2014. Miljødirektoratets sektorvise gjennomgang av ulike klimatiltak viser at det kan være mulig å redusere Norges utslipp i 2050 ned til et nivå som tilsvarer 1-2 tonn per innbygger. For å kunne nå dette målet spiller kommunene en viktig rolle. Det er spesielt innen veitrafikk (samordnet areal- og transportplanlegging), jordbruk, oppvarming og energiforsyning hvor kommune har mulighet til å legge til rette for reduserte klimagassutslipp.

Vi viser også til Statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, fastsatt ved kgl. res. av 26. september 2014, hvor det er mål om at utbyggingsmønster og transportsystem skal fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder. En viktig føring her er at potensialet for fortetting og transformasjon bør utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk. Nye utbyggingsområder bør styres mot sentrumsnære områder. Planene bør trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur- og friluftsområder. Videre skal veksten i persontransporten i storbyområdene tas med kollektivtransport, sykkel og gange.

Stortinget vedtok videre en nasjonal jordvernstrategi i desember 2015 som sier at årlig nasjonal omdisponering av dyrka mark ikke skal overstige 4000 dekar innen 2020. Det er en innstramming av tidligere nasjonal målsetting om at omdisponeringen ikke skulle overstige 6000 dekar, jf. Meld. St. nr. 9 (2011-2012) «*Velkommen til bords*». Vi viser også til brevet fra Landbruks- og matdepartementet av 8. mars 2016 hvor det vises til jordvernstrategien. Her går det frem at målet skal nås gradvis innen 2020 og at kommunen som plan- og bygningsmyndighet har en viktig rolle med å følge opp dette.

Nasjonale klimamål sammen med retningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging og nasjonale jordvernføringer mener vi er sentrale føringer som er spesielt relevante for rulleringen av arealdelen. Ringerike kommune er en betydelig landbrukskommune med store arealer med dyrka mark samtidig som utbyggingspresset vil øke med årene som kommer som følge av planene for ny Ringeriksbane og E16.

Vi viser også til avgjørelsen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet vedrørende kommunedelplanen for Krakstadmarka, datert 7. april 2017. Her vises det til de samme nasjonale føringene og departementet uttaler at det er viktig at kommunen legger til rette for fortetting og transformasjon innenfor eksisterende byggesone og begrenser nye byggeområder utenfor sentrum for å kunne nå målsettingen om at Hønefoss skal være attraktiv som bosted, handelsby og regionhovedstad. Departementet viste til viktigheten av arbeidet med kommuneplanens arealdel og planene med å utarbeide områderegulering for Hønefoss by for å få en samlet vurdering av fortetningspotensialet og behovet for nye utbyggingsområder.

Arealdisponering

I forslag til ny arealdel er det foreslått en rekke nye utbyggingsområder til bolig, spesielt gjelder dette i området utenfor Hønefoss, ved blant annet Haugsbygd og Heradsbygda.

Samtidig er det dokumentert et betydelig potensiale i gjeldene plan for videre utvikling av boliger innenfor Hønefoss og alle tettstedene i Ringerike. Fortetningspotensialet i Hønefoss er beregnet til hele 321 000 m² med næringsareal og 6300 boliger som kan gi i overkant av 16 000 innbyggere. Dette er en beregning som er utført av konsulentfirmaet Rambøll i 2011 på oppdrag fra kommunen. Det er lagt til grunn en forholdsvis moderat utnyttelsesgrad og høyde på de nye byggene i denne beregningen. Videre er ikke potensialet for boliger ved Krakstadmarka tatt med i beregningen. Potensialet for nye boliger er derfor større.

Når behovet i planperioden for hele Ringerike kommune er beregnet til 10 000 flere innbyggere, mener vi det blir feil å legge til rette for til dels store utbyggingsområder utenfor byområdet for å kunne styre boligutviklingen til Hønefoss og for å bygge opp under den nye togstasjonen og kollektivknutepunktet.

Heradsbygda har en avstand på mellom 4 og 6 km til sentrum. Haugsbygd mellom 5 og 7 km og Åsa ca 10 km til sentrum. Alle disse områdene er bilbaserte og for å kunne betjenes med buss må tettstedene ha en størrelse som gjør det lønnsomt med et godt busstilbud. For noen av stedene er det barneskole og for noen også ungdomsskole. Fylkesmannen har forståelse for ønsket om å legge til rette for noe vekst i disse områdene for å støtte opp om tettstedene, men mener det blir feil å legge opp til store utvidelser som legger press på kulturlandskapet som omgir disse områdene og som i tillegg kommer i direkte konflikt med produksjonsarealer. Videre må veksten i disse områdene begrenses for å få til en ønsket utvikling i Hønefoss.

Av hensyn til nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging og nasjonale føringer for å redusere klimagassutslippene fremmer Fylkesmannen innsigelse til områdene B20, B21, B22, B23, B24, B25 og B26 ved Haugsbygd, området B17 ved Heradsbygda, område B6 og B7 ved Trygstad og område B18 ved Hensmoen. For områdene B22, B23, B24 og B25 begrunnes i tillegg innsigelsene i nasjonale føringer for å begrense omdisponeringen av dyrka mark. Vi ber om at områdene tilbakeføres til LNFR-områder i tråd med gjeldende kommuneplan.

Videre vil vi sterkt anbefale at det foreslåtte boligområdet ved Klekken gartneri (B19) blir tatt ut og tilbakeført til LNFR-område i tråd med gjeldende kommuneplan. Fylkesmannen har valgt å ikke fremme innsigelse på grunn av at området ligger inneklemt mellom eksisterende boligbebyggelse og ikke resulterer i utvidelse og press på omkringliggende landbruksareal. Vi mener likevel det er uheldig å fortette områder som har verdier for landbruket og som grøntareal ved Haugsbygd. Selv om det har vært/er virksomhet ved området i dag som har resultert i at området ikke har vært benyttet til matproduksjon, har jorda i området høy kvalitet som egner seg godt til formålet. Hvis det er planer om å avvikle gartneriet, eller eventuelt redusere aktiviteten, mener vi at området bør dyrkes opp og ikke omdisponeres til boligutbygging. Vi viser til nasjonale jordvernføringer.

Det er ikke åpnet opp for spredt boligbebyggelse i LNFR-områdene i arealdelen, men det er lagt inn flere nye byggeområder for bolig ved tettstedene Nakkerud, Tyristrand, Ask, Åsa og Hallingby. For alle disse tettstedene er det et fortettingspotensial i gjeldende plan og for noen av områdene er det store ubebygde områder som er avsatt til boligbebyggelse. Tettstedene Nakkerud, Tyristrand og Ask ligger henholdsvis 20, 14 og 7 km fra Hønefoss sentrum og er bilbaserte på lik linje med tettstedene Sokna, Hallingby og Nes.

På bakgrunn av at det ikke er åpnet opp for spredt boligbebyggelse i disse områdene og at det er begrenset med boliger det er åpnet opp for, fremmer vi ikke innsigelse. Vi vil likevel fraråde områdene B4, B5, B29 og B30 og anbefaler at arealbruken blir endret til LNFR-område i tråd med gjeldende kommuneplan. Alle områdene grenser til dyrka mark med de konsekvenser dette vil kunne få for driften av landbruksarealene. Problemer med støy, lukt og støv er kjente problemstillinger knyttet til boligområder som grenser til landbruksarealer. Videre utgjør områdene skogteiger inneklemt av landbruksarealer som er viktig å ivareta av hensyn til kulturlandskapet. Når det er dokumentert et potensiale for utbygging til boliger i gjeldene plan og at det er et begrenset behov, mener vi det ikke blir riktig å legge til rette for nye områder som alle er bilbaserte og som i liten grad støtter opp om nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging.

Når det gjelder område B3 ved Tyristrand omfatter dette et jorde på ca 9 daa. I sør er det et stort ubebygde område avsatt til bolig i gjeldende kommuneplan. ***Fylkesmannen viser til nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging og nasjonale jordvernføringer og fremmer innsigelse til område B3 som resulterer i at 9 daa med dyrka mark blir omdisponert til boligformål. Vi ber om at områdene tilbakeføres til LNFR-områder i tråd med gjeldende kommuneplan.***

Det fremgår av planbeskrivelsen at området ved Pukerudhagen utenfor Sokna har vært avsatt til boligområde i kommuneplanen i lengre tid uten å bli realisert. Et område på ca 200 daa er avsatt til boligformål som ennå ikke er tatt i bruk. Området ligger ca 2 – 2,5 km fra sentrumsområdet av Sokna. Den østre delen består av dyrka mark som omfatter et areal på ca 70 daa, ca 35 daa av dette området ser ut til å være dyrket opp i nyere tid. ***Fylkesmannen***

mener det vil være svært uheldig om den dyrka marka blir omdisponert til boligformål ved Pukerudhagen og fremmer innsigelse til denne delen av boligområdet. Vi viser til nasjonale jordvernføringer og ber om at den delen av området som omfatter dyrka mark blir endret til LNFR-område.

Ved tettstedet Nes i Ådal helt nord i kommunen er det en befolkning på ca 500 innbyggere. Som det går frem av planbeskrivelsen har det vært vanskelig å realisere noen av områdene som i gjeldende plan er avsatt til boligformål for denne delen av kommunen. Det er spesielt to områder som ut ifra sin størrelse og plassering som vi mener er uheldig å realisere ut fra nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging. Områdene ligger øst for tettstedet på hver sin side av Østsideveien. Områdene er til sammen på ca 192 daa og omfatter for det meste skogareal. ***Vi viser til nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging og anbefaler at disse to feltene blir tatt ut av arealdelen og tilbakeføres som LNF-område.*** Vi vektlegger også at disse områdene heller ikke bygger opp under utvikling av tettstedet Nes og ligger langt unna Nes skole som ligger på andre siden av elva uten gang- og sykkelveg med en avstand på ca 2 km til boligfeltet.

Sør for tettstedet Nes er det foreslått et lite hyttefelt (F) på ca 12 daa som grenser til dyrka mark ved Lunde. Området ligger utenfor 100-metersbeltet til Begna. Fylkesmannen vurderer dette som en satellittutbygging som ikke bygger videre på eksisterende hyttebebyggelse eller strategier for hytteutvikling og reiseliv i kommunen. Videre går det frem av konsekvensutredningen at området kan være utsatt for lukt fra renseanlegget som grenser til det foreslåtte hyttefeltet. Støy, støv og lukt fra drift av tilgrensende jorde vil også kunne skape problemer. Vi viser også til hytteveilederen til Buskerud fylkeskommune hvor det er føringer om at nye hytteområder fortrinnsvis skal skje gjennom fortetting og utvidelser av eksisterende hyttefelt. ***Vi anbefaler at hyttefeltet (F) blir tatt ut og tilbakeføres til LNFR-område i tråd med gjeldende kommuneplan.***

Nord for Nes er det lagt inn et nytt byggeområde for fritids- og turistformål ved Kommunehaugen, FT2. Arealet er på 30 daa og utgjør en skogteig som ligger inneklemt mellom et stort jorde i øst og Begna i vest. Arealet ligger innenfor 100-metersbeltet til Begna og strekker seg helt ned til vannkanten. Det er ønske om å legge til rette for utleiehytter, båthus og brygge for å legge til rette for utmarksturisme og fiske.

Det er ikke adkomst til området i dag. Dette må eventuelt løses ved å opparbeide veg på dyrka mark. I tillegg utgjør Begna med tilhørende kantsone langs elvebredden store verdier knyttet til naturmangfold, landskap og friluftsliv. Begna er blant annet leveområde for elvemusling som er oppført på rødlista for 2015 som sårbar (VU). Videre vil vi vise til at randsoner langs vassdrag er blant de mest artsrike og bevaringsverdige med hensyn til landskapsøkologi og biologisk mangfold. Kantsoner er viktige som trekk- og spredningsveier for dyre- og plantearter. I tillegg utgjør vassdragsnaturen et viktig element i friluftssammenheng og for kulturlandskapet. Selv om det er tatt ut tømmer for et begrenset område fremstår elvelandskapet som et naturområde uten særlige tekniske inngrep. ***Fylkesmannen mener det vil være uheldig å åpne opp for bebyggelse i dette området og fremmer innsigelse til byggeområdet FT2 ved Nes i Ådal.*** Vi viser til St. meld. nr. 26 (2006-2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det er føringer om at vassdrag skal forvaltes gjennom helhetlig arealpolitikk som sikrer vassdragslandskap, vassdragsbelter og vannressurser. I plan- og bygningsloven § 1-8 er det fastsatt at det i 100-metersbeltet langs vassdrag skal tas særlige hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og allmenne interesser.

Ved Hensmoen er det foreslått et nytt masseuttak helt nord i området, ca 125 daa. I gjeldende kommuneplan er området avsatt til LNF-område. Det er imidlertid et eksisterende masseuttak her som nå er foreslått utvidet. I konsekvensutredningen går det frem at uttaket har vært i drift siden 1940-tallet og at utvidelsen vil legge til rette for uttak i 135 år med et uttak på 20 000 tonn per år.

Fylkesmannen vil vise til Hensmoen med Storetjern og Lilletjern er et lokalt viktig natur- og friluftsområde. Fylkesmannen har i brev av 26. mai 2017 kommet med uttalelse til masseuttak for Hensmoen som omfatter et område på ca 900 daa hvor det skal tas ut 29 millioner tonn med grusmasser over en lang tidsperiode. Friluftsområdet ved Storetjern og Lilletjern er derfor presset både fra sør og nord. I øst grenser området til et industriområde. Vi ber derfor kommunen om å vurdere den samlede belastningen for området med tanke på tungtrafikk, støy mv. som området blir belastet med. ***Slik vi vurderer saken vil en utvidelse av masseuttaket ved Heen Sand resultere at friluftsområdet blir ytterligere forringet. Vi vil derfor fraråde at uttaksområde blir utvidet.*** Vi viser til Meld. St. nr. 18 (2015-2016) *Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet*. Her er hovedmålsettingen at befolkningen driver jevnlig med friluftsliv og at friluftsliv i nærmiljøet skal prioriteres i det offentlige friluftsarbeidet. Dette innebærer blant annet at friluftsliv i og ved tettsteder skal prioriteres og at områder sikres.

Ved Ringmoen skole er det foreslått å endre gjeldende arealbruk fra offentlig bebyggelse til næring. Innenfor området er det en fotballbane og det går frem av konsekvensutredningen at den nedlagte skolegården kan ha funksjon som lekeareal for nærområdet. Ut fra flyfoto over området går det tydelig frem at det er opparbeidet en fotballbane ved skolen som omfatter et areal på underkant av 3 daa. Slik det er foreslått i arealdelen vil fotballbanen/lekeområdet gå tapt til fordel for næringsbebyggelse uten at det i konsekvensutredningen er vurdert hva dette vil ha for virkninger for barn og unge i området. Vi vil i den sammenheng vise til Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Vi viser spesielt til punkt 5b om tilstrekkelige lekearealer for barn i alle aldre og punkt 5d hvor det går frem at dersom arealer av betydning for barns lekemuligheter blir berørt av planforslaget, skal det stilles krav om erstatningsarealer. Ut fra flyfoto kan vi ikke se at det er andre områder med opparbeidet lekeareal ved Ringmoen.

Vi mener konsekvensene for barn og unges interesser er mangelfullt utredet ved dette forslaget og finner det derfor nødvendig å fremme innsigelse til forslaget N3 som resulterer i at et lekeareal/fotballbane på ca 3 daa blir omdisponert til næringsformål. Vi viser til nasjonale føringer for ivaretagelse av barn og unges interesser i planleggingen.

Risiko og sårbarhet

Fylkesmannen mener det er bra at kommunen har innarbeidet hensynsoner for flom og skred i plankartet med tilhørende bestemmelser med krav til videre utredning og ivaretagelse av krav til sikkerhet. I områder avsatt til boligbebyggelse er det blant annet et krav i bestemmelsene § 1.0.3 til utredning av flomfare, skredfare, radon og forurensning i grunnen. Videre er det bestemmelser knyttet til hensynssonene for flom og skred i § 7.

Som påpekt i høringsuttalelsen til NVE er flom og skred imidlertid mangelfullt utredet i konsekvensutredningen. Områder som i kartklienten *Atlas* er vist som aktsomhetsområde for flom og skred er ikke fanget opp i konsekvensutredningen. Dette gjelder blant annet for det foreslåtte utbyggingsområdet ved Buttingsrud. Dette er en klar svakhet ved utredningen.

Det er derfor viktig at kommunen tar en gjennomgang av alle foreslåtte byggeområder og vurderer dette opp mot kjent kunnskap. Områder som kan være utsatt for flom, skred eller annen fare må vises i plankartet med egen hensynssone med tilhørende bestemmelser som sikrer videre utredning av faren og tiltak for å ivareta krav til sikkerhet, jf. TEK 17.

Fylkesmannen viser til utredningskravet i plan- og bygningsloven § 4-3 om samfunns-sikkerhet og risiko- og sårbarhetsanalyse hvor det går frem at analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som kan ha betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. Videre viser vi til PBL § 3-1 om oppgaver og hensyn i planlegging etter loven, hvor det går frem av bokstav h at planer skal fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv.

Fylkesmannen har derfor en planfaglig forutsetning vedrørende manglende ivaretagelse på risiko- og sårbarhetsområdet som påpekt av NVE og ber om at dette rettes opp i tråd med plan- og bygningslovens krav og forskrift om konsekvensutredning.

Forslag til bestemmelser

Først og fremst mener vi kommunen har foretatt et grundig arbeid med revisjon av bestemmelsene som virker omfattende, men likevel oversiktlige. Bestemmelsene er bygd opp på samme måte som gjeldende bestemmelser.

Vi vil likevel anføre at det kunne gått tydeligere frem hva som er retningslinjer og hva som er juridiske bestemmelser.

Når det gjelder forslag til støybestemmelse i § 1.0.4 mener vi bestemmelsen bør endres noe i 2. avsnitt. For sentrumsområder nært kollektivknutepunkt kan det aksepteres avvik fra de generelle kravene av hensyn til nasjonale føringer om høy arealutnyttelse i sentrumsområder og under bestemte vilkår. Vi mener det blir feil med målsettinger for utbyggingen i sentrum slik bestemmelsen er formulert. Det må være vilkår som må oppfylles for å tillate oppføring av bebyggelse til støyfølsom bruk. ***Vi ber om at støybestemmelsen rettes opp i tråd med føringene i støyretningslinjen kapittel 3.2.1.***

Bestemmelsen § 8.3 og § 8.4 om parkeringskrav i kommunen mener vi i for liten grad skiller mellom byområder og landområder. For sentrumsområdet av Hønefoss er det viktig å legge opp til høy arealutnyttelse og transformasjon fra blant annet store åpne parkeringsplasser til sentrumsbebyggelse. Videre er det et mål om å få ned biltrafikken. Vi mener derfor det blir feil å innføre minimumskrav som i tillegg er like høye for landområdene som for Hønefoss sentrum hva gjelder boligbebyggelse. ***Fylkesmannen har derfor en sterkt planfaglig anbefaling om at kommunen tar en gjennomgang av parkeringsbestemmelsene og at det blir endret til maksimumskrav for Hønefoss sentrum og at parkeringskravet for bolig, kontor, forretning, m.m blir redusert for sentrumsområdet.*** Vi viser til nasjonale føringer for samordnet areal- og transportplanlegging hvor veksten i persontransporten i byområdene skal tas med kollektivtrafikk, sykkel og gange og nasjonale mål om å redusere klimagassutslippene.

Videre anbefaler vi en rekkefølgebestemmelse som sikrer at Ringerike kommune kommer i gang med utbyggingen av sentrumsområdet før de nye byggeområdene utenfor Hønefoss kan tas i bruk. Vi vil i den sammenheng vise til kommuneplanen for Kongsberg hvor det er et

rekkefølgekrav om at det skal fortettes med 1000 nye boenheter i sentrumsområdet før et nytt boligområde som ligger utenfor sentrumsområdet kan tas i bruk. Dette er med på å styre arealutviklingen i kommunen og som tvinger kommunen med å komme i gang med fortetting og utvikling av sentrumsområdet. Vi mener dette er et viktig plangrep som også Ringerike kommune bør vurdere for å legge press på arbeidet med å fortette og utvikle Hønefoss sentrum. Dette er særlig aktuelt med planene for ny togstasjon og for å legge til rette for boligbebyggelse rundt dette området.

Markaområdet

Når det gjelder arealene som ligger innenfor virkeområdet til markaloven er det foreslått en retningslinje som skiller mellom hytter som ligger innenfor 100-metersbeltet til vann og vassdrag og de som ligger utenfor. Innenfor 100-metersbeltet er dagens retningslinje om å tillate et bruksareal på $50 \text{ m}^2 + 10 \text{ m}^2$ til uthus videreført. For områdene utenfor 100-metersbeltet er det åpnet opp for hytter med et bruksareal på 60 m^2 i tillegg til et overbygg til inngangsparti e.l. inntil 10 m^2 BRA og tilsvarende ett uthus på inntil 10 m^2 BRA. Totalt vil dette resultere i et bruksareal på 80 m^2 .

I gjeldende kommuneplan er det retningslinje med en begrensning hvor bruksarealet er satt til 60 m^2 som samsvarer med forvaltningspraksisen i nabokommunen Hole. I utgangspunktet mener vi det er fornuftig å differensiere mellom vassdragsnære områder og øvrige natur- og friluftsområder slik det er foreslått. For akkurat markaområdet mener vi likevel dette ikke er et godt plangrep. Dette begrunner vi med at det er knyttet spesielle brukerinteresser til hele markaområdet som skiller seg vesentlig fra øvrige «markaområder». Videre mener vi det er viktig å ha en restriktiv politikk som hindrer et press på større hytter innenfor Marka. Arealgrensen på 60 m^2 har ligget til grunn for behandling av dispensasjonssaker i kommunen over lang tid. Gjeldende kommuneplan er 10 år gammel. Vi savner en vurdering for behovet for å øke denne grensen.

Selv om det er et generelt byggeforbud innenfor markaområdet og søknad om utvidelser skal behandles som dispensasjon fra byggeforbudet, vil retningslinjen legge sterke føringer for behandlingen av disse sakene i kommunen. ***Vi kan derfor ikke anbefale at gjeldende retningslinje blir endret slik det er foreslått.***

Videre vil vi vise til markaloven § 6 2. ledd hvor det går frem at kommuneplanens areadel som vedrører Marka skal stadfestes av departementet før planen for rettsvirkning etter plan- og bygningsloven. Etter at planen er vedtatt av kommunestyret skal arealdelen oversendes til departementet. Departementet kan endre kommunens plan dersom det anses som nødvendig for at planen skal være i samsvar med lovens formål.

Med hilsen

Helen Bjørnøy
Fylkesmann

Eli Kristin Nordsiden
Avdelingsdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Kopi til:

Buskerud fylkeskommune

Norges vassdrags- og energidirektorat Region Sør

Statens vegvesen region sør

Postboks 3563

Postboks 2124

Serviceboks 723

3007

3103

4808

Drammen

Tønsberg

Arendal

Fra: Anita Klemensdottir Fagervold[Anita.Klemensdottir.Fagervold@mattilsynet.no]

Dato: 1. sep 2017 15.13.21

Til: FMBU Postmottak

Tittel: Kommuneplanens arealdel Ringerike kommune - uttalelse

Uttalelse til høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017 – 2030 – Ringerike kommune

Mattilsynet er sektormyndighet med ansvar for ivaretagelse av nasjonale, regionale og lokale mål, regler og retningslinjer vedrørende forhold som kan berøre drikkevann og drikkevannskilder.

Mattilsynet skal bidra til å sikre levering av trygt drikkevann til hele befolkningen. Dette innebærer blant annet at vi skal bidra til at drikkevannskilder ikke blir forurensset.

Vern av drikkevannskilder er en viktig og prioritert oppgave for Mattilsynet.

I ny drikkevannsforskrift av 01.01.2017 er kommunens ansvar tydeliggjort. Kommunen plikter å ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen, utarbeider reguleringsplaner og gir tillatelser etter relevant regelverk.

1. Drikkevannsforskriften § 26 Kommunens plikter

Kommunen skal i samsvar med folkehelseloven kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk. Kommunen skal om nødvendig ta initiativ til interkommunalt plansamarbeid for å ivareta drikkevannshensynet der vannforsyningssystemet ligger i flere kommuner.

Kommunen skal i samarbeid med vannverkseieren vurdere behovet for restriksjoner for å beskytte råvannskilder og vanntilsigsområder. Dette gjelder også i forbindelse med planarbeid etter plan- og bygningsloven.

Kommunen skal på bakgrunn av data fra Mattilsynet ha oversikt over samtlige vannforsyningssystemer i kommunen for å ivareta sine forpliktelser etter folkehelseloven kapittel 2. Kommunen skal ha oversikt over hvor innbyggerne i samsvar med § 23 andre ledd kan finne informasjon om drikkevannskvaliteten.

Kommunen skal uttale seg om forhold som angår miljørettet helsevern og arealdisponering til planer for nye vannforsyningssystemer og ved søknader om endringer som omtalt i § 18.

Kommunen skal i samsvar med sivilbeskyttelsesloven kapittel 5 og hensynet til samfunnssikkerhet gitt i plan- og bygningsloven påse at forsyningen av drikkevann vurderes og følges opp.

Vi viser til nasjonale mål for vann og helse, vedtatt av regjeringen 22. mai 2014. Disse har som mål å beskytte menneskers helse og velvære ved bedre vannforvaltning, herunder beskyttelse av vann og økosystemer, og ved å forebygge, kontrollere og redusere vannrelaterte sykdommer.

Videre er det et mål om bedre beskyttelse av vannkilder, nettopp gjennom avsetting av hensynssoner i kommuneplanen, restriksjoner i nedbørfeltet og inngjerding av områder.

Målene er vedtatt for å oppnå en tilstrekkelig forsyning av rent vann og tilfredsstillende sanitære forhold.

De nasjonale målene får betydning for både vannverkene og for offentlig forvaltning som skal følge dem opp.

Konkret vil dette si at det må settes tydelige ambisjoner for å oppnå rent vann til alle.

Ringerike vannverk Kilemoen:

I forslag til bestemmelser i kommuneplanens arealdel § 7, sikringssoner drikkevann, er det nedfelt følgende; «*Innenfor område angitt som hensynssone H110 kan det ikke oppføres anlegg som kan gi fare for akutt forurensning eller igangsettes produksjonsvirksomhet som kan gi fare for akutt forurensning.*»

Vi etterlyser et sterkere vern av Ringerike vannverk på Kilemoen.

Grunnvannskilden som forsyner Ringerike vannverk er av stor verdi og forsyner mer enn 20 000 mennesker

(inkl. industri, næring, skoler, helseinstitusjoner osv.) med drikkevann. Det er per i dag ingen varig uavhengig reservevannforsyning.

I punkt 5.6., KU av enkeltområder, inngår det en tabell som viser områder som er vurdert og foreslått, helt eller delvis, innarbeidet i revidert arealdel.

Tabellens punkt 77 omhandler masseuttak på Kilemoen Nord i stort omfang.

Omsøkte område berører hensynssonene for grunnvann. Inngrepet strekker seg inn i sone 2 og 3 av sikringssonene rundt Ringerike vannverk Kilemoen.

Vi mener at Ringerike kommune må ferdigstille reguleringsplan for Ringerike vannverk på Kilemoen (PlanId354) og integrere denne i kommuneplanens arealdel innen tiltak av dette omfang som dette tas inn i den.

Fritidsboliger:

Kommuneplansbestemmelsene sier at områder avsatt til boligbebyggelse kan utbygging ikke finne sted før følgende forhold er sikret i henhold til enhver tids gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Dette bør også være et tydelig mål for fritidsbebyggelse.

Viser igjen til «Nasjonale mål for vann og helse», vedtatt av regjeringen i 2014: «Ved utlegging av nye bolig- (herunder fritidsboliger) eller industriområder eller ved fortetting innenfor eksisterende bebyggelsesområder, skal det vurderes muligheten for å knytte disse til eksisterende vannforsyningssystemer i nærheten eller om nødvendig til nytt fellesanlegg, slik at man oppnår hygienisk tilfredsstillende, hensiktsmessige og kostnads- og driftseffektive enheter».

Det må avklares om det er mulig å etablere et tilfredsstillende vannforsyningssystem til området før andre deler av planene iverksettes.

Mattilsynet anbefaler at det planlegges og etableres et felles vannforsyningssystem for hele området.

Tyristrand vannverk, nedbørsfeltet til Væleren:

I kommuneplansbestemmelsene § 5 omtales nedbørsfeltet til Væleren. Tyristrand vannverk bruker Væleren som kilde til drikkevann. Kvaliteten på råvannet er ikke optimal og det er i dag omfattende vannbehandling ved vannverket. I kommuneplanens bestemmelser åpnes det for at det kan gis dispensasjon for å utvide hytter. Mattilsynet mener at området bør beskyttes for all aktivitet av denne art. Samfunnsutvikling (befolkningsøkning, aktivitetsøkning) og klimaendring vil medføre økende belastning på drikkevannskilder og nedbørsfelt. Dette vil etter vår mening medføre stadig økende behov for beskyttelse i framtida, og dermed kreve en streng vurdering av aktivitet nær drikkevannskildene.

Mattilsynet anbefaling:

Drikkevannshensyn bør ivaretas sterkere gjennom kommuneplanens arealdel.

Mvh

Anita K. Fagervold

seniorinspektør

Mattilsynet, avdeling Nordre Buskerud, Hadeland og Valdres

Telefon: 22 77 78 46/92 85 47 21

Besøksadresse: Kartverksveien 12, 3511 Hønefoss

Felles postadresse: Mattilsynet, avd. Nordre Buskerud, Hadeland og Valdres, Felles postmottak, Postboks 383, 2381 Brumunddal

E-post: postmottak@mattilsynet.no

www.mattilsynet.no www.matportalen.no

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Fylkesmannen i Buskerud
Postboks 1604
3007 DRAMMEN

Vår dato: 23.08.2017
Vår ref.: 201302299-15
Arkiv: 323
Deres dato: 19.05.2017
Deres ref.: 14/995-104

Saksbehandler:
Heidi Mathea Henriksen
22959759/hmh@nve.no

Innsigelse - høring og offentlig ettersyn - Kommuneplanens arealdel 2017-2030 - Ringerike kommune

NVE har innsigelse til kommuneplanen for Ringerike fordi fare for flom og skred ikke er godt nok vurdert og ivarettatt.

Vi viser til brev av 19.5.2017 med høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel. NVE har merknader og innsigelse til kommuneplanen.

Vurdering av fare i KU og ROS

I vurderingene som omfatter risiko- og sårbarhet (ROS) i konsekvensutredningen er det flere forhold som tyder på at fare for flom, erosjon og skred ikke er systematisk vurdert og ivarettatt. I oversikten over hvordan metodikken for konsekvensutredningen er utført, står det ikke noe henvisning til hvilket grunnlag vurderingene gjøres opp mot. Kommunen er godt kjent med NVE sine aktsomhetskart og farekart, så vi forutsetter at disse blir benyttet i vurderinger av ROS. Vi har ikke gått gjennom alle enkeltområdene, men sett på metodikken og sjekket ut noen områder for å se hvordan fare for flom og skred er vurdert. Det er flere eksempler der aktsomhetskart for skred og flom viser at området potensielt kan være utsatt for slik fare, uten at dette er kommentert. Nedenfor noen eksempler:

- Område 14 Utvidelse Buttingsrud Camping. Her står det at området ønskes utvidet fordi det er flomutsatt på dagens område. I punktet med ROS-vurdering er flom- og skredfare ikke nevnt. Aktsomhetskart viser at området kan være utsatt for flom, jord- og flomskred, snøskred.
- Område 22 Gamle Ådalsvei nord. I ROS vurderingen er det ingen kjent fare. Her er det ifølge aktsomhetskart for flom potensiell fare på deler av området. Planområdet grenser til vassdrag.

Kommunen må gjøre en gjennomgang av planlagte byggeområder og vurdere opp mot fare for flom, erosjon og skred. Områder som kan være utsatt for fare må vises på kartet som hensynssone og tilknyttes bestemmelser om videre utredning og ivaretagelse av faren.

Skredfare bratt terreng

I vårt innspill til oppstart av planarbeidet var vi tydelige på at aktsomhetskart for skred må brukes som utgangspunkt for hensynssoner i kommuneplanen. Dersom kommunen har etterprøvbare informasjon og

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FJØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

kunnskap som kan innskrenke eller utvide sonene bør dette beskrives og brukes som grunnlag. NVE mener kommunen som minimum må bruke aktsomhetssone for skred i bratt terreng som grunnlag for hensynssoner der disse overlapper med planlagt eller eksisterende bebyggelse. Hensynssonene må tilknyttes bestemmelser som ivaretar videre utredning i reguleringsplan eller byggesak.

Kvikkleireskredfare

Faresonene for kvikkleireskred er lagt inn i planen som hensynssone. Det er positivt at kommunen har innarbeidet dette. Til hensynssone-skredfare er det lagt inn en god bestemmelse som ivaretar at sikkerhet mot kvikkleireskred utredes og ivaretas i det videre arbeidet.

Bestemmelser knyttet til hensynssoner gjelder der det er vist hensynssoner i kartet. Den delen av bestemmelsen der det vises til alle områder med marin leire, må gjøres om til en generell bestemmelse. Alternativt må det lages en hensynssone som viser områder med løsmasser under marin grense. Det er positivt at det er særlig nevnt fare for utløpsområder og oppdemming av vassdrag.

Flomfare

Flomsonekartet er brukt som utgangspunkt hensynssone flomfare i plankartet. I bestemmelsen tilknyttet hensynssonen vises det til en sikkerhet mot 200-årsflom. Det vil være det sikkerhetsnivået som er det mest vanlige å ende opp med, men i TEK17 kap 7 er det ulike sikkerhetsklasser der også sikkerhetsnivået er nyansert. Bestemmelsen bør derfor endres slik at det vises til sikkerhetskravene nyanseres slik at kravene i TEK17 ivaretas.

I bestemmelsen som ligger knyttet til hensynssone-flom er også vist til øvrige områder. Bestemmelsene som gjelder sikkerhet mot flom der det ikke er hensynssone må gjøres generell. Alternativt kan kommunen bruke aktsomhetskartet for flom som grunnlag for hensynssone flom for de områdene der det ikke er flomsonekart.

Inngrep i vassdrag og påvirkning av grunnvann

I kommuneplanen er det lagt inn byggegrense til vassdrag, med mindre det inngår i reguleringsplan. Styring av arealbruken bort fra vassdragene er det beste virkemiddelet for å ta vare på vassdragsmiljø og begrense vassdragsrelatert fare.

Det er i planen åpnet for svært mange masseuttak. Slike uttak vil kunne medføre nærføring og inngrep i vassdrag. Videre vil det også kunne medføre en endring av grunnvannstanden.

NVE vurderer om tiltak i vassdrag kan medføre skader eller ulemper for allmenne interesser på en slik måte at det oppstår konsesjonsplikt etter vannressursloven §8. NVE kan fastsette at tiltak som er godkjent i reguleringsplan ikke trenger konsesjon, jf vannressurslovens § 20 om samordning. Dette forutsetter at tiltaket er godt nok beskrevet og at hensynene i vannressursloven blir ivaretatt. NVE vil kunne ha innsigelse til reguleringsplaner der det kommer frem at det vil bli nevneverdige skader eller ulemper for allmenne interesser.

Konklusjon og innsigelse

NVE har innsigelse til kommuneplanen for Ringerike med grunnlag i at fare for flom og skred ikke er godt nok vurdert og tatt hensyn til i planen.

- Vurderingene knyttet til flom- og skredfare i KU/ROS virker ikke å være systematisk vurdert. Særlig fare for skred i bratt terreng ser ut til å være utelatt. De områdene der det kan være fare må markeres som hensynssoner og tilknyttes bestemmelser som ivaretar sikkerheten videre.

- Det er tegnet inn hensynssone for kvikkleireskredfare og flomfare på plankartet. Det er gode bestemmelser til hensynssone. Men deler av bestemmelsene gjelder også for områder det ikke er hensynssoner for. De delene av bestemmelsene må gjøres generelle.
- Aktsomhetskart for skred i bratt terreng må brukes som grunnlag for hensynssone-skredfare i bratt terreng og tilknyttes bestemmelser som ivaretar videre utredning og kartlegging av fare ved regulering og byggesak. Hensynssonene må som minimum tegnes inn der faresonene overlapper med eksisterende eller fremtidig bebyggelse.

Vi ber kommunen ta kontakt dersom det er behov for nærmere avklaring og dialog rundt våre merknader og innsigelse.

Med hilsen

Anne Cathrine Sverdrup
regionsjef

Heidi Mathea Henriksen
senioringeniør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Statens vegvesen

Ringerike kommune
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Behandlende enhet:
Region sør

Saksbehandler/telefon:
Wenche Bjertnes / 97073803

Vår referanse:
17/71830-3

Deres referanse:

Vår dato:
22.08.2017

Høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017–2030, merknad fra Fylkeskommunal vegmyndighet

Arealdelen til ny kommuneplan for Ringerike er sendt til høring. I brev til oss er høringsfristen til kommunen satt til 17.08.2017. På Kommunens hjemmeside er imidlertid høringsfristen satt til 25.08.2017. Vi velger å forholde oss til fristen som er satt på kommunens hjemmeside da det er henvist til denne for saksdokumenter i oversendelsesbrevet. Denne merknaden er fra Fylkeskommunal vegmyndighet. Høringsmerknad fra Statlig vegmyndighet sendes via Fylkesmannen i eget brev. Nedenfor følger våre merknader:

Vi vil til offentlig ettersyn i tillegg bemerke at det er tatt ut store områder der arealbruk og konsekvenser skal utredes i egne kommunedelplaner (områdeplaner?). Arealbruken i disse områdene vil påvirke trafikkbilde utover selve planområdet. En slik oppsplitting vil ikke kunne gi tilstrekkelige opplysninger om den totale trafikkøkningen som følger av kommuneplanforslaget. Vi henstiller derfor sterkt om at Ringerike kommune i kommuneplanens konsekvensutredning tar med disse områdene slik at konsekvensene for fylkesvegnettet kan belyses i sin helhet innenfor kommunens grenser.

Likeledes gjør vi oppmerksom på at rekkefølgekrav om tiltak på riks- og fylkesvegnettet, som er forutsetning for å realisere utbyggingsområdene avklart i egne kommunedelplaner/områdereguleringsplaner, også må inngå i kommuneplanens planbestemmelser og de trafikale konsekvensene fra disse områdene må inngå i kommuneplanens KU.

Framtidige vegtraseer for riks- og/eller fylkesveger er opplyst tatt ut fra plankartet. Det vises til at dette er lagt inn uten forutgående planprosess. Dette er feil. Framtidige vegtraseer som er lagt inn i kommuneplanen har gjennomgått en planprosess i tråd med de krav til

Postadresse
Statens vegvesen
Region sør
Postboks 723 Stoa
4808 ARENDAL

Telefon: 22 07 30 00
firmapost-sor@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Tollbugata 2
3044 DRAMMEN

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Postboks 702
9815 Vadsø

planprosesser for traseavklaringer som gjaldt på det tidspunktet den nye vegtraseen var til vurdering. Inntil ny trase er avklart bør derfor traseene fra de gjennomførte planprosessene ligge inne i plankartet. Hensikten er å minske nedbygging av mulig areal for framføring av ny veg. Vi henstiller derfor om at mulige framtidige traseer som er tatt ut legges inn igjen i planen.

Til høringsdokumentene er det lagt fram en konsekvensutredning, planbeskrivelse, plankart for hele kommunen og soneplankart for tettstedene Sokna, Nakkerud/Tyristrand/Ask, Hallingby, Nes og byen Hønefoss med omland (Haug, Heradsbygda, Hen, Hensmoen, Eggemoen etc.). I KU er de ulike arealinnspillene omtalt og nummerert, men det framgår ikke her tydelig hva som er silt bort og hva som er videreført inn i planforslaget. Vi antar ROS-analysen er integrert i KU? Det framgår ikke hvilke kriterier trafikale konsekvenser er vurdert etter og hvordan man har kommet fram til en gul eller grønn konklusjon, hverken i oversendt saksmateriale eller det som ligger ute på hjemmesiden til Ringerike kommune. I Planbeskrivelsen er det gitt en kort omtale av de innspillene som er tatt inn i planforslaget. Vi har zoomet inn på plankartet og på soneplanene som ligger på nettet uten å finne samsvar mellom nummerering i KU/planbeskrivelse og den betegnelse som er gitt med uleselig liten skrift på plankartet.

Vi oppfatter at det hverken i planbeskrivelsen eller i KU i tilstrekkelig grad er vurdert konsekvensene for vårt fagområde. Det foreligger ikke dokumentasjon på de vurderingene som er gjort. Det er ikke vist prinsipiell tilknytningspunkt som kan utvikles til å være i samsvar med vegnormalene. Bruk av eksisterende adkomster og eventuell mulighet til å utvikle disse slik at de får en utforming i tråd med vegnormalene er heller ikke dokumentert og vist. Trase for adkomstveg til riks- eller fylkesveg for de nye områdene er ikke vist. Adkomstveier er en forutsetning for at utbyggingsområdet kan realiseres og konsekvenser for eventuelle berørte naboer som får ny veg over sin eiendom er ikke vist i planen. Mulighet for kollektivbetjening er ikke vurdert. Det er opplyst ønske om enkelte gangveger, men det virker ikke være gjort en vurdering i kommuneplanen om det er en forutsetning at gangveger må bygges ut i tilknytning til realisering av et byggeområde, dette er overlatt til seinere planstadie. Det er gjort forutsetning om at det eksisterer et system det kan bygges videre på uten at det er vist til hvilke eksisterende gs-system som skal ligge til grunn. Det er ikke vurdert samlet eller enkeltvis økning i trafikkmengde som følger av nye byggeområder. Ei heller er det vurdert om det kan være behov for tiltak innenfor influensområdet på vårt vegnett som berøres av ny arealutvikling.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og § 11-16 finner vi med dette som berørt fylkeskommunal vegmyndighet å måtte fremme innsigelser mot planforslaget. Planforslaget oppfyller ikke kravet om konsekvensutredning, jfr. §7 i forskrift om konsekvensutredning for planer etter PBL. Vi viser i denne sammenheng også til T-1493 veileder konsekvensutredninger kommuneplanens arealdel, pkt. 3, 4 og 5 med underpunkter. Da vi har innsigelse må vi forutsette ny uttale før kommunal egengodkjenning. Om Ringerike kommune ønsker møte om vår uttale er vi positive til det.

Vegavdeling Buskerud
Med hilsen

Rolf-Helge Grønås
avdelingsdirektør

Anders O. T. Hagerup
seksjonsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Kopi
Buskerud fylkeskommune, Postboks 3563, 3007 DRAMMEN
Fylkesmannen i Buskerud, Postboks 1604, 3007 DRAMMEN

Statens vegvesen

Fylkesmannen i Buskerud
Postboks 1604
3007 DRAMMEN

Behandlende enhet:
Region sør

Saksbehandler/telefon:
Wenche Bjertnes / 97073803

Vår referanse:
17/71830-4

Deres referanse:

Vår dato:
22.08.2017

Kommuneplan for Ringerike, arealdelen, 2017–2030 – høringsmerknad fra Statlig vegmyndighet

Arealdelen til ny kommuneplan for Ringerike er sendt til høring. I brev til oss er høringsfristen til kommunen satt til 17.08.2017. På Kommunens hjemmeside er imidlertid høringsfristen satt til 25.08.2017. Vi velger å forholde oss til fristen som er satt på kommunens hjemmeside da det i oversendelsesbrevet er henvist til hjemmesiden for saksdokumenter.

Vi vil til offentlig ettersyn i tillegg bemerke at det er tatt ut store områder der arealbruk og konsekvenser skal utredes i egne kommunedelplaner (områdeplaner?). Arealbruken i disse områdene vil påvirke trafikkbilde utover selve planområdet. En slik oppsplitting vil ikke kunne gi tilstrekkelige opplysninger om den totale trafikkøkningen som følger av kommuneplanforslaget. Vi henstiller derfor sterkt om at Ringerike kommune i kommuneplanens konsekvensutredning tar med disse områdene slik at konsekvensene for riks- og fylkesvegnettet kan belyses i sin helhet innenfor kommunens grenser.

Likeledes gjør vi oppmerksom på at rekkefølgekrav om tiltak på riks- og fylkesvegnettet, som er forutsetning for å realisere utbyggingsområdene avklart i egne kommunedelplaner/områdereguleringsplaner, også må inngå i kommuneplanens planbestemmelser og de trafikale konsekvensene fra disse områdene må inngå i kommuneplanens KU.

Framtidige vegtraseer for riks- og/eller fylkesveger er opplyst tatt ut fra plankartet. Det vises til at dette er lagt inn uten forutgående planprosess. Dette er feil. Framtidige vegtraseer som er lagt inn i kommuneplanen har gjennomgått en planprosess i tråd med de krav til planprosesser for traseavklaringer som gjaldt på det tidspunktet den nye vegtraseen var til vurdering. Inntil ny trase er avklart bør derfor traseene fra de gjennomførte planprosessene ligge inne i plankartet. Hensikten er å minske nedbygging av mulig areal for framføring av ny

Postadresse
Statens vegvesen
Region sør
Postboks 723 Stoa
4808 ARENDAL

Telefon: 22 07 30 00
firmapost-sor@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Tollbugata 2
3044 DRAMMEN

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Postboks 702
9815 Vadsø

veg. Vi henstiller derfor om at mulige framtidige traseer som er tatt ut legges inn igjen i planen.

Til høringsdokumentene er det lagt fram en konsekvensutredning, planbeskrivelse, plankart for hele kommunen og soneplankart for tettstedene Sokna, Nakkerud/Tyristrand/Ask, Hallingby, Nes og byen Hønefoss med omland (Haug, Heradsbygda, Hen, Hensmoen, Eggemoen etc.). I KU er de ulike arealinnspillene omtalt og nummerert, men det framgår ikke her tydelig hva som er silt bort og hva som er videreført inn i planforslaget. I Planbeskrivelsen er det gitt en kort omtale av de innspillene som er tatt inn i planforslaget. Vi antar ROS-analysen er integrert i KU? Det framgår ikke hvilke kriterier trafikale konsekvenser er vurdert etter og hvordan man har kommet fram til en gul eller grønn konklusjon, hverken i oversendt saksmateriale eller det som ligger ute på hjemmesiden til Ringerike kommune. Vi har zoomet inn på plankartet og på soneplanene som ligger på nettet uten å finne samsvar mellom nummerering i KU/planbeskrivelse og den betegnelse som er gitt med uleselig liten skrift på plankartet.

Vi oppfatter at det hverken i planbeskrivelsen eller i KU i tilstrekkelig grad er vurdert konsekvensene for vårt fagområde. Det foreligger ikke dokumentasjon på de vurderingene som er gjort. Det er ikke vist prinsipiell tilknytningspunkt/adkomst til nye byggeområder som kan utvikles til å være i samsvar med vegnormalene. Bruk av eksisterende adkomster og eventuell mulighet til å utvikle disse slik at de får en utforming i tråd med vegnormalene er heller ikke dokumentert og vist. Trase for adkomstveg til riks- eller fylkesveg for de nye områdene er ikke vist. Adkomstveier er en forutsetning for at utbyggingsområdet kan realiseres og konsekvenser for eventuelle berørte naboer som får ny veg over sin eiendom er ikke vist i planen. Mulighet for kollektivbetjening er ikke vurdert. Det er opplyst ønske om enkelte gangveger, men det er ikke gjort en vurdering i kommuneplanen om det er en forutsetning at gangveger må bygges ut i tilknytning til realisering av et byggeområde, dette er overlatt til seinere planstadie. Det er gjort forutsetning om at det eksisterer et system det kan bygges videre på uten at det er vist til hvilke eksisterende gs-system som skal ligge til grunn. Det er ikke vurdert samlet eller enkeltvis økning i trafikkmengde som følger av nye byggeområder. Ei heller er det vurdert om det kan være behov for tiltak innenfor influensområdet på vårt vegnett som berøres av ny arealutvikling.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og § 11-16 finner vi med dette som berørt statlig fagorgan å måtte fremme innsigelser mot planforslaget. Planforslaget oppfyller ikke kravet om konsekvensutredning, jfr. §7 i forskrift om konsekvensutredning for planer etter PBL. Vi viser i denne sammenheng også til T-1493 veileder konsekvensutredninger kommuneplanens arealdel, pkt. 3, 4 og 5 med underpunkter. Da vi har innsigelse må vi forutsette ny uttale før kommunal egengodkjenning. Om Ringerike kommune ønsker møte om vår uttale er vi positive til det.

Vegavdeling Buskerud
Med hilsen

Rolf-Helge Grønås
avdelingsdirektør

Anders O. T. Hagerup
seksjonsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Ringerike kommune
Pb 123 sentrum
3502 HØNEFOSS

Deres ref.:

Vår ref.: (oppgis ved henvendelse)
17/1197 - 3
Dir. tlf.nr.: 932 62 113

Arkiv:
141, &13

Dato:
11.09.2017

Underretning om vedtak: Kommuneplanens arealdel - 2017 - 2030 - Ringerike kommune

Hole kommunestyre behandlet sak vedrørende *Høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel* for Ringerike kommune i sitt møte den 4.9.2017.
Det ble gjort følgende vedtak:

"Kommunestyret støtter forslaget til kommuneplanens arealdel for Ringerike kommune."

Til orientering.

Med hilsen

Marthe Hagelsteen
Informasjonsavdelingen

Dette brevet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Dokid:
17074975
(14/995-217)

Underretning om vedtak - kommuneplanens arealdel 2017-2030

Postadresse
Viksveien 30, 3530 Røyse
E-post:
postmottak@hole.kommune.no

Telefon:
32 16 11 00

Bankgiro:
2280.40.00058
Hjemmeside:
www.hole.kommune.no

Org. nr:
960 010 833

JEVNAKER
KOMMUNE

Plan og samfunn

Vår ref.: 17/1071-2-SIR
Arkivnr.: L90 &13
Deres ref.: 14/995-104
Dato: 29.06.2017

Ringerike kommune
Postboks 123

3502 HØNEFOSS

MOTTATT 29 JUNI 2017

Svar - Høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017 - 2030, Ringerike kommune

Viser til Ringerike kommunes brev av 19.05.2017 der det åpnes for merknader til kommuneplanens arealdel 2017 - 2030.

Den ekstra satsingen på tilrettelegging for videre vekst ser ut til å legge et godt grunnlag for å møte utfordringene man vil stå overfor de neste årene. Særlig viktig blir det videre arbeidet med samordnet areal- og transportplanlegging, områdeplanen for Hønefoss og regional plan for Ringeriksregionen.

Videre ser Jevnaker kommune frem til et fortsatt godt samarbeid, særlig i forhold til regional utvikling knyttet til vei og bane.

Vennlig hilsen

Sigri Rosø
arealplanlegger

Dokid:
17056867
(14/995-107)

Svar - Høring og offentlig ettersyn av
kommuneplanens arealdel 2017-2030

Jevnaker kommune v/Plan og samfunn
Kirkegata 6
3520 Jevnaker

Epost: postmottak@jevnaker.kommune.no
Telefon:
61 31 57 00

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
Postboks 123, Sentrum
3502 Hønefoss

Dokid:
17067489
(14/995-124)
Oslo kommunes uttalelse

Dato: 16.08.2017

Deres ref:
14/995-104

Vår ref (saksnr):
201702911-5

Saksbeh:
Une Brita Skoe, 23461793

Arkivkode:
511

KOMMUNEPLANENS AREALDEL 2017-2030 FOR RINGERIKE KOMMUNE. OSLO KOMMUNES UTTALELSE

Det vises til mottatt høringsdokument vedrørende ovennevnte med høringsfrist satt til 17.08.2017. Myndighet til å avgi uttalelse til nabokommuners plan- og utbyggingssaker, er av bystyret delegert til byrådet med videredelegering til byråden for byutvikling, jf. byrådets vedtak av 03.07.2001, sak 1360, jf. bystyrets vedtak av 30.05.2001, sak 218.

På vegne av Oslo kommune avgis slik uttalelse:

Oslo kommune viser til brev fra Ringerike kommune 19.05.2017 med forslag til kommuneplanens arealdel på høring. I planforslaget legger Ringerike til grunn et mål om vekst på 10.000 nye innbyggere, fra ca 30.000 i dag til 40.000 i 2030. Kommunen har som mål at 70 prosent av veksten skal tas i Hønefoss-området.

Oslo kommune viser til høringsuttalelse til planstrategi for Ringerike kommune 18.03.2016. Der pekte vi på Ringerikes ansvar, som del av Osloregionens felles bo- og arbeidsmarked, i å legge prinsippene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging til grunn for revisjon av arealdelen. Vi pekte særlig på at hovedveksten i boligbygging bør skje gjennom kompakt byutvikling i Hønefoss og i gjeldende tettsteder som bygger opp under kollektivtransport, sykkel og gange. Å møte utfordringene og mulighetene som ligger i planene for ny E16 og Ringeriksbane på denne måten, vil styrke kommunens konkurransekraft og regionale betydning. En slik utvikling vil samtidig bidra til å redusere personbiltransporten til Oslo, og belastningen på areal, støy, luftforurensning og miljøer med høy kulturhistorisk verdi.

Det er derfor positivt at planforslaget legger vekt på utvikling av Hønefoss som attraktivt bosted, handelsby og regionsenter med vekst i boliger og næring. Planforslaget viser til fortetningsanalysen utført av Rambøll i 2015, som konkluderer med at det er et fortetningspotensial på 6300 boliger innenfor dagens byggesone i Hønefoss. Av planforslaget går det imidlertid frem at størstedelen av de foreslåtte utbyggingsarealene er utenfor Hønefoss-området, og i områder uten godt kollektivtilbud. Dette gjelder blant annet områdene Heradsbygda og Haugsbygd der det foreslås større utbyggingsarealer. Det er derfor vanskelig å se at Ringerike følger opp sitt eget mål om å ta 70 prosent av boligveksten i Hønefoss-området.

Oslo kommune oppfordrer Ringerike kommune til å bruke kommuneplanen til å legge til rette for økt andel utbygging med høy tetthet i Hønefoss. På denne måten vil planen også følge opp Samordnet areal- og transportstrategi for Osloregionen fra 2016, der Ringerike inngår. Vi viser i denne sammenheng også til Kommunal- og moderniseringsdepartements avgjørelse av innsigelse til kommunedelplan Krakstadmarka, der departementet legger vekt på at kommunen har store tomtereserver i godkjente byggeområder og et betydelig fortettpotensial i Hønefoss by.

Det vil videre være viktig at pågående områderegulering for Hønefoss legger opp til gode prosesser for å bygge opp under de samme målene.

Når det gjelder parkering, har planforslaget en bestemmelse om minimum 1,0 biloppstillingsplass pr boenhet i områder definert som senterområde i planen. For senterområder, og Hønefoss sentrum spesielt, anbefaler vi lavere parkeringskrav og differensiering med lavere krav til mindre boliger for utvikling av attraktive, klimavennlige og arealeffektive sentrumsområder. Bruk av maksimumsnorm bør vurderes, slik at det ikke legges til rette for flere parkeringsplasser enn det er behov for.

Hanna E. Marcussen
byråd for byutvikling

Godkjent elektronisk

Kopi til: Byantikvaren, Postboks 2094 Grünerløkka, 0505 OSLO
Bydel Vestre Aker, Sørkedalsveien 150 B, 0754 OSLO
Bymiljøetaten, Postboks 636 Løren, 0507 OSLO
Byrådsavdeling for finans, Rådhuset, 0037 OSLO
Byrådsavdeling for miljø og samferdsel, Rådhuset, 0037 OSLO
Byrådslederens kontor, Rådhuset, 0037 OSLO
Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Postboks 491 Sentrum, 0105 OSLO
Plan- og bygningsetaten, Postboks 364 Sentrum, 0102 OSLO
Vann- og avløpsetaten, Postboks 4704 Sofienberg, 0506 OSLO

RINGERIKE KOMMUNE

Landbrukskontoret

Notat

Til: Guro Li,

Fra: Landbrukskontoret

Kopi:

Saknr.	Løpenr.	Arkivkode	Dato
14/995-163	28309/17	140	25.08.2017

Landbrukskontoertes kommentarer - Kommuneplanens arealdel revisjon 2017- 2030

Viser til høring og offentlig ettersyn etter 1. gangs behandling i Formannskapet. Landbrukskontoret kommer her med noen generelle kommentarer, og har i denne omgang ikke gått inn på enkeltområder, med ett unntak. Hovedsakelig skyldes dette lite ressurser hos oss.

Landbrukskontoret tar utgangspunkt disse tallene i forhold til dyrka og dyrkbar mark:

Fremtidige utbyggingsområder på fulldyrka jord:	115 daa (29 arealer)
Fremtidige utbyggingsområder på overflatedyrka jord:	3 daa (2 arealer)
Fremtidige utbyggingsområder på innmarksbeite:	47 daa (12 arealer)
Fremtidige utbyggingsområder på dyrkbar jord:	650 daa (33 arealer)

Areal avsatt til boligformål der det i dag er fulldyrka eller overflatedyrka jord:	381 daa (196 arealer)
--	------------------------------

På bakgrunn av disse tallene vil landbrukskontoret trekke fram følgende:

- Jordfaglig vurdering (vedtatt av FS 21.04.15, sak 45/15)
I vedtaket fra Formannskapet står bl.a. at temautredningen skal være retningsgivende for arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel, og at retningslinjene for saksbehandling skal innarbeides i kommuneplanbestemmelsene.
Landbrukskontoret ber om at vedtaket følges opp.
- Nasjonal jordvernstrategi
Stortinget vedtok 08.12.2015 å øke ambisjonen i forhold til hva som var foreslått i jordvernstrategien (6 000 daa), og fastsatte det årlige målet for omdisponering av dyrka mark til 4 000 dekar. Stortinget ba regjeringen sørge for at målet nås gradvis innen 2020.

Ringerike har i nasjonal sammenheng en meget god jordkvalitet. Det bør derfor være ekstra viktig for Ringerike kommune å ta hensyn til jordvernet.

- Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) av 07.04.17
I forbindelse med innsigelser i Krakstadmarka konkluderte KMD med at det ikke kunne godkjennes å omdisponere dyrka mark til boligformål på bakgrunn av at kommunen har stor tomtereserve i godkjente byggeområder og et betydelig fortettningspotensial i Hønefoss by.
Dette bør sette føringer i forhold til videre arealutnyttelse i kommunen, og dyrka mark bør ikke bygges ned til fordel for boliger.
- Plattform for samarbeidspartiene i Buskerud fylkesting 2015-2019
I dokumentet er nedfelt overordnede politiske målsetninger. Et av disse er et grønt skifte i Buskerud. Her står bl. a.:
Nullvisjon for tap av matjord. Bygging av fritidsboliger, boliger og næringsbygg på dyrket og dyrkbar jord skal ikke være tillatt. Det åpnes for særskilt politisk behandling når det gjelder fremføring av kritisk infrastruktur, næringsbygg og infrastruktur for å drive skogsdrift og matproduksjon. Ved unntak knyttet til kritisk infrastrukturutfordringer skal erstatningsjord etableres.»
- Ringeriksbanen og E16 (FRE16)
FRE16 og andre veiprosjekter vil i nær framtid føre til nedbygging av hundrevis av dekar dyrka og dyrkbar mark. Dette forsterker viktigheten av ikke å bygge ned ytterligere dyrka og dyrkbar mark, særlig til boligformål.

I høringsuttalelsen til planprogrammet ble følgende punkt lagt til Rådmannens forslag til vedtak: *Erstatning eller kompensasjon for dyrket mark ønskes behandlet tilsvarende som øko-kompensasjon (fysisk kompensasjon) med bakgrunn i at matproduksjon skal opprettholdes på samme nivå som før utbygging.*

Ringerike må vurdere om samme krav skal gjelde for nedbygging av dyrka mark også til andre formål, eks. boligutbygging.

På bakgrunn av punktene over har Landbrukskontoret følgende tilleggskommentarer:

- Dyrka og dyrkbar mark er en minimumsressurs i Norge, Ringerike må ta ansvar siden dette er av landets mest produktive områder. Mindre enn 1 m² gir et brød pr. år. Ved nedbygging av 1 m² forsvinner et brød hvert år i all framtid!
- Ved nedbygging av dyrka og dyrkbar mark er det ikke bare matproduksjon men også arbeidsplasser som går tapt. Eksempelvis kan nevnes Klekken Gartneri, hvor det er foreslått store areal til boligformål. Ved nedbygging her vil det forsvinne en lønnsom bedrift som i dag har annsatt 4,5 årsverk.
- Når det gjelder Nedre Klekken (B19) vil vi påpeke en direkte feil i KU'en knyttet til konsekvensgrad (gul) gitt på jord- og skogressurser. Her leser vi at arealet i hovedsak består av «anna skogdekt fastmark», og at det finnes 16 daa dyrkbar mark. I følge gårdskart består arealet av 16 daa fulldyrka jord. Konsekvensgraden burde helt klart vært rød.

- Det bør åpnes for å ta ut flere arealer med dyrka/dyrkbar mark som er avsatt til boligformål i gjeldende kommuneplan tilbake til LNF på arealer som ikke er blitt regulert eller nedbygd. Det samme gjelder dyrka/dyrkbar mark som er regulert til boligutbygging, men som ikke har blitt realisert.
- Det finnes store arealer i Ringerike som er egnet til boligbygging, men som ikke vil berøre dyrka mark. Så lenge dette er en realitet bør det ikke vær aktuelt å bygge ned matjord til boligformål.

Ringerike kommune

Kommuneoverlegen

Ringerike kommune
Miljø- og arealforvaltning,
Areal og byplankontoret

17.08.2017

Vår ref.: 2014\995

Uttalelse til forslag til ny kommuneplan 2017-2030

Det vises til saksdokument 14/995-104 høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017-20130, dato 19.5.2017.

Vår hjemmel

Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven)
Forskrift om miljørettet helsevern

Uttalelse

Miljørettet helsevern omfatter de faktorer i miljøet som direkte eller indirekte kan virke negativt inn på folkes helse. Disse er fysiske, kjemiske, biologiske og sosiale miljøfaktorer.

Kommuneoverlegen, miljørettet helsevern har vurdert forslag til ny kommuneplan for Ringerike kommune og bemerker at det blir viktig i arealplanarbeidet framover at dette gjenspeiler folkehelsemeldingens satsningsområder på «aktiviteter for alle», «best for barn» og «folkehelsekommunen». Herunder at kommunens planarbeid har fokus på prinsippene om «levende grønne byer», universell utforming, sykkelbykonseptet, ren byluft, tiltak som kan bidra til utjevning av sosiale ulikheter i helse m.m..

Videre ville det vært hensiktsmessig med arealer i by- og tettstedsentrene som har «fleksible» arealbruksformål, f.eks. at det er identifisert arealer som raskt kan omdisponeres til offentlige formål, f.eks. arealer for publikumsbygg og -anlegg, arealer for fysiske aktivitet, sosiale møteplasser, kultur-arrangementer o.l..

Med hilsen e.f.

Unni Suther
Fagansvarlig for miljørettet helsevern
90562030
unni.suther@ringerike.kommune.no

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.

Fra: Jorunn Strømsodd [jorunnstr1@hotmail.com]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]
Kopi: Kristin Bjerkestrand Eid [krbjerke@hotmail.com]; Roy Pedersen [roy.pedersen4@gmail.com]; frodeandresen@outlook.com [frodeandresen@outlook.com]; Tor Eid [tor.eid@outlook.com]; hanne.witso@ffo.no [hanne.witso@ffo.no]; Jorunn Strømsodd [jorunnstr1@hotmail.com]; holm@nordlamell.com [holm@nordlamell.com]; dag.olav.teigland@gabler.no [dag.olav.teigland@gabler.no]
Sendt: 24.08.2017 14:47:08
Emne: Merknad til kommuneplan og vedr. Klekken Gartneri
Vedlegg:

Strømsodd

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
postboks 123, sentrum
3502 Hønefoss

Jorunn og Kåre

Nedre Klekkenvei 3
3514 HØNEFOSS

Kle

kken 24.august 2017

Vi bor i Nedre Klekkenveien, som inntil nå har vært en fredelig og rolig privatvei med 16 oppsittere.

Siste året har utbyggingen av Klekkenhagen startet opp med planlegging om 34 nye boenheter. Vår bolig får blant annet en tre etasjes boligblokk rett utenfor gjerdet vårt på en side. Dette er en helt annen byggestil og virker litt storslagent inn i vårt boligmiljø. I På den andre siden skal det bygges ballbane så å si inntil tomte vår. På den tredje siden har et bolighus fått bruksendring til asylmottak.

Kommunen planlegger utbygging av Nedre Klekkenhagen (ved Heggestubben) med 12 boenheter.

Eksisterende vei er smal og vedlikeholdes av oss som bor her.

Her kreves utbedring og oppgradering for å kunne ta i mot anleggstrafikk og nye innflyttere.

Veien vil få økt biltrafikk med støy og eksos rett utenfor husveggen vår.

Nedre Klekkenveien er allerede hardt belastet etter anleggstrafikken i Klekkenhagen.

Eiendommen vår er "omringet" på alle kanter! Det er ikke slik vi ønsker å bo!

Vi føler også at det vil skje en forringelse av eiendommen vår.

Så blir vi kjent med at kommunen i tillegg planlegger et nytt boligfelt på Klekken Gartneri.

Hva skjer med bygda vår? Haugsbygd har vært kjent som ei god jordbruksbygd, skog, bygdeveier og stier til rekreasjon for alle.

Hvorfor skal det brukes jordbruksarealer til boligformål når man skal verne om åker og eng?

I Buskerud Fylkeskommune fra 2015 foreligger et vedtak om dette!

Både Klekkenhagen, Nedre Klekkenhagen og Klekken Gartneri er dyrkamark.

Vi mener at så lenge det finnes tilgang på tomter som egner seg til boligbygging, bør man skjerme jordbruksområdene. Vi er gjort kjent med at Ringerike kommune fortsatt har store områder som skulle kunne disponeres til boligformål.

Distriktet vårt er under stor endring med tanke på togbane, ny vei og boligutbygging både i og utenfor sentrum.

Vårt ønske er at bygda fortsatt får leve!

Sett en stopper for "rasering" av dyrkamark!

Dette er så viktig å tenke igjennom før ev. vedtak gjøres!

Med hilsen Kåre og Jorunn Strømsodd
Bjarne Berger (nabo på Kjellstad)

HØRINGSUTKAST MARS 2017

KOMMUNEPLAN RINGERIKE

Jeg minner om at det er et igangværende, lovlig grustak på min eiendom, gnr 52 bnr 1. Grustaket ligger innenfor det som er betegnet som «Sikringssone – Område for grunnvannsforsyning H120» i forslag til bestemmelser.

Forholdet mellom grunnvann og grusuttak på min eiendom er regulert gjennom en særskilt, bindende avtale av 15. mars 1985 mellom kommunen og grunneier. Avtalen er undertegnet av ordfører og godkjent av kommunestyret.

Avtalen omfatter et sett med klausuleringsbestemmelser som i form og innhold kan sidestilles med en reguleringsplan. Klausuleringsbestemmelsene har vært på høring i offentlige etater, de er kartfestet og soneinndelt, og de har konkrete bestemmelser knyttet til de ulike sonene.

Disse bestemmelsene gir tillatelse til grusuttak på hele min eiendom i det klausulbelagte området, så lenge dette skjer i samsvar med krav i bestemmelsene, som f.eks. tillatt kotehøyde og bestemmelser om lagring av drivstoff. Bestemmelsene setter ingen grenser for maksimalt uttaksvolum, og har ingen begrensning når det gjelder tid og varighet.

Sett på denne bakgrunn vil det være korrekt å markere min eiendom som område for masseuttak. Jeg ber derfor om at den del av klausuleringsområdet som berører min eiendom, også markeres som «Område for råstoffutvinning» på kommuneplankartet.

Støa, 12. august 2017

Hans A. Støen

Dag Olav Teigland
Nedre Klekken vei 21
3514 Hønefoss

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret,
postboks 123, sentrum,
3502 Hønefoss

Sendt via e-post: postmottak@ringerike.kommune.no

Klekken, 24. august 2017

Merknader til kommuneplanens arealdel – Klekken Gartneri.

Jeg viser til forslaget til revidert kommuneplan som er ute på høring med høringsfrist 25. august 2017.

Vi ble nylig klar over at eier av Klekken gartneri har søkt om å få etablere eneboligtomter på gartneriet, og at kommunen så langt ser ut til å være positiv til prosjektet.

Det skal også være inngått en form for avtale om salg av gartneritomten til en utbygger.

Med den allerede iverksatte utbygging av Klekkenhagen og foreslåtte og godkjente utbygging i Nedre Klekkenhagen, vil vårt nærområde i løpet av nær fremtid få 47 nye boenheter. Vi ser med stor bekymring på den type bebyggelse og utnyttelsesgrad kommunen faktisk godkjenner for utbyggerne.

Med plan om ytterligere utbygging av Klekken gartneri til boligformål, vil dette lille området gå fra et godt, rolig eneboligstrøk i landlige omgivelser til et tettsted med alt for mange boenheter av en type som ikke passer inn i det etablerte villaområdet.

Vi som bor her, gjør nettopp det fordi det er et rolig og godt boligstrøk og mener det blir en forringelse av våre eiendommer – spesielt dersom utnyttelsesgraden økes slik kommunen tilsynelatende ønsker.

Området er et godt landbruksareal og det er i dag gartneridrift på eiendommen, dog ikke av samme omfang som på 1970/80-tallet. Det er med bekymring jeg ser at det har blitt enklere å bygge på dyrket mark – og med en utnyttelsesgrad som langt overgår det som ville passe inn i eksisterende bebyggelse. (Nedre Klekkenhagen er dyrket mark).

Dette er med på å ødelegge det flotte kulturlandskap vi har rundt oss.

Når det gjelder veien, Nedre Klekken vei, er denne bekostet og vedlikeholdt av oss som bor her i dag. Fremtidig vei vil bli mye mer belastet, med den allerede vedtatte utbygging. Her har vi ikke fått høre noe fra utbygger eller kommunen.

Som nabo og beboer i området siden 1960- tallet, henstiller vi kommunen til å hensynta eksisterende beboere/miljø, og ikke godkjenne bebyggelse som vil føre til en vesentlig fortetting på svært kort tid.

Jeg vil også påpeke at eier av Klekken Gartneri har søkt kommunen om å omregulere tomten for å bygge ENEBOLIGER.

Jeg blir derfor sterkt bekymret over å ha fått gjengitt uttalelser som kommunens ansatte kom med under åpen dag den 17.08 hvor det synes som om de støtter utbygger i en vesentlig høyere utnyttelsesgrad enn det opprinnelig selger har ønsket. Jeg vil anse at dette er et brudd på kommunens plikt til først og fremst å ivareta innbyggerne og ikke utbyggerne.

Det er for øvrig ikke lenge siden Fylkesmannen fikk medhold i at utbyggere i Ringerike ikke fikk omdisponere dyrket mark til boligområde. Jeg kopierer derfor inn Fylkesmannen i Buskerud for å varsle om at Ringerike Kommune igjen forsøker å bryte den nasjonale jordverstrategien.

Jeg krever at kommunen tar hensyn til eksisterende beboere/miljø, og ikke godkjenner bebyggelse som vil føre til en vesentlig fortetting.

Med vennlig hilsen

Dag Olav Teigland (s)

Kopi:

Fylkesmannen i Buskerud (fmbupost@fylkesmannen.no)

Ringerike kommune
Att: Miljø- og Arealforvaltning
Postboks 123, Sentrum
3502 HØNEFOSS

Hønefoss, 22. august 2017

Innspill til høring av kommuneplan - innspill 76

Vi viser til innspill innsendt 12.10.2012 angående del av eiendommen gnr. 49, bnr. 1 og uttalelse fra Ringerike kommune datert 11.11.2010.

Det var svært overraskende at området likevel ikke er foreslått omdisponert til bolig ved rullering av kommuneplanen. Slik grunneier har oppfattet tidligere korrespondanse har kommunen klart signalisert at området vil bli frigitt til bolig, men at omdisponeringen måtte avvente rullering av kommuneplanen.

Rullering av kommuneplanen var forutsatt gjennomført innen kort tid etter at innspillet ble innsendt og grunneier har derfor tålmodig avventet formell behandling.

Rullering av kommuneplanen er i ettertid stadig blitt utsatt og grunneiers tålmodighet har medført at endret arealbruk ikke lenger anbefales (til tross for tidligere uttalelser).

For grunneier oppleves dette som svært uheldig da han etter å ha avfunnet seg med kommunens svært sene saksbehandling nå opplever at tidligere lovnader ikke følges opp.

I kommunens svarbrev (10/36-65, datert 11.11.2010) er det stadfestet at området ligger i LNF-område i kommuneplan som et C-område i JAV for Ringerike. Det opplyses at Landbruksmyndighetene har signalisert at arealet kan frigis til annet enn landbruk, og det bekreftes at Fylkesmannen langt på vei har forpliktet seg til å ikke komme med innsigelser.

Etter møter mellom kommunen, grunneier og Tronrud Eiendom ble innspill oversendt i oktober 2012 for omdisponering av arealet i fm rullering av kommuneplanen.

Arealet som søkes omdisponert er ca 14,5 mål og ligger inneklemt mellom boliger syd for Veien skole:

- Jordsmonnet består av tung leirjord i øvre del og langs kanten mot tomtefeltet Veienkollen. Langs veien opp til Veien skole er det sandjord som er tørkesvak med lett sandholdig leire mellom disse.
- Jordforholdene gjør «stykket» avhengig av vanning, noe som er vanskelig på grunn av inneklemt plassering mot boligområde.
- Arrondering av området gjør det vanskelig å kjøre med store maskiner da det blir «dobbeltkjøring» som gir «finkjørt jord» på tung leire. Det dannes en skorpe og hardt lag på overflaten under spiring.

Ut fra opplysning fra Grethe Tollefsen har nå området fått oppdatert status til A-område i JAV for Ringerike. Grunneier er ukjent med begrunnelsen for denne endringen og kan ikke se fra

sak 15/1067 hva som danner grunnlaget for endret status for dette området med de vanskelige forhold for dyrkning som beskrevet

For grunneier oppleves det som urimelig at svært tålmodig venting på behandling av innspill (7 år) medfører at grunnforutsetningene endres uten varsel og innspillet derved ikke er anbefalt medtatt videre.

Vi ber derfor om at kommunens tidligere anbefaling opprettholdes og at området gis status som fremtidig boligområde i kommuneplan.

Med vennlig hilsen

Tronrud Eiendom AS

Ellen Grønlund
Utviklingsdirektør

Mobiltelefon: 95 73 38 66
E-post: ellen@tronrudeiendom.no

Kopi til:
Ole Aasen (e-post: ole@liabu.no).

Kommentar til Ringerike Kommunes Arealdel 2017 - 2030:

Nymoen Vel er opptatt av Nymoens ve og vel. **Statens Vegvesens planer for traseen E16 Eggemoen – Nymoen** vil kunne få stor betydning for vår framtid dersom den øvre traseen blir valgt. Den vil fjerne 15 eneboliger øst for eksisterende E16 mot Hensmoen.

Generelt:

Trasevalg som ender nord for Nymoen (alt. 4 og 1C) vil gjøre massive inngrep på Nymoen da det er beregnet opp til 12000 daglige bilpasseringer gjennom Nymoen.

Dette vil på sikt føre til en veibredde på 20 m (4 felt) + gang og sykkelvei i tillegg til eksisterende E16 som planlegges til lokaltrafikk Hensmoen. **D.v.s totalt 6 felt!**

I tillegg vil støyen øke og som sagt opp mot 15 bebodde hus fjernes. Som Statens Vegvesen så viselig fortalte oss under møtet i Ringerike Rådhus i Hønefoss i fjor ville E16 aldri bli lagt slik den ble lagt gjennom Nymoen 40 år tilbake. Nå har de og Ringerike Kommune anledning til å gjøre det rett denne gangen!

Nymoen Vel's tilsvar til Ringerike Kommuneplans arealdel for 2017 - 2030:

Vi støtter primært alternativene 1A/1B subsidiert 1D., gjennom Nærstadmarka.

Dagens støy er allerede svært skjemmende for mange av beboerne i området og denne økning vil være svært ugunstig for trivsel og livskvaliteten for de berørte beboerne og må unngås. Nymoen blir omringet av trafikkmaskiner som også vil forringe verdien av boligene i området. Et alternativ til dette valget er å senke E16 ned i kulvert/tunnel igjennom Nymoen eller eventuelt legge E16 ned i en ravine gjennom Nærstamarka slik at veien går "rundt" Nymoen.

Selv om alternativene 1A og B krever fundamentering av bropilarer til en 1700 m lang bro vil disse alternativene gi mindre tap av naturressurser og **er det beste foretrukende alternativet for beboerne på Nymoen.** Dette vil i tillegg begrense økning av trafikk igjennom Nymoen da majoriteten av trafikken reiser videre sørover mot Oslo/Kristiansand.

Tilleggskommentar:

Ifbm evt. forslag om flytting av kryss ut/inn Hensmoen Industri området ned til Halvbakkjorden kan det gjennomføres selv med en gjennomføring av alternativene 1 A og B.

Uansett avgjørelse på trasevalget i planprosessene framover ønsker vi i Nymoen Vel å bli holdt løpende orientert som "part" i prosjektet.

Vi regner det som selvsagt at ved en avgjørelse mot alternativene 4 eller 1C vil det lages en konsekvensanalyse for tettstedet Nymoen som vi får tilgang til.

Hvis det går mot alt. 4 eller 1C håper vi fortsatt at det kan vurderes å legge traseen Kryss Halvbakkjorget – Nymoen SYD i NY trase utenom dagens trase som har delt Nymoen i to adskilte deler og økt støyplogen for mange slik at livskvaliteten er betydelig svekket.

KOMMENTAR TIL KOMMUNEDELPLAN. «61. BOLIGER VÅGÅRD».

Nymoen Vel er, i forbindelse med innspill til revidering av kommunedelplan for Ringerike, kjent med at eier av gnr. 90 bnr. 1 har foreslått et areal på ca. 30 dekar omdisponert til boliger. Området ligger i direkte tilknytning til eksisterende boligfelt på Vågård.

Av høringsutkast til kommunedelplankart revidert mars 2017, fremgår det at nevnte innspill ikke er tatt med videre i kommuneplanen. **På vegne av Nymoen Vel foreslås boligfeltet inntatt i revidert kommuneplan med følgende bakgrunn:**

Foreslått omdisponering vil medføre en positiv utvidelse av eksisterende boligområdet på Vågård og vil i tillegg ligge nært til arbeidsplassene på Hensmoen.

Videre vil boligområdet kunne bli svært viktig for beboerne på Nymoen dersom Statens vegvesen skulle gå for øvre trase for ny E16 Eggemoen – Nymoen, siden dette vil medføre innløsning av ca. 15 boliger på Nymoen. Mange har sterk tilknytning til området og miljøet, og vil se det som svært positivt å ha muligheten til å etablere seg i nærområdet. Dette alternativet vil for de fleste på Nymoen være bedre enn å flytte ned til Hønefoss sentrum.

Barna vil fortsatt sogne til Ullerål skole som jo er en satsningsskole i Ringerike Kommune.

Konklusjon:

Vi håper Ringerike Kommune vil kunne støtte oss i valg av trase. Ikke begå den samme feil som "forrige" gang hvor Nymoens ønsker IKKE ble tatt til følge.

Mvh

Jan Thorleif Lafton

Formann i Nymoen Vel

Hensveien 20, 3516 Hønefoss

Tlf. 916 00 737

Jan.lafton@gmail.com

Tyristrand 5.september 2017

Ringerike kommune, Miljø- og arealforvaltning

postmottak@ringerike.kommune.no

Kopi til:

Ordfører (kjell.b.hansen@ringerike.kommune.no)

Merknader til revisjon av kommuneplanens revisjon - Arealdelen

Tyristrand LandsByforening har hatt møte, takker for utsatt høringsfrist og har følgende kommentarer til saken.

Generelt – Kommuneplanens høringsdel ang kommuneplanens arealdel er ikke enkelt å forholde seg til hvis en ikke kjenner prosessen som skjer på kommuneplan. Som kommunens "vanlige innbyggere" skulle vi ønsket oss en tydeligere presisering på *hva som er de konkrete utfordringer i 2017 for vårt område*.

Spesielt – er vi opptatt av Rv 35 som er vår hovedfartsåre tvers igjennom Tyristrand sentrum. Antall innbyggere vokser raskt, slik det er antatt og vedtatt skal skje. Arealdelens forslag til nye utbyggingsområder i Tyristrand sammen med tidligere godkjente utbyggingsarealer, gir Tyristrandsamfunnet kapasitet til en betydelig boligbygging i mange år fremover. Det betyr større ferdsel på Rv 35 av kjørende, syklende og gående. Spesielt er vi opptatt av våre mange barn som må krysse Rv 35 til og fra skolen. Vi er også opptatt av å unngå nye barrierer som stenger for trygg og miljøvennlig transport i Tyristrand sentrum, samt til og fra områdene rundt. Den planlagte parsellen av Rv 35 gjennom sentrum vil bli en slik barriere.

Tyristrand vil spesielt kommentere og henstille Ringerike kommune til å videreformidle dette behovet til Statens vegvesen med hensyn til å forlenge sykkelstiene både mot Nakkerud og mot Ask, samt se på en annen løsning for den planlagte parsellen av Rv 35 gjennom Tyristrand.

Videre vil vi i vår kommentar vise til vårt [brev av 29.08.2013](#) som var LandsByforeningens innspill til Kommuneplanens arealdel i 2013. Beklageligvis kan vi ikke finne dette igjen i årets høring, ei heller har vi fått respons på vårt innspill som Tyristrand LandsByforening har lagt mye arbeid i. Bl.a. gjelder dette

Trivsel – utvikling – et bedre sted å være

Tyristrand Landsbyforening
Nedre Fegrivei 39,
3533 Tyristrand
post@tyristrand.no
Org. Nr. 983 991 173

«Gjestebudsmøtet» som ble arrangert i Klokkegården etter invitasjon fra kommunen. Med bakgrunn i vedtatte arealplan for Tyristrand har dette problemområdet etter 4 år, blitt både større og tydeligere etter som presset på arealet vokser mht trafikanter på Rv 35.

Vi ber om at brevet leses på nytt og vi ber om at saken behandles både faglig og politisk i 2017, og før arealdelen sluttbehandles. Vi stiller gjerne opp og dokumenterer problemstillingen.

Vedlegg:

Brev 23-Innspill_KPL_NyRv35_TyristrandSentrum.pdf

Dropbox-kobling: https://www.dropbox.com/s/1hdoklctzbawu88/Brev%2023-Innspill_KPL_NyRv35_TyristrandSentrum.pdf?dl=0

Vennlig hilsen

Tyristrand LandsByforening

A handwritten signature in blue ink that reads "Lisa Holm Odden". The signature is written in a cursive, flowing style.

Styreleder

HØRINGSUTTALELSE I FORBINDELSE MED REVISJON AV KOMMUNEPLAN VEDTATT 30.APRIL 2015

KOMMENTAR TIL VEDTATTE PRIORITERTE STEDER I AREALDELEN

Vi registrerer at Veme ikke er med blandt de prioriterte stedene i planenes arealdel. Etter vår oppfatning er det en rekke forhold som taler for at Veme/ Kvernvollen bør med her.

Stedet er nær Hønefoss og har god veiforbindelse ved Hallingdalsveien. For tiden er det lite eller ingen bygging av nye boliger i Veme-bygda. Forutsetninger for utvikling er imidlertid til stede, og det vil da være naturlig å legge til rette for å styrke Kvernvollen-området som bygdesenter. Stedet har en stor bensinstasjon med bilforretning, veikro og ligger nær inntil Veme kirke. Bygda har i dag ikke kommunal kloakk. Ved Kvernvollen og i umiddelbar nærhet er det 50 – 100 boliger uten tilfredsstillende kloakkløsninger.

Det foreligger vedtatt reguleringsplan for et mindre boligfelt på Kvernvollen (02.02.2011). Imidlertid er søknad om utviding av dette feltet avslått. Det er arealer her som egner seg godt for boliger, bl.a. et område nord for jernbanelinja på hovedsaklig fjellgrunn som grunneier er interessert i å legge ut til tomter.

Det ligger således godt til rette for boligbygging på Veme. Dette vil kunne gi gode løsninger for vann og kloakk for eksisterende bebyggelse samtidig som det vil åpne for utvikling av bygda. Boligbygging er nødvendig for å kompensere for reduksjon i folketall i bygda som følge av redusert sysselsetting i jord og skogbruk.

Vi mener at slik utvikling på Veme/ Kvernvollen vil være i hele Ringerikes interesse. I tillegg til å bidra til samfunnsmessig gode løsninger knyttet til vann og kloakk, vil det styrke tilbudet til den store turiststrømmen gjennom bygda, det vil styrke grunnlaget for kulturliv f. eks knyttet til idrettslaget og menigheten, og det vil gjøre det mer attraktivt for unge som ønsker å videreføre bygdas lange tradisjoner innen jord- og skogbruk.

På denne bakgrunn ber vi om at Veme/Kvernvollen tas med blandt de prioriterte stedene i kommuneplanens arealdel, og at det legges til rette for at bygda fortsatt kan være et levende lokalsamfunn.

Hvis det ikke skulle være tilslutning til vårt forslag, ber om en klargjøring av hvordan kommunen ser på de utfordringer som vi her har pekt på.

Veme 24/8 2017

For Veme menighetsråd ved

Eli Reidun Fagerås, Harald Fagerås, Håkon Håkonsen.

Fra: Øystein Nordbø [oystein.nordbo@hadeland-energi.net]

Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi:

Sendt: 24.08.2017 12:14:07

Emne: Arealplan Hensmoen.

Vedlegg:

Til

Areal- og byplankontoret.

Vil med dette sende et innspill i saken om grustak på Hensmoen.

Det populære friluftsområdet på Hensmoen må settes tilbake til Landbruk, natur- og friluftsområde i den nye arealplanen.

Videre grustak utover det området Myrvang AS har fått konsesjon på er ikke forsvarlig. Se for øvrig alle innspillene som kom inn under høringen av reguleringen i mai 2017.

Hensmoen må derfor ivaretas av Ringerike kommune gjennom planprosessen ved å avsette Hensmoen til et LNF-område i arealplanen.

Mvh

Øystein Nordbø

Talsperson

Vågård Vel

Virusfri. www.avast.com

Ringerike kommune

Areal- og byplankontoret,

Pb 123 Sentrum

3502 Hønefoss

postmottak@ringerike.kommune.no

Øyangen, 12. august 2017

Merknader til Kommuneplanens arealdel 2017 – 2030, høringsutkast mars 2017 med frist 25. august 2017.

Øyangen Vel er en velforening på Krokskogen i områdene rundt Øyangen og Ringkollen (heretter kalt ØV). Foreningen har i dag 200 aktive medlemmer hvor hvert medlem representerer én hytte.

Våre merknader er viktige for ØVs medlemmer spesielt, men vi antar at våre merknader er like aktuelle for alle hytteeiere innenfor markagrensa til Ringerike kommune.

ØV har siden august 2013 fulgt med på arbeidet med revidert arealplan for kommunen og argumentert for revidering på to saksområder;

- **Saksområde 1: Strøm, fjerne forbudet i revidert arealplan og åpne for dispensasjonsrelatert saksbehandling iht. Markaloven**
- **Saksområde 2: Hyttestørrelse mht. en forsiktig kvadratmeter utvidelse (ekstra soverom, vaskerom etc.)**

ØV ønsker at kommuneplanen skal åpne opp for en mulighet til å gi dispensasjon for punktene ovenfor der dette ikke kommer i konflikt med Markalovens bestemmelser og intensjon.

Det er svært viktig for ØV at kommunen legger lovgivers intensjon og forarbeider til grunn for arealplandelen som omfattes av Markaloven og ikke lokale særinteresser.

Vi vil nedenfor begrunne våre merknader og vise til Markaloven og forarbeidene til Stortinget og Odelstinget.

Våre merknader er gruppert som følger

1. Aktuell paragraf i høringsutkast mars 2017 ØV har merknader til.
2. Lovgivers (Stortinget/Odelstinget) intensjon og forarbeider med Markaloven.
3. Lovgivers dispensasjon på strøm til hytter på Damtjern.
4. Merknader til innlegging av strøm generelt
5. Fra 2020 er det vedtatt forbud mot fossil oljefyring, riktignok ikke hytter
6. Merknader til arealgrenser for hyttebebyggelse i marka.

I tillegg er det vedlagt en presentasjon som summerer dette skriv. Om ønskelig stiller ØV gjerne opp i møte med kommunen for en åpen diskusjon og gjennomgang av presentasjonen og dette dokument.

1. Aktuell paragraf i høringsutkast mars 2017 ØV har merknader til.

§7 Hensynssoner

- Båndleggingssone – Båndlegging etter lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markalova) H735_N

Merknader fra ØV er relatert til det som er merket med gult i klippet fra høringsutkastet. Det som ikke er markert med gult støttes av ØV.

Båndleggingssone – Båndlegging etter lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markalova) H735_N

Innenfor Marka kan det bare tillates tiltak som er ledd i tradisjonell landbruksdrift. Oppføring av nye hytter tillates ikke. Det tillates heller ikke fradeling til slikt formål. Forbudet gjelder også bygge- og anleggstiltak som for eks. garasjer, uthus, grillhytter o.lign. tilbygg til hytter og uthus, gjerder, veger, parkeringsplasser, kraftledninger, **innlegging av strøm**, vann, avløp, brygger og dominerende verandaer/fyllinger og alle typer bygninger.

Dersom det gis dispensasjon i Marka for å utvide hytter, skal total hyttestørrelse etter utvidelsen ikke bli større enn 60 m² BRA i tillegg til et overbygg til inngangsparti e.l. inntil 10 m² BRA, og tilsvarende ett uthus på inntil 10 m² BRA der tiltakene ikke vil være til ulempe for landskaps-, natur- eller friluftsverdier. **Dersom eiendommen ligger innenfor 100-metersbeltet til vann og vassdrag, skal total hyttestørrelse ikke bli større enn 50 m² BRA, inkludert eventuelt overbygg, og tilsvarende ett uthus på inntil 10 m² BRA.**

Uthus og lignende er ikke unntatt fra kravet om saksbehandling. I de deler av Marka som er tilnærmet uberørt av hytter, skal en ikke tillate økt bruksareal eller endret byggestil.

I området rundt Ringkollen kan det tillates mindre tiltak som er ledd i videreutvikling av friluftsanleggene. Ved større og vesentlige tiltak kreves planprosess som følger plan- og bygningsloven.

2. Lovgivers (Stortinget/Odelstinget) intensjon og forarbeider med Markaloven.

ØVs utgangspunkt for våre to saker er

- at Markaloven mest mulig «alene» må være styrende.
- at forvaltningen av Markaloven skal være basert på forarbeidene til loven som tydelig uttrykker lovgivers intensjon

Nedenfor er sitater fra Markaloven, forarbeidene og innstillinger ifm. loven gjengitt og slik ØV forstår disse sitater bør forbudet mot innlegging av strøm fjernes fra revidert arealplan og erstattes med en dispensasjonsrelatert saksbehandling iht. Markaloven.

Markaloven har to sentrale paragrafer som berører våre saksområder.

- §5. Forbud mot bygge- og anleggstiltak
- §15. Dispensasjon

Markaloven i seg selv åpner opp for en dispensasjonsrelatert saksbehandling.

Loven sier:

- Kan gi varig eller midlertidig dispensasjon, og det kan settes vilkår for dispensasjonen.
- Kan gi dispensasjon **dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir vesentlig tilsidesatt, og fordelene** ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være **klart større enn ulempene** for friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser.
 - Det heter eksplisitt at dette vil kunne være aktuelt i forbindelse med **hytter eller etablerte lokalsamfunn i Marka**
- **skal ikke være til hinder** for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå

Sitat fra forarbeidet til Odelstinget, Ot.prp.nr23 (2008-2009)

- innenfor lovens formål skal det tas hensyn til **etablerte lokalsamfunn og tradisjonelt hytteliv** i Marka. Loven er derfor **ikke til hinder** for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge- og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå.
- side 47 i forarbeidene sier: «Det **bør** kunne gis dispensasjon for mindre tiltak på eller i forbindelse med eksisterende bebyggelse til lovlig bruk, for eksempel for å få bedre sanitærløsninger eller en mer tidsmessig planløsning **dersom dette ikke har negativ betydning for naturkvaliteter og friluftslivskvaliteter i området**. Dette vil for eksempel kunne være aktuelt i forbindelse **med hytter.**»

Sitat slutt.

Sitat fra innstillingen fra energi- og miljøkomiteen, O. nr. 58 (2008-2009), side 13.

- «Andre bygge- og anleggstiltak, boenheter, **hytter** m.m.
Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at det **må tas hensyn til etablerte lokalsamfunn og tradisjonelt hytteliv i Marka**. Loven skal ikke være til hinder for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge- og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller **enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå**.
Flertallet viser til at det også må tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål, som landbruk og annen næringsvirksomhet.
Flertallet mener at dersom lokalmiljø skal bestå som en del av kulturen, **må mulighetene for tiltak og virksomhet sikres**. **Tiden forandrer krav til boareal og en families normale behov**.
Flertallet viser til at store deler av Marka ligger utenfor det offentlige vann- og kloakknettet, og det **må være rom for forbedringer** av de sanitære forhold i tråd med utviklingen av teknologiske løsninger. (...)»

Sitat slutt.

Lovgiver ønsker bruk og gjerne mer bruk av marka. Og lovgiver er klar på at hyttene er en del av marka og kulturarven. Og for å opprettholde marka og kulturarven skal det gis dispensasjon til mindre utbedringer som omtalt ifm. Markaloven og forarbeidene.

Markalovens intensjon er at loven ikke skal være til hinder for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå.

Se dette i sammenheng med Damtjern-saken gjengitt nedenfor.

3. Lovgivers dispensasjon på strøm til hytter på Damtjern.

I februar 2014 gir KLD, Klima og miljødepartementet, dispensasjon etter markalovens §15 for omsøkt el-tilknytning av hytter ved Damtjern, Ringerike kommune. Vedtaket i KLD er begrunnet med at hensynene i Markalovens formålsbestemmelse ikke blir nevneverdig tilsidesatt og at fordelene for tiltakshaver er klart større enn ulempene for friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser.

Saken er gjengitt på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/klage-pa-vedtak-om-innlegging-av-strom-i/id752055/>

- Begge Fylkesmenn (Buskerud og Oslo&Akershus) mente at innlagt strøm ikke er omfattet av begrepet «enkelt hytteliv».
- KLD var uenig i det og sier følgende;
 - Sett hen til normal hyttestandard ellers i samfunnet, mener departementet at **innlegging av strøm er forenelig med enkelt hytteliv** på et tilfredsstillende nivå.

- Departementet viser til at man kan få lys fra og utenfor hyttene også uten el-tilknytning. Fylkesmannen nevner selv parafin og solcellepanel. I tillegg kan man bruke dieselaggregat. De alternative lyskildene vil ha tilnærmet samme konsekvenser for opplevelsesverdien. I tillegg kan disse ha andre negative konsekvenser, som estetisk sjenanse (solcellepanel) og støy og lukt (dieselaggregat).

Slik ØV forstår KLD sin konklusjon ble spørsmålet hos KLD hvorvidt

- inngrepene i naturen ble store eller ikke
- innlagt strøm var uforenlig med Stortingets forståelse av hva en markahytte skal være.

Når KLD i saken på Damtjern overprøver begge Fylkesmenn så tydelig ved å henvise til lovgivers intensjon med Markaloven og gir dispensasjon bør dette gi presedens for andre hytteområder i Ringerike og forbudet mot innlegging av strøm bør av denne grunn fjernes fra revidert arealplan og erstattes med en dispensasjonsrelatert saksbehandling iht. Markaloven.

4. Merknader til innlegging av strøm generelt

ØVs argumentasjon for å gi hytter mulighet for dispensasjon til el-tilknytning sammenfaller med Ringerike kommunes hovedmål 1.3 i gjeldende kommuneplan av 2007 som sier følgende:

Hovedmål 1.3: Sikre kulturarven og naturens mangfold

- Konkret delmål: Stabilisere forbruket av elektrisitet og fossilt brensel
- Hvordan nå målene?
 - Stimulere til økt bruk av alternative energikilder og energibærere.

ØVs erfaring tilsier at bruken av fossilt brensel ser ut til å øke betydelig da hyttene nå anskaffer egne energianlegg der fossilt brensel utgjør en betydelig andel av produsert energi. Mange hytter kan ikke klare seg med solcellepaneler alene pga. at mange hytter ligger i lange perioder i skyggen for sola. I tillegg er det ikke mulig å drive en hel hyttes behov for strøm kun via solprodusert strøm og fossilt brensel vil dessverre være nødvendig i tillegg til sol.

ØV er ikke kjent med om kommunen har stimulert til alternative energikilder siden 2007 og derfor er arbeidet og teksten i revidert arealplan viktig mht. å kunne oppnå et minimum forbruk av fossilt brensel og her er el-tilknytning det aller viktigste virkemiddel kommunen kan stimulere til dersom Markaloven kan gi dispensasjon.

Utfordringen som både ØV og Ringerike kommune står ovenfor mht. å redusere forbruk av fossilt brensel, lydstry fra aggregater etc. er at teknologien nå er blitt så bra at en hytte kan få nødvendig energi uten å ha el-tilknytning. Men dette gir økt forurensing på alle måter ved bruk av fossilt brensel i kombinasjon med solceller. En ofte glemt forurensing er lydforurensingen fra aggregater. ØV skulle tro at lydstry er en stor forurensing mht. allmuens opplevelse av marka.

Det brennes og lagres «store» mengder fossilt brensel i hyttene i marka og la oss presentere et realistisk bilde ved bruk av ØV nestformanns (Helge Bukkvold) hytte og dennes «uønskede» energikilder

- Parafin
 - Oppvarming ved «Ring hytta varm» (fjernstyring av parafinovner)
 - Vedlikeholdsvarme under oppholdet på hytta
 - 2x 175 liters tanker under hytta
 - Forbruk er 350 – 400 liter pr. år avhengig av bruksdøgn
- Gas
 - Komfyr og kjøleskap
 - Varmtvann til dusj/vask/oppvask
 - Grill
 - Toalett (forbrenningstoalett)
 - Forbruk er 120-140 kg
- Bensin
 - Aggregat for lading av batteri seint høst, vinter og tidlig vår.
 - Starter automatisk basert på batterispenningen
 - Forbruk er ca. 100-120 liter
- Solcelleanlegg med stor batteribank
 - Sol kun April – Okt
- 220V i hytta som gir alle muligheter

Dette er forbruket til en nybygd hytte fra 2012 der man egentlig ikke savner el-tilknytning pga. ny teknologi er tatt i bruk.

Ved å generalisere litt og nedjusterer det fossile fotavtrykk pr. medlem i ØV og seer på det totale forbruk hos ØVs medlemmer så begynner fossilt brensel å utgjøre en større miljøutfordring enn hva vi ønsker.

- Øyangen vel har 200 aktive medlemmer
 - Hvis hvert medlem bruker
 - Parafin: 50 liter gir det 10.000 liter pluss uhellsutslipp totalt i ØV
 - Gas: 40 kg gir det 8.000 kg totalt
 - Bensin: 30 liter gir det 6.000 liter totalt

ØV tror at disse anslag på forbruk pr. hytte er noe i underkant av det faktiske gjennomsnittlige forbruk pr. i dag, men i mangel av eksakt statistikk kan dette være et utgangspunkt for hva vi tror er minimum forbruk.

Skalerer vi dette opp til Ringerike kommune med sine ca 4000 hytter, de fleste ligger innenfor LNF men utenfor Markalovens område og de ca. 3200 hytter som omfattes av Markaloven i alle berørte kommuner blir det fossile forbruk stort og økende. ØV ønsker å redusere vårt eget fossile fotavtrykk til et minimum. Det opplagte er da å se om el-tilknytning av hyttene kan gjøres innenfor Markalovens bestemmelser og intensjon. Så lenge Norge fortsetter med vann som energikilde er el-tilknytning av hyttene en ren miljøgevinst.

Uten el-tilknytning vil forbruket av fossilt brensel øke til dels dramatisk etter hvert som hyttene renoveres på energiområdet, ref. beskrivelse av Helge Bukkvolds forbruk over. ØV ser at hyttene stort sett renoveres ved et generasjonsskifte for eier av hyttene. Yngre eiere forbruker mer energi og det behovet dekkes stort sett gjennom fossilt brensel som hoved energi-kilde. Solenergi benyttes i all hovedsak til belysning mens resten drives med fossil energi.

Lydstøy fra aggregater er økende og lydstøy er kanskje det som mest griper inn i allmuens opplevelse av marka der man forutsetter fred og ro og ikke et «knurrende» aggregat.

Så lang har vi argumentert for alle fordeler med å tillate el-tilknytning, men ØV er også klar over at en el-tilknytning vil kunne gi ulemper som

- Ulovlig beboelse
- Potensielt øket utslipp av gråvann etc.
- Visuell forurensing ved utelys etc.
- Økt forbruk av strøm, men dette er neppe et problem så lenge strømmen er produsert med vannkraft

Men, vi mener at fordelene med el-tilknytning klart kompenserer for potensielle ulemper. Ikke minst siden dagens teknologi muliggjør å installere ønsket funksjonalitet i hyttene som om man var tilkoblet ved å produsere sin egen energi basert på fossilt brensel og sol.

ØV eller kommunen kan vanskelig stoppe teknologiutviklingen, og hytteeierne er jo selv «herre i eget hus» og slik sett kan vi kun arbeide for å begrense bivirkninger av hver enkelt hyttes valg for energikilder.

Slik teknologien er i dag og slik den utvikler seg ser vi i ØV at innlagt ren strøm er eneste alternative løsningen som kan hindre en økende og utstrakt bruk av fossilt brensel på hyttene i vårt område.

Alternative energikilder basert på fossilt brensel kan med rimelighet ikke forbys, det vil iallfall være tilnærmet umulig å følge opp. En hytte som da er tilkoblet el-nettet vil kommunen ha en miljømessig kontroll på.

ØV tror at hvis Ringerike kommune tilrettelegger og «stimulerer» til el-tilknytning av hytter der Markaloven kan gi dispensasjon vil vinsten være stor for alle parter.

Man kan kanskje dra en parallell til el-bilen da den neppe hadde vært en vinner i bilmarkedet uten Statlig stimulering og tilrettelegging.

Avslutningsvis vil ØV invitere kommunen til en visning av de muligheter som ny teknologi gir ved en befaring på hytta til Helge Bukkvold. Dette er en hytte som da ikke trenger tilknytning til el-nettet men ved å gjøre det fjernes all fossilt brensel fra hytta og marka.

5. Fra 2020 er det vedtatt forbud mot fossil oljefyring, riktignok ikke hytter

Regjeringen har nå formelt vedtatt at det vil bli forbudt å bruke fossil oljefyring til oppvarming av boliger og yrkesbygg fra 2020.

Forbudet er tverrpolitisk forankret og i 2012 vedtok Stortinget et klimaforlik der forliket går inn for et forbud mot fyring med fossil energi i 2020.

I juni 2017 ble oljefyringsforbudet vedtatt av regjeringen.

Forbudet er utformet slik:

Det blir forbudt å bruke mineralolje til oppvarming av boliger og bygg fra 1. januar 2020.

Med oppvarming mener man oppvarming av rom, ventilasjonsluft og varmt tappevann.

Det er noen bygningstyper som er foreslått unntatt fra forbudet: dette er fritidsboliger og fyrstasjoner utenfor strømmettet, driftsbygninger i landbruket, midlertidige bygninger, bygninger som har produksjon som hovedformål.

ØV ser at forbudet sannsynligvis vil gjøre det «vanskeligere» og mer tungvint for hytteeiere å få tak i fyringsolje og av den grunn kanskje begynne å bruke mer forurensende fossilt brensel til oppvarming av hytter.

Hvis så skjer er det lite ønskelig sett fra ØV og vi ser at el-tilknytning av hytter fjerner denne «trussel».

6. Merknader til arealgrenser for hyttebebyggelse i marka.

ØV støtter forslaget i høringsutkastet om å øke de generelle arealgrensene for bebyggelsen på en hytteeiendom til 60m² BRA + 10m² BRA overdekket veranda o.l. + 10m² BRA for uthus bod, men vi har noen forslag til endringer og presiseringer.

I høringsutkastet er det foreslått at «de gamle arealreglene» fortsatt skal gjelde innenfor 100-metersbeltet langs vann og vassdrag, og i «de deler av Marka som er tilnærmet uberørt av hytter». ØV mener at disse begrensningene bør fjernes slik at de samme reglene gjelder i hele kommunens område innenfor Markagrensen. Vår hovedbegrunnelse for dette er at det vil være vanskelig å vurdere hva som er vann og vassdrag - hvor liten må «myrputten» eller bekken være før det ikke er vann eller vassdrag? Og hvor er det «tilnærmet uberørt av hytter»? Like regler i hele området forenkler saksbehandling, det gir eierne forutsigbarhet, og eventuelle negative konsekvenser vil i verste fall være marginale.

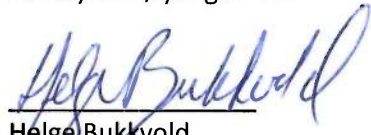
Det er en rekke hytteeiendommer som i dag har et større bygningsareal enn de foreslått arealgrensene. For å unngå diskusjoner om arealer på erstatningsbebyggelse, ønsker vi at det tas inn i planbestemmelsene at erstatningsbebyggelse tillates oppført med de samme arealene som eksisterende bebyggelse. Dette kan være aktuelt etter brann, eller ved helt eller delvis nybygg for å få en tilfredsstillende teknisk standard som omtalt i Markaloven, lavere energibruk og/eller bedre

arealutnyttelse. Mange av hyttene i Marka ble bygget for 50-60 år siden og det er en del hytter som står på dårlig grunnmur el.l.

Som et eksempel på en vellykket erstatningsbebyggelse kan vi kanskje se på endringene på Helge Bukkvolds hytte i 2012 som vist i vedlagte presentasjon.

Øyangen, 12. august 2017

For styret i Øyangen Vel

Helge Bukkvold
Nestleder

Epost: helge@bukkvold.no

Mob: 911 36 245

Vedlegg: Powerpoint presentasjon som speiler dette skriv.

Merknader fra Øyangen vel
ifm.

Kommuneplanen arealdel 2017-2030,
høringsutkast mars 2017
med frist 25. august 2017.

Øyangen Vels (ØV) merkander

Båndleggingssone – Båndlegging etter lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markalova) H735_N

Innenfor Marka kan det bare tillates tiltak som er ledd i tradisjonell landbruksdrift. Oppføring av nye hytter tillates ikke. Det tillates heller ikke fradeling til slikt formål. Forbudet gjelder også bygge- og anleggstiltak som for eks. garasjer, uthus, grillhytter o.lign. tilbygg til hytter og uthus, gjerder, veger, parkeringsplasser, kraftledninger, **innlegging av strøm**, vann, avløp, brygger og dominerende verandaer/fyllinger og alle typer bygninger.

Dersom det gis dispensasjon i Marka for å utvide hytter, skal total hyttestørrelse etter utvidelsen ikke bli større enn 60 m² BRA i tillegg til et overbygg til inngangsparti e.l. inntil 10 m² BRA, og tilsvarende ett uthus på inntil 10 m² BRA der tiltakene ikke vil være til ulempe for landskaps-, natur- eller friluftsverdier. **Dersom eiendommen ligger innenfor 100-metersbeltet til vann og vassdrag, skal total hyttestørrelse ikke bli større enn 50 m² BRA, inkludert eventuelt overbygg, og tilsvarende ett uthus på inntil 10 m² BRA.**

Uthus og lignende er ikke unntatt fra kravet om saksbehandling. I de deler av Marka som er tilnærmet uberørt av hytter, skal en ikke tillate økt bruksareal eller endret byggestil.

I området rundt Ringkollen kan det tillates mindre tiltak som er ledd i videreutvikling av friluftsanleggene. Ved større og vesentlige tiltak kreves planprosess som følger plan- og bygningsloven.

Merknader fra ØV er relatert til §7 Hensynssoner og det som ØV har merknader til er merket med gult i klippet fra høringsutkastet til venstre.

Øyangen Vels (ØV) summering

ØV har siden august 2013 jobbet med revidert arealplan for kommunen og argumentert for revidering på to saksområder;

- **Saksområde 1: Strøm, fjerne forbudet i revidert arealplan og åpne for dispensasjonsrelatert saksbehandling iht. Markaloven**
- **Saksområde 2: Hyttestørrelse mht. en forsiktig kvadratmeter utvidelse (ekstra soverom, vaskerom etc.)**

ØV ønsker at kommuneplanen skal åpne opp for en mulighet til å gi dispensasjon for punktene ovenfor der dette ikke kommer i konflikt med Markalovens bestemmelser og intensjon.

Det er svært viktig for ØV at kommunen legger lovgivers intensjon og forarbeider til grunn for arealplandelen som omfattes av Markaloven og ikke lokale særinteresser.

Vi vil nedenfor begrunne våre merknader og vise til Markaloven og forarbeidene til Storting og Odelstinget.

Bakgrunn

- Årsmøtet 2013 i Øyangen Vel ba styret jobbe med revidert arealplan mht. strøm og hyttestørrelse
- Gjeldende arealplan er fra 2007 (dvs. før Markaloven ble vedtatt)
 - I store områder er det forbud mot strøm, særlig innen LNF
 - Ringerike har ca 4000 hytter, de fleste ligger innenfor LNF men utenfor Markalovens område
- 30. august 2013: To saker meldt inn til revidert kommuneplan i Ringerike
 - Sak 13/1025
 - Sak 1: Strøm, fjerne forbudet og åpne for dispensasjonsrelatert saksbehandling
 - Sak 2: Hyttestørrelse mht. en forsiktig m2 utvidelse (ekstra soverom, vaskerom etc.)
- Øyangen Vels utgangspunkt i sakene er
 1. at Markaloven mest mulig «alene» må være styrende
 2. at forarbeidene til loven uttrykker lovgivers intensjon og er dermed et viktig grunnlag for forvaltningen av loven.

Eksisterende arealplan

Sitat fra gjeldende kommuneplan av 2007.

- *Hovedmål 1.3: Sikre kulturarven og naturens mangfold*
 - *Konkret delmål: Stabilisere forbruket av elektrisitet og fossilt brensel*
 - *Hvordan nå målene?*
 - *Stimulere* til økt bruk av alternative energikilder og energibærere

Øyangen Vels kommentarer:

- *bruken av fossilt brensel ser ut til å øke*
- *ØV er ikke kjent med at noen stimulering er gjort fra kommunens side.*
- *ØV antar at Hovedmål 1,3 videreføres og derfor er arbeidet med revidert arealplan viktig*

Markaloven

- **Markaloven § 5.** *Forbud mot bygge- og anleggstiltak*
- **Markaloven § 15.** *Dispensasjon*
 - kan gi varig eller midlertidig dispensasjon, og det kan settes vilkår for dispensasjonen.
 - dispensasjon kan bare gis **dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir vesentlig tilsidesatt**, og **fordelene** ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være **klart større enn ulempene** for friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser.
 - Det heter eksplisitt at dette vil kunne være aktuelt i forbindelse med **hytter eller etablerte lokalsamfunn** i Marka
 - Hyttene er en del av det etablerte lokalsamfunn i Marka
 - Loven skal ikke være til hinder for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller **enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå**

Markaloven

Sitat fra forarbeidet med Markaloven

- **Ot.prp.nr.23 (2008-2009)**
 - Innenfor lovens formål skal det tas hensyn til **etablerte lokalsamfunn og tradisjonelt hytteliv i Marka**. Loven er derfor **ikke til hinder** for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge- og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå.
- - side 47 i forarbeidene: "Det **bør** kunne gis dispensasjon for mindre tiltak på eller i forbindelse med eksisterende bebyggelse til lovlig bruk, for eksempel for å få bedre sanitærløsninger eller en mer tidsmessig planløsning **dersom dette ikke har negativ betydning for naturkvaliteter og friluftslivskvaliteter i området**. Dette vil for eksempel kunne være aktuelt i forbindelse med hytter...»

Marakaloven

Sitat fra Innst. O. nr. 58 (2008-2009).

- Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner s. 13 (Alt nedenfor er sitat):*

«Andre bygge- og anleggstiltak, boenheter, hytter m.m.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at det **må tas hensyn til etablerte lokalsamfunn og tradisjonelt hytteliv i Marka**. Loven **skal ikke være til hinder** for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge- og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller **enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå**.

Flertallet viser til at det også må tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål, som landbruk og annen næringsvirksomhet.

Flertallet mener at dersom lokalmiljø skal bestå som en del av kulturen, må **mulighetene for tiltak og virksomhet sikres**. **Tiden forandrer krav til boareal og en families normale behov**. Flertallet viser til at store deler av Marka ligger utenfor det offentlige vann- og kloakknettet, og det **må være rom for forbedringer** av de sanitære forhold i tråd med utviklingen av teknologiske løsninger. (...)»

KLD om Damtjern saken

 Regjeringen.no

Søk

Søk

Tema ▼ Dokument ▼ Aktuelt ▼ Departement ▼ Regjering ▼

Du er her: Forsiden • Tema • Klima og miljø • Friluftsliv •

[Del/tips](#) [Skriv ut](#)

Klage på vedtak om innlegging av strøm i hytter ved Damtjern i Ringerike kommune

Klage på vedtak om innlegging av strøm i hytter ved Damtjern i Ringerike kommune

Klima- og miljødepartementet

TEMA

Friluftsliv

Brev | Dato: 27.02.2014

Mottager:

Kari Nilsen Raaer og Tore Raaer

Linjeveien 39

1089 OSLO

Vår referanse: 14/254

Klima- og miljødepartementet gir dispensasjon etter markaloven § 15 for omsøkt el-tilknytning av hytter ved Damtjern i Ringerike kommune. Vedtaket er begrunnet i at hensynene i markalovens formålsbestemmelse ikke blir nevneverdig tilsidesatt og at fordelene for tiltakshaver er klart større enn ulempene for friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser. Dispensasjonen forutsetter at tilknytning fysisk skjer slik som oppgitt i saksforberedelsen.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/klage-pa-vedtak-om-innlegging-av-strom-i/id752055/>

Damtjern saken

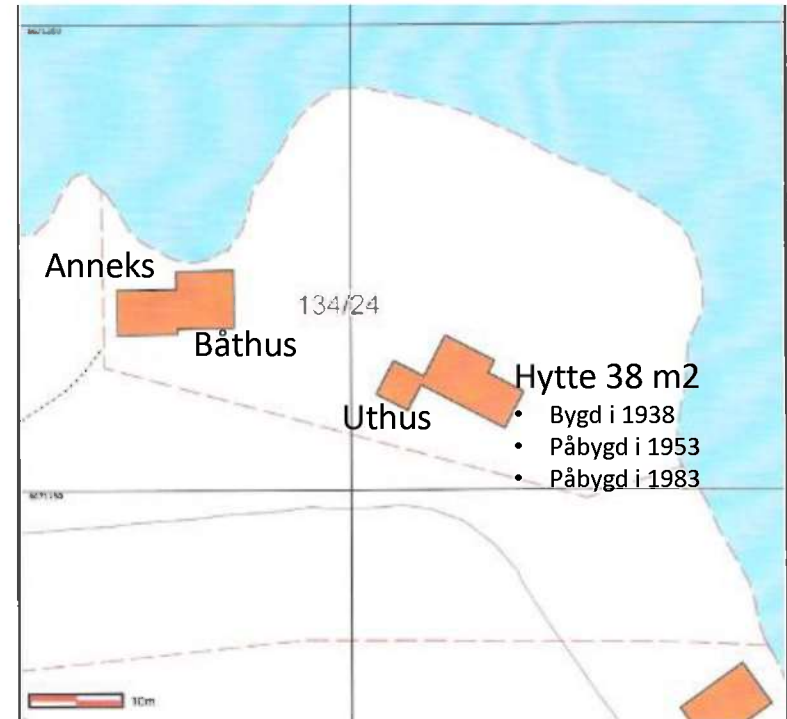
- Begge Fylkesmenn (Buskerud og Oslo&Akershus) mente at innlagt strøm ikke er omfattet av begrepet «enkelt hytteliv».
- KLD var uenig i det:
 - «Sett hen til normal hyttestandard ellers i samfunnet, mener departementet at innlegging av **strøm er forenelig med enkelt hytteliv** på et tilfredsstillende nivå'.»
 - «Departementet viser til at man kan få lys fra og utenfor hyttene også **uten el-tilknytning**. Fylkesmannen nevner selv parafin og solcellepanel. I tillegg kan man bruke dieselaggregat. De alternative lyskildene vil ha tilnærmet samme konsekvenser for opplevelsesverdien. I tillegg kan disse ha andre **negative konsekvenser**, som estetisk sjenanse (solcellepanel) og støy og lukt (dieselaggregat).»
- Spørsmålet hos KLD ble hvorvidt
 - inngrepene i naturen ble store eller ikke
 - innlagt strøm var uforenlig med Stortingets forståelse av hva en markahytte skal være.
- Bør KLDs dispensasjon tas inn i arealplanen som en «norm» i revidert arealplan?

Lovgivers ønske

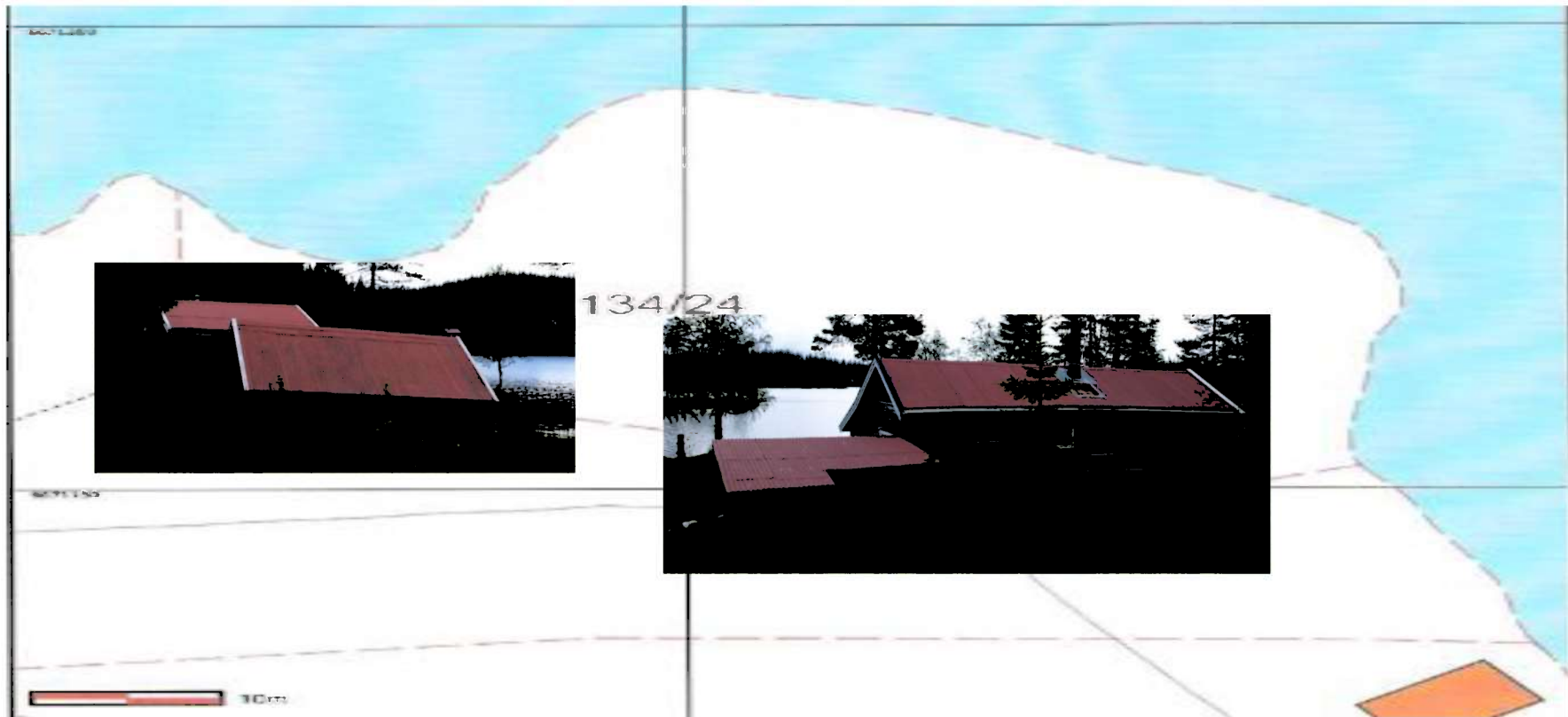
Lovgiver ønsker bruk og gjerne mer bruk av marka

- Hyttene i marka
 - er en del av marka og kulturarven
 - er store brukere av marka som friluftsområde
 - er interessert i vernetiltak for å opprettholde lokalmiljø
- MEN
 - dårlige løsninger for hyttene over tid gir mindre bruk av hytter og marka
 - gode løsninger gir mer bruk
- Gode løsninger «krever» energi ref. Helge Bukkvolds hytte på Jonsetangen **(Se neste bilder)**
 - Med gml. hytte var vi i marka ca. 20 netter i året
 - Med ny hytte er vi 60-70 netter i året
 - Riving og nybygg ble godkjent av Fylkesmann i Buskerud 2012
 - Påminnelse om Markalovens intensjon
 - Loven **skal ikke være til hinder** for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge og anleggstiltak som er nødvendig for å **opprettholde** disse etablerte lokalsamfunnene eller **enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå**

Gml. bebyggelse: Rett før Jonsetangen

Gml. bebyggelse: Utsikt utover vannet

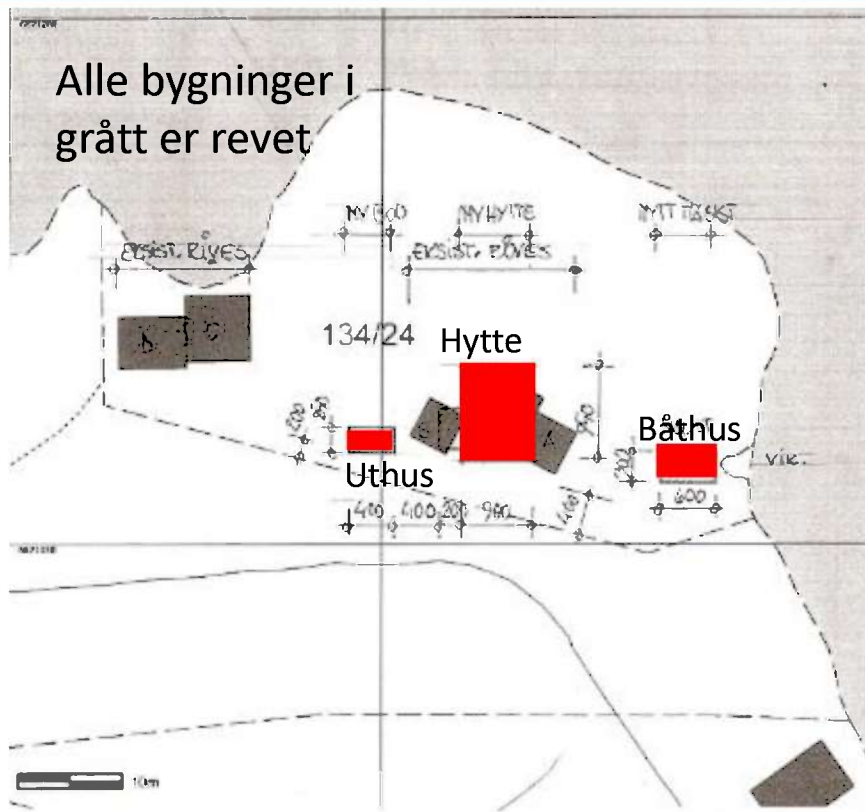
Gml. bebyggelse: Utsikt inn fra vannet

Gml. bebyggelse - utsikt inn fra vannet

Ny bebyggelse: Situasjonskart

ØV støtter forslaget om 60m² BRA hytte + 10m² BRA overdekket veranda o.l. + 10m² BRA for uthus/bod.

- 100-metersbeltet bør fjernes
 - hva er vann og vassdrag - hvor liten må myrputten eller bekken være før det ikke er vann eller vassdrag?
 - «tilnærmet uberørt av hytter»?

Er dette et eksempel på en vellykket erstatningshytte?

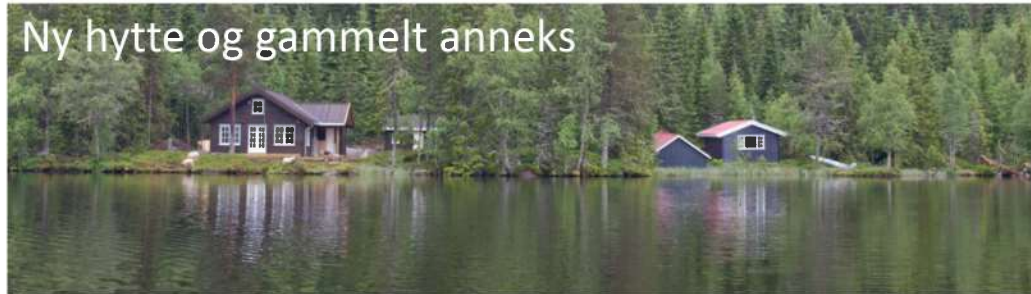
- ØV foreslår at erstatningsbebyggelse tillates oppført med de samme arealene som eksisterende bebyggelse.
 - aktuelt etter brann, eller ved helt eller delvis nybygg for å få en tilfredsstillende teknisk standard som omtalt i Markaloven, lavere energibruk og/eller bedre arealutnyttelse.
 - Mange av hyttene i Marka ble bygget for 50-60 år siden. Vedlikehold/utbedringer kreves pga. dårlig grunnmur, slitasje etter vær og vind
- evt. negative konsekvenser er marginale.

Nye løsninger er bra for marka

Opprinnelig bebyggelse

Ny hytte og gammelt anneks

Ny hytte

Hyttas «uønskede» energikilder

- Parafin – oppvarming/vedlikeholdsvarme av hytta
 - Ring hytta varm
 - 2x 175 liters tanker under hytta
 - Forbruk er 350 – 400 liter avhengig av bruksdøgn
 - Gas
 - Komfyr og kjøleskap
 - Varmtvann til dusj/vask/oppvask
 - Grill
 - Toalett (forbrenningstoalett)
 - Forbruk er 120-140 kg
 - Bensin
 - Aggregat for lading av batteri hele vintersesongen
 - Starter automatisk basert på batterispenningen
 - Forbruk er ca. 100-120 liter
 - Solcelleanlegg med stor batteribank
 - Sol kun April – Okt
 - 220V i hytta som gir alle muligheter
- Øyangen vel er 200 aktive medlemmer
 - Hvis hvert medlem bruker
 - Parafin: 50l -> 10.000 l pluss uhellsutslipp
 - Gas: 40kg -> 8.000kg
 - Bensin: 30l -> 6.000l
 - Ringerike har ca 4000 hytter, de fleste ligger innenfor LNF men utenfor Markalovens område
 - Markaloven omfatter ca. 3.200 hytter i alle kommuner
 - Bruk av fossilt brensel er økende og faren for utslipp er definitivt tilstede
 - Lydstøy fra aggregater er økende

Hyttas «uønskede» energikilder

- Trenger hytta tilkoblet strøm for å ha komfort?
 - Nei, ikke med dagens teknologi, full 220V inne i hytta.
 - Alt som er mulig med innlagt strøm er mulig med alt. energi som vist
 - KLD brukte dette i dispensasjonen på Damtjern
- Bør myndighetene tilrettelegge for
 - et alternativ til fossilt brensel
 - Snart forbud mot oppvarming med parafin, hva brenner folk da?
 - en fjerning/redusering av lydstry fra aggregater
 - Ref arealplan fra 2007
 - har Ringerike kommune **stimulert** til å redusere utfordringene?
 - har Fylkesmenn **stimulert** til endringer av praksis?
- El-bilen i Norge er en suksess pga. tilretteleggelse fra myndighetenes side
 - Neppe pga. folks miljøbevissthet

Brannsikring

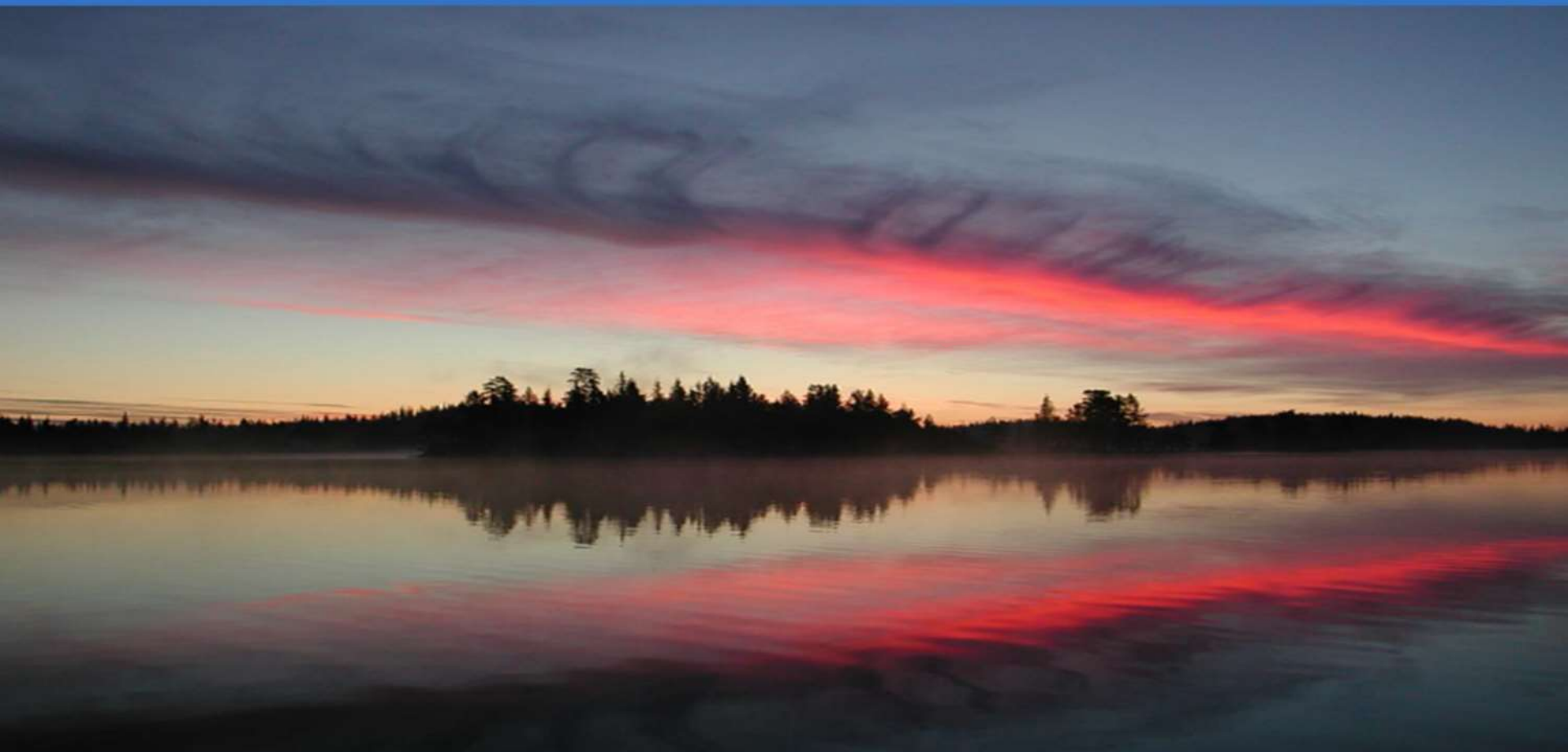
- Brannvesenet skal iht. plan inspisere hyttene i marka
 - Svært mange hytter i marka vil/bør/kan få fyringsnekt
 - mange røykrør gjennom vegger og tak «uten» isolasjon
 - piper er felleferdige
 - Burde myndighetene stimulere til innlegging av strøm for å bedre brannsikringen?

Summering

- Det er mye som taler for og mot en oppmykning av arealplanen mht. strøm til hyttene
 - KLD er klar på at fordelene er større enn ulempene på Damtjern.
 - alternativet fossilt brensel er uønsket
- Strøm der det er mulig iht. Markaloven
 - fjerner/eliminerer/reducerer ulempene med fossilt brensel som energikilde inkl. lydstry
 - sikrer friluftslivets opplevelser av marka
- Har kommune/fylke et tilrettelegger ansvar?
 - Ja, vi føler det.
 - Dagens **forbudslinje** er lite hensiktsmessig og foreldet mht. teknologisk alternativ
 - Spørsmålet er ikke om hyttene skal ha strøm men hvordan de ordner seg med strøm
 - Dagens forbudslinje ender i uregulerte løsninger og er ute av kontroll

Øyangen i solnedgang

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
Postboks 123
3502 Hønefoss

Åsa 18/08 -2017

SAK: Innspill/merknader til kommuneplanens arealdel – Åsa

Åsa Vel viser til kommuneplanens arealdel, samt dialog med Grethe Tollefsen og Stefan Bakken den 17/8. Åsa Vel har følgende merknader til kommuneplanen:

Bakgrunn:

Politisk og administrativ ledelse i kommunen har oppfordret Åsa til å komme med innspill og planer for hvordan man ønsker utviklingen av bygda. Bygdas innbyggere tok denne oppgaven seriøst, og i regi av Åsa Vel ble prosjektet «Åsa 2030» iverksatt med økonomisk støtte fra det offentlige og fra Sparebankstiftelsen. Det ble hyret inn profesjonell hjelp. Etter meget godt og grundig arbeid ble det i juni 2016 lagt fram konkrete planer for stedsutviklingen i Åsa – i form av rapporten «Åsa Vel – Åsa 2030». Rapporten spesifiserte aktuelle områder for framtidig boligbebyggelse.

Innspillet fra Åsa Vel ble behandlet i formannskapet 15/11-2016, og det ble vedtatt å ta forslaget med videre i kommuneplanens arealdel. I vedtaket prioriteres utbygging i de midtre områdene i bygda - rundt skolen og butikken.

Forslaget i kommuneplanen hvor innspill fra Åsa Vel - Åsa 2030 er utelatt:

I fremlagt forslag til kommuneplanens arealdel kan ikke Åsa Vel se at det er lagt inn noe fra vår rapport om stedsutviklingen i Åsa, og aktuelle områder for boligbygging. Dette synes vi er uforståelig med tanke på vedtaket i formannskapet, og de signaler som ble gitt fra politikere/administrasjon i forbindelse med presentasjonen av rapporten. Rapporten «Åsa 2030» har konkrete planer for områder som er godt egnet for framtidig boligbebyggelse. Rapporten er også godt forankret blant innbyggerne gjennom aktiv deltakelse i prosessen.

Hvorfor bør Åsa prioriteres for vekst i kommuneplanen?

Flere forhold peker i retning av at kommunen bør satse på utvikling i Åsa og økt boligbygging.

Det etableres ny kloakkledning i Åsa med tilknytning til Monserud renseanlegg – med dette vil framtidig kloakking være løst på en meget god måte. God utnyttelse av ny kloakkledning bør også være i kommunens interesse.

Steinsfjorden Montessoriskole ble startet opp høsten 2016 – for å sikre et godt elevgrunnlag til skolen er det viktig å åpne opp for økt boligbygging i bygda.

Åsa Vel mener bygda har en god beliggenhet i forhold til Ringeriksbanen som vil komme. Det blir kort avstand både til jernbanestasjonen i Sundvollen og i Hønefoss. Åsa vil ha en sentral beliggenhet når ny vei og jernbane kommer, og synes som et meget aktuelt område å satse på videre framover. Vi mener utvikling i Åsa vil være et meget godt supplement til veksten som kommer i Hønefoss sentrum. Det er viktig at kommunen har gode alternativer for tilflyttere som ønsker å bo mer landlig, men samtidig sentralt.

Åsa Vel har blitt kontaktet av utbyggere som er interessert i å utvikle stedet med nye boliger. Dette må klart tolkes som at bygda er et attraktivt område for videre utvikling og vekst.

Vi er meget positive til forslaget i kommuneplanen om småbåthavn på Grantopp.

Forslag til framtidig utvikling Åsa:

Åsa Vel mener at kommunen bør legge inn flere områder for boligbygging i kommuneplanen. Vedlagt følger vårt innspill til områder som bør legges inn. Forslagene er klarert med aktuelle grunneiere som stiller seg positive. Innspillene er i samsvar med rapporten «Åsa 2030» og i tråd med vedtaket fattet av formannskapet 15/11-16. Åsa Vel mener også at kommunen bør vurdere områder ved Åsa Øst og Åsa Vest for videre utvikling - i tråd med forslagene i rapporten fra «Åsa 2030».

Med vennlig hilsen

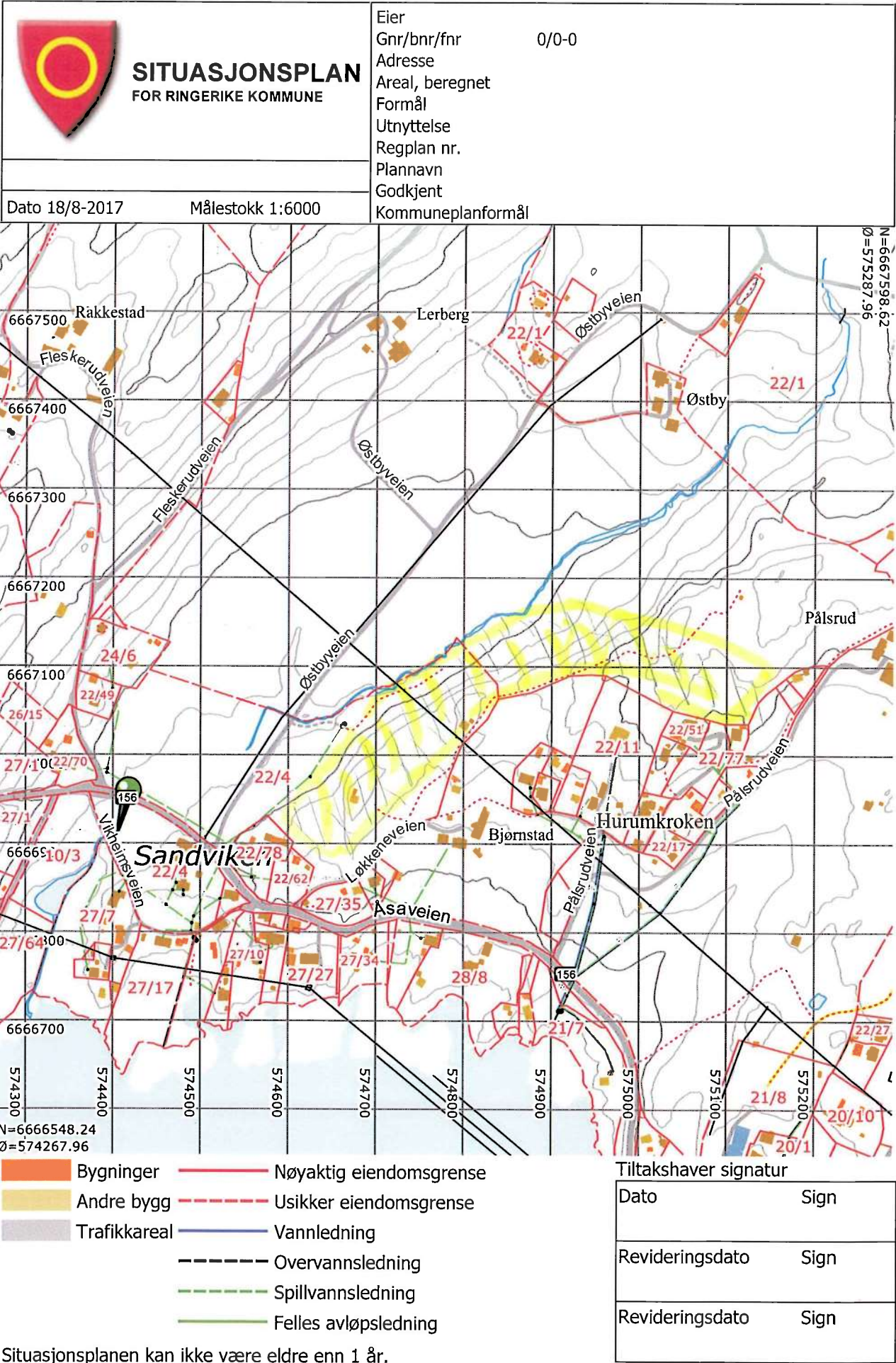
Åsa Vel

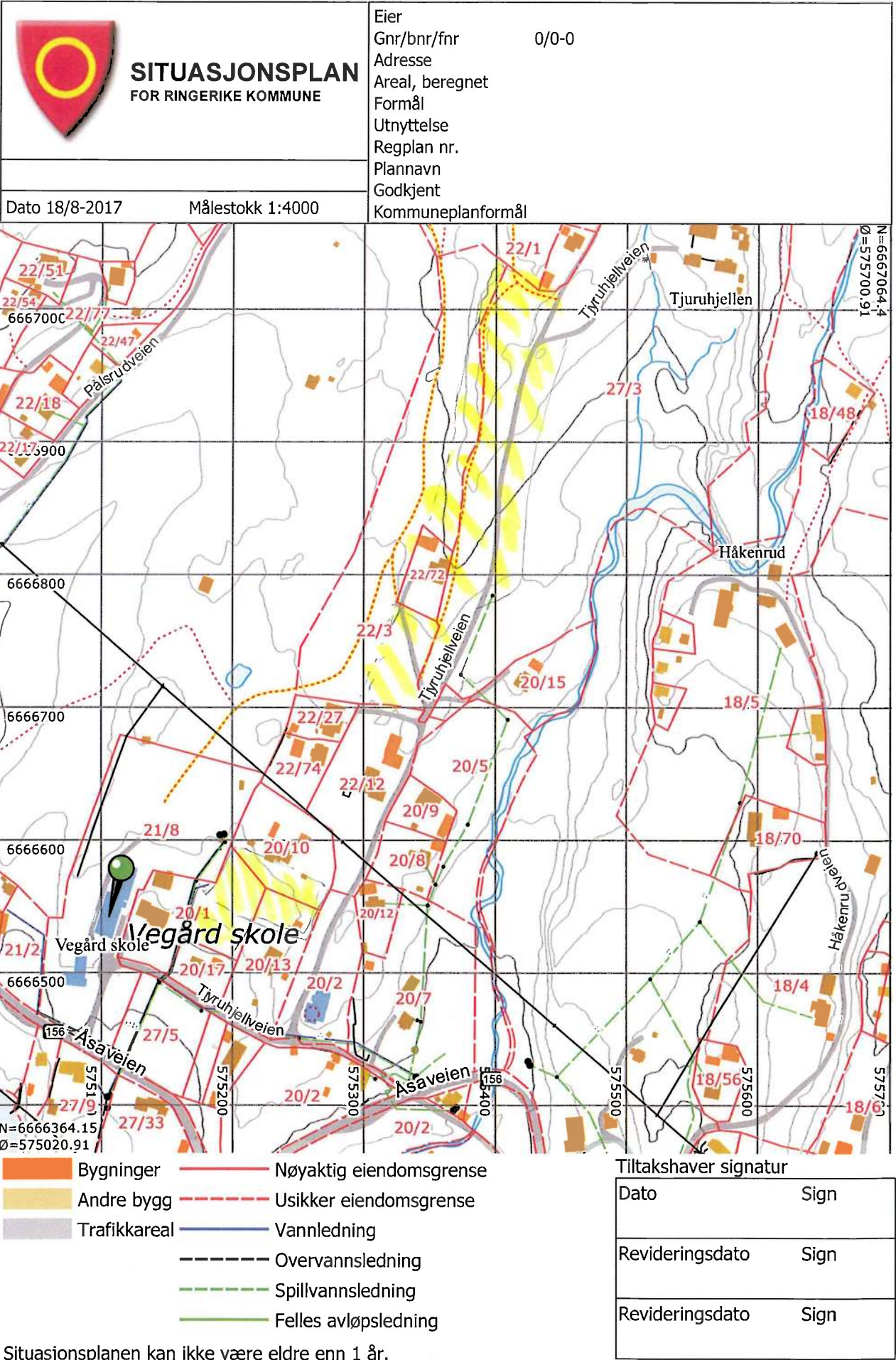
Anders Skarsgard

Leder

Vedlegg:

Åsa Vel – forslag til nye områder for boligbygging

Innspill til kommuneplanens arealdel

Dette innspillet fra MDG til kommuneplanens arealdel konsentrerer seg om Ringerikes rike grusforekomster med tilhørende grunnvannsressurser og friluftslivs- og naturverdier. Forekomstene er gruppert på mange langstrakte rygger, furumoer, især nord for Hønefoss. Disse forekomstene er dels av internasjonal, nasjonal og regional betydning, noe som igjen betyr at bevaringen og utnyttelsen av dem er særlig viktig i et overordnet perspektiv som kommuneplanens arealdel skal være.

1 Vi foreslår derfor at kommunen utarbeider en egen oversikt over natur- og friluftslivsverdiene som så langt mangler i temautredningen Masseforvaltning, vedtatt i formannskapet 18.08.2015. Om ikke kartleggingen av alle relevante verdier er fullstendig på de områdene som loven krever, bl.a. er ikke Friluftsloven nevnt, må dette arbeides med for å fullføre. Tillatelser for omfattende masseuttak må ikke gis før dette er i orden.

Nå er Norge ikke særlig dyktig på å ta vare på sine grusressurser. Regionsgeologen Sven Dahlgren tok nylig opp dette i et foredrag for Buskerud fylkesting og sa der at Norge faktisk er en sinke i slike saker. Om vi går til Sverige, er det der lagt en avgift på uttak og ellers begrensninger for bevaring for ettertiden. Det er derfor på tide med en ny nasjonal politikk, men hvorfor kan ikke Ringerike gå foran?

2 Derfor mener MDG at Ringerike kommune må endre på sin praksis med å gi altfor romslige tillatelser for masseuttak av grus, og at vi nå har en gylden anledning til å sette en ny standard. Det må da også stilles strengere krav til opprydding og deltakelse fra tiltakshavers side med reelle avbøtende tiltak. (MDG har tidligere sendt inn høringsinnspill til to grusuttak på Hensmoen og på Kilemoen. Disse sakene utdyper vårt standpunkt og derfor er de to høringsuttalelsene også lagt ved her som påminnelse.)

MDG har allerede tatt opp en sak om henholdsvis en geopark lagt til Hensmoen og en lokalisering av et geoinformasjonssenter. Dette er overlevert til administrativ behandling via verbalforslag, opprinnelig fra oss i 2016, og har sammenheng med Ringerikes spesielle kvartærgeologiske historie med store oppdemninger under siste istid. Gjennom de siste 50 årene, helt fra funnet i 1966 av en 48000 år gammel furustokk, er det gjort flere interessante funn, og det er pekt undervisningsverdier og vitenskapelig interesser knyttet til Hensmoen-området, sist nevnt av limnologen dr. philos Dag Hongve i et brev til kommunen 12.3 2017.

3 MDG vil foreslå at det arbeides planmessig også i denne arealplanen for at en geopark og et slikt vitensenter opprettes. Det vil da også være på sin plass å ta opp igjen arbeidet med å lokalisere et landskapvernomsråde, noe som ble foreslått av prof. Kåre Elgmork allerede i 1974.

Konklusjon: Bevaringen av de ressursene vi her har pekt på, må følges opp av en planmessig og eventuell skånsom utnyttelse av dem. Det er nå lagt opp til en svært høy utvinningstakt på flere områder, senest behandlet i kommunestyret er Hensmoen og Kilemoen. I disse dager er også Follummoen oppe til behandling, her riktignok ikke for grusuttak primært, men arealene kan bli nedbygget. Ressursene er av høyeste interesse for drikkevannsforsyning, bevaring av biomangfold og for bynære fritids- og friluftaktiviteter som bare vil øke i omfang ettersom Hønefoss by vokser. Vi foreslår derfor at områdene merkes som LNF-områder utover områdene der særlig verdifulle glasiellandskap fins, hvilke bør avklares for landskapsvern.

Hønefoss 25.8 2017

Mvh Knut Arild Melbøe, MDG Ringerike

Kilemoen sanduttak – klage over vedtak

Fire partier gikk imot å vedta «344 - Områderegulering for Kilemoen» Sanduttak» i Kommunestyret 6.4.17 (sak 40/17). Protokollen opplyser at 6 medlemmer gikk imot. De representerte Venstre og SV, som begge har to representanter, samt Solidaritetslistas ene medlem og Miljøpartiet De Grønnes ene. Det er sistnevnte som her frembringer denne klagen som også kan betraktes som en stemmeforklaring fra MDG.

Det er flere grunner til at Miljøpartiet De Grønne ikke aksepterer den planlagte utvidelsen av masseuttaket på Kilemoen. Usikkerheten knyttet til grunnvannsmagasinet under planområdet har vært oppe i debatten og gjorde at kote 160 ble valgt. Førre-var-prinsippet om å sikre en fornuftig og trygg utnyttning av ressursene i naturen, lå bak dette. Etter vår oppfatning bør grensen settes høyere, ved kote 175, og slik utgjøre tidspunktet for vurdering av ny reguleringsplan. Usikkerheten som planforslaget skaper mht. grunnvannsforekomsten i planområdet, samt svekkelsen av grunnvannsbeskyttelsen og grunnvannsfluktasjoner som kan oppstå gjennom masseuttaket, kan være i strid med EUs vanddirektiv. Det må tenkes helhetlig da Ringerike vannverk Kilemoen som er situert nord for planområdet, er der for å forsyne ca. 25 000 personer i Hønefoss og omegn. Med en flerdobling av befolkningen har vi et framtidig behov for store mengder grunnvann. Masseuttakets omfang er derfor ikke «bærekraftig», les: vannressursene er ikke opprettholdbare i det tidsperspektiv som planene åpner for og slik i konflikt med kommunens eget vannbehov for å møte befolkningsveksten.

Et uttak av det omfang det legges opp til på Kilemoen – med et uttaksregime over kanskje mer enn 35 år før ny reguleringsplan – er uakseptabelt slik det står til med presset på grusressursene. Kilemoen er blant landets desidert største og har nasjonale verneverdier knyttet til sandfuruskogen. 70 % er bevart etter Fylkesmannens innsigelse. MDGs oppfatning er at det hele bør vernes. Sverige har et langt strengere vern om sine grusressurser med avgift lagt på uttak, og politikken der er i tråd med SGUs anbefalinger. Grus er en begrenset ressurs, og NGU ønsker økt bruk av pukk, blant annet pga. konflikt med grunnvannet som vi har pekt på over. MDG har også foreslått et geoinformasjonsenter i området, gjerne samstemt med Hensmoen, noe kommunen har under utredning. Forekomstene på Kilemoen er del av de rike verdiene som Ringerike har, og som vi gjennom et slikt senter vil vise frem og hegne om. Kommune må ikke ødsle bort sine ressurser for kortsiktige hensyn. Vi har verdier for fremtiden. Ringerike kommune bør nå fremskaffe en helhetlig plan for bruken av sine samlede grusressurser og oppmuntre til redusert bruk. Grusen hører hjemme i naturen, hos oss er den også grunnlaget for de rike nasjonalt verneverdige sandfuruskogene som ligger oppå dem. Slik har de stor verdi for friluftslivet samtidig som de har en naturlig ledningsevne for vann.

Med dette vil MDG peke på et til dels oversett faktum: Det som er på overflaten, spiller sammen med som er nedi grunnen. At representantene fra formannskapet valgte å sitte i bussen ved befarings og ikke inspisere arealet og vurdere reelle grenser mot sandfurskogen og friluftsområdene slik de vil bli om masseuttaket i foreslått plan gjennomføres i sin helhet innen 2095, synes MDG er beklagelig. Med et tidsperspektiv på 78 år for uttak, med en kanskje sterk befolkningsvekst og tilhørende behov for nærnatur og friluftsområder, og krav til bærekraftig utvikling og press på naturressursene nevnt over, kan ikke kommunestyre binde opp arealbruken for et stort antall kommunestyrer fremover. Ved kommende arealrevisjoner av kommuneplanen må en kunne justere grenser påny. Det vil si at uttak av masse må grensesettes og tidsfestes, helst med årlige tak angitt i kubikk allerede nå og det vesentlig lavere enn dagens nivå. I tråd med dette bør også planforslaget reduseres tilsvarende i areal ned til en tidshorisont for uttak på 20-35 år, noe som kan gi forutsigbarhet og mulighet for etappevis avgrensing i terrenget for å hindre rasering av skog og toppmasse før masse i pågående uttak er tatt ut (noe skjedde på Hensmoen i 2016). Dette bør legges inn i reguleringsplanen med tilhørende bestemmelser.

Det må derfor tenkes og besluttes trinn for trinn i reguleringsplanen for Kilemoen. Det er slett ikke tid nå for å gi langtidsgavepakker for en utvinner og da uten å kreve noe tilbake. Mineralloven stiller krav til istandsetting av uttatte områder til friluft- og rekreasjonsformål i området. Ja, den har fokus på naturmangfold, friluft og folkehelse, hvor vi i § 50 kan lese: «Undersøker, utvinner og driver av mineralforekomster skal sørge for forsvarlig opprydding av området mens arbeidene pågår og etter at disse er avsluttet». Det foreligger ingen samlet oversikt over tiltak i det som bør bli en liste over avbøtende tiltak. Kun ett er nevnt i kommunestyrets vedtak (punkt 7): «opparbeidelse av tverrforbindelse i form av sti mellom øst og vest, lengst nord i planområdet». Forslaget treffer dårlig til tross for at det også nevnes rekkefølgekrav, kanskje fordi det ikke har kommet fra innbyggerne, men fra administrasjonen som kanskje heller ikke gikk ut av bussen? Det er kommet uttalelser fra dem som kjenner området, og det er også dem vi som politikere bør lytte til. Når det gjelder punkt 4 i kommunestyrets vedtak som peker på vurdering av hensynssoner og den nye reguleringsplanen som skal sikre etterbruk av området, nevnt i punkt 8, bør også lokalkjente, idrettsforeninger og andre lyttes til. Deres uttalelser bør danne punkter i den listen av avbøtende tiltak som skal utarbeides, før en reguleringsplan godkjennes.

For Miljøpartiet De Grønne, Ringerike

Knut Arild Melbøe

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
postmottak@ringerike.kommune.no

INNSPILL TIL HØRING AV DETALJREGULERING HENSMOEN

Direktoratet for mineralforvaltning tildelte i brev av 28.11.16 driftskonsesjon til John Myrvang AS som «Tiltakshaver» over et ca. 400 mål stort areal der det allerede er gravd femti meter ned i grunnen over flere hunder dekar. Tidligere var det en sandfuruskog her som over store deler av Hensmoen. I kommuneplanen for Ringerike er arealet for konsesjonsområdet oppgitt til 431 da. Uttaket har for Myrvangs del foregått siden 1954, og det gjenstår enda 24 år med uttak av sand og grus før nåværende kommuneplans konsesjonsgrense er nådd. Oppe på overflaten ble riktignok dette arealet ryddet for skog i 2016. Så grensen ses tydelig i terrenget.

I det private reguleringsforslaget fra John Myhrvang AS og NorStone AS som nå foreligger til høring, skisserer tiltakshaver en dramatisk utvidelse idet 900 da foreslås gravd ut innenfor en 75 års periode. Det eksisterende området og den eventuelle utvidelsen kalles i sin helhet planområdet, mens områdene rundt har fått betegnelsen «influensområde». Kommuneplanen fra 1994 har en rosa skravur for deler av dette planområdet, men kalles da fremtidig uttaksområde. Sammenligner en kartene fra side 106 i planforslaget med kommuneplanen, ser en at grensene ikke er sammenfallende. Planområdet er blitt noe større, særlig i spissen mot nord, men også nede mot Nymoen. Kart- og planforskriften stiller krav til at kommunens plankart kvalitetssikres, og dette må absolutt gjøres etter hvert som grenser for uttak bestemmes.

Planforslaget stiller tilsynelatende opp to formål med planen allerede i forordet:

- 1 Ivareta miljø- og samfunnshensyn
- 2 Sikre sand- og grusressurser samt gi rammer for den videre drift av masseuttaket (se side 5)

Under lesning av planen blir det klart at det er rammer for videre drift som det i praksis skal sikres tilgang til, og disse kreves så vide som mulig. De verneverdige områdene rundt Store- og Lilletjern setter klare grenser til et 100-meters belte, og planforslaget tar ingen miljø og samfunnshensyn utover et absolutt minimum. At sand- og grusforekomster sikres ved at de fjernes er et paradoks. Selvsagt går de tapt. Den nasjonale politikken henger dessverre etter i Norge på dette området. Som vi vet, er de både sjeldne og har viktige funksjoner for vannhusholdningen. Svenskene har forstått dette og tatt konsekvensen av det ved å legge skatt på uttak. I dag går en også i Norge mer og mer over til uttak av pukk og nedknusing.

For oss i Ringerike har sandfuruskogsmoene også en avgjørende betydning for friluftslivet, noe for øvrig planforslaget er helt klar på. Men at miljø- og samfunnsinteresser ivaretas gjennom å fjerne hele grunnlaget, et innpå 500 da stort friluftsområde som er rangert blant de mest populære i Hønefoss, er noe dette planforslaget prøver å tåkelegge. Teknikken består bl.a. å legge arealet som allerede er ødelagt - altså et krater - sammen med det nye ønskede uttaksområdet og så vurdere gjennomsnittet av dette som verdi i friluftsliv. Det går selvsagt ikke i hop. Det samme gjelder temaet landskap. Vi presenteres for mange fjernbilder, f.eks. hvordan ser Hensmoen ut fra Krokkleiva når hele planområdet er gravd ut i 2090. På avstand ser vi jo nesten ingenting. Verdivurderingen påvirkes og underestimerer områdeverdiene slik at de blir konsekvent lavere. Slike grep er også gjort for tallene som presenteres i ROS-analysen i planforslagets kapittel 7. Hadde lokalbefolkningen hatt slike ressurser til å utrede en reguleringsplan (som det tiltakshaver har), ville nærperspektivet som er på sin plass her, kommet frem - med vekt på nettopp miljø og samfunn. Like fullt står det respekt av lokalbefolkningen, de har sagt fra. Det er bare å lese alle høringsuttalelsene og lytte til dem.

Næringsinteressene må ikke få bestemme i saker som dette. Spesielt ikke da området vårt har så mange alternative muligheter også for lignende virksomhet. Myhrvang selv har 900 da på Kilemoen til disposisjon til pukkverksdrift. Der bor det færre mennesker, og støy og støvproblemet er langt mindre. Likevel vil tiltakshaver utvide den daglige driftsfasen på Hensmoen. Her bør formannskapetets vedtak fra 28.03.2017 om nye driftstider gås kritisk gjennom i sømmene. Vi i MDG mener det er politikerens oppgave i en sak som dette nettopp å ta miljø- og samfunnshensyn. Folk skal leve og trives på Hensmoen. Målene er i konflikt, og det er kommunens oppgave gjennom sitt arealplanarbeid å sikre brukeres og beboeres interesser, samt å gi uttaksinteresser forutsigbare rammer. Friluftsjaktinteressene er svært viktig da det ikke er andre som sikrer dem. Det er langt flere mennesker som har nytte av området enn de arbeidsplassene det dreier seg om, 19 er oppgitt for Myhrvangs del. Men bare 4 stk arbeider med uttak, resten sitter i administrasjonen som er lagt til Hensmoen. Som kjent har Myhrvang virksomhet mange steder. NorStone som er en ny regner med fem arbeidsplasser. Etter vår mening bør ikke nye tiltakshavere slippe til i området.

Konsesjon er så langt gitt for 24 år fremover. Det er faktisk en brukbar driftshorisont i våre dager. Og nå før videre konsekvensutredning er foretatt – og den bør gjøres langt mer grundig enn det AsplanViak har gjort i foreliggende forslag – bør tiltakshaver få det signalet at drift etter 2040 faktisk er usikker. Tiltakshaver må også få forelagt en liste med avbøtende tiltak og de arealbegrensninger kommunen finner nødvendig for å sikre miljø- og samfunnshensyn i saken. Arealbegrensningen må også ses i sammenheng med industriområdet på Hensmoen som fra sin kant setter begrensninger for områdets innbyggere. Fremtidig befolkningsutvikling og press på arealer i Ringerike krever gode friluftsområder – med plass til alle brukere - som er Hensmoens force! I et 5-10 års perspektiv er det også høy sannsynlighet for at det vil komme en mer restriktiv nasjonal gruspolitikk.

To andre arealkrevende prosjekter er også aktuelle og krever utredning. Et forslag om Landskapsvernområde ble fremlagt allerede i 1974. Det er igjen kommet opp via UIO gjennom dr. philos Dag Hongve i 2017. Området vil ha sin kjerne rundt Store- og Lilletjern, men arealgrensen bør tenkes vid og selvsagt omfatte en god del av de 500 da tiltakshaver ønsker seg. Kommunen arbeider også med en lokalisering av en geopark og et geoinformasjonsenter. Begge dele krever opparbeiding og parkering, f.eks. på noe av arealet som i dag ikke er tatt ut av grustaket. Slike prosjekter tar tid å realisere, men de ligger snarere innenfor en 5-10 årsperiode enn lengre ut i tid og de vil kunne gi arbeid til minst like mange mennesker som det grustaket forespeiler oss. Å sette klarere prinsipper for etterdriften bør heller ikke utsettes i tid. Dette er også noe tiltakshaver vil sette pris på å forholde seg til nå og ikke oppleve at det dukker opp som overraskelser om 15 år.

Planforslaget peker selv på manglende undersøkelser av biomangfoldet på den delen av sandfuruslogen som ligger i planområdet. Den kan godt inneholde verdifulle rødlistede arter. Vi vet at denne delen er avgjørende for avvikling av presisjonsorientering der bla. NM er arrangert to ganger. Området brukes også som demonstrasjonsområder for skoler i Ringerike og Universitet i Oslo har brukt det gjennom en årrekke. Også ulike momenter, det som ses som betegnes som et bærekraftig uttaksregime «innenfor de avsatte arealer i kommuneplanen», og er knyttet til vannhusholdning, testbrønner og grunnvann samt lagring av masser og forsuring trenger utredning. Konklusjonen blir derfor at *før* konsekvensene er klarlagt, skal dagens konsesjonsgrense gjelde. Planforslaget bør derfor hvile i skuffen og ses på igjen i lys av det som er miljø- og samfunnssiden av saken.

Ved siden av å vise til generelle prinsipper for disponering av grus- og sandressursene nevnt i uttalelse om Kilemoen, vedlagt under, vil MDG til slutt påpeke at bærekraftig bruk av grusressurser bør komme til en avklaring tilsvarende den som har funnet sted i Sverige. Disse ressursene er begrensete og bør brukes til noe annet enn som fyllmasse til betong og asfalt. Fremtidens byggerier bør bruke langt mer trevirke. Således danner både klima-, naturforvaltnings- og friluftspolitiske prioriteringer bakgrunn for vårt innspill.

For Miljøpartiet De Grønne Ringerike

Kommunestyrerepresentant Knut Arild Melbøe

Ringerike Arbeiderpartis høringsuttalelse på kommuneplanens arealdel

For Arbeiderpartiet er det viktig at kommuneplanens arealdel gjenspeiler samfunnsdelen. Tettsteder som Tyristrand, Nes, Sokna og Hallingby må ha muligheter til å vokse med både bo og næringsarealer i tillegg til Hønefoss. Vi mener at arealplanleggingen må ta hensyn til de strukturer som finnes og er planlagt, slik at veksten skjer på en kontrollert måte, og at kapasiteten i kommunale tjenester som må utvides skjer på en kontrollert måte og kan planlegges i god tid.

Statlige krav til fortetning rundt kollektivknutepunkt må være førende. Vi mener det er stort potensiale for fortetning i Hønefoss. Arbeiderpartiet mener at det må kunne bygges høyere i sentrum, men at det er viktig å tenke på en helhetlig utvikling som skaper gode byrom selv om det bygges høyere.

Det må planlegges for helhetlige løsninger rundt gang, sykkelvei og kollektivtransport. Byen bør vokse innenfra og med en fortetning av dagens arealer og tillatelse for høyere bygg vil behovet for nedbygging av matjord være lavere.

Dagens opparbeidede grøntarealer og parker i Hønefoss bør videreutvikles, fremfor at nye opprettes. Petersøya må tas vare på og det må jobbes med tilgjengelighet. Kommunen bør også aktivt være tilrettelegger gode miljøvennlige løsninger som er tilrettelagt for en sosial profil med felles arealer både ute og inne.

Mvh
Mons-Ivar Mjelde
Leder
Ringerike Arbeiderparti

Hønefoss, 22. august 2017

HØRINGSUTTALELSE FRA RINGERIKE HØYRE

FORSLAG TIL KOMMUNEPLANENS AREALDEL 2017-2030

Det er 10 år siden kommuneplanens arealdel sist var til revidering. Det har ført til at planverket ikke har fulgt med den utviklingen som ringerikssamfunnet har vært igjennom, og mange planinitiativ har måttet bli behandlet som dispensasjoner. Det er derfor svært viktig at arealdelen til kommuneplanen nå revideres.

Revideringen av kommuneplanens arealdel ble startet opp våren 2013, og grovsilingen av innspill ble gjort i august 2015. Kommuneplanens samfunnsdel som er kommunens strategiske verktøy for utviklingen av kommunesamfunnet ble vedtatt i 2015, og inneholder strategiske valg og prioriteringer som skal bidra til bedre politisk og administrativ styring. Samfunnsdelen gir igjen føringer for arealdelen, der dette blir konkretisert gjennom administrasjonens arbeid og innspill fra innbyggerne.

I kommuneplanens samfunnsdel er det påpekt at de nasjonale beslutningene om de store samferdselsprosjektene vil gi nye premisser for arealdelen. Ringerike Høyres innspill til kommuneplanens arealdel gis på bakgrunn av endrede forutsetninger i Ringerikssamfunnet som veg- og baneplanene gir med en ny stasjon på Ringeriksbanen i Hønefoss. Kommunens overordnede planlegging er nå i utakt og det er viktig at det igangsettes et arbeid med å revidere samfunnsdelen med tanke på byggestart av Ringeriksbanen i 2021.

For Ringerike Høyre er det viktig å sikre en grønn omstilling og en bærekraftig fremtid. Det innebærer at arealdelen til kommuneplanen må bli et styringsverktøy både for politikere og for administrasjonen som skal håndheve planen overfor innbyggerne. Ringerike Høyre, mener at planen som er lagt ut på høring ikke inneholder tilstrekkelige styringsbestemmelser som følger opp valg og prioriteringer fra samfunnsdelen. I tillegg omhandler ikke planen sentrumsområdene og løser ikke de trafikale utfordringer som vil måtte komme med de store utbyggingene det er lagt opp til. En knutepunktutvikling rundt Hønefoss stasjon krever sterk styring både av arealutviklingen og de trafikale løsningene. Det er igangsatt en områderegulering av Hønefoss sentrum, men planavgrensningen i denne planen er for snever til å ta inn i seg en helhetlig trafikal løsning for byens utfordringer.

Ringerike Høyre vurderer at forslag til kommuneplanens arealdel er en ren utbyggingsplan. Ringerike Høyre oppfatter at det er den enkelte grunneier gjennom sine innspill som styrer utviklingen av Ringerikssamfunnet. Ringerike Høyre mener at den enkelte grunneier ikke alene gjennom enkeltinnspill kan stå ansvarlig for å fremme en utvikling mot en grønn omstilling og bærekraftig

fremtid. Konsekvensen av de enkelte innspill er ikke vurdert i sammenheng, og flere valg og prioriteringer fra samfunnsdelen blir ikke hensyntatt i forslaget.

Ringerike Høyre bemerker følgende som gjør at utviklingen vanskelig kan styres i ønsket retning:

1. Flere av innspillene vil gi økt bilbruk og viker fra prinsippet om at nye utbyggingsområder nær kollektivknutepunkt/kollektivakser skal prioriteres.
2. Innspillene er vurdert hver for seg og ikke i sammenheng. Det er en stor svakhet at planen ikke tar inn over seg at bilbasert utbygging vil gi trafikale virkninger i Hønefoss, og synliggjør en utvikling av trafikksystemet.
3. Gjennom rekkefølgebestemmelser må planen sikre at utbyggingsområdene utvikles i en bestemt rekkefølge som gjør at kollektivsystemet kan utvikles i takt med dette. Mange vil måtte bruke bil til sine daglige gjøremål og rekkefølgebestemmelser må sikre at kryss utbedres i takt med at nye områder åpnes for utbygging. Planen må reflektere at vi er en sykkelby, og rekkefølgebestemmelser må sikre at sykkelveger etableres i takt med utbygginger i sykkelavstand til byen.
4. Arealplanen omhandler ikke Hønefoss by. Det er igangsatt en områdeplan for Hønefoss sentrum der hensikten er å avklare forholdene knyttet til de store samferdselsprosjektene som påvirker sentrale deler av Hønefoss. Men områdereguleringen av Hønefoss sentrum har en snever planavgrensning som ikke kan ta inn en helhetlig trafikal løsning for byen. Dette må framkomme av kommuneplanens arealdel.
5. Planen inneholder ikke styringsmekanismer som sikrer at 70 % av befolkningsveksten skal skje i Hønefoss, og 30 % i de prioriterte lokalsamfunnene: Haugsbygda, Heradsbygda, Hallingby, Nes i Ådal, Sokna og Ask/Tyristrand.

Kommuneplanens arealdel er en konkretisering av kommuneplanens samfunnsdel. Tidsperspektivet i planprosessen for kommuneplanens arealdel har derfor gjort at forutsetningene for mange innspillene gitt i 2013 ikke lenger er relevante ut fra dagens virkelighet mot en grønn omstilling og en bærekraftig fremtid.

Vi ber om at fornyet rullering starter så fort som mulig etter at denne arealplanen er vedtatt.

Med vennlig hilsen

Marit Hollerud
Leder Ringerike Høyre
Tlf 91 56 29 32

Ringerike Senterparti
v/leder Hans Gravermoen

Dokid:
17068156
(14/995-130)

Høringsuttalelse - kommuneplanens
arealdel

15.08.17

Høringsuttalelse – kommuneplanens arealdel 2017-2030

Det vises til planforslaget, lagt ut på høring, med høringsfrist 25.08.17.

Innledning

Det er viktig at kommuneplanen legger opp til utvikling i hele kommunen. Økt bosetting og næringsutvikling må komme hele kommunen til gode. Kommunen må legge til rette for at innbyggere kan leve gode liv i lokalsamfunnene, og oppleve nærhet til gode kommunale tilbud. Kommunen må legge til rette for kommunale arbeidsplasser, så vel som andre arbeidsplasser, i hele kommunen.

Det må i kommuneplanens arealdel legges til rette for ballansert utvikling og en fremtidig vekst må kanaliseres både til byen og lokalsamfunnene. Kommunestyret må legge til rette for at befolkningsveksten ikke bare kommer i Hønefoss.

Innledningsvis vil Senterpartiet påpeke at høringsdokumentet ensidig bygger på innkomne innspill. Det kunne vært formålstjenlig at kommunen selv hadde tatt en mer aktiv rolle, ved selv å foreslå både utbyggings – og næringsområder. Senterpartiet registrerer at den valgte fremgangsmåten har gjort at enkelte lokalsamfunn er tilført få utbyggingsområder, i forhold til gjeldende kommuneplan.

Dette gir seg særlig utslag ved at man i svært beskjeden grad legger til rette for ny næringsutvikling utenfor Hønefoss og omegn.

Jordvern

Senterpartiet mener høringsdokumentet i for stor grad legger til rette for nedbygging av dyrka mark. Flere av innspillene omhandler omdisponering av dyrka mark, og Senterpartiet mener Ringerike kommune ikke kan akseptere at dyrka mark omdisponeres til boligformål, sett hen til andre tilgjengelig arealer i Ringerike kommune.

Flere av de innspillene som er tatt med i høringsdokumentet som berører omdisponering av dyrka mark, vitner om kortsiktig tenkning og er ikke samsvar med nasjonale føringer eller det som er samfunnstjenlig hva gjelder å ha arealer til matproduksjon.

Det vises i denne sammenheng til Senterpartiets alternative forlag ved behandlingen av høringsforslaget.

Lokalsamfunnsutvikling

Ringerike kommune har definert noen prioriterte lokalsamfunn. Senterpartiet vil presisere at selv om man har fremhevet noen lokalsamfunn, skal ikke det være til hinder for utvikling av andre områder.

Det bør også i planbestemmelsene gjøres endringer slik at man åpner for spredt boligbygging, der det er hensiktsmessig, og ikke kommer i konflikt med andre tungtveiende hensyn.

Avslutningsvis

Ringerike Senterparti viser til sitt alternative forslag ved behandlingen, og ber om at kommunestyret ser hen til dette ved endelig behandling. Det er for Senterpartiet viktig at endelig plan har bredest mulig politisk forankring, for å skape forutsigbarhet over tid.

Med vennlig hilsen

Hans Gravermoen

Leder

Ringerike Senterparti

venstre

Høringsuttalelse til arealplan for Ringerike

Ringerike Venstre vil ha grønn vekst og næringsutvikling, nye arbeidsplasser, godt miljø og folkehelse, en kompakt miljø- og kulturby, tettsteder og distrikt det er godt å bo i, leve i og arbeide i.

Vi lever av det naturen gir oss og vi må forvalte ressursene på en bærekraftig måte. Bærekraftig utvikling handler om å velge arealer for boligutbygging som ikke fortrenger dyrkbar mark. Nedbygging av matjord er å sparke bena under vårt livsgrunnlag, og skal unngås.. Ringerike Venstre vil styrke jordvernet og stille krav til reetablering av dyrket mark.

Vi må velge arealer for utbygging som tar hensyn til behov for redusert bilbruk og nærhet til kollektivtransport,, trygge gang / sykkelveier til skoler, tettsteder og jernbanestasjon.

Ringerike kommune er stort og grønt, har langstrakte områder med gårdsdrift, åker, fjell, myr, skog og spredt bebyggelse. Dette en del av Ringerikes kvalitet og kultur. Her må vi være varsomme med fortetting og akseptere bil som daglig transportmiddel.

Vi må sette klare krav til variert arkitektur, unngå stereotype ferdighus på flate tomter der ingen gamle flotte trær er beholdt. Nivåforskjeller skaper variasjon.

Generelle innspill:

1. For å hindre nedbygging av jordbruksområder, redusere bilbruk, øke andel gående/syklende samt styrke kollektivtilbudet til jernbanestasjon og sentrum skal økt boligbehov først og fremst dekkes gjennom fortetting i og nær Hønefoss og i og nær sentrum av de prioriterte tettsteder.
2. Ingen nye boligområder skal etableres uten krav til gang/sykkelveier og nærhet til kollektivtilbud mot sentrum av tettsted/by.
3. I den grad store samfunnsinteresser (jernbane/vei) fortrenger matjord skal denne flyttes til deponier og tilbakeføres til landbruket.

4. Der det gis anledning til privat ikke-kommersielt masseuttak må det settes tidsfrist/tilbakeføringskrav for å unngå åpne sår i landsskapet til evig tid.
 5. Viktig med fortetting av eksisterende industriområder, fremfor oppbygging av nye.
 6. Landbruksjord skal fortettes tungt/tett dersom det mot Ringerike Venstres stemme omdisponeres til boliger.
 7. Alle som bor i Ringerike skal sikres nærhet til grønne lunger i by og tettsted samt kort vei til frilufts- og turområder.
 8. Man bør kanalisere investeringer i G/S og annen infrastruktur til de allerede prioriterte tettsteder før man bygger ut nye.
- Konkrete innspill til enkelte av kommunens forslag (følger nummereringen i konsekvensutredningen):

Nes i Ådal

1. Fritidsbebyggelse Nes i Ådal. Området egner seg ikke til hytter, til det er det for verdifullt. Beslaglegger skog av høy bonitet og har en sentral beliggenhet. Kan **under tvil** kanskje forsvares til boliger pga sin sentrale beliggenhet. Foreslår at det utredes videre. Krav om G/S
2. Boliger Østsida Nes i Ådal. Det er behov for boliger så sentralt i Nes. Alt ligger til rette for et godt bomiljø der bilbruk begrenses. Kan forsvares å beslaglegge skog for dette formålet.
3. Fritidsbebyggelse Smørhølkollen Ådal. Motsetter oss dette. Ikke i tilknytning til eksisterende hyttefelt.
4. Utmarkfiske/reiseliv I utgangspunktet positivt, utredes videre.
5. Masseuttak Gravlimoen. Vi motsetter oss dette.
6. Masseuttak Veslesetermoen. Vi motsetter oss dette, bør heller ikke tillates til eget bruk
7. Masseuttak. Nord for Nes. Motsetter oss dette. Terrenginngrepet vil bli svært synlig, nær bebyggelse.
8. Masseuttak, Lindelia. Motsetter oss dette. Området ligger innenfor verneplan
10. Masseuttak. Utredes ikke videre
11. Masseuttak. Utredes ikke videre
12. Masseuttak. Utredes ikke videre

13.Masseuttak. Utrede ikke videre

Hallingby og Ådal:

14. Buttingsrud camping. Positivt med utvidelse av næring. Noe skeptisk til masseuttaket på oversiden av veien. Utrede videre.

15.se punkt 14

16. Ringmoen skole. Positivt tiltak.. Utrede videre.

18. Hytter Samsjøen. Greit. Fortetting av hyttefelt med 2 enheter.

21. Boliger Gamle Ådalsvei. Det er søkt om ytterligere 4daa til boliger i et mindre boligfelt som skal etableres. Dette vil forringe bokvaliteten til allerede godt etablerte boliger vesentlig. Skog av høy bonitet. Bygger ned buffersonen mot dyrket mark. Motsetter oss dette.

26. Masseuttak Djupdalsmoen, Sokna. anbefaler at uttaket utvides. Stor nasjonal verdi/kvalitet.Bør utvides for å hindre åpning eller utvidelser av andre uttak med større natur/friluftsverdi.

Heradsbygda

27. Boligbygging Bålerud/Oppenåsen BC

Det settes som et absolutt krav til at et godt kollektivtilbud til/fra jernbanestasjon/sentrum er **formelt** avklart med rett instans før planen ev. utredes videre på et senere tidspunkt. Må sees i sammenheng med områdeplan for Hønefoss.

Haugsbygd og Åsa

Boligbygging i Haug stiller i samme kategori som Heradsbygda, avventer gode kollektivløsninger til jernbanestasjon/sentrum og områdeplan Hønefoss. Det kan vurderes et unntak for Åsa som har ny skole. Vi har valgt å kommentere kun to forslag, hvorav ett positivt.

43. Boligbygging Nedre Klekken gartneri. Vi motsetter oss dette. Arealet ønskes først og fremst videreført som gartneri, er dette ikke mulig bør

eiendommen selges eller leies ut som jordbruksareal til nærliggende bønder som kan drive det som tilleggsareal.

46. Østre Berg/Klekken Økogrend . Alternative og miljøriktige bygge-, bo- og leveformer med fokus på miljø er en ønsket utvikling. Det faktum at store deler av arealet skal være felles tun med parseller for egen matproduksjon gjør at vi vil støtte viderebehandling av tiltaket. Kommunen har frarådet utbygging av eiendommen i sør, støttes.

Hønefoss

56. Heen Sand. Utvidelse av masseuttak

Vi er sterkt imot en utvidelse.

60. Spenncom, Hensmoen utvidelse av næringsanlegg for produksjon av jernbanesviller. Vi støtter den beskjedne utvidelse det nå er søkt om. Dette er en utvidelse av et eksisterende næringsområde og har få negative konsekvenser. Beslaglegger ikke jordbruksareal, kun skog av middels og lav bonitet.

65 Masseuttak Eggemoen

Vi motsetter oss dette på grunn av natur og kulturverdier.

70 Kilemoen. Motsetter oss enhver søknad om videre utvidelser

72 Sentrumsformål Hønengata positivt

75 Boliger Ve, motsetter oss dette, jordvern

76. Boliger ved Veien skole. Motsetter oss dette pga jordvern, fulldyrket jord i sammenheng med større jordbruksareal

77. Kilemoen nord

Vi motsetter oss enhver søknad om videre utvidelser fremover på det sterkeste. (Vi berømmer administrasjonens sterke innsats for å få stanset uttak gnr/bnr 52/1 til tross for at Fylkesmannen i 2015 opphevet Ringerike kommunes vedtak om midlertidig stans).

80. Boliger Tandberg. Motsetter oss dette. Dyrkbar jord, lang vei til tjenestetilbud, sårbare arter.

82. Boliger Trygstadveien. Motsetter oss dette. Kulturminner, usentralt.

94. Boliger Kindsåsveien. Settes som vilkår at jorden tilbakeføres landbruket.

95. Vælerenveien Tyrstrand. Motsetter oss dette, ikke i tråd med ønsket utbygging av Tyrstrand.

97. Boliger Ask Sentrum. Ikke i tråd med ønsket utbygging på Ask. Settes uansett som vilkår at området med dyrket mark tas ut av planen.

For øvrig slutter vi oss til følgende uttalelse i høringsuttalelse fra fylkeskommunen av 23/8:

"Fylkesutvalget mener kommunens arealbruk tydeligere må støtte opp om å skape et godt kundegrunnlag for Ringeriksbanen for å sikre at banen nå omsider realiseres. Kommunen må derfor prioritere boligvekst rundt stasjonen / Hønefoss sentrum. Fylkesutvalget fraråder følgelig at det åpnes opp for nye store boligområder i Haugsbygd og Heradsbygda i denne kommuneplanrevisjonen. Fylkesutvalget anbefaler at behov for nye boligområder i tettstedene kan vurderes etter at områdeplanen for Hønefoss er vedtatt og en har tatt stilling til fortetting, transformasjon og transportsystemet. Ringerike kommune bør legge opp til en rask rullering av kommuneplanen etter at områdeplanen er vedtatt for å sikre en god arealutvikling samlet sett for kommunen "

Hønefoss 9/9 2017

På vegne styret av Ringerike Venstre

ved Anita Ulvseth og Marianne Wethal

Ringerike kommune
Postboks 123 Sentrum

3502 HØNEFOSS

Att: Areal- og byplankontoret

Hønefoss, 25. august 2017

Merknader til kommuneplanens arealdel

Det vises til høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel. AKA AS ønsker med dette å gi noen innspill som primært retter seg mot den videre prosessen.

AKA AS mener det er avgjørende viktig at planen nå kommer på plass, slik at ringerikssamfunnet får et mer oppdatert styringsverktøy for utviklingen i kommunen.

Gjeldene forslag har etter vår oppfatning to svakheter som må adresseres. For det første har prosessen pågått over så lang tid at planforslaget på flere områder ikke vil være oppdatert. For det andre har det ikke vært mulig å planlegge med nye adkomster til byen fra ny E16. Spesielt det siste punktet er helt avgjørende for hvordan byen skal utvikle seg.

AKA AS er en stor eiendomsbesitter og -utvikler i Hønefoss Sør. I denne delen av Hønefoss ligger det et næringsmessig tyngdepunkt, både når det gjelder handel og kontorvirksomheter. I tillegg er større institusjoner som Ringerike Sykehus, Høgskolen i Sørøst-Norge og Kartverket etablert i området. Vi ber om at koblingen mellom Hønefoss sør og arbeidet som nå skal gjennomføres i områdeplan for Hønefoss vektlegges, samt at det i en ny rullering også vurderes en områdeplan for denne delen av byen. Det er avgjørende for å få til en helhetlig utvikling av byen.

På denne bakgrunn vil AKA AS oppfordre til at man umiddelbart etter vedtak iverksetter en prosess for ny rullering av kommuneplan i løpet av de neste to årene. Vi mener vi nå går inn i en svært viktig periode for utviklingen av byen, og må sørge for at vårt planverk og våre løsninger for fremtiden er mest mulig oppdatert. AKA AS ser frem til å bidra i det videre arbeidet.

Vennlig hilsen

AKA AS

Terje Dahlen

Utviklingsdirektør

terje@aka.no

+47 925 54 171

Fra: Martin Amundsen [martin.amundsen@hotmail.com]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]
Kopi: Ragne Marthe [ragnemarthe@hotmail.com]
Sendt: 23.08.2017 13:07:51
Emne: Merknad til kommuneplanens arealdel
Vedlegg:

Hei.

Viser til min tidligere merknad innlevert ved åpen kontordag plankontoret 17/8-17.

Jeg vil også tilføye følgende kommentarer:

Plankartet viser at min og naboens tomt (Engens vei 2 og Benterudgata 5, 3511 Hønefoss) delvis er planlagt regulert som parkeringsplass for Ringerike Rådhus.

Dette er selvfølgelig svært lite ønskelig for våres del, og jeg ønsker at våre tomter reguleres til boligformål slik som de brukes i dag.

Med tanke på hvordan fremtidens Hønefoss skal være, kan jeg ikke se hvordan det er hensiktsmessig å rive hus og ekspropriere grønne, fine boligtomter til fordel for overflateparkering så sentralt i byen.

Det strider også mot all miljøtenkning og ønsket om flere myke trafikanter, i motsetning til biler, i sentrum fremover.

Med vennlig hilsen

Martin Amundsen

Engens vei 2, 3511 Hønefoss

Tlf: 926 87 588

RINGERIKE
KOMMUNE

Informasjon: Her kan du gi innspill til planarbeidet. Kryss av for hvilket planarbeid ditt innspill gjelder, og beskriv ditt innspill. Du får ikke direkte tilbakemelding, men innspillet tas med og behandles i saken sammen med andre innkomne innspill. Hvordan innspillene er blitt behandlet vil framgå av saksdokumentene til politisk behandling av saken.

Når det gjelder kommuneplanens arealdel ønsker vi innspill til det konkrete planforslaget som er på høring. Det åpnes ikke for nye arealbruksinnspill.

Ringerike kommune
Postmottak

INNSPILL TIL (kryss av for en):

- ☒ **Kommuneplanens arealdel**
- ☒ **Områderegulering Hønefoss**

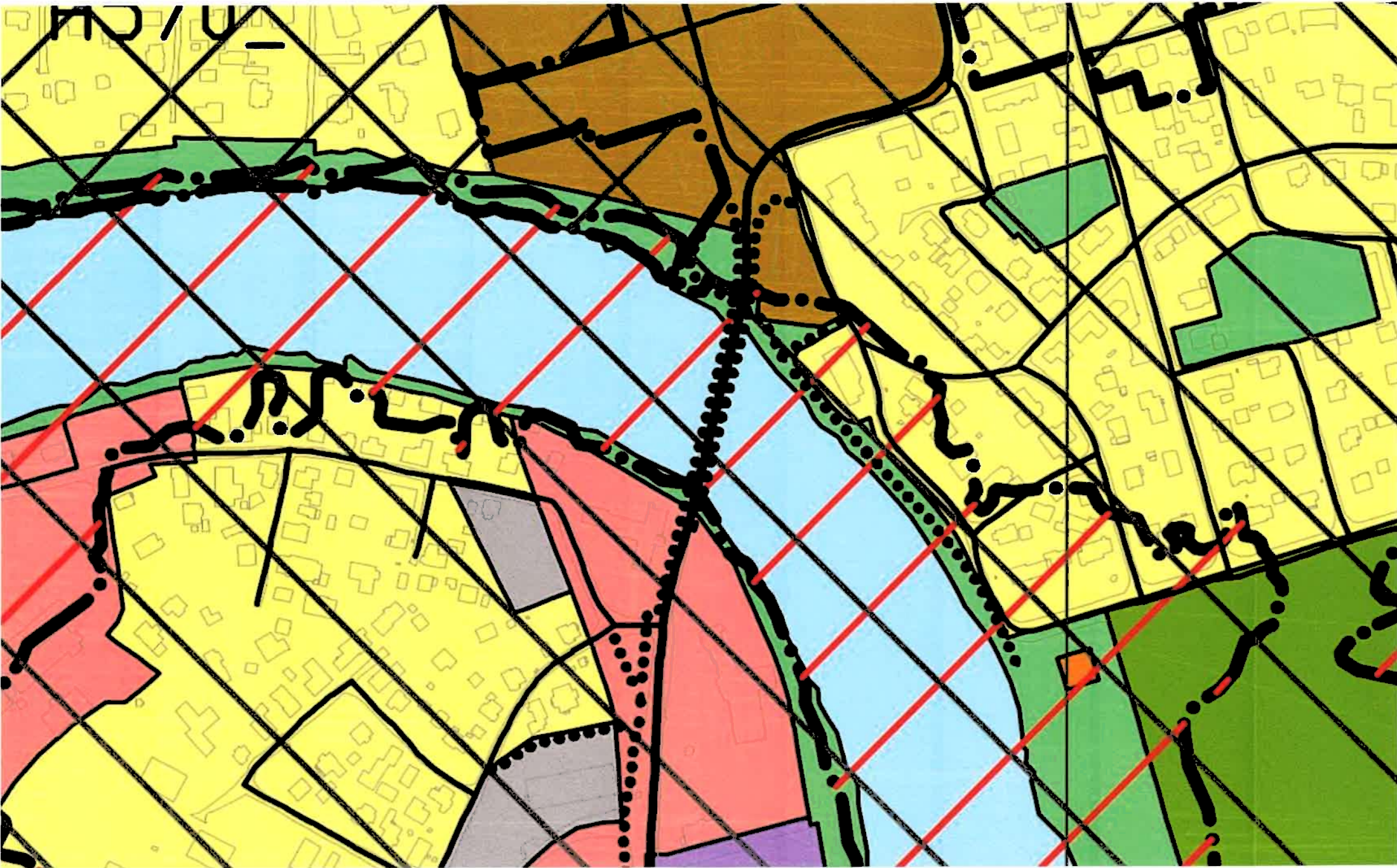
Beskriv ditt innspill:

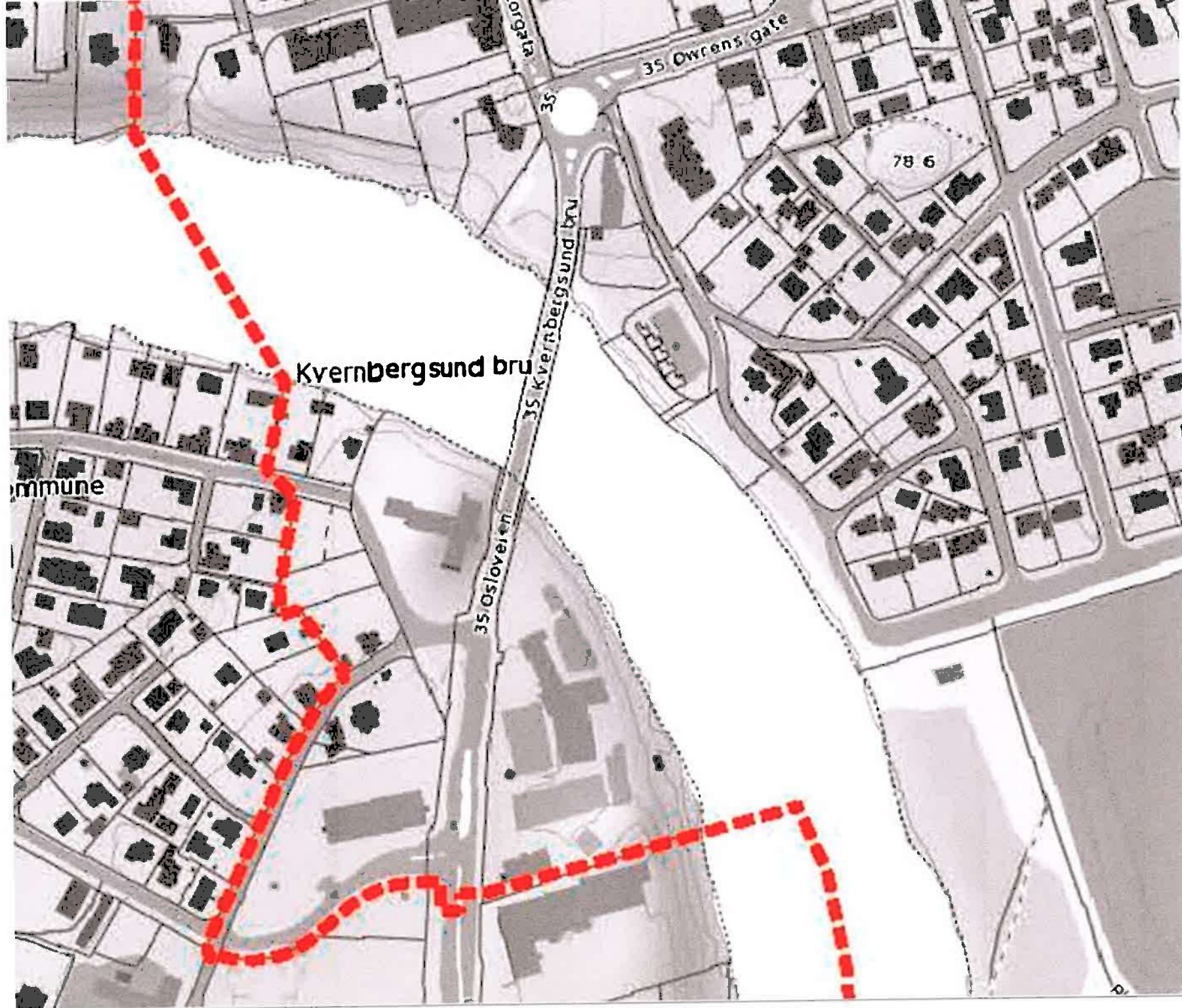
1) KPL AREALDEL: DELER AV TOMTA LIGGER INNE MED ANNET FORMÅL ENN BOLIG. IFØLGE TEGNEBESKRIVELSEN STÅR DET PARKERINGSPLASS. KAN DETTE STEMME?

2) BYPLAN: SAMME OMRÅDE ER OGSÅ DELVIS INNE OG DELVIS UTE I FORESLÅTT AVGRENSNING AV OMRÅDET. ~~FOR VEDTAK~~
ØNSKER AT OMRÅDET BLIR BOLIGFORMÅL OG AT DET SES PÅ AVGRENSNING MELLOM GML. REGULERINGSPLAN OG AVGRENSNING FOR OMRÅDEPLAN FOR HØNEFOSS

Navn: MARTIN AMUNOSEN 926 87 588

E-post og/eller adresse: MARTIN.AMUNOSEN@HOTMAIL.COM
ENGENS VEI 2 39/49
3511 HØNEFOSS

B1.5.25. REGULERING

1. BYGGEOMRÅDER:

Boliger

3. TRAFIKKOMRÅDER:

Kjøreve

Gangve

Parker

4. FRIOMRÅDER:

Friomr

5.26. ANDRE BESTE

Eksiste

inngår

Bygge

Planer

B	Endret vegtrace for
A	Justert i h.h.t. b
IND. ANT.	REV. GJELDER

Ny adkomst
til BENTERUDG

Fra: Frode Andresen [frodeandresen@outlook.com]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]
Kopi: fmbupost@fylkesmannen.no [fmbupost@fylkesmannen.no]
Sendt: 25.08.2017 15:57:50
Emne: Merknader til kommuneplanens arealdel-Klekken gartneri.
Vedlegg:

Frode Andresen
Borgergata 3
3514 Hønefoss

Ringerike Kommune
Areal og byplankontoret
Pb. 123, Sentrum
3502 Hønefoss

Sendt via E post: postmottak@[ringerike.kommune.no](mailto:postmottak@ringerike.kommune.no)

Klekken 25/8/2017

MERKNADER TIL KOMMUNEPLANENS AREALDEL-KLEKKEN GARTNERI

Jeg viser til forslag til revidert kommuneplan som er på høring med frist 25/8/2017.

BAKGRUNN:

Ringerike Kommune har stilt seg positive til å bygge ut Haugsbygd med boliger. Dette i lys av den tiltenkte veksten i innbyggertall ifbm bygging av Ringeriksbanen og ny E16 mot Oslo. Som et resultat av dette har en rekke prosjekterte utbyggingsområder blitt dratt frem i lyset igjen, etter at de tidligere har fått avslag/ligget på vent pga jordvern mm. Ett av disse prosjektene er utbygging av Klekken gartneri. (som er LNF område med A klassifisert jord) Det er allerede omregulert og igangsatt to prosjekter i umiddelbar nærhet. (Klekkenhagen og Nedre Klekkenhagen, som også er A klassifisert jord). Andre steder i Haugsbygd er flere tilsvarende nedbygginger av dyrkbar mark igangsatt. Klekken Gartneri drives idag, på en utmerket måte, av familien Chaudhry og sysselsetter 5 personer. De ønsker å fortsette driften og har utvidet med sauehold og tenker på å utvide videre med produksjon av andre matvarer.

FAKTA:

Kulturlandskapet Klekken ligger ca 7 km fra Hønefoss jernbanestasjon, og ca 10 kilometer fra tiltenkt evt ny E16. Kjøretiden fra Klekken til Hønefoss stasjon er mellom 12 og 18 minutter, alt etter trafikkforhold. Kjøretid til påtenkt ny E16 er mellom 15-21 minutter alt etter trafikkforhold. Tidene er gjort av undertegnede. Veien fra Klekken til Hønefoss belastes av opp til 600 biler i timen (inkl tungtrafikk) og fører rett ned til en av Norges mest køutsatte gater (Strandgata med Hønengata og Kongens gate).

Kulturlandskapet Klekken, ligger sydvestvendt og har optimale dyrkningsforhold for landbruk.

Hele dyrkningsområdet har A KLASSIFISERT JORD og er LNF område.

VERDEN blir varmere og matproduksjonen blir vanskeligere å opprettholde i de største delene av den.

JORDA har idag en befolkning på 7 mrd mennesker. Dette skal ifølge prognosene øke til 13 mrd i løpet av 25 år.

800 MILLIONER MENNESKER SULTER idag.Om 25 år tror man 2 MILLIARDER MENNESKER SULTER.

MINST!! Dette som følge av mere tørke og befolkningsøkning.

1 KVADRATMETER dyrkbar jord på KLEKKEN gir ernæring tilsvarende minst 1 brød pr år.

En evt omregulering av Klekken gartneri vil gi et potensielt tap på oppimot 25000 BRØD PR ÅR.

Dette, da jorda er A klassifisert.

Det er et tosifret antall utbyggingsplaner av dyrkbar jord i Haug.Dette til tross for at Kommunal og Moderniseringsdepartementet i vedtak 7 april ,slo fast at flere boligfelt i kommuneplanen for Krakstadmarka IKKE kan omdisponeres til boliger pga behovet for vern av A klassifisert jord.

Krakstadmarka er et tilstøtende område til Haugsbygd/Klekken.I tillegg mente departementet og Fylkesmannen at kommunen har store tomtereserver i mere sentrale, godkjente byggeområder.De påpekte også det betydelige fortettpotensialet Hønefoss by har.Dette sammenfaller med undertegnede's observasjoner.Undertegnede kjenner hver eneste gate og sti i Hønefoss og omegn.

Det er enorme muligheter til å bygge ut her først,før man tar av LNF.

SSB forventer en befolkningsvekst i Ringerike på ca 200 personer pr år fram mot 2040.Disse beregningene er foretatt etter at Ringeriksbanen og ny E16 kom inn i NTP.

Den første forsinkelsen av disse prosjektene er dessverre allerede et faktum og sentrale personer

i kommune og stat virker pessimistiske mhp byggestart.Samtidig er byggetakten i Ringerike STOR.

Dette sammenfaller med et boligsalg som stuper 36 prosent de siste 2 månedene (pr 25/8/17). Og Østlandet faller mest.

Skolen som Klekken sogner til,Vang, har samtidig sprengt kapasiteten sin.Ifølge Udir har Vang skole en kapasitet på 340 elever.Dagens elevtall er 356.Ved en evt utvidelse av skolen er det vanskelig å se at dyrkbar mark ikke vil bli berørt.

KONKLUSJON :

KLEKKEN GARTNERI MÅ IKKE OMDISPONERES fra jordbruksareal til boligformål.

Begrunnelse:

- 1) Gartneriet er et LNF område med A klassifisert jord.
- 2)En utbygging vil danne videre presedens for andre LNF områder.Mange områder er allerede tapt.
- 3)Grunnlaget for utbygging i slik stor skala er ny Ringeriksbane og E16.
 - a) dette prosjektet ligger i løse lufta
 - b)Klekken ligger for langt unna trafikknutepunktene i disse prosjektene.
- 4)En utbygging på Klekken vil generere flere hundre(flere tusen om flere områder omreg.)bilbevegelser ekstra daglig.Dette igjen medfører enda større køer i et Hønefoss som har levd i et "køhelvete" i 40 år.Folk på bygda kjører bil!.
- 5)Det er lett å finne alternative tomter i nærhet til sentrum av Hønefoss.
- 6)Boligbygginga på Ringerike er allerede dimensjonert for de kommende 10 års vekst ifølge SSB.

Skal det bygges må det bygges på steingrunn/kratt/industriområder.

7)Skolekapasiteten på Vang er allerede sprengt.

8)Klekken Gartneri blir idag drevet på en utmerket måte av familien Chaudhry.

De sysselsetter 5 personer og har planer for videre drift.

9)OG IKKE MINST.....Ringerike er et lite sted i verden,men er tilgodesett med den beste

Jorda på kloden.Den mest kjente Ringerikingen er Ringerikspoteten.Ikke tilfeldig.

Om 30 år er det enda mere vann og matmangel enn idag.Om 30 år vil 2 milliarder mennesker

kunne gå sultne til sengs hver dag.Barnebarna våres kan IKKE SPISE BETONG.

Ringerike er også en del av verden!!

TIL BESLUTTNINGSTAKERE i kommune/fylke/stat;

VÆR VISJONÆRE

Velg BRØD FORAN BETONG

Velg KULTURLANDSKAP FORAN CASH.

Hilsen

Frode Andresen

Kopi:fylkesmannen i Buskerud

fmbupost@fylkesmannen.no

Få [Outlook for iOS](#)

Fra: Kjell Baug [kbb@ringeriks-kraft.no]

Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi: 'Hanne Baug' [bauhan@live.no]; per.strandel@gmail.com [per.strandel@gmail.com]

Sendt: 23.08.2017 11:18:39

Emne: Kommentarer til kommuneplanens arealdel

Vedlegg:

Ringerike kommune

Areal- og byplankontoret

Det vises til kommunens nettsider hvor kommuneplanens arealdel er lagt ut til høring etter første gangs behandling med svarfrist 25.8.2017.

Undertegnede er berørt av planen ved at deler av vår eiendom Gnr/bnr 97/1 er foreslått disponert til boligformål. Dette gjelder området som er omtalt som B_F12 i kommunedelplanen for Krakstadmarka. Vi er positivt til og støtter dette forslaget.

Område B_F12 var det knyttet innsigelse til. Kommunaldepartementets har på nåværende tidspunkt ikke godkjent at feltet B_F12 omdisponeres til boligformål, jf departementets brev av 7.4.2017. Departementet viser imidlertid til at det er naturlig å vurdere feltet B_F12 (og B_F8 som heller ikke ble godkjent) i forbindelse med kommunens pågående arbeid med revisjon av kommuneplanens arealdel. Departementet viser til at ved denne revisjonen kan arealene B_F12 og B_F8 vurderes ut fra et helhetlig behov for nye utbyggingsområder i Hønefoss.

Kommunestyret har ved første gangs behandling lagt nevnte områder inn i ny arealdel i tråd med kommunens ønske for kommunedelplanen for Krakstadmarka, et forslag som støttes fra undertegnede.

Utbygging av Krakstadmarka er et viktig ledd for å legge til rette for veksten i Hønefoss og utvikle byen på begge sider av Storelva. Krakstadmarka er viktig for å kunne utvikle sentrumsnære boområder med miljøvennlige transportløsninger som kommuneplanen forutsetter. Med den foreslåtte gang-/sykkelbro fra Stølandet til Ringeriksgata, vil det være ca 900 meter å gå/sykle til idrettsanleggene i Hønefoss Idrettspark og ca 1 700 meter til byens sentrum (Søndre Torv) fra arealene i B_F12. Tilsvarende vil det være ca 1 800 meter å gå/sykle til den nye skolen på Eikli når den foreslåtte broen Eikli til Sjongslunden er bygget.

I arbeidet med kommunedelplanen for Krakstadmarka ble det gjort en rekke analyser som viser at områdene B_F12 og B_F8 er avgjørende for å skaffe en tilfredsstillende økonomi i utbyggingen av Krakstadmarkas nordlige planområde sett i lys av de infrastrukturinvesteringene som vil følge. Uten disse områdene inne i planene vil muligheten for å realisere de 250 -300 boenhetene som ligger i Krakstadmarka nord bli sterkt svekket. Å ta med B_F12 og B_F8 vil dermed være i samsvar med Kommunaldepartementets føringer om å se disse områdene i sammenheng med revisjon av kommunedelplanens arealdel.

Området B_F12 utgjør i overkant av 30 mål dyrka mark. Vi ønsker å peke på at i 1999 ble hele området fra Vesternbakken til Tandberg avsatt til fremtidig boligformål, samlet ca 900 mål. Det er dette området som i planarbeidet er omtalt som Krakstadmarka. Denne omklassifiseringen var i tråd med gjeldende JAV. (JAVen klassifiserer området til C som er definert som område med mindre sterke landbruksinteresser). Av disse 900 målene ble områdene fra Støavangen til Vesternbakken, ca 180 mål, tatt ut av opprinnelig plan og er tilbakeført fra boligformål til LNR. Dette skjedde ved førstegangsbehandling av kommunedelplanen i 2012 etter anbefaling fra styringsgruppen for kommunedelplanen for Krakstadmarka. Av disse tilbakeførte områdene er ca 35 mål dyrket mark. Dette innebærer at å omdisponere B_F12 til bolig ikke gir nedbygging av dyrket mark i forhold til når planarbeidet startet i 1999 og den JAV som gjaldt både da og gjelder nå.

Avslutningsvis vil vi vise til at både Fylkesmannen og departementet har i sin begrunnelse for ikke å godkjenne B_F12 til boligformål bl a vis til at «....*de store sammenhengende jordbruksarealene øst for Krakstadmarka må forbeholdes matproduksjon....*» Dette er en faktabeskrivelse som for område B_F12 ikke er korrekt når kommunedelplanen for Krakstadmarka er realisert. B_F12 vil da ligge som et avgrenset område omkranset av boliger og høye skråninger. I en eventuell videre dialog med fylke og stat vedrørende kommuneplanens arealdel, bør denne faktabeskrivelsen korrigeres.

Vi imøteser den videre behandling av saken.

Med vennlig hilsen

Hanne og Kjell Baug

Gnr/brn 97/1

Tlf 917 91 805

Ringerike Kommune
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Hønefoss, 22.08.2017

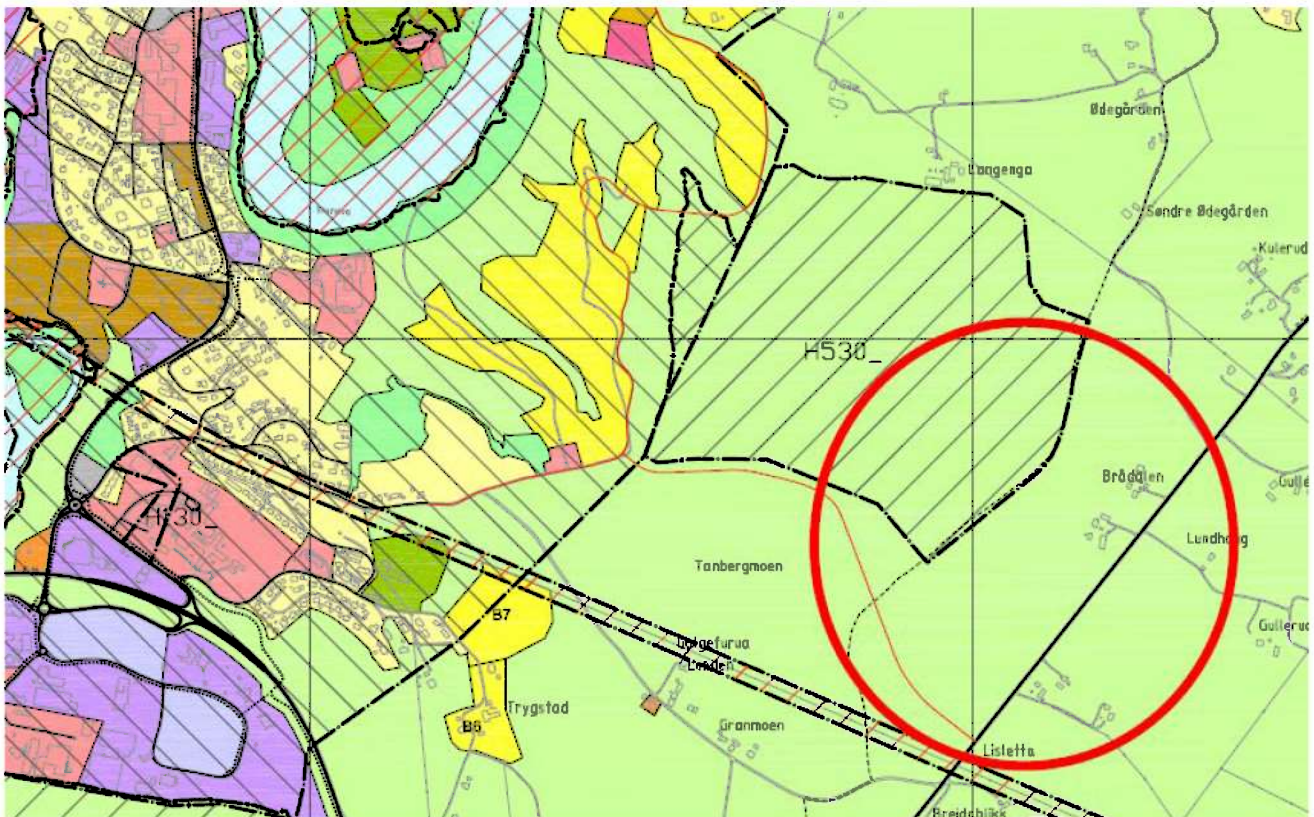
Omregulering Lisletta Tilbakemelding på Kommuneplanens arealdel

Vi bistår Lars Buttingsrud i forbindelse med det innspillet han har gitt til **Kommuneplanens arealdel** og som er sendt inn som **innspill 80**.

Vi registrerer i Planbeskrivelsen med konsekvensutredning at dette området ikke er medtatt og vil gjerne komme med kommentarer til grunnlaget for den **konsekvensutredningen av innspillene** som er gjort da den etter vår oppfatning er gjort på feilgrunnlag.

Generelt:

Fra dette brevet ble sendt inn i januar 17 så registrerer vi at veien over til Lisletta er tatt inn på kart samt at det har tilkommet ett enormt område inntil vårt område med hensynsone Friluftsliv, se utsnitt under. Vårt område er markert med rød ring på utsnittet og ligger inntil den foreslåtte veitraseen og den foreslåtte hensynsonen.

Hensynsone H530:

Området har, unntatt de sammenhengende jordene, potensiale som et stort bynært utbyggingsområde i nær tilknytning til Hønefoss sentrum.

Siden kommunen ønsker større vekst, vil utvikling her kunne bli effektiv utbygging, langt utover det en bl.a kan få direkte i sentrum, der eiendomsforholdene og arealbruken er komplisert.

Det foreslåtte friluftsområde (H530_) må derfor etter vår oppfatning tas helt eller delvis ut. Innimellom de potensielle utbyggingsområdene innenfor kommunedelplan Krakstadmarka er det og vil det fortsatt bli store naturområder med samme kvaliteter som dette. Dette området er heller ikke benyttet i særlig grad som friluftsområde i dag.

Om det skal inn som sone så vil det båndlegge store deler for utbygging og må i det minste reduseres betydelig. Gir en området en slik signatur er det stor sannsynlighet for at dette vil henge med over svært lang tid.

Saksfremleggets vurderinger omkring lokalisering, infrastruktur og behov mener vi derfor er direkte feil. Konklusjonen bør derfor heller bli at hele området vurderes som et byutviklingsområde og at delområdene vi har foreslått blir tatt med i kommende arealplan frem til år 2030.

Ny veg til Lisletta:

Når det gjelder den foreslåtte vegen fra Krakstadmarka syd og til Lisletta så må veitrase mot et nytt kryss på Lisletta tilpasses og optimaliseres i forhold til dagens arealer slik at veien får en optimal linjeføring.

Vi er positiv og åpen for alle løsninger her og vil ikke protestere mot den viste traseen, men kun gjøre oppmerksom på at dette avviker fra det forslaget vi har diskutert med Fossen Utvikling og det som nå er foreslått i Kommuneplanen.

Konsekvensutredning av forslag 80:

Vi mener videre at den konsekvensutredningen som er utført av COWI AS inneholder en rekke feil fakta som gjør at COWI AS feilaktig faller ned på en samlet negativ vurdering basert på feilaktige/mangelfulle innsatsfaktorer i konsekvensutredningen og ønsker derfor å gi noen utfyllende kommentarer i forhold til de vurderingene som er gjort av COWI i dette dokumentet.

Kommentarene er gjort etter samme nummerering som i Cowis oppsett.

Kriterier	Vurdering / begrunnelse-COWI	Vår kommentar
Forhold til overordnede planer	Ikke fortetting eller i tilknytning til eksisterende boligområder med tilhørende infrastruktur.	Fossen Utvikling AS(FU) har varslet oppstart på ny veitrase inn til nye områder som er under planlegging og denne er vi positiv til og ser at den er tatt inn på plankartet. Det er derfor ikke riktig at området ikke er tilknyttet eksisterende boligområder med tilhørende infrastruktur. Vedtatte kommunedelplan Krakstadmarka legger i tillegg opp til en veiforbindelse gjennom de innspilte områdene og som knytter Krakstadmarka opp mot Lisletta og FV 241.

Kriterier	Vurdering / begrunnelse-COWI	Vår kommentar
Teknisk og sosial infrastruktur. Trafikksituasjon.	Ikke i tilknytning til eksisterende infrastruktur. Må etableres. Området lengst øst grenser mot Hadelandsvegen, mens området vest ikke ligger i tilknytning til veg.	Det er derfor også feil at området ikke kan tilknyttes til eksisterende infrastruktur og at dette må etableres ved utbygging av de innspilte områdene. Infrastrukturen vil etableres som følge av utbygging i Tanberghøgda. Veien til Lisletta kan fungere som en samleveg for de innspilte områdene, og kapasiteten på veien vil trolig være svært god og må i tillegg ses på som en avlastningsvei mot Oslosiden for den forestående utviklingen av Krakstadmarka. Trafikksituasjonen vil bli løst ved påkobling på Lisletta i planene til FU med tilfredsstillende sikt og kryssløsning.
Landskapsbilde	Området øst ligger på den flate delen av Tandbergmoen, hvor det er landbruk og spredt bebyggelse som dominerer. Tett boligbebyggelse vil bryte med disse omgivelsene. Området vest ligger i mer småkupert landskap, nærmere planlagt bebyggelse i Krakstadmarka, og bør ses i sammenheng med planer for Krakstadmarka.	Vi er enige i at innspillet må sees i sammenheng med utbygging i Krakstadmarka, noe de ovenstående momenter også gjør. Vi er også enige at det ved en utvikling av de innspilte områdene så bør det tas hensyn for å ikke bryte landskapsbilde. Dette tar også kommunedelplanen for Krakstadmarka inn over seg. Vi kan ikke se at en utvikling her trenger å gi «noe negativ landskapsvirkning», det kan i tilfelle tas med tilsvarende i en ny kommunedelplan, og/eller ved regulering.
Naturmangfold og vassdrag	Bekker i det vestligste området. Flere sårbare arter er registrert i områdene.	Det er ikke naturlig å bygge ned bekker i området, bekkedragene bør fremdeles være intakte som en del av de naturlige grøntdragene som brer seg i området. Området er så stort at en uansett ikke ser for seg bygge ned hele arealet.
Kulturmiljø	Kongevegen med uavklart vernestatus går gjennom området.	Kongevegen blir behørig behandlet ved regulering slik den også nå behørig blir behandlet ved detaljregulering av veien til Lisletta.
Jord- og skogressurser	I hovedsak skog av høy bonitet. Dyrkbar jord.	Det er riktig at skogen har høy bonitet men den er lite dyrkbar.
Folkehelse / bomiljø / nærmiljø / friluftsliv / barn og unge / universell utforming	Ca. 3-4 km til skole, barnehage og diverse tjenestetilbud.	Det er regulert ny barnehage i reguleringsplanen Tanberglia og etter det vi erfarer er det vedtatt at ny barneskole i Ringerike skal

Kriterier	Vurdering / begrunnelse-COWI	Vår kommentar
	Kollektivtilbud langs Hadelandsvegen. Klassifisert som B-område i kartlegging av bynære friluftsområder 2014.	utredes i området Tanbergmoen, dvs i umiddelbar nærhet til det innspilte området. Kollektivtilbud vil komme til området som en konsekvens av utbyggingen av Tanberglia og Tanberghøgda og trolig automatisk komme til det innspilte området som en følge av veien til Lisletta. Planen i Krakstadmarka er at deler av området blir bevart som friluftsområde samt at området ytterligere blir tilrettelagt for friluftaktiviteter ved utbygging. De innspilte områdene vil kunne forholde seg til det samme.
ROS	Ingen kjente forhold	
Samlet vurdering	Ikke i tilknytning til eks. boligområder / infrastruktur. Beslaglegger skog og dyrkbar jord. Flere sårbare arter er registrert. Ca. 3-4 km til skole og diverse tjenestetilbud.	Vi mener den samlede vurderingen er feil da den etter vår vurdering ikke er basert på den faktiske situasjonen i området. Byggegrunnen er i hovedsaklig skogbunn som har høy bonitet men som er lite dyrkbar. Området ligger for øvrig attraktivt til i forhold til rekreasjonsområder og ligger både solrikt og bynært med kun en liten gå-etappe på 3,5 km ned til sentrum og 2,5 km til handelssentrene i Dalsbråten.

Vi ber om at våre innspill gjennomgås og vurderes på nytt og at konsekvensutredningen rettes opp i forhold til våre innspill og at prosjektet flyttes over til punkt 5.6.1 i Planbeskrivelsen.

Med vennlig hilsen
Fokus Rådgivning AS

Jan Myrlund

Mobil : +47 90 55 25 95
 E-post : jan@fokusraad.no

KOPI:

- Lars Buttingsrud
- Fossen Utvikling AS v/ Frederik Skarstein/Bjørn Leifsen

Kristin Bjerkestrand Eid og Tor Eid
Borgergata 1
3514 Hønefoss

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret,
postboks 123, sentrum,
3502 Hønefoss

Sendt via e-post: postmottak@ringerike.kommune.no

Haugsbygd, 23. august 2017

Bærekraftig utvikling for utbygger eller innbygger?

Merknader til kommuneplanens arealdel

Vi viser til forslaget til revidert kommuneplan som er ute på høring med høringsfrist 25. august 2017.

Som beboere i Haugsbygd er vi både overrasket og sterkt kritiske til at kommunen i planforslaget ser ut til å være positive til en betydelig omdisponering av dyrka og dyrkbar mark til fordel for boligbygging i bygda vår. Planene åpner for rundt 1000 nye boenheter og en fordobling av innbyggertallet i Haugsbygd.

Utbyggingsvolumet, og konsekvensene dette får for bomiljøene i et lite bygdesamfunn, er etter vår vurdering mangelfullt utredet. Forslaget ser også ellers delvis ut til å være bygget på sviktende faktagrunnlag, og er dessuten sterkt i strid med både nasjonal jordvernstrategi, overordnede, vedtatte føringer for samordnet areal og transportplanlegging, samt vedtatt politisk plattform for Buskerud Fylkeskommune.

Når kommunen står overfor en stor infrastrukturutbygging med Ringeriksbane og ny E-16, har ikke kommunen råd til å bruke av «omdisponeringskvoten sin» til boligbygging.

Kommunen har som planmyndighet, gjennom plan og bygningsloven, fått både makt og ansvar til å fremme en bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Vi krever at Ringerike kommune tar dette ansvaret og sørger for at utviklingen skjer innenfor gitte nasjonale og regionale, rettslige og politiske rammer.

En nærmere redegjørelse følger nedenfor.

Omdisponering av dyrka mark til boligformål strider mot nasjonale og regionale føringer

Det er ikke mer enn drøye 4 måneder siden Kommunal- og moderniseringsdepartementet i vedtak, 7. april slo fast at boligfeltene B_F8 og B_12 i kommunedelplanen for Krakstadmarka **ikke** kan omdisponeres til boliger. Fylkesmannen nådde dermed frem med sin innsigelse til kommunens plan. Departementet la vekt på at områdene innebærer omdisponering av dyrka mark av god

kvalitet og at kommunen har en stor tomtereserve i godkjente byggeområder og et betydelig fortettingspotensial i Hønefoss by!

a) Nasjonal jordvernstrategi

Kommunen har et betydelig ansvar for oppfølging av nasjonal jordvernstrategi av 8. desember 2015. Vi forutsetter at kommunens administrasjon både er kjent med jordvernstrategien og Landbruksdepartementets orienteringsbrev datert 8. mars 2016 til kommunene. Skal jordvernstrategiens mål om å redusere nasjonal omdisponering fra 6000 dekar pr. år til 4000 dekar pr. år innen 2020 nås, må kommunene ikke bare unngå omdisponering av nye arealer, men i stor grad tilbakeføre tidligere omdisponerte dyrkingsarealer til jordbruk dersom disse ikke allerede er nedbygd. Ringerike har matjord av svært høy kvalitet, høyere enn store deler av distrikts-Norge. Vi mener derfor at Ringerike har et særlig ansvar for å bygge ned mindre enn den promillen som rent teoretisk ellers kunne bygges ned her i kommunen.

b) Buskeruds jordvernspolitikk

Vi forutsetter også at både administrasjonen og de folkevalgte er kjent med, og retter seg etter Buskerud Fylkeskommunes vedtatte jordvernpolitikk, jf. politisk plattform for Buskerud Fylkeskommune av 17. september 2015 punkt 4.2 underpunkt 7:

*«Nullvisjon for tap av matjord. **Bygging av fritidsboliger, boliger og næringsbygg på dyrket og dyrkbar jord skal ikke være tillatt.** (vår uthev.) Det åpnes for særskilt politisk behandling når det gjelder fremføring av kritisk infrastruktur, næringsbygg og infrastruktur for å drive skogsdrift og matproduksjon. Ved unntak knyttet til kritisk infrastrukturutfordringer skal det erstatningsjord etableres.»*

Vi forutsetter videre at disse dokumentene er en del av saksgrunnlaget når saken fremlegges for de folkevalgte.

Knutepunktutvikling

Det er både forventet og ønsket at ny E-16 og Ringeriksbane skal føre til økt tilflytning og befolkningsvekst på Ringerike. Kommunen må i sin planlegging forholde seg til statlige planretningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging. Regjeringen forventer i planretningslinjene at kommunene sikrer høy utnyttelse rundt kollektivknutepunkt, tilrettelegger for økt bruk av sykkel og gange i dagliglivet, og sikrer sammenhengende gang- og sykkelforbindelser av høy kvalitet. Det er også forventet at potensialet for fortetting og transformasjon utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk.

Utvikling bør derfor skje innenfor en radius på ca 2 km fra de sentrale trafikknutepunktene. Haugsbygd ligger vesentlig lenger ut. Folk flest vil ikke gå ellersykle til sentrum/togstasjonen fra Haugsbygd.

Bo- og nærmiljø

Forslaget til kommuneplan åpner for rundt 1000 nye boenheter og en fordobling av innbyggertallet i Haugsbygd. Det legges i planen opp til en høy utnyttelsesgrad med 4 boenheter pr daa. En slik utnyttelse vil i de fleste deler av bygda bryte med dagens boligstruktur og -størrelse. Det er viktig for oss som innbyggere i bygda å ta vare på de kvaliteter bygda har med kombinasjonen marka, landbruk, kulturlandskap og boligområder med luft rundt boligene. Det er grunnen til at vi har bosatt oss her og ikke i et bysentrum.

Med 1000 nye boenheter og et anslag på 2600 nye innbyggere vil det bli en dramatisk trafikkøkning. Veisystemet i Haugsbygd er ikke dimensjonert for dette. Vi kan ikke se at det er tatt høyde for dette i planen. Veiene går i stor grad langs dyrka mark. Utvidelse av veikapasitet vil dermed også true jordvernet.

Skole

Vang skole har en kapasitet på 340 elever. Kapasiteten er allerede sprengt med dagens 356 elever (kilde Udir). Det er i forslaget til revidert kommuneplan ikke redegjort for hvordan behov for et potensielt behov for dobling av kapasiteten skal løses. Det er vanskelig å se hvordan en utvidelse av Vang og Haugsbygd skoles skal løses uten at det går utover dagens uteareal eller omkringliggende dyrka mark.

Klekken Gartneri, B 19

Som nabo til Klekken gartneri er vi spesielt kritiske til forslaget om omdisponering av dette jordbruksarealet til boligbygging. Området er et godt landbruksareal og det er i dag er gartneridrift på eiendommen. Nabolaget rundt gartneriet har i dag ca. 40 innbyggere.

Grunneier/forslagsstiller ønsker at et areal på 22 daa avsettes til eneboliger. Han har også tidligere forsøkt å få dette inn i kommuneplanen. Vi er kjent med at det nå skal være inngått en opsjons- eller salgavtale med en utbygger, og at utbyggeren av profittsyn har ønske om en langt høyere utnyttelse enn eneboliger.

Dersom det i tillegg åpnes for boligbygging på Klekken Gartneri, med en utnyttelse på 4 boenheter pr daa, betyr dette at det åpnes for større komplekser, eksempel 44 stk 2-mannsboliger, 22 stk 4-mannsboliger, eller 7-8 stk leilighetsbygg med 12 leiligheter i hver. Vi ser med stor bekymring på den type bebyggelse og utnyttelsesgrad kommunen faktisk godkjenner for utbyggerne.

Med den allerede iverksatte utbygging av Klekkenhagen (34 enheter) og utbygging i Nedre Klekkenhagen (12 enheter), vil vårt nærområde i løpet av kort tid få 46 nye boenheter, eller 120 nye innbyggere. Dersom det i tillegg åpnes for boligbygging på Klekken Gartneri, med en utnyttelse på 4 boenheter pr daa, som kommuneplanen bruker som utgangspunkt, tilsvarer dette 88 enheter. Med 2,6 beboere pr bolig utgjør dette ytterligere ca 230 beboere, totalt 350 nye innbyggere.

Med plan om ytterligere utbygging av Klekken gartneri til boligformål, vil dette lille området gå fra "et rolig, landleg boligstrøk" til et tettsted. Dette vil ødelegge det flotte kulturlandskapet vi har rundt oss. Vi som bor her, gjør nettopp det fordi det er et rolig og godt boligstrøk og mener denne type fortetting med store boligmaskiner vil føre til en vesentlig forringelse både av vår bokvalitet og for våre eiendommer.

Vi krever at kommunen tar hensyn til eksisterende beboere/miljø, og ikke godkjenner bebyggelse som vil føre til en vesentlig fortetting.

Hilsen

Kristin Bjerkestrand Eid og Tor Eid

Kopi: Fylkesmannen i Buskerud (fmbupost@fylkesmannen.no)

Uttalelse i forbindelse med kommunedelsplanens høringsrunde.

Sak 46, g.nr /b.nr 103/4, Båntjernvegen 19, 3414 Hønefoss

Konklusjon

Vi anmoder om

at prosjektet blir tatt ut av LNF-kategorien og fremføres som eiendomsmessig helhet (konf Nerbytunet)

at søndre del blir medtatt med reduksjon fra 7 til 5 eneboliger

at prosjektets mange positive og tidsnødvendige aspekter blir fremhevet med signaleffekt og senere behandlinger/instanser for øye.

Nedenfor er disse anmodninger begrunnet.

Innledning

Den nylig ferdigstilte konsekvensanalysen tilknyttet kommunedelsplanen er preget av travelhet og stort press på kommunale planleggere. Den mer generelle delen av høringsutkastet, og særlig pkt 6.6.3, som tar for seg området Haug/Klekken, har vi ingenting å si på.

Innleide konsulenter har i første omgang behandlet vårt og andre prosjekter individuelt og avgitt nokså kortfattet karakteristikk (konsekvensanalyse) med anbefalt konklusjon som støtte for kommunal sluttbehandling. Med fargesymboler og tekst i telegramstil er det ikke lett å få frem særegne kvaliteter i et nyansert bilde. Muligens er det rigorøsitet og manglende smidighet i regelverk og praksis som presser Cowi til så negativ karakteristikk av vårt prosjekt i forbindelse med blant annet følgende forhold: avstand, nærhet til bebyggelse, skogbruks- og jordbruksinteresser infrastruktur og kommunal VA.

Her skulle vi for det meste været karakterisert positivt Kan de i det hele tatt ha vært på stedet eller lest vår etter forholdene temmelig detaljerte og

omfattende fremleggelse av prosjektets viktige kvaliteter i forslag til reguleringsbestemmelser, prosjektbeskrivelse, ideskisse og planbeskrivelse.

Administrasjonen har imidlertid skjønt bedre, konsekvensanalysert langt mer konsekvent og derfor sluppet oss gjennom dette nåløyet, riktignok i noe redusert format.

Øverste og søndre del av vårt planforslag, dvs 7 eneboliger (B15-B21) med tilhørende parseller på beitet, oppfatter vi at administrasjonen anbefaler tatt ut. Vi er selv kommet til at B18 og B19 bør tas ut fordi de egentlig ligger på beitet, og for konsekvensens skyld derfor bør overgå til parseller.

Administrasjonens "kjøttøks" hugger med dette vekk prosjektets indrefilet, det er en sak, men verre er at utbyggingen blir mer uspenning med tapt variasjonsfylde, eksemplifiserer dårligere og taper appell og oppmerksomhet rett og slett ved uanselighet. Vi er redd for at hele parsell-ideens spredningspotensial svekkes fatalt når parsellene anonymiseres som fortsatt LNF. Er det ikke bedre å si at dette er tapt LNF og at parsellene blir en spesiell kategori under reguleringsbegrepet, grøntareal, hvis ingen bedre løsninger fins i regelverket av i dag.

Det er klart at regelverk og praksis overfor prosjekter som dette som kunne vært aktuelle i de mange og lange grensesoner mellom utbygging og LNF, blir altfor mangelfull og unyansert. Sentrumsfortetning har sine trivsels- og tetthetsgrenser. Satelittutbygging som vår på Klekken, der det er god infrastruktur, burde ønskes velkommen. Vi har eksempelvis allerede muntlig avtale med eier av VA-ledningene med stor overkapasitet som går langs vår østre tomtegrensen og er knyttet til kommunalt nett (Cowikommenterer negativt at det ikke er kommunalt VA system i området). Skolebussordningen og øvrige busstilbudet i området er bra og får bedre passasjergrunnlag noe som bidrar til sikring eller eventuell forbedring av dette. Sentrumspresset minker ved å gi mennesker, som ikke liker eller helsemessig ikke tåler tette byrom, frostrøyk og dårligere luft, et godt alternativ. Her bør gjelde: både og, ikke: enten eller.

LNF-absoluttisme. En trussel mot matberedskapen

LNF står for landbruk, natur og friluftsliv. Dette er tre viktige områder hvor ulike hensyn rår og derfor har innbyrdes konfliktpotensial når det gjelder menneskelige aktiviteter. Alt kan ikke ivaretas på ett og samme område. Hvis L'en i LNF bare skal kunne ivaretas av bønder eller tjene til beskyttelse av bondeyrket, slik rådende oppfatning bak reguleringer og regelverk i dag synes å være, blokkerer dette for et viktig alternativ som vil være av stor betydning for matsikkerhet. Vi ivaretar derfor i beste forstand L'en i LNF og er av helt marginal interesse for N og F som i Ringerike generelt og klekken-området spesielt, er dekket i rikt monn.

Hvorfor jordvern er viktigere enn jordbruksvern

Vår matberedskap er katastrofalt dårlig og den forverres irreversibelt hvert år i takt med omdisponering av produktiv mark til asfalt og betong. Begrepet jordvern oppfattes for snevert som kun vern av arealer for tradisjonelt levebrødbasert bondedrevet jordbruk. Når arealer av ulike årsaker ikke passer inn i et slikt bilde, står vernet tilsvarende svakt mot nedbyggings-interessene. I et matberedskapsperspektiv burde slike arealer i de fleste tilfeller vurderes opp og ikke ned, fordi de ligger tett ved potensielle brukere og konsumenter og kan drives manuelt. Parsellsalg i stedet for tomtsalg kan være et sårt etterlengtet optimalt alternativ for å spare dyrkbart eller dyrket areal. Hensynet til landbruk må ikke få skygge for matproduserende bruk av land.

Vårt prosjekt på Øvre Klekken eksemplifiserer en slik løsning temmelig ideelt. Vi forestiller oss å selge tomter med dedikerte parseller for 1/3 av den kvadratmeterpris som tilhørende tomt selges for, noe som demper presset for å begrunne full nedbygging økonomisk. Tomtene, der husene bygges på kupert kupert skogsterreng, vil i stor grad opparbeides som hage. Samlet sett vil parsellene og hagene eksponert for intensivt økologisk hagebruk i mange tilfelle utgjøre et sterkere bidrag til matberedskapen enn om arealene hadde blitt implementert i driften av et nærliggende gårdsbruk, noe som likevel fortsatt vil være den riktige løsning i mange tilfeller. Der landbruksløsningen svikter eller er marginal trengs som sagt sårt parsell-løsningens bruk av land i et matberedskapsperspektiv. Økologisk dyrking, manuelt drevet er uomtvistelig mer robust i krisesituasjoner.

Aktivhuskonseptet kontra passivhuskonseptet

Utstyrslleverandører har gjennom mange år drevet ivrig lobbyvirksomhet for det høyteknologiske passivhuset. For spesielt interesserte med velfyllt lommebok kan det være et bra konsept. Likevel må vi slå noe malurt i det begeret. For det første går vi sterkt inn for sunne hus; et hensyn vi finner bedre ivaretatt av det ”pustende” hus i aktivhuskonseptet enn av den tette plastboksen som passivhuset egentlig er.

Det er allerede mange negative erfaringer med passivhuset for et bredt spekter av følsomme mennesker. Når slike i desperasjon åpner vinduer og kaotiserer den automatiserte ventilasjonen eller ikke makter å følge opp regulerings- og driftsbehovene, kan resultatet bli temmelig dårlig. Trekkes i tillegg produksjon, vedlikehold og utskifting av høyteknologiske komponenter inn i energiregnskapet, faller dette neppe til fordel for passivhuset i det totale bildet. Aktivhusets store fordel er dessuten alt man sparer økonomisk ved den enkle naturlige teknologien og den langt større robusthet denne enkelhet utgjør overfor fremtidige kriser med strømutfall og leveringsproblemer for utstyr. Vellykket gjennomføring av aktivhus i større skala og med gjennomtenkte løsninger trengs sårt, som eksempler og til inspirasjon, men også som boldverk mot den omtalte lobbyvirksomhet, der faren er at regelverket etter hvert vil påvirkes til å stenge for det helt nødvendige alternativ, som aktivhuset vitterlig er.

Co2-lagring.

Ingenting spiller noen rolle når man låser seg til et snevert nok perspektiv. Bare ved eksemplets makt kan optimale vektlegginger bre seg og samlet sett få tyngde. Vi inntar skogsterreng av høy bonitet og omgjør dette til tomteland. Ved maksimal anvendelse av trematerialer til bygging og superisolering med halm – eller cellulosefiber og minimal anvendelse av sement, leca, folier eller andre oljebaserte produkter, samt andre materialer fra energikrevende

produksjon, vil vi lagre mer Co2 enn det opprinnelige skogarealet i gjennomsnitt og dessuten ha et meget gunstig energimessig fotavtrykk. Treklyngen burde bejuble slik satsing på distriktets overskuddsprodukter!

Tettheten mellom parseller og hagene på tomtene gjør det nødvendig å ta et valg mellom økologisk og konvensjonell dyrking: Vi vil gå for økologisk uten kunstgjødsel og kjemiske sprøytemidler. Dermed vil gradvis økning av humus i jordsmonn kunne finne sted, dvs. ytterligere Co2-lagring.

Alle slike bestemmelser må stort sett kontraktfestes ved tomtesalg, fordi reguleringsbestemmelser dessverre ikke kan ivareta det nødvendige detaljnivået.

Jevnaker 28.08.2017

For Eierfellesskapet Berg Østre (gnr/bnr 103/4)

Otto Krog

Kaare Fleten, Vikersundvn. 82, 3533 Tyristrand.
kaare@fleten.net Mobil 97412125

Tyristrand, 25.08.2017
Sendt som epost.

Ringerike kommune,
Areal- og byplankontoret,
v/ Heidi Skagnæs,
Postboks 123 Sentrum,
3502 Hønefoss.

Merknad vedrørende hensynsone ved Nikkelverket og eiendomsforholdene 270/9.

Det vises til flere møter om hensynsone for Nikkelverksområdet hvor jeg i mitt brev 25. mai 2016 sier meg enig i en løsning etter § 11 i Plan og bygningsloven. Det ble avtalt at Stefan Bakken skulle tegne inn min foreslåtte hensynsone. Den 17. juni foreligger det et automatisk svar om at du har permisjon til 31. okt. 2016 og at Elin Green er konstituert enhetsleder. Jeg følger opp saken med brev til Elin Green 02.07.2016. Hun svarer i mail 06.07.2016. «Takk for innspill om hensynsone. Dette vil bli lagt inn i høringsutkastet til kommuneplanen.» Kort tid etter, den 12.07.2016 kommer det korrigering om at den vil bli inntatt i forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel. «Vi vil ta kontakt når hensynsonen skal legges inn i kartet. Den 16.08.2016 gjennomførte Stefan Bakken inntegning av hensynsonen. Den 31.10.2016 kommer det brev fra arealplanlegger Mari Solheim Sandsund om foreløpig kartavgrensning. Det foreligger to utkast uten at mitt forslag er med. Jeg har heller ikke blitt kontaktet. Undertegnede fikk vite om høringen fra en av de bosatte på Nikkelverket og sendte mine merknader til Mari Solheim Sandsund 22.11.2016. Hensikten med en mindre hensynsone er å dempe eventuell konflikt med grunneiere. Når det foreligger flere lovlige forslag må de få lik saksbehandling.

I pkt. 3 i mitt brev er det nevnt at Knuterud 270/12 med en misforståelse er sammenslått med 270/9. Fra 2016 har jeg begynt på et bokprosjekt om Nikkelverket. Jeg har spesielt gransket «Hjemfallsretten» av gruveeiendommer som Industridepartementet satte i gang fra 1956 til 1959 på følgende eiendommer 270/7-9-11-12 og Elsrud. Disse eiendommene var kjøpt og lovlig tinglyst, da departementet krevde eiendomsretten iht Industrikonsepsjonsloven §13 nr 13 og 15. De fikk tinglyst sin melding uten at det ble foretatt noen vurdering. Dersom en leser innledningen til §13 så gjelder loven bare innen det område som det er gitt mutingsrett og konsesjon knyttet til dette arealet. De som mistet sine eiendommer på grunn av en misforståelse av loven, krever nå retting i medhold av Tinglysningslovens § 18. Ankefrist for den første saken til lagmannsretten er satt til 16.09.2017. Kommunen bør merke seg dette faktum i forhold til de eiendomsgrenser som Statskog SF har for sin eiendom 270/9.

Når det gjelder byggetillatelse innenfor det foreslåtte LNF området er det to forslag til dispensasjoner som er svært aktuelle i tilknytning til Nikkelverket som kulturminne. Dette gjelder forslag om gruvemuseum som Stiftelsen Ringerikes Nikkelverk har levert skisse for og en plan jeg jobber med for å få til et overnattingsted for pilegrimer. Orientering om kulturminner langs en pilegrimsled ble gitt i brevet til Sandsund 22.11.2016. Dette kan skje ved at en av stigerboligene blir kjøpt til formålet eller at det blir gitt adgang til å sette opp en tømmerbygning fra ca. 1870 på grunnmuren hvor laboratoriet sto. Undertegnede har fått en tømmerbygning på litt under 60 m2 for flytting. Det er nedlagt mye forhåndsarbeid for å få dette realisert.

Det er ønskelig med et møte med kommunen før jeg offentliggjør detaljer i denne planen.

Med hilsen

Kaare Fleten

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
Postboks 123 sentrum
3502 HØNEFOSS

Dokid:
17069536
(14/995-169)
Høring arealdel - Sak 51 og 52
Klækken og Hafnor

HØRING AREALDEL, SAK NR 51 OG 52 KLÆKKEN OG HAFNOR.

Innledning

Vi bor i en kommune som ønsker og forventer stor vekst i de kommende 10 år.

På bakgrunn av dette mener vi det er beklagelig og svært lite tilfredsstillende at våre forslag til kommunens arealplan ikke tas på alvor av Ringerike kommune. Vi mener det helt klart er begått saksbehandlingsfeil i disse to sakene når våre innspill ikke blir tatt hensyn til og ikke blir lagt frem til den politiske behandling.

Vi har følgende merknader til den fremlagte arealplan.

- a) Møte med saksbehandler Tollefsen den 16 juni 2016.

I møte ble VA løsningen for nr 51 og 52 gjennomgått. Denne løsningen (se vedlegg nr 1) inkluderte en mulig felles avløpsordning for hele Briskebyen enten i privat eller kommunal regi. Hvis kommunen ville involvere seg i denne avløpsordningen så kan ikke vi forstå noe annet at det i løpet av kort tid ville gi store netto inntekter for kommunen.

RESULTAT: Cowi as, lagde ferdig konsekvensutredning for kommunen i august 2016 (altså 2 mnd. etter vår møte). Vi kan ikke se at dette er vurdert hos Cowi as og heller ikke i kommunens regi siden.

- b) Den 15 okt. 2015 sendte Marthin Klækken brev til saksbehandler Tollefsen (se vedlegg nr 2) om at det var ønskelig at tomteområdet ble utvidet til flere tomter fordi VA løsningen ble dyr og ikke kunne bæres av to tomter (som skal gis bort til bror/søster). Tollefsen svarer 30. okt 2015 at saken skulle registreres inn i kommuneplanens arealdel.

RESULTAT: Det er ikke endret noe når dette legges frem til ny behandling for formannskapet den 25.4.17, det opereres fortsatt med to tomter som skal utskilles og at «omfanget er lite».

Marthin Klækken sendte mail til Tollefsen den 10 juli og spurte om de to ovennevnte punktene var vurdert. Tollefsen svarer den 13 juli, men hun svarer ikke på de to enkle spørsmålene over. Dette må tolkes som at dette ikke har blitt vurdert og styrker dermed argumentet om saksbehandlingsfeil. (se vedlegg 4).

Gunnar Hafnor hadde en samtale med Tollefsen tidligere i 2017, hun opplyser da at det er problematisk med trafikkstøy og avkjøring. Dette er feil, det er lagt ny avkjøringsvei til Hadelandsveien og den er beregnet for tung bil. Evt. trafikkstøy kan man gjøre tiltak mot. Marthin Klækken hadde befarings med Knut Grande i Statens Vegvesen i 2015 vedrørende avkjøring til Hadelandsveien. Grande sa at avkjøring var greit, fra begge ender av teigen. Vi må også anføre at nr 50, 200 meter oppe i gata er godkjent og dette området er 45 da. stort med avkjøring til Hadelandsveien. Vi krever likebehandling.

Statens Vegvesen opplyser at Hadelandsveien fremover vil få mindre trafikk, bla.a. av tunge biler, pga. ny vei mellom Olimb og Eggemoen. Det vil bli enda bedre forhold når en planlagt

ny strekning mellom Eggemoen og Risesletta er klar.

I tillegg har vi to, Gunnar Hafnor og Marthin Klækken, laget vår vurdering på momentene i den konsekvensutredningens mal som er benyttet av kommunen. Vår vurdering etter nøye gjennomgang er at vi scorer med beste resultat på 11 av 13 punkter. Vi vil her særlig bemerke at vi på punktet «Samarbeid med flere grunneiere» har vært 3 parter (sak nr 50, 51 og 52) som har samarbeidet om VA anlegg og at slikt samarbeid blir bemerket som veldig positivt i kommunens konsekvensutredning, (se vedlegg nr 3).

Vi ber om at overstående tas hensyn til i den videre politisk behandling av kommunens arealplan.

Hønefoss 18 .august 2017

Gro N. Klækken

Wenche Hafnor

Marthin Klækken

Gunnar Hafnor

VED. 1.

Sak nr 50, 51 og 52, ny kommuneplan i Ringerike - Forslag om samarbeid mellom sak nr 51, 52 og Ringerike Kommune om avløpsanlegg i Borgerhagen/Breskebyen (heretter B/B) i Haugsbygd.

Sak nr 51 og 52 var først vurdert til avslag/rødt i kommuneplan men ble i sak 80/15 Formannskapet vurdert til gul.

Det er søkt om utskillelse av tomter i sakene 50-51-52/Bergsund-Klækken-Hafnor, ref. ny kommuneplan for Ringerike. Dette vil utgjøre samlet et betydelig antall boenheter i et geografisk samlet område i Haug.

Gjennom prosessen har vi også sett på muligheten for å koble på en forbedret avløpsordning til B/B. I dette området er det i dag ca 37 boliger med tette tanker/slamavskillere. Det er 2-3 private minirensanlegg i området, men kanskje bare 1 som er godkjent i forhold til dagens krav. B/B er et område som er høyt prioritert ift. ny avløpsordning, ref. rapport fra siv.ing Steinar Skoglund. Ca 5 boliger på nordsiden av Hadelandsveien vil da også ha fall til den avløpsledningen som nr 51/Klækken vil anlegge. Totalt vil altså denne planen kunne gi 42 boliger offentlig avløpsordning i tillegg til de nye boligene gjennom sak nr 50,51 og 52..

Firmaet Berntsen har vært i området B/B og målt og har tegnet inn en selvfallsledning ned til en planlagt pumpestasjon. (Se vedlagt skisse). Denne pumpestasjonen er en del av det VA anlegget som sak nr 51-52/Klækken-Hafnor har planlagt for sine tomteområder.

Sak nr 51-52/Klækken-Hafnor har også fall i sine planlagte avløp til denne pumpestasjonen og det samme vil da hele Borgerhagen/Breskebyen ha.

Fra pumpestasjonen pumpes kloakken ca 700 m til offentlig ledningsnett (se vedlagte skisse).

Grunneier er informert (Bergsund) om planlagt pumpeledning og samtykker i planen.

Sak nr 51-52 Klækken-Hafnor har ønske om et samarbeid med Ringerike Kommune om finansiering av dette VA anlegget som inkluderer B/B. Dette er vårt primære mål. Hvis dette ikke kan gjennomføres så har sak nr 51-52 Klækken/Hafnor prosjektert et privat VA anlegg og funnet at dette er økonomisk og teknisk greit å gjennomføre for tomteområdene. Det vil da også bli vurdert en privat løsning for B/B i tilknytning til dette.

Klekken, 17.6. 2016.

Gunnar Hafnor	Roger A Lippert	Johan Bergsund	Marthin Klækken
Sak nr 52	Beboer Borgerhagen	Sak nr 50	Sak nr 51
	Ansatt i Teknisk Tjeneste		
	Ringerike Kommune		

Dokid:
17069538
(14/995-169)
Vedlegg 1 - Forslag til samarbeid

Marthin Klekken

VEDL. 2.

Fra: Grethe Tollefsen <Grethe.Tollefsen@ringerike.kommune.no>
Sendt: 30. oktober 2015 17:10
Til: Marthin Klekken
Kopi: Guro Skinnes
Emne: SV: Sak nr 51 i kommuneplan, Putten A

Bekrefter at e-post er mottatt.

Vi registrerer den inn i sak om kommuneplanens arealdel.

Men nye henvendelser og forslag til endringer i dette arbeidet er ikke enkelt å håndtere.

Alle forslag som gikk videre fra formannskapets grovsiling skal nå vurderes videre i en finsiling og ROS-analyse mm

Dette til orientering.

Hilsen
Grethe Tollefsen
Avdelingsleder på areal- og byplanavd.
Ringerike kommune
Postboks 123 sentrum
3502 Hønefoss

Tlf 94135233
grethe.tollefsen@ringerike.kommune.no

Dokid:
17069540
(14/995-169)
Vedlegg 2 - E-post dialog

Fra: Marthin Klekken [mailto:Marthin.Klekken@budstikka.no]
Sendt: 15. oktober 2015 17:32
Til: Grethe Tollefsen
Emne: Sak nr 51 i kommuneplan, Putten A

Hei,

Søknaden gjaldt utskillelse av 2 tomter, til min søster og bror.

Kommunen sa i sin redegjørelse at saken var av liten betydning; vel fordi det gjaldt utskillelse av kun to tomter. Jeg ønsker derfor å få vurdert et større område av denne teigen til utbygging, se stiplet kart som er vedlagt. På området som er stiplet, ca. 10 mål, kan det være plass til 7-8 tomter og da blir det et omfang og driftsmessig bedre eller mulig ift. opparbeidelse av vei, vann og kloakk.

Jeg vil samtidig opplyse om at jeg har hatt en befaring av vei sammen med Knut Grande i Statens Vegvesen (tlf. 902 13 342). Han uttaler at avkjøring til Hadelandsveien er helt greit og at den beste løsningen er felles avkjøring med gnr. 102/19. Innkjøringsveien til nr 102/19 er delvis min fordi den går over min eiendom, se kartet. Grande mente avkjøring også kunne være greit i andre enden av teigen. Knut Grande kan gjerne kontaktes om dette.

Det er fint om du kan bekrefte mottagelsen av denne mailen, gjerne kommentere, og opplyse om du eventuelt trenger mere opplysninger/informasjon.

Med vennelig hilsen

Marthin Klekken

- Valg av retning for vekst og utbygging av boliger, fritidsbebyggelse, næring osv
- Konsentrasjon i utbyggingsmønster: Fortetting ved knutepunkter.
- Spredt utbyggingsmønster
- Lokalisering av viktige funksjoner
- Føringer for arealforvaltning ut fra hensyn til naturmangfold og kulturlandskap

Alternative konkrete utbyggingsforslag omtales der det er aktuelt.

Konsekvensutredningen skal konsentreres om de lemaer som er relevante for den aktuelle arealbruken. I utredningen av enkeltområder er derfor kun temaene som er beslutningsrelevante omtalt.

KU skal tilpasses plannivået og være relevant for beslutninger som skal tas. KU baserer seg i hovedsak på eksisterende kunnskap. I tillegg er det utført noen temautredninger i forbindelse med planarbeidet. Se kap. 5.3.1 Eksisterende kunnskap

Konsekvensutredningen er avgrensa til de delene av planen som fastsetter rammer for framtidig utbygging og som innebærer endringer i forhold til gjeldende plan, jf. KU-forskrift § 7.

KU av arealdelen inneholder kunnskap for å kunne avklare arealformål for områder. Dersom det ved senere regulering av et utbyggingsområde kommer fram ny kunnskap som påvirker egnetheten av arealformålet, må den aktuelle utbyggingen tilpasses ved påfølgende regulering for å hensynta kunnskapen som er kommet fram.

Følgende metode er fulgt i arbeidet med konsekvensutredningen for innspillene:

Nr		Liten negativt, ingen eller positiv konsekvens	Middels eller usikker negativ konsekvens	Stor eller svært stor negativ konsekvens
1	Miljø- og naturressurser Konsekvens dersom tiltaket berører et område med			
1.1	Naturmangfold	Ingen kjente arter blir påvirket	Isolert biotop Mindre viktig biotop	Truede arter Stor biotop Irreversibel inngrep av stor verdi
1.2	Jord og skog Klekken lav bonitet Høfnar 5 DA dyrkes ikke	Skog lav bonitet Lausvask Ikke dyrka eller dyrkbar mark	Mindre områder med dyrka eller dyrkbar mark Vanskelig tilgjengelig skog av høy bonitet	Dyrka eller dyrkbar mark Skog av høy bonitet
1.3	Landskap og vassdrag	Skog, II Mer enn 50 m fra vassdrag Berører ikke	Under 50 m fra vassdrag Skogkledde koller	Inntil vassdrag i myrområder Snaufjell, silhuett virkning

23

		nedslagsfelt for drikkevann		Berører eller ligger inntil drikkevannskilde
1.4	Kulturminner og kulturmiljø	Ingen kjente	Mindre viktige kulturminner	Verdifulle kulturminner Kulturmiljø
2	Samfunnsforhold Hvilken påvirkning gir tiltaket for			
2.1	Infrastruktur, transportbehov, energiforbruk Best score	Liten økning i ÅDT Vegen og omgivelsene tiller trafikken	Liten konsekvens av stor økning i ÅDT Stor konsekvens av liten økning	Stor økning i trafikk (ÅDT) i forhold til standard og plassering Ny utbygging som krever store inngrep
2.2	Folkehelse, helse, barn og unge og universell utforming Best score	Gangerstand skole og sentrum Universell utforming	Langs eksisterende skolerute Inntil annen eksisterende bosetting	Farlig skoleveg Lang fra annen bosetting Ny skolerute
2.3	Infrastruktur Best score	Krever ingen ny utbygging av infrastruktur	Krever utbedring av veg	Krever ny veg, stier, VA, kryss
2.4	Fritidsliv	Bedre sti og løypenett som følge av utbyggingen	Liten utbygging som ikke får påvirkning Utbygging i nærområde	Bygger ned viktige fritidsområder som lokalit koller, stier, utsiktspunkt osv
3	Politiske føringer Gir tiltaket positive ringvirkninger for kommunen?			
	Kommunale satsingsområder Best score	Arbeid med utpekte satsingsområder	Liten utbygging som har liten betydning totalt sett	Ikke i utpekte satsingsområder
	Samarbeid med flere grunneiere Best score	Flere grunneiere som utvikler et område Ref. felles forslag nr. 50 - 51 - 52	På hytter som har liten betydning utover området som blir berørt	En grunneier som satser alene Goder og utgifter ikke fordelt på flere grunneiere
	Ringvirkninger	Positiv effekt	Liten effekt	Ingen effekt
4	Risiko- og sårbarhet Hvilke avbøtende tiltak kan gi			
	Skred og flom Best score	Ingen kjent risiko, terreng som ikke truer fare	Uklart om det er behov for mer undersøkelser	Kjent skredfare eller terreng som krever mer utredning
	Trafikksikkerhet Best score	Veg, inntil gangveg, og kryss er dimensjonert for trafikk	Lite tiltak som gir merkbar økning i trafikk	Veg og kryss er ikke dimensjonert for tiltaket
	Brannvann Best score	Tilgjengelig vannkilde eller utbygg nett for brannvann	Vannkilde, men noe avstand ift. fylling av tankbil	Ikke tilgjengelig vannkilde i nærheten
	Samlet vurdering Forklaring på hva som gir utslag			

24

Dokid:
17069541
(14/995-169)
Vedlegg 3 - Info

Marthin Klekken

VEDL.4

Fra: Grethe Tollefsen <Grethe.Tollefsen@ringerike.kommune.no>
Sendt: 13. juli 2017 13:34
Til: Marthin Klekken
Emne: SV: Kommuneplan sak 50-52.+mulig ny avløpsordning
Borgerhagen/Breskebyen.

Forslag om utbygging av boliger ved Putten gikk videre fra formannskapetets grovsiling. Disse arealene ble dermed tatt videre i konsekvensvurderingene (KU). KU skal gjøres både for det enkelte forslaget (en finsiling) og så skal det gjøres en samlet KU for hele arealdelen i kommuneplanen. En KU (finsiling) for hvert innkomne forslag som gikk videre fra grovsilinga var det konsulenter som gjorde. Her fikk Areal- og byplanavdelingen vurderingene tilbake i form av en rapport som ligger ute sammen med høringsdokumentene. Støy, avkjøringsforhold til fylkesveg 241, sammen med minimums byggegrense på 50 meter fra fylkesveg og nr. 52 der jordvern hensyn også kommer inn, gjorde at disse ikke ble tatt med videre.

I ettertid har planforslaget vært til behandling og diskusjon hos regionale myndigheter (bl.a. Fylkesmannen, fylkeskommunen Statens Vegvesen, BaneNor mm) der vi fikk tilbakemeldinger på at ytterligere «spredte» boligområder må ut av arealdelen. Fortetting skal skje i sentrum av Hønefoss. Høringsfristen er ikke ute enda og vi får se hva som blir resultatene utpå høsten.

Hilsen
Grethe Tollefsen
Avdelingsleder på areal- og byplanavd.
Ringerike kommune
Postboks 123 sentrum
3502 Hønefoss

Tlf 94135233
grethe.tollefsen@ringerike.kommune.no

Dokid:
17069543
(14/995-169)
vedlegg 4 - E-post

Fra: Marthin Klekken [mailto:Marthin.Klekken@budstikka.no]
Sendt: 10. juli 2017 10:45
Til: Grethe Tollefsen
Emne: VS: Kommuneplan sak 50-52.+mulig ny avløpsordning Borgerhagen/Breskebyen.

Hallo,
Ble dette vurdert av deg eller Cowi, ref. forslag til arealdel.
Snarlig svar imøtesees.
Mvh.
Marthin Klekken

~~**Fra:** Marthin Klekken
Sendt: 20. juni 2016 13:41
Til: 'Grethe Tollefsen' <Grethe.Tollefsen@ringerike.kommune.no>
Kopi: 'Gunnar Hafnor' <gunnar.hafnor@ghafnor.no>; 'Roger A Lippert' <Roger.A.Lippert@ringerike.kommune.no>;
'barco@borger.no' <barco@borger.no>
Emne: Kommuneplan sak 50-52.+mulig ny avløpsordning Borgerhagen/Breskebyen.~~

Hei,
Viser til hyggelig møte på ditt kontor den 16 d.m..

Høringssvar til Kommuneplanens arealdel, Nes i Ådal

Kommentar til punkt 04 fritidsbebyggelse Smørhølkollen

Forhold til overordnede planer:

De viktigste styringsdokumentene i denne planprosessen er *Kommunal planstrategi 2016-2020*, og *Kommuneplanens samfunnsdel*.

Dokumentene gir føringer for hvordan kommunen skal utvikles i kommende planperiode.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015 er utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dokumentet gir nasjonale føringer for kommunale planprosesser.

I konsekvensutredning for Smørhølkollen legges det vekt på at området ikke allerede er utbygd. Dette ble bekreftet som hovedargument for at forslaget er tatt ut av planprosessen i møte med leder for planavdelingen 17.08.17.

Det står ikke i noen av styringsdokumentene for kommuneplanens arealdel at områder tilsvarende Smørhølkollen ikke bør utvikles for fritidsbebyggelse. Tvert imot er det ønskelig med økt aktivitet knyttet til Nes som prioritert lokalsamfunn, og det har gjentatte ganger kommet oppfordringer om utvikling av området i det politiske ordskiftet. Det har tidligere vært først utvikling av den nordlige delen av Ådalsfjella som sogner til Nes, dette har blitt avslått med de samme argumentene- ikke påbegynte hyttefelt og nærhet til verneområder.

Styringsdokumenter i form av kommuneplanen bør forsikre forutsigbarhet for grunneiere som ønsker utvikling.

At Smørhølkollen ikke ligger i et satsningsområde for hytteutbygging slik det står skrevet i konsekvensutredningen skal ikke ligge til hinder for utvikling utenfor eksisterende hyttefelt. Dette er direkte motstridene med kommuneplanens samfunnsdel der det oppfordres til økt næringsutvikling og utbygging for å sikre vekst i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel

Punkt 1 s: Aktuelle arealer bør utvikles til mer fritidsbebyggelse.

Dette viser med tydelighet at det er ønskelig med utvikling av nye arealer, og i særdeleshet områder tilknyttet de prioriterte lokalsamfunnene som Nes. Det fokuseres videre på utvikling av primærnæringene, noe en i aller høyeste grad gjør med dette prosjektet. Utvikling av Smørhølkollen vil være et viktig ledd i det skape et næringsgrunnlag for eiendommen og andre næringsaktører på Nes i Ådal.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Utvikling av områder for fritidsboliger og reiseliv gir grunnlag for viktig næringsutvikling i mange distriktskommuner. Landskapet og friluftslivsmulighetene er i denne sammenheng både en viktig ressurs, og et hensyn som må ivaretas gjennom kommunal og regional planlegging.

Det er et nasjonalt mål å legge til rette for økt verdiskaping knyttet til jord- og skogbrukets ressurser, blant annet gjennom satsing på grønt reiseliv.

Smørhølkollen egner seg særdeles godt som utviklingsområde for grønt reiseliv og utmarksturisme mtp. beliggenhet forhold til Selsjøen barskogvernområde, Sperillen, Urula- og Begnavassdraget. Området må sees i sammenheng med forslag 05 *Utmarksturisme/fiske ved Begna*, der vassdraget, naturområdene, jordbruks- og kulturlandskapet trekkes nærmere hverandre ved at de utvikles parallelt som et ledd i næringsutviklingen av eiendommen.

Teknisk og sosial infrastruktur, trafikksituasjon:

Det er etablert bilvei helt inn til Selsjøen barskogvernområde. Veien går tvers gjennom hytteområdet, noe som gjør at man får lett tilgjengelige tomter i nærhet til eksisterende infrastruktur.

Landskapsbilde:

Området skal bebygges med små hytter med lite fotavtrykk. De er tenkt å gli lett inn i landskapsbilde hva gjelder materialvalg og arkitektur. Det er ønskelig å etablere samarbeid med produsenter av massivtrehytter for å skape en profil med gode miljøegenskaper.

Miljøtilpasset

Naturmangfold og vassdrag:

Svares ut i punktet nedenfor.

Samlet vurdering:

De negative vurderingene rundt hyttefelt på Smørhølkollen knytter seg først og fremst til at området er relativt urørt og ligger nær Selsjøen barskogvernområde. Vi mener at nettopp dette gjør det unikt som hytteområde. Feltet ligger helt ut mot kanten av åsen, med god utsikt mot Sperillen, Vikerfjell og Vassfaret. Selsjøen naturreservat er frivillig vernet. I løpet av verneprosessen var det enighet mellom grunneiere og Fylkesmannen at det ikke skal være noen buffersoner rundt verneområdet som hindrer for eksempel hyttebygging. Nærhet til verneområdet er således et argument som strider mot forutsetningene for vernevedtaket. Verneforskriften åpner i tillegg for oppkjøring av skiløyper inne i verneområdet som gir feltet unike naturverdier i umiddelbar nærhet.

Kommentar til punkt 06 masseuttak Gravlimoen

Det vises til søknad ang omregulering av område til masseuttak, samt utskrift fra grusdatabanken. Det vises også til tidligere innspill fra Helge Syver Holte, som ble overlevert i møte 17.08.17. Jeg velger å kommentere punktvis deres vurderinger og begrunnelse, samt en generell kommentar.

Forhold til overordnede planer

Allerede åpna grustak skal prioriteres.

Grustaket på Gravlimoen har vært i mer og mindre aktiv drift siden 60-tallet. Det var et relativt stort uttak på 70-tallet da Statens vegvesen tok ut masser til oljegrusproduksjon. Før og etter dette har det stort sett vært tatt ut masser til skogsbilveier.

Avgrensning samsvarer ikke med NGU sine registreringer.

Dette vil vi selvsagt endre så det tilsvarer de registreringer som finnes. Jeg har tegnet inn forslag til avgrensning på vedlagt kart. Dette er langt mindre enn NGU sin registrering, men sannsynligvis tilstrekkelig til den drift som er realistisk de kommende 50 år. Endelig avgrensning må avklares i samsvar med kommunen slik at dette ikke er en grunn til avslag.

Teknisk og sosial infrastruktur, trafikksituasjon

Kort privat vei inn til Østsideveien (kommunal). Det er strøm i området.

Landskapsbilde

Deres konklusjon om at grustaket er visuelt synlig og at det er vanskelig med avbøtende tiltak er feil (se vedlagte bilder). Vi kan imidlertid ha forståelse for at dette kunne vært riktig dersom hele det omsøkte arealet ble blottlagt. Vi ønsker derfor å fortsette å sette igjen en rygg mot dalen som hindrer innsyn til grustaket. Dette er forsøkt vist på vedlagte kart med skravert areal ned mot dyrka mark.

Naturmangfold, vassdrag og kulturminner

Det er ikke registrert spesielle natur- eller kulturminner i området.

Jord og skogressurser

Ny avgrensning gjør at evt. dyrkbar mark er utelatt. Resterende areal er for bratt til oppdyrking.

Folkehelse/bomiljø/nærmiljø/friluftsliv/barn og unge/universell utforming

Østsideveien er en kommunal vei med relativt spredt bebyggelse med utspring fra gårder og småbruk langs veien. Ingen større eller mindre boligfelt. Alle skolebarn nord for grustaket vil ha rett til skoleskyss, og pr. i dag er det svært få skolebarn som bruker denne veien. Dersom det i fremtiden skulle godkjennes aktuelle boligfelt nærmere sentrum vil disse antagelig få krav om etablering av GS-vei. Dersom dette mot formodning skulle vise seg å bli et problem er vi villige til å se på avbøtende tiltak som for eksempel begrenset transport rett før skolestart. For skjerming mot nabo i nord (ett hus) skal det etableres grusvoll som støyskjerm. Dette vil også hindre evt. avrenning mot bekk i nord.

ROS

Det er ellers ingen merknader til trafikksikkerhet.

Samlet vurdering

Det er absolutt ingen usikkerhet knyttet til forekomsten, se grusdatabanken NGU. Vi har 50-60 års erfaring med bruk av massene, og dette har vist at forekomsten egner seg meget godt til uttak av veimasser, pukk, sand, strømmasser, uttak av kulestein og lignende. Det har etter hvert vist seg at det er et lokalt marked for disse massene. Nærmeste uttak av tilsvarende masser er meg bekjent

Hønefoss, 5-6 mil unna. Både kostnader og miljøhensyn burde alene være gode nok argument til å godkjenne et slikt massetak i denne delen av kommunen. Kommunen har selv grusveier rett i nærheten der det er meningsløst å hente grus fra Hønefoss i stedet for å kunne hente lokalt. Dette gjelder selvsagt også alle andre med slike behov.

Det er som beskrevet tidligere ikke vanskelig å skjerme mot innsyn ved å sette igjen en rygg mot dalen. I dag er grustaket praktisk talt umulig å se fra veien/dalen.

Det er ikke riktig at det er flere boliger i rimelig nærhet, men en bolig som vi ønsker å skjerme med en grusvoll. Uttaket i overskuelig fremtid vil uansett ikke være større enn at dette bør være mulig å leve med. Vi snakker ikke om kontinuerlig drift igjennom året, men kanskje knusing 2-4 uker om gangen for å legge opp på lager. Det er avgrenset med skog mot nærmeste nabo, som vil gjøre støvplagene minimale.

Generelt

Dette er etter vår oppfatning det eneste massetaket av dette slaget på Nes som egner seg for salg. Det dreier seg om masser som er etterspurt og velegnet til veigrus, pukk, sand, strømmasser og lignende. Beliggenheten er svært godt skjermet (vi blir gjerne med på en befaring som kan vise dette) Hensynet til miljø burde veie tungt når en slik vurdering gjøres. Dette vil spare E 16 for trafikk og slitasje, mindre bruk av diesel og utslipp, og lokal produksjon uten særlig miljøskade.

I tillegg vil jeg peke på at Ringerike Kommune har et uttalt ønske om en positiv utvikling for Nes i Ådal. Det er bevilget og brukt mange titalls millioner på infrastruktur, ønske om ny skole osv. Da bør det også følges opp med å legge til rette for lokal verdiskapning, som kan gjøre det mulig å ha næringsvirksomhet på Nes. Jeg tror ikke det er fornuftig å opprettholde en bosetning på Nes som i hovedsak skal pendle til Hønefoss for å jobbe. Dersom man lykkes med å få en viss nyetablering på Nes er et lokalt massetak også viktig for å kunne levere masser til nye boliger og opprusting av gamle. Det har stor betydning for byggekostnader å kunne spare 50-70 kr pr tonn leverte masser.

Hyttefelt i Veltelia og andre nyetablerte felt vil også nyte godt av lokal leveranse av slike masser. Til slutt vil jeg minne om at dette er spesielt viktig for å styrke og videreutvikle næringsgrunnlaget for eiendommen. Vi er inne i en fase der ny generasjon ønsker å etablere seg og samtidig skape ny aktivitet som igjen kan gi lokale arbeidsplasser og verdiskapning. Dette er særlig velkomment på et sted som Nes som er preget av forgubbing og negativ utvikling. Jeg håper kommunen ser viktigheten av alle store og små bidrag som kan løfte Nes ut av en negativ spiral. Et lokalt massetak av denne typen vil kunne bety mye for små og store prosjekt på Nes i fremtiden, i tillegg vil det være et pluss i miljøregnskapet for alle lass som ikke trenger å hentes fra Hønefoss.

Med hilsen
Anders H. Holte

Kommentar til vurderingen av innspill til Ringerike kommunes arealplan

Innspill 4, 5 og 6 fra Anders H. Holte (Gravlimoen, Nes i Ådal)

Innledning

Jeg skal i løpet av året overta gården Gravlimoen på Nes i Ådal etter min far Anders H. Holte. Jeg er 35 år, og ønsker å legge til rette for et best mulig inntektsgrunnlag fra gården i årene framover. Faren min driver tradisjonelt jord- og skogbruk, men har gradvis blitt mer og mer avhengig av biinntekter. Til nå har dette dreid seg om snørøyting og småskala entreprenørvirksomhet. I et forsøk på å få flere bein å stå på i framtiden, sendte vi inn tre innspill til kommuneplanens arealdel. Disse var to mindre hytteutbyggingsområder og i tillegg innspill om et masseuttak.

Vurderingene, konsekvensutredningene og anbefalingene fra kommunen og COWI virker så langt å være negative ("gul" eller "rød" status). Jeg har derfor valgt å skrive dette, i et (noe fortvilet) forsøk på å belyse de positive sidene ved våre innspill.

Innspill 04 – Fritidsbebyggelse Smørhølkollen

De negative vurderingene rundt hyttefelt på Smørhølkollen knytter seg først og fremst til at området er relativt urørt og ligger nær Selsjøen barskogvernområde. Vi mener at nettopp dette gjør det unikt som hytteområde. Feltet ligger helt ut mot kanten av åsen, med god utsikt mot Sperillen, Vikerfjell og Vassfaret. Selsjøen naturreservat er frivillig vernet. I løpet av verneprosessen var det enighet mellom grunneiere og Fylkesmannen at det ikke skal være noen buffersoner rundt verneområdet som hindrer for eksempel hyttebygging. Nærhet til verneområdet er således et argument som strider mot forutsetningene for vernevedtaket. Verneforskriften åpner i tillegg for oppkjøring av skiløyper inne i verneområdet. Det går bilveg tvers gjennom hytteområdet. Hytter er tenkt bygd langs denne vegen. Det gjør at man får lett tilgjengelige tomter i nærhet til eksisterende infrastruktur.

Innspill 05 – Utmarksturisme/ fiske ved Begna

Vurderingene knyttet til dette innspillet virker noe mer positive. Vi mener området kan åpne for en ny og spennende form for turisme/ hytteutleie som utnytter det flotte vannmiljøet og fiskemulighetene vi har rundt Nes. Vi håper innspillet tas med videre.

Innspill 06 – Masseuttak Gravlimoen

Konklusjonene og vurderingene rundt dette innspillet er det som forbauser meg mest. Deler av området innspillet gjelder, har vært brukt som masseuttak siden 1960-tallet, resterende er skog. Så vidt jeg vet, er dette det største masseuttaket i området rundt Nes i Ådal. Det har vært en jevn bruk i over 40 år, tilpasset behovet i nærområdet. Massene har vært brukt på både offentlige og private veger. Det har også blitt produsert oljegrus/ asfalt her av Vegvesenet. Vårt innspill har ikke til hensikt å øke bruken i stor grad utover bruken slik den har vært til nå. Vi ønsker kun å få regulert området til den bruken som faktisk er. Dette er en direkte følge av Mineralloven (2010), som satte nye krav til masseuttak for salg av en viss størrelse. Vi ønsker å fortsatt kunne tilby lokale grusmasser for salg i nærområdet, slik vi gjorde inntil 2010. Vi vil uansett benytte området til uttak av masser til eget bruk.

Følgende innvendinger har kommet mot vårt innspill, jeg vil kort kommentere disse:

- Avgrensningen samsvarer ikke med NGU's avgrensning av viktig grusforekomst.
 - En større avgrensning ble satt for å sikre nødvendige lagringsområder og vegtilgang. Dersom det er en forutsetning at det skal samsvare med NGU, kan dette tilpasses og er uproblematisk. Dette vil evt. rettes opp hvis vi får mulighet.
- Området ligger i en skråning, uten skjerming ut mot dalen. Vanskelig med avbøtende tiltak i dette terrenget. Nær- og fjernvirkning vurderes som negativ.
 - COWI kan ikke ha befart området, da dette ikke stemmer med virkeligheten. Masseuttaket har hittil vært utført innover i skråningen slik at det praktisk talt ikke synes fra dalen. Det er i tillegg beholdt en urørt rygg på utsiden, som sørger for enda bedre skjerming. Dette framgår av vedlagte bilder.
- Dyrkbar jord
 - Området er ikke dyrkbart, grunnet terrengets helling.
- Østsideveien er skoleveg uten G/S, med flere boliger langs veien. Nærmeste bolig fra eksisterende uttaksområder ca. 100m mot nord.
 - Det er et meget begrenset antall barn som i dag benytter Østsidevn. som skoleveg. Flere av disse barna bor her fordi foreldrene deres lever av naturressursene som finnes i nærområdet. Det har vært foreslått et boligfelt nærmere sentrum (Granum) som forhåpentligvis kan øke bruken som skoleveg. Dersom dette blir realisert, tar jeg det for gitt at ny G/S etableres til et nytt boligområde. Vår framtidige bruk vil ikke være mye større enn i dag. Nærhet til bolig i nord antas derfor å være av liten betydning.

Oppsummering:

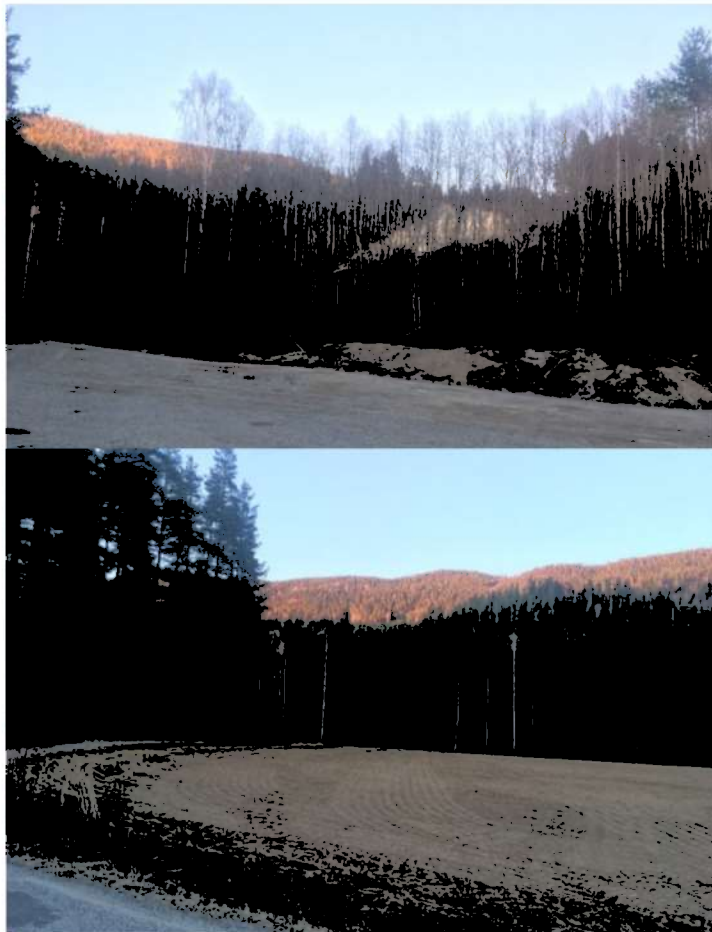
Jeg mener at Ringerike kommune og distriktet rundt Nes er tjent med å utnytte lokale grusressurser. Alternativet er å transportere masser lange avstander, selv for små kvantum (gårds plasser, skogsbilveger og lignende). Dette har negative økonomiske og miljømessige konsekvenser. At viktige eksisterende masseuttak med beviselig nytte og få (om ingen) store negative påvirkninger på nærmiljøet vurderes som uegnet i planprosessen, er for meg bemerkelsesverdig. Det kan virke som om utredningene stort sett har foregått ved skrivebordet, og i liten grad ved oppsøkende informasjonsinnhenting.

Næringsdrivende og andre har, kanskje med rette, ved flere anledninger blitt utfordret til å komme med lokale initiativ for å sikre bosetting og øke aktiviteten på Nes. Det er da forunderlig at de som faktisk ønsker å sette i gang med ny virksomhet ikke får muligheten til dette. Særlig når beslutningene tas på tilsynelatende feil og/eller dårlig grunnlag.

Mvh

Helge Syver Holte (Tlf: 911 38 155)

Vedlegg: Bilder Masseuttak, Gravlimoen

Bildetekst 1:

Bildene til venstre viser nær- og fjernvirkningen av masseuttaket. Øverst vises grusrygg på nedsiden som skjærer innsyn. Nederste bilde er tatt fra Østsideveien. Det viser at masseuttaket ikke er synlig fra veien i det hele tatt.

Bildetekst 2:

De tre bildene under viser masseuttaket slik det framstår i dag. Moreneryggen registrert av NGU sees i bakkant av uttaket. Grusrygg for skjerming sees til høyre for skråningen.

04 Fritidsbebyggelse Smørhølkollen, Nes i Ådal

04 Fritidsbebyggelse Smørhølkollen, Nes i Ådal	
Dagens arealbruk	Skog og myrer
Gjeldende formål	INP
Foreslått formål	Fritidsbebyggelse
Arealstørrelse ca.	430 daa
Forslagsstiller	Anders H. Holte
Gnr/bnr	304/1
Beskrivelse: Foreslått område avgrenses av Gravåa i nord og Selsjøen barskogvernområde i øst. Avstand til Begna ca. 1600 m. Foreslår 20-30 hytter. Nordøst for Nes sentrum 5-600 moh, i et område uten annen fritidsbebyggelse av betydning.	

RINGERIKE KOMMUNE – KOMMUNEPLANENS AREALDEL 14
KONSEKVENSTREDNING AV INNSPILL

Kriterier	Vurdering / begrunnelse	Konsekvenser
Forhold til overordnede planer	Prioritert lokalsamfunn, men ligger ikke i tilknytning til allerede etablerte utbyggingsområder / satsingsområder for hytteutbygging.	
Teknisk og sosial infrastruktur, Trafikksituasjon.	Eksisterende skogsbilveg til området. Ikke teknisk infrastruktur til området.	
Landskapsbilde	Utbygging i et område uten øvrig bebyggelse.	
Naturmangfold og vassdrag	Forslaget innebærer inngrep i et relativt uberørt område. Grenser til verneområde.	
Kulturmiljø	Ingen kjente kulturminner.	
Jord- og skogressurser	Skog av låg bonitet, samt noe middels kvalitet, uproduktiv skog og myr.	
Folkehelse / bomiljø / nærmiljø / friluftsliv / barn og unge / universell utforming	Nært naturområder. Gode solforhold.	
ROS	Ingen kjente forhold.	
Samlet vurdering	Inngrep i relativt urørt natur og landskap. Grenser til naturreservat. Mangler infrastruktur. Som hytteområde ligger det nært naturområder og med gode solforhold.	
Konklusjon	Videre / ikke videre.	Rød / grønn

05 Utmarksturisme/fiske ved Begna, Nes i Ådal

05 Utmarksturisme/fiske ved Begna, Nes i Ådal		
Dagens arealbruk	Skog og delvis gjengrodd dyrka innmark. Jakt og friluftsområde.	
Gjeldende formål	LNF	
Foreslått formål	Må vurderes nærmere	
Arealstørrelse ca.	30 daa	
Forslagsstiller	Anders H. Holte	
Gnr/bnr	304/1	
Beskrivelse: Foreslår 1-4 utferehytter, bålhus og brygge for å legge til rette for utmarksturisme og fiske. Nord for Nes, ved Begna, med Valdresporten på motsatt side.		
		
Kriterier	Vurdering / begrunnelse	Konsekvenser
Forhold til overordnede planer	Prioritert lokalsamfunn. Tilrettelegging for utmarksturisme / fiske er positivt for lokalsamfunnet og næringslivet.	
Teknisk og sosial infrastruktur	Ca. 200 m til nærmeste eksisterende vei. Adkomst og teknisk infrastruktur må opparbeides.	
Trafikksituasjon		
Landskapsbilde	Bebyggelse kan bryte med den naturlige elvebredden.	
Naturmangfold og vassdrag	Ingen kjente naturverdier i området på land, men Begna er leveområde for fredet elvemusling.	
Kulturmiljø	Automatisk freda gravminner sør i området.	
Jord- og skogressurser	Dyrkbar jord. Skog av høy bonitet.	
Folkehelse / bomiljø / nærmiljø / friluftsliv / barn og unge / universell utforming	Nærhet til elv og friluftsområder. Muligheter for aktiviteter for både lokalsamfunn og besøkende.	

Kommentert [SHG2]: Ringerike kommune endrer teksten her når det er avklart hva man foreslår å legge dette ansett i arealplanen.

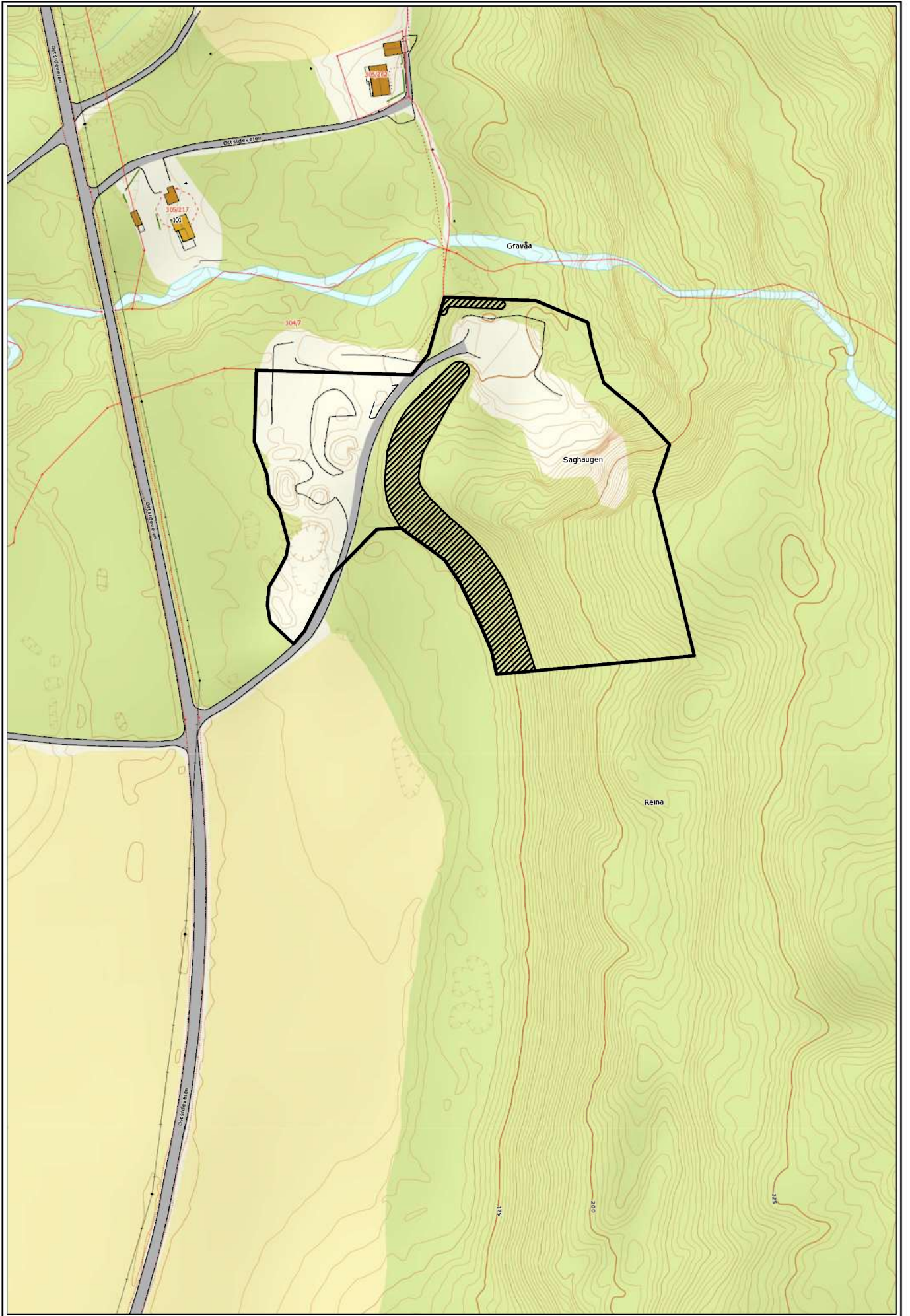
ROS	Ingen kjente forhold.	
Samlet vurdering	Tilrettelegger for turisme og fritidsaktivitet. Beslaglegger skog av høy bonitet og dyrkbar jord. Teknisk infrastruktur må opparbeides.	
Konklusjon	Videre / ikke videre. Bebyggelse må tilpasses til omgivelsene. Forhold til kulturmiljø må avklares. Nærhet til Begna må utredes i fht natur / forurensing.	Red / grønn

06 Masseuttak Gravlimoen, Nes i Ådal

06 Masseuttak Gravlimoen, Nes i Ådal		
Dagens arealbruk	Skog og masseuttak med sporadisk drift siden 1960-tallet.	
Gjeldende formål	LNF	
Foreslått formål	Råstoffutvinning	
Arealstørrelse ca.	93 daa	
Forslagsstiller	Anders H. Holte	
Gnr/bnr	304/1	
Beskrivelse: Foreslår masseuttak for knusing, til eget bruk og salg i nærområdet. Det antydes 3-5000 m³ årlig. Nord for Nes sentrum, øst for Begna. Ca. 3 km fra E16.		
		
Kriterier	Vurdering / begrunnelse	Konsekvenser
Forhold til overordnede planer	Allerede åpna uttak prioriteres framfor etablering av nye uttak. Avgrensning som er foreslått samsvarer ikke med NGUs avgrensning av viktig grusforekomst i dette området.	
Teknisk og sosial infrastruktur. Trafikksituasjon.	Nær eksisterende vegnett. Privat veg til området, med avkjøring fra Østsideveien som er kommunal.	
Landskapsbilde	Området ligger i en skråning, uten skjerming ut mot dalen. Vanskelig med avbøtende tiltak i dette terrenget. Nær- og fjernvirkning vurderes som negativ.	

RINGERIKE KOMMUNE - KOMMUNEPLANENS AREALDEL 17
KONSEKVENSTREDDING AV INNSPILL

Naturmangfold og vassdrag	Nærhet til bekk. Ingen kjente naturverdier i området.	Green
Kulturmiljø	Ingen kjente kulturminner.	Green
Jord- og skogressurser	Skog av høy og middels bonitet. Dyrkbar jord.	Yellow
Folkehelse / bomiljø / nærmiljø / friluftsliv / barn og unge / universell utforming	Østsideveien er skoleveg uten G/S, med flere boliger langs veien. Nærmeste bolig fra eksisterende uttaksområde er ca. 100 m mot nord. Flere boliger videre nordover.	Red
ROS	Risiko knyttet til trafiksikkerhet.	Yellow
Samlet vurdering	Kort avstand til veg. Ingen kjente kulturminner eller naturverdier. Usikkerhet knyttet til forekomsten. Landskapsinngrepet er vanskelig å skjerme. Skoleveg uten GS-veg, og flere boliger i nærheten som kan bli utsatt for støy / støv.	Red
Konklusjon	Videre / ikke videre.	Rød / grønn

Merknader til kommuneplanen

Ringerike kommune, Areal- og byplankontoret, postboks 123, sentrum, 3502 Hønefoss

Ringeriksregionens utvikling

Om det er noe i det politikere og administrasjon i Ringerike kommune sier, bør det også legges til rette for spredt utvikling i mellomfasene av reguleringsplanen og samfunnsdelsplanen.

Ringerike ønsker utvikling og innbyggere, og de refererer til flotte boligområder og fin natur utenfor stuedøra. Det vil blant annet si at det er naturen rundt oss som skal trekke nye tilflyttere. Det har stått flere avisinnlegg og reportasjer om hvor heldige familier føler seg som har fått naturen tettere innpå og flyttet ut fra tettbebyggelse i Bærum og Oslo. Det må Ringerike kommune ta innover seg at det ikke er bare Hønefoss og andre store tettsteder som er aktuelle boligområder. Utvikling av en region handler også om rekreasjon og aktivt liv, som igjen gir oss god helse og god livskvalitet.

De som ønsker å bo på bygdene og de som ønsker å bo i byen må få en viss form for mulighet til å velge selv. Ringerike kommune annonserer om at befolkningen må komme med innspill for å få eierforhold til planene, men da må også de som ønsker et liv på bygdene bli hørt.

Ringerike kommune er tjent med at de legger opp til en naturlig utvikling og ikke kun en styrt utvikling til de aller største stedene i regionen.

- Så jeg ber om at dette innspillet som jeg vet mange stiller seg bak, blir hørt.
- Samfunnsdelen som rådmannen viser til har overvekt av økonomiske interesser og ikke det mange av folkene ønsker.
- Hold mulighetene åpne for spredt boligbygging. Bygg på knauser fjell ikke på store jorder, selv om dette er dyrere.
- Det er ofte på bygdene dugnadsinteressene er størst, ta vare på dette også.
- Legg til rette for sykkelveier i områdene utenom Hønefoss også, blant annet inn mot marka og rundt fjorden.
- De områder som det legges opp til offentlig kloakk og vann bør dette utnyttes ved søknader om boligutvikling.
- Legg til rette for bruk av Steinsfjorden på offentlige badestrender med brygger og sanitæranlegg.
- Legg til rette for områder hvor brannvesen kan komme til fjorden for redningsaksjoner.
- Jo mer aktiv befolkning, jo mindre helseplager og trygdekostnader.
- Prøv å løfte omdømme av lokalprodusert mat og gjør dette attraktivt, for å slippe for mye transport.
- Legg opp til mat på skolene, så elevene gjennomfører dagen på en sunn og god måte.
- Legg også opp til sunne barnehager og skolemiljøer så folk kan velge.
- Legg opp til at barn og voksne kan leve og bo der de bor uten om å måtte kjøres hit og dit hele tiden, ta sykkel, bruk bena, bruk naturen.

Så jeg ber til slutt om at ikke planen er så streng og manipulert at innbyggere velger andre steder å bo.

Med ønske om et godt liv

Mvh Espen Hval

22. August 2017

Dokid:
17069512
(14/995-164)
Merknad til kommuneplan

Vedr Merknad til kommuneplan Ringerike

På vegne av familien til Hanna Olaus Lundberg fremmes et formelt innspill om å innlemme ytterligere et areal som fremtidig boligbebyggelse i Heradsbygda.

Arealet er eiendommen Gnr 55 Bnr 2 med adresse Heradsbygdveien 27. Eiendommen består av to teiger og innspillet gjelder teig 1 beliggende langs Heradsbygdveien (se vedlagte kart Vedlegg 1).

Bakgrunn;

Området har tidligere blitt foreslått som boligområde i et innspill til kommuneplanen i august 2013 (Vedlegg 2). Etter grovsilingen i juni 2015 anbefalte ikke rådmannen å ta dette med videre på grunn av hensyn til jordvern (ble satt Rød). Formannskapet vedtok allikevel den 18.8.2015 at skulle endres til Gult (Vedlegg 3).

I kartet Soneplan Hønefoss 15000 Innspill i juni 2015 (Vedlegg 4) var området merket med et rødt tall nr 75 beskrevet som «tas ikke med videre». Andre områder som var merket med røde tall har allikevel senere blitt tatt med i dagens høringsutkast av Juni 2017. Eksempelvis område B17 i Heradsbygda hadde i 2015 blitt merket med Rød nr 27.

Årsaken til at vi igjen foreslår området som fremtidig boligbebyggelse er at vi finner det urimelig at et slikt sentralt område avslås med begrunnelse jordvern. Dette med bakgrunn i at vår eiendom fremtidig blir et lite restareal adskilt fra øvrig dyrket mark og inneklemmt mellom fylkesveien, golfbane/idrettsanlegg og eksisterende boliger. Utdyper dette med følgende;

- Vår eiendomsteig er på ca 22,6 da hvorav ca 3,2 da allerede er boligeiendom. Av de gjenstående 19,4 da er 16,5 da dyrkbar mark / fulldyrka areal.
- Det dyrka arealet grenser inn til et større fulldyrka areal mot nord på en annen eiendom som i dagens høringsutkast er regulert til idrettsanlegg basert på reguleringsplan 306-02 Hønefoss Golfbane. Fulldyrket areal mot nord blir dermed borte.
- Reguleringsplan Hønefoss Golfbane har allerede beslaglagt 1,2 da av vår dyrka mark.
- Ved å avsette vår eiendomsteig til fremtidig boligbygging fjernes i realiteten kun ca 15 da dyrkbar mark.
- Hønefoss Golfbane beslaglegger til sammenligning over 100 da fylldyrka areal.

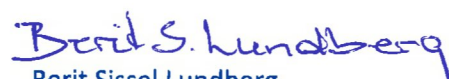
Vår eiendom 55/2 på 22 mål blir liggende inneklemmt mellom idrettsanlegg, golfbane, boligfelt og fylkesvei 174 (Heradsbygdveien), og vil være svært godt egnet til boligbygging. Det vil være helt naturlig at dette området avsettes til fremtidig boligområde som en komplettering av eksisterende boliger på begge sider. Eiendommen ligger ideelt til i forhold til en enkel adkomst, trygg skolevei, kollektivtrafikk med busstopp inntil eiendommen. Den vil heller ikke bli en «boligsatelitt» da den utfyller en allerede bebyggt strekning og utgjør dermed en effektiv arealdisponering. Samtidig er vår eiendom innenfor et område som er prioritert for utvikling og vekst.

Med de store forventningene om økt befolkningsvekst ifbm utbygging av E16 og Ringeriksbanen vil det være et stort behov for boliger i mer landlige omgivelser og ikke bare leiligheter i sentrum av Hønefoss. Vår eiendom kan utnyttes i en kombinasjon av mindre boliger og leiligheter, og kan tilby kvaliteter som

spesielt innflyttere fra storbyer er opptatt av. Ber om at Ringerike kommune revurderer sitt forslag og innlemmer vår eiendom som fremtidig boligbebyggelse.

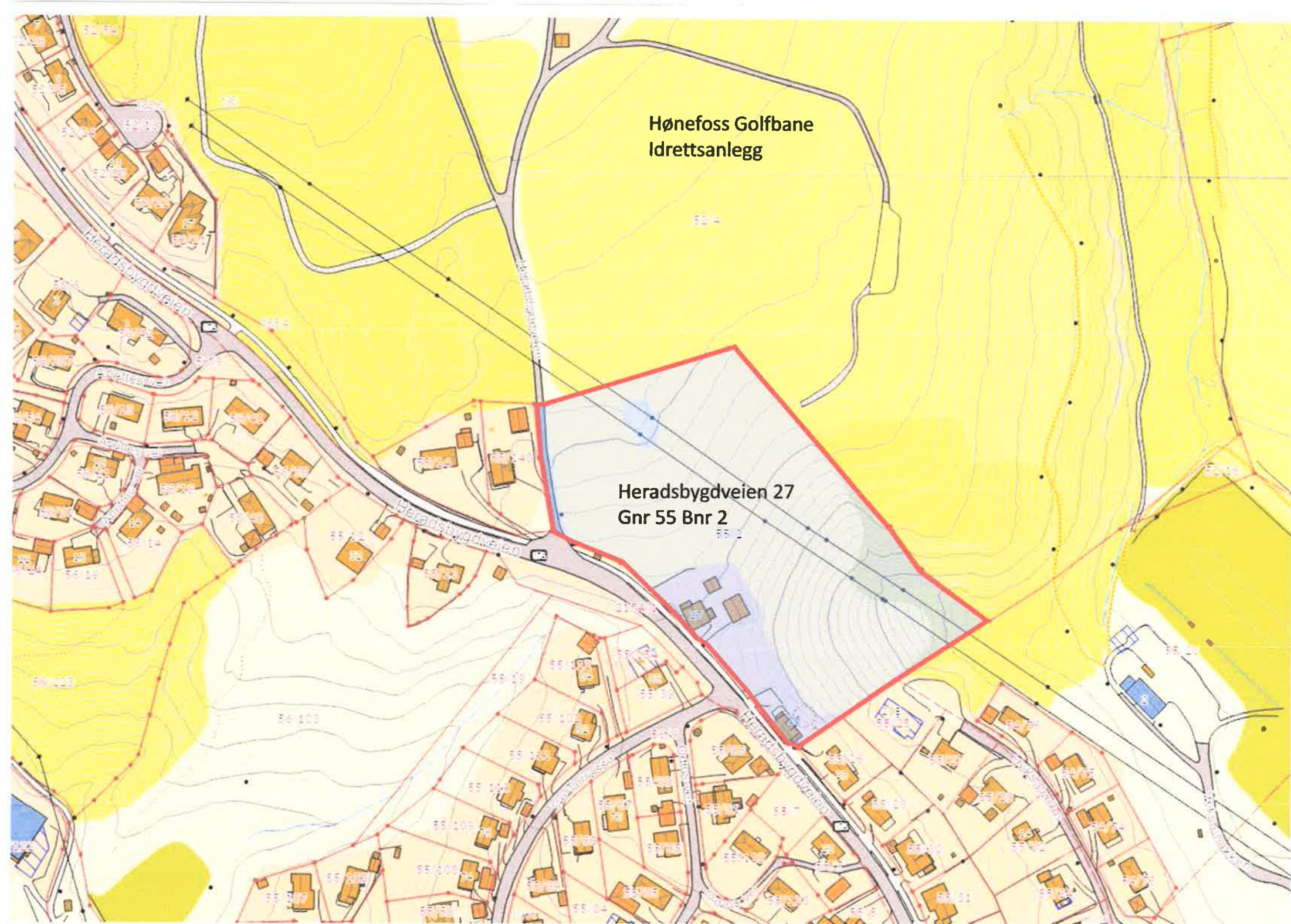
Marit L. Brentebråten
Sagveien 130
1414 Trollåsen

Berit Sissel Lundberg
Røyskattlia 17
1362 Hosle

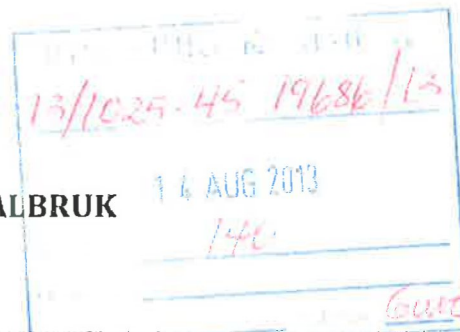
Hønefoss Golfbane
Idrettsanlegg

Heradsbygdveien 27
Gnr 55 Bnr 2

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANREVISJON – AREALBRUK

Sak: 13/1025

Krav til dokumentasjon fra forslagsstillere

Konsekvensene som følge av endra arealbruk til utbyggingsformål skal utredes. Dette arbeidet gjøres av kommunen. For å tilrettelegge for dette arbeidet må alle utbyggingsforslag inneholde et minimum av dokumentasjon fra forslagsstiller i form av et innspillskjema som kommunen har utarbeidet.

Konkrete forslag til ny arealbruk skal leveres med informasjon i skjemaet nedenfor.

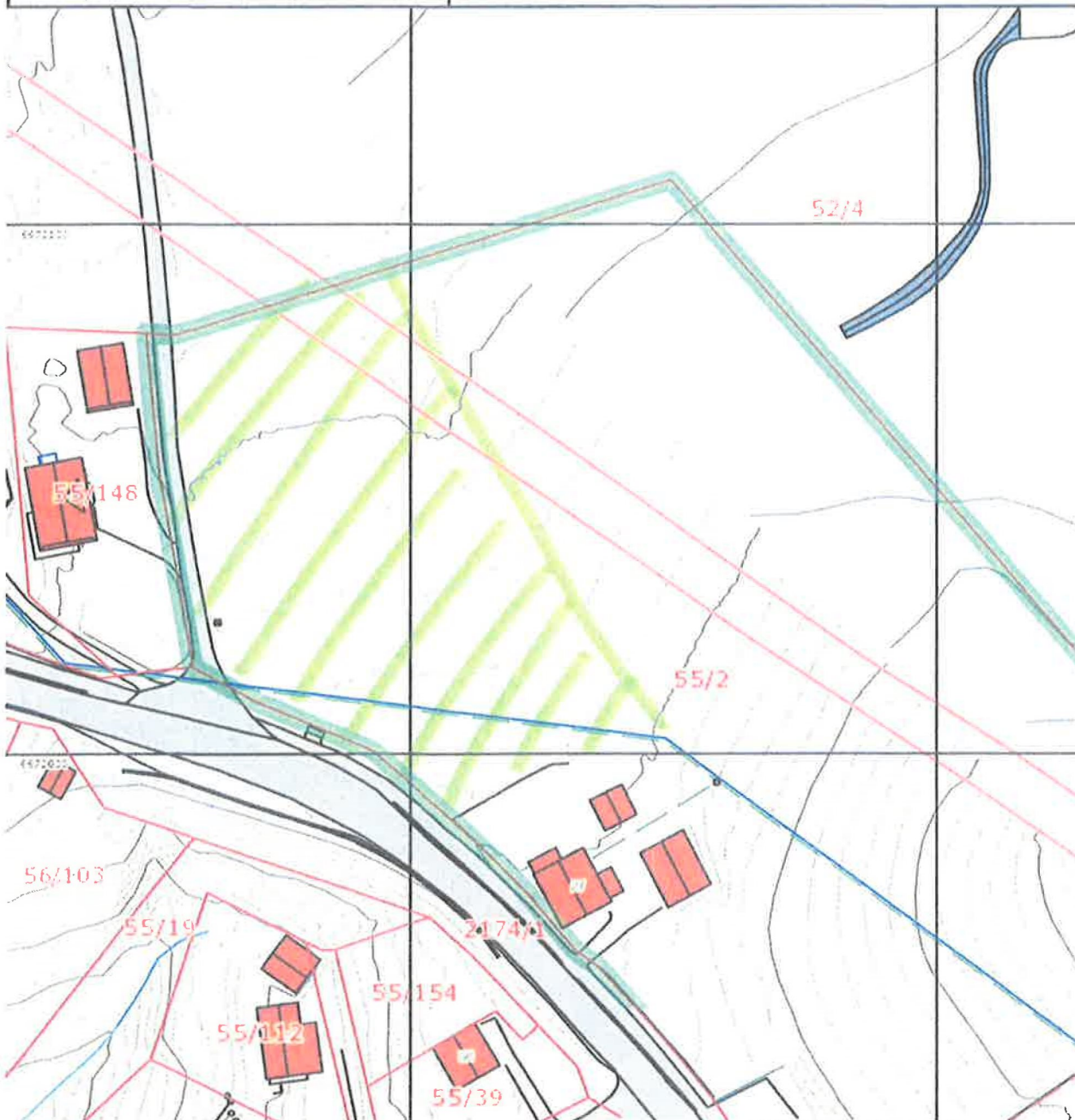
Gårds- og bruksnummer Adresse Stedsnavn Kartfesting av forslaget på situasjonskart (målestokk 1:1000 og 1:5000)	55/2/0 (den delen som er vist på vedlagt kart) Heradsbygdveien 27 Følger vedlagt.
Forslagsstiller og eierforhold	Hanna Lundberg (eier) Kristian Lundberg (forslagsstiller) Fjellveien 18, 3518 Hønefoss
Angi type arealer som blir berørt av forslaget	Landbruk, jorde.
Angi ønsket arealbruk samt beskrive og begrunne forslaget	Boligtomter. Det skraverte området på kartet ønskes avsatt til boligformål. Dersom det er mulig ønskes hele eiendommen 55/2/0 avsatt til bolig.
Gjennomføring: Angi når tiltaket påregnes gjennomført.	Etter godkjenning.
Planstatus for arealet Kommuneplanen Kommunedelplaner Reguleringsplaner Vegplaner Jernbane	LNF-område. Ikke regulert.
Infrastruktur Avløp Vann Veg: privat eller offentlig Gang/sykkelveg Fjernvarme Bredbånd, telekommunikasjon	Kommunalt V/A-anlegg er lagt over eiendommen. Fylkesveg sør for eiendommen, og privat vei forbi eiendommen i vest. Atkomst kan etableres fra vest. Gang/sykkelvei langs fylkesveien, og busstopp rett ved eiendommen. Utenfor konsesjonsområdet for fjernvarme. Det er lagt fiber i veien.
Landbruksforhold Skog Jord	JAV-klasse A (meget sterke landbruksinteresser).
Forhold til naturmangfoldet	Ingen registrerte observasjoner i Artsdatabanken.
Friluftsliv	Ikke aktuelt, ingen stier over eiendommen.
Vann og vassdrag	Ingen større bekker/vassdrag i nærheten av

Kristian Lundberg 455

	eiendommen.
Energi	
Økologi	
Grunnforhold	Glimmergneis glimmerskifer metasandstein amfibolitt. Eiendommen er relativt flat, og det er ikke fare for ras.

Innspillskjema for innlevering av dokumentasjon som må følge forslaget, kan lastes ned på www.ringerike.kommune.no/kommuneplan samt fås på Servicetorget, Storgata 13 Hønefoss. Kartutsnitt kan lastes ned fra kommunens nettside eller fås tilsendt på forespørsel til Servicetorget.

 SITUASJONSPLAN FOR RINGERIKE KOMMUNE	Eier Gnr/bnr/fnr Adresse Areal, beregnet Formål Utnyttelse Regplan nr. Plannavn Godkjent Kommuneplanformål	LUNDBERG HANNA OLAUG, HERADSBYGDVEIEN 55/2-0 Heradsbygdveien 27, 3518 HØNEFOSS 74822.1
	Dato 14/8-2013 Målestokk 1:1500	

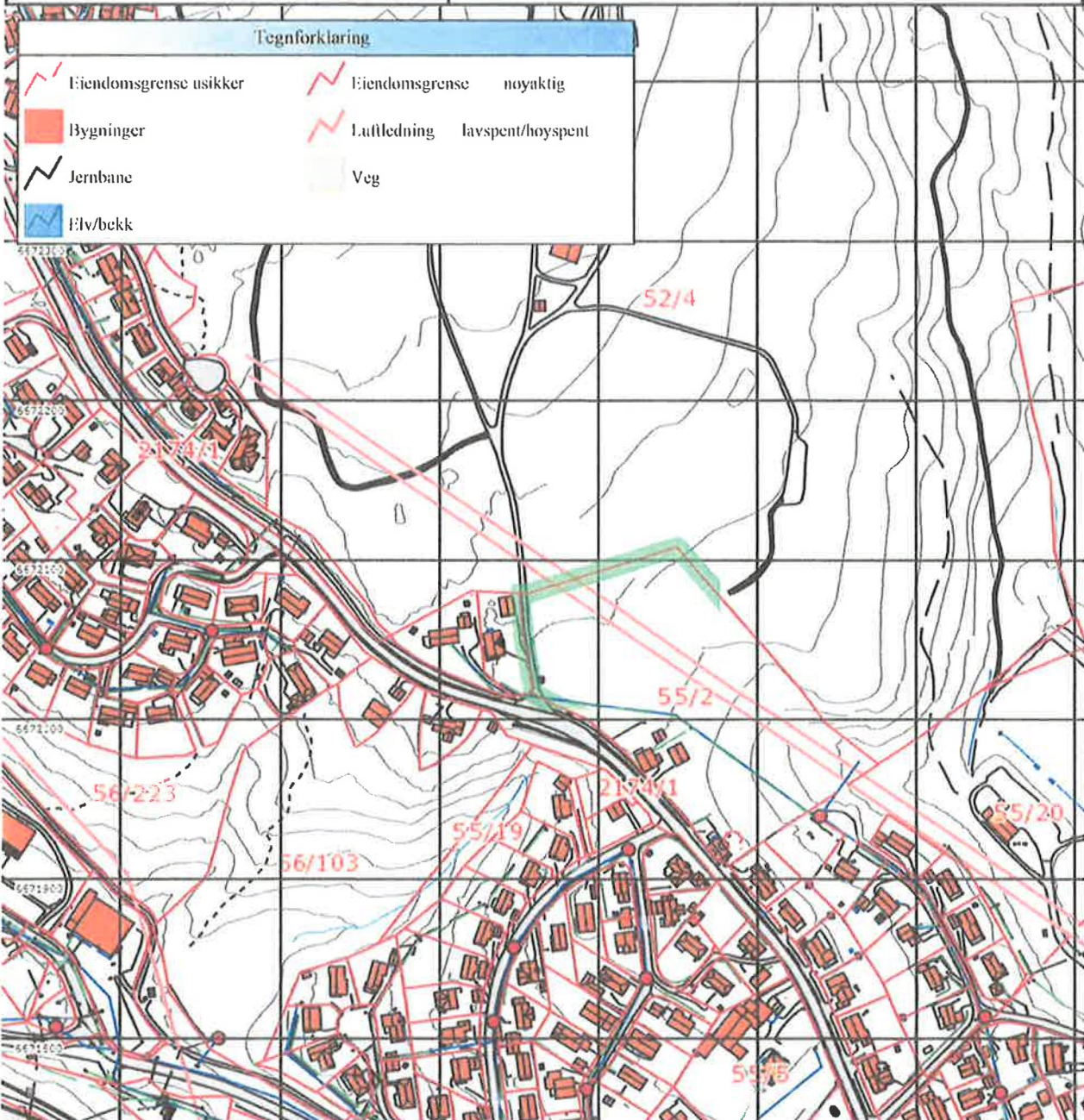
Bygninger	Nøyaktig eiendomsgrense
Andre bygg	Usikker eiendomsgrense
Trafikkareal	Vannledning
	Overvannsledning
	Spillvannsledning
	Felles avløpsledning

Situasjonsplanen kan ikke være eldre enn 1 år.

Tiltakshaver signatur

Dato	Sign
Revideringsdato	Sign
Revideringsdato	Sign

 SITUASJONSPLAN FOR RINGERIKE KOMMUNE	Eier Gnr/bnr/fnr Adresse Areal, beregnet Formål Utnyttelse Regplan nr. Plannavn Godkjent Kommuneplanformål	LUNDBERG HANNA OLAUG, HERADSBYGDVEIEN 55/2-0 Heradsbygdveien 27, 3518 HØNEFOSS 74822.1
	Dato 14/8-2013 Målestokk 1:5000	

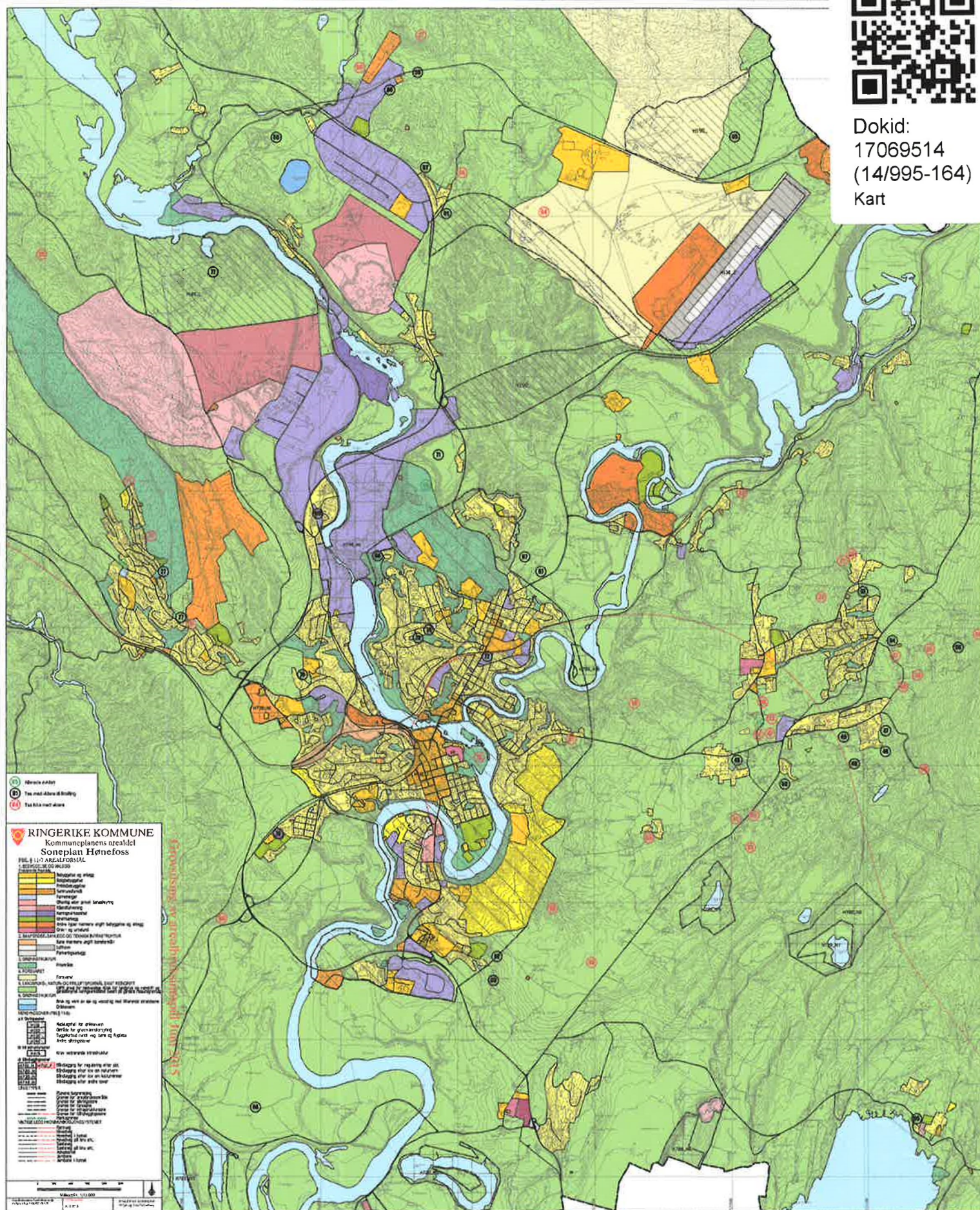

Bygninger	Nøyaktig eiendomsgrense
Andre bygg	Usikker eiendomsgrense
Trafikkareal	Vannledning
	Overvannsledning
	Spillvannsledning
	Felles avløpsledning

Situasjonsplanen kan ikke være eldre enn 1 år.

Tiltakshaver signatur

Dato	Sign
Revideringsdato	Sign
Revideringsdato	Sign

Saksprotokoll

Arkivsaksnr.: 14/995-52

Arkiv: PLN 000

Sak: 80/15

Revisjon av kommuneplanens arealdel - grovsiling av arealbruksinnspill

Vedtak i Formannskapet:

1. Grovsiling av arealbruksinnspill legges til grunn for det videre planarbeidet.
2. Arealbruksinnspill med grønn og gul konklusjon konsekvensutredes (finsiles). Arealbruksinnspill med rød konklusjon tas ikke med videre i planarbeidet.
3. Konsekvensutredningen (finsilingen) vil videre danne grunnlag for hvilke arealbruksinnspill som blir foreslått lagt inn i forslag til ny arealdel.
4. Innspill som skal utredes nærmere (Gult) som rammer dyrka mark, forutsettes det at grunneierne, gjennom dialog med kommunen, justerer/tilpasser prosjektene slik at man unngår nedbygging av dyrka mark.

Dokid:
17069513
(14/995-164)
Saksprotokoll

Behandling i Formannskapet 18.08.2015:

Forslag fra Alf Meier (Ap) p.v.a. Ap, H og Krf:

Konklusjonen endres fra rødt til gult i følgende punkter i grovsilingen:

02, 04, 07, 09, 11, 12, 13, 15, 27B, 38, 39, 51, 52, 59, 64, 75, 80, 91, 95.

Punktene 100, 101 og 103 er innsendt for sent og det tas ikke standpunkt nå. Kommunen kan selv foreslå disse områdene.

Forslag fra Høyre og Frp:

Punkt 79 i grovsilingen endres fra rødt til gult.

Forslag fra Marit Hollerud (H):

Punkt 92 i grovsilingen endres fra rødt til gult.

Forslag fra Hans-Petter Aasen (Sp):

«Tilleggspunkt:

Innspill som skal utredes nærmere (Gult) som rammer dyrka mark, forutsettes det at grunneierne, gjennom dialog med kommunen, justerer/tilpasser prosjektene slik at man unngår nedbygging av dyrka mark.

Tilleggspunkt:

I den videre planprosessen bør det legges til rette for større utbyggingsområder i skogsområder på Ask og i Åsa.»

Ordfører foreslo voteringsrekkefølge som ble enstemmig vedtatt.

Punktvis avstemming:

Dag Henaug (H) erklærte seg inhabil og forlot møtet under avstemmingen i punktene 7 og 80.

Meiers forslag ble enstemmig vedtatt med unntak av punktene 38, 52, 75, 91 og 95 hvor Sp og Sol stemte imot.

Høyres/Frps forslag i punkt 79 fikk 5 stemmer og falt (H og Frp).

Holleruds forslag i punkt 92 fikk 4 stemmer og falt (Hollerud, Bolstad og Johansen (H) og Frp)).

Rådmannens forslag pkt. 1, 2 og 3 ble enstemmig vedtatt.

Aasens forslag til nytt punkt 4 ble enstemmig vedtatt.

Aasens forslag til nytt punkt 5 fikk 3 stemmer (Sp, Sol og Frp).

Fra: Johnny Martinsen <heffalompen63@gmail.com>
Sendt: 23. august 2017 22:47
Til: postmottak
Kopi: fmbupost@fylkesmannen.no
Emne: Merknad til kommuneplan for Klekken gartneri

Kategorier: Arkivert i ESA

Merknad til kommuneplan for Klekken gartneri

Vi ble nylig gjort oppmerksom på at eier av Klekken gartneri har søkt om å få etablere eneboligtomter på gartneriområdet, og at kommunen så langt ser ut til å være positiv til prosjektet.

Vi har forstått det slik at jordbruksarealer ikke skal bebygges? Jevnfør vedtak Buskerud Fylkeskommune 17.09.2015 Punkt 4.2 underpunkt 7.

Vi ser med stor bekymring på den type bebyggelse og utnyttelsesgrad kommunen faktisk godkjenner for utbyggerne.

Fra å være et lite eldre eneboligområde vil dette område bli bebyggt på alle kanter og gå fra å være et rolig boligstrøk til et tettsted, og vi mener det blir en forringelse av vår trivsel og eiendom.

En utbygging av denne størrelse vil føre til mere belastning på en allerede dårlig vei og mere støy noe vi ikke ønsker.

Vi henstiller kommunen til å ta hensyn til eksisterende husstander, og ikke godkjenne bebyggelse som vil føre til en vesentlig fortetting.

Vi legger med dette inn en protest på det sterkeste mot utbygging på Klekken gartneri.

Med vennlig hilsen

Nedre Klekkenvei 11

May Aagesen

Dokid:
17069971
(14/995-180)
Merknad til kommuneplan for Klekken
gartneri

Johnny Martinsen

Virus-free. www.avast.com

Fra: Åsmund Martinsen [asmundm@hotmail.no]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi:

Sendt: 22.08.2017 17:51:37

Emne: Merknad til kommuneplanen

Vedlegg:

KOMMUNEPLAN høringsfrist 25.08.17

G.nr 100 bnr. 139 Fløytingen.

Område Fløytingen er i følge kommuneplanen fortsatt NLF område. Det for så vidt naturlig siden det består av jordbruksareal – da unntatt 100/139. 100/139 ligger klemmt mellom 100/35 og 100/45 og tomte har tilgang til vei,vann,kloakk, strøm etc. i umiddelbar nærhet.

Jeg ønsker at 100/139 skal komme inn under den nye arealplan for bebyggelse.

Mvh

Åsmund Martinsen

Båntjernvn. 35

3514 Hønefoss

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
Postboks 123, Sentrum
3502 HØNEFOSS

Sendes via e-post til: postmottak@ringerike.kommune.no

Hønefoss 24.8.2017

MERKNADER TIL KOMMUNEDELPLAN RINGERIKE.

61. Boliger Vågård

1.0 Innledning

I forbindelse med oppstart av revidering av kommuneplanens arealdel, kom grunneier av gnr. 90 bnr. 1 i Ringerike kommune med innspill til utvidelse av eksisterende boligfelt på Vågård, jf. innspill sendt inn av Christian Mathiesen 20.8.2013. Etter kommunens gjennomførte konsekvensutredning, ble området, nr. 61 «Boliger Vågård», ikke lagt inn i forslag til kommunedelplankartet. Med bakgrunn i den utvikling som skjer på Ringerike, og utvikling i nærhet til foreslått boligområde, mener undertegnende at hele eller deler av området bør omdisponeres i revidering av kommunedelplanen.

2.0 Forholdet til fortetting og vekst i Hønefoss

Av kommunens saksfremlegg for 1. gangsbehandling av kommuneplanen, fremgår det at revideringen skal fokusere mot mål og tiltak som er nødvendige for å realisere en ambisjon om sterkere vekst i befolkning og næringsliv og effektiv arealdisponering, herunder nye samferdselsløsninger. Samtidig er grunneier/tiltakshaver kjent med Fylkesmannen holdning til at boligutbygging i all hovedsak bør skje i sentrumskjernen.

Grunneier/tiltakshaver vil bemerke følgende:

- ✓ Omdisponering til bolig vil ikke innebære et nytt boligfelt men være en fortetting og utvidelse av allerede etablert boligfelt på Vågård. Et boligfelt med gangvei, etablerte busslommer på eksisterende E16, etablert infrastruktur med vann og kloakk, samt fiber direkte gjennom området.
- ✓ Vågård har i dag allerede etablerte kollektivløsninger for transport til jobb og skole med bussforbindelse til Hønefoss. En utvidelse av boligfeltet på Vågård vil dessuten styrke grunnlaget for offentlige tilbud.
- ✓ Med sin sentrale plassering i nærhet til flere av de store nåværende og fremtidige næringsområdene på Ringerike, som Hensmoen, Treklyngen, Kilemoen, Bergermoen og Eggemoen, vil en utvidelse av Vågård med det foreslåtte boligområdet styrke

Hønefoss sitt fortetnings- og utviklingspotensiale. Miljømessig bør også boliger i nærhet til disse næringsområdene være å foretrekke. Ringerike vil også ha et behov for eneboliger rundt bykjernen, ikke bare leiligheter i sentrum.

- ✓ Området ligger allerede med etablerte boliger på tre av fire kanter – og har god byggegrunn. Se for øvrig kommentar til jord- og skogbruksressurser i punkt 3.0.
- ✓ Ved ny trase for E16, mellom Eggemoen – Nymoen, vil området ligge direkte nærhet til ringvei rundt Hønefoss.
- ✓ I forbindelse med ny trase på E16 er også grunneier/tiltakshaver kjent med at det er en viss risiko for at 15 – 20 boligeiendommer på Nymoen vil måtte bli innløst. Foreslått boligområde vil være et godt alternativ for de innbyggerne som fortsatt ønsker å bo på Nymoen/Vågård – noe undertegnende er kjent med at de fleste berørte eiere primært ønsker. Flere har med det allerede meldt sin interesse for tomt på det foreslåtte området.

3.0 Forholdet til E 16

Gnr. 90 bnr. 1 vil generelt bli vesentlig berørt av ny trase for E16 mellom Eggemoen – Nymoen. Undertegnende er kjent med de tre traseforslag som nå vurderes av Statens vegvesen. Videre er det, fra kommunens side opplyst at foreslått boligområde er mindre aktuelt pga. nærhet til ny trase E16. Til dette ønsker undertegnende å bemerke følgende:

- ✓ Innledningsvis skal det presiseres at ovennevnte boligområde ikke er foreslått inn i kommuneplanen som et forsøk på å påvirke trasevalg for E16 eller gi området høyere erstatningsverdi ved en eventuell ekspropriasjon. I forhold til sistnevnte vil det uansett ikke være grunnlag for dette, da veiplanene var påbegynt før boligområdet ble foreslått inn i kommuneplanen. Grunneier har vært kjent med foreslåtte veitraseer, men mener at E16 ikke er til hinder for realisering av hele eller deler av boligområdet.
- ✓ Dersom en av de to søndre alternativene velges vil støy fra eller konflikt med E16 uansett ikke være et argument for ikke å legge boligfeltet inn i kommuneplanen. Da trasevalg ikke er foretatt p.t. bør området kunne tas inn i kommuneplanen i påvente av/med særskilte bestemmelser i forhold til E16.
- ✓ Dersom øvre alternativ velges med kryssløsning på dyrket mark i nærhet til foreslått boligområdet, vil boligfeltet fortsatt la seg kunne realisere med følgende begrunnelse:
 - De ulike veiene/påkjøringsramper må uansett senkes i terrenget slik det er i dag, slik at støyvold etc. vil kunne dempe støy ned til akseptabelt nivå.
 - Eksisterende boliger krever uansett at det gjøres støydempende tiltak ved etablering av nytt veinettet.
 - Hvor stor støybelastning/konflikt boligfeltet eventuelt vil få med E16, vil bl.a. avhenge av kryssplassering/løsning, og dette er p.t. ikke avklart av Statens vegvesen.
 - Foreslått areal til boligområde vil kunne avkortes avhengig av løsning på E16.

Grunneier/tiltakshaver mener med bakgrunn i ovennevnte at boligfeltet bør kunne legges inn i kommuneplanen, men avkortes slik at deler av boligfeltet ligger under påvente av løsning for E16. En avkortet løsning har allerede blitt valgt fra kommunens side hva gjelder foreslått boligfelt på Ulvenåsen beliggende på gnr. 93 bnr. 1. Denne løsningen bør derfor også være mulig for det aktuelle foreslåtte boligområdet på gnr. 90 bnr. 1.

At området automatisk fjernes fra kommuneplanen med bakgrunn i ny trase for E16 før trasevalg er foretatt, er etter undertegnendes mening, svært urimelig da dette legger en «dobbel båndlegging/ulempe» på eiendommen.

4.0 Forholdet til jord- og skogressurser

I konsekvensutredningen har teamet fått fargekode rød med begrunnelse om at området har skog av høy bonitet. Dette har med det vært et argument for at det ikke er foreslått omdisponert. Til dette er å bemerke:

- ✓ Skoggrunnen på området er grus.
- ✓ Området ble i 1980 vurdert for oppdyrking til matjord, men ikke funnet egnet av grunneier og jordfagkyndige.
- ✓ Området ligger allerede innimellom eksisterende bebyggelse i dag.
- ✓ Dersom Statens vegvesens øvre forslag til ny trase mellom Nymoen og Eggemoen blir en realitet, vil driftsmulighetene på området bli vesentlig redusert. Området vil også bli fysisk adskilt fra resten av eiendommen.

Grunneier og tiltakshaver er med bakgrunn i ovennevnte, uenig i kommunens vurdering om at området ikke kan legges ut til boliger med bakgrunn i begrunnelse om skog av høy bonitet.

5.0 Oppsummering

Med bakgrunn i ovennevnte punkter, ber jeg om at området vurderes inntatt i kommuneplanen.

Vennlig hilsen

Christine Næss Mathiesen

Eier av gnr. 90 bnr. 1 i Ringerike

Tlf: 909 43 322

Mail: christinemathiesen@hotmail.com

Adr: Eggemoveien 60, 3514 Hønefoss

Fra: Kathinka Mohn [mohn@buskerudmuseet.no]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi:

Sendt: 24.08.2017 10:27:51

Emne: Kommentar til kommuneplanens arealdel

Vedlegg:

Til Ringerike kommune v/Areal- og byplankontoret

Det vises til kommuneplanens arealdel, forslag til soneplan Hønefoss, jf link: <http://www.ringerike.kommune.no/Nyheter/Kommuneplanens-arealdel---horing-og-offentlig-ettersyn/>

Jeg er delvis grunneier til område H530, som er foreslått til friluftsområde. For meg som grunneier representerer dette en helt uakseptabel begrensning i all mulig bruk av området og jeg ber om en redegjørelse for grunnlaget for kommunens forslag.

Med vennlig hilsen

Kathinka Mohn

Telefon +47 95166608

HØRINGSINNSPILL OPPEN GÅRD

KOMMUNEPLANENS AREALDEL

1. Stasjonsvegen og Sørumsmarka Næringspark

Vi viser til høringsrunden vedrørende kommuneplanens arealdel med frist 25. august.

Vedlagt følger redegjørelse med bilag angående "Stasjonsvegen" ref. også fremlegg i forkant av Kommunestyrets vedtak 1. juni 2017 i sak 64/17.

Redegjørelsen er todelt.

For det første omhandles "Stasjonsvegen" som ny innfartsløsning fra ny E16 og direkte inn til Hønefoss stasjon, og med mulighet for fleksibilitet ved å knytte denne veien videre, via hhv. Askveien og/eller tunell under Rabba. Hensikten er å sikre innfart og utfart til og fra stasjonen uten de problemer som vil oppstå ved bruk av dagens løsninger (Askveien og Soknedalsveien), og der bilistene vil anse denne nye vegen som den naturlige adkomsten slik at kommunen sikres kontroll og styring på trafikkflyten inn og ut av Hønefoss samt internt i Hønefoss sentrum. Stasjonsvegen har også til hensikt å tilrettelegge for en videreføring av vegen over Begna og frem til krysset Hønegata/Vesterngata via tunell under Rabba, og/eller omlegging av dagens Rv. 35 (Askvegen) slik at trafikken kan ledes rundt og forbi boligområdet på Tolpinrud.

For det andre omhandles "Sørumsmarka Næringspark"; et areal som FRE16 vil benytte som anleggsplass over flere år og med umiddelbar tilknytning til Stasjonsvegen.

Foruten denne todelingen er også jordvern et særlig tema. Selv om vi gjennom samfunnsutviklingen – og som flere andre grunneiere – mister et ikke ubetydelig areal, så mener vi at denne utviklingen både er viktig og ønskelig for Ringerike og Hønefoss. For å møte samfunnsutviklingen er det viktig å se mulighetene for å forme gode løsninger for distriktet, men samtidig at landbruks hensynene og dyrkamark ivaretas og kompenseres. Dette mener vi bør skje gjennom strategi og realiserbare målsetninger både gjennom private og offentlige initiativ. Dette omtales nærmere i det følgende.

2. Bakgrunn for innspillet - forholdet til kommunalt, regionalt og statlig planverk

I denne høringsrunden er det ikke lagt opp til behandling av nye innspill om omdisponering av arealbruk.

Likevel innsendes disse merknadene i og med at vedlagte redegjørelse har tilknytning til vedtak i Kommunestyret (1. juni 2017 sak 64/17, også for så vidt 15. desember 2016 sak 160/16) samt flere planer (statlig reguleringsplan vedr. FRE16, Buskerud Fylkeskommune/regional plan, sentrumsplanen for Hønefoss, kommuneplanens arealdel (inneværende rullering samt neste rullering), og særskilt plan for innfartsåre til Hønefoss sentrum/Hønefoss stasjon fra ny E16 (ref. sentrumsplanen).

Vi mener at det i nevnte planverk/planprosesser bør tilrettelegges for redegjørelsen – spesielt hva angår Stasjonsvegen med forankring i Kommunestyrets vedtak (sak 64/17), men der det som ledd i dette også bør tilrettelegges og tas høyde for «Sørumsmarka Næringspark». Dette for å sikre mulighetene for å oppnå en ønsket utvikling av distriktet, dersom dette viser seg ønskelig gjennom fremtidige politiske vedtak.

3. Forankring: Kommunestyrets vedtak 1. juni i sak 64/17

I Kommunestyrets vedtak i sak 64/17 den 1. juni vises det til at politikerne ønsker at det legges til rette for Stasjonsvegen slik at denne kan bli realisert. I første rekke er dette et viktig signal til FRE16 slik at statlig plan kan ivareta ny innfartsåre. Men det er samtidig vel så viktig at også kommunens eget planverk tar høyde og tilrettelegger for Stasjonsvegen.

Fra vedtaket hitsettes:

"1. Ringerike kommune ønsker at det legges til rette for en veiforbindelse mellom tiltenkt kryss i Styggedalen og

stasjonen via storskjøringa.

2. Det er ønskelig at dette reguleres inn i den statlige planen.

3. Det bør avsettes tilstrekkelig plass slik at en mulig hensetting på Tolpinrud ikke hindrer en veiforbindelse.

4. Den statlige planen bør ikke hindre en mulig omlegging av eksisterende Askvei."

Det vises også til Kommunestyrets vedtak 15. desember 2016 i sak 160/16 hvor det hitsettes (vår uthevnning av særlige forhold med relasjon til Stasjonsvegen):

«1. Foreliggende saksframlegg med vedtatt protokoll er innspillet fra Ringerike kommune til planprogrammet og prosessen, og vil bli oversendt i et felles innspill fra regionen.

2. Det er svært viktig og grunnleggende for Ringeriksregionen at fremdriften opprettholdes.

3. Ringerike kommune synes samarbeidet med fellesprosjektet fungerer bra, og ønsker en fortsatt høy grad av samarbeid og involvering.

*4. Det er viktig for regionen med ett fullverdig knutepunkt på IC-stasjonene, som må inkludere planlegging av terminal for buss. Plangrensen må være romslig nok til dette, og bør om nødvendig utvides rundt knutepunktet i Hønefoss og mot sentrum. Tiknytning mellom IC-stasjon, sentrum og annet kollektivtilbud må være en viktig del av planarbeidet og det **bør unngås å skape flere knutepunkt eller barrierer mot sentrum.***

5. Kryssplassering og utforming må ivareta en god løsning for Hønefoss, alle konsekvenser på veinettet må belyses og beskrives.

6. Det forutsettes at kommunen aktivt kan delta i arbeid med trafikkmodeller der nye alternative og potensielle scenarier er med i vurderingen i et influensområde. Det forutsettes at prosjektet vurderer alternative analysemetoder som supplement til tradisjonelle transportmodeller, og at kommunen trekkes inn i dette arbeidet.

7. Midler til grunnerverv bør om mulig bevilges i 2017 for å kunne starte prosess med kjøp av eiendommer.

8. Erstatning eller kompensasjon for dyrket mark ønskes behandlet tilsvarende som øko-kompensasjon (fysisk kompensasjon) med bakgrunn i at matproduksjon skal opprettholdes på samme nivå som før utbygging.»

Vedlagte redegjørelse er forankret i begge vedtakene fattet av Kommunestyret hva angår Stasjonsvegen.

4. Særlig om dyrkamark

Sørumsmarka består i dag av dyrka mark som har vært oppdyrket siden ravinedalene i området ble oppfylt som et ledd i byggingen av omkjøringsvegen (dagens E16). Dette vil fortsatt bli dyrket som før frem til FRE16 båndlegger dette som en sentral anleggs plass og fremtidig trasé for ny offentlig infrastruktur.

Hensynet til dyrka mark er et viktig tema, og særlig ettersom betydelige områder med dyrka mark går tapt gjennom FRE16-prosjektet. For Oppen gårds vedkommende søker vi å se helhetlig på samfunnsutviklingen og der det tilrettelegges for kompensering/ivaretagelse av de landbrukshensyn som må vike.

For det første (universelt prinsipp) vises det til at Kommunestyret i vedtak 15. desember 2016 i sak 160/16 vedtok 8 punkter, hvor punkt 8 hitsettes:

"8. Erstatning eller kompensasjon for dyrket mark ønskes behandlet tilsvarende som øko-kompensasjon (fysisk kompensasjon) med bakgrunn i at matproduksjon skal opprettholdes på samme nivå som før utbygging."

For det andre (universelt tiltak) vises det til kommunens og FRE16 sitt arbeid med opprettelse av fond for å stimulere og oppnå nydyrking for slik å kompensere for dyrkamark som går tapt i FRE16-prosjektet, ref. også kommunens dialog med FRE16 om dette.

For det tredje (spesifikt tiltak for Oppen gård) vises det til at John Myrvang AS arbeider med en reguleringsplan for "Vestsiden massedeponi" på Oppen gårds grunn (gnr 52 bnr 4) og der dette muliggjør nydyrking. Som en kort oppsummering av sentrale punkter vedrørende Vestsiden Massedeponi nevnes at det tilsiktes opptil 200-250 daa ny dyrkamark som gir en drifts- og arronderingsmessig gunstig løsning, og at det – i motsetning til hva som er vanlig for deponier – oppnås synergier med masseuttak i umiddelbar nærhet av deponiet hvilket vil styrke lokalt næringsliv og medføre avlastninger for miljøet og offentlig infrastruktur i form av redusert «tomkjøring».

For Oppen gårds vedkommende ser vi helhetlig på gårdens ressursgrunnlag nå og i fremtiden. Det er derfor avgjørende å se alle tiltak og alt planverk tilknyttet gården i sammenheng. Dette inkluderer altså både Vestsiden Massedeponi og FRE16/Stasjonsvegen/Sørumsmarka Næringspark.

Når vår gård vil få redusert sitt totale areal av dyrka mark som en del av samfunnsutviklingen tilknyttet FRE16 ser vi det som viktig å sikre at gården får kompensert sitt jordbruksareal for fremtidig matproduksjon. Selv om FRE16 kan kunne tenkes å skaffe til veie ny dyrka mark enten gjennom oppkjøp og nydyrking vil dette neppe monne til å kompensere fullt ut for de tapte jordbruksarealene. Derfor er det viktig å søke målet oppnådd gjennom private initiativ, og her kommer nydyrking gjennom Vestsiden Massedeponi inn. Selv om Ringeriksbanen, anleggsplass på dyrkamark, Sørumsmarka Næringspark og Stasjonsvegen er viktige, vil det nødvendigvis resultere i at Oppen gård samtidig får redusert sin dyrkamark i Sørumsmarka ved Tolpinrud. Vestsiden Massedeponi er imidlertid et ledd i å kompensere for dette ved at nydyrking ikke bare vil kompensere for tapt jordbruksareal, men i tillegg også resultere i en netto økning av Oppen gårds totale jordbruksareal.

Slik kan samfunnsutviklingen og landbrukshensyn/jordvern harmoniseres.

5. Oppsummering

Oppen gård inngir derfor innspill til kommuneplanens arealdel på et overordnet nivå og med følgende hovedpunkter på bakgrunn av vedlagte redegjørelse og ovenstående merknader:

1) Et velfungerende vegnett i relasjon til ny vei og bane (FRE16) både inn og ut av Hønefoss/Hønefoss stasjon samt internt i Hønefoss og der Ringerike kommune sikres fleksibilitet for utvikling av vegnettet i fremtiden (Stasjonsvegen / omlegging av Askvegen / videreføring av Stasjonsvegen over Begna og under Rabba).

2) Tilrettelegging for Hønefoss by sin vekst i vestlig retning på Sørumsmarka Næringspark. Dette i tilknytning til at hovedinnfarten flyttes fra Hvervenkastet i syd til Sørumsmarka i vest, og hvor det trekkes parallell til den utvikling som frem til i dag har skjedd på Hvervenkastet.

3) Sikring av dyrkamark og landbrukshensyn gjennom å se tiltak og planverk i sammenheng og der konsekvenser og kompensering således kan vurderes på et overordnet nivå.

4) Samspillet mellom politiske vedtak, kommunalt planverk både på kommune- og reguleringsplannivå, regionalt planverk og statlig planverk må ses i sammenheng. Dette for å sikre realisering av den ønskede samfunnsutviklingen som skjer i form av tiltak og initiativ til planarbeid (hovedsakelig reguleringsplaner) både fra offentlig og privat sektor. Denne realiseringen av tiltak og planer vil være avhengig – ikke bare av kommunale enkeltvedtak slik som i Kommunestyret, Formannskapet og HMA – men også av at kommunens eget overordnede planverk (arealdel og sentrumsplan i særdeleshett) utformes på en fremtidsrettet måte og der det gis tilstrekkelig handlingsrom og tilpasning både i plankart og bestemmelser. Dersom kommunalt planverk ikke har et bevisst forhold til fremtidige utviklingsmuligheter – især i brytningstiden frem mot bygging og ferdigstillelse av Ringeriksbanen og ny E16 – vil dette kunne vanskelig- eller umuliggjøre den ønskede utviklingen i fremtiden.

Dette er overordnede prinsipper som kan være u håndgripelige, men rent konkret innebærer dette at f.eks. kommuneplanens arealdel, sentrumsplanen, områdeplan for Stasjonsvegen med tilknyttede arealer som ny innfartsåre til Hønefoss stasjon/sentrum ses i sammenheng med statlig plan for FRE16 samt reguleringsplan for Vestsiden Massedeponi. Dette for å sikre at forhold og bestemmelser i gjeldende overordnet planverk fungerer stimulerende og som en katalysator fremfor å sette begrensninger, at dette overordnede planverket heller ikke

utgjør et utilsiktet absolutt hinder for en mulig fremtidig utvikling, og at planverket ikke får en unødvendig trenerende effekt.

Et viktig prinsipielt steg er tatt gjennom Kommunestyrets vedtak 1. juni 2017 hvor Ringerike kommune helt konkret ber om at FRE16 gjennom statlig plan tilrettelegger for Stasjonsvegen, og at statlig plan / bygging av Ringeriksbanen ikke medfører hindring eller umuliggjøring av Stasjonsvegen.

Når Ringerike kommune gjennom vedtak i Kommunestyret har henvendt seg til FRE16 angående dette er det samtidig nødvendig at kommunen oppnår samme målsetting gjennom eget planverk. I relasjon til kommuneplanens arealdel og annet planverk bør det derfor vurderes om plankart og/eller planbestemmelser bør tilpasses slik at det tilrettelegges for den fremtidige utviklingen.

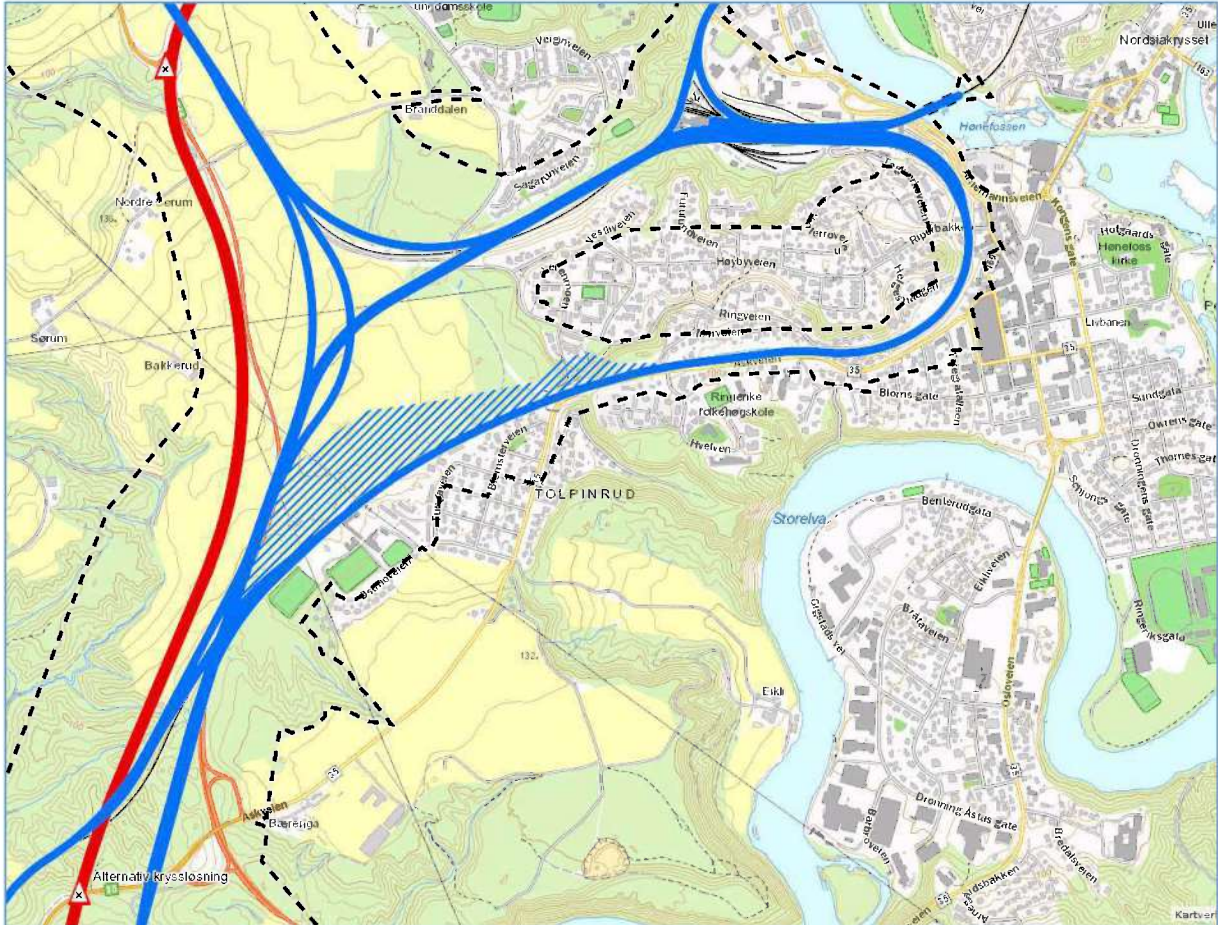
Helhetlig sett mener vi at det slik kan oppnås realisering av utviklingen som er mest mulig tjenlig på sikt både for grunneiere, kommunen, næringsaktører, borgerne og hensynet til landbruk og dyrkamark.

Mvh

Asle og Michael Andreas Oppen
Oppen gård, 24. august 2017

FELLESPROSJEKTET

RINGERIKSBANEN OG E16

INNSPILL OG MULIGHETSSTUDIE

-

SAMFUNNSHENSYN: SAMFERDSEL OG VEITRAFIKKNETT

-

SØRUMSMARKA NÆRINGSARK

1. PRESENTASJON – FORELØPIGE PLANLAGTE OG SIGNALISERTE TILTAK

Vi er grunneiere i Sørumsmarka, som Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 («FRE16») kaller «Tolpinrud» eller «Tolpinrudjordene». Spesifikt siktes det her til det arealet som grenser til dagens jernbanespor mot Tolpinrud i øst / sydøst, og det nye jernbanesporet i sydvest / vest / nordvest som går inn til «Storskjæringa». Dette arealet utgjør jorder som er eiet av hhv. Asle Oppen (gnr 48 bnr 1), Guro Dæhlen (Gnr 47 bnr 3) og Engebret Aasen (gnr 47 bnr 5). Området er vist i *fig. 1*. Disse tre grunneierne har en dialog angående Sørumsmarka og er omforente om at Oppen og Dæhlen tar et initiativ til dialog med Ringerike kommune.

I løpet av planleggingsarbeidet har vi sett og hørt om det som skal skje ved og på våre eiendommer.

Først lå det an til at vi ville miste grunn til selve jernbanesporet. Altså at vi beholdt arealene som ble igjen.

Etter en tid fikk vi vite at det planlegges togparkering og vaskehall, som plasseres enten i Sørumsmarka eller på Pålsgård. Dette ble i kartskisser foreløpig plassert i Sørumsmarka. Altså at arealene ble ytterligere innskrenket. Signalene vi fikk var at FRE16 ønsket å bevare øvrig dyrkamark i det «inneklemt» området.

Deretter fikk vi signaler om at FRE16 ønsker å unngå at andre har tilgang til arealet, slik at FRE16 også vil erverve det «inneklemt» området.

Dette medfører at vi står i fare for ikke bare å miste areal til jernbanesporene, men også alt øvrig areal innenfor området.

fig. 1 - Sørumsmarka

2. BAKGRUNN

Vi stiller oss positive til ny vei og bane. Bakgrunnen for dette er at Ringeriksregionen generelt – og Hønefoss spesielt – får en svært viktig og nær tilknytning til Stor-Oslo gjennom InterCitytrianglet. Foruten et ønske om å miste minst mulig eiendom og dyrkamark ønsker vi at Ringerike og Hønefoss sikres en god offentlig kommunikasjon / veinett / infrastruktur, og ikke minst praktiske og fremtidsrettede trafikk-løsninger.

Det vi erfarer er at FRE16 nå arbeider med konkretisering av planen frem mot endelig planforslag (statlig reguleringsplan) som tilsiktes fremlagt til høring i desember 2017 / januar 2018. Dog har vi mottatt signaler om at dette sannsynligvis utsettes til slutten av 2018 / begynnelsen av 2019. Når planforslaget er fremsatt har planleggerne brukt svært mye tid og ressurser på å komme frem til denne løsningen. Erfaringsmessig vil høringsinnspill ha innvirkning for mindre tilpasninger, og det skal da svært mye til før planleggerne går tilbake på større deler av de prosjekterte løsningene for å omarbeide disse.

Derfor ønsker vi å bidra med innspill på et så tidlig tidspunkt som mulig slik at FRE16 sine planleggere får et best mulig beslutningsgrunnlag. For å oppnå dette må innspillene komme allerede nå, altså under planleggingsarbeidet som pågår frem til planforslaget fremsettes.

Slik vi ser det har Ringerike kommune og grunneierne sammenfallende interesser tilknyttet disse innspillene. Dette vil også være innspill som bidrar positivt til både borgerne og næringsdrivende.

Før vi sender innspill og iverksetter prosesser i samarbeid med FRE16 ser vi det som svært viktig at vi har en dialog med Ringerike kommune slik at dette samkjøres. Det er ønskelig fra vår side å inngi innspill som er harmonisert med Ringerike kommunes synspunkter. Innspillene skal være konstruktive, og vi har ikke til hensikt å skape hindringer for FRE16 sitt prosjekt og en god fremdrift.

3. TRAFIKKSITUASJON

FRE16-prosjektet har som et sentralt mål å sikre trafikkflyten mellom Oslo og Ringeriksregionen, herunder også en god intern trafikkløsning internt i Hønefoss by – og da med hovedfokus på innfartsårene til selve byen. Dersom dette ikke sikres på en god måte gjennom eksisterende eller nye adkomster vil Hønefoss ikke klare å håndtere den økte trafikken. Dette vil undergrave hensikten bak selve tiltaket Ringeriksbanen og E16.

Et sentralt spørsmål i den sammenheng er hvor hovedårene fra ny E16 og inn til Hønefoss skal være.

Dagens veiadkomst fra Hønefoss syd via Hvervenkastet vil ikke bli videreført som en hovedåre ettersom det ikke anlegges en avkjøring fra den nye E16 i dette området. Dette vil naturligvis avlaste trafikksystemet i Hønefoss sentrum ettersom det trolig blir en betydelig reduksjon av trafikk. Dermed unngås situasjonen der svært mange tar denne avkjøringen selv om de skal til Hønengata eller andre deler av Hønefoss nord, som medfører tung belastning ved at mange kjører gjennom selve sentrum.

På den annen side resulterer dette også i at flere må ta andre veier inn mot Hønefoss sentrum eller Hønefoss nord (Soknedalsveien fra nordvest via Arnemannsveien eller Stabellsgate dersom denne forblir kjørevei, Askveien fra vest, Vesterntangen fra øst, eller via Risesletta i nord). Dermed vil mange som skal til Hønefoss syd, som er et viktig handelsområde, fremdeles måtte kjøre gjennom selve Hønefoss sentrum for å komme frem. Dermed sikres ikke en god trafikkavvikling, og det vil oppstå overbelastning samt flaskehalser. Selv om det tas sikte på kollektivløsninger for å bidra til et mest mulig bilfritt sentrum er det sannsynlig at bilbruken fortsatt vil utgjøre et hovedfremkomstmiddel, og med veksten i og rundt Hønefoss i fremtiden vil denne trafikken øke.

Soknedalsveien er den mest direkte innfartsåren til Hønefoss stasjon pr i dag. Den er imidlertid lite egnet som en hovedinnfartsvei til Hønefoss by og til stasjonen ettersom den er en svingete og lang omvei. I tillegg leder den til Arnemannsveien og Stabellsgate. Arnemannsveien og lyskrysset blir lett overbelastet, og Stabellsgate er trang og enda mindre egnet enn Arnemannsveien. De signalene vi har oppfattet tyder også på at Stabellsgate vurderes stengt for trafikk slik at denne blir en gågate.

Vesterntangen er en hensiktsmessig vei, men også denne utgjør en lang omvei.

Adkomst via Risesletta utgjør den lengste omveien inn til Hønefoss, og leder dessuten til Hønengata. Dersom dette skulle bli en hovedåre vil det være mange som skal kjøre gjennom byen for å nå de søndre delene av Hønefoss sentrum. Dermed vil dette medføre kapasitets- og flaskehalsproblemer.

Mennesker tar som regel korteste og mest intuitive vei frem til målet. Dette må tas i betraktning ved byplanlegging / planlegging av trafikken for å kunne lykkes med å oppnå målsettingene. Et

hovedfokus bør være å sikre adkomster til Hønefoss fra vest – direkte fra ny E16. Dermed vil man kanalisere trafikken fra syd inn mot Hønefoss på ønsket måte.

Ut i fra dagens veinett er det kun Askveien som kan tjene til dette formålet. Askveien er imidlertid en vei med lav fartsgrense og som går langs boligfelt. Denne vil dessuten lede til hovedgata gjennom Hønefoss, eller gjennom Stabellsgate hvilket som nevnt ikke er egnet for mye trafikk og som dessuten muligens blir omgjort til en gågate.

Dersom det ikke gjøres noe med veiløsningene vil man i praksis redusere adkomstmulighetene til Hønefoss (stengning av Stabellsgate og en ny E16 uten direktetilknytning til Hvervenkastet). Dette vil resultere i økt trykk på andre veier og en lite intuitiv / uønsket trafikk-løsning. Samfunnsmessige, økonomiske og miljømessige konsekvenser kan bli betydelige.

Vedlagt følger alternativspresetasjon (2004) og planbeskrivelse og konsekvensutredning (2008), utarbeidet med tanke på kommunedelplan for hovedvegssystemet i Hønefoss hvor det er redegjort for trafikksituasjon og løsninger – herunder med bru over elven Begna og med tunnel under Rabba (vedlegg 1 – kun forsider og kartskisse).

4. LØSNING: NY VEIADKOMST – HØNEFOSS VEST

4.1. Presentasjon av løsningen

Forslaget nedenfor er berørt tidligere i FRE16 sitt prosjekt, og har også vært oppe som tema i kommunal sammenheng. Vi vil imidlertid gå nærmere inn på detaljene rundt dette og se på de samfunnsmessige konsekvensene, også i lys av ovenstående punkter 1 – 3.

For å sikre en god adkomst til Hønefoss utpeker det seg etter vår mening kun ett realistisk alternativ. Alternativet vil legge beslag på grunneiernes eiendommer, men det er bedre å avgi denne grunnen fremfor at Hønefoss blir sittende igjen med et uegnet trafikksystem og der grunneierne mister all sin eiendom. Etter vårt syn oppveies ulempene av fordelene.

Alternativet går ut på å etablere en ny vei gjennom «Storskjæringa», parallelt med jernbanesporene eller på et lokk over jernbanen. Et lokk vil dessuten bygge inn jernbanen slik at det blir redusert støy for beboerne langs traseen. En slik lokk / kulvert-løsning er allerede signalisert av ledelsen i FRE16 gjennom Ringerikes blad nå i 2017.

Veien vil lede frem til Meieriet / Hønefoss stasjon hvor det allerede er utformet en mulighetsstudie med skissering av trafikk-løsning – herunder også med skissert vei langs «Storskjæringa» (vedlegg 2 og 3).

Fra Sørumsmarka knyttes denne nye «Stasjonsveien» direkte til E16 (*fig. 2*). Dette kan tilpasses til den kryssløsning som velges for ny E16, og hvor Stasjonsveien som løsning også kan ha betydning for valget.

I det følgende kommer vi inn på tilrettelegging for reell reduksjon av trafikk langs enkelte veier og områder, samt en realistisk mulighet for å oppnå kollektiv / gange / sykkelbyen Hønefoss. Nærmere bestemt kartlegger vi hvilke avlastende effekter som Stasjonsveien og videre veinett kan bidra til. Dette sammenstilles også i punkt 4.3.

Hovedadkomsten inn til Hønefoss bør utformes på en hensiktsmessig måte slik at trafikken finner sin naturlige avkjøring fra syd og hvor veien leder inn i østlig retning mot Hønefoss / stasjonsområdet. En løsning med avkjøring ved Ve-krysset eller nord for dette fremstår ikke som optimal ettersom

trafikantene vil få en opplevelse av å «kjøre forbi» Hønefoss og stasjonsområdet for deretter å måtte «kjøre tilbake» langs en vei som leder inn igjen til stasjons- / sentrumsområdet. Fortrinnsvis bør en avkjøring syd for Sørumsmarka velges for å oppnå den mest gunstige løsningen.

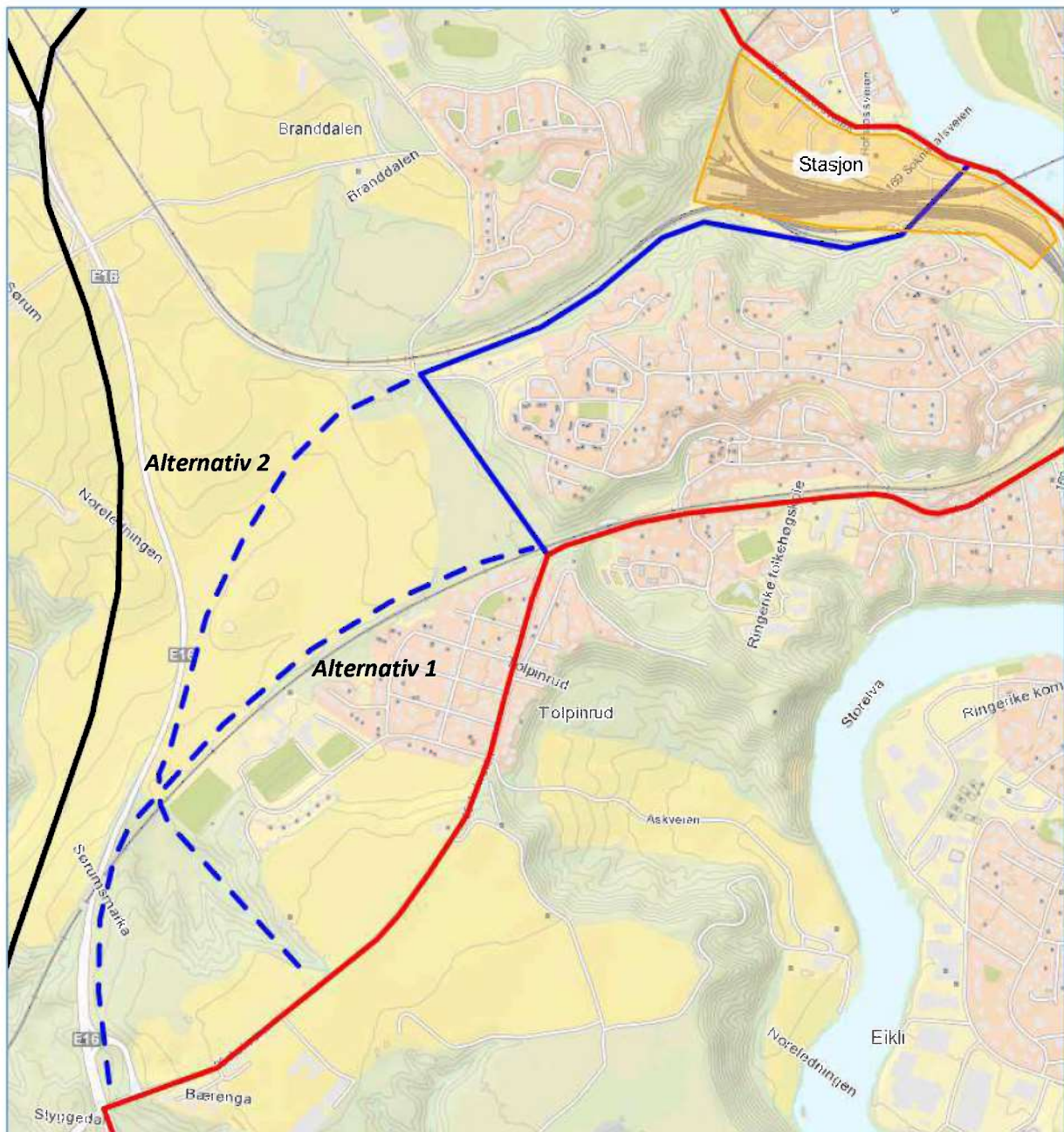

fig. 2 – Stasjonsvegen med tilknytningsalternativer

I planprogrammet (s. 38 og 39) fremgår det at «Kryssløsningene, både plassering og utforming med tilknytningsveger, skal optimaliseres mht. funksjonalitet, inngrep og kostnader. Optimaliseringen vil omfatte vurdering av nytt kryss på strekningen mellom Prestmoen i Ringerike og Styggeidalen, og det vil bli gjort vurderinger av kryssplassering, krysstype, trafikale konsekvenser, trafikk på lokalt og regionalt sidevegnett, tilgjengelighet for trafikk til og fra nærområdene og konsekvenser for natur og miljø».

Vi vil fremheve de særlige momentene om å sikre en god kryssløsning- og plassering, og især hensynet til trafikale konsekvenser, samt trafikk og tilgjengelighet tilknyttet andre tilknyttede veier. En optimal funksjonalitet må sikres for at krysset skal kunne tjene som et hovedelement i den totale trafikale løsningen for Hønefoss.

Et alternativ er å lede avkjøringen fra ny E16 inn på Askveien (*fig. 2 – alternativ 1*). I forbindelse med FRE16 er det foreslått et massedeponi på Tunga (vedlegg 4). På nordsiden av Askveien, mellom to jorder, ligger det en skogteig hvor Stasjonsveien kan ha sin begynnelse. Veien kan ledes videre og tilrettelegges i forbindelse med massedeponiet, over / under jernbanelinjen, gå øst for området hvor det er foreslått henstillingsplass for togsett, og videre inn i Storskjæringa.

Et annet alternativ er å lede avkjøringen fra ny E16 inn på dagens E16 og der denne følger jernbanens østre side (*fig. 2 – alternativ 2*). Stasjonsveien kan krysse over eller under jernbanelinjen, forbi området hvor det er foreslått henstillingsplass for togsett, og videre inn i Storskjæringa. I 3D-filmen som FRE16 har lagt ut på internett ser man at det allerede er skissert en vei langs denne traséen.

Begge disse alternativene er aktuelle og uavhengige av om avkjøringen blir i Styggedalen eller ved Prestmoen. I sistnevnte tilfelle bør trafikken ledes i nordlig retning fremfor mot syd langs eksisterende E16. Dette for å unngå at Hvervenkastet forblir en overbelastet adkomstvei gjennom Hønefoss sentrum. Likevel er det hensiktsmessig med en tilkobling av Hvervenkastet via gamle E16.

4.2. Avlastning og forlengelse av Meieri- og stasjonsområdet

Vi registrerer at det legges opp til en betydelig utvikling i Meieri- og stasjonsområdet (*fig. 3*). Selv om det er snakk om et forholdsvis stort areal totalt sett vil en utvikling av denne nye bydelen som stasjons-, bolig- og næringsområde kreve mye plass. I tillegg vil det være skranker for hva slags bebyggelse og aktivitet som kan aksepteres eller som passer inn i området. Således er tilgjengelig areal et knapphetsgode.

Dette er belyst i analyse om utvikling i tilknytning til Hønefoss InterCity-stasjon fra april 2016 samt mulighetsstudie om InterCitystasjon – illustrasjoner, også fra april 2016 (vedlegg 2 og 3). I disse dokumentene fremgår behov og muligheter, men samtidig ser man også begrensningene i hva som kan etableres i stasjons- og Meieriområdet.

fig. 3 – Mulighetsstudie InterCity-stasjon og Meieriet (et av flere alternativer)

Vi ser at Sørumsmarka kan utnyttes som en avlastning og forlengelse av Meieri- og stasjonsområdet. Ettersom planleggingen rundt strekning 5 i FRE16 er kommet et godt stykke på vei ser vi det som viktig å spille dette inn på nåværende tidspunkt. Se nærmere om dette i punkt 5 nedenfor.

Våre innspill er tuftet på – og harmoniserer med – FRE16 sitt planprogram og høringsinnspillene (vedlegg 5 - 7). En nærmere henvisning til detaljene i disse dokumentene følger av punkt 7.

4.3. Effekter og muligheter vedrørende trafikksituasjonen i Hønefoss

Nedenfor settes det fokus på de positive effektene av våre innspill om veinett med tanke på en effektiv og hensiktsmessig trafikk-løsning for Hønefoss, og ikke minst visjonen om et bilfritt sentrum. Dette innebærer også innspill om ytterligere tiltak.

Ny bru over Begna – tunell frem til krysset Hønengata / Vesterngata

Stasjonsveien som ny hovedåre vil kunne kobles videre til både eksisterende og nytt veinett (*fig. 4*).

Nærmere bestemt vil en slik ny vei kunne anlegges over elven ved stasjonen. Slik vist i mulighetsstudien og analysen vedrørende InterCitystasjonen (vedlegg 2 og 3), og som også fremgår i nevnte rapporter tilknyttet kommunedelplan for veiløsninger (vedlegg 1 – kun forsider og kartskisse), kan det tenkes en bru over elven enten nord eller syd for den gamle jernbanebruen ved fossen.

På den andre siden av elva kan det lages en tunell under Rabba og som leder til lyskrysset mellom Hønengata og Vesterngata. Dette grepet vil åpne for at befolkningen i Haugsbygd og på Vesterntangen, samt i Hønefoss Nord, vil kunne få direkte adkomst til stasjonsområdet og videre til E16. Fordelene vil blant annet være at dette avlastar veinettet og forebygger flaskehalsproblematikk over Hønefoss bru og sentrum, og at trafikken ledes bort i en tunell som reduserer støybelastningen.

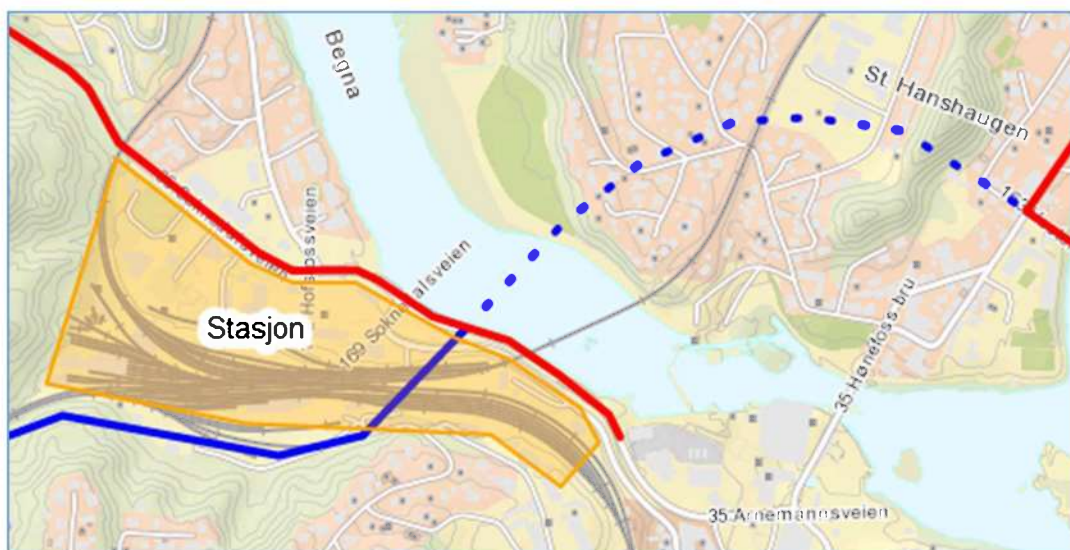

fig. 4 – Stasjonsveien: bru og tunell frem til lyskryss Hønengata/Vesterngata

En vesentlig effekt vil kunne være at store deler av trafikken over Hønefoss bru forsvinner. Dermed vil Hønefoss bru, samt områdene syd og nord for denne, kunne realiseres som en grønn gate hvor det tilrettelegges for gående, syklende og kollektivtrafikk.

Ny trasé for Askveien

Som en tilleggsmulighet til Stasjonsveien som skissert i punkt 4.1 og 4.2 kan det også anlegges en ny trasé for Askveien slik at veien krysser jernbanelinjen over en ny bru før man kommer til bebyggelsen på Tolpinrud (*fig. 5*). Denne veien kan føres videre i nordlig retning opp til Storskjæringa og Sørumsmarka Næringspark. I forlengelsen av dette oppnås direkte tilknytning til ny E16 samt Rv. 7 og Rv. 35 – via Stasjonsveien.

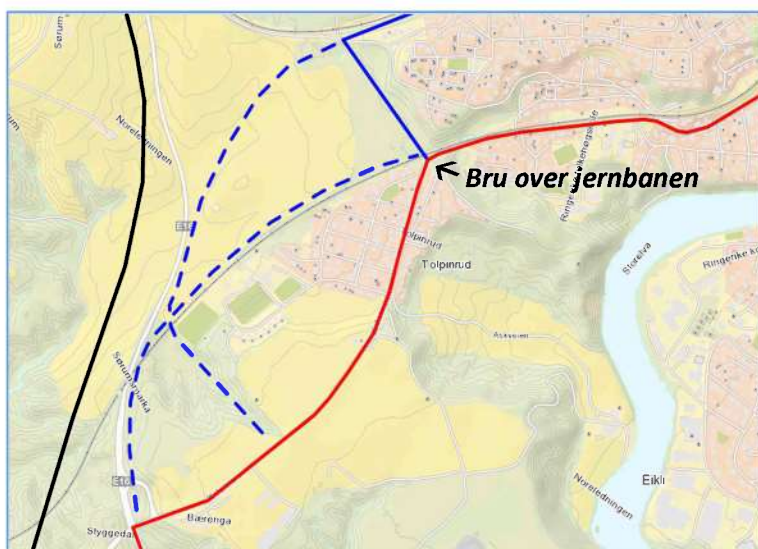

fig. 5 – Askveien: Tilknytning til Stasjonsveien via bru over jernbanesporet

Slik vil Stasjonsveien også kunne betjene trafikk som skal til Hønefoss sentrum / Hønefoss syd. Ringeriksbanen vil medføre økt støy og sjenanse for beboerne på Tolpinrud, og dersom Rv. 35 slik den er i dag blir hovedadkomsten inn til stasjonsområdet og Hønefoss sentrum, så vil denne effekten bli betydelig forverret gjennom støy fra flere kanter. Dersom tiltaket beskrevet ovenfor (en forlengelse av Askveien over jernbanelinjen) blir realisert vil dette imidlertid kunne avhjelpe de negative konsekvensene av Ringeriksbanen. Effekten vil være at dagens Rv. 35 / Askveien ikke lenger vil utgjøre en sentral innfartsvei til Hønefoss igjennom boligområdet på Tolpinrud, og det blir vesentlig redusert trafikk i boligområdet og frem til eksisterende bru over E16 ved Styggedalen.

Stasjonsveien blir således hovedadkomsten for de som skal ta tog, for de som skal kjøre varer til og fra stasjonen og E16, og de som skal til den nye bydelen på Meieriet (bolig / næring). Trafikken via andre veitraséer og frem til Hønefoss stasjon / Meieriet vil bli betydelig redusert. Dersom alternativet med videreføring av Askveien over jernbanelinjen ved Tolpinrud realiseres vil dette dessuten avlaste Tolpinrud mv, og en ytterligere kanalisering av trafikken til de forskjellige delene av Hønefoss oppnås.

En annen konsekvens er at enkelte deler av trafikken vil kunne kanaliseres videre ned til lyskrysset ved Arnemannsveien, men hvor trafikkmengden da vil være betydelig redusert. Dette fordi mange skal til Meieriet eller stasjonen, videre mot Hønefoss sentrum via Askveien, eller de kjører videre under Rabba til Hønefoss nord. Dermed vil også kryssutfordringene ved Arnemannsveien løses, og man unngår en eventuell tematikk om å utvide Arnemannsveien slik at store bolig- og næringsarealer i bykjernen går tapt.

Parkering

Parkeringsutfordringen i Hønefoss er et eget tema. I forbindelse med målet om et bilfritt sentrum, i en region som i stor grad er avhengig av bilbruk, vil parkeringsplasser rundt sentrum spille en viktig rolle. Parkeringsplasser / parkeringshus / parkeringskjeller kan tenkes for eksempel i stasjonsområdet slik som skissert i vedlegg 2 og 3. En mulighet kan også være parkeringshus i Sørumsmarka Næringspark med kollektivtransport inn til stasjonen og sentrum for øvrig. Dersom begge lokaliseringene etableres vil Sørumsmarka Næringspark kunne ta i mot biler fra E16 nord, E16 syd, Rv. 7 og Rv. 35, mens stasjonsområdet kan ta i mot biler fra Nordsiden, Vesterntangen og Haugsbygd.

Beboere i Hønefoss sentrum

Når det gjelder befolkningen som bor i Hønefoss sentrum vil store deler av denne ha kort gangavstand til stasjonen slik at de ikke vil ha behov for bilbruk på samme måte som befolkningen utenfor bykjernen (*fig. 6*). Dette vil kunne bidra til målet om et bilfritt sentrum.

Øvrige innfartsårer: Trafikkspredning

For øvrig vil de andre innfartsårene via Risesletta, Vesterntangen – og fra Hvervenkastet som lokalvei – sikre spredning og kanalisering av trafikken slik at risikoen for flaskehalser og trafikal overbelastning i Hønefoss blir minimal. Vi ser at dette også bidrar til å fjerne trafikk fra store deler av sentrumsområdene slik at veiene kan benyttes av kollektivtrafikk, gående og syklende (*se fig. 6*). Slik fjerning av trafikk bør skje gjennom incentiver, tilrettelegging og kanalisering snarere enn gjennom forbud. Vi mener at løsningen skissert ovenfor oppnår dette.

fig. 6 – Trafikkavlastning Hønefoss sentrum

Oppsummering - gang-, sykkel- og kollektivbyen Hønefoss

En slik effektiv og kanaliserende trafikkstrategi som beskrevet ovenfor vil ikke bare redusere praktiske trafikkutfordringer og gjøre gang-, sykkel- og kollektivbyen Hønefoss realiserbar. Det vil også resultere i en svært betydelig og gunstig effekt for miljøet; trafikantene bruker kortere tid fra A til B, og utslipp som følge av tomgang og kø gjennom Hønefoss blir redusert.

5. SØRUMSMARKA NÆRINGS PARK

Sørumsmarka Næringspark er tenkt i lys av den samfunnsutviklingen som distriktet nå står overfor. Arealet ligger mellom jernbanesporene i Sørumsmarka og vil være tilknyttet Stasjonsvegen (*se fig. 7*).

Hønefoss vil være et knutepunkt for til sammen fem baner; Roa-linjen fra øst, spor fra Hensmoen fra nordøst, Bergensbanen fra nord, Randsfjordbanen fra syd, samt Ringeriksbanen. E16 kommer fra Oslo i syd og går videre mot Fagernes i nord / nordøst, samt mot Gjøvik i øst. Rv. 7 går mot Gol og Bergen i nordvest, og Rv. 35 går mot Hokksund og Drammen i vest.

Dette er en unik situasjon og hvor Hønefoss blir et sentralt knutepunkt. I tillegg vil dagens og fremtidige etableringer når det gjelder både bolig, næring og industri nyte godt av vei- og jernbanenettet.

Foruten muligheten for parkeringshus er det i lys av ovenstående både naturlig og viktig å tilrettelegge for etablering av gods, transport og lager / kjølelager i regionen.

Hønefoss vil utgjøre en viktig lokalisering for omlasting fra vei til jernbane, og fra jernbane til vei. Dette vil medføre at varer kan leveres til og fra Hønefoss; både til lokale bedrifter og til aktører som er etablert lengre fra Ringeriksregionen.

Dette krever tilgjengelig og sentrumsnært areal. Areal med slik lokalisering vil redusere transportavstanden, hvilket vil være positivt med tanke på kostnadseffektivitet, miljø og støv / støyulemper, samt reduksjon av belastning i veinettet. Slike strategiske arealer er en knapphetsressurs.

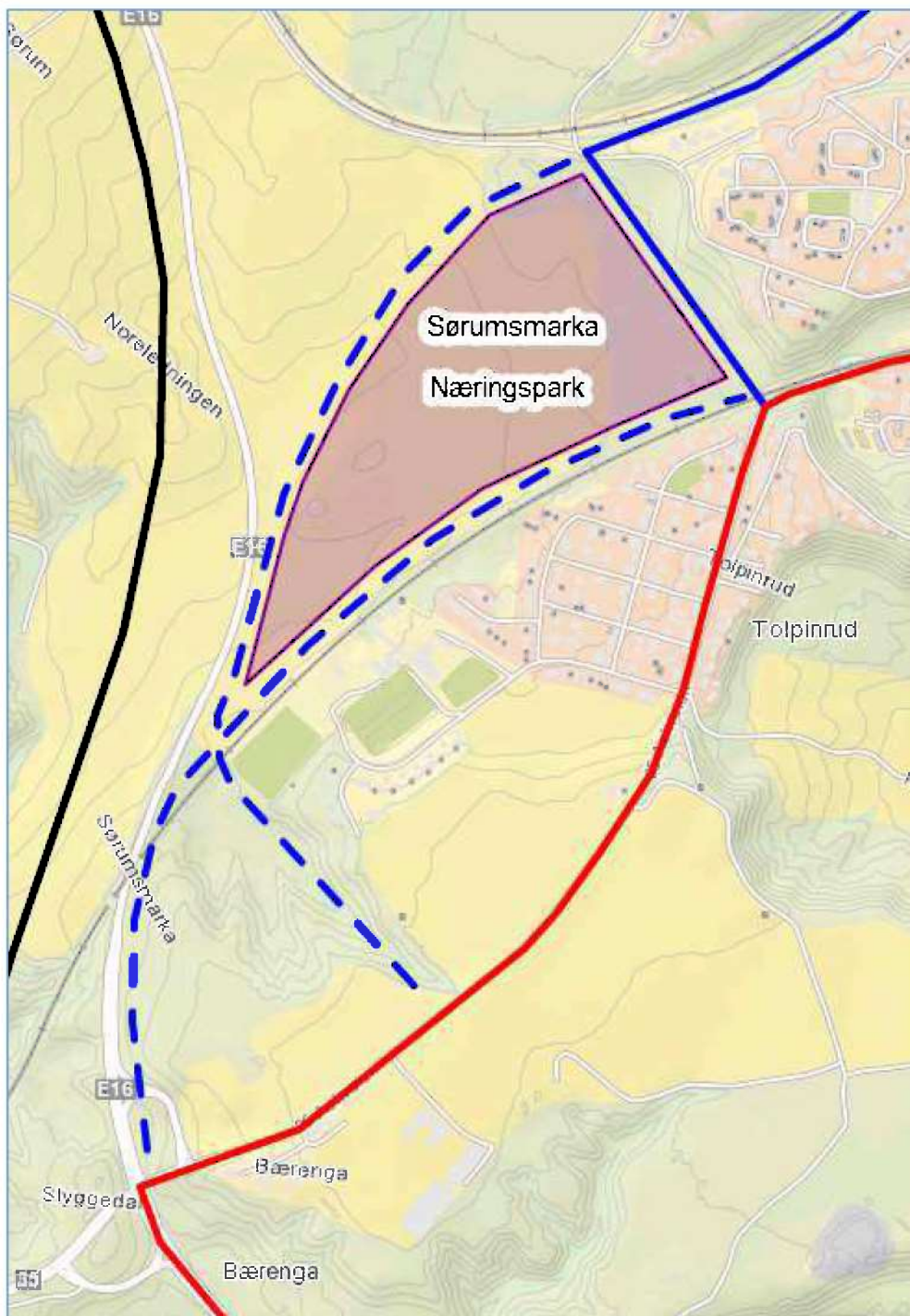

fig. 7 – Sørumsmarka Næringspark

Vi vil fremheve planprogrammets side 25 (vedlegg 5) hvor det i punkt 3.1 står om overordnede føringer fra daværende Jernbaneløst, nåværende Bane NOR.

Om jernbanestrategi for godstransport står det at «Godstransport på jernbane spiller en viktig rolle for å gjøre den nasjonale godstransporten mer effektiv, pålitelig, sikker og miljøvennlig». Ordinær godstrafikk er planlagt å gå via Roa, altså ikke via Ringeriksbanen.

I sekretariatet for Osloregionens høringsuttalelse datert 7. juni 2016 til grunnlagsdokument for Nasjonal Transportplan 2018 – 2029 (vedlegg 8) uttales det at tilnærmingen «fra-nav-til-nettverk» i konseptvalgutredningen (KVU) for Oslo-Navet kan legges til grunn og utvides til et større geografisk område. Osloregionen understreker behovet for et nav-satellitt-konsept for godsterminaler, i tillegg til opprustning av hovedgodsterminalen på Alnabu.

Alnabu er navet, mens flere mindre og spredte godsterminaler tjener som satellitter. Til sammen utgjør dette et effektivt nettverk.

Etter det vi forstår arbeides det nå med en slik utvikling med hovedfokus på avlastning av Alnabu og en effektivisering av godstransporten på Østlandet. Dersom en slik etablering skjer på Ringerike vil dette ha stor betydning for regionen.

Ringerike Utvikling arbeider aktivt for å tiltrekke godsnæringen til Ringerike. Her er Hensmoen, Eggemoen, Bergermoen og Sørumsmarka trukket frem som alternativer (fig. 8). Se vedlagte presentasjon utformet av Ringerike Utvikling (vedlegg 9).

Uavhengig øvrig lokalisering av godsnæring vil Sørumsmarka Næringspark med sin sentrumsnære lokalisering i et hvert tilfelle være attraktiv for lager, kjølelager og terminal i tilknytning til stasjonen og lokale bedrifter.

Styrkene til Sørumsmarka Næringspark har en direkte tilknytning til (i) E16, Rv. 35 og Rv. 7 herunder kryss mot ny E16, (ii) stasjonsområdet, og (iii) de næringsdrivende i Hønefossområdet.

fig. 8 – Ringerike Utvikling: Ringerike Godsterminal

Dette gir en kostnadseffektiv drift samt redusert negativ miljøeffekt ettersom avstandene blir kortere.

Vi kjenner også til at cargoaktører har praksis for å etablere lagre ikke bare for videretransport f.eks. som i postverket, men også for å leie ut lagringsplass for lokalt næringsliv. Kjølelagre eller vanlige lagre kan etableres. Dette fremstår som attraktivt for næringslivet i Hønefoss og omegn ettersom behovet for egne lagre i selve butikken blir lavere. Dermed kan levering og lagring skje i Sørumsmarka Næringspark i stedet for svært mange små og kontinuerlige leveringer rundt om i Hønefoss sentrum. Sørumsmarka Næringspark kan da samle diverse mindre leveringer for deretter å

kjøre én større levering til virksomhetens butikkadresse. Slik oppnås samtidig trafikkavlastning i Hønefoss sentrum.

Ved etablering av Sørumsmarka Næringspark vil Stasjonsveien frem til stasjonen og direktekobling til E16 gjøre lokaliseringen desto mer attraktiv.

Vi ser dette som en svært interessant utvikling og ønsker i samarbeid med Ringerike kommune, Ringerike Utvikling og næringsaktører å gå videre med disse mulighetene.

Momentene nevnt ovenfor er også tuftet på FRE16s planprogram og høringsinnspillene til denne, samt øvrig dokumentasjon. Se nærmere om dette i punkt 7.

Vedlagt følger oversiktskartet som skisserer disse mulige løsningene som angitt i punktene 1 - 5 (vedlegg 10).

6. VASKEHALL / HENSTILLINGSPASS FOR TOGSETT / TOGREPARASJONSHALL

Et viktig tema for oss er også å komme med innspill vedrørende valg av arealer til togparkering og vaskehall, og hvor det også har vært signaler om en togreparasjonshall – som foreløpig ikke konkret har blitt skissert. Vi kjenner til at en togreparasjonshall er tilsiktet enten i InterCity-trianglets nordre eller søndre ende. Hønefoss og Ringerike utgjør dermed en aktuell lokalisering.

Det er ikke vår rolle å avgjøre hvilken eller hvilke grunneiere som skal bli berørt av tiltaket og således må avstå grunn. Samtidig er det viktig å bemerke hva slags konsekvenser det vil ha å etablere slike anlegg i Sørumsmarka / Tolpinrudområdet. Dette har det også vært skrevet mye om i media.

Vi har registrert bekymring fra naboer i Tolpinrudområdet og Veienkroken hva angår høyt støynivå og drift sent på kvelden, natten og tidlig på morgenkvisten. Naboene viser til at Sørumsmarka er et sentrumsnært område egnet til boligformål. Med tanke på plasseringen nært jernbanespor ser vi dette fra en annen synsvinkel. Et viktig tema kan være å heller se på alternativ arealbruk som medfører en netto reduksjon i ulemper kontra utnyttelse til togparkering og vaskehall.

Med vår redegjørelse søker vi å belyse riktigheten av at Sørumsmarka er et attraktivt sentrumsområde som kan bidra svært positivt til regionen dersom dette utvikles som næringsområde. Dette er det viktig å få frem for å bidra til et best mulig beslutningsgrunnlag for FRE16 og planleggerne for strekning 5 slik at de kan komme til det samfunnsmessige og samfunnsøkonomiske beste resultatet. Dette især med tanke på valg av plassering til nettopp togparkering, vaskehall og eventuell reparasjonshall for tog.

Sørumsmarka Næringspark vil fungere godt selv om togparkering og vaskehall blir etablert. Alt areal som kan utnyttes som en del av Sørumsmarka Næringspark vil imidlertid bidra positivt til regionen. Dersom togparkering, vaskehall og reparasjonshall får en annen lokalisering enn Sørumsmarka vil nettoeffektene bli svært gode.

Det ene er at Sørumsmarka Næringspark kan bidra til en god samfunnsutvikling og betjening av lokalt og regionalt næringsliv, det andre er at naboene netto vil kunne få mindre grad av ulemper enn om Bane NOR erverver hele Sørumsmarka for å etablere eget anlegg, og det tredje er at Stasjonsveien med eventuell viderekobling til nytt veinett i Hønefoss samt synergien med Sørumsmarka Næringspark vil gi svært gunstige effekter.

7. SENTRALE TEMA OG INNSPILL I PLANPROGRAM OG MERKNADER (FRE16)

Ovenstående er i tråd med FRE16 sitt planprogram og de merknadene som har innkommet (vedlegg 5 - 7). Her vil vi særlig fremheve følgende:

7.1. Planprogrammet

I planprogrammet vises det på side 24 i vedlegg 5 om KVV Hønefoss (punkt 2.6 om øvrige planer, strategier og utredninger) at **«fremtidige muligheter holdes åpne for å iverksette andre større infrastrukturtiltak som kan gjøre Hønefoss bedre rustet til å håndtere en vesentlig endret trafikal situasjon. Dette forutsetter at Ringerike kommune gjennomfører en arealpolitikk som innebærer fortetting langs kollektivakser og i sentrumsområdene.»**

I forlengelsen av dette står det om *«fremtidsbilder for Hønefoss, parallelloppdrag»* at jernbanestasjonen skal knyttes best mulig til sentrum og sikre god tilgjengelighet.

På side 67 og 68 i planprogrammet behandles lokal utvikling. Kryss langs E16 kan få stor betydning for lokal samfunnsutvikling i form av endret tilgjengelighet og attraktivitet med betydning for potensiell arealutvikling og utbyggingsmønster.

Videre står det at det skal *«gjøres en utredning av potensiell byutvikling nær stasjonen, som vil være Jernbaneverkets innspill til fremtidig byutvikling rundt en ny stasjon i Hønefoss. Mulige løsninger for at Hønefoss stasjon skal bli et best mulig knutepunkt og byttepunkt med hensyn til logistikk, effektivitet og bykontekst skal utredes. Stasjonen og nødvendige tilhørende områder til funksjoner som naturlig inngår i kollektivknutepunktet skal reguleres som en del av planarbeidet. Det forutsettes at Ringerike kommune forestår videre planlegging av tilgrensende arealer til stasjonen, inkludert regulering av arealer som tilrettelegger for byutvikling i Hønefoss som bygger opp under Hønefoss stasjon.»*

Det fremgår at planarbeidet skal omfatte vurdering av *«kapasitets- og arealbehov for ulike funksjoner for knutepunktet»*, og videre *«inngår vurdering av tilgjengelighet til stasjonen for alle transportformer»* - herunder biladkomst.

Når det gjelder jernbanen og E16 skal kryssplasseringene avklares i planarbeidet, herunder hva slags krysstyper som skal benyttes. Konsekvensene av valgte løsninger skal *«vurderes og beskrives som del av utredningen om lokal utvikling»*. Dette innebærer en analyse av **«planlagt og eksisterende arealbruk ved kryssområdene og potensielle areal- og miljøkonsekvenser dersom det blir etablert nye virksomheter eller funksjoner i tilknytning til kryssområdene.»**

I tabell 5-9 på side 68 angis nærmere bestemte momenter. Under utredningsbehov fremgår *«arealbehov for trafikkert knutepunkt på Hønefoss stasjon»* og *«Potensiell arealbeslag og konsekvenser ved eventuell arealutvikling ved nye vegkryss»*. Under metode fremgår **«funksjonell analyse av stasjonsområdene, koblinger og tilgjengelighet til stasjonene»**. Kommunen fremheves som en sentral kontakt for FRE16 i forbindelse med dette.

Vi mener at vårt initiativ spesielt ivaretar de sentrale temaene som er uthevet ovenfor.

7.2. Merknader fra myndigheter

Buskerud fylkeskommune

Buskerud fylkeskommune har på side 65 i vedlegg 6 trukket frem sentrale punkter til planleggingsprosessen.

Fylkeskommunen forutsetter at kommunene, fylkeskommunen og regionale myndigheter deltar i utredningsarbeidet og at de gis mulighet til å komme med innspill gjennom hele planprosessen.

Målsettingen må være å **«få mest mulig persontrafikk på Ringeriksbanen og ny E16 og at det blir minst mulig resttrafikk på lokalt og regionalt vegnett. Det forutsettes at det kjøres trafikkanalyser for å komme frem til best mulige løsninger som bidrar til at målsettingene nås. Fylkesutvalget forventer at kommunale og fylkeskommunale veger, som får en endret funksjon i form av økt trafikk som en følge av prosjektet, blir oppgradert som en del av prosjektet.»**

På side 67 understrekes det at fylkeskommunen og kommunen må delta i arbeidet med trafikkanalyser. Det blir **«særlig viktig å koble dette til arbeidet med områdeplan for Hønefoss og andre planer som må utarbeides som en følge av Fellesprosjektet»**.

På side 68 fremheves det som svært viktig at planavgrensningen rundt Hønefoss stasjon inneholder nok areal for å tilrettelegge for **«ett samlet kollektivt knutepunkt i Hønefoss slik at det blir en god kobling mellom transportformene»**, herunder bil. Hønefoss har et stort omland med mye spredt bebyggelse, og **«kapasiteten på bilparkering, inkludert innfartsparkering»** må ta hensyn til dette. Arealets størrelse i avgrensningen må bl.a. være slik at **«den forventede trafikkveksten kan sikres en god adkomst til- og trafikkavvikling i forbindelse med stasjonen»**.

Vi ser at vårt initiativ er i tråd med – og underbygger – Buskerud fylkeskommunes merknader. Det er av stor viktighet at Ringeriksbanen og ny E16 planlegges og bygges slik at gode og praktiske trafikk-løsninger sikres, samtidig som at Sørumsmarka Næringspark kan tjene som en styrke for regionens næringsliv og utvikling.

Ringerike kommune

Ringerike kommune har i sine merknader (vedlegg 7) fremhevet momenter som vi mener at underbygges av vårt initiativ.

På side 74 fastslås viktigheten for regionen med **«ett fullverdig knutepunkt på IC-stasjonen (...). Tilknytning mellom IC-stasjonen, sentrum og annet kollektivtilbud må være en viktig del av planarbeidet og det bør unngås å skape flere knutepunkt eller barrierer mot sentrum»**.

Videre påpekes det at **«kryssplassering og utforming må ivareta en god løsning for Hønefoss, alle konsekvenser på veinettet må belyses og beskrives»**. Samtidig forutsettes det at kommunen aktivt deltar i arbeid med trafikkmodeller der **«nye alternative og potensielle scenarier er med i vurderingen i et influensområde»**.

På side 77 om InterCity og knutepunkt slår kommunen fast at **«Hønefoss vil være knutepunkt for til sammen fem baner etter at ny Ringeriksbane er bygget, og vil da være en av landets mest komplekse knutepunkt. For at det skal skapes et størst mulig kundegrunnlag og være en størst mulig kobling med sentrum, er det viktig å se byplanlegging i sammenheng med fellesprosjektet. Arbeidet med byplan og planprogram i forbindelse med dette er startet opp, og vedtak om oppstart og høring av planprogram vil foregå i starten av 2017.»**

Ut i fra geografi og eksisterende veinett ser vi at det praktisk sett er utfordrende å se andre eller bedre veiløsninger enn Stasjonsveien. De merknadene som har blitt spilt inn fra Ringerike kommune og Buskerud fylkeskommune ivaretas ved å realisere våre innspill. Stasjonsveien både avlaster andre veier og åpner samtidig for en fleksibilitet ved utarbeidelsen av ny sentrumsplan / veiplan for Hønefoss. Denne adkomstløsningen tjener som en nøkkel til å realisere nettopp et fullverdig knutepunkt for InterCity-stasjonen og den videre tilknytningen mellom InterCity-stasjonen og

Hønefoss sentrum. Ikke bare for å sikre gode adkomstveier, men også for å avlaste et allerede overbelastet veinett.

8. AVSLUTTENDE ORD

Sentrumsplanen

Sentrumsplanen / områdereguleringen av Hønefoss sentrum er et viktig verktøy for Ringerike kommune. Den vil sikre gode prosesser og planmessige rammer for både byutviklingen og Ringeriksbanen / InterCity samt E16 med innfartssoner.

I sentrumsplanens planprogram ser vi at det er svært mange momenter, behov og hensyn som harmoniserer med innspillene i vår redegjørelse. Hvorvidt Stasjonsveien og Sørumsmarka Næringspark innlemmes i sentrumsplanen som en helhet beror naturligvis på kommunen. Vi vil understreke at planprogrammet har et sentralt fokus på adkomsten inn til Hønefos stasjon.

Planprogrammet åpner for en oppdeling av planen i mindre og mer håndterlige enheter med naturlig avgrensning. Dette kan fremstå som en mer hensiktsmessig løsning der stasjonsområdet, Meieriet, Stasjonsveien og Sørumsmarka Næringspark bør ses på som et delområde løsrevet fra resten av sentrumsplanens øvrige deler, og / eller i relasjon til øvrig relevante utredninger og planverk. En egen planprosess vedrørende tilførselsveier fra ny E16 er nevnt i siste avsnitt på side 4.

Vedlagt følger for ordens skyld dokumentene tilknyttet sentrumsplanen hvor den sentrale teksten i lys av vår redegjørelse er uthevet. Dette er saksfremlegget, planprogrammet, planavgrensningen og oppsummeringen fra Kommunestyrets workshop som samlet utgjør vedlegg 10.

Helhetlig synsvinkel

Ringeriksbanen, E16, InterCitysatsningen og utviklingen av Hønefoss gjennom sentrumsplan og ny trafikkløsning må ses på i et helhetlig perspektiv – både med tanke på de samfunnsmessige behovene og de konkrete løsningene som bidrar til at vi oppnår en effektiv og god utvikling av Ringeriksregionen og Hønefoss sentrum på kort og lang sikt.

Derfor mener vi at Stasjonsveien, koblingen til stasjonen og viderekobling til nytt internveinett i Hønefoss, områderegulering for Hønefoss sentrum (sentrumsplanen), togparkering / vaskehall / reparasjonshall, kobling til ny E16 (og i forlengelsen av dette også Rv. 7 og Rv. 35), knutepunktet Hønefoss for vei og bane, flaskehalser og kapasitetssituasjonen i eksisterende og fremtidig veinett, gang-, sykkel- og kollektivbyen Hønefoss og Sørumsmarka Næringspark utgjør én helhet. Disse mulighetene skisseres helhetlig i *fig. 9*.

Dette anser vi som et spennende prosjekt der vi ønsker samhandling med Ringerike kommune. Prosjektet medfører ikke bare en næringsutvikling til gode for regionen, men også en helhetlig løsning for lokalsamfunnet med hovedvekt på vei- og transportnettet.

Vi håper at Ringerike kommune anser Stasjonsvegen og Sørumsmarka Næringspark som interessant med de muligheter dette innebærer for den fremtiden som Hønefoss og Ringerike nå møter. Denne helhetlige løsningen kan bidra til å påvirke og overbevise FRE16, i tillegg til at dette kan utgjøre et interessant alternativ i forbindelse med en bypakke for Hønefoss. Slik kan løsningene forhåpentligvis implementeres i kommunens og FRE16 sitt planarbeid.

Med dette vil vi invitere Ringerike kommune til dialog vedrørende Stasjonsvegen og Sørumsmarka Næringspark.

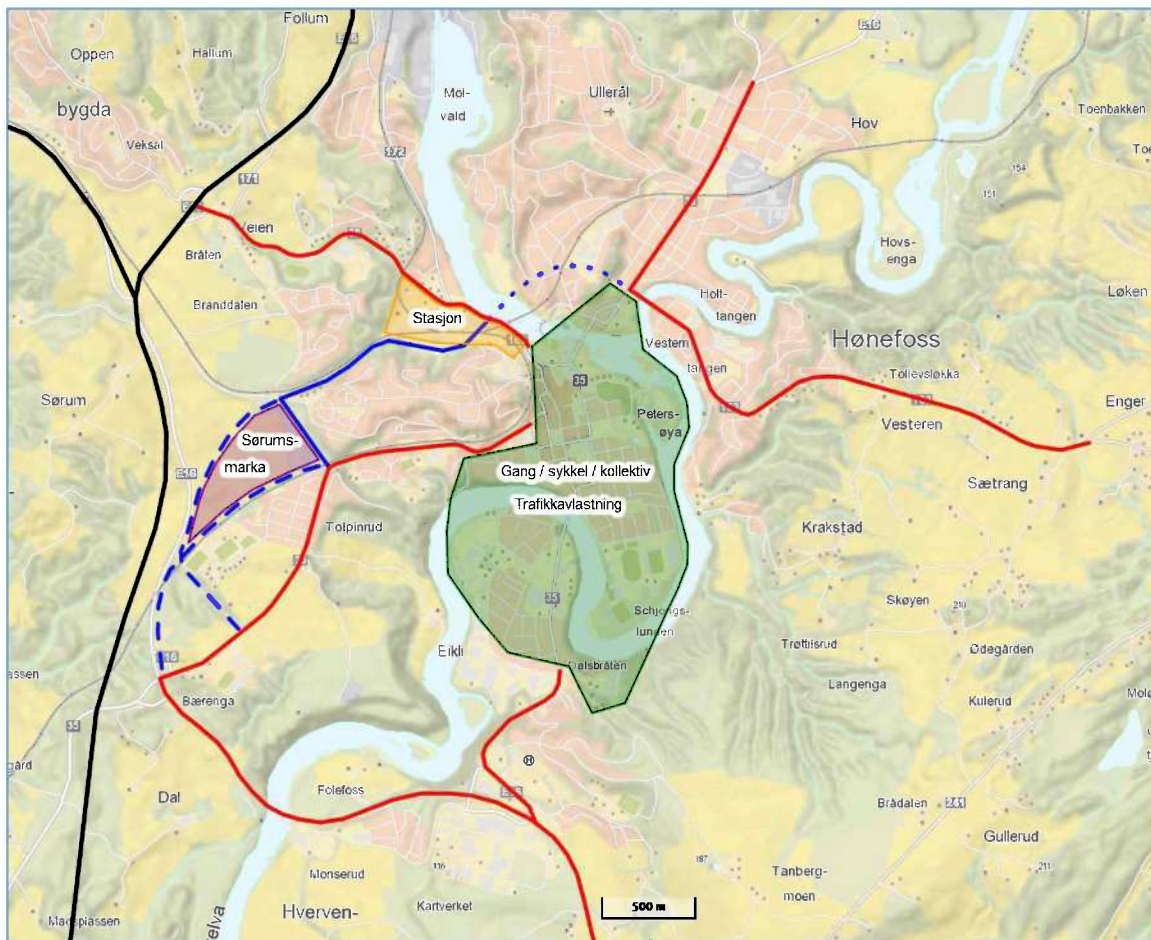

fig. 9 – Stasjonsvegen – helhetlig løsning

9. VEDLEGG

Vedlegg 1: Alternativspresentasjon / grovsilingsrapport (2004) og planbeskrivelse og konsekvensutredning (2008) til kommunedelplan for hovedvegssystemet i Hønefoss (kun forside og kartskisse)

Vedlegg 2: Mulighetsstudie: InterCitystasjon – illustrasjoner, april 2016

Vedlegg 3: Analyse: Utvikling i tilknytning til Hønefoss IC-stasjon, april 2016

Vedlegg 4: Innspill og kartutsnitt over Tunga massedeponi tilknyttet Sørumsmarka / Tolpinrud

Vedlegg 5: Forslag til planprogram, 07. oktober 2016

Vedlegg 6: Merknader fra myndigheter, 14. februar 2017

Vedlegg 7: Merknader fra organisasjoner og næringsliv, 14. februar 2017

Vedlegg 8: Osloregionens høringsuttalelse 7. juni 2016

Vedlegg 9: Presentasjon av godsterminal v/ Ringerike Utvikling

Vedlegg 10: Kart over helhetlig løsning vedrørende Stasjonsvegen og Sørumsmarka Næringspark

Vedlegg 11: Sentrumsplan for Hønefoss (saksfremlegg, planprogram, planavgrensning og Kommunestyrets workshop)

Ringerike kommune

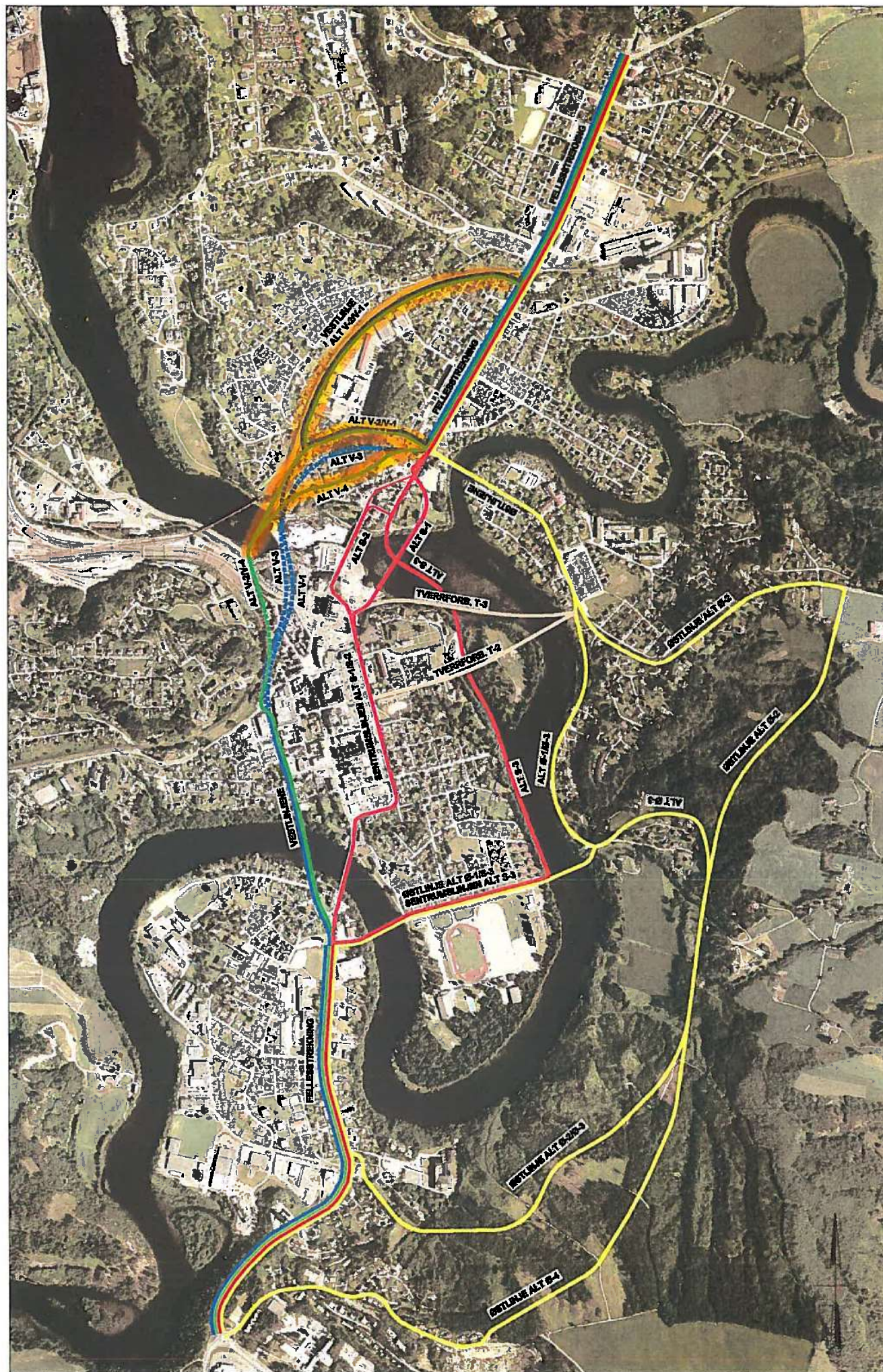
VEDLEGG 1

Kommunedelplan for hovedvegssystemet i Hønefoss

Alternativspresentasjon

Grovsilingsrapport

RINGERIKE KOMMUNE

KOMMUNEDELPLAN

HOVEDVEGSSYSTEMET I HØNEFØSS

Veglinjer

M = 1 : 10000

11.06.2004 Norconsult

ALTERNATIVENE SAMLET OVERSIKT

Ringerike kommune

Kommunedelplan for hovedvegssystemet i Hønefoss

**Planhefte 1
Planbeskrivelse og konsekvensutredning**

RINGERIKE

n æ r m e s t d e t m e s t e

Intercitystasjon – Illustrasjoner

Mulighetsstudie april 2016.

Prosjektleder: Ole Einar Gulbrandsen

Tegning / Dak: Tom Erik Johansen

Kunnskapsgrunnlag lagt til grunn i analysearbeidet:

- 3 Silingsrapporter fra E16 / Ringeriksbaneprosjektet (spesielt s 147 siste rapport)
- Oppdragsbrev fra Samferdselsdepartementet 31.08.
- Notat fra Ringerike kommune til forprosjektet
- Forprosjektet til Jernbaneverket
- Dok. ifb planprosess Soknedalsveien, som saksframlegg ny 1.gangsbeh.
- Øyaplan, og elementer fra Vesttangent
- Innfart Hønefoss E16
- Handels og byutviklingsanalyse
- Samferdselsanalyse
- Fortettingsanalyse
- Reve/FNB - rapport RRB
- Referat fra referansegr møte RRB 14.des
- Stasjonslokalisering av Asplan Viak
- Norconsult – alternative stasjonsløsninger datert 30.01.15
- KVU Hønefoss og politisk valg av løsning.
- Ringerike kommune bidrar inn i prosessen med å skaffe til veie kunnskaksgrunnlaget og med noe illustrasjoner / tegninger i samarbeid med Rambøll.

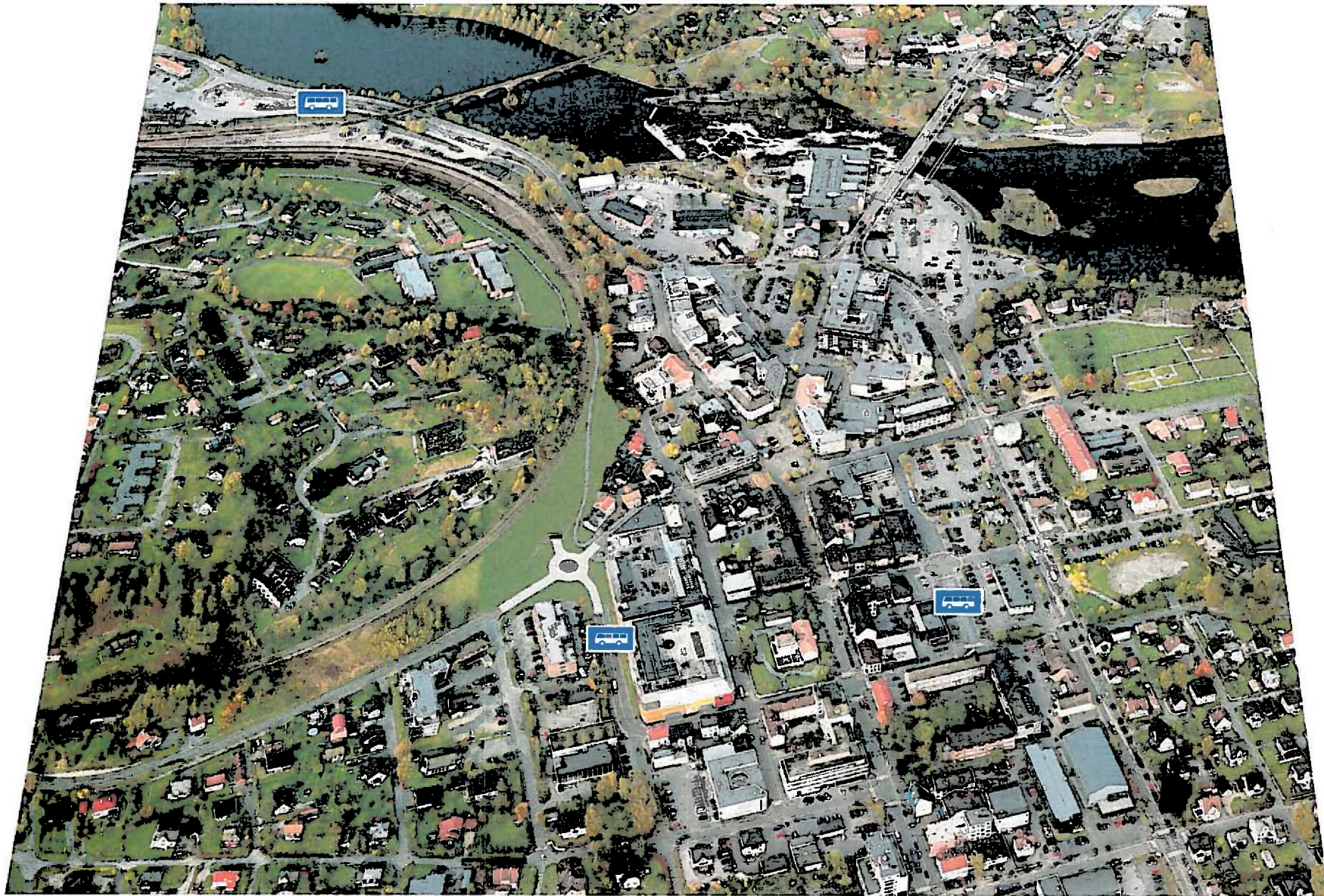
Ideer basert på kunnskapsgrunnlag

- Basert på:
- Realistisk og gjennomførbart
- Nye veier og nye løsninger der det er behov
- Kunnskapsgrunnlaget og arbeidet med analysen rundt Intercitystasjon og Soknedalsveien-planen.
- Forutsetning at IC-stasjon ligger omtrent ved dagens stasjon, E16 kommer i Helgelandsmotraseen og Stasjon for Bergensbanen ligger på Tolpinrud.
- Koblingen mellom E16, Hønefoss som by og IC-stasjon er utfordrende og må løses. Det medfører prosesser og gode beslutninger av blant annet kryssplassering og nye innfartsveier.
- Knutepunktet er ved IC-stasjon og ikke dagens bussgate
- Elementer fra KVV miljøkonseptet og sentrumskonseptet, men der knutepunktet er forskjøvet til IC – stasjon.

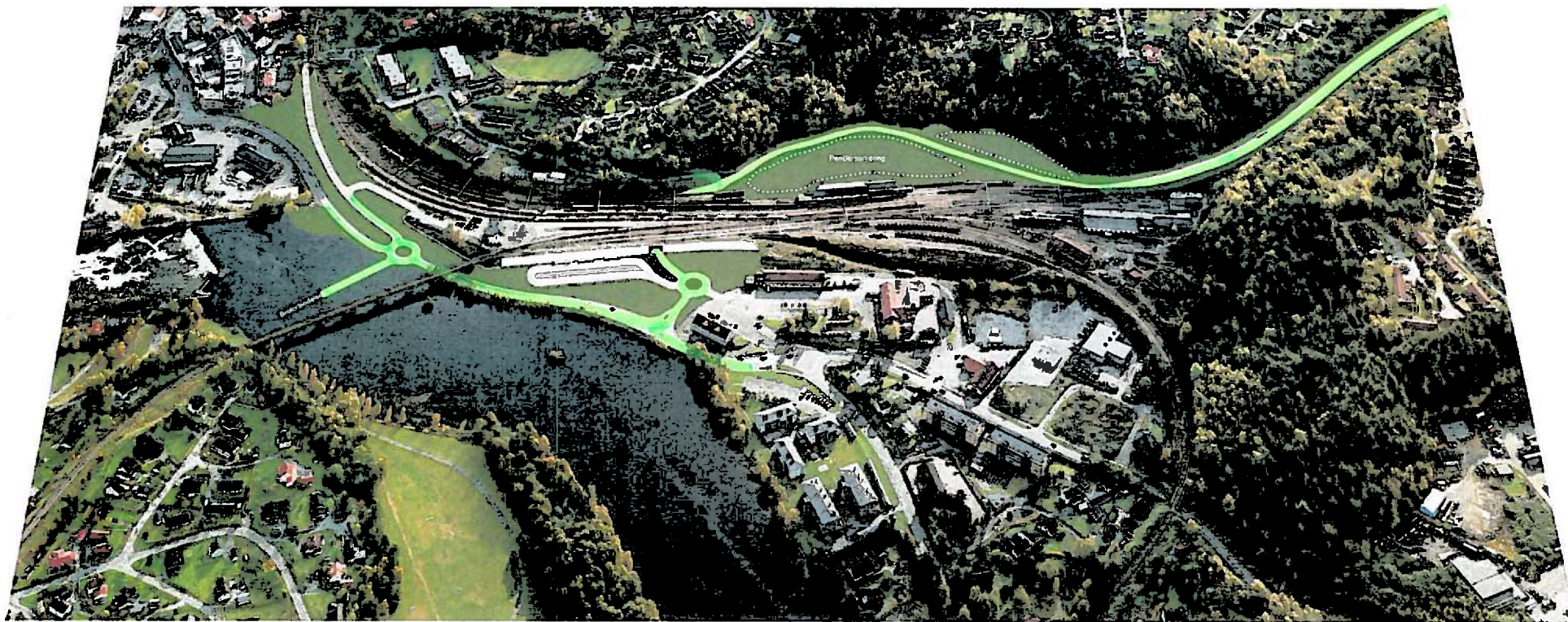
Sentrum og ulike bussknutepunkt

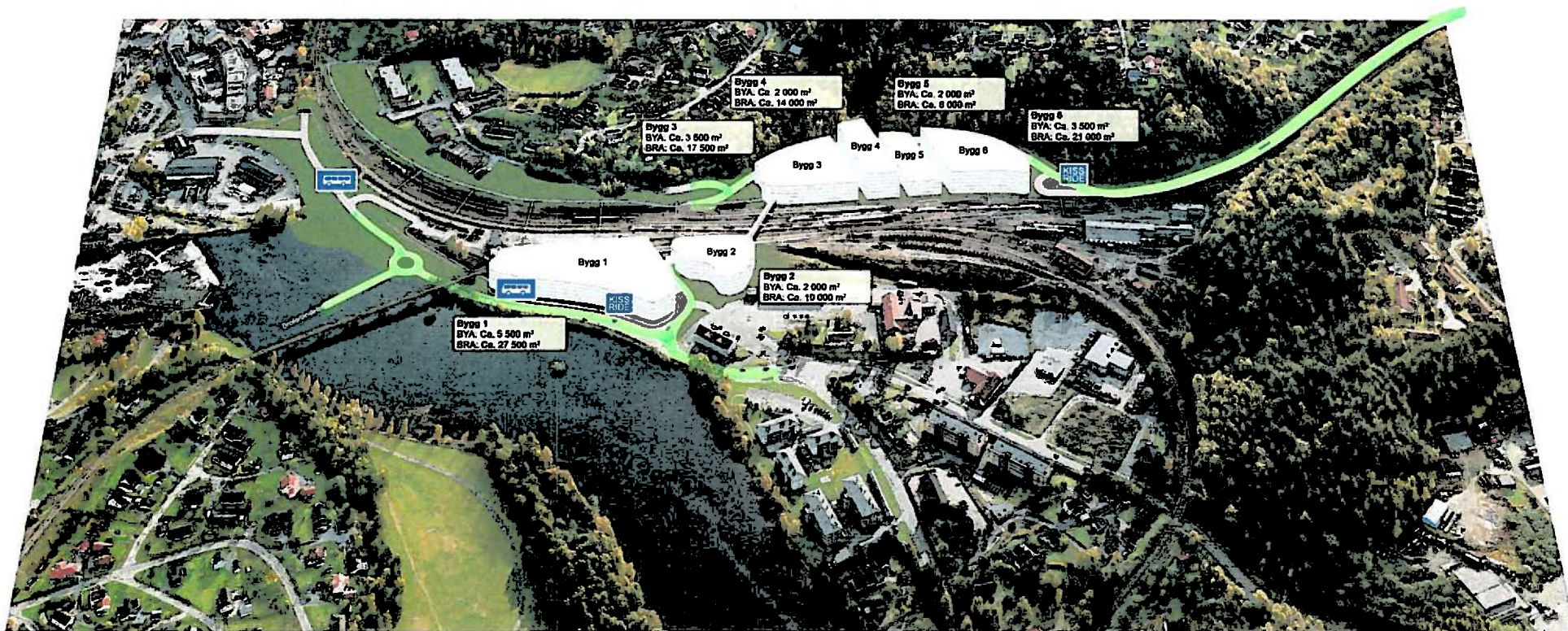
Sentrum utsnitt – Illustert med ny avlastningsvei i kulvert, ny bussgate ved kuben og ny g/s-forbindelse til IC-stasjonen.

Interctystasjon – illustert med penderparkering og nye veiløsninger.

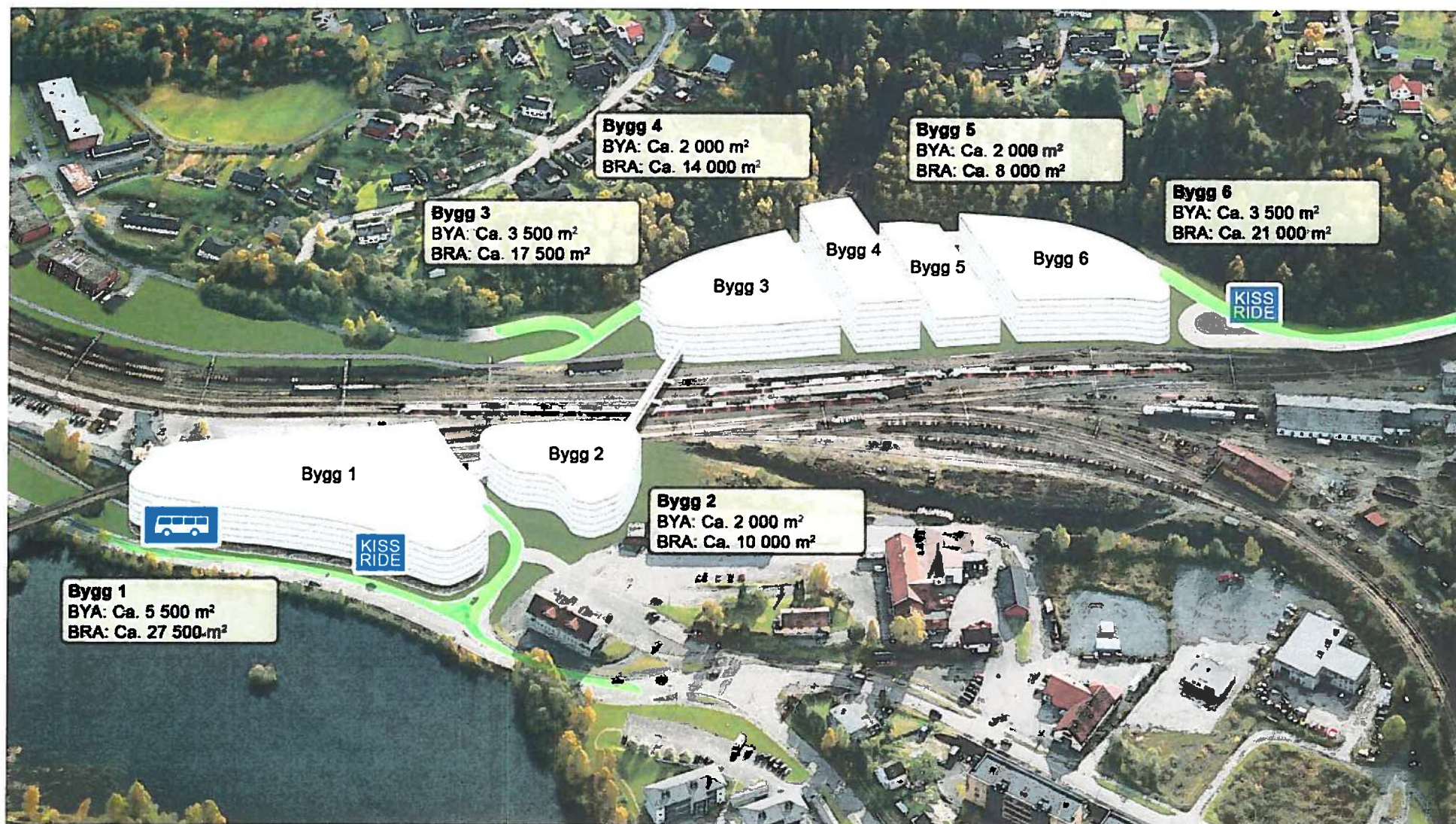
Interctystasjon – Illustert med høy utnyttelse

Intercitystasjon illustrert med pendlerparkering og ny tilkomst i vest fra E16

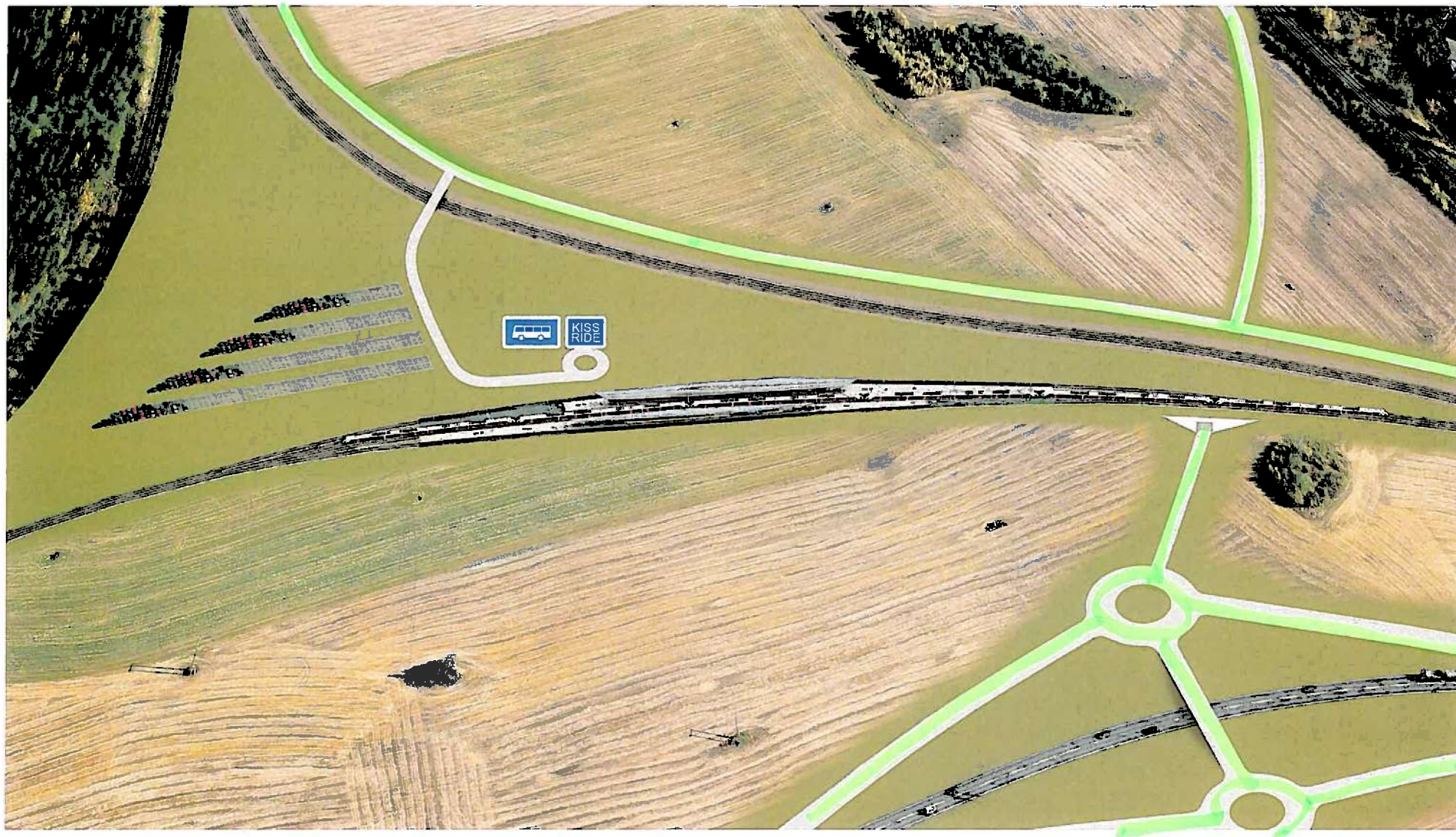
Intercitystasjon illustrert med høy utnyttelse og nye veiløsninger

Tolpinrud med Bergensbanestasjon og forskjellige illustrerte veiløsninger og kryssplasseringer

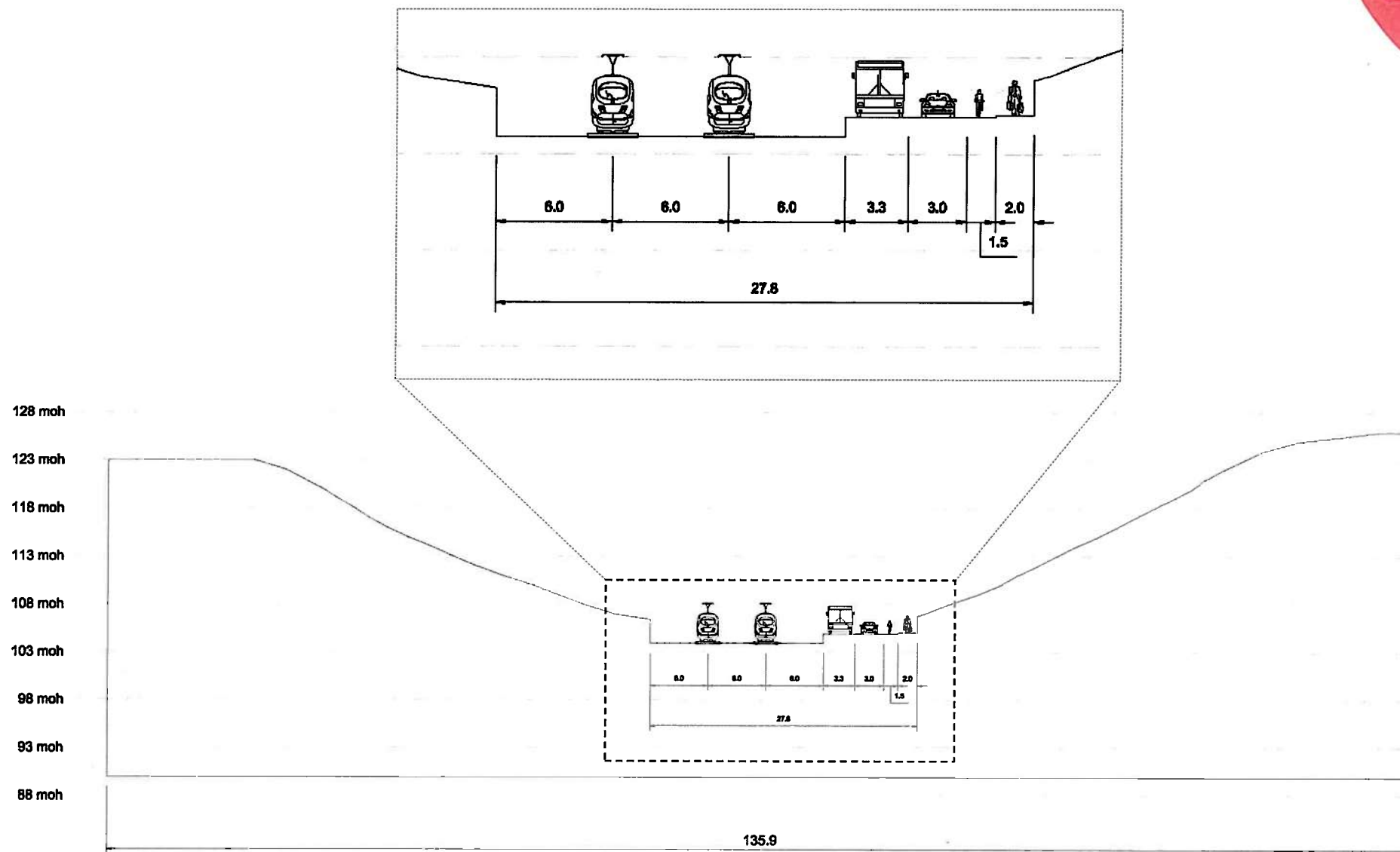

Tolpinrud utsnitt

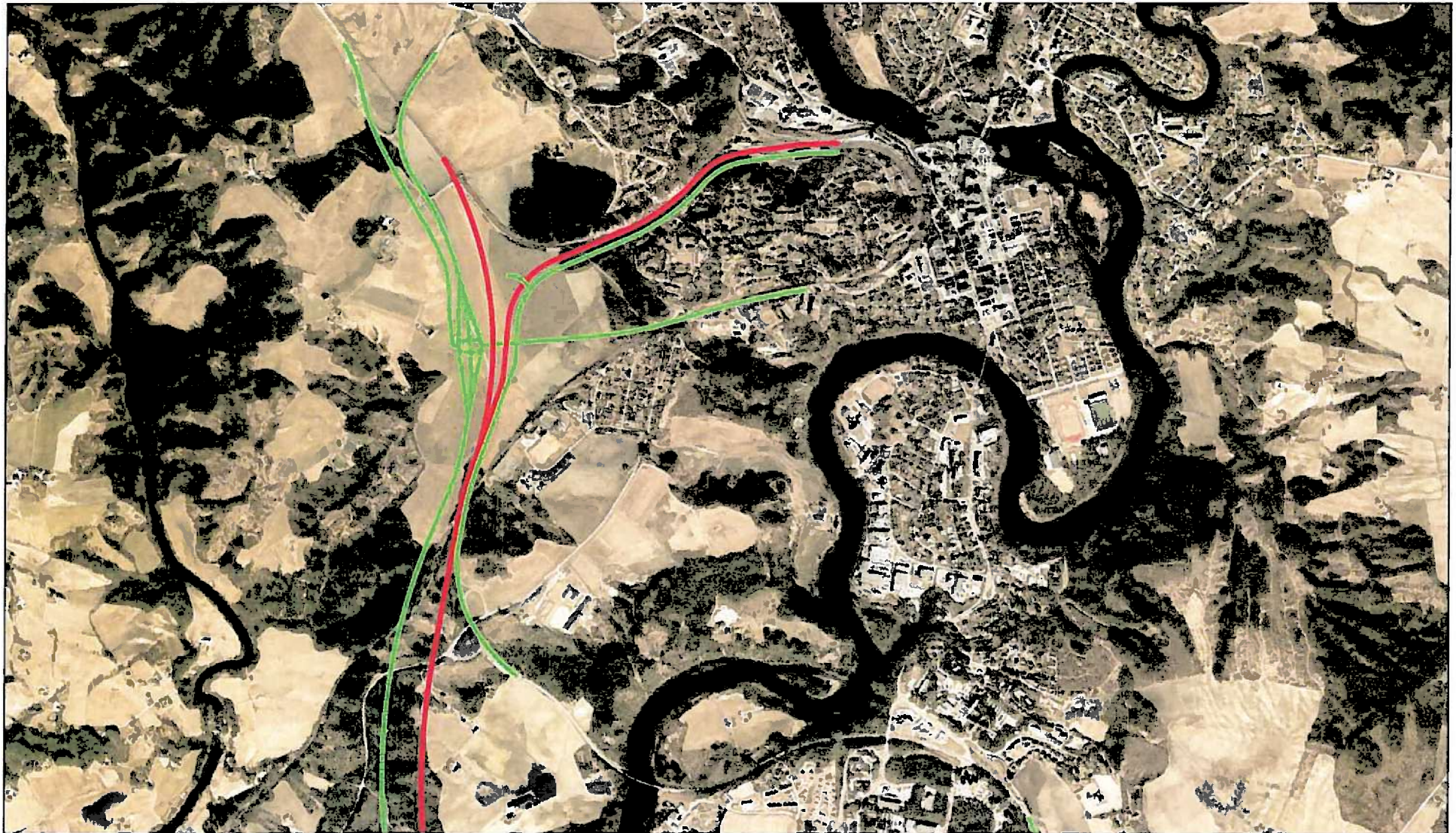

RINGERIKE - nærmest det meste

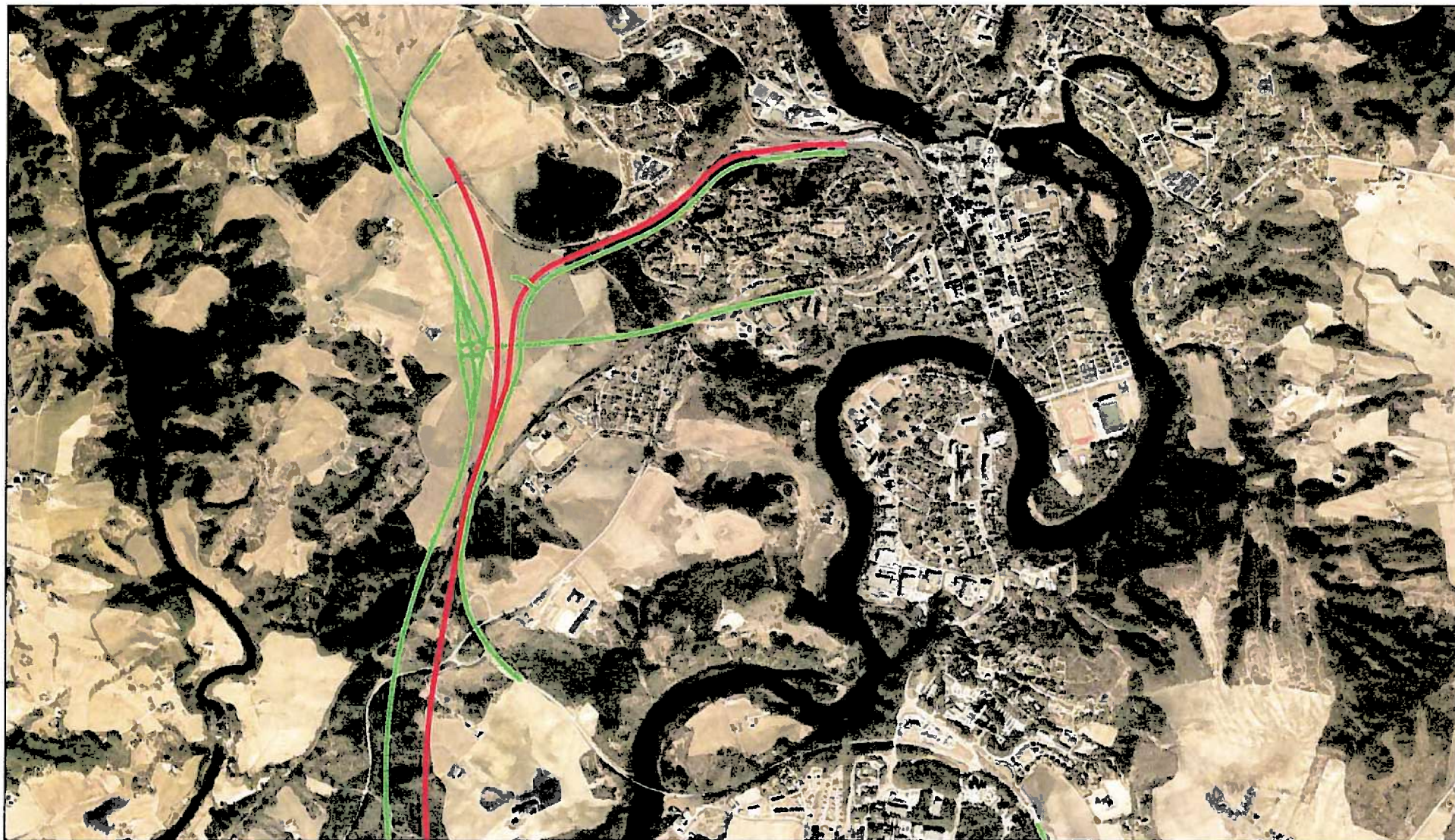
Snitt nytt dobbeltspor, vei, sykkel felt og gangvei

Nytt kryss med fortsettelse langs E16

Nytt kryss med fortsettelse langs Rv 7

Innfarter Hønefoss

Nytt knutepunkt og kollektivtraséer

- ▶ Erfaringene til nå er at det er gjort lite utredninger og vurderinger i forhold til delstrekning 5 og tilkomst Hønefoss.
- ▶ Kan vi bringe ideene videre i prosess med Jernbaneverket og Vegvesenet ? (politisk signaler fra Formannskapet 19.04.16)

RINGERIKE

nærmest det meste

Beregnet til
Ringerike kommune

Dokument type
Rapport

Dato
April 2016

ANALYSE

UTVIKLING I TILKNYTNING TIL HØNEFOSS IC-STASJON

Revisjon **01**
Dato **2016/04/22**
Utført av **Sigrun Dalen Ganz**
Kontrollert av **Kari Ovesen Haugland**
Godkjent av **Magne Fjeld**
Beskrivelse **Analyse – utvikling i tilknytning til Hønefoss IC-
stasjon**

Forsidefoto: Njål Svinheim, Jernbaneverket

Ref. **1350014373**

FORORD

Rambøll har gjennomført analysen på bestilling fra Ringerike kommune og utbyggerne av «Meieritomta».

Rambøll ble bedt om å se forslag til reguleringsplan for Soknedalsveien i forhold til etablering av linterCity-stasjon på Hønefoss og å se på stasjonen i forhold til infrastruktur, knutepunktutvikling, kollektivbetjening og parkering. Bestillingen ble gitt på bakgrunn av at formannskapet i møte den 1.12.15 ba om at reguleringsplanen for Meieritomta skulle ses i sammenheng med områdeplan (program) for Hønefoss, KVVU og ny stasjon før den kunne legges ut til offentlig ettersyn.

Rambøll har hatt tett kontakt med Ringerike kommune ved Ole Einar Gulbrandsen i utarbeidingen av rapporten. Parallelt med Rambølls arbeid har kommunen utarbeidet illustrasjoner der prinsippløsninger for utforming av IC-stasjonen og omkringliggende områder som presentert i denne rapporten, er bearbeidet videre og detaljert. Utbyggerne har bidratt med informasjon om sitt prosjekt og har gitt innspill i slutføringen av rapportarbeidet.

Det har vært avholdt et møte med Jernbaneverket og Statens vegvesen for å få informasjon om detaljer i deres arbeid med fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16. Rambøll har også presentert analysen i formannskapsmøte den 19.4.16.

Analysen har et begrenset arbeidsomfang, og utgjør totalt 2,5 ukesverk (100 timer) inkludert møter og presentasjon av analysen for formannskapet i Ringerike kommune. Rapporten bør følges opp av mer detaljerte analyser som beslutningsgrunnlag for videre prosess.

Drammen, april 2016

Innhold

Forord	3
1. Bakgrunn	6
2. Metode	7
2.1 Tilnærming til oppgaven.....	7
2.2 Datagrunnlag.....	7
3. Utforming av knutepunktet.....	8
3.1 Overordnede føringer og planer	8
3.2 Prinsipp for utforming av knutepunktet	10
3.3 Dimensjonering av knutepunktsfunksjoner	10
3.4 Innspill til utforming av knutepunktet.....	11
3.4.1 Stasjon og plattformer.....	11
3.4.2 Personbil.....	12
3.4.3 Buss.....	13
3.4.4 Sykkel.....	17
3.4.5 Gange.....	18
3.4.6 Taxi og Kiss&Ride.....	19
3.4.7 Buss for tog.....	19
3.5 Er utbyggingen til hinder for å etablere et funksjonelt knutepunkt?	19
4. Utbygging av Meieritomta.....	20
4.1 Jernbaneverkets planveileder for byområder og knutepunkter	21
4.2 Fortettingsanalysen	21
4.3 Prosjektet «Vestre Torg» på Meieritomta	22
4.4 Prosjektet «Vestre torg» sammenlignet med fortettingsanalysen	24
4.4.1 Fortettingsanalysen	24
4.4.2 Aktuell eiendom med størrelse som prosjektet «Vestre torg».....	24
4.4.3 Boliger.....	24
4.4.4 Næringsareal	24
4.4.5 Tetthet og høyder.....	24
4.5 Rambølls vurdering av planforslaget.....	25
4.5.1 Relativt lav grad av utnytting.....	26

4.5.2	Egnede reguleringsformål	26
4.5.3	Bebyggelsesstruktur	26
4.5.4	Parkeringsdekning	27
4.5.5	Gående og syklende	27
4.5.6	Har planen et riktig konsept?	28
5.	Anbefaling for videre arbeid.....	29

1. BAKGRUNN

Ringeriksbanen vil gi et forbedret togtilbud til Hønefoss og knytte Ringerike tettere til Oslo. Reisetid til Oslo blir omtrent 30 minutter og det blir to tog i timen i hver retning i 2024 for Intercity med mulighet for utvidelse til 15 minutters frekvens på lang sikt. Bergensbanen vil ha tog hver andre time, hver time på sikt. Det er svært viktig at utvikling i Hønefoss bygger opp under Ringeriksbanen og ikke er til hinder for utviklingen av en godt fungerende IC-stasjon.

Et område tilgrensende dagens stasjon er i planprosess. Dette gjelder Soknedalsveien 5-27, også kalt «Meieritomta», som ligger inntil jernbanen rett nord for stasjonsområdet. Planprosessen ble startet i 12.03.13 ved politisk vedtak i Formannskapet. Planen ble lagt på høring første gang i 14.12.13-10.02.13 og rådmannen fremmet saken til ny 1.gangsbehandling. Dette ble utsatt av politikerne 01.12.15. Vedtaket sier at reguleringsplanen for Meieritomta skal ses i sammenheng med områdeplan (program) for Hønefoss, KVVU og ny stasjon. Oppdragsbrev for Ringeriksbanen datert 31.08.15 tilsier at E16/Ringeriksbaneprojektet med IC-stasjon i Hønefoss er et viktig statlig prosjekt. Det er utarbeidet et forprosjekt som var ferdig i januar 2015.

Summen av dette gjør at det er behov for å se nærmere på hvordan knutepunktområdet og influensområdet/funksjoner bør utformes, og om dette kan sees i en bedre sammenheng med planen for utvikling av Meieritomta.

Jernbaneverket sier i referat fra 14.12.15: *Intercitytoget skal inn til Hønefoss stasjon. Utviklingen rundt stasjonen må bygge opp under dette i forhold til funksjoner, type aktiviteter etc. Dvs. at i tilknytning til et nytt knutepunkt på Hønefoss stasjon må det satses på boliger og arbeidsplassintensiv næring (ikke tung bilbasert handel). Dette blant annet fordi det skal skapes et godt fundamentert kundegrunnlag. Derfor bør blant annet Soknedalsveienområdet og eventuelt andre nærliggende områder sees i sammenheng med utviklingen av IC-stasjonsområdet. Tilkomst til plattformen er også vesentlig, og det må gjøres betydelige tiltak på veisystemet og forbindelse mellom sentrum, ny E16 mm.*

Det er forventet at kommunene tar seg av planer for kollektivbetjening, parkering, nærings- og boligutvikling rundt knutepunktet. Reguleringsplanen for Meieritomta er sentral i så måte. Dersom planen kan komme i konflikt med IC-stasjonen eller hindre dette på noe vis må analysen få dette tydelig frem.

2. METODE

2.1 Tilnærming til oppgaven

Målet med analysen er å få frem hvilke løsninger som er gode og realistiske for IC-stasjonen, og hvilke eventuelle endringer eller tilpasninger Soknedalsveien-planen har behov for. Det skal vurderes om Soknedalsveien-planen kan legges på høring uten at den kommer til hinder for utforming av knutepunktet.

Analysen legger til grunn det som er gjort av tidligere arbeid nevnt under kunnskapsgrunnlag og bygger videre på dette. Løsningene som presenteres skal være realistiske og gjennomførbare. Hensynet til utvikling av en intercitystasjon med dagens plassering er hovedfokus.

Oppgaven er todelt:

- Er utbyggingen til hinder for å etablere et funksjonelt knutepunkt?
- Bygger forslag til reguleringsplan på Meieritomta opp under utvikling av kollektivknutepunktet?

2.2 Datagrunnlag

Utredningen tar i hovedsak utgangspunkt i følgende:

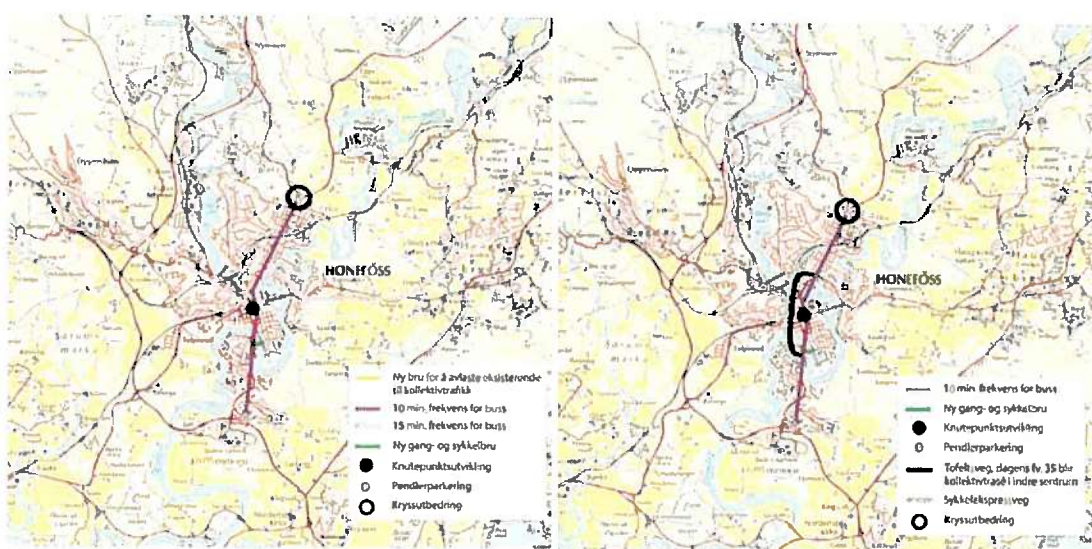
Navn på rapport	Forfatter	Utgivelse
Ringeriksbanen og E16 Skaret – Hønefoss. Forprosjekt delstrekning 4	Jernbaneverket og Statens vegvesen	jan.16
Høringsuttalelse – konseptvalgutredning for transportsystemet i Hønefossområdet.	Ringerike kommune	sep.15
Oppdragsbrev Ringeriksbanen og E16	Samferdselsdepartementet	aug.15
KVU Hønefoss	Statens vegvesen	mar.15
Ringeriksbanen og E16 Skaret – Hønefoss. Silingsrapport	Jernbaneverket og Statens vegvesen	jan.15
Alternative stasjonsløsninger	Norconsult	jan.15
Ringeriksbanen og E16 Skaret – Hønefoss. Korridorvalg.	Jernbaneverket og Statens vegvesen	okt.14
Mulighetsstudie Hønefoss stasjon	Asplan Viak	okt.14
Ringeriksbanen og E16 Skaret – Hønefoss. Muligheter for felles korridor for jernbane og veg.	Jernbaneverket og Statens vegvesen	jun.14
Ny E16 Konsekvenser for Hønefoss.	Rambøll	des.13
KVU for transportsystemet i Hønefoss. Delrapport Myke trafikanter i Hønefoss. Fotgjenger- og sykkelobservasjoner	Statens vegvesen	jun.13
Handels- og byutviklingsanalyse	Asplan Viak	aug.12
By- og stedsutvikling Ringeriksregionen 2030. Samferdselsanalyse.	Rambøll	feb.12
Fortettingsanalyse for Hønefoss, Nesbakken og Vik	Rambøll	des.11

3. UTFORMING AV KNOTEPUNKTET

3.1 Overordnede føringer og planer

Hovedveiene gjennom Hønefoss er trafikkbelastet og kapasitetsgrensen er nådd i rush slik at det oppstår køer. Bilen har mye plass og en sterk tilstedeværelse i Hønefoss sentrum. Dette gir dårlig fremkommelighet og påvirker også byliv og helse.

Statens vegvesens konseptvalgutredning for Hønefoss anbefaler Miljøkonseptet med satsing på gående, syklende og kollektivtrafikk og redusert bilbruk. Dette innebærer en endring i prioritering og en økt tilrettelegging for disse transportformene. Økt togtilbud vil gi økning i antall reisende med tog, og det må sørges for at tilkomst til knutepunktet til fots, på sykkel eller med buss er reelle og attraktive alternativ. Ringerike kommune ønsker at Miljøkonseptet kombineres med Sentrumskonseptet som har med tiltak for å avlaste sentrum for biltrafikk.

Figur 1 Miljøkonseptet og Sentrumskonseptet. Kilde: KVV Hønefoss, Statens vegvesen Mars 2015.

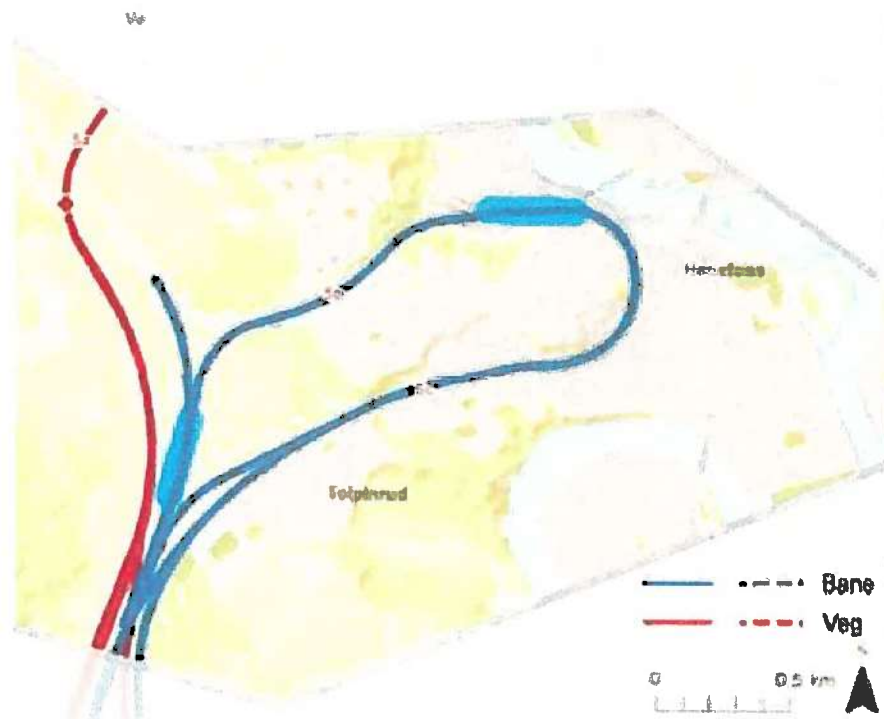
Ny Ringeriksbanen ventes i 2030 å ha 600 000 reisende per år på strekningen mellom Hønefoss og Sandvika. Dette vil gi om lag 1500 reisende per dag fra Hønefoss stasjon. Stasjonen vil betjenes av Intercity med halvtimes frekvens hele driftsdøgnet. Reisetid til Oslo vil være ca tretti minutter.

Jernbanen skaper mulighet for vekst og utvikling i Hønefoss. Intercity vil gjøre det mer attraktivt å pendle også til Hønefoss for arbeid. Videre vil det nye togtilbudet trekke til seg reisende fra et ikke ubetydelig pendleromland.

Figuren på neste side viser anbefalte traseer for både jernbane og E16 ved Hønefoss. Jernbaneløpene ønsker å plassere intercity-stasjonen så nær sentrum som mulig, i nærheten av dagens stasjon. Trase inn til stasjonen vil trolig bli fra nordvest (5b). Togene kan enten vende på Hønefoss stasjon eller føres i sløyfe rundt Tolpinrud/Styggedalen (5c). Silingsrapporten anbefaler at alle dagens forbindelser opprettholdes og at det sikres tilstrekkelig kapasitet til å betjene tilbudskonseptet på sikt.

For å redusere reisetid for Bergensbanen anlegges stasjon for denne på Tolpinrud, før eller etter avgreiningen for IC. Det er ikke ønskelig med IC-stopp på Tolpinrud da det vil svekke

sentrumsstasjonen. Det vil være aktuelt med hensetting på Tolpinrud i tillegg til noen plasser ved dagens stasjon.

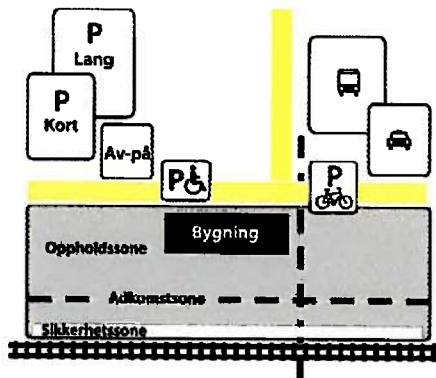
Figur 2 Trasé for vei og jernbane ved Hønefoss. Kilde: Ringeriksbanen og E16 Skaret – Hønefoss. Silingsrapport Januar 2015.

Anbefalt trasé for E16 forbi Hønefoss ligger noe vest for dagens veg. Foreløpig planskisser viser kryss i Styggedalen i tillegg til ombygging av dagens kryss på Ve til toplanskryss. Ringerike kommune mener det er behov for å se nærmere på helheten i forbindelse med tilkomst til Hønefoss og til IC-stasjonen. Kryssløsninger og tilkomstveier vil påvirke hvordan byen utvikler seg, og det er også viktig å se dette i lys av hvordan byen fungerer nå. I følge Statens vegvesens håndbøker bør avstanden mellom kryss på en veg med den standarden ny E16 skal ha, være minimum 3 km. Kryssene i Styggedalen og Ve har en avstand på ca. 2,8 km. Et ekstra kryss mellom disse på Tolpinrud vil gi for kort avstand mellom kryssene, og i så fall må det vurderes andre løsninger enn kryss på Ve og Styggedalen.

Påkobling til lokalveinett vil skje fra de to kryssene i Styggedalen og Ve, og Statens vegvesen mener man må se de ulike atkomstvegene til Hønefoss sentrum samlet, dvs. Osloveien, Askveien, Soknedalsveien og Hofsfossveien. Veger man ønsker at skal brukes som innfart av mange, må gjøres attraktive, mens veger man ikke ønsker at skal brukes av mange, må gjøres lite attraktive. En eventuell ny innfartsveg til Hønefoss må vurderes i denne helheten.

3.2 Prinsipp for utforming av knutepunktet

I Jernbaneverkets stasjonshåndbok er det vist prinsipp for plassering av funksjoner tilknyttet stasjonen som skal bidra til å sikre en god atkomst til stasjonen. Skissen under er hentet fra stasjonshåndboka. Her er vist hvilke funksjoner som hører til en stasjon og hvordan disse bør plasseres innbyrdes for å sikre god tilgjengelighet til stasjonen og også prioritere grønn mobilitet til stasjonen fremfor reiser i personbil.

Det er ønskelig å ha en høy andel togreisende som går eller sykle til stasjonen. Dermed bør hovedatkomst til stasjonen være godt tilrettelagt for gående og syklende og sykkelparkering plasseres tett opptil innganger til stasjon og plattform. Taxi, HC-parkering, korttidsparkering for av- og påstigning plasseres nær plattform, og bussholdeplasser bør ligge nær med gode gangforbindelse for enkel overgang fra buss til tog. Langtidsparkering eller pendlerparkering kan legges lenger unna.

Figur 3 Plassering av funksjoner tilknyttet til jernbanestasjon. Kilde: Håndbok for stasjoner, Jernbaneverket 2013.

3.3 Dimensjonering av knutepunktsfunksjoner

I denne analysen er det sett på dimensjonering og plassering av de mest arealkrevende funksjonene som må inngå i knutepunktet. Disse er:

- Plassering av plattformer
- Sykkelparkering
- Bilparkering/pendlerparkering
- Korttidsparkering/kiss&ride
- Taxiholdeplass
- Bussholdeplass/bussterminal

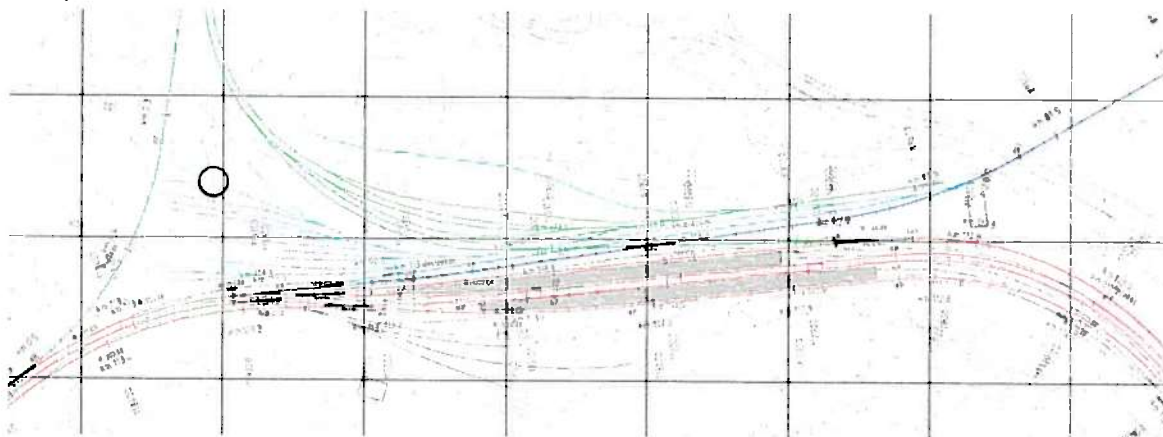
Arbeidet tar utgangspunkt i Jernbaneverkets parkeringsstrategi som fremholder at parkering skal brukes som et virkemiddel i områder hvor kollektivtransporten har dårlig flatedekning og det er i hovedsak er tilbud til de som ikke kan gå, sykle eller reise kollektivt til stasjonen. Parkering skal ikke være et bilfremmende tiltak som undergraver det lokale busstilbudet eller satsing på sykkel og gange.

Strekningen Sandvika – Hønefoss ventes å frakte ca 600 000 passasjerer per år i 2030 og øke til 850 000 i 2060. Hoveddelen av de reisende vil trafikkere hele trekningen, og det tar derfor utgangspunkt i dette ved dimensjonering av funksjonene i knutepunktet.

3.4 Innspill til utforming av knutepunktet

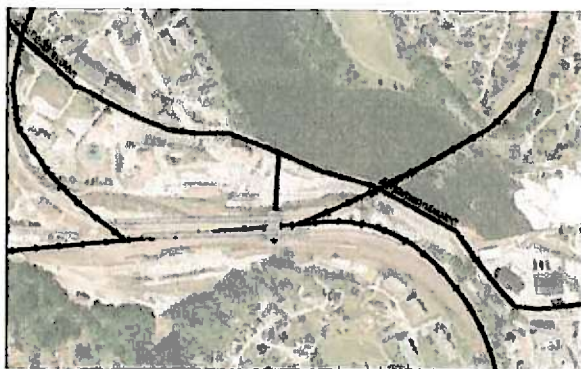
3.4.1 Stasjon og plattformer

Jernbaneverket har utredet alternativer for spor- og plattformarrangement for intercitystasjonen. Alternativene som er mest aktuelle viser plattformer omtrent fra dagens kulvert under jernbanen og vestover fra denne. Det planlegges med fire spor til plattform på Hønefoss stasjon - to midtplattformer.

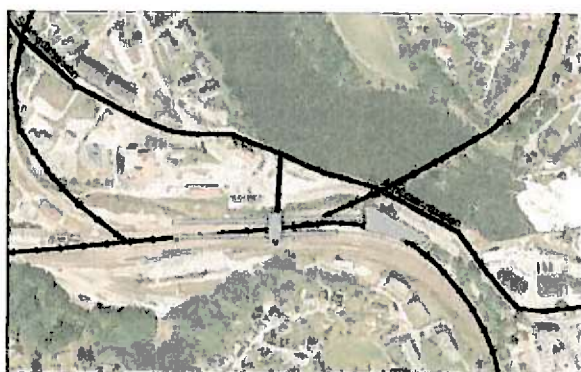
Figur 4 Mulig spor- og plattformarrangement på Hønefoss stasjon. Kilde: Jernbaneverket 2016.

Spor- og plattformarrangement som vist innebærer at stasjonen legges vest for dagens, vekk fra stasjonsbygningen og bort fra sentrum.

Figur 5 Hovedatkomst til stasjonen fra Arnemannsveien.

Hovedatkomst til stasjonen vil være fra kryss med Arnemannsveien. Tilkommst til spor kan anlegges fra en ny undergang som gjerne kan kombineres med kjørevei til boligområdet sør for sporene. Dette blir en erstatning for dagens kulvert som vil måtte bygges om da sporområdet blir bredere enn i dag. Ny kulvert bør ha rom for toveistrafikk og den må anlegges tilstrekkelig bred også for gående, syklende og stasjonsfunksjoner.

Figur 6 Hovedatkomst til stasjonen fra øst ved stasjonsbygningen.

Stasjonen ligger i utkanten av dagens sentrum, ca. 500 meter fra torget. Dette er en akseptabel fysisk gangavstand, men omgivelsene innbyr i mindre grad til gange på strekningen på grunn av manglende fysiske kvaliteter. Om man kan redusere den faktiske og opplevde avstanden mellom sentrum og knutepunktet økes tilgjengeligheten til knutepunktet for flere og det vil bli flere som går eller sykler dit.

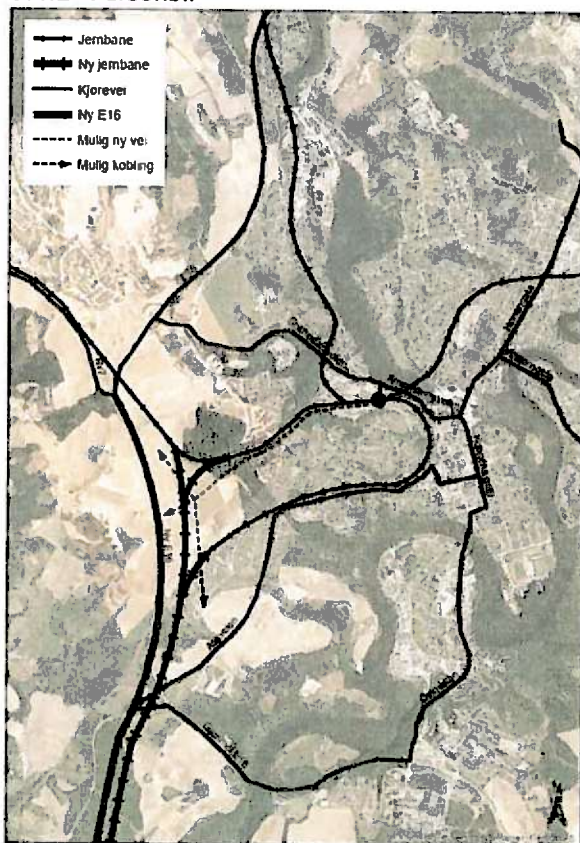
Ved å forlenge nordre plattform fram til stasjonsbygningen oppnås en bedre

sammenkobling mellom sentrum og knutepunktet. Denne løsningen utfordrer sporplanen vist i Figur 4 da det nordligste sporet ikke kan føres videre møt øst langs Ringeriksbanen, men kan videreføres

mot Jevnaker. Forlengingen av nordre plattform forbi stasjonsbygningen vil bli liggende i kurve. Både plattform i kurve og sporveksel ved plattform er brukt på et av de mest trafikkerte sporene på Lillestrøm (spor 6). Dette skaper utfordringer, bl.a. ved avstand mellom spor og perrong (innstigningslengde ved enkelte dører) men er løsbart. Hovedatkomsten ved stasjonsbygningen vil være forbeholdt gående og syklende. Biler og taxi ankommer knutepunktet fra Arnemannsveien.

I de videre analysene er alternativet med nordre plattform forlenget mot stasjonsbygningen lagt inn. Dette er imidlertid ikke avgjørende for de presenterte løsningene som også vil kunne fungere med andre spor- og plattformarrangement.

3.4.2 Personbil

Figur 7 Bilatkomst til knutepunktet.

Forbi Hønefoss vil ny E16 få kryss i Styggedalen og på Ve. Reisende som kommer sørfra langs E16 vil kunne kjøre Osloveien eller Askveien til knutepunktet. Askveien er lite egnet for gjennomfartstrafikk og som tilkomst til knutepunktet med boligbebyggelse tett på veien. Trafikk til knutepunktet langs Askveien vil gi økt trafikk gjennom sentrumsgater. Nedsatt fartsgrense i Askveien og etablering av fartshumper vil gjøre veien mindre attraktiv for gjennomfartstrafikk. Videre anbefales det å stenge Soknedalsveien mellom knutepunktet og Riperbakken for biltrafikk for å kunne gi en bedret tilgjengelighet til knutepunktet for gående og syklende og for å gi rom for byutvikling tett opptil knutepunktet. Atkomst fra Hønefoss nord, Jevnaker, Heradsbygda, Haugsbygda vil være som i dag langs eksisterende veinett.

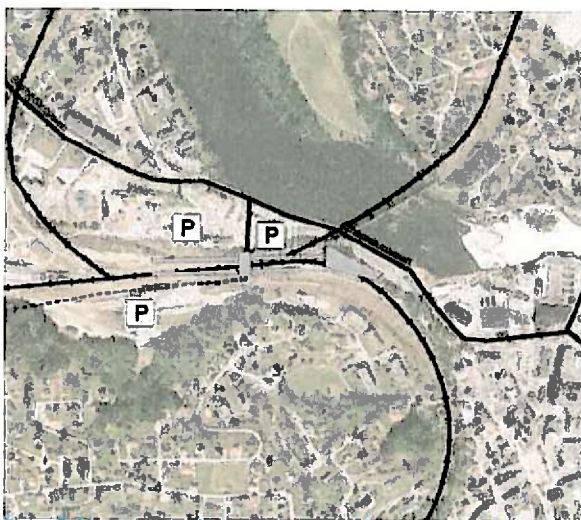
En ny vei fra E16 og krysset på Ve som går parallelt med jernbanen inn til intercitystasjonen vil kunne gi direkte og rask atkomst til både

knutepunktet på Bergensbanen og intercitystasjonen i sentrum.

Det store pendleromlandet til intercity-stasjonen vil være en utfordring som både må løses med pendlerparkering og et langt bedre matebusstilbud. Dette innbefatter også et fylkeskommunalt ansvar. Kommunen kan være med å tilrettelegge infrastrukturen, men fylket må drifte kollektivtilbudet.

Langtidsparkering/innfartsparkering kan plasseres i noe avstand fra knutepunktet og plattformer. Parkering er arealkrevende, og det å etablere flateparkering ved knutepunktet gir liten arealeffektiv utnyttelse rundt knutepunktet. Likevel kan første trinn være etablering av flateparkering for senere å legge parkering i hus samtidig med utbygging.

Ved dimensjonering av parkering er det sett på dagens parkeringsdekning ved andre stasjoner som Moss, Drammen, Ski, Lillestrøm og Asker som alle har parkeringsdekning på ca 10 % av antall reisende ved stasjonen. Av disse stasjonene har de fleste et langt bedre busstilbud enn i Hønefoss har i dag. Med et vesentlig forbedret matetilbud til stasjonen med buss kan parkeringsdekningen settes tilsvarende for Hønefoss. Busstilbudet må dekke det store pendlingsområdet som stasjonen ventes å ha. For det ventede passasjerantallet i 2030 vil det bety ca. 160 parkeringsplasser som tilsvarer ca 4 daa. Det ventes ytterligere passasjervekst mot 2016, men forventet by- og befolkningsvekst vil gi grunnlag for et betydelig bedret busstilbud som alternativ tilkomst til stasjonen.

Figur 8 Alternative plasseringer av innfartsparking ved knutepunktet.

Skissen til venstre viser tre mulige plasseringer av innfartsparking tett opptil intercity-stasjonen. Arealet på sørsiden av sporene kan opparbeides med flateparkering ved åpning av ny intercitystasjon for senere å integreres i ny bebyggelse. Arealet er tilstrekkelig stort.

På arealet mellom jernbanen og Arnemannsveien vil det kunne etableres parkeringshus, men det betinger at parkeringen ikke fortrenger andre funksjoner som sykkelparkering, HC-parkering, korttidsparkering og taxiholdplass som bør lokaliseres nærmere stasjonsinngang.

Et tredje alternativ tett opptil intercitystasjonen vil være å se på muligheten for sambruk av parkering mellom knutepunktet og utbyggingen i Soknedalsveien.

Det bør i videre arbeid med detaljering av jernbanen og stasjonene ses på muligheten for sambruk av parkering for intercitystasjonen og stasjonen på Bergensbanen på Tolpinrud. I tillegg til de skisserte plasseringene fra Figur 8 kan pendlerparkering vurderes plassert på Tolpinrud. Ved etablering av ny veiforbindelse kan avstanden mellom de to stasjonene komme ned i ca 1 km og sambruk kan være en realitet.

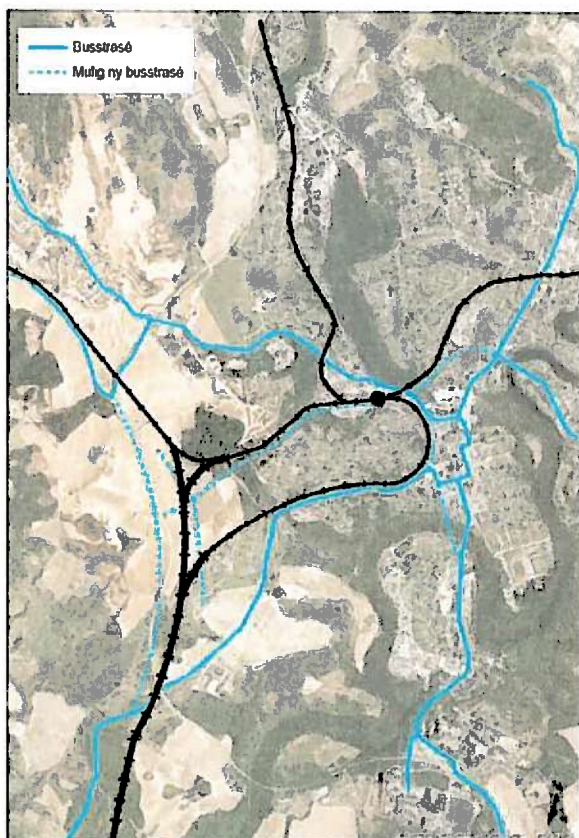
3.4.3 Buss

Dagens linjenett for buss i Hønefoss har høy flatedekning, det vil si at det er relativt kort vei til nærmeste holdeplass. Imidlertid har de fleste linjene lav frekvens, det vil si at de går sjelden. De fleste linjene starter og slutter i sentrum, få linjer er gjennomgående. Mange av linjene har skoleskyss som primærfunksjon, selv om de er åpne for alle.

En omstrukturering av busstilbudet slik at bussene går oftere og raskere, selv på bekostning av flatedekningen, vil gjøre kollektivtilbudet mer attraktivt for de fleste. Omlegging til såkalt «stiv frekvens», det vil si at bussen går på de samme minuttallene hver time, vil gjøre tilbudet mer attraktivt fordi man ikke må sjekke rutetabellen hver gang for å vite når bussen går. Pendelruter som går gjennom sentrum vil gjøre at flere kan reise uten å bytte, samtidig som at det blir færre linjer og

rutetabeller å forholde seg til. Pendelruter vil imidlertid kreve tilstrekkelig god fremkommelighet for å gi de reisende forutsigbarhet for når bussen kommer.

Jernbanestasjonen i Hønefoss ligger ca. 500 meter fra torget i sentrum og 700 meter fra bussterminalen. En avstand på 500 meter tilbakelegges i normal gangfart på 5 minutter og anses som vurderes som grei gangavstand. En avstand på 700 meter ved bytte av transportmiddel er for langt til at dette vil oppleves som en effektiv reise.

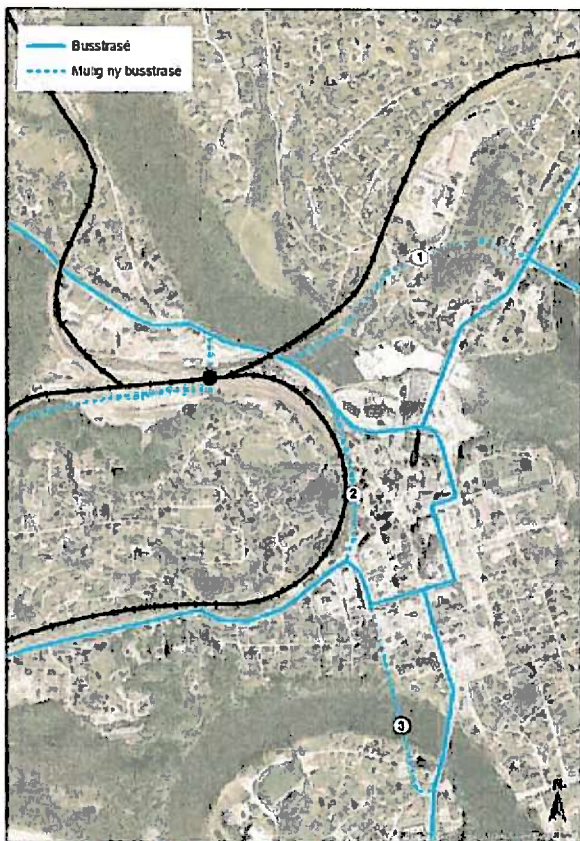
Figur 9 Busstraséer, dagens og mulige nye traseer for betjening av knutepunktet.

Plasseringen og avstanden mellom sentrum og knutepunktet vil bety omveier for bussene om alle linjer skal betjene både sentrum og stasjonen. Det kan lages et ruteopplegg der linjer med stort potensiale for togreisende legges i pendel innom knutepunktet. Dette vurderes som særlig aktuelt for busser fra Hvervenmoen, Haugsbygda og Heradsbygda. Fra øvrige linjer må passasjerer bytte buss ved terminalen i sentrum eller gå til knutepunktet herfra.

Et alternativ vil være å etablere en enkel shuttlebuss som går ofte mellom sentrum og knutepunktet. En slik linje kan vurderes som aktuell for førerløse busser. Dagens førerløse busser er relativt små, omtrent som minibusser, og har dermed begrenset kapasitet. I tillegg til teknologiske utfordringer, investerings- og driftskostnader må det også vurderes om en slik løsning gir tilstrekkelig kapasitet til å frakte alle kollektivreisende mellom knutepunktet og sentrum. Rambøll kjenner til at prøveprosjekter med førerløse busser er under planlegging både

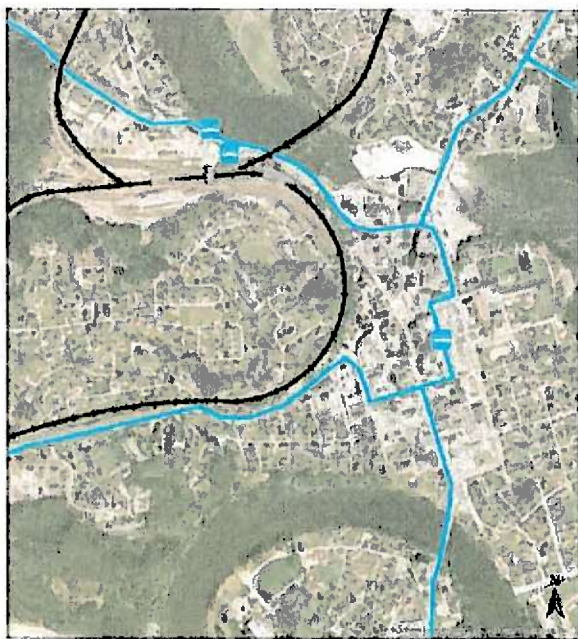
i Danmark og Finland, samt at Kongsberg kommune ønsker å bli testkommune for førerløse busser (kilde: Laagendalsposten 23.03.2016). Ordinære busser bør vurderes som sammenligningsgrunnlag. Uansett må det sikres god fremkommelighet på traseen, gode holdeplasser og snumuligheter.

En annen mulighet er å etablere nye veiforbindelser som gjør at busstraseen kan legges tettere opp til knutepunktet. I Sentrumskonseptet i Statens vegvesens KVVU for Hønefoss, er en ny avlastningsvei vest for sentrum tenkt som bilvei og Kongens gate kan da prioriteres for busstrafikk. Å bytte funksjon på de to veiene vil gi busstrasé og holdeplasser tettere opp mot knutepunktet. Fremkommeligheten for bussen blir også bedre i egen trasé dersom denne traseen forbeholdes til buss. Dette er en fordel da bussen i dag står i samme kø som bilene gjennom sentrum.

Figur 10 Ny avlastningsvei, tre deler som kan være aktuelle som nye forbindelser for buss.

av holdeplassene langs gaten gir redusert reisetid sammenlignet med å kjøre innom terminal ved knutepunktet. Det etableres gode krysningspunkt for gående over Soknedalsveien og korte og direkte gangforbindelser fram til knutepunktet.

Figur 11 Holdeplasser med dagens busstraséer.

holdeplasser i Soknedalsveien, i tilknytning til kryss inn til knutepunktet, gir redusert reisetid

Etablering av del 1 av avlastningsveien som angitt i figuren til venstre, med bro over Begna på oversiden av fossen, vil gi et godt fleksibelt ruteopplegg der alle busser kan kjøre innom både knutepunktet og bussterminalen i sentrum. For linjer fra nord vil denne traséen innebære 500 meter lenger kjørevei for reisende som skal til sentrum. Denne ulempen ventes imidlertid å veies opp av vesentlig bedret fremkommelighet på ny veiforbindelse dersom denne forbeholdes for buss, sammenlignet med over Hønefoss bru i blandet trafikk med biler.

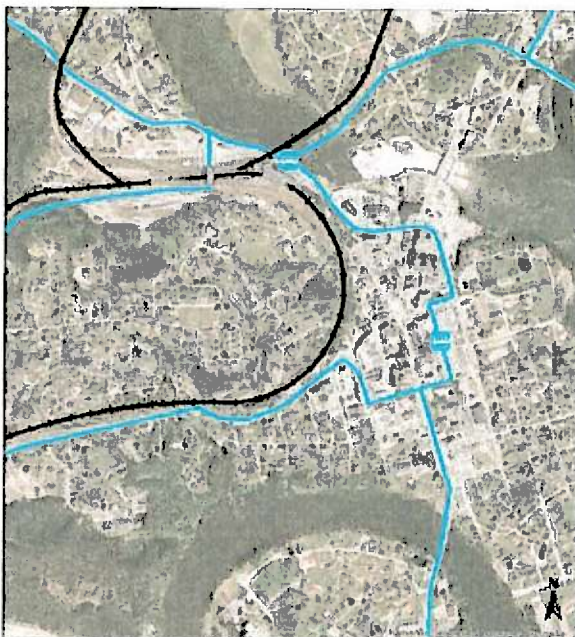
Etablering av del 2 av avlastningsveien gir økt fremkommelighet for bussen gjennom sentrum fordi bussen ikke lenger vil stå i kø over Hønefoss bru og i Kongens gate.

Del 3 av avlastningsveien vil gi bussen egen trasé over Storelva og dermed økt fremkommelighet fordi bussen ikke lenger står i kø over Kvernesund bru og langs Storgata. Det anlegges busslommer bussholdeplasser i tilknytning til kryss ved knutepunktet. Plassering

Uten nye veiforbindelser vil bussene følge samme traséer som i dag. Alle linjer får stopp på bussterminalen i sentrum, mens kun linjer som går forbi knutepunktet får holdeplass enten på terminal tett opptil knutepunktet eller som holdeplasser i Soknedalsveien. Bussterminal i sentrum ligger 700 m fra stasjonen. Fra holdeplasser i Soknedalsveien vil det være 70 meter til stasjonen og en terminal vil ligge nærmere enn dette.

Dette alternativet krever at det settes av plass enten til bussterminal tett opptil knutepunktet eller holdeplasser inn mot krysset langs Soknedalsveien. Bussterminal ved stasjonen er mer arealkrevende enn holdeplasser i gata. En bussterminal kan imidlertid utformes med bebyggelse over denne. Løsning med

sammenlignet med å kjøre innom terminal ved knutepunktet. Ved etablering av holdeplasser i gata må det etableres gode krysningspunkt for gående over Soknedalsveien og korte og direkte gangforbindelser fram til knutepunktet.

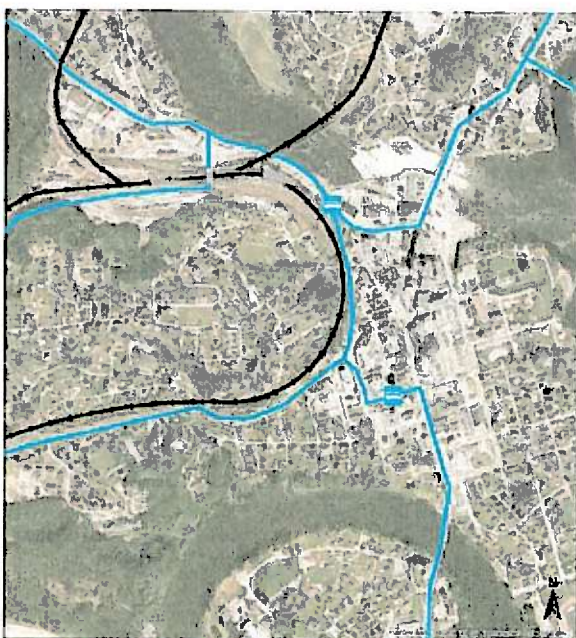

Figur 12 Holdeplasser med etablering av nordre del (del 1) av ny avlastningsvei.

Ved bygging av nordre del av Ny avlastningsvei, del 1, etableres holdeplasser i Arnemannsveien i tilknytning til krysset der ny bro kommer over elva. Alle linjer får stopp på holdeplasser her i tillegg til på bussterminalen i sentrum. Avstand fra holdeplassene til stasjonen vil være ca 50 meter dersom plattform forlenges til stasjonsbygningen. Avstanden blir noe lenger, ca. 170 meter, med tilkomst til plattform omtrent som ved dagens undergang.

Det må etableres gode krysningspunkt for gående over Arnemannsveien og korte og direkte gangforbindelser fram til knutepunktet. Dette alternativet påvirker ikke arealbehovet tett opptil knutepunktet utover gode gangforbindelser.

Holdeplassene ligger lenger unna knutepunktet enn med dagens traséer, men alle linjer får stopp nær knutepunktet uten vesentlige omveier og på trasé med god fremkommelighet.

Figur 13 Holdeplasser med bygging av del 2 av ny avlastningsvei.

Ved bygging av del 2 av Ny avlastningsvei etableres holdeplasser i Arnemannsveien i tilknytning til krysset der ny vei kommer langs jernbanen fra sør. Alle linjer får stopp på holdeplasser her. Det må da vurderes om det er behov også for holdeplasser i Stangs gate til erstatning for dagens bussterminal for betjening av sentrum.

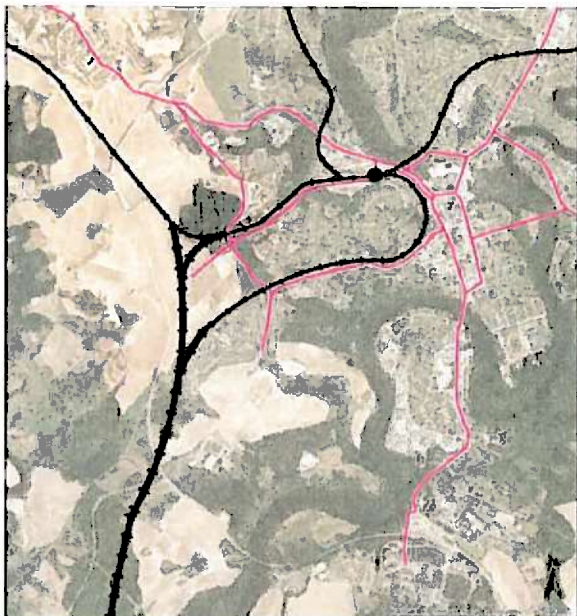
Avstand fra holdeplassene i krysset med Arnemannsveien til stasjonen vil være ca. 150 meter dersom plattform forlenges til stasjonsbygningen. Avstanden blir noe lenger, ca. 280 meter, med tilkomst til plattform omtrent som ved dagens undergang.

Det må etableres gode krysningspunkt for gående over Arnemannsveien og korte og direkte gangforbindelser fram til knutepunktet.

Dette alternativet påvirker ikke arealbehovet tett opptil knutepunktet utover gode gangforbindelser.

Også i dette alternativet ligger holdeplasser ligger lenger unna knutepunktet, men alle linjer får stopp nær knutepunktet. Alternativet gir ikke mulighet til betjening av dagens bussterminal.

3.4.4 Sykkel

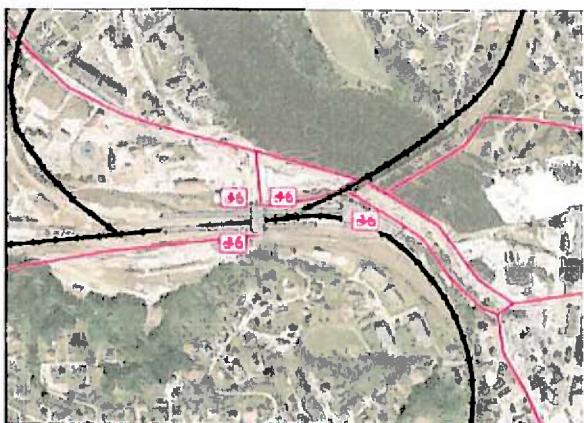

Figur 14 Sykkelnett som ivaretar tilkomst til stasjonen.

Det må sikres raske og sammenhengende sykkelruter fra sentrum, fra arbeidsplasskonsentrasjoner og fra boligområdene til kollektivknutepunktet. Dette kan gjøres ved å etablere sykkelvei med fortau på gater med mye trafikk, som langs Osloveien, Hønengata og Soknedalsveien. Langs Klekkenveien og Askveien som ventes å ha mindre gang- og sykkeltrafikk kan det etableres gang- og sykkelveier. I sentrumsgatene som har mindre trafikk og lav fart, sykler man i blandet trafikk eller det merkes opp sykkelfelt.

Ny bru over til Petersøya vil gi raskere forbindelse til sentrum og knutepunktet fra vest. En eventuell ny bro som del av ny avlastningsvei bør etableres med sykkelvei som gir en raskere forbindelsen til knutepunktet fra nord. Som supplement til rutene vist i figuren til venstre kommer turveier langs elva som kan være

viktige og gode sykkelforbindelser.

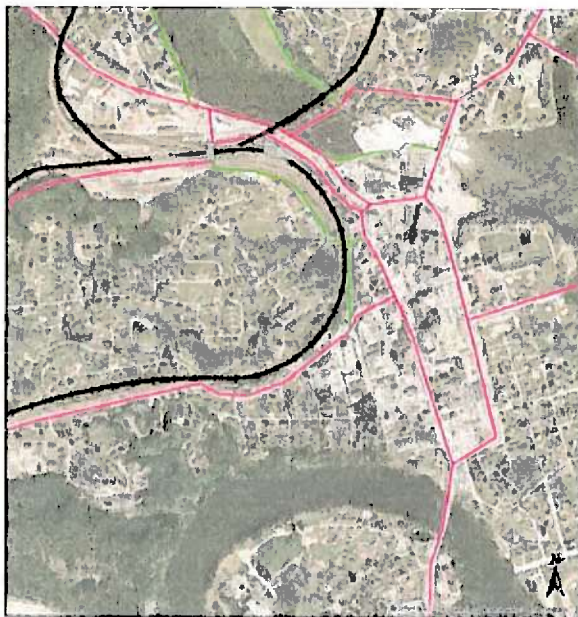
Figur 15 Sykkelparkering ved alle innganger til stasjonen.

Sykkelparkering bør plasseres ved alle innganger til knutepunktet og uten at syklende må ta omveier mellom sykkelparkering og atkomst til plattform. Det kan gjerne etableres sykkelhotell ved hovedatkomst nær stasjonsbygningen. Figuren viser fire steder der det bør være sykkelparkering.

Nasjonal sykkelstrategi og NTP har som målsetning at sykkeltrafikken i Norge skal utgjøre 8 prosent av alle reiser som innebærer at sykkelandelen i byene bør ligge mellom 10 og 20 prosent. Det bør være et mål at andelen som

sykler til stasjonen er tilsvarende som sykkelandelen på reiser generelt. Det bør dimensjoneres ut fra en sykkelandel på ca. 20 % av ventet passasjerantall i 2030. Det bør derfor avsettes areal til sykkelparkering for ca. 300 sykler, ca. 1,5 daa.

3.4.5 Gange

Figur 16 Gangnett som ivaretar tilkomst til knutepunktet.

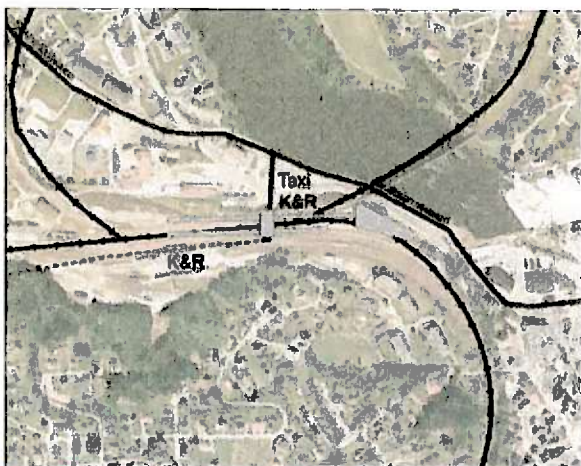
For å få folk til å velge gange og sykkel som transportmiddel må omgivelsene oppleves som tilgjengelige, trygge og sikre, komfortable og interessante. Nye gang- og sykkelbroer og finmasket gatestruktur bidrar til å redusere opplevd avstander og gir flere valg for fotgjengere og syklister.

Det er en rekke av objektive, fysiske kvaliteter ved omgivelsene som påvirker at man velger gåing over andre mobilitetsformer og at avstander oppleves som kortere. Det må jobbes med å redusere den mentale avstanden mellom sentrum og knutepunktet. Det er særlig relevant til de siste 250 meterne fra sentrum til knutepunktet.

Under er listet opp faktorer påvirker opplevd avstand og som det bør ses nærmere på for strekningen mellom sentrum og knutepunktet:

- tetthet og bystruktur
- funksjoner på veien eller ved målpunktet
- om det er sammenhengende infrastruktur for gående
- tetthet av kryss
- tilstedeværelsen av biltrafikk (ÅDT, hastighet, veibredde)
- følelsen av trygghet (belysning, synlighet)
- aktive fasader

3.4.6 Taxi og Kiss&Ride

Figur 17 Mulig plassering av kiss&ride og taxiholdeplass.

Korttidsparkering, kiss&ride, kan plasseres tett opptil bilatkomsten til knutepunktet. Det kan også etableres korttidsparkering på sørsiden av plattformene. Denne plasseringen muliggjør atkomst til stasjonen fra ny E16 via ny vei parallelt med jernbanen uten at sentrum belastes for biltrafikk.

Handicapparkering kan plasseres sammen med korttidsparkering.

Det foreslåtte arealet er tilstrekkelig stort for etablering av kiss&ride og taxiholdeplass.

Eventuell utbygging på tomte må enten tilpasses disse funksjonene eller disse må legges annet sted, eksempelvis på sørsiden av sporene.

3.4.7 Buss for tog

Det bør ikke avsettes eget areal for «Buss for tog» da det er ønskelig med en effektiv utnyttelse av arealene rundt knutepunktet. For planlagte perioder med buss for tog kan dette legges på arealer med flateparkering. Når dette ikke kan planlegges vil det være aktuelt å kunne bruke omkringliggende veinett for oppstilling av busser. Dette bør vurderes nærmere i detaljeringen av knutepunktet og omkringliggende områder.

3.5 Er utbyggingen til hinder for å etablere et funksjonelt knutepunkt?

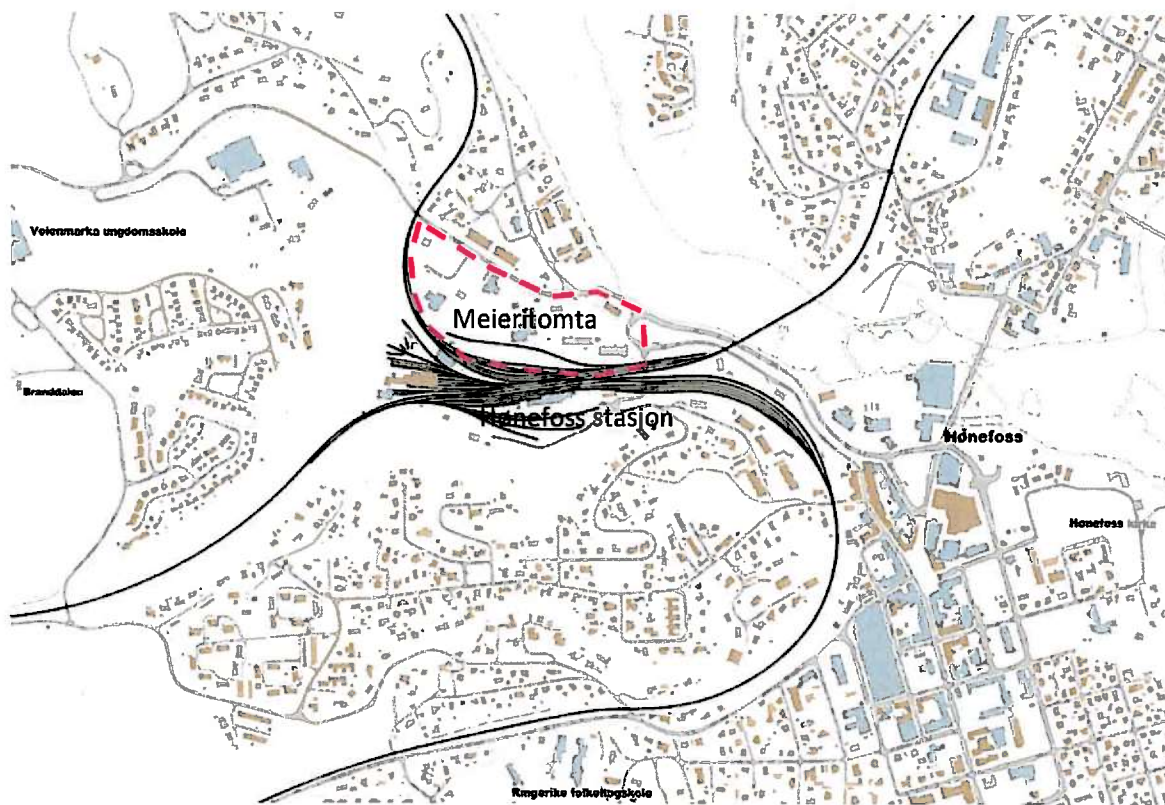
Rambøll vurderer at knutepunktet i hovedsak kan utvikles utenfor avgrensningen av planforslaget for Meieritomta. Det påpekes imidlertid at innspillene her kun viser noen av mulighetene for utforming, uten at løsningene er detaljert. Det tas forbehold om at andre utforminger av knutepunktet kan kreve mer areal.

Innspillene peker på noen forhold som bør undersøkes noe nærmere. Disse er blant annet muligheten for:

- Sambruk av parkering mellom knutepunktet og utbyggingen
- Etablering av sykkelvei med fortau langs Soknedalsveien
- Etablering av sykkelparkering innenfor utbyggingsområdet

4. UTBYGGING AV MEIERITOMTA

Meieritomta ligger svært sentralt i forhold til knutepunktet, og utgjør et stort areal også hvis man sammenligner med Hønefoss sentrum. Her vil vi vurdere om foreslått arealbruk bidrar til utvikling av stasjonen som et viktig kollektivknutepunkt. Prosjektet vurderes opp mot «Fortettingsanalyse for Hønefoss, Nesbakken og Vik», utarbeidet av Rambøll (desember 2011), heretter kalt fortettingsanalysen og Jernbaneverkets planveileder for byområder og knutepunkter (august 2013).

Figur 18 Utbyggingsområdets størrelse og plassering i Hønefoss

Følgende tema vurderes:

- Bygges det tett nok?
- Er arealformål «riktige» i forhold til nærhet til knutepunktet?

Det gjøres også en overordnet vurdering av følgende:

- Henvender prosjektet seg til knutepunktet og bidrar det til å skape en urban situasjon ved knutepunktet (om det anses som nødvendig)?
- Bidrar prosjektet til å knytte knutepunktet nærmere sentrum/trekke sentrum mot knutepunktet?
- Er det tatt høyde for fremtidig utvikling i planen?

4.1 Jernbaneverkets planveileder for byområder og knutepunkter

Planveilederen gjelder for utbygging av InterCity-strekningene, og er dermed relevant for Hønefoss stasjon nå som Ringeriksbanen skal bygges ut som InterCity-strekning. Planveilederen sier blant annet følgende:

For at knutepunktet skal bli et attraktivt målpunkt er det visse forutsetninger som må være oppfylt; dvs. omkringliggende bystruktur må tilby kvaliteter som oppleves som interessante ut over det å reise/bytte reisemiddel. Et knutepunkt med en IC-stasjon bør derfor være kjennetegnet av:

- Høy arealutnyttelse
- Stor andel besøksintensive virksomheter
- God tilgjengelighet for framkommelighet for fotgjengere, syklister og kollektivtrafikk
- Enkle og effektive bytter mellom ulike reisemidler

4.2 Fortettingsanalysen

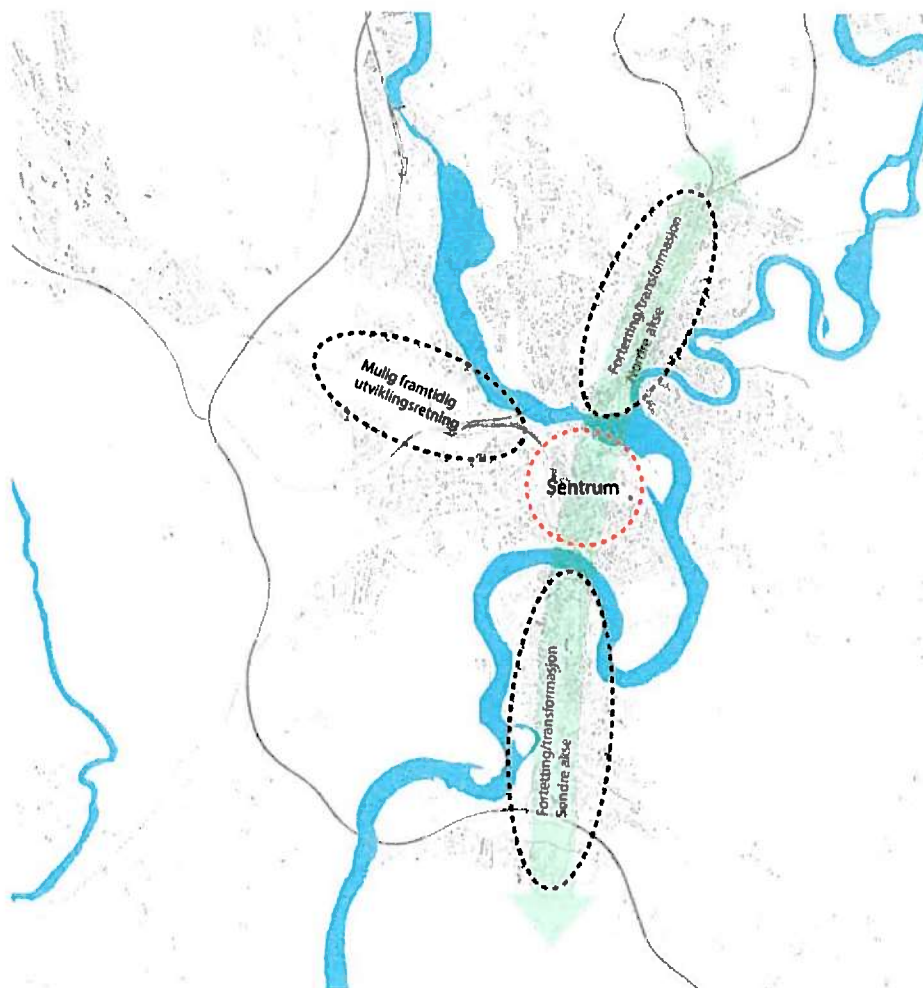
Fortettingsanalysen anbefaler å satse på fortetting i nord-søraksen fordi dette vil gi bedre grunnlag for kollektivtransport. Med en stor andel boliger, arbeidsplasser og handel i denne aksen har man også et godt utgangspunkt for å overføre korte bilturer til gang, sykkel eller bussreiser. For å kunne få til dette må man imidlertid prioritere annerledes da det i dag er bilen som har prioritet på denne hovedaksen. Analysen anbefaler at det bygges opp under byaksen nord-sør, men at også «Hønefoss vest», området rundt Hønefoss knutepunkt, er et interessant område å utvikle på sikt.

Utdrag fra fortettingsanalysen:

Hønefoss vest – I et lengre perspektiv er Hønefoss vest et interessant område med sikte på å skape en tredje vekstretning for byen. Området ligger sentralt i forhold til jernbanestasjonen og sentrum, men forbindelsen til omkringliggende bydeler er en utfordring. Hva som skjer i dette området er avhengig av hva som skjer med jernbanen. For Hønefoss vil det være avgjørende at Ringeriksbanen stopper sentralt i byen dersom man skal utnytte det potensialet som jernbanen representerer. I så måte er dagens stasjonsplassering ikke ideell, men kanskje bedre enn alternativene ettersom det vil være vanskelig å innpasse en ny stasjon nærmere sentrum.

Gitt at stasjonen blir liggende der den er i dag, gir dette store muligheter for omkringliggende områder. Gamle næringsområder på nordsiden av stasjonen representerer et betydelig potensial for byutvikling, og vil på lang sikt være en mulig utviklingsretning for sentrum. Avgjørende for en slik utvikling er koblingen til sentrum. En forbindelse hvor sentrumsgatene strekkes vestover og kobles på et fremtidig gatenett ved jernbane, er sammen med oppgradering og tilrettelegging for gående og syklende, første brikke i å knytte områdene bedre sammen. Den sentrale beliggenheten tilsier også at området gis en høy utnyttelse, med blanding av boliger og arbeidsplassintensiv næringsvirksomhet. Kanskje vil området en gang kunne bli et nytt «Vestre torg» - en tett by like ved sentrum og jernbanen, som spiller på de omkringliggende naturkvalitetene som elven og grønndragene representerer. (...)

(...) På sikt ser vi også for oss at avklaring av rundt jernbanen gir mulighet for å utvikle «sentrum vest». På kort sikt vil det være vesentlig å unngå å låse fremtidige byutviklingsmuligheter, for eksempel gjennom å tillate lukkede strukturer og lav utnyttelse av arealer som bør utvikles mer bymessig på sikt.

Figur 19 Anbefalinger fra Fortettingsanalyse for Hønefoss, Nesbakken, Vik. (Rambøll 2011-12-15).

4.3 Prosjektet «Vestre Torg» på Meieritomta

Rett nord for knutepunktet, på den såkalte Meieritomta, eller Soknedalsveien 5-27, planlegges det et utbyggingsprosjekt med boliger og næring (forretning). Dette prosjektet kalles «Vestre torg». Prosjektet inneholder en utvikling av ca 15.000 m² næringsarealer og 14.500 m² bolig¹. Utarbeidingen av prosjektet på Meieritomta har basert seg på kommunens føringer og krav til blant annet parkering, uteoppholdsareal og støy.

Prosjektet er i formell planprosess:

- Planbeskrivelse og KU datert november 2013
- 1. gangsbehandling desember 2013
- Høring 12.12.2013-10.02.2014
- Ny førstegangsbehandling i formannskapet i Ringerike kommune 1. desember 2015, der saken ble utsatt.

¹ Opplysninger om arealformål er hentet fra prospekt for prosjektet og informasjon gitt av ProsjektCompaniet AS gitt i 2016.

4.4 Prosjektet «Vestre torg» sammenlignet med fortetningsanalysen

4.4.1 Fortetningsanalysen

I fortetningsanalysen er det aktuelle området kalt «område 23». Område 23 omfatter et større areal enn det aktuelle prosjektet og har et areal på 54.500 m². Forettingsanalysen anbefaler en % BYA på 40 % for område 23 med halvparten næring og halvparten bolig, gjennomsnittlig 4,5 etasjer og boliger med en gjennomsnittsstørrelse på 90 m². Dette tilsier at det på område 23 anbefales bygget 49.050 m² næring og 545 boliger. Her forutsettes det at % BYA regnes som «fotavtrykk» av bygninger, og at parkering på overflate holdes utenfor.

4.4.2 Aktuell eiendom med størrelse som prosjektet «Vestre torg»

Det aktuelle prosjektet har en eiendomsstørrelse på 36.000 m². Årsaken til at det ble lagt til grunn et større areal i fortetningsanalysen var at dette også inkluderte mer areal øst og vest for det arealet som benyttes i det aktuelle prosjektet. Hvis man legger de samme forutsetningene til grunn som i fortetningsanalysen (% BYA=40 %, 50 % bolig/næring, 4,5 etasjer, boligstørrelse 90 m²), men med 36.000 m² som grunnareal, vil dette kunne gi 32.400 m² næring og 360 boliger.

Det er ikke forskjeller i terreng eller annet som skulle tilsi en lavere utnyttelse av arealet som benyttes av prosjektet «Vestre torg» enn det som er anbefalt for «område 23» i fortetningsanalysen.

4.4.3 Boliger

Prosjektet opererer med 14.500 m² bolig, og et boligantall på 170-230 boliger. Dette gir en gjennomsnittlig boligstørrelse (inkludert fellesarealer som trapper/heis/korridorer) på 63-85 m². Hvis man legger en boligstørrelse på 90 m² til grunn, slik som i fortetningsanalysen, vil dette gi 161 boliger, noe som er omtrent 200 færre boliger enn det fortetningsanalysen legger til grunn med en tilsvarende eiendomsstørrelse.

4.4.4 Næringsareal

Prosjektet opererer med 15.000 m² næring, mens fortetningsanalysen med tilsvarende eiendomsstørrelse ville gitt 32.400 m² næring. Det betyr at det er mindre enn halvparten så mye næring i det aktuelle prosjektet enn det som angis i fortetningsanalysen.

4.4.5 Tetthet og høyder

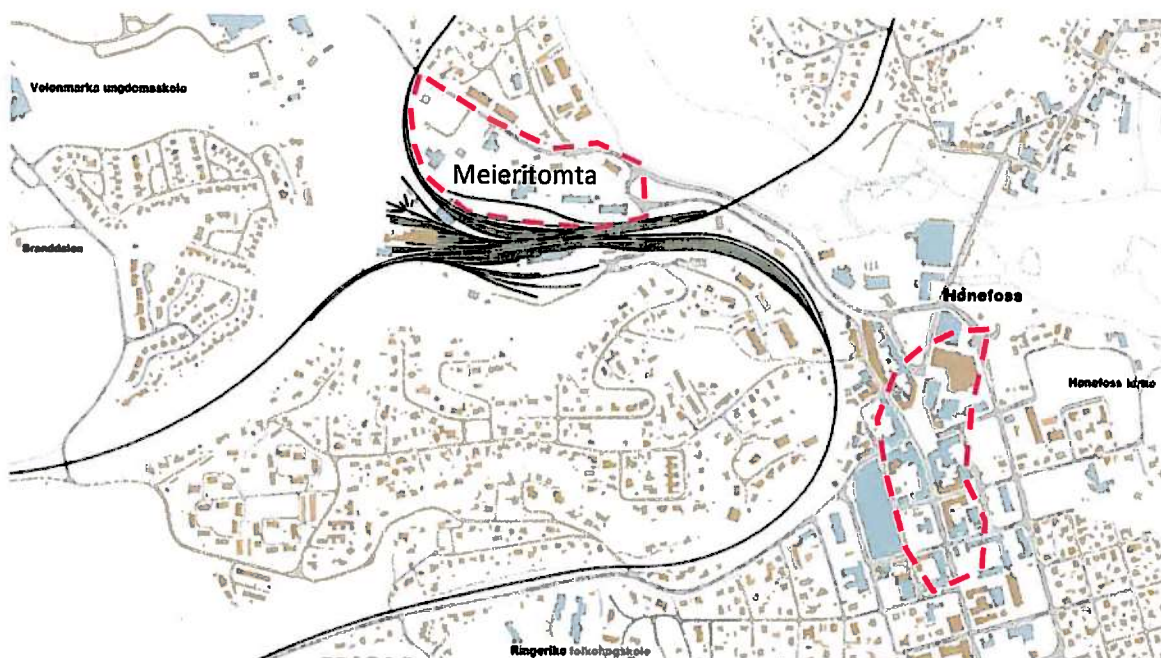
Hvis man tar utgangspunkt i en % BYA på 40 % og aktuell eiendomsstørrelse på 36.000 m², gir dette et fotavtrykk på 14.400 m². Prosjektet foreslår å bygge til sammen 29.500 m². Hvis dette gjøres med en % BYA på 40 % vil dette bety en gjennomsnittlig bygningshøyde på 2 etasjer. Fortetningsanalysen forutsatte 4,5 etasjer i snitt.

Tema	Fortettingsanalysen	Prosjektet «Vestre torg»
Eiendomsstørrelse	54.500 m ²	36.000 m ²
Antall boliger	545, men 360 basert på denne eiendommen	170-230 boliger.
Areal til boliger	49.050 m ² , men 32.400 m ² basert på denne eiendommen	14.500 m ²
Gjennomsnittlig boligstørrelse	90 m ²	63-85 m ²
Næringsareal	49.050 m ² , men 32.400 m ² basert på denne eiendommen	15.000 m ²
Etasjer (gjennomsnitt)	4,5	Forutsatt denne eiendommen og % BYA = 40 % blir det 2 etasjer. Men % BYA er antakelig lavere, noe som i snitt gir flere etasjer.
% BYA	40 %	Ukjent, fordi fotavtrykk bygninger er ukjent

Tabell 1 Sammenligning mellom fortettingsanalysens område 23 og prosjektet "Vestre torg"

4.5 Rambølls vurdering av planforslaget

Meieritomta er stor sammenlignet med for eksempel Hønefoss sentrum, se Figur 21. I tillegg er den det mest sentrale utviklingsområdet ved Hønefoss stasjon. Sannsynligvis er dette det viktigste utviklingsområdet på Ringerike i øyeblikket. Det er derfor viktig at området utvikles på en god måte til glede og nytte for innbyggere og arbeidstakere i Hønefoss i lang tid fremover. For at området skal oppfattes som en forlengelse eller utvidelse av sentrum, må det ha urbane kvaliteter. Ved kollektivknutepunkter og viktige jernbanestasjoner ønsker man høy utnyttelse for å legge til rette for at flest mulig finner det attraktivt å reise kollektivt i tillegg til å gå og sykle.

Figur 21 Illustrasjon som viser størrelsen på Meieritomta sammenlignet med Hønefoss sentrum.

4.5.1 Relativt lav grad av utnytting

Planforslaget som foreligger har en relativt lav utnyttelse sammenlignet med fortetningsanalysen, som vist i kapittelet foran.

For lav tetthet vil gi et mindre kundegrunnlag til stasjonen og færre kollektivreisende enn ønsket, og dermed vil også den samfunnsøkonomiske effekten av investeringene i jernbanen bli lavere enn det kunne ha vært. For lav tetthet gir også byspredning og dermed behov for mer transport samtidig som det gir mindre attraktive sentrumsarealer, både for forretningsdrivende, beboere og besøkere/kunder.

Planforslaget viser to en-etasjes forretningsbygg mot Soknedalsveien. Her vil det være muligheter for å bygge høyere, noe som kan også gi prosjektet mer urbane kvaliteter forutsatt at første etasje får levende fasader med samspill mellom inne og ute.

Det påpekes at krav til minste uteoppholdsareal – MUA - påvirker mulig grad av utnytting på eiendommen. Dersom man bygger 360 boliger, i tråd med fortetningsanalysen, og det stilles krav til felles uteoppholdsareal på 20 m² per bolig (slik som i planforslaget), gir dette krav om 7200 m² felles uteoppholdsareal. 170 boliger gir krav om 3400 m² felles uteoppholdsareal. I tillegg er det stilt krav om minst 5 m² privat uteoppholdsareal per bolig. Flere boliger gir altså større krav til uteoppholdsareal, noe som reduserer mulig grad av utnytting.

4.5.2 Egnede reguleringsformål

Rett ved stasjonen bør det være virksomheter som gir mange reiser, det vil si arbeidsplassintensive virksomheter som handel, kontor og service. Boliger bidrar til å gi liv til området utenom vanlig arbeidstid, og virker positivt med hensyn til urbaniteten i området. Imidlertid bør det være en overvekt av kontorer, service og detaljhandel på et slikt sted, da det er slike funksjoner som genererer mest persontrafikk og bør plasseres på kollektivknutepunkter. Arealformålene på bebyggelsen i planforslaget er en blanding mellom forretninger, kontor/tjenesteyting og boliger. Miksen som er foreslått i planforslaget virker hensiktsmessig rett ved stasjonen.

Forslagsstiller har hensyntatt støy både fra jernbane og vei ved plassering av ulike reguleringsformål.

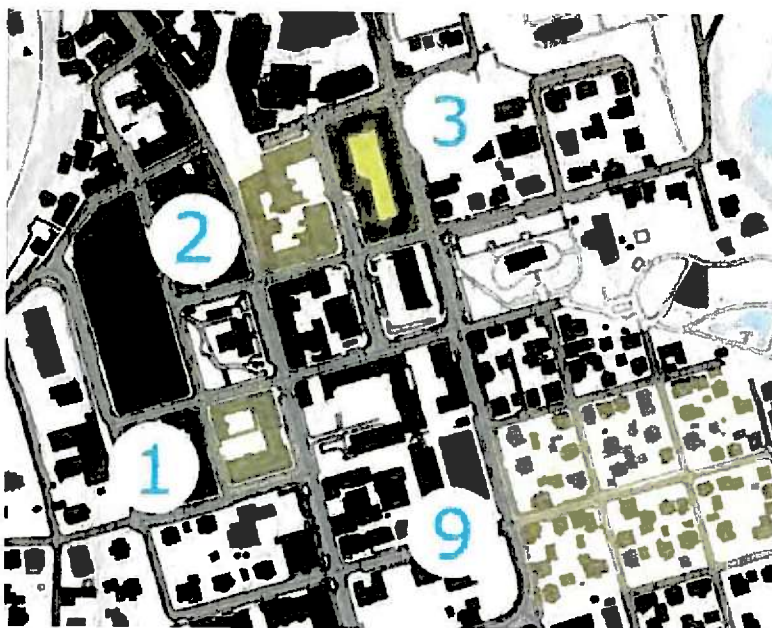
4.5.3 Bebyggelsesstruktur

Bebyggelsesstrukturen er i hovedsak to lange lameller med punkthus mot jernbanen, i tillegg til en-etasjes forretningsbygg mot Soknedalsveien. Arealet rundt bebyggelsen er vist asfaltert og benyttet til overflateparkering, samt varelevering og kjørearealer. Kanter rundt gang- og sykkelveien mot Soknedalsveien holdes grønne, se illustrasjonsplanen.

Inngangspartier og butikkfasader ser ut til å vende bort fra jernbanen, og vil sannsynligvis ikke være synlige fra stasjonen. Bebyggelsen bør sees i sammenheng med stasjonen – på en slik måte at bebyggelsen på Meieritomta henvender seg mot stasjonsområdet.

Fortetningsanalysen viser eksempler på utnyttelsesgrad innenfor dagens kvartalsstruktur i Hønefoss sentrum, se Figur 22 . Disse strukturene kan være ideer til hvordan også Meieritomta kan utnyttes tettere og på en mer urban måte. Områdene i figur 23 viser utnyttelsesgrad innenfor kvartalet, eksklusive gateareal mellom kvartal (gjelder område 1, 2 og 3). Det påpekes at områdene viser utnyttelsesgrad innenfor kvartalet, eksklusive gateareal mellom kvartal (gjelder område 1, 2 og 3). Dersom man inkluderer gatearealet vil utnyttelsesgraden bli noe lavere. For et område som

Meieritomta må man ha en gatestruktur internt, noe som selvfølgelig også vil gi en noe lavere utnyttelsesgrad.

1. 4040 tomt,
2086 grunnflate
BYA* 51 %

2. 6904 tomt
3764 grunnflate
BYA* 54 %

3. 6136 tomt
3653 grunnflate
BYA* 59 %

9. 31626 tomt
6739 grunnflate
BYA* 21 %

BYA* omfatter kun
bygningenes fotavtrykk

Figur 22 Illustrasjon fra fortetningsanalysen som viser utnyttelsesgrad i eksisterende byggeområder i Hønefoss sentrum

4.5.4 Parkeringsdekning

Tilgjengelighet til parkering er en av de aller viktigste faktorene for folks valg av reisemåte. Er det enkelt å parkere på målpunktet for turen, tar man gjerne bilen – selv om det er kø eller man må betale avgifter, og også på korte avstander som under 1 km. Er det vanskelig å parkere ved målpunktet vil mange vurdere alternative reisemåter som gange, sykkel og kollektivtransport.

Det planlegges en høy andel parkering på Meieritomta, både på overflaten og i parkeringskjeller. Planforslaget bygger dermed opp under økt bilbruk i Hønefoss sentrum og ved stasjonen, noe som igjen vil øke fremkommelighetsutfordringene i byen. Store arealer til parkering vil også til dels fungere som en barriere da det er lite attraktivt å gå over eller langs store parkeringsplasser.

I planforslaget er det tatt hensyn til kommunens gjeldende krav til parkering. Rambøll mener kommunen bør stille reduserte krav til parkering i denne reguleringsplanen, eller helst setter en maksimalnorm for bilparkering i planen. Rambøll kjenner til at parkeringskrav til sentrumsnær næring er skjerpet flere steder i Akershus. Her er det eksempelvis satt maksimalkrav som 1 plass pr 100 m² og 1 plass pr 120 m².

4.5.5 Gående og syklende

Det bør legges vekt på å etablere gode strukturer for gående og syklende, både inne på Meieritomta og mellom Meieritomta og stasjonen, samt mot boligområdet nord for Meieritomta. Det bør vurderes om det kan etableres en «snarvei» for gående og syklende mellom stasjonen og Meieritomta.

Rambøll stiller spørsmål om planforslaget gir kvaliteter som gjør det attraktivt for mennesker å oppholde seg på bakkeplan mellom bygningene. Slike kvaliteter må til for å gjøre området attraktivt med urbane kvaliteter.

4.5.6 Har planen et riktig konsept?

Det opprinnelige planforslaget ble utarbeidet før det var aktuelt med en god togforbindelse mot Oslo. I konsekvensutredningen står det (side 43): «Økt togtilbud er positivt for planområdet, men kan ikke regnes som sannsynlig.». Dette betyr at planforslaget ble utarbeidet før planene om IC Ringeriksbanen ble aktuelle. Planen er noe justert senere, men likevel ser ikke disse nye forutsetningene ut til å ha vært vesentlige for det justerte planforslaget.

Rambøll spør derfor om prosjektet i dag har riktig «konsept» for utvikling av et så sentralt sted for Hønefoss? Hva gir prosjektet tilbake til byen? Er ambisjonene for lave – basert på slik det har vært og er i dag, og for lite basert på fremtidens muligheter? Burde man benytte anledningen til å vurdere om et annet konsept vil være mer fremtidsrettet løsning?

Etter Rambølls mening er det nødvendig og riktig å bygge høyere og tettere på en så attraktiv tomt som Meierikvartalet er. Dette vil også kreve at kommunen revurderer krav til antall bilparkeringsplasser, samt ser nærmere på krav til uteoppholdsareal.

5. ANBEFALING FOR VIDERE ARBEID

Forutsetningene for utviklingen i Hønefoss vil endres vesentlig med Ringeriksbanen og ny IC-stasjon i Hønefoss. Planer for utvikling i byen må ta dette inn i seg og utformes slik at de bidrar til utviklingen av Hønefoss til en by på Østlandet med gode forbindelser mot Oslo.

Knutepunktet vil i stor grad kunne utvikles med nødvendige funksjoner uten å berøre arealet for Meieritomta. Det er likevel viktig at utbyggingsprosjekt her utvikles i sammenheng med knutepunktet og henvender seg til dette. Meieritomta er kanskje det viktigste utviklingsområdet i Hønefoss for øyeblikket, og bør utvikles i lys av dette.

Rambøll mener at prosjektet Vestre torg på Meieritomta bør gis en mer urban utforming med høyere grad av utnytting, lavere parkeringsdekning og bedre kobling mot stasjonen. Arealet er stort, og kan gjerne utvikles trinnvis, slik det også foreslås i prosjektet Vestre torg. Reguleringsformålene som foreslås i planforslaget er hensiktsmessige nær et kollektivknutepunkt.

Det anbefales å se nærmere på hvordan kommunale krav og føringer har påvirket utformingen av prosjektet og hvordan disse bør endres for i større grad å kunne imøtekomme anbefalingene gitt i fortetningsanalysen.

Massedeponier

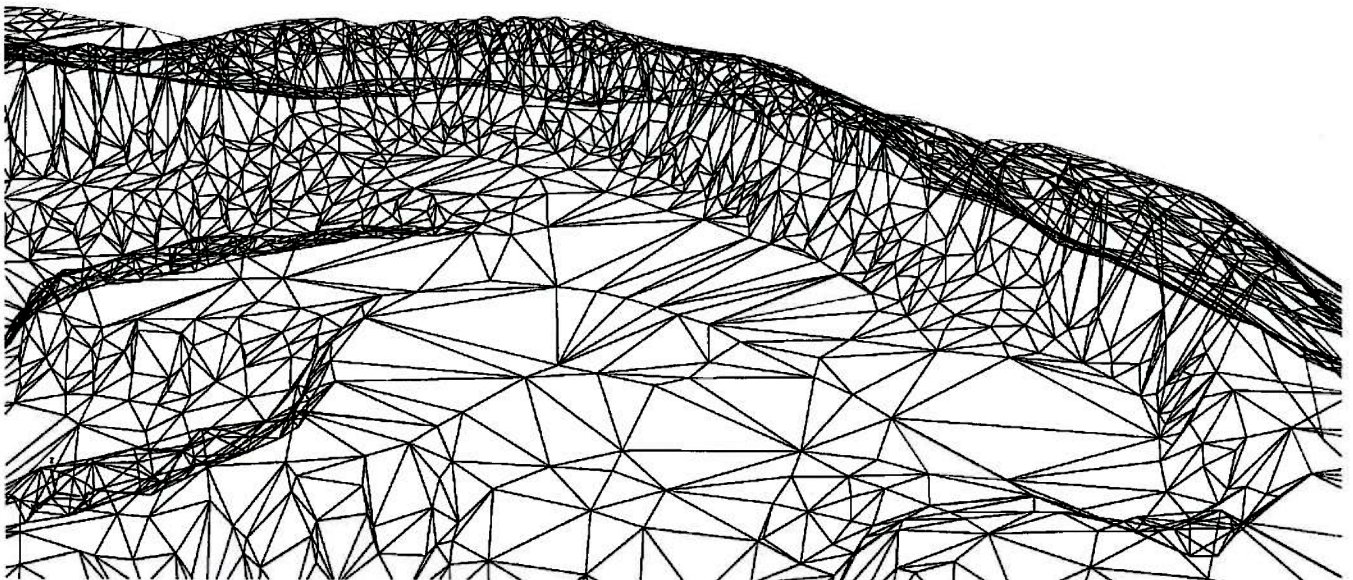
Ringeriksbanen og E16

Foreløpig rapport – 06.09.2016

Prosjektledere:

John Morten Landrø
Ole Einar Gulbrandsen

2. Tunga

Eiendomsinformasjon

Kommune: Ringerike kommune

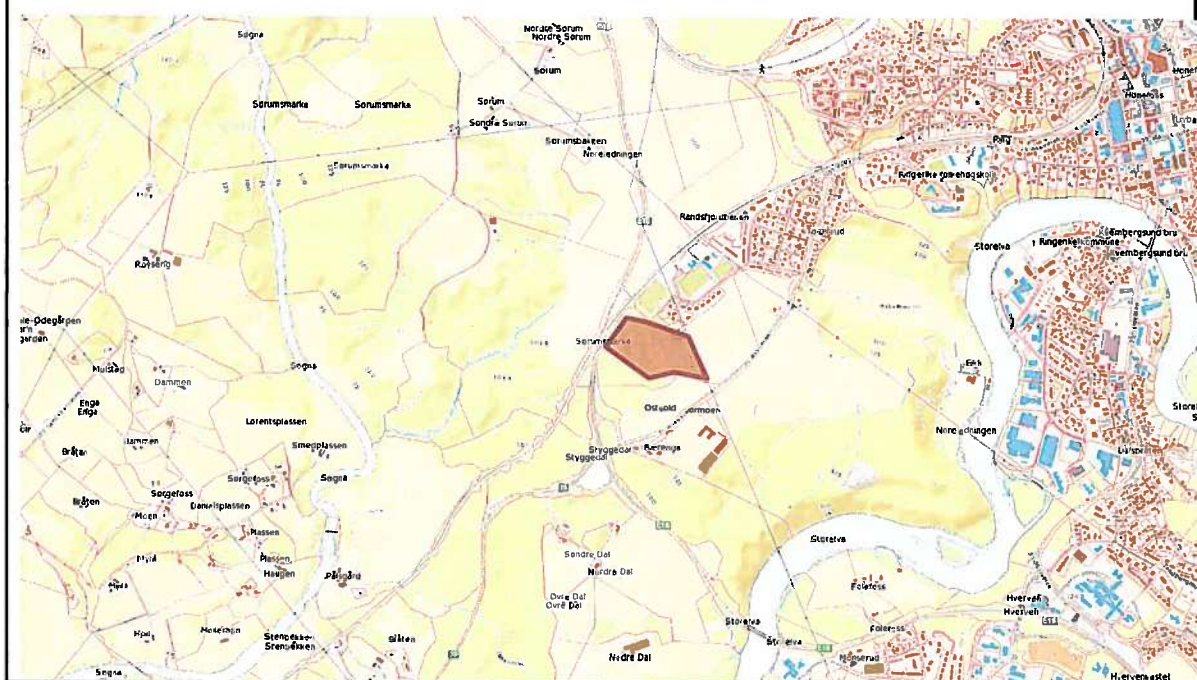
Gnr/bnr/fnr: 47/7

Vurdering av deponi

Størrelse: ca. 70 000 m²

Volum: ca. 550 000 m³

Foreslått avgränsning

Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Høgkastet–Hønefoss Statlig reguleringsplan med konsekvensutredning

PlanID NO201604

Forslag til planprogram

07.10.2016

RINGERIKSBANEN**Ringeriksbanen og E16 Høgkastet – Hønefoss
Statlig reguleringsplan med konsekvensutredning****Forslag til planprogram**

03A	Innarbeidet merknader KMD	07.10.2016	JMS	KSA	LPN
02A	Innarbeidet merknader FRE	13.09.2016	SAR	JMS	LPN
01A	Høringsutgave	09.09.2016	SAR	JMS	LPN
Revisjon	Revisjonen gjelder	Dato	Utarb. av	Kontr. av	Godkj. av
Tittel: Ringeriksbanen		Sider: 79			
Statlig reguleringsplan med konsekvensutredning		Produsert av:	Norconsult AAS-JAKOBSEN asplan viak		
		Prod.dok.nr.:	Rev:		
		Erstatter:			
		Erstattet av:			
Prosjekt: 960297 - Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16		Dokumentnummer:		Revisjon:	
Parsell: 00 - Generell		FRE-00-A-26000		03A	
Jernbaneverket		Drift dokumentnummer:		Drift rev.:	

Forord

Samferdselsdepartementet har i oppdragsbrev av 30.8.2015 bedt Jernbaneverket og Statens vegvesen om å sette i gang planlegging av Ringeriksbanen og videre planlegging av E16 Skaret – Hønefoss. Senere, i brev fra Samferdselsdepartementet av 28.4.2016, er det meldt at E16 på strekningen fra Skaret til Høgkastet (sør for Sundvollen) skal planlegges og gjennomføres som et eget vegprosjekt lagt under Statens vegvesen.

Samferdselsdepartementet har gitt premisser for planarbeidet. Ringeriksbanen og E16 Høgkastet–Hønefoss skal gjennomføres som et felles prosjekt med en felles reguleringsplan. Jernbaneverket er tiltakshaver på vegne av Statens vegvesen og Jernbaneverket.

Planprosessen skal gjennomføres som statlig reguleringsplan. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har som statlig planmyndighet ansvar for behandling og fastsetting av de plandokumentene som utarbeides.

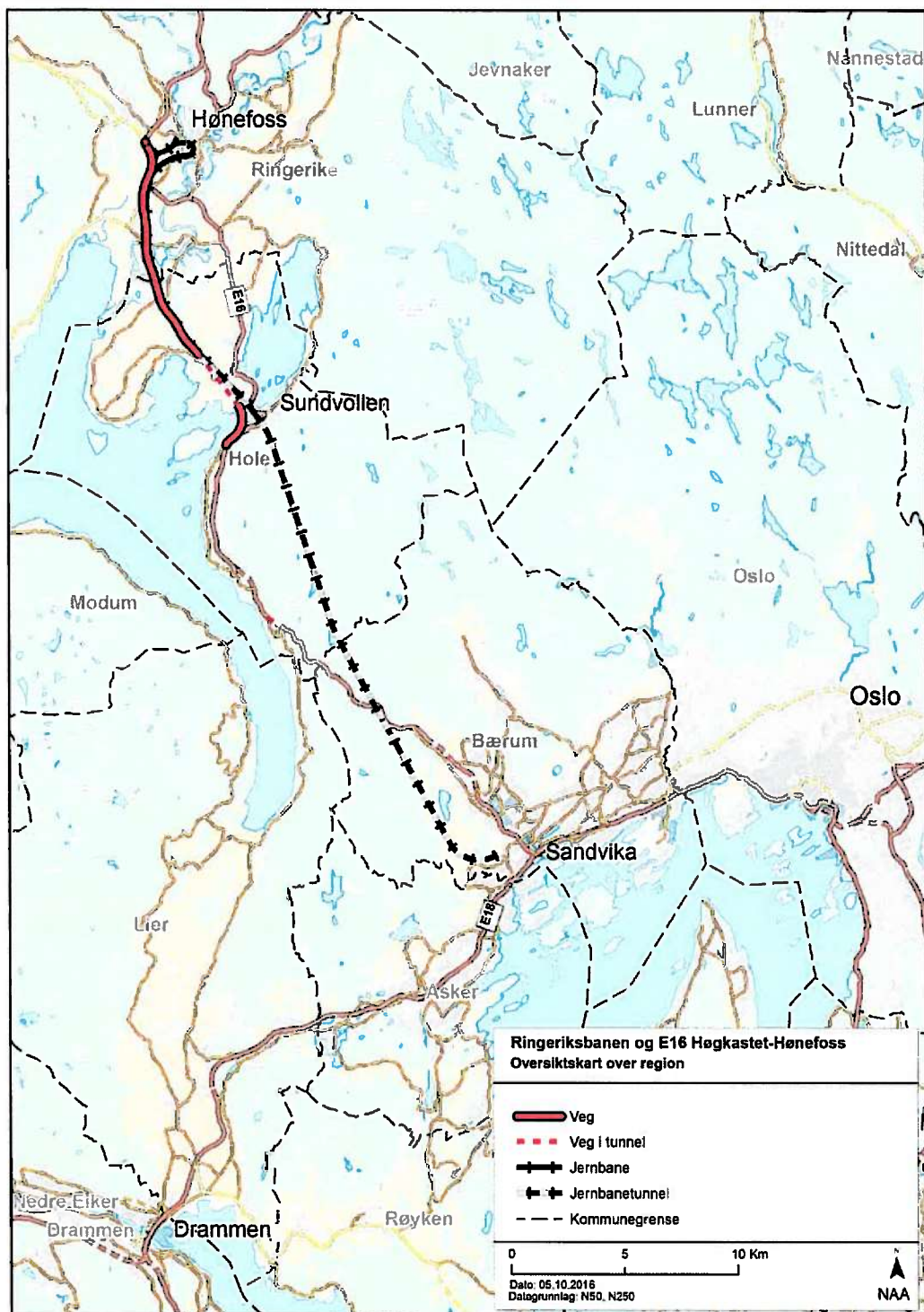
I planprogrammet redegjøres det for hvilke tiltak som skal utredes, konsekvenser av tiltak som skal utredes, samt hvilke prosesser det legges opp til i planarbeidet.

Uttalelser til planprogrammet kan sendes: postmottak@jernbaneverket.no

Se for øvrig varslingsbrev for frist og annen informasjon.

07.10.2016

Oversiktskart

Innhold

Forord	3
Oversiktskart	4
Innhold	5
1 Om planoppgaven	7
1.1 Føringer fra Samferdselsdepartementet	7
1.2 Formål med planarbeidet	7
1.3 Nærmere om reguleringsplanen	9
1.4 Saksbehandling og vurderinger etter annet lovverk	10
1.5 Tidligere planlegging og prosesser	13
2 Rammer og forutsetninger.....	16
2.1 Nasjonale og statlige føringer.....	16
2.2 Regionale planer	18
2.3 Regionale strategier.....	19
2.4 Kommuneplaner	20
2.5 Kommunedelplaner	22
2.6 Øvrige planer, strategier og utredninger	23
3 Premisser for planlegging av bane og veg	25
3.1 Overordnede føringer fra Jernbaneverket	25
3.2 Jernbaneverkets krav til banestandard	26
3.3 Kapasitetsvurdering og tilbudskonsept for jernbane	27
3.4 Statens vegvesens krav til vegstandard	28
3.5 Tunnelkonsept	28
3.6 Korridorens bredde.....	29
4 Beskrivelse av tiltaket og viktige planspørsmål.....	31
4.1 Inndeling i delstrekninger	32
4.2 Sandvika - Sundvollen	32
4.3 Høgkastet / Sundvollen – Bymoen	35
4.4 Bymoen – Styggedalen	38
4.5 Styggedalen–Hønefoss / Ve	41
4.6 Områder for anleggsgjennomføring	44
4.7 Planavgrensning.....	45
5 Utredningsprogram	47
5.1 Metode	47
5.2 Felles underlagsutredninger	49
5.3 Prissatte konsekvenser	50
5.4 Ikke prissatte konsekvenser.....	52
5.5 Risiko- og sårbarhetsanalyse	65
5.6 Lokal og regional utvikling	67
5.7 Miljøoppfølging.....	69
5.8 Miljøbudsjett	69
5.9 Måloppnåelse	69
6 Særlige avbøtende og kompenserende tiltak.....	70
6.1 Bakgrunn.....	70
6.2 Naturmangfold og økologisk kompensasjon	71
6.3 Jordvern og jordbruksareal.....	72

6.4	Flom og grunnvann	72
7	Medvirkning og informasjon	74
8	Fremdrift	77
8.1	Overordnet fremdriftsplan fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16	77
8.2	Fremdriftsplan for reguleringsplanarbeidet	77
9	Referanser	78

Vedlegg:

- Silingsrapport (januar 2015)
- Forprosjekt delstrekning 4: Bymoen – Styggedalen (januar 2016)
- Oppdragsbrev fra Regjeringen om Ringeriksbanen og E16 (30.08.2015)
- Brev fra Regjeringen om delstrekning Bymoen – Styggedalen og E16 Skaret – Høgstet (28.04.2016)
- Kart over varslet planområde

Dokumentene er tilgjengelige på prosjektets og kommunenes hjemmesider.

1 Om planoppgaven

1.1 Føringer fra Samferdselsdepartementet

Samferdselsdepartementet har i brev av 30.8.2015 gitt Jernbaneverket og Statens vegvesen oppdraget å planlegge fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Skaret – Hønefoss. Premissene for den videre planleggingen er:

- Ringeriksbanen og E16 Skaret-Hønefoss gjennomføres som ett fellesprosjekt.
- Planprosessen gjennomføres som statlig reguleringsplan.
- Planprosessen starter rett på reguleringsplan. Det utarbeides ikke kommunedelplan.
- Åsa-alternativet for jernbanetrasé legges bort. Videre planlegging tar utgangspunkt i korridor over Kroksund.
- Transportetatens traséforslag legges til grunn for reguleringsplanarbeidet.

Ytterligere føringer for prosjektet ble gitt av Samferdselsdepartementet i brev av 28.4.2016:

- I samråd med Kommunal- og moderniseringsdepartementet er det besluttet at alternativet Helgelandsmolinja skal legges til grunn for den videre planleggingen.
- Det skal legges vekt på å finne relevante og avbøtende kompenserende tiltak, med særlig vekt på naturmangfold, flomsikring og jordvern/jordbruk. Som del av dette bør lang bru over Mælingen ved Helgelandsmoen utredes.
- Det må utarbeides planer for å håndtere de risikoer som er identifisert.
- Ambisjonen er byggestart i 2019 og ferdigstilling i 2024.
- E16 på strekningen fra Skaret til Høgstet planlegges og gjennomføres som et eget vegprosjekt lagt under Statens vegvesen.

Bakgrunnen for disse beslutningene har blant annet vært at Fylkesmannen i Buskerud i 2013 ga innsigelse til kommunedelplanforslag for E16 Skaret-Hønefoss, og anbefalte at det blir utarbeidet statlig reguleringsplan med felles trasé for ny E16 og Ringeriksbanen. I vedtak i Hole kommune 23.3.2015, i forbindelse med høring av silingsrapport om Ringeriksbanen og E16, støttes Jernbaneverket og Statens vegvesen sitt forslag om å gå bort fra banealternativet om Åsa, og Hole kommune støtter forslag om at videre planlegging skjer ved statlig reguleringsplan med konsekvensvurdering. Kommunen vil delta aktivt i planprosessen. Rådet for Ringeriksregionen, som er et regionsamarbeid mellom kommunene Hole, Jevnaker og Ringerike, har også ved to anledninger i 2015 anbefalt statlig reguleringsplan for fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16.

1.2 Formål med planarbeidet

Ringeriksbanen vil utvide pendlerområdet rundt Oslo ved å knytte Ringeriksregionen med Hønefoss nærmere sammen med Oslo og dermed avdempe presset i sentrale strøk. Banestrekningen er på ca. 40 km, og vil inngå i det fremtidige InterCity-tilbudet. Reisetid fra Oslo reduseres med 50 minutter fra dagens 1 time og 30 minutter til en reisetid på ca. 40 minutter når prosjektet er ferdigstilt. Dette

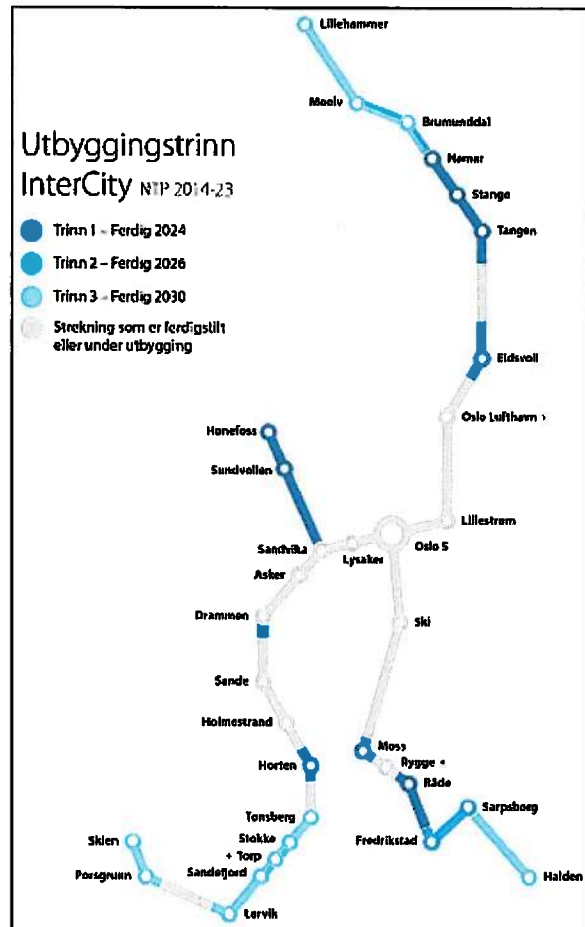
vil også gi et mer attraktivt tilbud på de lange reisene, da kjøretiden på Bergensbanen forkortes tilsvarende.

Samfunns mål er følgende:

- Utvide pendlerområdet rundt Oslo ved å knytte Ringerike nærmere Oslo.
- Direkte baneforbindelse Ringerike – Oslo skal bidra til å gjøre toget mer attraktivt enn bilbruk.
- Avkortning av Bergensbanen skal gjøre tog til en mer attraktiv reiseform for de lange strekninger mellom Østlandet og Vestlandet.

Effektmål omfatter frekvens og reisetid og er som følger:

- Økt tilbud på Ringeriksbanen: økt frekvens på lokaltog til Hønefoss og på regiontog til Bergen.
- Redusert reisetid på strekningen Sandvika – Hønefoss. Total reisetid anslått til å være 20 minutter.
- Redusert reisetid for Bergen – Oslo. 05:35 reisetid på bakgrunn av de forkortelsene som Ringeriksbanen bidrar til.

Figur 1-1 Utbyggingstrinn for InterCity-tog i NTP 2014-23. Ringeriksbanen tilhører trinn 1 som planlegges ferdig i 2024.

Vegstrekningen E16 fra Høgstet til Hønefoss er ca. 15 km. Ny veg på denne strekningen er en del av den samlede utbedringen av E16 fra Sandvika til Hønefoss, som også inkluderer prosjektene E16 Sandvika – Wøyen (under bygging), E16 Wøyen – Bjørum (åpnet i 2009), E16 Bjørum – Skaret (reguleringsplan vedtatt i 2013) og E16 Skaret – Høgstet (kommunedelplan vedtatt i juni 2016, reguleringsplanlegging pågår). E16 Sandvika – Hønefoss er en del av en nasjonal transportkorridor mellom Østlandet og Vestlandet uavhengig av om man videre vestover fra Hønefoss kjører rv. 7, rv. 7/rv. 52 eller E16.

Samfunnsmålene for ny E16 er:

- Bedre fremkommelighet og reduserte reisekostnader: et robust vegnett med tilstrekkelig kapasitet og forutsigbar reisetid vil redusere avstandskostnadene og bedre grunnlaget for næringsliv og bosetting både i Ringeriksregionen og med hensyn til den nasjonale transportkorridoren mellom Østlandet og Vestlandet.
- Bedre trafiksikkerhet: en firefeltsveg med høy sikkerhetsstandard vil bidra til å redusere antall drepte og hardt skadde i transportsektoren i tråd med nullvisjonen.

Effektmål for ny E16:

- Større forutsigbarhet for de reisende fordi en firefeltsveg gir et mer robust vegnett med færre stenginger og mindre kø pga økt kapasitet.
- Redusert kjøretid fordi fartsgrensen økes i forhold til dagens veg.
- Færre ulykker som følge av at ny veg har høyere sikkerhetsstandard enn dagens veg.

1.3 Nærmere om reguleringsplanen

Dobbeltspor på strekningen Sandvika-Hønefoss og firefeltsveg på strekningen E16 Høgkastet–Hønefoss planlegges med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl). Det skal utarbeides en felles reguleringsplan for veg- og jernbanetiltaket. Planarbeidet berører Bærum kommune i Akershus fylke og Hole og Ringerike kommuner i Buskerud fylke. Området for varslet planoppstart er vist i kap 4.7 og ieget kartvedlegg.

Jernbaneverket er tiltakshaver og leder Fellesprosjektet på vegne av Statens vegvesen og Jernbaneverket.

Kriterier for bruk av statlig reguleringsplan

Ifølge plan- og bygningsloven kan staten utarbeide statlig reguleringsplan og arealdel av kommuneplan når viktige statlige eller regionale utbyggings-, anleggs- eller vernetiltak gjør det nødvendig, eller når andre samfunnsmessige hensyn tilsier det (§ 6–4).

Statlig arealplan kan benyttes i situasjoner hvor problemstillinger og planavklaring går ut over den enkelte kommune og hvor statlige interesser er fremtredende. Det forventes at aktuelle kommuner i nødvendig grad bistår departementet i arbeidet, for eksempel i forbindelse med høring og utlegging til offentlig ettersyn og tiltak for å sikre god medvirkning. For å identifisere prosjekter som kan være aktuelle for bruk av statlig plan, har Kommunal- og moderniseringsdepartementet i samarbeid med Samferdselsdepartementet utarbeidet følgende kriterier:

- Det er viktig med rask gjennomføring av planprosessen
- Det er større prosjekt som berører to eller flere kommuner, og der det er stor uenighet mellom kommunene i valg av løsning
- Det er store konflikter mellom lokale, regionale og nasjonale interesser
- Det er et ønske fra lokale myndigheter at planen behandles som statlig arealplan
- Når det er store konflikter mellom statlige myndigheter

Statlig reguleringsplan for Ringeriksbanen og E16 Høgkastet–Hønefoss

Prosjektet berører to fylker og tre kommuner, og regjeringen har bestemt at planarbeidet skjer i henhold til plan- og bygningslovens § 6-4, statlig arealplan. Det vil si at Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) trer inn i kommunestyrenes rolle som planmyndighet.

Departementet forestår derved:

- Beslutning om kunngjøring av planoppstart og høring av forslag til planprogram
- Fastsetting av planprogram
- Beslutning om høring og offentlig ettersyn av forslag til reguleringsplan med konsekvensutredning

2.3 Regionale strategier

Osloregionen, samordnet areal- og transportstrategi

Samarbeidsalliansen Osloregionen består (2016) av 78 kommuner og 5 fylkeskommuner i hovedstadsområdet. Vestregionen, inkludert Ringeriksregionen, er del av Osloregionen. Strategien er opprinnelig fra 2008, men bl.a. pga. flere medlemmer / utvidet geografi og endrede rammebetingelser, vedtok styret i mai 2016 en revidert strategi:

- Som svar på nasjonale og regionale ambisjoner om et grønt skifte i areal- og transportpolitikken, er det tatt inn et nytt delmål om klima.
- Mer vekt på byutvikling og samferdselstiltak som er nødvendig for å bygge opp under utvikling av tette og miljøvennlige byer og tettsteder.
- Mer vekt på byenes rolle i utvikling av et konkurransedyktig næringsliv i regionen.
- Mer vekt på at skinnegående infrastruktur kan bidra til regionforstørring, og at regionen må bygge tett opp rundt den infrastrukturen som bygges ut.

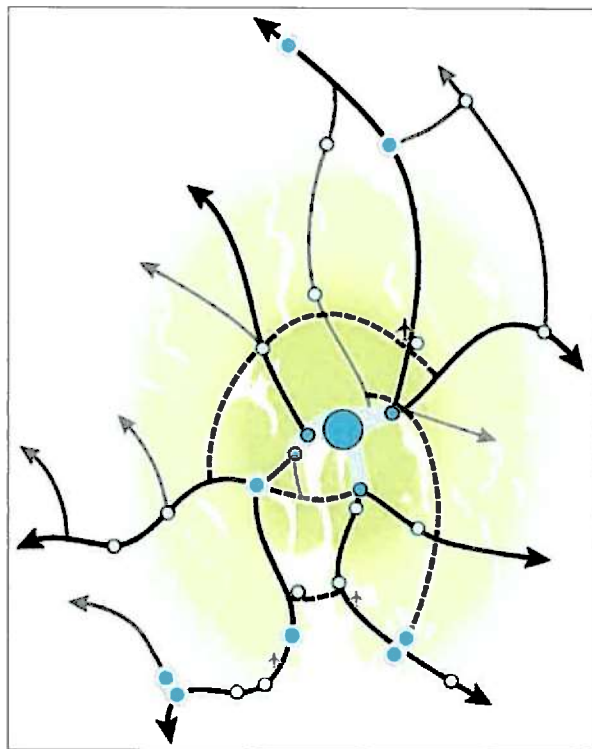
Strategidokumentet bygger på regionale planer vedtatt eller påbegynt etter 2008, og er samordnet bl.a. med Østlandspakken (se under). Perspektiv for strategien er frem mot 2040.

Østlandssamarbeidet, revidert

Østlandspakke

Østlandssamarbeidet består av åtte fylkeskommuner, og Østlandspakken er et innspill til arbeidet med Nasjonal transportplan. Østlandspakken ble første gang utarbeidet i 1999, og i 2015 ble en revidert Østlandspakke levert som innspill til NTP. Hovedpunktene i revidert Østlandspakke:

- Utvikling av jernbanen
- Mer effektiv og miljøvennlig godstransport
- Fortsatt utbygging av hovedvegene
- Kollektivtrafikken må styrkes vesentlig
- Klimahensyn må ivaretas i samferdselspolitikken

Figur 2-2 Viktige transportkorridorer. Illustrasjon fra rapporten om Osloregionen.

Kommunedelplan for kulturminner for Hole kommune

Planen er under utarbeidelse, og det er laget et utkast til fagrapport for arkeologiske kulturminner der særlig verdifulle arkeologiske kulturmiljøer er kartlagt (2010).

Kommunedelplan for E16 Nymoen-Eggemoen

E16 Nymoen–Eggemoen er en strekning på ca. syv kilometer mellom Hønefoss og Jevnaker. Etter utbygging vil strekningen bli inntil tre kilometer kortere. En ny forbindelse vil inngå som en del av ringveg rundt Hønefoss og en «ring 4» utenom Oslo. Når vegen er bygget antas det bl.a. at Hønefoss sentrum avlastes for gjennomgangstrafikk. Med en slik ny forbindelse vil det bli en bedre forbindelse øst-vest på E16 og Rv 7/35. Strekningen er planlagt som en tofeltsveg med midtdeler. Forslag til planprogram for kommunedelplan var på høring i 2016.

2.6 Øvrige planer, strategier og utredninger**Reguleringsplan for E16 Bjørum–Skaret**

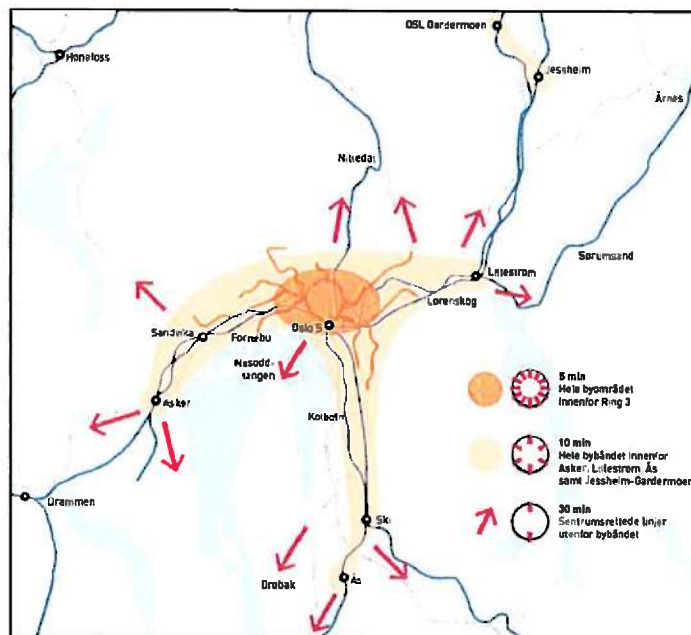
Reguleringsplanen ble vedtatt i kommunestyrene i Bærum og Hole i juni 2013. Den ca. 8,5 km lange strekningen fra Bjørum til Skaret planlegges bygget som en firefelts motorveg. Det er to tunneler på henholdsvis 0,8 km (Bjørum–Rustan) og 3,4 km (under Sollihøgda), og tre nye planskilte kryss. Prosjektet ligger inne i Nasjonal transportplan (NTP) i perioden 2014–23. Samordning med Ringeriksbanen (kryssing av trasé) er viktig.

KVU Oslo-navet

KVU Oslo-navet - konseptvalgutredning for økt transportkapasitet inn mot og gjennom Oslo - ble ferdigstilt sent 2015 og var på høring i 2016. Utredningen er nå til ekstern kvalitetssikring og skal videre samordnes med behandlingen av NTP i Stortinget 1. halvår 2017.

Hovedoppgaven har vært å utvikle et konsept med et attraktivt tilbud og nok kapasitet til å håndtere trafikkveksten i kollektivtrafikken.

Sandvika prioriteres for utvikling som regionalt knutepunkt. KVU anbefaler ombygging av Sandvika stasjon til seks spor, samt plattformforlengelser. Det er anbefalt bygging av Ringeriksbanen, med regiontog til Hønefoss (30-minutters-frekvens) og raskere fjerntog Oslo–Bergen.

Figur 2-6 KVU Oslo-navet, anbefalt frekvenskonsept for kollektivtrafikken.

KVU Hønefoss

Konseptvalgutredning for transportsystemet i Hønefossområdet (KVU Hønefoss) ble ferdigstilt i 2015. Utredningen er utarbeidet av Statens vegvesen og omfatter mulige strategier for utvikling av infrastruktur i Hønefoss by og det nære omland frem mot 2040. I prosjektgruppen har også Ringerike kommune, Hole kommune, Jevnaker kommune, Buskerud fylkeskommune og Jernbaneverket vært deltakere. Konseptvalgutredningen er pr dato ikke vedtatt.

KVU Hønefoss anbefaler miljøkonseptet. Det innebærer satsing på kollektivtransport, sykling og gåing, redusert bilbruk i sentrum og tiltak som binder nord- og sørsiden av byen bedre sammen. Konseptet gir rom for å tilpasse seg en kraftig befolkningsvekst som eventuelt måtte komme dersom Ringeriksbanen blir realisert. Det betyr at fremtidige muligheter holdes åpne for å iverksette andre større infrastruktureltiltak som kan gjøre Hønefoss bedre rustet til å håndtere en vesentlig endret trafikal situasjon. Dette forutsetter at Ringerike kommune gjennomfører en arealpolitikk som innebærer fortetting langs kollektivakser og i sentrumsområdene.

Fremtidsbilder for Hønefoss, parallelloppdrag

Ringeriksbanen reduserer reisetiden mellom Hønefoss og Oslo til ca. en halv time. Dette gjør at Hønefoss blir en mer integrert del av Osloregionens bo- og arbeidsmarked og får tilgang på Oslos handels- og kulturtilbud. For å belyse Ringeriksbanens konsekvenser for byen gjennomførte Ringerike kommune i 2016 et parallelloppdrag med 3 inviterte arkitektgrupper. Evalueringskomiteen har, på bakgrunn av en vurdering av de tre forslagene samt diskusjoner underveis, kommet frem til anbefalinger til kommunen, bl.a.:

- Knytt jernbanestasjonen best mulig til sentrum og sikre god tilgjengelighet
- Sats på sykkelbyen Hønefoss
- Prioriter bussene og avlast sentrum for biltrafikk

Parallelloppdraget planlegges fulgt opp av en kommunal områdereguleringsplan.

Figur 2-7 Illustrasjoner fra parallelloppdraget «Fremtidsbilder for Hønefoss».

Vannforsyning til Oslo fra Holsfjorden

Holsfjorden er drikkevannskilde for Asker og Bærum. Også Oslo kommune vurderer vannforsyning herfra. Dette krever overføringstunnel til Maridalen (Oset renseanlegg). Det planlegges nytt trinn i renseanlegget samt nye vannledninger.

3 Premisser for planlegging av bane og veg

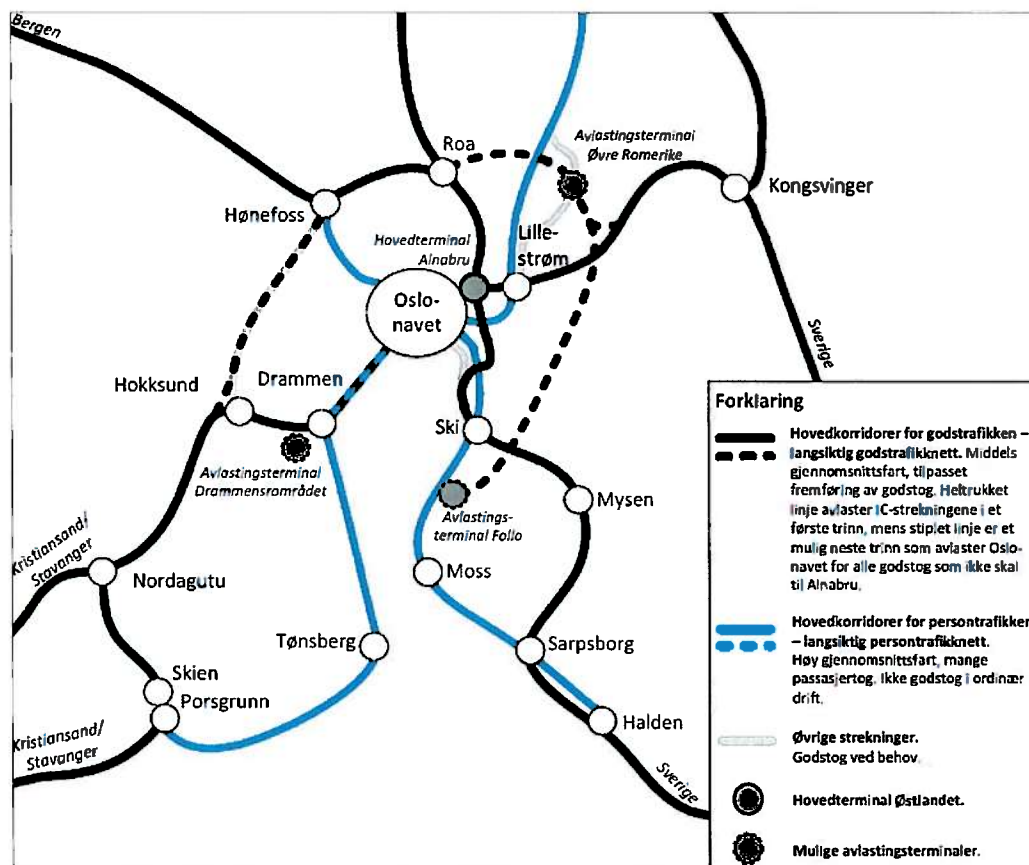
3.1 Overordnede føringer fra Jernbaneverket

Teknisk designbasis for InterCity

Teknisk designbasis er fastsatt av Jernbaneverket i 2015, og er et retningsgivende dokument som gir føringer for foretrukne teknologiske valg for infrastrukturen på InterCity-strekningene.

Jernbanestrategi for godstransport

Som delutredning av NTP 2018-2029 er det laget jernbanestrategi for gods. Godstransport på jernbane spiller en viktig rolle for å gjøre den nasjonale godstransporten mer effektiv, pålitelig, sikker og miljøvennlig. Som det fremgår av fremtidig nettverk på figur under, er det ikke planlagt med godstog i ordinær drift på den fremtidige Ringeriksbanen, bare i avvikssituasjon. Gods Oslo-Bergen vil normalt gå via Roa.

Figur 3-1 Mulig fremtidig nettverk for godstrafikken på jernbane på Østlandet. Vedlegg til transportetatens innspill til nasjonal transportplan 2018-2029.

Planveileder for byområder og knutepunkter

Som del av gjennomføringsplanen for utbyggingen av InterCity strekningene, har Jernbaneverket utarbeidet en veileder for knutepunktutvikling i byområder (august 2013). Et knutepunkt med en IC-stasjon er et attraktivt målpunkt, og kan kjennetegnes av høy arealutnyttelse, stor andel besøksintensive virksomheter, god fremkommelighet for fotgjengere, syklistar og kollektivtrafikk og

enkle og effektive bytter mellom ulike reisemidler. Stasjonene i IC-området er ulike, og har følgelig ulike forutsetninger for å utvikles til knutepunkter.

Jernbaneverkets overordnede parkeringsstrategi

Jernbaneverkets overordnede parkeringsstrategi er å øke mobiliteten og gi flere muligheten til å reise kollektivt, og bidra til å redusere trafikkbelastningen spesielt i byområder. For å nå målsettingen må en ha en plan om å utvikle tilstrekkelig kapasitet i tilknytning til holdeplasser, stasjoner og knutepunkt tilpasset kundens behov.

Strategien gir bl.a. anbefalinger om tilrettelegging for av- og påstigning, korttidsparkering, sykkelparkering, HC- parkering og pendlerparkering (p-hus eller flateparkering), eventuelt noe parkering på kommersielt grunnlag. Strategien følges opp strekningsvis.

3.2 Jernbaneverkets krav til banestandard

Hastighet og kurveradius

Som del av InterCity-strekningene planlegges Ringeriksbanen med dobbeltspor og hastighet inntil 250 km/t. I henhold til teknisk designbasis for InterCity er normalkravet til minste horisontale kurveradius ved 250 km/t 3400 m, mens minstekravet er 2900 m. For hastighet 200 km/t er normalkravet 2000 m og minstekravet 1800 m.

Stigning og fall

For Ringeriksbanen skal krav til persontrafikkbane med gods i avvik legges til grunn. Ringeriksbanen planlegges ikke for godstransport i ordinær rute. For persontrafikkbane med gods i avvik tillates stigning/fall på 20 ‰, dvs. 20 m/km, og dette legges til grunn for strekningen.

Terrengtilpassing

Det skal tilstrebes å sikre en god terrengtilpassing og et helhetlig estetisk uttrykk langs hele jernbanestrekningen.

Stasjoner og plattformlengder

Togtilbudet mellom Hønefoss og Sandvika skal ha de samme konseptuelle egenskaper som øvrige IC-strekninger. Dette innebærer at tilbudet skal være et ekspresstilbud med et fåtall stasjoner. For Ringeriksbanen er det lagt inn et stopp i Hole kommune på Sundvollen, i tillegg til dagens stasjoner i Sandvika og på Hønefoss. Planarbeidet skal avklare om det skal tilrettelegges for Tolpinrud stasjon i Ringerike kommune.

På strekningen Sandvika–Sundvollen er det ikke forutsatt at Ringeriksbanen skal ha stasjon. I Bærums kommuneplan er det foreslått et større utbyggingsområde ved Avtjerna (etter 2030). Stasjon på Ringeriksbanen inngår ikke som del av tiltaket. Om banen vil komme opp i dagen ved Rustan avhenger av en rekke forhold, og vil bli avklart i reguleringsplanarbeidet.

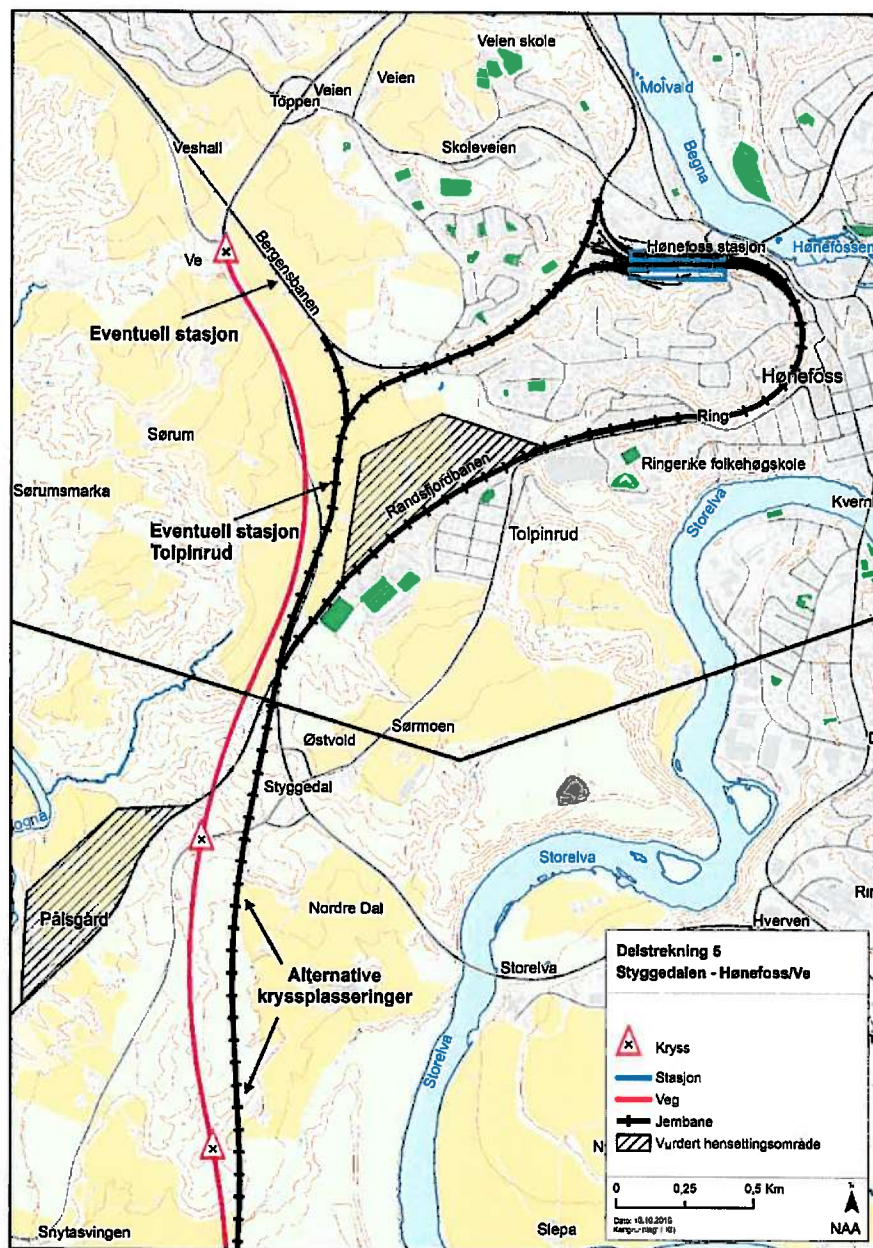
For stasjoner og plattformlengder legges krav til plattformlengder for nærtrafikk på Østlandsområdet (250 m), og for fjernttrafikk (350 m) til grunn. Det skal være plattform på begge sider av dobbeltsporet.

IC-togene skal snu på Hønefoss, og høy frekvens og behov for innfasing i øvrig ruteopplegg gjør at det blir ekstra behov for spor til plattform, hensetting (parkering av tog på egne spor) og ventespor

4.5 Styggedalen–Hønefoss / Ve

Delstrekningen i dag

Strekningen omfatter i hovedsak landbruks- og grøntområder vest for bebyggelsen i Hønefoss, samt dagens jernbanetrase gjennom Hønefoss by. I Hønefoss er det til dels tett bebyggd langs jernbanetraseen. Områdene vest for byområdet, hvor det skal planlegges både for veg og bane på Tolpinrud, og veg nordover mot krysset på Ve, er i hovedsak dyrket. Mot vest grenser de dyrkede områdene til ravinelandskap, mens det i øst er grøntområder inn mot tettbebyggelsen.

Figur 4-8 Strekningen fra Styggedalen til Hønefoss / Ve.

Tiltaket

Veg og bane

Veg og bane skiller lag på denne strekningen hvor Ringeriksbanen skal gå i samme trasé som dagens jernbane men i tillegg også krysse over jordene og ravinelandskapet ved Tolpinrud. Endelig sporplan med antall spor og tekniske anlegg blir avklart som del av planarbeidet. Det kan bli aktuelt med utvidelse av jernbanetraseen nordvest for stasjonen i «Storskjæringa» i Bergensbanen og eventuelt et nytt spor i Randsfjordbanen inn mot Hønefoss stasjon.

Traseen for ny E16 går vest for Hønefoss, og inkluderer nytt kryss på Ve. E16-traseen optimaliseres og tilpasses jernbaneløsninger og mulige hensettingsområder på Tolpinrud eller Pålsgård.

E16 og tilknytning til Hønefoss

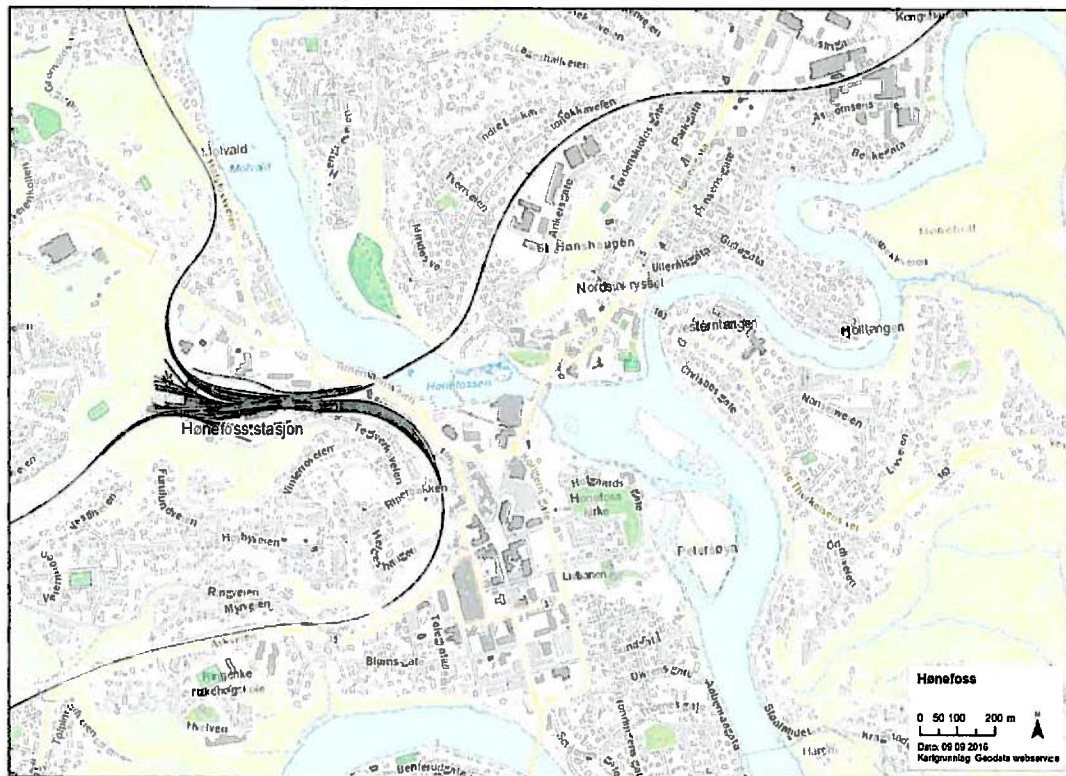
Tilknytning mellom E16 og Hønefoss betjenes via kryss på Ve og i Styggedalen. Kryss i Styggedalen vurderes opp mot alternativt kryss på Prestemoen.

Hønefoss stasjon

Dagens Hønefoss stasjon opprettholdes på sin nåværende lokalitet. Topografi og dagens linjeføring gir begrensninger for jernbanetekniske løsninger på og ved stasjonen, men alle dagens forbindelser skal opprettholdes, og tilstrekkelig kapasitet til å betjene togtilbudet på langt sikt skal sikres.

Figur 4-9 Hønefoss stasjon med omgivelser, sett mot vest.

Figur 4-10 Bykart for Hønefoss.

Ulike stasjonsfunksjoner skal vurderes, deriblant i hvilken grad det skal tilrettelegges for bilparkering eller sykkelparkering. Busslinjer og busstilknytning til og fra stasjonen skal belyses.

Byutvikling i Hønefoss – tilknytning til stasjonen

Tilknytning mellom Hønefoss stasjon, sentrum og annet kollektivtilbud blir en viktig del av planarbeidet. Det er gjennomført et parallelloppdrag i regi av kommunen og NAL, der fremtidsbilder for Hønefoss er blitt utviklet. Momenter fra dette prosjektet kan inngå i det videre planarbeidet for regulering av det som er nødvendig for banestrekning og stasjon.

Eventuell stasjon på Tolpinrud

I silingsrapporten ble det foreslått en stasjon på Tolpinrud i tillegg til Hønefoss for å betjene tog på Bergensbanen mer effektivt. Endelig valg av løsning for hele Hønefoss-området må avklares i planarbeidet og være basert på en avveining mellom arealhensyn, jernbanetekniske krav, trafikale løsninger, effektivitet og kostnad.

Driftsbase

Dagens driftsbasis for jernbanen er lokalisert inne på stasjonsområdet på Hønefoss stasjon. Det legges opp til at den fortsatt skal være plassert der. Hønefoss vil være knutepunkt for til sammen fem baner etter at Ringeriksbanen er bygget; Roa-linjen fra øst, spor fra Hensmoen fra nord/øst, Bergensbanen fra nord, Randsfjordbanen fra sør, samt Ringeriksbanen. Driftsbasis på Hønefoss gir kort responstid og reduserer behovet for servicespor. Det skal være mulig å kjøre godstog direkte på alle fem grenbaner. Det skal også sikres muligheter for en forlengelse av IC-tog til Jevnaker.

Hensetting

Det er plass til noe hensetting (parkering) av togsett på Hønefoss stasjon, men dette er langt fra tilstrekkelig til å møte behovet som er avklart gjennom prosjektet «Hensetting Østlandet» mot 2023/2027, 2040 og 2040+. For Hønefoss angir utredningen at det skal planlegges for et anlegg på 16 hensettingsplasser tilpasset 110 m lange togsett. Dette inkluderer 20 prosent reservekapasitet (10 prosent materiellreserve og 10 prosent reserve med hensyn til robusthet for togdrift). Minimum sporlengde for doble togsett legges til grunn, i tillegg vurderes mulighet og konsekvens for triple togsett. Plassene må være etablert innen åpningen av Ringeriksbanen. Dette ivaretar halvtimesfrekvens på pendelen Moss – Hønefoss, og noe reserve tilgjengelig for videre vekst mot 2040. Under forutsetning av at fjerntog hensettes her, og ved en økning av togtilbudet til 15 min frekvens (antatt etter 2040) vil det være ytterligere hensettingsbehov.

Det foreligger to aktuelle alternativer for hensetting: Tolpinrud ved Hønefoss og Pålsgård ca. 4 kilometer langs dagens bane sørover (på delstrekning 4). Vurdering av egnethet og konsekvenser ved de to lokalitetene skal avklares som del av planarbeidet. Hensettingen har behov for et område på ca. 50 daa pluss areal knyttet til arrondering av området.

4.6 Områder for anleggsgjennomføring

Rigg- og anleggsområder, midlertidige anleggsveger

Utbyggingen vil kreve betydelige arealer langs veg- og jernbanelinjene, særlig ved konstruksjonene, og ellers til flere driftsfunksjoner som verksted, lager, kontor, mannskapsrigg osv. Det vil også være behov for midlertidige anleggsveger, bl.a. i kryssområdene. Dette vil bli avklart i reguleringsplanen.

Massehåndtering og masselagring

Prosjektet vil få et betydelig massoverskudd. Som del av utredningsfasen er arbeidet med å se på aktuelle deponeringssteder startet opp i samarbeid med kommunene.

Miljøvennlig og samfunnsnyttig håndtering av overskuddsmasser er en sentral problemstilling i prosjektet, både når det gjelder gjenbruk og transport av masser. Hovedvekten av masser genereres i jernbanetunnelprosjektet mellom Jong og Sundvollen, og massehåndtering blir en sentral del av arbeidet på strekningen.

Massehåndteringen vil bli vurdert samlet for hele prosjektet, eventuelt inkludert utbygging av E16 Skaret - Høgkastet. Det kan bli behov for å benytte massene på tvers i prosjektet mellom de ulike strekningene, men som nevnt i kap. 4.2 blir det trolig behov for å deponere overskuddsmasser også utenfor planområdet. For å få oversikt over behovet for deponiområder vil omfanget og kvaliteten på masser, kartlegging, og muligheter for gjenbruk vurderes. Bærum, Hole og Ringerike kommune har igangsatt et arbeid mot interessenter og grunneiere for å finne aktuelle deponisteder. I denne prosessen må eventuelle arealbrukskonflikter identifiseres samt at behovet for separate planprosesser må klarlegges og igangsettes for deponiområdene.

Arbeidet med deponering av masser er også avhengig av tunnelkonsept, dvs. hvordan bygging av tunnelene skal gjøres. Masser fra driving av tunneler med tunnelboremaskin (TBM) er vesentlig forskjellig fra masser fra konvensjonell tunneldrift. Konsept for driving av jernbanetunnel skal etter planen avklares i mars 2017, og gjennom planarbeidet skal det derfor utredes løsninger for massedeponering for begge alternative konsept for tunneldriving; konvensjonell tunneldriving og TBM.

5.6 Lokal og regional utvikling

5.6.1 Regionale virkninger tas ikke opp på nytt

En av hovedbegrunnelsene for Ringeriksbanen og ny E16 ligger i de regionale virkninger for arbeidsmarked, sysselsetting og bidrag til avlastning av veksten i sentrale deler av Oslo-området. Disse forholdene er behandlet i analyser på regionalt nivå i forrige utredningsfase, og ligger som eget vedlegg til silingsrapporten som er kvalitetssikret og analysert gjennom uavhengig analyse i *Ringeriksbanen: Supplerende analyse av beslutningsgrunnlag*, rapport til Finansdepartementet og Samferdselsdepartementet fra juni 2015.

Med hensyn til regionale effekter gir ikke reguleringsplanen ny informasjon av betydning. Resultater fra tidligere utredninger vil derfor bli oppsummert i planbeskrivelsen og ikke utredet på nytt.

5.6.2 Lokal utvikling

Etablering av kryss langs ny E16 og stasjoner for ny bane, kan få stor betydning for lokal samfunnsutvikling i nærområdene i form av endret tilgjengelighet og attraktivitet med betydning for potensiell arealutvikling og utbyggingsmønster. Den største effekten for lokal utvikling vil komme med ny jernbanestasjon ved Sundvollen og for Hønefoss by, som får et radikalt forbedret kollektivtilbud inn mot Oslo. Arealene ved nye vegkryss kan også bli mer attraktive for etableringer med press på endret arealbruk.

I samarbeid med kommunene ble konsekvenser for lokal utvikling utredet på overordnet nivå i grunnlagsarbeidet for silingsrapporten. Dette materialet skal kvalitetssikres og om nødvendig suppleres med ny og mer detaljert informasjon for hvordan eksisterende og planlagt utvikling vil kunne påvirkes av tiltaket. Konsekvenser for bolig- og næringsarealer skal vurderes og beskrives. Omfang av arealbeslag for byggeområdene, endret tilgjengelighet og støybelastning til disse skal vurderes og beskrives.

For Sundvollen skal det gjennomføres ett parallelloppdrag med tre arkitektgrupper, for å få et bredt grunnlag for vurdering av potensial og muligheter for tettstedsutvikling etter at stasjon for Ringeriksbanen er etablert. Parallelloppdraget vil ha fokus på fortetting i stasjonsområdet, utvikling av knutepunkt, fremtidig sentrumsutvikling og tilgjengelighet for passasjerer (gange, sykkel, buss og bil). Parallelloppdraget vil gjennomføres som en egen analyse i samarbeid mellom Hole kommune og Jernbaneverket.

Som del av reguleringsplanarbeidet skal det utredes løsninger for at Sundvollen stasjon skal bli et best mulig knutepunkt. I arbeidet inngår vurdering av kapasitets- og arealbehov for ulike funksjoner for stasjonsområdet, herunder sykkel- og bilparkering og buss-stopp. Områder for å ivareta funksjoner som naturlig inngår i stasjonsområdet skal reguleres som en del av planarbeidet. Det forutsettes at Hole kommune tar ansvar for videre planlegging, inkludert regulering av arealer som tilrettelegger for tettstedsutvikling i områdene rundt ny stasjon på Sundvollen.

På Hønefoss ble det gjennomført et parallelloppdrag med tre arkitektgrupper i 2016. Ringerike kommune har i tillegg utført analyser med mulighetsstudier for Hønefoss stasjon og byutvikling for Hønefoss. (Mulighetsstudie for Hønefoss stasjon, 2014 og Handels- og byutviklingsanalyse i 2012).

Basert på foreliggende analyser skal det gjøres en utredning av potensiell byutvikling nær stasjonen, som vil være Jernbaneverkets innspill til fremtidig byutvikling rundt en ny stasjon i Hønefoss. Mulige løsninger for at Hønefoss stasjon skal bli et best mulig knutepunkt og byttepunkt med hensyn til logistikk, effektivitet og bykontekst skal utredes. Stasjonen og nødvendige tilhørende områder til funksjoner som naturlig inngår i kollektivknutepunktet skal reguleres som en del av planarbeidet. Det forutsettes at Ringerike kommune forestår videre planlegging av tilgrensende arealer til stasjonen, inkludert regulering av arealer som tilrettelegger for byutvikling i Hønefoss som bygger opp under Hønefoss stasjon.

I planarbeidet inngår vurdering av kapasitets- og arealbehov for ulike funksjoner for knutepunktet, herunder sykkel- og bilparkering og buss-stopp. Videre inngår vurdering av tilgjengelighet til stasjonen for alle transportformer (gange, sykkel, buss og bil) og overgangsmuligheter mellom buss og tog.

Jernbane og ny E16 vil flere steder krysse kommunale veger. Konsekvenser for fysisk berørte lokalveger utredes og avbøtende tiltak beskrives. Det samme gjelder for gang- og sykkelveger som blir fysisk berørt av ny bane eller veg. Endelig kryssplassering for nye E16 inklusive krysstyper skal avklares som del av planarbeidet (ref. beskrivelse under den enkelte strekning i kapittel 4). Konsekvenser av valgte løsninger vurderes og beskrives som del av utredningen om lokal utvikling. Dette innebærer en analyse av planlagt og eksisterende arealbruk ved kryssområdene og potensielle areal- og miljøkonsekvenser dersom det blir etablert nye virksomheter eller funksjoner i tilknytning til kryssområdene.

Tabell 5-9. Utredningsprogram for lokal utvikling

Lokal utvikling	
Utredningsbehov	- Arealbehov for trafikalt knutepunkt på Sundvollen - Arealbehov for trafikalt knutepunkt på Hønefoss stasjon - Potensiell arealbeslag og konsekvenser ved eventuell arealutvikling ved nye vegkryss
Metode	- Funksjonell analyse av stasjonsområdene, koblinger og tilgjengelighet til stasjonene - Potensielt arealbeslag og potensielle virkninger etter V712
Grunnlagsmateriale	- Kommunale arealplaner og arealstrategier - Mulighetsstudie (paralleloppdraget) Sundvollen - Mulighetsstudie Hønefoss - Innspill fra øvrige tema i konsekvensutredningene.
Sentrale kontakter	- Fylkeskommunen i Buskerud, mulig kollektivbetjening og mating til stasjonene - Kommunene - Jernbaneverket - Statens vegvesen

7 Medvirkning og informasjon

Plan- og bygningsloven har generelle bestemmelser om medvirkning i planprosessen (§ 5-1) og spesielle bestemmelser om medvirkning og prosess i reguleringsplanarbeid (§ 12-8 m. fl.). Disse kravene gjelder også i en prosess med statlig reguleringsplan. Hensikten med medvirkningen er å sørge for dialog og informasjonsutveksling mellom tiltakshaverne Jernbaneverket og Statens vegvesen og aktuelle berørte parter, uavhengig av om det er offentlige myndigheter eller berørte privatpersoner.

Forslag til planprogram skal legges ut til offentlig ettersyn med en høringsperiode på minimum seks uker. Det vil bli arrangert åpne høringsmøter i denne perioden. Høring av planprogrammet har to hensikter:

- Å gi mulighet til å påvirke hvilke momenter som er viktige og som bør utredes i planarbeidet, samt innspill til opplegg for medvirkning.
- Å gi mulighet for å komme med konkrete innspill til videre planprosess (lokale forhold som planleggerne bør kjenne til, innspill til konkrete tiltak osv).

Planprogrammet kan bli endret som følge av merknader som kommer i høringen og gjennom det offentlige ettersynet. Etter høring og offentlig ettersyn, når innkomne merknader er behandlet og eventuelle endringer er gjort, fastsettes planprogrammet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

I prosessen med behandling av forslaget til planprogram, utarbeidelse av reguleringsplan og konsekvensutredning og høring og offentlig ettersyn av forslag til reguleringsplan med konsekvensutredning legges det opp til medvirkningsprosesser med kommunene, regionale myndigheter (planforum), lag og foreninger og berørte parter. Dette omfatter åpne informasjonsmøter, åpne kontordager, ideseminar, arbeidsmøter for spesifikke problemstillinger eller strekninger. Fortsatt samhandling med kommunene, fylkesmennene, Miljødirektoratet, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet og NVE om konfliktområder og mulige løsninger er viktig. Det planlegges at regionalt planforum (både Buskerud og Akershus) vil bli brukt aktivt gjennom hele planprosessen. Det er videre viktig å få til samhandling med lag og foreninger, slik at kunnskapsgrunnlaget for planutforming og konsekvensutredning blir best mulig. Tabellene under viser en oversikt over viktige aktører og planlagte medvirkningstiltak.

Tabell 7-1 Oversikt over viktige aktører

Aktør

Miljødirektoratet

NVE

Riksantikvaren

Landbruksdirektoratet

Fylkesmannen i Oslo og Akershus og i Buskerud

Akershus og Buskerud fylkeskommuner

Bærum, Hole og Ringerike kommuner

Kommunalt landbrukskontor for Hole og Ringerike

Regionale friluftsråd

Lokale lag og frivillige organisasjoner, spesielt innen idrett og friluftsliv

Lokale informanter med nøkkelinformasjon om naturmangfold samt kulturminner og kulturmiljø

Omfang og hyppighet for denne medvirkningen vil bli drøftet og avklart med kommunene og regionale myndigheter. Som et utgangspunkt foreslås:

- Samarbeid med kommunene Bærum, Hole og Ringerike: jevnlig møter.
- Samarbeid med fylkeskommunen, regional stat og direktorater (planforum): ved milepeler og ellers ved behov.
- Samarbeid med berørte grunneiere, organisasjoner mm: ved oppstart av plan- og utredningsprosessen og underveis ved behov. Åpne høringsmøter kommunevis og grendevis.

Berørte grunneiere er i en egen rettssituasjon i en reguleringsplanprosess. Jernbaneverket og Statens vegvesen ser det som positivt at flere berørte grunneiere i Hole og Ringerike har organisert seg i et grunneierlag. Dette åpner for effektiv informasjonsutveksling, f. eks. om muligheter for såkalt samferdselsjordskifte, mulige tilpasninger i anleggsfasen mht. atkomster, miljøtiltak m.m. Aktuelle grunneiere er fulgt opp direkte og blitt varslet i samband med kulturminneregistreringer og kartlegging av naturområder som kan bli berørt av økologisk kompensasjon.

Jevnaker kommune berøres ikke direkte av tiltaket, men ny bane og veg vil få konsekvenser for Jevnaker. Kommunen er involvert via Ringeriksrådet. Særskilte informasjonstiltak vil bli vurdert.

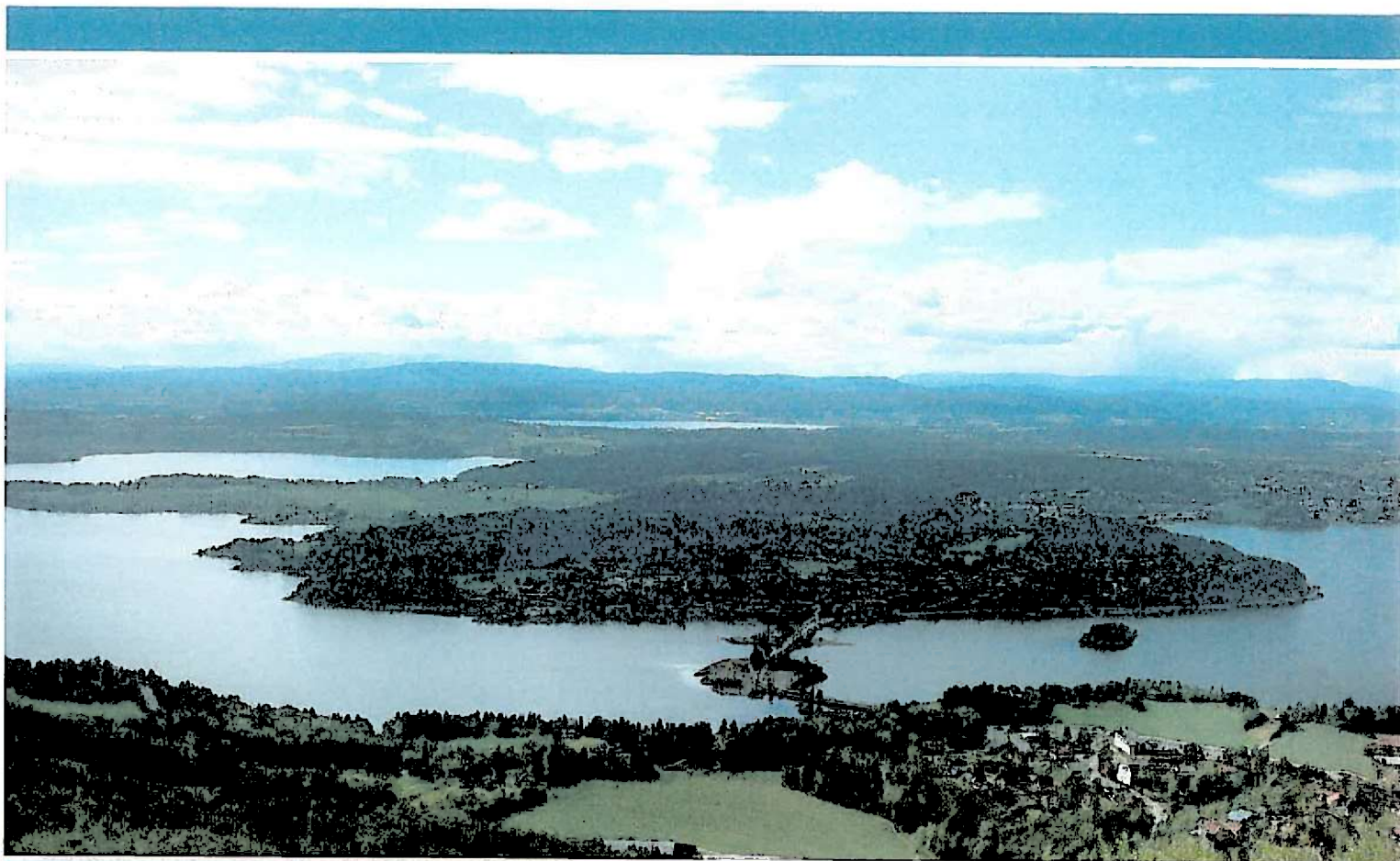
Allmenn informasjon skal være lett tilgjengelig. Rapporter og planer legges ut på jernbaneverkets hjemmesider på: www.jernbaneverket.no/Ringeriksbanen

Aktuelt informasjonsmaterieil kan også gjøres tilgjengelig på andre arenaer, som bibliotek, rådhus m.m. etter nærmere ønske fra kommunene. Oppstart og utlegging til offentlig ettersyn vil bli kunngjort i tråd med kravene i plan- og bygningsloven.

Tabell 7-2. Foreslått opplegg for informasjon og medvirkning i planprosessen

	Ved oppstart; arbeid med planprogram	Arbeid med reguleringsplan og KU	Under høring av planforslaget
Politikere lokalt	Orienteringssak i kommunestyret om prosess.	Orienteringssak for politikere ved viktige milepæler.	Orienteringssak for politikere ved utlegging av planforslag til offentlig ettersyn.
Regionale og statlige myndigheter	Arbeidsmøte ved utarbeidelse av planprogram. Møte i regionalt planforum/ tilsvarende ved høring av planprogram.	Fagmøter ved behov. Drøfting av utkast til plan i regionalt planforum/ tilsvarende.	Presentasjon av planforslaget i regionalt planforum/ tilsvarende.
Berørte parter	Åpne møter i forbindelse med høring av planprogram.	Temamøter ved behov.	Åpne møter / temamøter.

Allmennheten	Avholdt kommunevise åpne arbeidsmøter i forbindelse med utarbeidelse av planprogram (uke 34/2016). Åpne kommunevise møter under høring av planprogram, med åpen kontordag påfølgende dag.	Nyhetsbrev ved milepæler. Temamøter ved behov.	Nyhetsbrev. Åpne møter i hver av kommunene.
---------------------	--	---	--

Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Høgkastet–Hønefoss Statlig reguleringsplan med konsekvensutredning

PlanID NO201604

**Innkomne merknader til varsling av planoppstart og
forslag til planprogram
Merknader fra myndigheter**

14.02.2017

Bane NOR

Postboks 217
0103 OSLO

Vår dato: 13.01.2017
Deres dato: 08.11.2016

Vår referanse: 2017/417-7
Deres referanse: 201611133-1

Vår saksbehandler:
Hilde Reine, tlf. 32 80 86 61

Høringsuttalelse til varsel om planoppstart og høring av forslag til planprogram for Ringeriksbanen og E16 Høgkastet - Hønefoss

Viser til deres brev av 8. november 2016 med varsel om planoppstart og høring av forslag til planprogram for Ringeriksbanen og E16 Høgkastet – Hønefoss.

Fylkeskommunen har fått utsatt frist til å gi sin høringsuttalelse til fylkesutvalgets behandling av saken 11. januar 2017. Fylkeskommunen orienterte Bane NOR om fylkesutvalgets vedtak samme dag i påvente av godkjent protokoll fra møtet.

Vedlagt oversendes særutskrift av fylkesutvalgets saksfremlegg og vedtak.

Med vennlig hilsen

Hilde Reine
teamleder

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes uten signatur

Vedlegg:

- 1 Særutskrift Høringsuttalelse til varsel om planoppstart og høring av forslag til planprogram for Ringeriksbanen og E16 Høgkastet - Hønefoss

Kopi til:

FYLKESMANNEN I BUSKERUD	POSTBOKS 1604	3007	DRAMMEN
RINGERIKE KOMMUNE	Postboks 123 Sentrum	3502	HØNEFOSS
Hole kommune	Viksveien 30	3530	RØYSE
Akershus fylkeskommune	Postboks 1200 sentrum	0107	OSLO
Jevnaker kommune	Kirkegata 6	3520	JEVNAKER
Statens vegvesen Region sør	Postboks 723 Stoa	4808	ARENDAL

Vår saksbehandler Terje Ø. Lønseth, tlf. 32808706
Vår referanse 2016/5473-5

UTVALG	UTVALGSSAK	MØTEDATO
Fylkesutvalget	1/17	11.01.2017

Vedlegg

- 1 Forslag til planprogram statlig reguleringsplan med konsekvensutredning Ringeriksbanen og E16

Høring - Forslag til planprogram statlig reguleringsplan med konsekvensutredning Ringeriksbanen og E16

Jernbanelivet har varslet oppstart av statlig reguleringsplan med konsekvensutredning for detaljregulering for Ringeriksbanen og ny E16 på strekningen Høgkastet til Ve-krysset vest for Hønefoss. Forslag til planprogram er på høring. Kommunal- og moderniseringsdepartementet er statlig planmyndighet. Prosjektet har stor nasjonal og regional betydning. Ringeriksregionen knyttes tettere til hovedstadsregionen og rask og miljøvennlig transport til og fra Oslo gir regionen gode vekstmuligheter.

Forslag

1

Fylkesutvalget støtter opp om prosjektet og framdriftsplanen. Prosjektet er av stor nasjonal og regional betydning. Prosjektet legger til rette for styrking av Ringeriksregionen.

2

Fylkesutvalget mener utredningene i planarbeidet er godt dekkende, men ber om at de styrkes slik det redegjøres for i saksfremlegget. Siden utredningsarbeidet pågår for fullt forutsettes det at kommunene, fylkeskommunen og regionale myndigheter deltar i arbeidet med utredningene og gis muligheter til å komme med innspill gjennom hele planprosessen.

3

Fylkesutvalget påpeker at målsettingen må være å få mest mulig persontrafikk på Ringeriksbanen og ny E16 og at det blir minst mulig resttrafikk på lokalt og regionalt vegnett. Det forutsettes at det kjøres trafikkanalyser for å komme frem til best mulige løsninger som bidrar til at målsettingene nås. Fylkesutvalget forventer at kommunale og fylkeskommunale veger, som får en endret funksjon i form av økt trafikk som en følge av prosjektet, blir oppgradert som en del av prosjektet

4

Fylkesutvalget ber om at arbeidet med omklassifisering av veger som følge av ny E16 må gjennomføres parallelt med reguleringsarbeidet. Det er ikke ønskelig at dette tas så sent som i byggefasen. Det forutsettes at Fellesprosjektet legger opp til god dialog med kommunene og fylkeskommunen i omklassifiseringsprosessen. Fylkeskommunen forventer at veg som omklassifiseres fra Statlig veg til fylkeskommunal veg istandsettes til ny funksjon i henhold til vegloven §7.

5

Fylkesutvalget ber om at det utredes hvilke veger som vil bli berørt i anleggsfasen og på hvilken måte anleggstrafikken påvirker vegene. Avbøtende tiltak må beskrives, og det forventes at veger som blir påført stor slitasje som en følge av anleggstrafikk, blir satt i stand.

6

Fylkesutvalget forutsetter at Hønefoss stasjon og Sundvolden stasjon utbygges som IC knutepunkt med god tilrettelegging for overgang til buss og andre transportmidler. Det er viktig at bussterminalen legges i god tilknytning til stasjonen og nær Hønefoss sentrum.

7

Fylkesutvalget anbefaler at behov for massedeponi utenfor planavgrensningen løses som statlig reguleringsplan og i nært samarbeid med kommunene og regionale myndigheter.

8

Fylkesutvalget ber Kommunal- og moderniseringsdepartementet ta stilling til premissene for økologisk kompensasjon og at det særlig legges vekt på avbøtende tiltak for tap av arealer til rekreasjon og friluftsliv.

9

Fylkesutvalget fraråder utbygging av jernbanestasjon i Avtjernaområdet i Bærum kommune. Det begrunnes ut i fra økt reisetid, økte kostnader til stasjonsutbygging og at Avtjerna ikke er et prioritert utbyggingsområde i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus.

Behandling i Fylkesutvalget - 11.01.2017

Hanne Lisa Matt (MDG) fremsatte følgende forslag på veggen av MDG:

Planprogrammet avvises og returneres med følgende begrunnelser og innspill:

Miljøpartiet De Grønne er sterkt skeptisk til trasevalget og fremdriften i fellesprosjektet for RB og ny E16 og vi støtter ikke opp om fellesprosjektet og framdriftsplanen KMD her fremlegger. Vi er særlig uenige i samfunns mål og effektmål av ny E16 i planforslaget. Vi vil ikke bygge ny firefelts motorvei ved siden av Ringeriksbanen. Dette har vi også gitt uttrykk for i vårt vedtak ifm fylkestingssak PS5916 høringsinnspill til NTP (08.06.2016).

Som fylkesrådmannen i denne saken påpeker, så er det normalt slik at utredningsarbeidet startes opp etter planprogrammet er fastsatt. Utredningsarbeidet pågår nå likevel for fullt i dette prosjektet. Tidsfristene og kravet til framdrift som departementet har lagt opp til i saken må bære en stor del av ansvaret for dette (se s.9). Dette går bl.a. utover viktige lokale verdier, natur-, klima-, og miljøhensyn og kvaliteten av utredningene. Planprogrammet som det er presentert nå lever ikke opp til de krav til innsyn, utsyn og konsekvens en moderne ansvarlig og helhetlig bærekraftig samferdselspolitikk bør sette seg.

Et planprogram er «bibelen» i det videre arbeidet med prosjektet og et fastlagt planprogram kan ikke senere forandres. På flere områder gir ikke forslaget til planprogram en fasit på gjennomførelse, men

opplyser at det velges senere i reguleringsplanen. Planprogrammet er presentert i en uforpliktende form. Alternativene er for mange og for lettvinne i krevende saker som gjelder miljø, natur, våtmarker og folks boliger. Det er ikke mulig å unngå enorme lokale skadevirkninger når to samferdselssystemer brøyter seg gjennom store deler av jomfruelig mark og internasjonale våtmarksområder. Når skaden er skjedd, er den irreversibel for all tid og kan ikke kompenseres. Vi må gidde å bruke tid på en god planprosess.

På basis av dette **støtter vi ikke vedtakspunkt 1 og 2** i fylkesrådmannens forslag til vedtak i sak PS1/17. Vi **støtter derimot vedtakspunkt 3-9** i samme sak som innspill, samt selve drøftingen og bakgrunnen i saksfremlegget som påpeker meget viktige aspekter som bør hensyntas i videre planlegging.

Vi viser i tillegg til flere viktige forhold som ikke tas opp i planprogrammet. I kapitel to vises det til gjeldende statlige føringer, uten at konsekvensene skisseres grundig i planforslaget. Klimaforliket og Norges ratifisering av Paris-konvensjon pålegger utbyggere å ta klimahensyn. For at slike hensyn skal være reelle, må klimaberegninger for utbyggingen, både med tunnelbygging, massetransport, bruk av betong mm presenteres og utredes mot alternativer. Et pilotprosjekt som dette kan ikke være bekjent av noe annet!

Det er ikke presentert pålitelige beregninger mht. samfunnsnytte og kostnad ved fellesprosjektet. En rekke nødvendige, men fordyrende konstruksjoner er kommet til og sentrale elementer for lønnsomheten for Sandvikalinjen er falt bort og forandrer regnstykket. Tap av ikke-prissatte naturverdier er mye større enn antatt. Jordtapet er betydelig, tap av friluft- og skogsområder likeså. Erstatningsforslag, miljøoppfølgings-plan, avbøtende og kompenserende tiltak med vekt på naturmanfold, flomsikring og jordvern/jordbruk er fraværende/tvilsomme. En helhetlig vurdering av berørte økosystemer og arter er ikke avklart. Det er ikke konsekvensutredet hvilke av de 5 berørte lovene (side 10-12) som brytes og/eller må veies opp mot sektorlover. Listen over lover er også ufullstendig. Løsninger for kryssing av Kroksund og Mælingen mangler. Plassering av massedeponier og kjøreveier er ikke konsekvensutredet. Antall boliger som berøres er dramatisk og de store psykososiale utfordringene må belyses. Alt dette må konsekvensutredes, også sett i lys av alternativer som finnes. Klimahensyn og samfunnsøkonomisk lønnsomhet må legges til grunn for transportpolitikken og samferdselspolitiske prioriteringer må gjøres med utgangspunkt i disse. Dette innebærer at tiltak med størst samfunnsnytte må gjennomføres først. Vi mener at jernbanetiltak og næringstransport er slike. Dessuten må de ikke prissatte verdiene i mye større grad inngå i hva som defineres samfunnsøkonomisk lønnsom.

Vi mener utredningene i planarbeidet ikke er godt dekkende og ber derfor KMD om at planprogrammet går en runde til for å fange opp de store kunnskapshullene vi (mf i denne høringsrunden) påpeker. Vi forutsetter at kommunene, fylkeskommunen og regionale myndigheter deltar i arbeidet med utredningene og gis muligheter til å komme med innspill gjennom hele planprosessen.

Utsettelsesforslaget fra Matt tatt opp til votering (se avstemming).
Saken gikk til videre behandling.

Viel Jaren Heitmann (Sp) fremsatte endringsforslag på vegne av AP, SP, V, MDG og SV

1

Fylkesutvalget støtter opp om prosjektet og framdriftsplanen. Prosjektet er av stor nasjonal og regional betydning. Prosjektet legger til rette for styrking av Ringeriksregionen.

2

Fylkesutvalget mener utredningene i planarbeidet er godt dekkende, men ber om at de styrkes slik det redegjøres for i saksfremlegget. Siden utredningsarbeidet pågår for fullt forutsettes det at kommunene, fylkeskommunen og regionale myndigheter deltar i arbeidet med utredningene og gis muligheter til å komme med innspill gjennom hele planprosessen.

3

Fylkesutvalget påpeker at målsettingen må være å få mest mulig persontrafikk på Ringeriksbanen og ny E16 og at det blir minst mulig resttrafikk på lokalt og regionalt vegnett. Det forutsettes at det kjøres trafikkanalyser for å komme frem til best mulige løsninger som bidrar til at målsettingene nås.

Fylkesutvalget forventer at kommunale og fylkeskommunale veger, som får en endret funksjon i form av økt trafikk som en følge av prosjektet, blir oppgradert som en del av prosjektet

4

Fylkesutvalget ber om at arbeidet med omklassifisering av veger som følge av ny E16 må gjennomføres parallelt med reguleringsarbeidet. Det er ikke ønskelig at dette tas så sent som i byggefasen. Det forutsettes at Fellesprosjektet legger opp til god dialog med kommunene og fylkeskommunen i omklassifiseringsprosessen. Fylkeskommunen forventer at veg som omklassifiseres fra Statlig veg til fylkeskommunal veg istandsettes til ny funksjon i henhold til vegloven §7.

5

Fylkesutvalget ber om at det utredes hvilke veger som vil bli berørt i anleggsfasen og på hvilken måte anleggstrafikken påvirker vegene. Avbøtende tiltak må beskrives, og det forventes at veger som blir påført stor slitasje som en følge av anleggstrafikk, blir satt i stand.

6

Fylkesutvalget forutsetter at Hønefoss stasjon og Sundvolden stasjon utbygges som IC knutepunkt med god tilrettelegging for overgang til buss og andre transportmidler. Det er viktig at bussterminalen legges i god tilknytning til stasjonen og nær Hønefoss sentrum.

7

Fylkesutvalget anbefaler at behov for massedeponi utenfor planavgrensningen løses som statlig reguleringsplan og i nært samarbeid med kommunene og regionale myndigheter.

8

Fylkesutvalget ber Kommunal- og moderniseringsdepartementet ta stilling til premissene for økologisk kompensasjon og at det særlig legges vekt på avbøtende tiltak for tap av arealer til rekreasjon og friluftsliv.

9

Erstatning eller kompensasjon for dyrket mark ønskes behandlet tilsvarende som øko-kompensasjon (fysisk kompensasjon) med bakgrunn i at matproduksjon skal opprettholdes på samme nivå som før utbygging.

10

Fylkesutvalget fraråder utbygging av jernbanestasjon i Avtjernaområdet i Bærum kommune. Det begrunnes ut i fra økt reisetid, økte kostnader til stasjonsutbygging og at Avtjerna ikke er et prioritert utbyggingsområde i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus.

Avstemming

Forslag fremsatt av Matt fikk 1 (MDG) stemme, og falt.

Forslag fremsatt av Heitmann, pkt 1 og 2 fikk 14 mot 1 (MDG) stemme og ble vedtatt.

Forslag fremsatt av Heitmann, pkt 3 – 10, ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1

Fylkesutvalget støtter opp om prosjektet og framdriftsplanen. Prosjektet er av stor nasjonal og regional betydning. Prosjektet legger til rette for styrking av Ringeriksregionen.

2

Fylkesutvalget mener utredningene i planarbeidet er godt dekkende, men ber om at de styrkes slik det redegjøres for i saksfremlegget. Siden utredningsarbeidet pågår for fullt forutsettes det at kommunene, fylkeskommunen og regionale myndigheter deltar i arbeidet med utredningene og gis muligheter til å komme med innspill gjennom hele planprosessen.

3

Fylkesutvalget påpeker at målsettingen må være å få mest mulig persontrafikk på Ringeriksbanen og ny E16 og at det blir minst mulig resttrafikk på lokalt og regionalt vegnett. Det forutsettes at det kjøres trafikkanalyser for å komme frem til best mulige løsninger som bidrar til at målsettingene nås.

Fylkesutvalget forventer at kommunale og fylkeskommunale veger, som får en endret funksjon i form av økt trafikk som en følge av prosjektet, blir oppgradert som en del av prosjektet.

4

Fylkesutvalget ber om at arbeidet med omklassifisering av veger som følge av ny E16 må gjennomføres parallelt med reguleringsarbeidet. Det er ikke ønskelig at dette tas så sent som i byggefasen. Det forutsettes at Fellesprosjektet legger opp til god dialog med kommunene og fylkeskommunen i omklassifiseringsprosessen. Fylkeskommunen forventer at veg som omklassifiseres fra Statlig veg til fylkeskommunal veg istandsettes til ny funksjon i henhold til vegloven §7.

5

Fylkesutvalget ber om at det utredes hvilke veger som vil bli berørt i anleggsfasen og på hvilken måte anleggstrafikken påvirker vegene. Avbøtende tiltak må beskrives, og det forventes at veger som blir påført stor slitasje som en følge av anleggstrafikk, blir satt i stand.

6

Fylkesutvalget forutsetter at Hønefoss stasjon og Sundvolden stasjon utbygges som IC knutepunkt med god tilrettelegging for overgang til buss og andre transportmidler. Det er viktig at bussterminalen legges i god tilknytning til stasjonen og nær Hønefoss sentrum.

7

Fylkesutvalget anbefaler at behov for massedeponi utenfor planavgrensningen løses som statlig reguleringsplan og i nært samarbeid med kommunene og regionale myndigheter.

8

Fylkesutvalget ber Kommunal- og moderniseringsdepartementet ta stilling til premissene for økologisk kompensasjon og at det særlig legges vekt på avbøtende tiltak for tap av arealer til rekreasjon og friluftsliv.

9

Erstatning eller kompensasjon for dyrket mark ønskes behandlet tilsvarende som øko-kompensasjon (fysisk kompensasjon) med bakgrunn i at matproduksjon skal opprettholdes på samme nivå som før utbygging.

10

Fylkesutvalget fraråder utbygging av jernbanestasjon i Avtjernaområdet i Bærum kommune. Det begrunnes ut i fra økt reisetid, økte kostnader til stasjonsutbygging og at Avtjerna ikke er et prioritert utbyggingsområde i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus.

Buskerud fylkeskommune
Georg N. Smedhus
fylkesrådmann

Bakgrunn for saken

Jernbaneverket har i brev av 8. november 2016 varslet oppstart av statlig detaljreguleringsplan med tilhørende konsekvensutredning for Ringeriksbanen fra Sandvika til Hønefoss, og for ny E16 på strekningen fra Høgkastet til Ve-krysset vest for Hønefoss. Samtidig med varsel om oppstart av planarbeidet er forslag til planprogram på høring. Planavgrensningen fremgår av varsel om planoppstart.

Høringsfristen er satt til 10. januar 2017. Fylkeskommunen har utsatt frist til 11. januar 2017.

Jernbaneverket og Statens vegvesen har etablert prosjektsamarbeidet «Fellesprosjektet» for gjennomføringen av tiltaket. I saksfremlegget benyttes «Fellesprosjektet» som betegnelse på tiltaket.

Forslag til planprogram er en «plan for planleggingen» og inneholder en beskrivelse av prosjektet, samt forslag til utredningsprogram som beskriver relevante tema som skal konsekvensutredes. Kommunal og

moderniseringsdepartementet godkjenner og vedtar planprogram ihht. plan- og bygningslovens § 4-1, annet ledd.

Normalt er det slik at utredningsarbeidet startes opp etter at planprogrammet er fastsatt. På grunn av tidsfristene og kravet til framdrift pågår utredningsarbeidet for fullt. Kommunene, fylkeskommunen og regionale myndigheter er inneforstått med dette og medvirker i utrednings- og planleggingsarbeidet slik at framdriften kan opprettholdes. Fellesprosjektet sørger også for at alle parter er oppdatert og informert. Dette gjelder også grunneiere og andre som blir berørt av prosjektet.

Planen omfatter 4-felts motorvei med bruer og kryssløsninger, samt to-spors jernbane med stasjoner på Sundvolden og Hønefoss. I forslaget til NTP 2018-2029 er prosjektet forutsatt å være bundet og det er satt av ca. 20,1 milliarder kroner til finansiering av prosjektet. Kostnadene for hele prosjektet er kalkulert til ca. 26 milliarder kroner.

Det legges til grunn følgende fremdriftsplan:

- Arbeid med reguleringsplan frem til vedtak, inkludert offentlig ettersyn og merknadsbehandling: høst 2018
- Planlegging av bygging og kontrahering: 2016-2023
- Byggeperiode: 2019-2024
- Åpning: 2024

Forslag til planprogram ble drøftet i regionalt planforum 1. desember 2016.

Forslag til planavgrensning

Varslet planavgrensning er omfattende og vil, når endelig detaljreguleringsplan legges frem, være annerledes enn det som nå er varslet. Underveis i planarbeidet kan det bli aktuelt med justeringer. Planavgrensningen må være tilstrekkelig slik at det er mulig å få til et fullt kollektivknutepunkt på Hønefoss innenfor planområdet.

Forholdet til fylkesveger

Fylkeskommunen er eier av store deler av veinettet i området som blir berørt av fellesprosjektet. Fylkeskommunen påpeker at følgende forhold må utredes i planarbeidet:

- Fysisk berørt veinett, ombygging, oppgradering, forsterking av bruer etc
- Trafikkfordeling på veinettet
- Omklassifisering

Anleggstrafikk på eksisterende vegnett

Fylkeskommunen mener det må utredes hvilke veger som vil bli berørt i anleggsfasen og på hvilken måte anleggstrafikken påvirker vegene. Avbøtende tiltak må beskrives, og det forventes at veger som blir påført stor slitasje som en følge av anleggstrafikk, blir satt i stand.

Trafikkanalyser

Det er en forutsetning at trafikken i størst mulig grad benytter ny, trafiksikker E16, og at det ikke blir lekkasje av trafikk til regionalt og lokalt vegnett. Plassering av kryss og bomstasjoner er en viktig faktor ved trafikkfordeling. Fylkeskommunen forutsetter at det benyttes trafikkmodeller og kjøres trafikkberegninger i forbindelse med kryssplassering og bomplassering, og som verktøy for å synliggjøre framtidig trafikkbelastning på regionalt og lokalt vegnett.

Fylkeskommunen og kommunene må delta i dette arbeidet, og det blir særlig viktig å koble dette til arbeidet med områdeplan for Hønefoss og andre planer som må utarbeides som en følge av Fellesprosjektet.

Det er usikkert hvor stor vekst det vil komme i Ringeriksområdet som følge av ny Ringeriksbane/E16 og næringsutvikling. Det bør derfor gjennomføres transportmodellberegninger med ulike vekst-scenarier.

Oppgradering av lokale og regionale veger

Fylkeskommunen forventer at kommunale og fylkeskommunale veger, som får en endret funksjon i form av økt trafikk som en følge av prosjektet, blir oppgradert som en del av Fellesprosjektet.

Omklassifisering av veger

Fylkeskommunen vil særlig påpeke at det er viktig at all omklassifisering av veger som følge av ny E16 må gjennomføres parallelt med reguleringsarbeidet. Det er ikke ønskelig at dette tas i byggefasen. Det forutsettes at det gjøres i tett dialog med kommunene og fylkeskommunene. Dette er svært viktig i det videre planarbeidet for de berørte vegene, for både kommunene og fylkeskommunen. Avbøtende tiltak på etterbruk av de omklassifiserte vegene må beskrives.

Fellesprosjektet vil vurdere behov tiltak for å oppnå vannutskifting i Steinsfjorden. Dersom det blir aktuelt at fylkeskommunen skal overta eksisterende E16 over Steinsfjorden, vil det være en betingelse av nødvendige tiltak for vannutskifting er gjennomført før en slik overtagelse.

Kollektivknutepunkt

Hønefoss stasjon

Planprogrammet beskriver at løsninger for at Hønefoss stasjon skal bli et best mulig knutepunkt og overgang med hensyn til logistikk, effektivitet og bykontekst, skal utredes (side 68). Videre at tilknytning mellom Hønefoss stasjon, sentrum og annet kollektivtilbud blir en viktig del av planarbeidet (side 43).

Fylkeskommunen påpeker at det er svært viktig at planavgrensningen rundt Hønefoss stasjon inneholder nok areal for å tilrettelegge for ett samlet kollektivt knutepunkt i Hønefoss slik at det blir en god kobling mellom transportformene tog, buss, sykkel, gående, taxi og bil. Det forutsettes at stasjonen plasseres så nær Hønefoss sentrum som mulig. Det må sikres tilstrekkelig med areal i tilknytning til stasjonen i planavgrensningen slik at funksjoner som naturlig inngår i kollektivknutepunktet ivaretas, herunder terminal for buss, sykkel- og bilparkering. Det er viktig at bussterminalen plasseres i god tilknytning til togstasjonen og nær Hønefoss sentrum. Hønefoss har et stort omland med mye spredt bebyggelse, derfor må også kapasiteten på bilparkering, inkludert innfartsparkering, ta hensyn til dette. Arealets størrelse i avgrensningen må være slik at dagens busstrafikk, samt den forventede trafikkveksten kan sikres en god adkomst til- og trafikkavvikling i forbindelse med stasjonen.

Sundvollen stasjon

Planprogrammet beskriver at det skal gjennomføres et parallelloppdrag med tre arkitektgrupper, for å få et bredt grunnlag for vurdering av potensial og muligheter for tettstedutvikling på Sundvollen. Det skal utredes løsninger for at Sundvollen stasjon skal bli et best mulig knutepunkt. I arbeidet inngår vurdering av kapasitets- og arealbehov for ulike funksjoner for stasjonsområdet, herunder sykkel- og bilparkering og buss-stopp (side 67).

Fylkeskommunen mener at buss-stopp plasseres inne på stasjonsområdet og ikke langs veg. Dette må inngå i utredningen. Det må planlegges for en kapasitet for 4-6 busser samtidig.

Fremtidig forlengelse IC

En eventuell fremtidig forlengelse IC til eksempelvis Jevnaker, må være basert på markedsanalyse. Det er viktig at infrastrukturen ved stasjonen muliggjør en slik forlengelse også for persontog langs alle fem grenbaner.

Metode for konsekvensutredning

Fellesprosjektet har valgt å følge Håndbok V712 fra Statens vegvesen og Håndbok JD20 fra Jernbaneverket, som metode for konsekvensutredning. Det skilles mellom prissatte og ikke prissatte konsekvenser. Det prissatte konsekvensene kan måles, eksempelvis midler som går med til investering

som drift og vedlikehold, mens ikke prissatte konsekvenser er naturmangfold og naturmiljø. Metoden har en del begrensninger når det gjelder å synliggjøre konsekvensene og fylkeskommunen ber om at departementet vurderer om kravene til konsekvensutredning er tilstrekkelig oppfylt jf. forskriftene.

Kapittel 5 Utredningsprogram inneholder er del tabeller hvor utredningsbehovet er punktvis listet opp. Fylkeskommunen vil påpeke at denne opplistingen ikke kan anses som fullstendig i og med det ikke er samsvar mellom hva som beskrives og hva som er tatt med i opplistingen.

Massedeponi

På grunn av lange tunneller kommer det til å bli et stort overskudd av masser. Noe vil bli benyttet fyllinger, avhengig av kvalitet kan noe benyttes til andre formål. Resten må deponeres.

Fylkeskommunen vurderer at det med stor sannsynlighet ikke er tilstrekkelig areal innenfor planavgrensningen til å dekke behovet for massedeponi.

I forslag til planprogram beskrives det at deponiområdene ikke er avklart og må utredes. Med hensyn til framdriften og forholdet til ulik syn på arealdisponering, anbefaler fylkeskommunen at områder for massedeponi utredes og planlegges gjennom statlig reguleringsplan. Planarbeidet må skje i nært samarbeid med kommunene.

Avbøtende tiltak og kompensasjon

I og med at prosjektet legger beslag på store arealer og vil føre til inngrep i store naturområder er det aktuelt med såkalt økologisk kompensasjon. Det vil si at en vil forsøke å finne andre areal som kan erstatte tapet av verdifulle naturområder. Kartlegging av areal som kan være egnet for økologisk kompensasjon er i gang. Det skal også fastlegges en kompensasjonsfaktor dvs. hvor store arealer skal settes av/ kompenseres, eks 1:1 eller et annet forholdstall. Det skal også kompensere for landbruksareal som går tapt.

Kompensering av tap av naturområder og landbruksareal kan ha store konsekvenser, spesielt for Hole kommune, dersom slik kompensasjon skal skje lokalt. Arbeidet med videre vern av naturområder skal skje etter naturmangfoldloven. Når det gjelder kompensasjon for tapte landbruksområder vil det skje i form av nydyrking.

Fylkeskommunen forutsetter at arbeidet og prosessene med kompensasjon skjer i et tett samarbeid med kommunene.

Forholdet til kulturminner

Automatisk freda kulturminner

Fylkeskommunen har i 2016 gjennomført arkeologiske registreringer i deler av planområdet etter bestilling fra Jernbaneverket. Grunnlaget for registreringene har vært en «båndleggingssone» som fylkeskommunen har mottatt fra Jernbaneverket. Fylkeskommunen er pr. desember 2016 enda ikke ferdige med å behandle de funn som er gjort i planområdet og registreringsrapport er enda ikke ferdigstilt. Fylkeskommunens vurdering av forholdet til automatisk freda kulturminner gis på grunnlag av en overordnet vurdering av de funn som er gjort i tillegg til den kjennskap fylkeskommunen har til automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Fylkeskommunen tar forbehold om at det kan bli behov for å gjøre enkelte justeringer i vurderingene når registreringsrapporten skal ferdigstilles. Fylkeskommunen forventer å kunne oversende resultatene fra årets feltsesong i form av en årsrapport våren 2017.

Fylkeskommunen har kjennskap til i overkant av 30 lokaliteter med automatisk fredete kulturminner innenfor det varslede planområdet, men det er ikke tilstrekkelig grunnlag for å gi uttale om konfliktnivået mellom plan og automatisk fredete kulturminner. Fylkeskommunen må derfor gjennomføre ytterligere kulturminneregistreringer i henhold til kulturminnelovens §§ 8 og 9.

Trasé for vei og bane på strekningen Høgkastet-Rørvik, område for tunnelinnslag på nordsiden av Kroksundet, område for vei og bane over Bymoen, og over Mælingen er i stor grad ferdig registrert. Fylkeskommunen har i disse områdene registrert 10 nye lokaliteter med automatisk fredete kulturminner. Varslet planområde i varsel om planoppstart er vesentlig større enn den «båndleggingssonen» fylkeskommunen så langt har arbeidet etter. Potensialet for at det finnes ytterligere automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet på de strekningene som er undersøkt må anses som høyt. Det vil derfor kunne være nødvendig med supplerende undersøkelser på disse strekningene.

Fylkeskommunen vil også måtte gjøre registreringer på Sundvollen, ved Kroksundødegården, på Helgelandsmoen, på Prestmoen, i området rund Styggedalen, på Tolpinrud og ved Ve/Veien. Potensialet vurderes som spesielt høyt i områder med dyrka mark, og da spesielt i området sør for Ve/Veien i Ringerike kommune.

Det varslede planområdet er meget stort og omfatter blant annet influensområder som ikke direkte vil bli berørt av tiltak eller terrenginngrep. Det vil derfor ikke være hensiktsmessig å registrere hele det varslede planområdet. Fylkeskommunen påpeker at kulturminnelovens § 9 må være oppfylt i hele planområdet når planen legges ut til offentlig ettersyn, uansett arealformål. Dette gjelder alle permanente tiltak, men også alle midlertidige anleggsområder, riggområder og andre midlertidige inngrep. Dette fordi alle slike tiltak vil kunne fjerne eller gjøre uopprettelig skade på automatisk fredete kulturminner. Et unntak vil være områder som underlegges hensynssoner, uten at det reguleres til et bestemt arealformål. Slik som for eksempel oppe på tunelltak. Dersom det er planlagt å legge en sikringssone over tunnelene uten at det skal reguleres til et bestemt arealformål vil fylkeskommunen kunne godta at kulturminnelovens § 9 ikke er oppfylt i disse områdene. Dersom disse områdene er planlagt regulert til et bestemt arealformål vil det kunne åpne for ulike typer inngrep som kan komme til å fjerne eller skade automatisk fredete kulturminner. Fylkeskommunen vil da måtte oppfylle kulturminnelovens § 9 også i disse områdene. Dersom man er nødt til å utføre gravearbeider på overflaten i forbindelse med etablering av tunell, det såkalte cut and cover prinsippet, vil fylkeskommunen måtte gjøre registreringer oppe på tunneltaket. Fylkeskommunen antar at dette vil være mest aktuelt i jordbruksområdene sør og vest for Vik sentrum i Hole kommune, men også eventuelle berørte områder på Krokskogen vil måtte undersøkes.

Da planområdet er vesentlig utvidet i forhold til fylkeskommunens tidligere beregningsgrunnlag vil det kunne medføre at det må settes av mer tid til registreringer enn tidligere antatt. Fylkeskommunen vil da også måtte øke vårt budsjett i forhold til det kostnadsestimatet som tidligere er oversendt til Fellesprosjektet.

Fylkeskommunen ber om så tidlig som mulig å få tilsendt en oversikt over områder som skal reguleres og dermed undersøkes i henhold til kulturminnelovens § 9, slik at gjennomføring og oppbemanning for feltsesongen 2017 kan planlegges. Fylkeskommunen minner om at kostnader i forbindelse med registrering av automatisk fredete kulturminner skal dekkes av tiltakshaver, i henhold til kulturminnelovens §10.

Fylkeskommunen ber også om så tidlig som mulig å få tilsendt eventuelle tilleggsreguleringer som for eksempel masseuttak/massedepони slik at disse kan tas med i planene for kommende feltsesong.

Fylkeskommunen har kun kjennskap til planområdets avgrensning og kjenner ikke til hvordan arealet er tenkt disponert innenfor planområdet. Kulturminnevernets krav er at enkeltkulturminner ikke skal bli liggende inne i byggeområder slik at de kan bli skadet. Dersom Jernbaneverket i sin planlegging ser at noen av de automatisk fredete lokalitetene blir liggende innenfor plangrensen ber fylkeskommunen om at lokalitetene legges inn på plankartet. Dersom det viser seg at det vil være mulig å ta vare på disse kulturminnene fordi de ligger i områder der det planlagte arealformålet vil være forenelig med vern, ber fylkeskommunen om at kulturminnene og deres sikringssoner legges inn på plankartet og

underlegges en hensynssone. Det vil her være hensynssone d, jf. Plan- og bygningslovens § 12-6, sone for båndlegging etter særlov som er aktuell.

Reguleringsbestemmelsen for hensynssone d må formuleres slik:

"Båndlagt etter kulturminneloven av 1978. Innenfor gjeldende område (H730) ligger automatisk fredet kulturminne. Det må ikke forekomme noen form for inngrep i grunnen eller andre tiltak innenfor disse sonene uten tillatelse fra kulturminnemyndighetene".

Dersom de automatisk fredete kulturminnene helt eller delvis ligger inne i områder avsatt til utbygging, midlertidige anleggs- og riggområder, eller andre formål som ikke er forenelig med vern slik at det er konflikt mellom reguleringsplanen og det automatisk fredete kulturminnet, må det søkes dispensasjon fra kulturminneloven for å få til en utbygging. I hht. kml § 8 fjerde ledd skal det, i forbindelse med behandlingen av reguleringsplan, tas stilling til om det kan gis tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner som blir berørt av planen. Kulturminnene må da legges inn på plankartet som bestemmelsesområder.

Det vises til kulturminnedatabasen Askeladden for oppdatert informasjon om hvilke kulturminner som blir berørt av planen.

Automatisk fredete kulturminner fra middelalder

Riksantikvaren er i henhold til Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven, ansvarlig for forvaltning av automatisk fredete kulturminner fra middelalder. Det varslede planarbeidet vil kunne virke inn på restene av et monumentalt gårdsanlegg fra seinmiddelalderen på Storøya i Tyrifjorden. Anlegget er i dag tolket som en forvaltningsgård underlagt biskopen på Hamar.

Riksantikvaren bemerker at anleggene på Storøya ikke er i direkte konflikt med utvidelsen av E16, og ligger også utenfor planområdet. Det er likevel viktig at eventuelle visuelle konsekvenser utredes som en del av konsekvensutredningen av ny trase for E16. Riksantikvaren anbefaler at tunet på Storøya brukes som fotostandpunkt for visualisering av konsekvensene for anlegget.

Riksantikvaren understreker at de middelalderske anleggene på Storøya er av nasjonal verdi og det forutsetter at det tas tilbørlig hensyn til disse i den videre planleggingen av E16 og Ringeriksbanen.

Nyere tids kulturminner

E16/Ringeriksbanen vil medføre store inngrep i omgivelsene, og det er viktig at konsekvensene og virkningene av tiltaket vil ha blir godt utredet – også de visuelle konsekvensene. Fylkeskommunen ser det som positivt at kulturmiljø og landskapsbilde er oppført blant temaene som skal utredes i konsekvensutredningen.

Det er utarbeidet en liste med kilder som skal utgjøre grunnlagsmateriale for utredningsprogrammet. Hole kommune utarbeider en kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer. Fagrapporten for de arkeologiske kulturminnene står nevnt, men fylkeskommunen etterlyser at fagrapporten for nyere tids kulturminner også legges til grunn og føres opp i listen. Arbeidet med fagrapporten for nyere tids kulturminner er under slutførelse. Fylkeskommunen bemerker også at Ringerike kommune har gjennomført en registrering av verneverdige bygninger i Hønefoss som også vil være et viktig grunnlagsmateriale for konsekvensutredningene. Grunnlagsmateriale oppført i utredningsprogrammet for kulturmiljø, vil også være relevant i utredningsprogrammet for landskapsbilde.

Fylkeskommunen anbefaler at rapporten om kulturmiljø er tydelig på hva grunnlaget for verddivurderingene i konsekvensutredningene er basert på.

Nærvirkning, fjernvirkning og barrierevirkning blir her viktig å vurdere. Fylkeskommunen anbefaler at dette også neves som en del av utredningsbehovet for i tabellen for temaet kulturmiljø.

Annet

Forslag til planprogram henviser i kapittel 2.2. til arbeidet med *Regional plan for kulturminnevern*. Steinssletta-Norderhov er et av kulturmiljøene som foreslås i den regionale planen. Fylkeskommunen vil spesielt bemerke at Øya-Stabells gate i Hønefoss også er blant disse kulturmiljøene da dette kulturmiljøet delvis er innenfor planområdets avgrensning. Dette området er også oppført i Riksantikvarens NB!-register.

Forslag til planprogram inneholder for lite informasjon for å kunne ta stilling til hvilke verneverdige bygninger innenfor planområdet som blir berørt av prosjektet. Fylkeskommunen anbefaler at planleggingen søker å ta hensyn til fredete og verneverdige kulturminner. Det anbefales også avbøtende tiltak i de områdene hvor E16/Ringeriksbanen vil komme i de nære omgivelsene til fredete og verneverdige kulturminner. Her nevnes Helgelandsmoen og Hønefoss spesielt.

Veianlegget og nytt dobbeltspor vil bli svært synlige elementer i landskapet. Ved siden av å vurdere konsekvensene tiltaket vil ha for kulturminner/kulturmiljø og kulturlandskap i de deler hvor anleggene blir liggende i dagsoner, ser fylkeskommunen det også som viktig at planarbeidet vurderer virkningen midlertidige tiltak og eventuelle deponier vil ha for kulturminner/kulturmiljø og kulturlandskap.

Fylkeskommunen anbefaler at det utarbeides gode illustrasjoner slik at det er mulig å ta stilling til planforslaget. Det bør lages illustrasjoner som viser tiltakets virkning for kulturminner/kulturmiljø og kulturlandskap i områder hvor det er store kulturminneverdier og i områder hvor anleggene planlegges i nærheten av kulturminner.

Friluftsliv

Tiltaket berører mange friluftsområder som er viktige for regionen. Dette gjelder spesielt i Hole kommune. Fylkeskommunen vil påpeke at en del av disse områdene som berøres eller går tapt som følge av tiltaket må inngå i konsekvensutredningen. Fylkeskommunen mener eventuelle erstatningsområder må utredes som kompensasjonstiltak.

Fylkeskommunen gjør oppmerksom på at kartlegging av friluftsområder i kommunene er startet opp i et samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunen. Fylkeskommunen ber om at denne kartleggingen legges til grunn i planarbeidet.

Forholdet til Regional plan for vannforvaltning

Fylkeskommunen støtter at det i forslag til planprogram er lagt vekt vurderinger av konsekvenser for vannutskifting, vannkvalitet og naturmangfold i Steinsfjorden. Det er også vesentlig at konsekvenser for økologisk tilstand i elver, bekker og innsjøer langs hele strekningen vurderes opp mot de fastsatte miljømålene i regional plan for vannforvaltning. Dette gjelder særlig for utforming av bruer, kulverter og utfyllinger i og nær vassdragene, samt under driftsperioden. Fylkeskommunen forutsetter at tiltaket ikke bidrar til å forverre miljøsituasjonen i vassdragene og peker spesielt på forholdet i Steinsfjorden.

Forholdet til fylkeskommunal eiendom

Fylkeskommunen er berørt av prosjektet som eier av Ringerike Folkehøgskole. Fylkeskommunens eiendom ligger inntil dagens jernbanetrase på strekningen mellom Hønefoss stasjon og Tolpinrud, og vil bli berørt av den nye planen ved økt trafikk samt eventuelt utvidet sikkerhetsområde/båndlagt område.

Fylkeskommunen ber om at konsekvenser av tiltaket og som berører eiendommen forutsettes kommunisert og drøftet med fylkeskommunen. Det forutsettes at det gjennomføres støyberegninger iht. Retningslinjer for behandling av støy i arealplanleggingen, T-1442/2012 og at resultatene av dette kommuniseres med fylkeskommunen, samt hvilke tiltak Jernbaneverket eventuelt skal iverksette.

Andre forhold

Bærum kommune ønsker at det anlegges en stasjon som kan betjene nytt boligområde i Avtjerna-området. I forslag til planavgrensning og planprogram er det ikke foreslått en ny stasjon her. Fylkeskommunen vil ikke gå inn for at det planlegges en stasjon her på grunn et stopp her vil øke reisetiden. Kostnaden med bygging av en stasjon i området vil gå utover totaløkonomien i prosjektet. Videre vil et nytt boligområde i Avtjerna-området være i strid med vedtatt areal- og transportplan for Akershus.

Konklusjon

Fylkesrådmannen anbefaler at Fylkesutvalget slutter seg til merknadene som fremkommer i saksfremlegget.

Fylkesrådmannen anbefaler at Fylkesutvalgets vedtak og saksfremlegget til sammen utgjør fylkeskommunens merknader til forslag til planprogram. Kommunal- og moderniseringsdepartementet bes gjøre endringer i planprogrammet i tråd med fylkeskommunens merknader.

Fylkesrådmannen peker på at planarbeidet skjer i et godt samarbeid med kommuner, fylkeskommunen og regionale myndigheter. Medvirkningen i forhold til grunneiere og berørte parter er også god. Samarbeid og framdrift er bra innenfor alle tema som er under utredning.

Ringeriksbanen og ny E16 har stor nasjonal og regional betydning. Reisetiden til Bergen med tog vil bli redusert med ca. en time. Ringeriksregionen knyttes tettere til hovedstadsregionen og rask og miljøvennlig transport til og fra Oslo gir regionen gode vekstmuligheter.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ringeriksbanen og E16 – Fellesprosjektet informasjonsside

<http://www.jernbaneverket.no/Prosjekter/prosjekter/ringeriksbanenoge16/>

Vedtak i Ringerike kommune om høringsuttalelse, møte i kommunestyret 15. desember 2016

<http://www.ringerike.kommune.no/Lokaldemokrati/Politisk-styring/sru/#se:mote/moteid:5906/utvalgid:667>

Vedtak i Hole kommune om høringsuttalelse, møte i kommunestyret 12. desember 2016

<http://www.hole.kommune.no/getfile.php/3707950.1862.peuctrtvv/Ringeriksbanen+og+E16+H%C3%B8gkaset+-+Ve-krysset+varsel+om+oppstart+av+planarbeid+%28L%29%28290114%29.pdf>

Konklusjon

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Saksprotokoll

Arkivsaksnr.: 15/1534-90

Arkiv: Q62 &13

Sak: 160/16

Saksprotokoll - Ringeriksbanen og E16 Skaret

Vedtak i Kommunestyret:

Fyll inn vedtaket i saken under denne linjen↓

1. Foreliggende saksframlegg med vedtatt protokoll er innspillet fra Ringerike kommune til planprogrammet og prosessen, og vil bli oversendt i et felles innspill fra regionen.
2. Det er svært viktig og grunnleggende for Ringeriksregionen at fremdriften opprettholdes.
3. Ringerike kommune synes samarbeidet med fellesprosjektet fungerer bra, og ønsker en fortsatt høy grad av samarbeid og involvering.
4. Det er viktig for regionen med ett fullverdig knutepunkt på IC-stasjonene, som må inkludere planlegging av terminal for buss. Plangrensen må være romslig nok til dette, og bør om nødvendig utvides rundt knutepunktet i Hønefoss og mot sentrum. Tiknytning mellom IC-stasjon, sentrum og annet kollektivtilbud må være en viktig del av planarbeidet og det bør unngås å skape flere knutepunkt eller barrierer mot sentrum.
5. Kryssplassering og utforming må ivareta en god løsning for Hønefoss, alle konsekvenser på veinettet må belyses og beskrives.
6. Det forutsettes at kommunen aktivt kan delta i arbeid med trafikkmodeller der nye alternative og potensielle scenarier er med i vurderingen i et influensområde. Det forutsettes at prosjektet vurderer alternative analysemetoder som supplement til tradisjonelle transportmodeller, og at kommunen trekkes inn i dette arbeidet.
7. Midler til grunnnerverv bør om mulig bevilges i 2017 for å kunne starte prosess med kjøp av eiendommer.
8. Erstatning eller kompensasjon for dyrket mark ønskes behandlet tilsvarende som øko-kompensasjon (fysisk kompensasjon) med bakgrunn i at matproduksjon skal opprettholdes på samme nivå som før utbygging.

Fyll inn vedtaket i saken over denne linjen↑

Behandling i Kommunestyret 15.12.2016:

Fyll inn behandlingen av saken under denne linjen↓

Ordfører foreslo voteringsrekkefølge som ble enstemmig vedtatt.

Ordfører foreslo endring i heading i saken til: Uttalelse til planprogram Ringeriksbanen og E16 Skaret.

Anders Bråten (Sp) fremmet følgende forslag til nytt pkt 8:

«8. Erstatning eller kompensasjon for dyrket mark ønskes behandlet tilsvarende som øko-kompensasjon (fysisk kompensasjon) med bakgrunn i at matproduksjon skal opprettholdes på samme nivå som før utbygging.»

Dag Henaug (H) fremmet følgende forslag:

«Siste setning i punkt 5 strykes.»

Inger Kammerud (H) – tilføyelse til pkt 6:

«Det forutsettes at prosjektet vurderer alternative analysemetoder som supplement til tradisjonelle transportmodeller, og at kommunen trekkes inn i dette arbeidet.»

Avstemming:

Anders Bråtens forslag til nytt pkt 8 ble enstemmig vedtatt

Inger Kammerud sitt forslag til tilføyelse i pkt 6 ble enstemmig vedtatt.

Dag Henaug forslag ble vedtatt mot tre stemmer Runar Johansen (H), Tor Bøhn (Frp) og Arnfinn Holten (Krf)

Rådmannens forslag til vedtak, samt ovennevnte endringer ble vedtatt mot en stemme (MDG)

Ordførers forslag til endring i heading ble enstemmig vedtatt.

Stemmeforklaring i sak 160/16 fra Knut Arild Melbøe (MDG) – følger protokollen.

Fyll inn behandlingen av saken over↑

SAKSFRAMLEGG

Kommunestyret

Arkivsaksnr.: 15/1534-89

Arkiv: Q62 &13

Ringeriksbanen og E16 Skaret - Hønefoss

Forslag til vedtak:

1. Foreliggende saksframlegg med vedtatt protokoll er innspillet fra Ringerike kommune til planprogrammet og prosessen, og vil bli oversendt i et felles innspill fra regionen.
2. Det er svært viktig og grunnleggende for Ringeriksregionen at fremdriften opprettholdes.
3. Ringerike kommune synes samarbeidet med fellesprosjektet fungerer bra, og ønsker en fortsatt høy grad av samarbeid og involvering.
4. Det er viktig for regionen med ett fullverdig knutepunkt på IC-stasjonene, som må inkludere planlegging av terminal for buss. Plangrensen må være romslig nok til dette, og bør om nødvendig utvides rundt knutepunktet i Hønefoss og mot sentrum. Tiknytning mellom IC-stasjon, sentrum og annet kollektivtilbud må være en viktig del av planarbeidet og det bør unngås å skape flere knutepunkt eller barrierer mot sentrum.
5. Kryssplassering og utforming må ivareta en god løsning for Hønefoss, alle konsekvenser på veinettet må belyses og beskrives. Dette gjelder også forbindelse mellom Helgelandsmoen og Hvervenmoen.
6. Det forutsettes at kommunen aktivt kan delta i arbeid med trafikkmodeller der nye alternative og potensielle scenarier er med i vurderingen i et influensområde.
7. Midler til grunnerverv bør om mulig bevilges i 2017 for å kunne starte prosess med kjøp av eiendommer.

Sammendrag

I planprogrammet redegjøres det for hvilke tiltak som skal utredes, konsekvenser av tiltak som skal utredes, samt hvilke prosesser det legges opp til i planarbeidet. Foreliggende

saksframlegg med vedtatt protokoll er innspillet fra Ringerike kommune til planprogrammet og prosessen, og vil bli oversendt i et felles innspill fra regionen.

Bakgrunn

Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Høgstet-Hønefoss (Fellesprosjektet) for statlig reguleringsplan med konsekvensutredning, har utarbeidet forslag til planprogram som er lagt ut på høring og offentlig ettersyn med frist for uttalelser 10.januar 2017.

Samferdselsdepartementet har i oppdragsbrev av 30.8.2015 bedt Jernbaneverket og Statens vegvesen om å sette i gang planlegging av Ringeriksbanen og videre planlegging av E16 Skaret –Hønefoss. Senere, i brev fra Samferdselsdepartementet av 28.4.2016, er det meldt at E16 på strekningen fra Skaret til Høgstet (sør for Sundvollen) skal planlegges og gjennomføres som et eget vegprosjekt lagt under Statens vegvesen.

Samferdselsdepartementet har gitt premisser for planarbeidet. Ringeriksbanen og E16 Høgstet-Hønefoss skal gjennomføres som et felles prosjekt med en felles reguleringsplan. Jernbaneverket er tiltakshaver på vegne av Statens vegvesen og Jernbaneverket. Planprosessen skal gjennomføres som statlig reguleringsplan. Kommunal- og moderniserings-departementet har som statlig planmyndighet ansvar for behandling og fastsetting av de plandokumentene som utarbeides.

I planprogrammet redegjøres det for hvilke tiltak som skal utredes, konsekvenser av tiltak som skal utredes, samt hvilke prosesser det legges opp til i planarbeidet.

I denne saken er det lagt opp til å benytte saksfremstillingen og vedtak som innspill til planprogrammet fra Ringerike kommune. Det legges også opp til en felles oversendelse fra Regionen og Buskerud Fylkeskommune.

En realisering av prosjektene innebærer svært store statlige investeringer i Regionen. Derfor bygger lokale myndigheter opp under disse investeringene gjennom aktuelle virkemidler på sine ansvarsområder og i samarbeid med transportetatene.

Forholdet til overordnede planer, rammer, forutsetninger og premisser

I planprogrammet beskrives statlige rammer, forutsetninger og premisser for planleggingen av bane og vei i kapittel 2 og 3 (vedlegg 1).

I etatenes forslag til NTP 2018 – 2029 er Ringeriksbanen og E16 prioritert. Ringeriksbanen ligger inne som et bundet prosjekt i grunnlagsdokumentet også.

Fremdrift

Det er viktig og grunnleggende for Ringeriksregionen at fremdriften opprettholdes. Det vil si byggestart er i 2019 og ferdigstillelse i 2024 slik det er lagt opp til i planprogrammet. Det er lagt opp til vedtak av reguleringsplan vår/sommeren 2018. Midler til grunnerverv bør om mulig bevilges i 2017 for å kunne starte prosess med kjøp av eiendommer.

InterCity og knutepunkt

Ringerike er svært fornøyd med å få InterCity-stasjon i Hønefoss. Hønefoss vil være knutepunkt for til sammen fem baner etter at ny Ringeriksbane er bygget, og vil da være en av landets mest komplekse knutepunkt. For at det skal skapes et størst mulig kundegrunnlag og være en størst mulig kobling med sentrum, er det viktig å se byplanlegging i sammenheng med fellesprosjektet. Arbeidet med byplan og planprogram i forbindelse med

dette er startet opp, og vedtak om oppstart og høring av planprogram vil foregå i starten av 2017.

Et fullverdig knutepunkt som inkluderer en god bussløsning med terminal, vil være nødvendig for å unngå flere knutepunkt. Dette vil være en fordel for at kundegrunnlaget skal være størst mulig. I silingsrapporten, som danner føringer for denne planfasen, står det at i det videre arbeidet må arealer og funksjoner knyttet til parkering, buss, taxi, sykkel og gående sikres på en slik måte at stasjonen blir velfungerende og attraktivt for utveksling av reisende. Det skal være et helhetlig transportsystem med veg og bane som del av et samlet og robust transporttilbud med kobling av ulike transportformer bil, buss, bane i forhold til matebuss, overganger, m.m. som sikrer robusthet i det samlede transportsystemet. Løsningen for Hønefoss skal bli videreutviklet, og viktige oppgaver vil være å detaljere de tekniske løsningene for spor, plattformer, driftsbasis og hensetting, samt tilknytning mellom Hønefoss stasjon, sentrum og a kollektivtilbud. I planprogrammet står det at ulike stasjonsfunksjoner skal vurderes, deriblant i hvilken grad det skal tilrettelegges for bilparkering eller sykkelparkering. Busslinjer og busstilknytning til og fra stasjonen skal belyses. Tilknytning mellom sentrum og annet kollektivtilbud blir en viktig del av planarbeidet til fellesprosjektet. Det skal gjøres en utredning av potensiell byutvikling nær stasjonen, som vil være Jernbaneverkets innspill til fremtidig byutvikling rundt en ny stasjon i Hønefoss. Mulige løsninger for at Hønefoss stasjon skal bli et best mulig knutepunkt og byttepunkt med hensyn til logistikk, effektivitet og bykontekst skal utredes. Stasjonen og nødvendige tilhørende områder til funksjoner som naturlig inngår i kollektivknutepunktet skal reguleres som en del av planarbeidet. Plangrensen må være romslig nok til dette, og bør om nødvendig utvides rundt knutepunktet i Hønefoss og mot sentrum.

Landbruk

Vei og banetraseen går gjennom de beste jordbruksområdene i Norge både med tanke på jordkvalitet og klimatiske forhold. Det er et stort potensiale for nydyrking i nærheten av traseen. Det er valgt en trasé som beslaglegger betydelig mindre enn alternativene. Ringerike vedtok i 2015 å støtte traseen blant annet fordi forslaget viser at det på en balansert måte kan tas hensyn til landbruksjord, naturmiljø, kulturmiljø, naturressurser, nærmiljø og friluftsliv ved bygging av Ringeriksbanen og ny E16.

VA - infrastruktur og rørledninger

Det må vurderes og kartlegges konsekvenser som berører VA-infrastrukturen.

Rekreasjon, friluftsområder og hensyn til barn og unge

Ringerike har store arealer og potensiale for å lage nye stier og tilrettelegge for turområder. Det bør vektlegges sammenhengende løyper og etablering av manglende ledd i et sammenhengende turnettverk. Det forutsettes at dette også ses på i videre prosesser i samarbeid med kommunen.

Konsekvenser for mennesker som berøres av tiltaket

Prosjektet har valgt å følge håndbok V712 (Statens vegvesen) og håndbok JD20 (Jernbaneverket), som metode for konsekvensutredning. Det kan se ut til at disse metodene ikke tar opp forhold knyttet til de psykososiale sidene ved en slik anleggsgjennomføring i tilstrekkelig grad. Dette ser kommunen som en stor svakhet, spesielt ved et så stort prosjekt som vil berøre mange enkeltmennesker og familier. Konsekvensutredningsforskriften tilsier at slike forhold skal utredes.

Massedeponier – statlig plan

Alle deponier og anleggsområder skal reguleres før de tas i bruk. Planprogrammet viser til at lokalisering av deponiområdene ikke er avklart og vil komme som tilleggsreguleringer. Verneinteressene står sterkt og mange områder er underlagt et sterkt vern. Med hensyn til framdrift til prosjektet, vil kommunen anbefale at alle reguleringsplaner som har betydning for prosjektets framdrift gjennomføres som statlig plan.

Vedtaket i kommunestyret for E16 korridoren den 31.10.13:

- 1. Det er svært viktig for hele Ringeriksregionen å få et raskest mulig gyldig planvedtak på valg av vegkorridor, med tanke på videre planarbeid og gjennomføring av vegprosjektet E16 Skaret – Hønefoss.*
- 2. Ringerike kommune mener at konsekvensutredningen er en tilstrekkelig utredning og danner godt nok grunnlag for videre planlegging.*
- 3. Ringerike kommune mener at det ikke er behov for meklingsmøte med bakgrunn i at det har vært jevnlig kontakt med regionale myndigheter i prosessen, og at det er sannsynlig at et meklingsmøte ikke vil føre fram til enighet om noe alternativ.*
- 4. Ringerike kommune konstaterer at det er vektige innsigelser til samtlige alternativer, og vedtar oversendelse av kommunedelplan med konsekvensutredning til Fylkesmann. Dette for at den skal videresendes til departementet slik at endelige planvedtaket skal fattes av departementet.*
- 5. Ringerike anbefaler kommunedelplan A1b primært med kort tunnel og subsidiært A12b med lang tunell.*
- 6. Dersom de fremlagte innsigelsene knyttet til nasjonale interesser medfører at alternativ A1b eller A12b ikke kan realiseres, så kan Ringerike kommune godta en løsning med rød trasé eller en kombinasjon med rød og rosa trasé.*

Kommunestyret gjorde 22.05.14 følgende vedtak om stasjonslokalisering:

- 1. Kommunestyret tar rapport «Stasjonslokalisering – Hønefoss» til orientering.*
- 2. Kommunestyret finner det på nåværende tidspunkt ikke riktig å fastslå prioritering av de antatt mest aktuelle lokalisering for stasjonsområde, men vil be Jernbaneverket om å arbeide videre med de oppgitte alternative lokaliseringer som er Hønefoss stasjon, Hvervenmoen og Tolpinrud.*
- 3. Kommunestyret mener det avgjørende nå er å få avklart jernbaneverkets og Statens vegvesens syn på samordning og løsninger, forutsatt fremlagt 15. juni 2014, knyttet til vestkorridoren og strekningen Sandvika-Hønefoss både hva gjelder E 16 og Ringeriksbanen. Det er viktig at lokaliseringen av stasjon i Hønefossområdet både sees i en helhetlig, og nasjonal sammenheng.*
- 4. Kommunestyret mener det vil være naturlig å vurdere, og avklare eventuelle holdeplasser i tillegg til stasjonsområde når planleggingen og forholdet mellom E 16 og Ringeriksbanen er nærmere avklart, høsten 2014. Det legges til grunn at kommunestyrets beslutning om plassering av fremtidig stasjonsområde herunder eventuelle holdeplasser kan fattes når linjeføringene er nærmere avklart.*

I forbindelse med etatenes arbeid med delutredningene uttalte kommunestyret seg i møtet den 26.03.15 slik:

- 1. Ringerike kommunestyre viser til Samferdselsdepartementets mandat og de tre delrapportene som Statens vegvesen (SVV) og Jernbaneverket (JBV) har utarbeidet om Ringeriksbanen og E16 Skaret – Hønefoss. Kommunestyret vil gi etatene honnør for et effektivt og godt utført arbeid innenfor de stramme tidsfrister som Samferdselsdepartementet har satt. Ringerike kommune har følgende kommentarer til utredningene:*

2. Trase og stasjoner. (delrapport 3 - silingsrapport)

a. Ringerike kommune støtter etatenes (SVV og JBV) forslag til trase for ny firefelts E16 og dobbeltsporet Ringeriksbane. Forslaget viser at det på en balansert måte kan tas hensyn til landbruksjord, naturmiljø, kulturmiljø, naturressurser, nærmiljø og friluftsliv ved bygging av Ringeriksbanen og ny E16.

b. Kommunen støtter etatenes forslag om å gå bort fra banealternativet om Åsa.

c. Kommunen støtter etatenes forslag til lokalisering av stasjoner og holdeplasser.

3. Reguleringsplanprosessen

a. Ringerike kommune støtter forslag om at videre planlegging skjer ved statlig reguleringsplan med konsekvensvurdering. Kommunen vil delta aktivt i planprosessen.

b. Kommunen anmoder om at det snarest meldes oppstart på arbeidet med reguleringsplanen slik at det formelle og konkrete arbeidet, blant annet de arkeologiske undersøkelsene kan starte i barmarksesongen 2015.

c. Gjennom reguleringsplanarbeidet må det ses spesielt på lokale tilpasninger i kommunene. Dette gjelder blant annet: Bruløsninger, tunnelløsninger, oppgradering av lokalvegnettet som følge av nye kryssløsninger, lokalisering av stopp for Bergensbanen i Hønefoss vest, ombygging av dagens Hønefoss stasjon og tilknytning mellom stasjonen og sentrum, samt nødvendige avklaringer om avbøtende tiltak.

4. Framdrift og prosess. (delrapport 2)

a. Ringerike kommune støtter forslag til revidert planprosess som viser mulig byggestart i 2018/19 i samsvar med Stortingets forutsetning.

b. Kommunen forventer at Departementet legger til rette for at denne ambisiøse framdriften kan holdes.

c. Kommunen vil gjennom eget planarbeid tilrettelegge for å ta sin del av ansvaret for å håndtere den vekst og utvikling disse samferdselstiltakene vil gi grunnlag for.

Økonomiske forhold

Ringerike kommune er svært fornøyd med at staten gjør så store investeringer i kommunen og regionen. I oppdragsbrevet fra samferdselsdepartementet datert den 31.08.15, har departementet forventninger til lokale myndigheter med bakgrunn i at de svært store statlige investeringene. Det forventes at transportetatene og lokale myndigheter i samarbeid legger til rette for at nytten av prosjektene blir best mulig. Regionen har blant annet etablert felles plankontor for å imøtekomme disse forventningene. Ringerike kommune rigger seg for vekst og utvikling.

Medvirkning

Høringsperioden for planprogrammet varer frem til 10.01.17. Medvirkning og informasjon er beskrevet i kapittel 7 i planprogrammet. Det legges opp til jevnlig møter med kommunene administrativt slik at det er involvering og medvirkning i enhver prosess. Tabell 7-2 viser opplegg for informasjon og medvirkning i planprosessen. Dette gjelder politikere, regionale og statlige myndigheter, berørte parter og allmennheten. I tillegg til dette kan det være behov for egne møter med kommunestyret eller komiteer ut over åpne møter med allmennheten.

Det er sendt ut eget høringsbrev til grunneiere, naboer, berørte myndigheter og organisasjoner. Høringsfrist er satt til 10.01.17. Forslag til planprogram er gjort tilgjengelig på kommunenes sider, jernbaneverkets sider og annonsert i avis. Planprogrammet er også tilgjengelig i Hole Herredshus, Hole bibliotek, Ringerike rådhus og hos Plan- og bygningstjenesten i Kommunegården i Bærum. Det er avholdt åpne møter og åpne kontordager i kommunene. Berørte parter og andre vil kunne sende innspill direkte til Jernbaneverket i tillegg til at kommunen sender et samordnet innspill.

Gjennom Ytre-Miljøplan og Miljøoppfølgingsprogram setter Jernbaneverket viktige rammer for anleggsgjennomføringen og etterfølgende driftsperiode for veg og bane. Ringerike kommune er opptatt av å kunne delta aktivt i utarbeidelsen av disse dokumentene, og aktivt i den videre planprosessen både fra politisk og administrativ side. Planprogrammet bør derfor være tydelig på dette og angi en fast frekvens på informasjonen.

Prosess for å se på regulering av midlertidige anleggsområder for permanent etterbruk

Gjennom planprosessen vil omfang og lokalisering av midlertidige anleggsområder bli klarlagt. Ringerike kommune ønsker å komme i dialog med Jernbaneverket om mulig etterbruk av disse områdene til annet formål enn opprinnelig bruk, og at det i den statlige planen avsettes framtidig arealformål.

Prinsipielle avklaringer

Samferdselsdepartementet har i eget brev (vedlegg 2) gitt Jernbaneverket og Statens vegvesen oppdraget å planlegge fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Skaret-Hønefoss. Planprosessen skal gjennomføres som statlig reguleringsplan. Siden ble strekning Skaret-Høgkaset skilt ut som et eget vegprosjekt lagt under Statens vegvesen (vedlegg 3)

Rådmannens vurdering

Planprogrammet er i hovedsak godt skrevet. Det er viktig for prosessen at fremdriften opprettholdes slik det er lagt opp til. For Hønefoss vil det være vesentlig at det lages ett fullverdig knutepunkt som inkluderer en god bussløsning. Plangrensen må være romslig nok til dette, og bør om nødvendig utvides rundt knutepunktet i Hønefoss og mot sentrum. Kryssplassering og utforming vil kunne påvirke byen og trafikkbilde. Trafikkmodeller med ulike scenarier vil kunne gi et godt bilde av de beste løsningene.

Vedlegg

Forslag til planprogram 07.10.16

Høringsbrev

Rapporter og planer legges ut på jernbaneverkets hjemmeside:

www.jernbaneverket.no/Ringeriksbanen

Ringerike kommune, 07.12.2016

Tore Isaksen

rådmann

Avdelingsleder areal- og byplan: Grethe Tollefsen
Leder MOA: Heidi Skagnæs

Saksbehandler: Ole Einar Gulbrandsen

Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Høgkastet–Hønefoss Statlig reguleringsplan med konsekvensutredning

PlanID NO201604

**Innkomne merknader til varsling av planoppstart og
forslag til planprogram
Merknader fra organisasjoner og næringsliv**

14.02.2017

Hønefoss 16. des 2016

**Uttalelse til planprogrammet – Fellesprosjekt Ringeriksbanen og E16 Høgkaset-Hønefoss
PlanID NO201604**

Som representant for de lokale næringsinteressene i Ringeriksregionen, vil vi aller først få gi uttrykk for vår store tilfredshet med prosjektets fremdrift og den sterke tillit vi har til prosjektorganisasjonens fokus på målbildet – byggestart 2019, ferdigstillelse 2024.

Når prosjektstatus pr nå er en kostnadsramme innenfor +/- 40%, har vi full forståelse for og gir full støtte til prosjektorganisasjonens arbeid med å finne frem til tilfredsstillende, men kostnadseffektive løsninger.

På dette stadium og med stor frykt for å bidra til forsinkelser i fremdriften, ønsker vi ikke å ha sterke meninger om tekniske løsninger og linjeføringer.

Vi vil allikevel ikke unnlate å være tydelige på tre forhold som det lokale næringsliv er opptatt av.

1. -at nåværende Hønefoss stasjon blir banens langdistanse- og Inter City stasjon.
Dette vil skape grunnlag for en fremtidsrettet sentrumsutvikling og en videreutvikling av Hønefoss som det knutepunkt byen har lang tradisjon for å være.
2. -at det blir en god og hensiktsmessig avkjøring for adkomst til byen fra sør, mellom Helgelandsmoen og Ve-krysset, med minst mulig opplevelse av «å kjøre tilbake til Hønefoss».
3. Vi er kjent med at Ringerike kommune i sin høringsuttalelse bl a skriver;
«plangrensen må være romslig nok til dette, og bør om nødvendig utvides rundt knutepunktet i Hønefoss og mot sentrum»

En usikkerhet og uavklart situasjon om plangrensene er naturligvis ingen ønskesituasjon i forhold til tilstøtende planer, som dermed kan bli satt på vent eller føre til endringer med betydelige konsekvenser. For å rydde usikkerhet av veien og skape mest mulig forutsigelige rammer for de tilstøtende planer, vil det være av aller største betydning at den endelige planavgrensningen blir fastsatt raskt og så tidlig som over hode mulig i reguleringsplanprosessen.

Videre tenker vi, for å avslutte der vi begynte, at det nå er særdeles viktig å holde fremdriften oppe.

Dette peker mot forhold som:

- prosjektorganisasjonens tekniske planfremdrift
- prosjektorganisasjonens nødvendige finansiering av resurser
- de tilstøtende myndigheters (kommunene) ansvar for å møte prosjektets krav til fremdrift

Vi forutsetter at prosjektet også i fortsettelsen ivaretar de lokale interesser gjennom den samme gode dialog- og informasjonslinjen som er ført frem til nå.

Med vennlig hilsen
Ringerike Næringsforening

Jan Erik Gjerdbakken
Daglig leder

Hønefoss, 05.01.2017

Veienkroken Velforening og Tolpinrud Vel

Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E 16 Høgkastet - Hønefoss

Synspunkter og innspill til planprogrammet.

Innhold

Innledning.....	2
Fremtidig utvikling av Hønefoss by	3
Folkehelseperspektiv, nærmiljø og friluftsliv	4
Støy/ støykilder	5
Konklusjon	6

Fellesprosjekt Ringeriksbanen og E 16 Høgkastet – Hønefoss

Innspill og anmerkninger til hensettingsanlegg for tog på Tolpinrud

Innledning

Vi (Veienkroken Velforening og Tolpinrud vel med ca. 200 boenheter) vil innledningsvis understreke at vi er positive til de nye samferdselsløsningene for Ringeriksregionen med utbygging av Ringeriksbanen og E 16.

Vi mener midlertid at det å plassere hensettingsanlegg for tog, hovedsakelig (nattparkering for tog, driftsbasis med maskinpark for drift og vedlikehold, servicebygg, vann- og avløpsnett, strømforsyning, utstyr for oppvarming/tining mv.) på Tolpinrud vil få store konsekvenser for nærområdene, som vi ikke anser som tilstrekkelig konsekvensutredet når det gjelder innbyggernes folkehelse i de berørte områder.

Ringeriksbanen med dobbelt jernbanespor, Randsfjordbanen, fire felts motorvei og hensettingsanlegg for tog plassert i området mellom Sørums og Tolpinrud vil, slik det er beskrevet i planforslaget, overstige fastsatte tålegrenser for miljø- og folkehelsebelastninger dagens og eventuell fremtidige boligområder på Veienmoen og Tolpinrud.

Både ny jernbanetrase og vei vil sette sitt preg på landskapet, og dette er vi innforstått med. Følgene av et eventuelt hensettingsanlegg på Tolpinrud, vil derimot bli voldsomt og dominerende i landskapet, og føre til enda en – og ny støykilde, og gi reduserte kvaliteter for eksisterende boligfelt og friluftsområder.

Et anlegg av slik karakter og størrelse og omfang, klemte inn mot bykjernen i Hønefoss og etablerte og trygge boligområder, med sine særpreg og «identitet», vil være ødeleggende for en fremtidig bærekraftig by- og tettstedsutvikling i Hønefoss. I særdeleshet livs- og bokvalitet for menneskene som blir berørt av tiltaket.

Planlegging og utvikling av Hønefoss bør styres av høy kvalitet til miljø, estetikk, landskap og arkitektur. Vi kan ikke se at noen av disse verdiene blir ivarettatt med å bygge et hensettingsanlegg for tog kloss opp mot et etablert sentrumsnært boligområde.

Vi mener området, med anleggets operative funksjoner og vedlikeholds-aktiviteter gjennom hele døgnet må defineres som et industriområde med de ulempene og forurensningspotensial det medfører.

Det bør være en forutsetning at jernbanefunksjoner, som er direkte knyttet til andre behov og oppgaver enn persontransport, må etableres utenfor bynære og sentrumsnære tett befolkede områder.

I sum kan vi ikke se at det planlagte tiltaket på Tolpinrud harmonerer med riks- og lokalpolitiske visjoner og føringer med hensyn til en bærekraftig byutvikling.

Sporveksel

Når det gjelder alternativet med hensettinganlegg på Tolpinrud, ser vi at forslaget til plassering av sporveksel medfører unødige store terrenginngrep.

En plassering av sporveksel for dette alternativet, vest for eksisterende gangbru over jernbane og vei, synes åpenbart å være innenfor en mer teknisk og økonomisk forsvarlig ramme, dersom man allikevel til slutt lander på dette alternativet.

Men som vi presiserer i vår konklusjon; Tolpinrud er et vesentlig dårligere alternativ enn Pålsgård.

Fremtidig utvikling av Hønefoss by

Folketallet i Ringerike forventes å øke sterkt de kommende årene. Kommunens målsetting er at det innen 2030 skal det bo 40 000 innbyggere i Ringerike hvorav 70 % av veksten skal skje i Hønefossområdet og 30 % i prioriterte lokalsamfunn. (Kommuneplanens samfunnsdel 2015 – 2030.)

Det må forventes en mer konsentrert boligbebyggelse, som skal ligge tett mot sentrum og at boligutviklingen skal skje i områder med gangavstand til sentrum, nærhet til skoler, barnehager og andre tjenestetilbud. Ved fortetting og byomforminger er det viktig å sikre store utearealer der folk bor, og de må være av en slik kvalitet at folk kan og vil bruke dem.

Byutvikling i Hønefoss skal skje med høy kvalitet. Når mange flere mennesker skal bo i by, er det nødvendig å høyne, ikke fire på kvaliteten i det som bygges, både bygninger og byrom. Et hensettingsanlegg på Tolpinrud vil være ødeleggende i så måte.

Nasjonal Transportplan og statlige retningslinjer for areal og transportplanlegging angir at det ønskes tett bebyggelse inntil

stasjoner/trafikknutepunkter. Området som tiltenkt hensettingsanlegg på Tolpinrud er velegnet til dette som fremtidig stasjonsby/ boligpotensiale.

Det er i dag stor mangel på byggeklare bynære tomter. Mulige fremtidige bynære boligområder må derfor ivaretas særskilt med tanke på dette.

Vi oppfatter dette forslaget som å være mot JBV sine egne interesser.

Folkehelseperspektiv, nærmiljø og friluftsliv

Når veksten i Hønefoss i stor grad vil skje gjennom omforming og konsentrert utbygging, er det viktig å sikre «grønne områder», kvaliteten på utearealene og naturmangfoldet der folk bor. Folkehelseinstituttet påpeker at «grønne områder», der folk bor, er en viktig bidragsyter til gode nabolag og et godt oppvekstmiljø som viktige psykososiale faktorer i folkehelsearbeidet. (Folkehelseinstituttet, 2016).

Kommunestyret i Ringerike har vedtatt at «vi vil ta vare på og utvikle verdier i lokalsamfunnet som bynære friluftsområder, sosiale møteplasser, turveier, gang og sykkelveier» (Kommune, 2012).

Det planlagte området for tiltaket vil ødelegge og sette store begrensninger med hensyn til eksisterende rekreasjons- og friluftsområder for de som bor i bykjernen av Hønefoss og nærområdene rundt byen.

Området har i årtider vært et sammenhengende grøntområde med vekselvis jord og skogsområder, turstier, gang- og sykkelveier, skiløyper og tilgang til natur og omkringliggende friluftsområder. Dette er kvaliteter som binder de ulike boligområdene og Hønefoss by sammen.

Det er planlagt for vekst i Hønefoss, som i stor grad vil skje gjennom omforming og konsentrert utbygging, da er det viktig å ta vare på områdene som gir naturmangfold. Naturen i nærmiljøet er særdeles viktig, og er i dag en benyttet arena for fysisk aktivitet i hverdagen for barn og unge, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det fysiske miljøet som omgir oss er grunnleggende for helse, trivsel og livskvalitet.

Naturopplevelse og fysisk aktivitet har direkte effekt på folks trivsel og helse. Når veksten i Hønefoss i stor grad skjer gjennom omforming og konsentrert utbygging er det viktig å sikre de eksisterende grønne lungene, kvaliteten på utearealene og naturmangfoldet.

Området som berøres av tiltaket er i dag:

- Lett tilgjengelig, bynært og mye brukt friluftsområde for alle som bor i bykjernen og nærliggende boligområder
- Et område som har grøntstrukturer, gangvei, skog og naturstier som utgjør et nettverk for rekreasjon og opplevelser for mennesker i alle aldre.
- Godt tilrettelagt for funksjonshemmede/eldre mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Gang- og sykkelvei frem til skoler og barnehage
- Møteplasser og lekeområder for barn og unge

En plassering av hensettingsanlegg på Tolpinrud kan vi ikke se er i henhold til lokale politiske føringer, og vi kan heller ikke se at det er gjort en helsekonsekvensutredning for tiltaket, som i stor grad vil påvirke folkehelsen, og i særlig grad for de som bor i nærliggende områder.

Støy/ støykilder

Støykilder i dag

Området er i dag støyutsatt:

- Togtrafikk, toget tuter
- Godstrafikk på dagens jernbane (Randsfjordbanen). Godstogene avgir mye lyd; togene er lange, passeringene skjer om natten og lyden følges av vibrasjoner og/ eller strukturlyd som virker inn på søvnkvaliteten.
- Veistøy med vesentlig trafikkøkning på miljøgate gjennom boligområdet på Tolpinrud
- Flystøy etter at Avinor endret innflygningstrase til Gardermoen
- Helikopterstøy; luftambulansen har innflygning over Tolpinrud til Ringerike sykehus

Ved å planlegge et hensettingsanlegg på Tolpinrud i nærområdet til etablerte boligområder, kan vi ikke se at dette er i samsvar med de retningslinjer Staten har satt i dokument T-1442/2012.

Spesialist på støy/lyd-problematikk, som vi har konferert med, har ingen tro på at JBV vil løse støyproblematikken ved et hensettingsanlegg på Tolpinrud. Støydemping vil være utfordrende. På grunn av høyden i området vil støy gå over normale støyskjermingstiltak, samt at det vil være vanskelig å støydemppe impulsstøy som støt, slag, kobling av vogner m.m.

Konklusjon

Planforslagets alternativ med hensettingsanlegg på Tolpinrud fra JBV, vektlegger ikke i tilstrekkelig grad konsekvensene for innbyggernes folkehelse i de berørte områder. Et hensettingsanlegg for tog bør legges i tilstrekkelig god avstand eller godt naturlig skjermet fra eksisterende eller planlagte boliger.

Sett i lys av de konsekvenser og belastninger et hensettingsanlegg på Tolpinrud vil få for menneskene som er bosatt i nærområdet, berørte og fremtidige bolig- og nærområder, naturområder mv., og det finnes andre egnede alternativer, ber vi Jernbaneverket gå inn for Pålsgård som best egnet til hensettingsanlegg for tog i Hønefoss. Dette er et område uten etablerte boligområder i tilknytning til dette.

JBV har på mange måter likestilt vurderingen av Pålsgård og Tolpinrud, så derfor burde opplagt Pålsgård velges med hensyn til konsekvensene for boligområder.

Ut i fra deres egen beskrivelse i planforslaget av «ikke-prissatte konsekvensutredninger og risiko» i utredningen av hensettingsanlegg, viser dere til at dette er et planlagt framtidig boligområde og ligger mot eksisterende boligområde (Vegvesen, 2016, s. 6). Samme dokument bruker ordene «dette er gunstig plassering av anlegget». Vi kan bare tolke dette som at den opplagte påvirkningen på folkehelse i nærområdet er kjent, men at besparelser på tomgangskjøring på noen hundre tusen i året har fått større fokus enn hva en potensiell påvirkning av helsen til flere hundre mennesker i nærområdet potensielt kan koste. Dette stiller vi oss uforstående til. Helsekonsekvenser skal, i følge Helsedirektoratet, utredes når det er grunn til å tro at saken eller tiltaket vil ha vesentlige konsekvenser for befolkningens helse og dette er en plikt som er forankret i lov (Helsedirektoratet, 2016). Vi forventer at en slik helsekonsekvensutredning gjennomføres for både Tolpinrud og Pålsgård før det vurderes hvilken plassering av anlegget som er gunstig. Vi har stor tillit til at en slik helsekonsekvensutredning vil vise at Pålsgård er et mye bedre alternativ

med tanke på innbyggernes helse og at kronebesparelsen på tomgangkjøring i den sammenheng blir som bagateller å regne.

Dersom Ringerike kommune ikke har bedt om en konsekvensutredning i henhold til § 11 i Folkehelseloven (Omsorgsdepartementet, 2011), oppfordrer vi Ringerike kommune om å gjøre dette snarest. Kopi sendes derfor kommuneoverlegen og folkehelsekoordinator i Ringerike kommune.

At Ringerike kommune på sine informasjonssider, selv påpeker at det ikke finnes helhetlige politiske planer for utviklingen av Hønefoss av nyere dato (Øieren, 2015), understreker det behovet for en slik konsekvensutredning. Kommunen har tidligere formidlet som mål for Ringeriksbanen at «befolkningen skal ikke belastes med helseskadelig støy og vibrasjoner. Mulighet for friluftsliv og lek skal ikke begrenses, og det skal tas hensyn til landskapsbildet» (kommune, 1999).

Med vennlig hilsen

Veienkroken Velforening

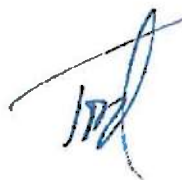
Tolpinrud Vel

Per Stenbro

Mob.nr. 909 20 166

Epost: pjs@frydhover.no

Trygve Riise Bergsrud

Mob.nr. 901 20 700

epost: Trygve.Bergsrud@dnbeiendom.no

Kopi:

Ringerike kommune, Plankontoret

Ringerike kommune, kommuneoverlegen

Kilder:

- Folkehelseinstituttet. (2016). *Ringerike folkehelseprofil 2015*. fra <http://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=0605&sp=1&PDFaar=2015>
- Helsedirektoratet. (2016). *Helsekonsekvensutredning*. fra <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/folkehelsearbeid-i-kommunen/helsekonsekvensutredning>
- kommune, R. (1999). Kommunedelplan. Bergensbanens forkortelse Ringeriksbanen. Ringerike.
- Kommune, R. (2012). *Folkehelsemeldingen 2012-2030*. fra <http://www.ringerike.kommune.no/Documents/Administrasjon/Folkehelsemeldingen%202012-2030.pdf>
- omsorgsdepartementet, H. o. (2011). *Lov om folkehelsearbeid. Folkehelseloven*. fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>
- vegvesen, J. o. s. (2016). *Utredning Hensetting Østlandet – delrapport 3*. fra http://www.banenor.no/globalassets/documents/prosjekter/utredninger/vedlegg-3.2-ho_hensettingsanlegg_honefoss.pdf
- Øieren, M. (2015). *Vi må tilby hele pakka*. fra <http://www.ringvirkninger.com/vi-ma-tilby-hele-pakka/>

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
16/485

Vår ref.
2016 – 510

Saksansv.: Grethe Salvesvold
tlf. 48 08 88 28
e-post: grethe.salvesvold@osloregionen.no

Dato: 07.06.16
Arkivkode: 014

GRUNNLAGSDOKUMENT NASJONAL TRANSPORTPLAN 2018 – 2029, HØRINGSUTTALELSE FRA OSLOREGIONEN

Osloregionen er en strategisk samarbeidsallianse for fem fylkeskommuner og 78 kommuner, inkl. Oslo kommune, på det sentrale Østlandet. Styret i Osloregionen vedtok i møte 03.05.16 følgende uttalelse til grunnlagsdokument for Nasjonal transportplan 2018 – 2029:

1. En konkurransedyktig og bærekraftig hovedstadsregion

Mobilitet er avgjørende for moderne byområder. For at en flerkjernet Osloregion skal fungere som en helhet og trekke veksler på felles kompetanse og arbeidsstyrke, må regionen være bundet sammen av et raskt og effektivt transportsystem.

NTP bør være en areal- og transportplan som bidrar til omstilling til lavutslippssamfunnet og til samordning av areal- og transportpolitikken slik at infrastrukturutvikling blir tett koplet til utvikling av vekstkraftige bo- og arbeidsmarkedsregioner med god fremkommelighet for kollektiv- og næringstransport.

Osloregionen med ca. 40 % av Norges befolkning utgjør et samlet areal- og transportområde der fem transportkorridorer møtes. Som supplement til de korridorvise omtalene mener Osloregionen at NTP bør gi en samlet analyse og presentasjon av foreslåtte tiltak i det sentrale Østlandsområdet, der areal- og transport sees i sammenheng på regionalt nivå, og samordnet virkemiddelbruk belyses. Tilnærmingen «fra-nav-til-nettverk» i konseptvalgutredningen (KVU) for Oslo-Navet må gjerne legges til grunn og utvides til et større geografisk område.

2. Økonomiske rammer og samfunnsøkonomisk lønnsomhet

Osloregionen ser alvorlig på spriket mellom økonomiske rammer og behovet for midler til investering og drift. For å sikre størst mulig effekt av ressursbruken, ser Osloregionen det som positivt at transportetatene har planlagt innenfor en felles ramme, og at prosjekter i større grad enn tidligere er prioritert etter samfunnsøkonomisk lønnsomhet, supplert med vurderinger knyttet til samfunnssikkerhet og sammenhengende standard/utbygging. Samtidig bør det arbeides med fremstillingen av samfunnsøkonomisk lønnsomhet slik at effekter som ikke er direkte målbare kommer fram, slik som positive virkninger for klima og byutvikling.

3. Jernbaneutbygging på Østlandet

Et oppgradert og modernisert jernbanenett rundt Oslo er stammen i det regionale transportsystemet. Østlandsstjerna bør være strategien for jernbaneutbygging på Østlandet. Fullføring av hele InterCity-utbyggingen og Østlandsstjerna har stor betydning for å knytte byregionene i Osloregionen tettere sammen, til resten av landet og til utlandet.

Indre InterCity til Hamar, Tønsberg og Fredrikstad, Ringeriksbanen og grenbanene Kongsbergbanen, Spikkestadbanen, Østfoldbanens østre linje, Kongsvingerbanen, Gjøvikbanen og Hovedbanen fra Lillestrøm til Dal/Eidsvoll utgjør timesregionen rundt Oslo.

Osloregionen ser positivt på at det er prioritert betydelige midler til jernbane både i middels og høy ramme, og at innerstrekningene i InterCity-utbyggingen er prioritert i alle rammealternativer. Av hensyn til øvrige grenbaner på Østlandet er det avgjørende at rammene for programområdene innen jernbane ikke reduseres.

Raskest mulig realisering av dobbeltspor Oslo-Gøteborg er viktig for å binde Osloregionen tettere til naboregionene i Sverige og til kontinentet, og burde vært tydeligere beskrevet i NTP. Det bør igangsettes en felles konseptvalgutredning/åtgårdsstudie for denne felles grensekryssende jernbanestrekningen.

4. Oslo-navet

Kapasiteten inn mot og gjennom Oslo sentrum er kollektivsystemets akilleshæl. Det er viktig for hele Osloregionen at skisserte løsninger i KVV Oslo-navet med forsterket kapasitet både for metro, tog og buss følges opp med den fremdrift som fremlagt KVV-en anbefaler. KVV-en fremhever utbedring av sikringsanlegg og bygging av ny metrotunnel som de mest kritiske prosjektene for å sikre fremkommelighet i Oslo. Osloregionen støtter forslaget om statlig delfinansiering av ny metrotunnel.

Osloregionen understreker også viktigheten av at arbeidet med planlegging og utbygging av ny jernbanetunnel mellom Oslo S og Lysaker holder anbefalt fremdrift, slik at mulighetene for et bedret transporttilbud på lokaltog-, regiontog- og InterCity-strekningene kan realiseres.

5. Gods og logistikk i Osloregionen

Osloregionen støtter opprusting av Alnabru, men vil samtidig understreke behovet for et nav-satellitt-konsept for godsterminaler, slik Osloregionen spilte inn til NTP 2014-2023. Osloregionen støtter forslaget om en større utredning av fremtidig nettverksstruktur for godstransport på jernbane, som en videreføring av KVV godsterminalstruktur i Oslofjordområdet og NTP Godsanalyse.

Det er viktig at videre utredningsarbeid også avklarer fremtidig havnestruktur i Oslofjordområdet.

6. Bymiljøavtaler og byutviklingsavtaler

Osloregionen støtter forslaget om at nullvekstmålet for personbiltrafikk utvides til å gjelde alle byområder der miljø- og kapasitetsutfordringer tilsier at persontransportveksten bør tas med kollektivtransport, sykling og gåing. Det anbefales at disse byområdene da blir aktuelle for bymiljøavtaler og byutviklingsavtaler, og at det kommer ekstra midler til disse.

Jernbaneinvestering for persontransport må forplikte berørte kommuner til at vekst i boliger og arbeidsplasser i all hovedsak skal kanaliseres til kollektivknutepunkter. I denne sammenheng må offentlige myndigheter gå foran

som et godt eksempel i sin lokaliseringspolitikk. Osloregionen er enig i at vegprosjekter som øker kapasiteten for personbiler i byområdene krever mottiltak for å nå nullvekstmålet.

7. Drift kollektivtransport

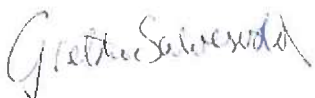
Jernbaneutbyggingen på Østlandet gir grunnlag for et kraftig forbedret rutetilbud. Osloregionen gir sin fulle støtte til arbeidet med Ruteplan 2027. Kollektivtransporten må møte befolkningsveksten i Osloregionen. Osloregionen støtter bruk av bompenger til drift og at staten bidrar mer til driften av fylkeskommunal kollektivtrafikk gjennom økt rammetilskudd. Osloregionen støtter også transportetatens forslag om at belønningsmidlene for de ni største byområdene i en overgangsfase i sin helhet går til drift av kollektivtransport.

8. Redusert vedlikeholdsetterslep

Osloregionen støtter transportetatens anbefaling om at etterslepet på vedlikehold av vei, jernbaner og kystanlegg må fjernes innen 2030, slik det gis rom for i høy ramme. Det gis også støtte til forslaget om å utarbeide et eget program for fornyelse av fylkesveier.

9. Osloregionens styre viser for øvrig til utfyllende uttalelser fra Oslo kommune og fylkeskommunene i Osloregionen.

Med hilsen

Grethe Salvesvold
Fagsjef
Osloregionens sekretariat

Godsterminal

Ringeriksregionen har med sin sentrale beliggenhet og unike arealberedskap og infrastruktur forutsetninger for å bli et sentralt logistikkpunkt i Norge.

Sentral beliggenhet

Nærme de store befolkningsområdene og markedene, med gode kommunikasjonsmuligheter i alle retninger. Avlaster trafikk gjennom Oslo.

Infrastruktur

Eksisterende jernbane for gods i området. Jernbanespor mot alle landsdeler. E 16 går gjennom området. Store infrastrukturtiltak under regulering. Flyplass 2200 m.

Arealberedskap

Mer enn 3.000 dekar tilgjengelig til formålet. Regulering påbegynt for store deler av området i Ringerike og Jevnaker kommuner.

Ringerike godsterminal

Ringerike utvikling ser det som en mulighet at godsterminal og logistikkentral på Alna i Oslo vurderes utflyttet. I tillegg er det et økende regionalt behov for terminaltjenester.

En godsterminal på Ringerike vil bidra til å flytte trafikk ut av Oslo sentrum, og avlaste pressområder for bolig- og næringsutvikling i Oslo. Godsterminal Alna med tilstøtende areal er i overkant av 1500 dekar i dag.

Ringerikes fortrinn

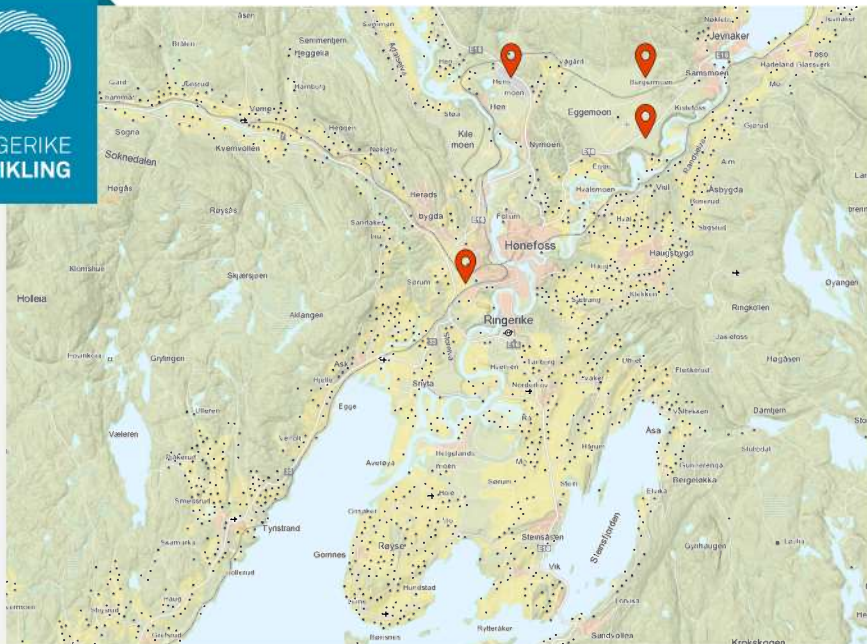
Ringerike har jernbanespor mot Vestlandet, Sørlandet, Gjøvik og Oslo. Til Drammen havn er det i overkant av 70 km langs jernbanen. Et eget godsjernbanespor går mot Jevnaker (tidligere Randsfjordbanen). Langs denne banestrekningen finnes det i dag godsintensiv industri. Området tiltenkt godsterminal ligger tett opptil E 16, RV 7 og RV 35, under en time fra både Oslo sentrum og Gardermoen. Det finnes og en flyplass med asfaltert rullebane på 2.200 meter i området. Tiltent godsterminal er overveiende flate grusavsetninger med lite høydeforskjell.

NTP styrker Ringerike som trafikkknutepunkt

Nasjonale myndigheter løfter frem Ringerike som et sentralt knutepunkt i fremtiden, med realisering av Ringeriksbane for persontransport, ny firefelts motorvei fra Sandvika og store forbedringer på E 16 i retning Gardermoen. Ringerike vil med disse utbedringene kunne bidra til en viktig avlastning av trafikken i Osloområdet, og regionen får en særdeles sentral beliggenhet som muliggjør kostnads- og tidseffektiv drift.

RINGERIKE
UTVIKLING

Hensmoen – Eggemoen - Bergermoen -Sørumsmarka

De store, flate skogsområdene i Jevnaker og Ringerike kommuner har i dag betydelig industrietablering, vilje og evne til videre vekst og rikelig areal til plasskrevende etableringer

Etablerte bedrifter i området omfatter blant andre Tronrud Engineering, Spenncon og Andritz Hydro. Det er omfattende planer for ytterligere næringsutvikling i privat regi rundt teknologibedriftene på Eggemoen. Områdene rundt Sørumsmarka vil bli sterkt endret av ny infrastruktur, og det er naturlig å se på logistikkindustrimuligheter her.

Offensive kommuner

Ringeriksregionen er i sterk vekst, og ønsker ny næring velkommen. Vi gir din virksomhet god informasjon, bistår i analysearbeid og søker å avklare eventuelle utfordringer på et tidligst mulig stadium, slik at risiko minimeres og din etablering skal bli en suksess for alle parter.

Arealstatus

Deler av området er allerede regulert til industri. Ytterligere reguleringsplaner er i arbeid på Bergermoen i Jevnaker og Eggemoen i Ringerike.

Kommunene har en proaktiv næringspolitikk og inviterer interessenter til å presentere sine behov.

Avstander

Oslo	60 km
Gardermoen	55 km
Lillehammer	130 km
Bergen	400 km

Ringerike Utvikling

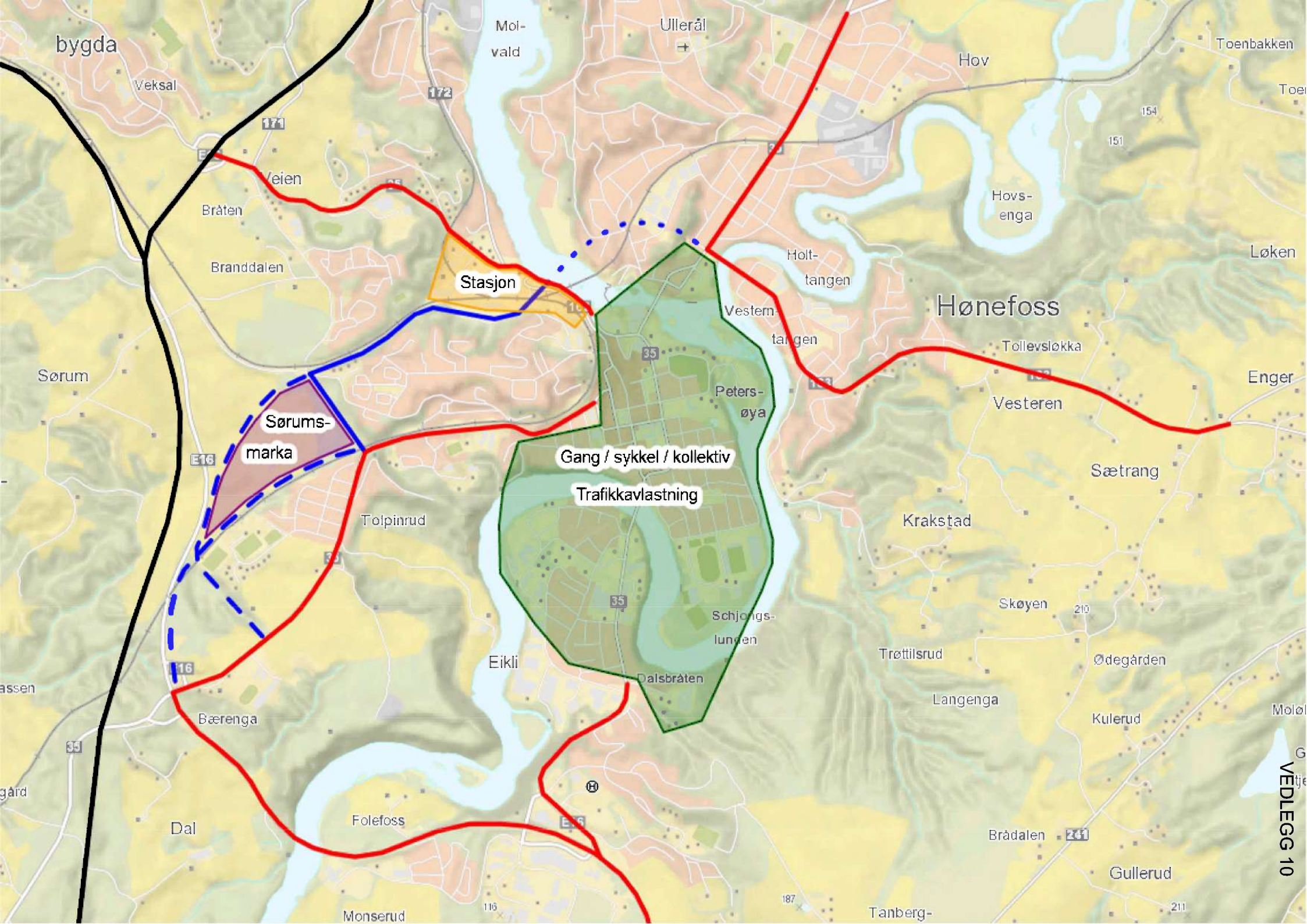
c/o Høgskolen Sørøst-Norge
Postboks 165 Sentrum
3502 Hønefoss

Pelle Gangeskar 91 11 36 36
Claus Frølund 40 52 54 64

Bredalsveien 14
3502 Hønefoss

pelle.gangeskar@ringerike-utvikling.no
claus.frolund@ringerike-utvikling.no

SAKSFRAMLEGG

Arkivsaksnr.: 17/1379-1Arkiv: L12

Formannskapet

Oppstart av 431- Områderegulering Hønefoss og høring av planprogram

Forslag til vedtak:

1. Det anbefales oppstart av områderegulering nr. 431 - Områderegulering Hønefoss
2. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.
3. Rådmann gis fullmakt til å gjøre mindre endringer før høring og offentlig ettersyn.
4. Planprogram for områderegulering Hønefoss fastsettes endelig av kommunestyret.
5. Det tas sikte på å oppheve gjeldende reguleringsplaner som overlappes av ny plan.
6. Underveis i planprosessen skal det vurderes å dele planen i mindre enheter med ulik fremdrift og plangrense.

Sammendrag

Rådmann anbefaler oppstart av områdereguleringsplan Hønefoss. Planen skal utvikle en attraktiv, levende, miljøvennlig og kompakt by, der mennesker trives. Planen skal skape en fremtidsrettet by som bidrar til å redusere klimagassutslipp og vekst i persontransport skal tas av kollektiv, sykkel og gange.

Planen skal legge rammene for et styrket sentrum gjennom fortetting med boliger og arbeidsplasser. Planen skal tilrettelegge for trygge gang- og sykkeltraseer, lokalisere bussterminal, drosjesentral, sykkelparkering – og tilknytning til jernbanestasjonen og imøtekomme fellesprosjektets plan. Den skal knytte sammen eksisterende offentlige rom, parker og blågrønne strukturer, og etablere nye når byen fortettes.

Planen skal gi langsiktige og forutsigbare rammer for den framtidige utviklingen av sentrum, for alle brukere av byen; beboere, næringsdrivende, grunneiere, investorer og besøkende. Planen vil ikke angi noe definert tidsperspektiv eller gyldighetsramme, men revideres ved behov når den ikke lenger fungerer hensiktsmessig.

Plandokumentet vil være et viktig verktøy og virkemiddel for gjennomføringen av fysiske utviklings- og utbyggingstiltak i sentrum. Planen skal være tydelig og forutsigbar på overordnet rammeverk og viktige fysiske strukturer som grøntstrukturer, byroms- og

gatestrukturer og bevaring av verdifulle bygningsmiljøer. Innenfor dette rammeverket må planen være fleksibel og gi rom for gode idéer og nyskapende og spennende løsninger.

Rådmann mener at forslaget er tilstrekkelig gjennomarbeidet og de temaer som bør utredes i prosessen er ivarettatt.

Innledning

Plan og bygningsloven § 12 bestemmer hvordan reguleringsplaner og prosesser skal være. §12–2 definerer en områderegulering, og en områderegulering kan gi krav om detaljregulering. Områdereguleringer som innebærer vesentlige endringer må følge §§ 4-1 og 4-2. som gjelder planprogram, planbeskrivelse og konsekvensutredning. Det er også krav om blant annet fellesbestemmelser, kartgrunnlag, oppgaver og myndighet generelle utredningskrav og medvirkning i loven.

Planprogrammet redegjør for planprosessen gjennom beskrivelse av formål, rammer- og retningslinjer, dagens situasjon, sentrale målsetninger, utredningsbehov, medvirkning og framdrift. Visjon og byutviklingsstrategi skal utformes som del av planarbeidet. Mandatet for igangsetting av arbeid med områderegulering for Hønefoss er beskrevet under tidligere behandlinger og vedtak.

Etter vedtak om høring av planprogram vil det bli igangsatt en innledende fase med formål om å definere og detaljere det videre planarbeidet. I denne fasen vil det bli vurdert om de prosessene det er lagt opp til er hensiktsmessige for formålet med planen. Viktige vurderinger i denne fasen vil være hvor detaljert planen skal være, og om det kan legges opp til ulike detaljeringsnivå for enkelte delområder og tema. Det vil også bli gjort en vurdering av om planen kan deles i mindre planer, med egen fremdrift. Håndtering av pågående planer innenfor planavgrensningen må avklares, og det må foretas en endelig fastsettelse av planavgrensningen.

I 2014 vedtok kommunestyret å avvente oppheving av reguleringsplan nr. 64 (stadfestet i 1976), som er dagens byplan for Hønefoss sentrum. Dette ble gjort for å legge til rette for en samordning med planarbeid for Ringeriksbanen, stasjonsområdet, og innfartsløsninger fra E16. Det ble vedtatt at 64-planen bør oppheves gjennom en planprosess hvor en ny plan tilpasset fremtidig behov erstatter den gamle.

Parallelt med planarbeid for Hønefoss skal det også utarbeides en regional plan for Ringeriksregionen, hvor målet er samordning på tvers av kommunegrenser for å legge til rette for en bærekraftig utvikling for bolig, næring, arealbruk og transport. Den regionale planen vil blant annet kunne ut i en tiltaksliste som kan videreføres i en eventuell bypakke og søknad om bymiljøavtale.

For å løse transportsystemet og gi en bedre fremkommelighet i Ringeriksregionen kan det bli nødvendig å gjøre tiltak i vegnettet. Dette må til for å gi bedre fremkommelighet for buss, gange og sykkel. I og med at det totale transportnettet blir så omfattende endret med ny E16 og Ringeriksbane må det vurderes endring og avklare prinsipper. Dette kan være at man skal kjøre inn til byen og ut igjen, i stedet for gjennom byen. Det bør vurderes gode løsninger som tangerer byen fremfor å belaste bykjerne. Innfartsparkering og nye bruer kan være en del av en slik løsning. Det bør legges vekt på å legge til rette for fremtidsrettet løsninger som autonome busser og andre utslippsfrie, støysvake løsninger som bedre passer inn i et trivelig bybilde. Noen av tiltakene vil være så omfattende at de vanskelig vil kunne finansieres over

fylkeskommunale og kommunale budsjetter. For Hønefoss sentrum er det en rekke utfordringer som skal løses og hvor plangrepene blir svært viktige. Dette forutsetter god og samordnet koordinering mellom fylkeskommunen, kommunene og staten for de ulike planene i regionen. Planprogrammet er utarbeidet av egne ressurser fra regionalt plankontor, ressurser fra Buskerud Fylkeskommune og konsulentbistand fra Asplan Viak.

Beskrivelse av saken

I dagens situasjon har Hønefoss bysentrum har en rik historie, interessant beliggenhet og variert topografi mellom elveløp. Elveløpet danner en barriere i byen, men er også en viktig kvalitet. Hønefoss har en historisk byplan som må bygges videre på. Bysentrum er til viss grad utflytende, preget av mye biltrafikk, store åpne parkeringsplasser, og uutnyttede bykvartaler. Viktige målpunkter som bussterminal og jernbanestasjon har plassering isolert fra hverandre, og jernbanestasjonen har uklar sammenheng med bysentrum.

Planforslaget

Planen skal legge rammene for fortetting og videre i bygging i sentrum med bymessig utforming og bebyggelsesstruktur, høy arkitektonisk kvalitet, høyder, byrom, torg, møteplasser og parker. Bysentrum skal bli mer kompakt og urbant, tilpasset vekst og bærekraft gjennom fortetting med boliger og arbeidsplasser. Bysentrum skal være et attraktivt og tilgjengelig sted å leve, og være for alle befolkningsnivåer uavhengig av funksjonsnivå.

For å sikre en utvikling som bygger opp under, og utnytter potensialet som skapes gjennom etablering av Ringeriksbanen, og samtidig bevarer kvaliteter som gir byen særpreg og gjør Hønefoss til et attraktivt og godt sted å bo, arbeide og besøke, er det nødvendig å ha en god arealplan i bunn. Planarbeidet tar sikte på å fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag for valg av hvor og hvordan byen skal utvikles, og som gir forutsigbarhet og føringer som sikrer at utviklingen skjer i samsvar med ønsket utvikling.

Overordnede mål for byutviklingen:

1. Utvikle en attraktiv, levende, miljøvennlig og kompakt by, der mennesker trives.
2. Skape en fremtidsrettet by som bidrar til å redusere klimagassutslipp.
3. Vekst i persontransport skal tas av kollektiv, sykkel og gange.

Fire sentrale målsetninger er valgt for planarbeidet:

- *Kollektivknutepunktet i Hønefoss* – lokalisering av blant annet bussterminal, drosjesentral, sykkelparkering – og tilknytning til jernbanestasjonen
- *Byutvikling og fortetting* – styrke sentrum gjennom fortetting med boliger og arbeidsplasser
- *Mobilitet* – snu utviklingen og tilrettelegge for gange og sykkel
- *Offentlige rom, parker og blågrønne strukturer* – knytte sammen eksisterende, og sikre nye når byen fortettes

Transportanalyse

Flere store endringer av transportsystemet i Hønefoss vil påvirke trafikksituasjonen.

Planlagt etableringen av Ringeriksbanen og ombygging av Hønefoss stasjon er en utløsende faktor for planarbeidet. Med avkjøring fra ny E16 fra vest og ny trasé Eggemoen – Nymoen vil trafikkmønstrene og trafikktallene gjennom Hønefoss endres.

Boligfortetting, nærmiljø og bomiljø

Det er ønskelig med flere boliger i og nær Hønefoss sentrum.

Det er prognostisert sterk befolkningsvekst, samtidig er det behov for at veksten blir mest mulig basert på miljøvennlige transportformer, som lettest kan oppnås med bynære boliger. Bynære boliger bidrar også til aktivitet, trivsel og trygghet i sentrum.

Mobilitet

Flere store endringer av transportsystemet i Hønefoss vil påvirke trafikksituasjonen. I tillegg til virkning for det overordnede trafikksystemet vil dette også påvirke gatebruk, transport, mobilitet og trafikksikkerhet i Hønefoss sentrum. Hønefoss er lite tilrettelagt for syklistene. Det mangler et enhetlig, sikkert og sammenhengende sykkelveinett.

Offentlige rom, parker og blågrønne strukturer

Fortetting av byen stiller større krav til rekreasjonsarealer som er blå/grønne. Samtidig er det konkurranse fra utbyggere om å nytte disse arealene til bybebyggelse. Disse interessekonfliktene må avklares.

Hønefoss sentrum har en interessant beliggenhet og variert topografi mellom elveløp.

Elveløpet er en viktig kvalitet, som den blågrønne strukturen i byen må bygges opp om.

Plantype, avgrensning og eiendomsforhold

Planen fremmes nå som en områdereguleringsplan. Det vil være tids- og ressurskrevende å utarbeide en områderegulering for et så stort sentrumsområde. I en innledende fase i planarbeidet bør det vurderes om kommunen er mer tjent med å heller lage en kommunedelplan for sentrum, og utarbeide områdereguleringer for mindre områder parallelt med denne.

En planavgrensning bestemmes av hvilke forhold planen tar sikte på å løse. Forslag til planavgrensning muliggjør å erstatte 64-planen, vurdere kollektivknutepunkt og trafikkløsninger for sentrum, og er samtidig tilpasset til Bane Nors planområde for Ringerikesbanen med InterCity-stasjon. Avgrensningen er gjort i samråd med Buskerud fylkeskommune.

En stor avgrensning gir fleksibilitet som kan være avgjørende for å sikre helhetlige løsninger og gode forbindelser mot eksisterende løsninger utenfor planområdet. Dette er særlig relevant for samferdselsløsninger og blågrønne strukturer i sentrumsområdet.

Alle grunneiere og berørte som ligger innenfor grensa og som berøres av grensen varsles.

Grensen vil også være avgrensningen av den juridisk bindende planen. Planens influensområdet vil gå utover den formelle plangrensa, fordi det er nødvendig å utrede ulike temaer utover denne grensa. For eksempel når det gjelder transportutredningen, vil influensområdet gå helt ut til fellesprosjektets forslag til ny E-16. Forslag til ny E-16 Nymoen-Eggemoen vil også ligge innenfor influensområdet fordi trafikkberegninger for denne strekningen vil redusere trafikken i Hønengata med 3000 ÅDT. Temakart for sykkel vil også gå langt ut over planområdet.

Planen vil omhandle det sentrale sentrumsområdet, men ikke tilførselsveier fra ny E-16 inn til knutepunkt eller bysentrum. Tilførselsveier eller omklassifisering av veier må løses i andre planer, etter at arbeidet med områdereguleringen har gitt svar på hvilke andre behov som det er behov for. Det kan også gjelde andre nødvendige tiltak som vil være nødvendig å

gjennomføre. Arbeidet med en transportutredning er startet opp og gjennom framdriften av dette arbeidet vil en få en oversikt over tiltak som utløser andre planprosesser.

Gjeldende og nye detaljreguleringer

Gjeldende reguleringsplaner i Hønefoss sentrum består av et lappeteppes av planvedtak fra forskjellige tidsepoker. Den arealmessige største reguleringsplanen i sentrum er reguleringsplan nr. 64, vedtatt 20.12.76. Planen er omtalt i vedtaket i kommunestyret 24.04.14, hvor det forutsettes at planen og tilhørende delplaner erstattes. Arbeid med de eldre reguleringsplanene blir sentralt i det videre arbeidet med områdereguleringen. Vedtatte planer av nyere dato vil hovedsakelig sys inn i områdereguleringen.

Det er igangsatt arbeid med en rekke detaljreguleringsplaner i sentrum utenom fellesprosjektet. Planprosesser som startes opp nå må samordnes og koordineres med pågående prosesser. Det blir viktig med gjensidig informasjon og dialog. Det vil være mulig å utforme detaljregulering for kvartaler/delområder parallelt med at områdereguleringen utarbeides. Detaljreguleringen vil da kunne behandles samtidig med eller like i etterkant av områdeplanen. Det vil være mulighet for påvirkning gjennom drøftinger, men det kan ikke utelukkes at den kommunale områdereguleringen konkluderer annerledes enn det som er forutsatt i forslag til detaljregulering. I tillegg til parallell utarbeiding av områderegulering og detaljregulering, kan reguleringsplanforslag og byggesøknad utarbeides og behandles parallelt, jf. PBL §12-15. Det må i tilfelle være enighet mellom kommune og forslagsstiller om dette. Ved slike parallelle arbeidsformer som beskrevet foran, er det hensiktsmessig å koordinere prosessene slik at områdereguleringen og detaljreguleringer samordnes.

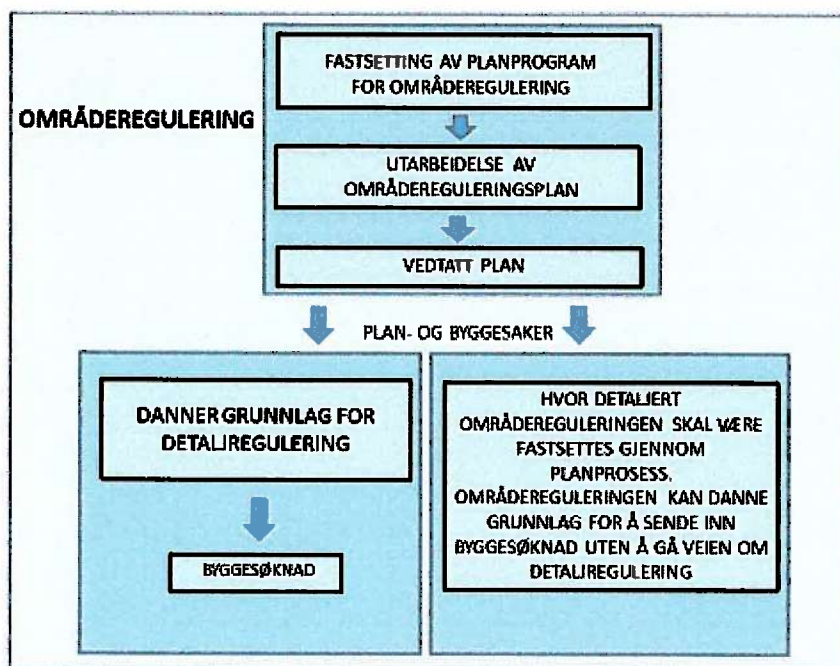
Utredningsprogram

I henhold til bestemmelser gitt i plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredning skal planforslagets virkning på miljø- og samfunn utredes. Utredningsprogrammet er en svært sentral del av planprogrammet og vil beskrive temaer og problemstillinger som skal undersøkes. I tabellform vil det presenteres hvilke temaer som skal utredes og i hvilken form utredningene skal ha. Dette materialet benyttes videre inn i den samla konsekvensutredningen som skal utarbeides. Det bør vurderes nærmere i løpet av høringen av planprogrammet om det er hensiktsmessig at utredningsprogrammet formuleres noe enklere, ved at flere temaer utredes/beskrives enklere som del av planbeskrivelsen framfor egne rapporter eller notater.

Prosess

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltagere, opplegg for medvirkning. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart.

Med bakgrunn innspill som kommer i høringsperioden, fastsetter kommunestyret endelig planprogram. Deretter utarbeides forslag til områdereguleringsplan med tilhørende konsekvensutredning som legges ut til offentlig ettersyn og sendes på høring. Etter gjennomgang av innkomne merknader legges planen fram for kommunestyret til sluttbehandling.

Medvirkning

Plan- og bygningslovens minstekrav til medvirkning omfatter høring og offentlig ettersyn av planprogram og planforslag. Kommunen har også et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge gjennom for eksempel barnetråkkregistreringer.

Det skal legges opp til en bred medvirkning underveis i planprosessen gjennom åpne informasjonsmøter og planverksteder / temamøter. Møtene vil bli annonsert i Ringerikes Blad og på kommunens internettside. Det vil være åpent for påmelding til planverkstedene/temamøtene, organisasjoner, lag og foreninger vil inviteres spesielt.

Oppsummering av resultatene fra planverkstedene vil redegjøres for i planforslag som legges fram til politisk behandling.

Fremdrift

Framdrift vil henge sammen med avgrensning av planområdet, målsetninger for planarbeidet, plannivå og detaljeringsgrad, ressurser til arbeidet. Rådmannen kommer nærmere tilbake til framdrift ved fastsettelsen av planprogrammet.

Forholdet til overordnede planer

Gjeldende planstrategi for Ringerike kommune ble vedtatt 29.09.16, sak 124/16.

Handlingsprogrammet støtter opp om målsetninger i kommuneplanens samfunnsdel og et av hovedsatsningsområdene er å tilrettelegge for vekst, økt verdiskaping og et robust næringsliv.

I kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 30.04. 2015, er det poengtert at 70 % av av framtidig befolkningsvekst skal skje i Hønefoss. I gjeldende arealdel, vedtatt i 2007, er det meste av arealene innenfor planavgrnsningen til områdereguleringen avsatt til sentrumsformål, i tillegg til boligarealer.

I kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 30.04.2015, er et av de mest sentrale målene høy befolkningsvekst og at 70 % av framtidig bosetting skal skje i Hønefoss. Hønefoss skal være attraktiv som bosted, handelsby og regionhovedstad. Ringerike kommune skal legge til rette for effektive samferdselsløsninger.

I gjeldende kommuneplans arealdel 2007-2019, vedtatt 30.08.2007, er det meste av arealene innenfor planavgrensningen avsatt til sentrumsformål, i tillegg friområder, boligarealer områder avsatt til idrettsanlegg og annet byggeområde.

Kommuneplanens arealdel er nå under revisjon. Saken var oppe til behandling i mars 2017, men ble utsatt. Formannskapet ønsker workshop i forkant av behandling. Vekst målet i samfunnsdelen ligger til grunn for arealdelen og utviklingen i Ringerike kommune.

Grønn plakat for Hønefoss ble vedtatt 30.11.2000. Planen inneholder føringer for grøntstruktur, landskapsvurderinger og nærlekeplasser i Hønefoss.

Kommunedelplan for gående og syklende i Hønefoss vedtatt i 29.06.95, gjelder for området som er omfattet av 64-planene.

I Kommunedelplan E16 Eggemoen – Nymoen anslår trafikkvurderingen en redusert trafikkbelastning på Fv 35 gjennom Hønefoss på opptil 20 %, dette er avhengig av løsning, Planprogram for KDP Eggemoen – Nymoen ble fastsatt i formannskapet 20.09.16 (sak 175/16)

Nytt hovedvegssystem i Hønefoss ble lagt frem til sluttbehandling 30.10.2008, sak 136/08. Alternativ 0+ ble vedtatt. Dette alternativet innebærer å utbedre eksisterende vegsystem med nye tilfartsveier og optimalisering av disse. Deler av sentrumsområdene i Hønefoss har siden 1976 vært regulert til vegformål i reguleringsplan nr. 64 med tilhørende delplaner med kvartalsplaner som utfyller den opprinnelige planen. Her er det regulert inn en avlastningsvei som har en sammenheng med resten av vegsystemet i 64-planene. Kommunedelplanprosessen utredet mange alternative løsninger. Dette arbeidet kan benyttes og deler av det legges til grunn for å finne nye optimaliserte løsninger basert på en annerledes situasjon enn i 2008. Etter kommunestyres vedtak i 2008 har det vært et politisk ønske om å avklare fremtidig bruk av områdene regulert til vegformål.

Statlig detaljregulering av fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 (FRE) vil blant annet legge følgende føringer for planarbeidet for Hønefoss sentrum:

- Plassering og utforming av knutepunkt på Hønefoss jernbanestasjon
- Ny innkjøring og kryssplassering fra E16 inn mot Hønefoss vil kunne gi nye trafikk mønstre og trafikkbelastning.

Ut fra planprogrammet til den statlige planen blir tilknytning mellom Hønefoss stasjon, sentrum og annet kollektivtilbud en viktig del av dette planarbeidet.

Konseptutvalgsutredningen for transportsystemet i Hønefossområdet (KVU Hønefoss) ble ferdigstilt i 2015. Utredningen er utarbeidet av Statens vegvesen og omfatter mulige strategier for utvikling av infrastruktur i Hønefoss by, og det nære omland fram mot 2040. Vedtaket til kommunestyret er referert under.

Det skal utarbeides regional plan for Ringeriksregionen i perioden 2017 – 2020, i regi av Buskerud Fylkeskommune. Planen er en oppfølging av KVV Hønefoss og blir grunnlag for inngåelse av avtale med staten om bypakke og bompengefinansiering

Fylkesdelplan for handel, service og senterstruktur i Buskerud skal legges til grunn i arbeidet med kommuneplaner og reguleringsplaner i fylket, og bidra til at kommunene får et styringsredskap i forbindelse med etablering av kjøpesentre og sentrumsutvikling.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt ved kongelig resolusjon 12.06.15 skal legges til grunn for kommunenes arbeid med planstrategier og annet planarbeid.

Juridiske forhold

Krav om konsekvensutredning (KU) og planprogram:

Planarbeidet utløser krav om KU etter forskrift om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven. Videre er det krav om planprogram etter plan- og bygningsloven § 4.1 og KU-forskriften § 5. Fastsatt planprogram kan ikke påklages.

Tidligere behandlinger og vedtak

Gjeldende byplan «64-planen» ble vedtatt 18.12.75.

Vedtak i Formannskapet 02.12.2014 Sak: 208/14 :

Planarbeid for "Byplan Hønefoss" skal startes opp. Planarbeidet skal ta utgangspunkt i kapittel 5 "Effektiv arealdisponering" i forslag til samfunnsdel.

Oppstart av områdeprogram for planarbeid i Hønefoss.

Kommunestyre vedtok 27.08.2015, sak 104/15:

1. *Ringerike kommune starter arbeid med områdeprogram for planarbeid i Hønefoss*
2. *Det skal gjennomføres en mulighetsstudie i form av parallelle arkitektoppdrag*
3. *Det avsettes midler til arbeidet i Handlingsprogrammet 2016-2019.*

Det fremgår av saken at Ringerike kommune ønsker å ta i bruk «områdeprogram» i byplanarbeidet, som redskap for å korte ned planleggingstida og for å framskaffe tidlig vedtak om føringer for planarbeidet.

Kommunestyrets vedtak 30.6.2016 i sak (109/16) om plansamarbeid i Ringeriksregionen:

1. *Kommunestyret godkjenner den fremlagte skissen for plansamarbeid i Ringeriksregionen.*
2. *Kommunestyret ber rådmannen etablere dette samarbeidet så snart som mulig, rådmannen gis fullmakt til å inngå forpliktende samarbeidsavtale med partene.*
3. *Økte kostnader innarbeides i fremtidige budsjetter.*

Følgende oppgaver legges til plansamarbeidet:

- Regional plan for Ringeriksregionen
- Kommuneplaner og kommunedelplaner for tettsteder
- Reguleringsplaner som utløses av Ringeriksbanen og ny E16
- Samarbeid og grensesnitt til statlig planlegging av Ringeriksbanene og ny E16
- Bypakke/ bymiljøavtale
- Utviklingsavtale med staten

Tabellen som viser tidsperspektivet viser at områderegulering skal være en del av oppgavene som skal gjennomføres. Dette fremgår også av modell som er skissert for samarbeidskonseptet.

Kommunedelplan for nytt hovedvegssystem i Hønefoss, vedtatt i Kommunestyret 30.10.2008, sak 136/08:

Forslag til Kommunedelplan for nytt hovedvegssystem, alternativ V2, forkastes.

Alternativ 0+ vedtas.

.Rådmannen gis i oppdrag å utrede tiltak som på kort- og mellomlang sikt gir de beste trafikale løsninger og legger til grunn at dette arbeidet skjer i nært samarbeid med Statens vegvesen.

4.Rådmannen gis i oppdrag og i forbindelse med kommuneplanarbeidet å utrede fremtidige løsninger med utgangspunkt i alternativ 0+, herunder blant annet vurdering av forbindelse mellom Kongens gate og Hønegaten og tverrforbindelsen mellom Kongens gate og Stølandet, samt alternativene S1 og tverrforbindelsen T3. Det legges til grunn at utredningene med alternative løsninger gjøres i nært samarbeid med Statens vegvesen.

5.Kommunestyret ber rådmannen søke å fremskynde ferdigstilling av stamvegen Rv 35 Nymoen – Eggemoen.

6.Det legges frem en fremdriftsplan i første møte i 2009.

Konseptutvalgsutredning for transportsystemet i Hønefoss (KVU Hønefoss), vedtatt i kommunestyret 27.08.2015, sak 103/15:

- 1. Ringerike kommune mener at ingen av konseptene ser ut til å løse utfordringene for fremtidens transportsystem og forhold knyttet til arealbruk og utbygging i Hønefoss når Ringeriksbanen blir bygd.*
- 2. Ringerike kommune slutter seg til Statens vegvesens anbefaling om at Miljøkonseptet legges til grunn for videre planlegging i Hønefoss.*
- 3. Miljøkonseptet løser ikke den totale trafikkbelastningen for byen Hønefoss i framtiden. En kombinasjon med nye elementer fra Sentrumskonseptet må derfor medtas i den videre planleggingen, herunder trafikkavviklingen til/fra jernbanestasjonen hvis plasseringen blir i sentrum.*
- 4. Kommunen vil ha en sentral rolle i videre planlegging og ved gjennomføring av en eventuell Bypakke Hønefoss. KVU Hønefoss skal danne grunnlag for regjeringens konklusjon om videre planlegging. Endelig avgjørelse sentralt må derfor oppfattes som logisk og kunne aksepteres av lokalsamfunnet.*

Andre relevante vedtak:

- Kommunal planstrategi 2016-2020, vedtatt i Kommunestyre 29.09.16, sak 124/16.
- Plansamarbeid i Ringeriksregionen, vedtatt i Kommunestyre, 30.06.2016, sak 109/16
- Konseptutvalgsutredning for transportsystemet i Hønefoss (KVU Hønefoss), vedtatt i kommunestyret 27.08.2015, sak 103/15.
- Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030, vedtatt i Kommunestyret, 30.04.2015 sak 62/15.
- Reguleringsplan 64 og forholdet til de pågående samferdselsprosjektene – framdrift og planprosess, vedtatt i Kommunestyret 24.4.2014 sak 59/14.
- Ringerikspakka vedtatt oppstart i Kommunestyret 02.12.2010 sak 130/10 (10/2547-3)

Økonomiske forhold og prosess

Området som er varslet regulert er anslagsvis i størrelsesorden 1,4 km².

Arbeidet med en så stor og komplekst plan er vanskelig å prise da prosessen kan bli svært tidkrevende og uforutsigbar. Det er derfor ikke mulig å gi et kostnadsoverslag for planarbeidet før det er mer konkretisert, gjennom for eksempel en innledende fase.

Fra planprogrammet: Etter vedtak om høring av planprogram vil det bli igangsatt en innledende fase med formål om å definere og detaljere det videre planarbeidet. I denne fasen vil det bli vurdert om de prosessene det er lagt opp til er hensiktsmessige for formålet med planen. Viktige vurderinger i denne fasen vil være hvor detaljert planen skal være, og om det kan legges opp til ulike detaljeringsnivå for enkelte delområder og tema. Det vil også bli gjort en vurdering av om planen kan deles i mindre planer, med egen fremdrift. Håndtering av pågående planer innenfor planavgrensningen må avklares, og det må foretas en endelig fastsettelse av planavgrensningen.

Derfor foreslås det en tre trinns-rakett der innledende fase (fase 1) må gjøres før man kan prise fase 2 og 3:

Fase 1 - Innledende fase

Hensikt: Klargjøre problemstillinger, utfordringer, mål og strategier.

Definere og detaljere det videre planarbeidet med tydelige framdriftsplaner

Vurdere planprosess og planens detaljeringsnivå. I denne fasen vil det være viktig å rigge organiseringen av prosjektet. Forslaget er at innledende fase starter med en workshop/åpne møter med politikere og grunneiere. Omfanget av en slik fase vil være usikker, men anslagsvis antas et ressursforbruk på i størrelsesorden kr 500' – 750.000, avhengig av kommunens interne ressursbruk. Det forutsettes da at kommunen selv tar merknadsbehandling i forbindelse med oppstart av planen (omfang ca 2 timer pr merknad)

Fase 2 – Plangrunnlag

Hensikt: Få opp et plangrunnlag som viser de strukturelle grepene i planen, mobilitet og byrom, parker og blå-grønnstruktur. Enighet om hva som skal reguleres og planavgrensning. Viktige vurderinger i denne fasen vil være hvor detaljert planen skal være, og om det kan legges opp til ulike detaljeringsnivå for enkelte delområder og tema. Det vil også bli gjort en vurdering av om planen kan deles i mindre planer, med egen fremdrift. Håndtering av pågående planer innenfor planavgrensningen må avklares, og det må foretas en endelig fastsettelse av planavgrensningen. Denne fasen må mest sannsynlig suppleres med mulighetsstudier for områder som det ikke ligger føringer for eller for å få sikret sammenhenger i mobilitet og blågrønnstruktur. Denne fasen vil inneholde en stor usikkerhet i forhold til medvirkning, planavgrensning og prosess som vanskelig lar seg prise.

Fase 3 – reguleringsplan med KU (fram til 1. gangs behandling), Plankart, planbestemmelser, planbeskrivelse, KU med nødvendige tema (trafikk, støy, geoteknikk, flom, rekreasjon, blå-grønn struktur, sosial infrastruktur, kulturminner osv), møteserier mellom eventuelle konsulenter, kommunen og eksterne (myndigheter, grunneiere), oppdragsledelse og KS. Denne fasen vil inneholde en stor usikkerhet i forhold til medvirkning og prosess som vanskelig lar seg prise.

Det er ikke gitt noe pristilbud på et slikt arbeid, men grove erfarinstall tilsier at dette arbeidet kan koste fra 3,5 – 7-8 millioner.

Behov for informasjon og høringer

Forslag til planprogram skal sendes på høring og offentlig ettersyn før det fastsettes i kommunestyret. Rådmannen skal avholde internt møte med relevante enheter i kommunen før planprogrammet fastsettes. Innspill herfra vurderes og blir eventuelt innarbeidet i planprogrammet. Det legges opp til en bred medvirkning under høring av planprogrammet. Planprogrammet angir i kapittel 6.3. «Medvirkning» hvordan kravet om informasjon og medvirkning i planprosessen skal ivaretas.

Alternative løsninger

Det er gjort en vurdering av hvilke plantype som egner seg best til formålet overordnet plan for Hønefoss. En sentrumsplan vil kunne ha form som en kommunedelplan etter reglene i plan og bygningsloven kap. 11 eller en områdereguleringsplan etter reglene i kap. 12 i samme lov.

En områdereguleringsplan er en mer ressurskrevende og tidkrevende planprosess enn en kommunedelplan. Den gir et bedre styringsverktøy og flere avklaringer i selve planen, slik at plankrav kan unngås i større grad. Plandokumentet vil bestå av et plankart med bestemmelser og retningslinjer. Plankart og bestemmelsene vil være juridisk bindende, mens retningslinjene vil utdype hva som er ønskelig. Intensjonen er at områdeplanen skal være direkte grunnlag for byggesaksbehandling. Planen vil så langt mulig ikke inneholde plankrav om utarbeiding av detaljreguleringsplan, men for enkelte områder hvor avklaringer ikke vil kunne gjøres på sentrumsplannivå, vil dette likevel bli aktuelt. Sentrumsplanen skal inneholde en prioritering av de viktigste strategiske tiltak og prosjektene. Denne skal tas videre inn i kommunens handlingsprogram der kostnader skal inngå.

En kommunedelplan er en overordnet plan som kan utarbeides for bestemte områder, temaer og virksomhetsområder. Med å velge kommunedelplan som plantype kan prosessen fra kommunedelplan fram til byggesak skje på følgende måte: kommunedelplan – områdeplan – detaljplan – byggesak.

En kommunedelplan er en mer overordnet plantype, mens en områdereguleringsplan er mer detaljert og gir samtidig større rettigheter for berørte grunneiere og naboer som vil bli direkte underrettet om mulighet for å påklage planvedtaket. Valg av plantype må gjøres i planprosessen.

Prinsipielle avklaringer

Det legges opp til at formannskapet, som styringsgruppe, skal avklare prinsipielle spørsmål underveis i prosessen.

Rådmannens vurdering

Rådmannen ser det som viktig å få på plass en reguleringsplan som vil være et forutsigbart styringsverktøy for ønsket vekst og fremtidsrettet utvikling for regionhovedstaden Hønefoss.

For Hønefoss sentrum er det en rekke utfordringer som skal løses som gjør at plangrepene blir svært viktige. For å oppnå målet i kommuneplanens samfunnsdel om at Hønefoss skal være det mest spennende vekstområdet på Østlandet, må det bygges opp under de store samferdselsinvesteringene som kommer. Det må tilrettelegges for befolkningsvekst og nye arbeidsplasser. En bærekraftig og funksjonell løsning for trafikkavviklingen Hønefoss vil

være en sentral del av planarbeidet, og et overordnet veisystem og knutepunktsutvikling skal prioriteres.

Det er gjort en vurdering av hvilke plantype som egner seg best til formålet med overordnet plan for Hønefoss. Rådmann anbefaler oppstart av områdereguleringsplan Hønefoss, selv om prosessen kan bli krevende. Det er mange elementer som gjør at en detaljert plan med stort omfang kan kreve mye ressurser og økonomi for å gjennomføres. Fremdriften avhenger også av eventuelle innsigelser fra andre myndigheter. Underveis i planprosessen skal det vurderes å dele planen i mindre enheter med ulik fremdrift og plangrense.

Planavgrensning er vurdert ut fra hvilke forhold planen tar sikte på å løse. Forslag til planavgrensning muliggjør å erstatte 64-planen, vurdere kollektivknutepunkt og trafikk løsninger for sentrum, og er samtidig tilpasset til Bane Nors planområde for Ringerikesbanen med InterCity-stasjon.

I fasen etter høring av planprogrammet skal detaljeringsnivå i ulike deler av områdereguleringen vurderes. Rådmannen drøfter rundt dette. Detaljeringsnivå vurderes i løpet av hele planprosessen.

Formannskapet gir administrasjonen fullmakt til å legge ut planprogrammet til offentlig ettersyn på grunnlag av innspill fra møtet. Nødvendige justeringer og oppdateringer kan også foretas. Rådmannen skal avholde internt møte med relevante enheter i kommunen før planprogrammet fastsettes. Innspill herfra vurderes innarbeidet i planprogrammet.

Det legges opp til en bred medvirking under høring av planprogrammet.

Rådmann mener at forslaget med tilhørende temaer som skal utredes, i tilstrekkelig grad er ivarettatt på nåværende tidspunkt i planprosessen.

Ringerike kommune, 28.03.2017

Tore Isaksen
rådmann

leder: Grethe Tollefsen

saksbehandler: Ole Einar Gulbrandsen

Vedlegg

Forslag til planprogram

Planavgrensning

Oppsummering fra workshop i kommunestyret 15 desember

Utrykte vedlegg:

Kommunedelplan for gående og syklende:

<http://www.ringerike.kommune.no/Tjenester/Bolig-og-eiendom/Plansaker/Temaplaner1/Kommunedelplan-for-gaende-og-syklende/>

Oppstart av områdeplanarbeid i Hønefoss, sak 104/15:

<http://www.ringerike.kommune.no/Lokaldemokrati/Politisk-styring/sru/#se:mote/moteid:1590/utvalgid:667>

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging/id2416682/>

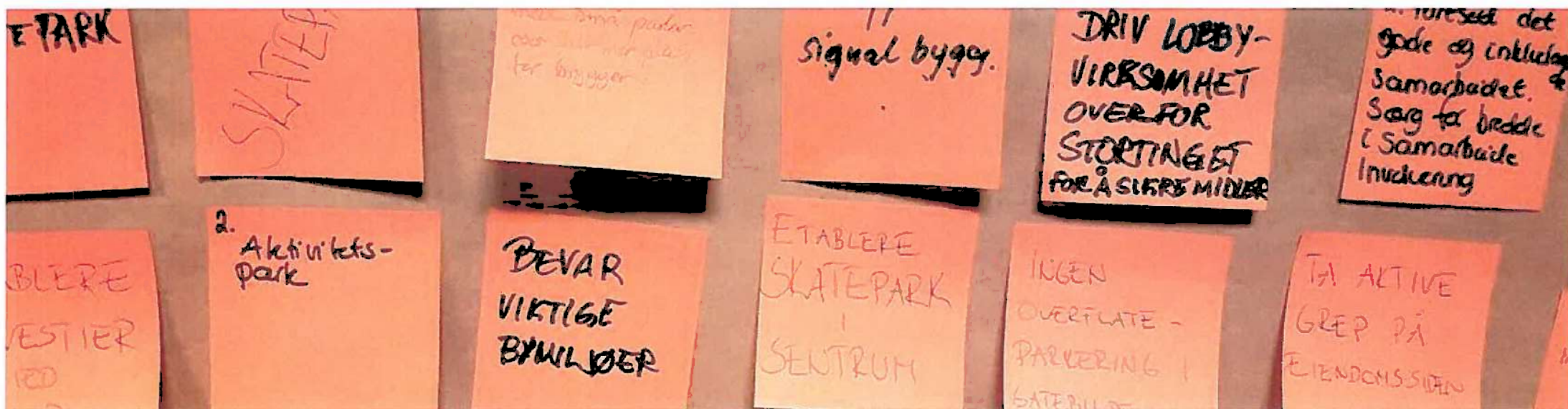
Fylkesdelplan for handel og senterstruktur:

<http://www.bfk.no/Documents/BFK/Regionalutvikling/Regionale%20planer%20og%20strategier/Fylkesdelplan%20for%20handel.%20service%20og%20senterstruktur%20i%20Buskerud.pdf>

KVU Hønefoss

http://www.ringerike.kommune.no/Global/miljo_areal/ABY/KVU%20H%c3%b8nefoss/KVU-rapport%20mars%202015.pdf

Saksframlegg og møteprotokoll «Plansamarbeid i Ringeriksregionen»

OPPSUMMERING AV WORKSHOP RINGERIKE KOMMUNESTYRE **TEMA: FREMTIDENS HØNEFOSS**

15. desember 2016

RAMBOLL

**Ringerike
kommunestyre
samlet til
workshop om
fremtidens
Hønefoss**

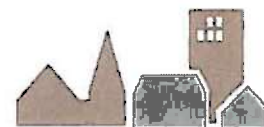
OPPSUMMERING AV WORKSHOP

Suksesskriterier for utvikling av fremtidens Hønefoss

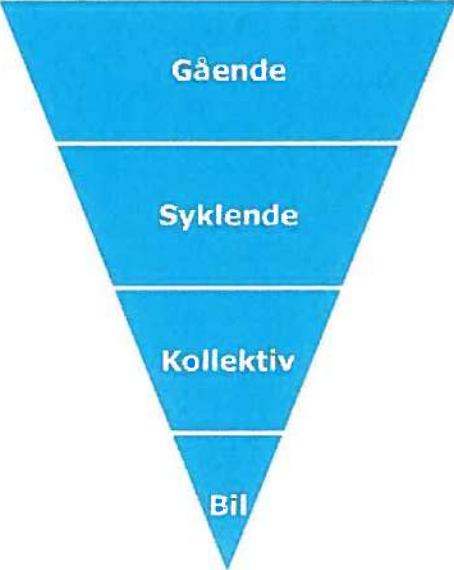
God kommunikasjon	Kontinuitet i politikken	Transport	Identitet	Byutvikling
• Inkludere og bruke fylkeskommune • Kommunisere med innbyggere: - Folkemøter - Nettsider - Åpenhet om innspill • Kommunisere med eiendomsutviklere om hva som ønskes • Inkludere næringsliv • Videre dialog med folkevalgte – flere workshops	• Legge partiprogram delvis til side • Samarbeide om gode løsninger • Legge til rette for videre utvikling • Langtidsperspektiv • Evne å se helhet	• Fokus på gater i sentrum • Økt nett for sykkeltransport • Bedre kollektivtilbud med flere avganger • Etablering av broer over elven • Få parkeringsplasser i sentrum sentralisert i større fasiliteter	• Bevare særpreg og historie • Omfavne elven • Signalbygg • Visuell presentasjon i sentrum og materialvalg	Drive aktiv og strategisk eiendomsutvikling • Invitere eksterne investorer • Flytte kommunale virksomheter til sentrum • Forvalte stasjons- og sentrumsområde bevisst Etablere et levende sentrumsområde • Fokus på grønne lunger • Etablere parker, skateområde og rom for barn og unge i byen

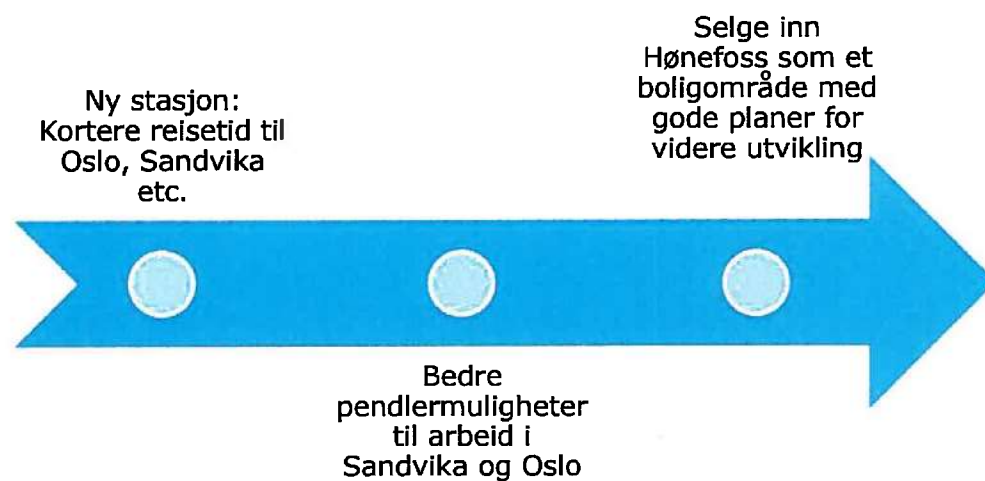
RAMBOLL

UTFORDRINGER KOMMUNESTYRET SER

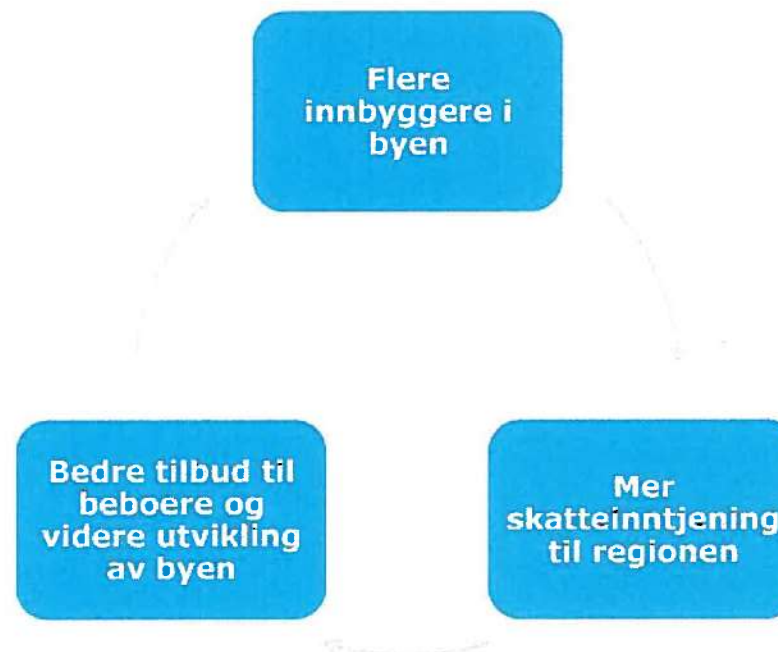
Kommunisere og koordinere	Koordinering av nett	Usikkerhet for fremtiden	Gater over veier i sentrum
• Viktig at distriktene ser nytten av sentrumssatsing • Definere byens felles identitet som virkemiddel • Koordinere overlappende planer	• Trafikk til sentrum • Veier til og fra stasjonen • Parkering	• Reell befolkningsøkning og fremtidige behov • Økonomisk spillerom • Politisk satsing	

MULIGHETER KOMMUNESTYRET SER

Avgjørende:

Hindre at Hønefoss kun blir en soveby for pendlere. Må åpne opp for å lage et levende og givende bysentrum som skaper muligheter for lokale entreprenører

ROLLEN KOMMUNESTYREREREPRESENTANTENE VIL TA I BYUTVIKLINGSPROSESSEN:

- ✓ Være representant for innbyggerne og ha dialog med innbyggerne
- ✓ Delta i møteforum og ha dialog med andre representanter
- ✓ Være engasjert, sette meg inn i sakene
- ✓ Tenke helhet
- ✓ Jobbe mot felles mål og bidra til omforente vedtak

KOMMUNESTYRETS RÅD TIL VEIEN VIDERE

Hvilke råd vil du gi til byutviklingsprosessen videre?

- Styrke samarbeid, involvere innbyggerne
- Inkludere områdene rundt byen i større grad
- Fortsette dialog mellom folkevalgte, flere workshops
- Godt samarbeid med næringsliv og utbyggere
- Utvikle elva
- Byplansjef
- Skatepark
- Optimalisere informasjonsflyt videre
- Legge til rette for fremtidsutvikling
- Tillate høyere bygg i sentrum
- Utvikle byens identitet
- Veksten av mennesker henger sammen med god byplanlegging
- Jobbe for bedre og rimelige kollektivløsninger
- Fortsett med godt inkluderende samarbeid, bredde i involvering

Hva har du blitt mer klar over?

- Det jobbes godt med planlegging
- Det finnes ingen «quick-fix»
- God dialog mellom politikere og planleggere er avgjørende
- Bilene må vike
- Nødvendigheten av planleggingen
- Bred enighet om at forandring er viktig
- Hvem gjør hva
- Mulighetene i regionen
- Stort prosjekt for lille Hønefoss
- Viktigheten av broer og inkludering av elven
- Økonomiske utfordringer for Ringerike
- Finansielle utfordringer med forventet vekst
- Nødvendigheten av å stå i upopulære avgjørelser, med tanke på biltrafikk, for å sikre fremtidens sentrum

**ANSVARLIG FOR FASILITERING AV
WORKSHOP OG DOKUMENTASJON:**

**RAMBØLL MANAGEMENT CONSULTING
V/ GERD BEATE VIK (GERV@RAMBOLL.COM)**

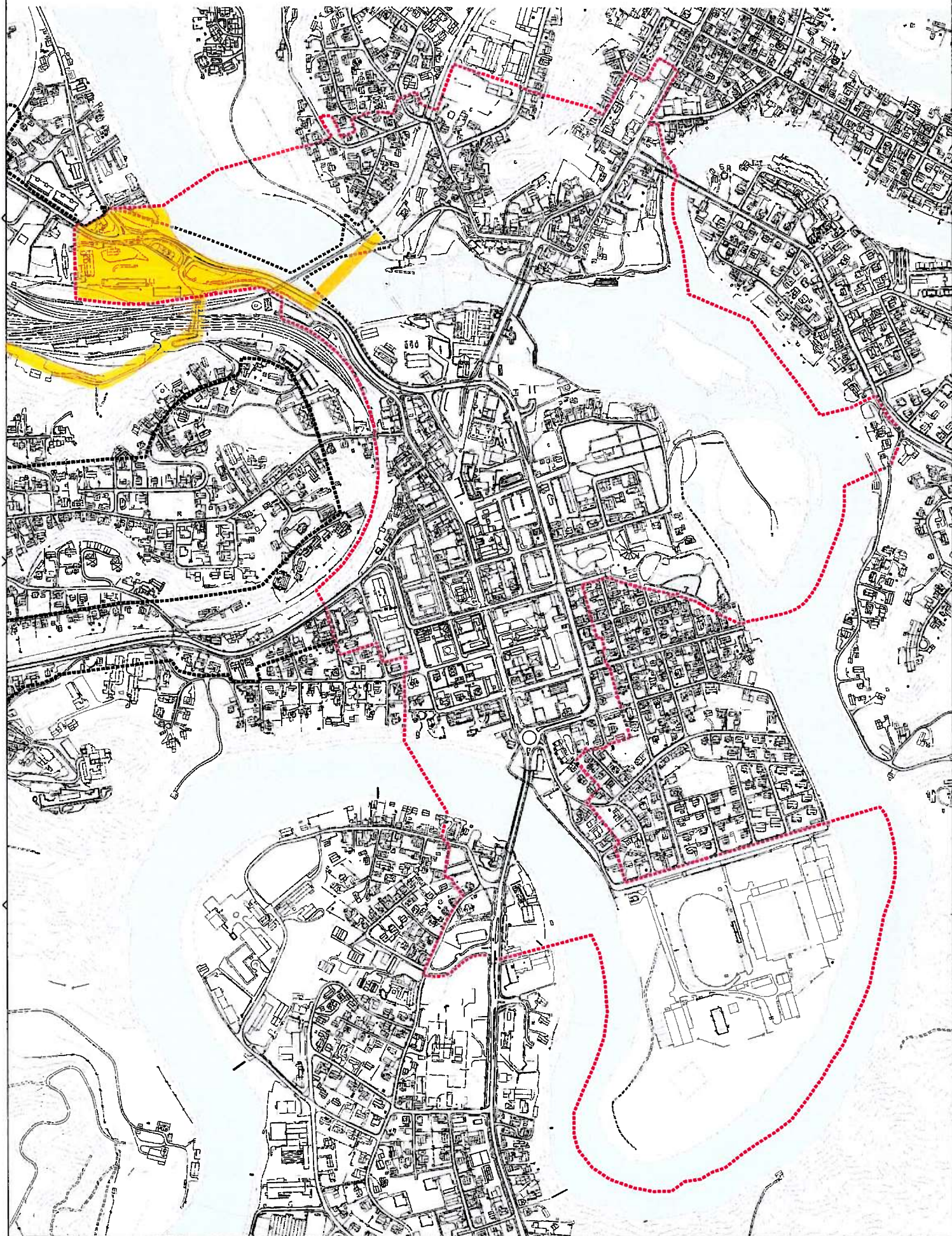

RINGERIKE
KOMMUNE

01

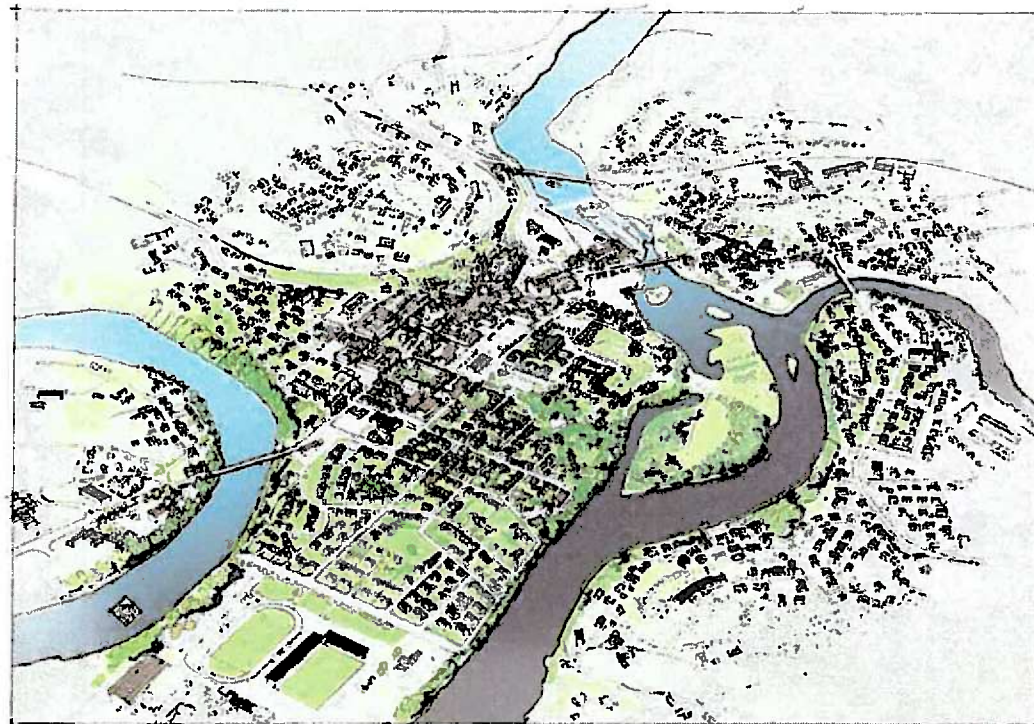
Områdeplan Hønefoss Planavgrensning

04.04.2017 - 1:3000

Ringerike
kommune

Forslag til planprogram

Områderegulering for Hønefoss

Dato: 2017-04-06

Plannavn	OMRÅDEREGULERING FOR HØNEFOSS
ESA ID	17/1379
Plan ID	431
Hensikt med planen	Hensikten er å gi overordnede rammer for hvor og hvordan Hønefoss sentrum skal utvikles. Fire hovedmålsetninger/tema: - Kollektivknutepunktet i Hønefoss – bussterminal, drosjesentral, sykkelparkering – og tilknytning til jernbanestasjonen - Byutvikling og fortetting – styrke sentrum gjennom fortetting med boliger og arbeidsplasser - Mobilitet – snu utviklingen og tilrettelegge for gange og sykkel - Styrke offentlige rom, parker og blågrønne strukturer
Planavgrensning	Område som det varsles oppstart for i forslag til planprogram er vist på side 13. Planavgrensningen og samordning med andre planer under arbeid blir nærmere vurdert ved behandling av planprogrammet etter høringen, og ved fastsetting.
Sammendrag	Planprogrammet redegjør for: - Mandat, hensikt og målsetninger for planarbeidet (Innledning) - Rammer og premisser for planarbeidet - Beskrivelse av dagens situasjon - Sentrale tema i planarbeidet - Forslag til utredningsprogram - Planprosess og framdrift Planprogrammet skal ligge til grunn for videre planarbeid og utredninger i arbeidet med områderegulering for Hønefoss.
Framdriftsplan	Vedtak av oppstart og utleggelse av forslag til planprogram til offentlig ettersyn: <i>April 2017</i> Fastsettelse av planprogram Utarbeidelse av planforslag Vedtak om høring av planforslag: <i>Høsten 2018</i> Vedtak av plan: <i>Høsten 2019</i>
Organisering	Forslagsstiller: Ringerike kommune Planmyndighet: Ringerike kommune Ansvarlig myndighet konsekvensutredning: Ringerike kommune Prosjektgruppe: Rådmannen med innleide konsulenter Styringsgruppe: Formannskapet

FORORD

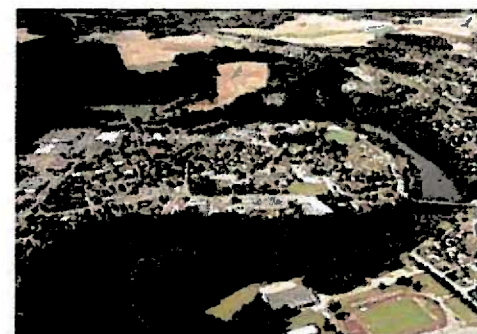
Det settes med dette i gang formelt planarbeid for Hønefoss sentrum. Hensikten med arbeidet er å legge til rette for en god og helhetlig utvikling av Hønefoss, og lage en plan som kan gi noen overordnede rammer for hvor og hvordan byen skal utvikles.

Ringeriksbanen er under planlegging, og Hønefoss vil få et InterCity-tilbud som gir ca. 30 min. reisetid til Oslo. Som følge av Ringerikesbanen forventes det en økt befolkningsvekst i Hønefoss, og som kan gi opp 10.000 nye innbyggere frem mot 2030. Ringerike kommune vil kunne ha 40.000 innbyggere i 2030, og regionen nærmere 80.000. En ny jernbanestasjon i Hønefoss må planlegges som et godt integrert kollektivknutepunkt i byen.

I brev fra Samferdselsdepartementet (datert 30.08.2015) forventes det at lokale myndigheter bygger opp under investeringene for Ringeriksbanen og ny E16 gjennom aktuelle virkemidler på sine ansvarsområder, og at transportetatene og lokale myndigheter i samarbeid legger til rette for at nytten av prosjektene blir best mulig.

Hønefoss er en by og regionsenter med korte avstander. En handels- og byutviklingsanalyse fra 2012 viste at 60% av befolkningen bor i eller rett utenfor sentrum. 30 % bor innenfor 20 minutters gangavstand og 65 % har mindre enn 15 minutters sykkelstur fra Søndre Torv. Samtidig er det gode muligheter for å fortette Hønefoss sentrum med flere boliger og arbeidsplasser tett på stasjonen. Dette igjen gir stort potensial for å tilrettelegge for gående og syklister i Hønefoss.

Innspill til forslag til planprogram sendes til postmottak@ringerike.kommune.no eller per post til Ringerike kommune, areal- og byplankontoret, postboks 123 sentrum, 3502 Hønefoss. Frist er angitt på høringsbrev og på Ringerike kommunes nettsider.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING.....	3	4.3	Byutvikling og fortetting.....	20
1.1	Bakgrunn / mandat for planarbeidet.....	3	4.4	Mobilitet.....	20
1.2	Formål med planen og planprosessen.....	4	4.5	Offentlige rom, parker og blågrønne strukturer.....	21
1.3	Målsetninger.....	5	5	FORSLAG TIL UTREDNINGSPROGRAM.....	22
2	RAMMER OG PREMISER FOR PLANARBEIDET.....	6	5.1	Planfaglige temaer som skal undersøkes og/eller utredes.....	22
2.1	Stallige og regionale planforutsetninger.....	6	5.2	Metode og framstilling.....	29
2.2	Kommunale rammer og planforutsetninger.....	7	6	PLANPROSESS OG FRAMDRIFT.....	30
2.3	Planavgrensning.....	13	6.1	Planprosess.....	30
3	BESKRIVELSE AV DAGENS SITUASJON.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.	6.2	Organisering.....	30
3.1	By- og landskapsbilde.....	14	6.3	Medvirkning.....	31
3.2	Kulturminner og kulturmiljø.....	15	6.4	Framdrift.....	31
3.3	Blågrønn struktur og naturmangfold.....	15	REFERANSER.....	32	
3.4	Sosial infrastruktur, idrett, skole, barnehage og rekreasjon.....	16			
3.5	Teknisk infrastruktur.....	17			
3.6	Fareområde og forurensning.....	17			
3.7	Sykkel.....	18			
4	SENTRALE TEMA I PLANARBEIDET.....	19			
4.1	Bakgrunn og behov.....	19			
4.2	Knutepunktet i Hønefoss.....	19			

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn / mandat for planarbeidet

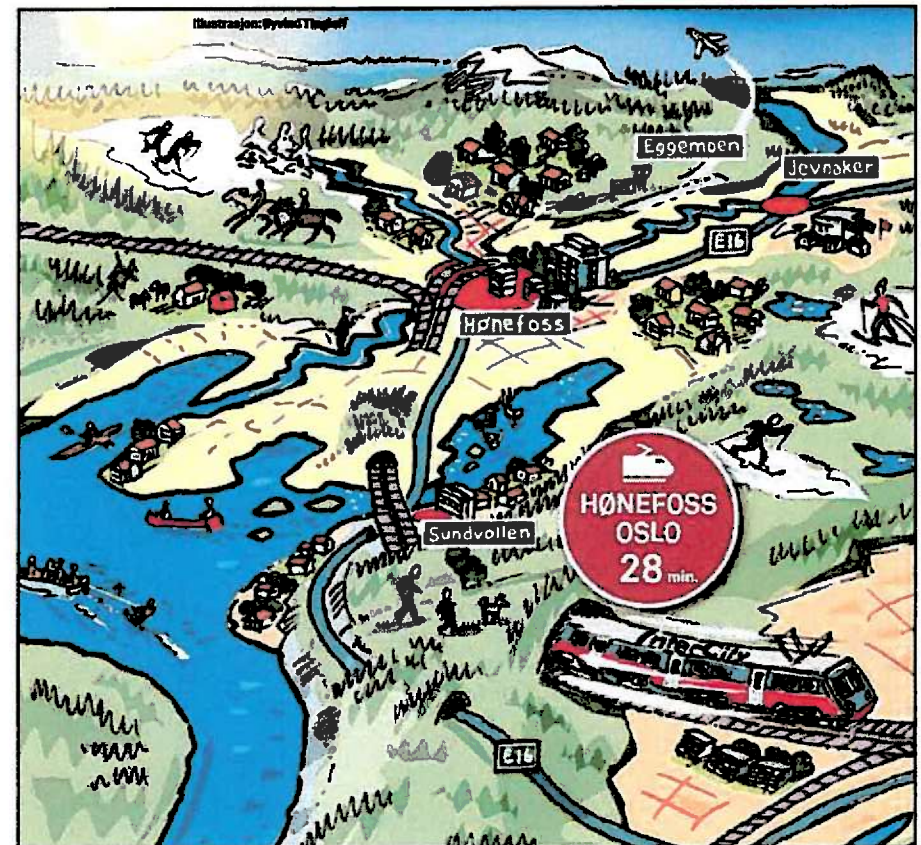
Planprogrammet redegjør for planprosessen gjennom beskrivelse av formål, rammer- og retningslinjer, dagens situasjon, sentrale målsetninger, utredningsbehov, medvirkning og framdrift. Visjon og byutviklingsstrategi skal utformes som del av planarbeidet.

Mandatet for igangsetting av arbeid med områderegulering for Hønefoss er kommunestyrets vedtak 30.6.2016 i sak (109/16) om plansamarbeid i Ringeriksregionen. Det er gjort flere sentrale vedtak som har ført frem til denne prosessen.

Etter vedtak om høring av planprogram vil det bli igangsatt en innledende fase med formål om å definere og detaljere det videre planarbeidet. I denne fasen vil det bli vurdert om de prosessene det er lagt opp til er hensiktsmessige for formålet med planen. Viktige vurderinger i denne fasen vil være hvor detaljert planen skal være, og om det kan legges opp til ulike detaljeringsnivå for enkelte delområder og tema. Det vil også bli gjort en vurdering av om planen kan deles i mindre planer, med egen fremdrift. Håndtering av pågående planer innenfor planavgrensningen må avklares, og det må foretas en endelig fastsettelse av planavgrensningen.

I 2014 vedtok kommunestyret å avvende oppheving av reguleringsplan nr. 64 (stadfestet i 1976), som er dagens byplan for Hønefoss sentrum. Dette ble gjort for å legge til rette for en samordning med planarbeid for Ringeriksbanen, stasjonsområdet og innfartsløsninger fra E16. Det ble vedtatt at 64-planen bør oppheves gjennom en planprosess hvor en ny plan tilpasset fremtidig behov erstatter den gamle.

Parallelt med planarbeid for Hønefoss skal det også utarbeides en regional plan for Ringeriksregionen, hvor målet er samordning på tvers av kommunegrenser for å legge til rette for en bærekraftig utvikling for bolig, næring, arealbruk og transport. Den regionale planen vil blant annet kunne ut i en tiltaksliste som kan videreføres i en bypakke (jf. sak om oppstart av Ringerikspakke og konseptvalgutredning vedtatt i KST 2.12.2010 og kap. 2.2 i planprogrammet).

Figur 1-1 Ringeriksregionen består av Ringerike, Hole og Jevnaker kommuner (Kilde: Næringsmagasin 1-2015 for Ringeriksregionen)

For å løse transportsystemet og gi en bedre fremkommelighet i Ringeriksregionen kan det bli nødvendig å gjøre tiltak i vegnettet. Dette må til for å gi bedre fremkommelighet for buss, gange og sykkel. I og med at det totale transportnettet blir så omfattende endret

med ny E16 og Ringeriksbane må det vurderes endring og avklare prinsipper. Dette kan være at man skal kjøre inn til byen og ut igjen, i stedet for gjennom byen. Det bør vurderes gode løsninger som tangerer byen fremfor å belaste bykjernen. Innfartsparkering og nye bruer kan være en del av en slik løsning. Det bør legges vekt på å legge til rette for

framtidrettet løsninger som autonome busser og andre utslippsfrie, støysvake løsninger som bedre passer inn i et trivelig bybilde. Noen av tiltakene vil være så omfattende at de vanskelig vil kunne finansieres over fylkeskommunale og kommunale budsjetter. For Hønefoss sentrum er det en rekke utfordringer som skal løses og hvor plangrepene blir svært viktige. Dette forutsetter god og samordnet koordinering mellom fylkeskommunen, kommunene og staten for de ulike planene i regionen.

1.2 Formål med planen og planprosessen

Hensikten med planforslaget er å fastlegge noen overordnede rammer for utvikling av Hønefoss som et attraktivt, kompakt og bærekraftig regionsenter, med en tydelig identitet og et bredt utvalg av funksjoner. I Hønefoss skal det bygges opp under de store samferdselsinvesteringene som kommer, ved å tilrettelegge for befolkningsvekst og nye arbeidsplasser i sentrum, i samsvar med målet i kommunepånsøknaden - Hønefoss skal være det mest spennende vekstområdet på Østlandet. En bærekraftig og funksjonell løsning for trafikkavviklingen i Hønefoss vil være en sentral del av arbeidet.

Ringeriksbanen er under planlegging, og det er ventet av reguleringsplanen for prosjektet foreligger våren 2018. Byggeperioden vil i henhold til prosjektets planprogram foregå mellom 2019 og 2024. Ringeriksbanen vil forkorte reisetiden mellom Oslo og Bergen betraktelig. Ringeriksbanen vil være en del av IC-nettverket rundt Oslo, og knytte regionen og Oslo sammen. Bergensbanen vil på sikt kunne ta over noe av flytrafikken mellom Østlandet og Vestlandet. Både InterCity-togene og Bergensbanen vil stoppe i sentrum.

Vekstkraften Ringeriksbanen utløser skal brukes til å videreutvikle Hønefoss. Med de rette grepene kan Hønefoss utvikles til en levende og vital by, noe mer enn kun en soveby for Oslo. Hønefoss skal bli mer kompakt og tilgjengelig, slik at innbyggerne kan nå det meste til fots eller med sykkel. Dette vil igjen gi grunnlag for mer bykvalitet og liv i sentrum, et bedre marked for sentrumshandel, og et variert service- og kulturtilbud. Hønefoss skal bli triveligere og mer tilgjengelig for alle, også for de som av ulike grunner har begrenset aksjonsradius, som funksjonshemmede, barn og eldre.

Tilknytning mellom Hønefoss stasjon, sentrum og annet kollektivtilbud blir en viktig del av planarbeidet. Muligheter for å etablere en kollektivakse og bedre framkommeligheten for buss vil også være viktig.

Det skal planlegges for et framtidrettet og miljøvennlig transportsystem, tilpasset forventet og ønsket befolknings- og næringsvekst. Stasjonsområdet bør være lett tilgjengelig for gående, syklende og kollektivreisende. Det må også vurderes hvordan bilen kan komme seg effektivt inn til sentrum og jernbanestasjonen, og ut igjen uten å nødvendigvis måtte kjøre gjennom byen. Et framtidig trafikksystem må blant annet løse transportbehovet til stasjonen. En del av løsningen vil kunne bli et nytt veisystem.

Statens vegvesen har på bestilling fra Samferdselsdepartementet, utarbeidet en konseptvalgutredning (KVU) for Hønefoss. Konseptvalgutredningen vil sammen med regional plan for Ringeriksregionen og statlig plan for Ringeriksbanen og E16 legge føringer for planarbeidet for Hønefoss sentrum og mulighetene for å søke om en bypakke.

KVU Hønefoss omfatter mulige strategier for utvikling av infrastruktur i Hønefoss sentrum fram mot 2040. Statens vegvesen anbefaler Miljøkonseptet, som innebærer stor satsing på kollektivtransport, sykling og gåing, redusert bilbruk i sentrum og tiltak som binder nord- og sørsiden av byen bedre sammen.

1. Ringerike kommunes uttalelse til KVU Hønefoss (27.8.2015) Ringerike kommune mener at ingen av konseptene ser ut til å løse utfordringene for fremtidens transportsystem og forhold knyttet til arealbruk og utbygging i Hønefoss når Ringeriksbanen blir bygd.
2. Ringerike kommune slutter seg til Statens vegvesens anbefaling om at Miljøkonseptet legges til grunn for videre planlegging i Hønefoss.
3. Miljøkonseptet løser ikke den totale trafikkbelastningen for byen Hønefoss i framtiden. En kombinasjon med nye elementer fra Sentrumskonseptet må derfor medtas i den videre planleggingen, herunder trafikkavviklingen til/fra jernbanestasjonen hvis plasseringen blir i sentrum.
4. Kommunen vil ha en sentral rolle i videre planlegging og ved gjennomføring av en eventuell Bypakke Hønefoss. KVU Hønefoss skal danne grunnlag for regjeringens konklusjon om videre planlegging. Endelig avgjørelse sentralt må derfor oppfattes som logisk og kunne aksepteres av lokalsamfunnet.

Buskerud fylkeskommune har ansvar for store deler av veinettet i Hønefoss og vil i løpet av 2017 gjennomføre en omfattende trafikkutredning for Hønefoss i samarbeid med kommunen. Tiltak som framkommer i denne utredningen bør innarbeides i planarbeidet for Hønefoss sentrum.

En utfordring for planarbeidet er ønsket om sterk vekst i Hønefoss parallelt med nasjonale forventninger om en reduksjon i biltrafikken i byområder. Uten et effektivt transportsystem øker presset på arealene utenfor byen, som igjen bidrar til å svekke sentrum som knutepunkt og bomiljøkvaliteter forringes. Det blir viktig å se på tiltak som kan hindre byspredning.

1.3 Målsetninger

Overordnede mål for byutviklingen:

- (1) Utvikle en attraktiv, levende, miljøvennlig og kompakt by, der mennesker trives.
- (2) Skape en fremtidsrettet by som bidrar til å redusere klimagassutslipp.
- (3) Vekst i persontransport skal tas av kollektiv, sykkel og gange.

Fire sentrale målsetninger/temaer er valgt for planarbeidet:

- *Kollektivknutepunktet i Hønefoss* – lokalisering av blant annet bussterminal, drosjesentral, sykkelparkering – og tilknytning til jernbanestasjonen
- *Byutvikling og fortetting* – styrke sentrum gjennom fortetting med boliger og arbeidsplasser
- *Mobilitet* – snu utviklingen og tilrettelegge for gange og sykkel
- *Offentlige rom, parker og blågrønne strukturer* – knytte sammen eksisterende, og sikre nye når byen fortettes

Dette er nærmere utdypet i kap. 4, *Sentrale tema for planarbeidet*.

2 RAMMER OG PREMISER FOR PLANARBEIDET

Dette kapitlet gir en kortfattet oversikt over de mest sentrale rammene for planarbeidet – statlige, regionale og kommunale rammer og planforutsetninger.

Forslag til planavgrensning, det vil si området det er varslet planoppstart for, er redegjort for og vist i delkapittel 2.3.

2.1 Statlige og regionale planforutsetninger

KVU Hønefoss - Konseptvalgutredning for transportsystemet i Hønefossområdet

Konseptvalgutredning for transportsystemet i Hønefossområdet (KVU Hønefoss) ble ferdigstilt i 2015. Utredningen er utarbeidet av Statens vegvesen og omfatter mulige strategier for utvikling av infrastruktur i Hønefoss by og det nære omland frem mot 2040. I prosjektgruppen har også Ringerike kommune, Hole kommune, Jevnaker kommune, Buskerud fylkeskommune og Jernbaneverket vært deltakere.

Konseptvalgutredningen ble utarbeidet før planarbeidet for Ringeriksbanen ble prioritert, og forholder seg i liten grad til effektene av Ringeriksbanen. KVU er til behandling i kommunal- og moderniseringsdepartementet for ekstern kvalitetssikring.

Ringerike kommunes uttalelse til KVU Hønefoss (vedtak i kommunestyret 27.08.2015):

Ringerike kommune mener at ingen av konseptene ser ut til å løse utfordringene for fremtidens transportsystem og forhold knyttet til arealbruk og utbygging i Hønefoss når Ringeriksbanen blir bygd.

Ringerike kommune slutter seg til Statens vegvesens anbefaling om at Miljøkonseptet legges til grunn for videre planlegging i Hønefoss.

Miljøkonseptet løser ikke den totale trafikkbelastningen for byen Hønefoss i framtiden. En kombinasjon med nye elementer fra Sentrumskonseptet må derfor medtas i den videre planleggingen, herunder trafikkavviklingen til/fra jernbanestasjonen hvis plasseringen blir i sentrum.

Kommunen vil ha en sentral rolle i videre planlegging og ved gjennomføring av en eventuell Bypakke Hønefoss. KVU Hønefoss skal danne grunnlag for regjeringens konklusjon om videre planlegging. Endelig avgjørelse sentralt må derfor oppfattes som logisk og kunne aksepteres av lokalsamfunnet.

Statlig detaljregulering av fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 (FRE)

Tiltaket er definert som fellesprosjekt veg/bane og statlig reguleringsplan, og berører tre kommuner (Bærum, Hole og Ringerike) og to fylker (Akershus og Buskerud). Fellesprosjektet Ringeriksbanen / E16 Høgkaset-Hønefoss (FRE) er bundet prosjekt i gjeldende Nasjonal transportplan (NTP). Vedtak av NTP 2018-2029 er planlagt i Stortinget sommeren 2017. Følgende vil legge føringer for planarbeidet for Hønefoss sentrum:

- Plassering og utforming av Hønefoss jernbanestasjon
- Prosjektet, og særlig Ringeriksbanen, vil knytte Ringerike nærmere Oslo (reisetid med jernbanen fra Hønefoss til Oslo reduseres med 50 minutter fra dagens 1 time og 30 minutter til en reisetid på ca. 40 minutter, tilsvarende blir det redusert reisetid på Bergensbanen)
- Ny innkjøring og kryssplassering fra E16 inn mot Hønefoss vil kunne gi nye trafikkmønstre og trafikkbelastning

Avgrensning for planarbeidet for Hønefoss sentrum vil lengere, eventuelt overlappe plangrense for statlig regulering av Ringeriksbanen og E16. Varselområdet vil stedvis overlappe med planområdet for FRE. Den statlige reguleringen vil kun omfatte stasjonsområdet for jernbanen. Eventuelt kollektivknutepunkt med buss ved stasjonen må kommunen avklare med planarbeidet for Hønefoss sentrum. Tilsvarende gjelder arealutvikling rundt stasjonen.

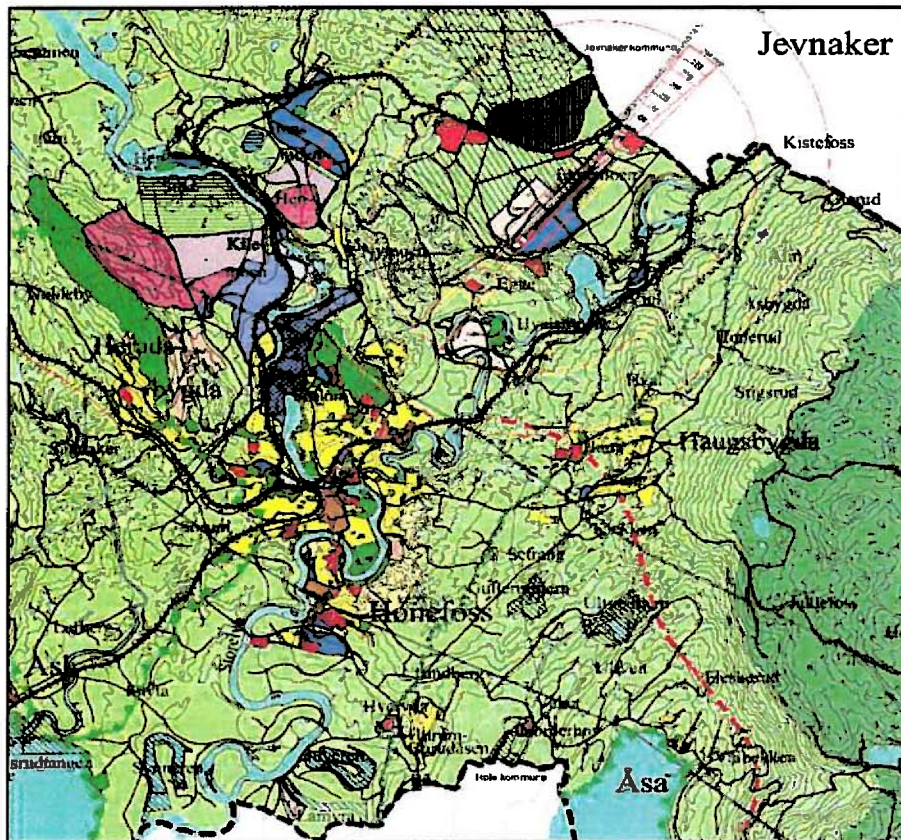
Planprogram for fellesprosjektet ble sendt på høring vinteren 2016 med frist 10. januar 2017. Planprogrammet er planlagt fastsatt våren 2017, offentlig ettersyn av reguleringsplanforslaget er planlagt høsten 2017 og vedtak er planlagt i 2018. Byggestart/ferdigstillelse er avhengig av prioritering i NTP 2018-2029.

Kommunedelplan E16 Eggemoen – Nymoen

Trafikkvurderingen anslår, avhengig av løsning, en redusert trafikkbelastning på Fv. 35 gjennom Hønefoss på opp mot 20 %. Planprogram for KDP E16 Eggemoen – Nymoen ble fastsatt i formannskapet 20.09.2016 (sak 175/16).

Regional plan for Ringeriksregionen

Det skal utarbeides regional plan for Ringeriksregionen i perioden 2017 – 2020, i regi av Buskerud fylkeskommune. Planen vil legge premisser for areal- og transportbruk i Ringerike.

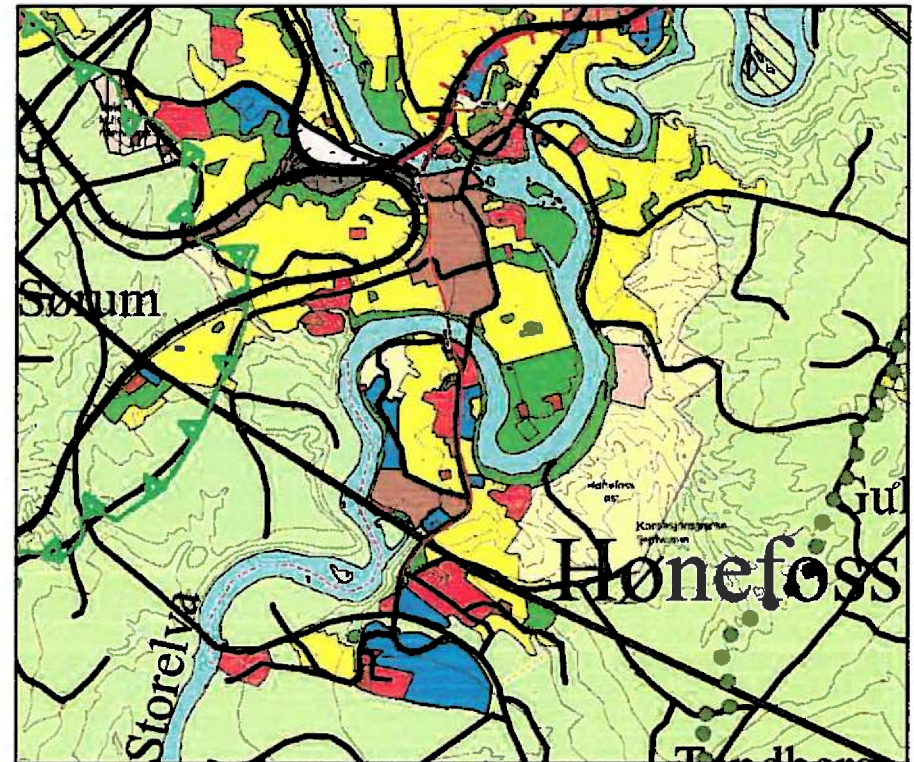

Figur 2-2 Kommuneplanens arealdel 2007-2019

2.2 Kommunale rammer og planforutsetninger

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel (vedtatt 30.08.2007) dekker hele Ringerike kommune og viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk, herunder behov for

Figur 2-1 Utsnitt for Hønefoss sentrum fra kommuneplanens arealdel 2007-2019

vern og utbygging. Arealdelen er et sentralt virkemiddel for å gjennomføre kommunens overordnede målsetninger som framgår i samfunnsdelen (se figur 2-1). Utsnitt fra kommuneplanens arealdel for Hønefoss sentrum er vist i figur 2.2.

Kommuneplanens arealdel er under revisjon og skal 1.gangsbehandles i 2017. Revidert versjon ble lagt fram for formannskapet i mars 2017, saken ble utsatt og workshop vil arrangeres før 1. gangs behandling.

Kommunedelplan for nytt hovedvegssystem i Hønefoss

I 2008 ble forslag til kommunedelplan for nytt hovedvegssystem i Hønefoss lagt fram til sluttbehandling, etter en lengre prosess med utredning av flere alternativer.

Vedtak i kommunestyret 30.10.2008:

1. Forslag til Kommunedelplan for nytt hovedvegssystem, alternativ V2, forkastes.
2. Alternativ 0+ vedtas.
3. Rådmannen gis i oppdrag å utrede tiltak som på kort- og mellomlang sikt gir de beste trafikale løsninger og legger til grunn at dette arbeidet skjer i nært samarbeid med Statens vegvesen.
4. Rådmannen gis i oppdrag og i forbindelse med kommuneplanarbeidet å utrede fremtidige løsninger med utgangspunkt i alternativ 0+, herunder blant annet vurdering av forbindelse mellom Kongens gate og Høneveggen og tverrforbindelsen mellom Kongens gate og Stølandet, samt alternativene S1 og tverrforbindelsen T3. Det legges til grunn at utredningene med alternative løsninger gjøres i nært samarbeid med Statens vegvesen.
5. Kommunestyret ber rådmannen søke å fremskynde ferdigstilling av stamvegen Rv 35 Nymoen – Eggemoen.
6. Det legges frem en fremdriftsplan i første møte i 2009.

Alternativ 0+ innebærer å utbedre eksisterende vegsystem (nye tilfarter og optimalisering). Dette er ikke ytterligere definert.

Reguleringsplan nr. 64 og forholdet til de pågående samferdselsprosjektene – framdrift og planprosess (sak 59/14)

Vedtak i kommunestyret 24.04.2014:

1. Oppheving av reguleringsplan nr. 64 med tilhørende delplaner, inkludert Vesttangenten, avventer avklaringer i overordna plan- og utredningsarbeid knytta til byutvikling og transportbehov. Dette gjelder først og fremst Ringerikebanen med stasjonsområde, innført til byen fra E16 samt KVVU for transportsystemet i Hønefoss-området.
2. Reguleringsplan nr. 64 med tilhørende delplaner bør oppheves gjennom en planprosess hvor en ny plan tilpassa framtidige behov erstatter den gamle.

3. Sluttbehandling av 0605_370 Detaljregulering for Askvegen 1-3/St. Olavsgate 7-9 utsettes inntil videre. Hensikten er å holde mulighetene åpne for en form for sentral avlastningsveg/kollektivakse. Utsettelsen vil gjelde inntil transportbehovet i området er avklart.

Oppstart av Ringerikspakke og konseptvalgutredning

Vedtak i Kommunestyret 2.12.2010:

De trafikale utfordringene i Hønefoss er utilfredsstillende og det er derfor behov for å komme fram til en framtidig transportløsning for Hønefoss der veg, kollektiv og sykkel ses i sammenheng. Det foreslås å starte arbeid med en Ringerikspakke der løsninger og finansiering ses i sammenheng. Første steg på veien er å utarbeide en konseptvalgutredning.

1. Kommunestyret beslutter oppstart av arbeid med Ringerikspakke.
2. Samferdselsdepartementet oppfordres til å igangsette KVVU/KS1 for framtidig transportsystem i Hønefossområdet.
3. Arbeidet med KVVU organiseres og gjennomføres i henhold til beskrivelsen i saken.

Oversendelsesforslag til rådmannen fra Einar Zwaig (Rødt):

Det bes spesielt tatt med i vurderingen tiltak for å redusere den tidligere påviste store interne biltrafikken mellom nord og sør i Hønefoss, inkludert styrket kollektivtilbud mellom opprettede parkeringsoppsamlinger ved hovedinnsjøene til byen.

Kommuneplanens samfunnsdel (2015-2030, vedtatt 30.04.2015)

Ringerike kommune skal ha klima- og miljø som retningsgivende for utforming av framtidige utviklingsstrategier. Kommunen skal bli en foregangskommune innenfor grønn teknologiutvikling.

Ringerikes visjon fram mot 2030 er at vi skal være det mest spennende vekstområdet på Østlandet, veksten skal være balansert og livskraftig og målet er at det innen dette skal bo 40 000 innbyggere i kommunen. 70 % av veksten skal tas i Hønefoss.

Vi ønsker å bli en mer attraktiv bokommune, spesielt for unge og familier i etableringsfasen. Hønefoss skal være attraktiv som bosted, handelsby og regionhovedstad og være et forbilde innen energieffektivisering, bruk av fornybar energi

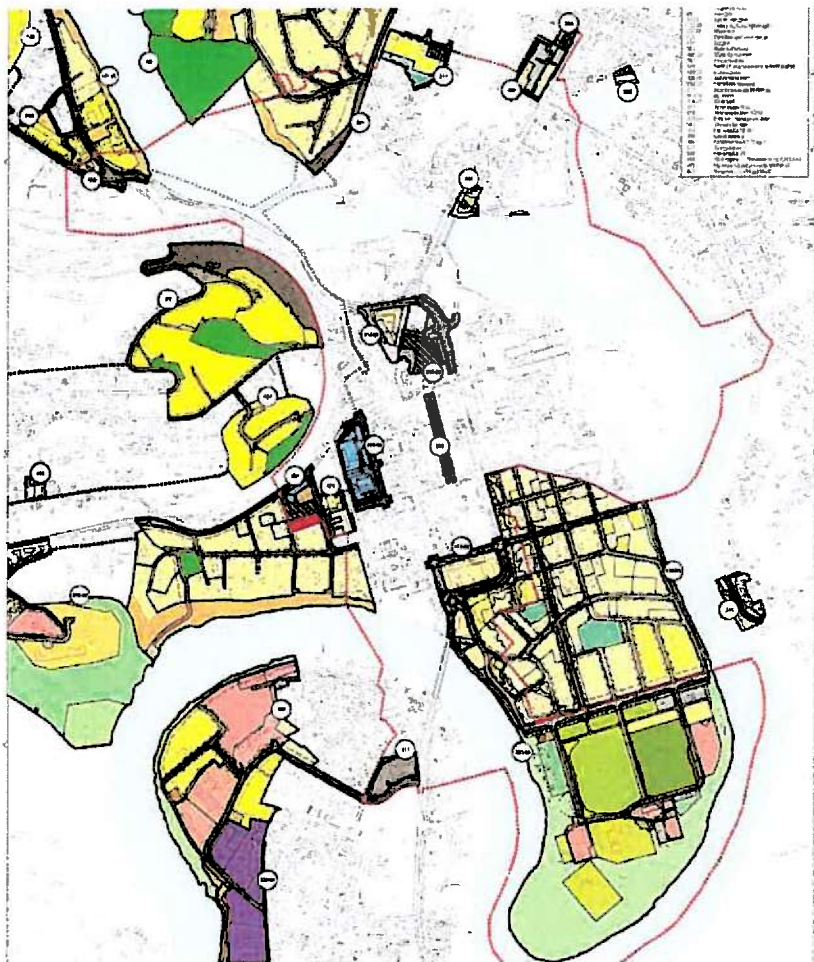
og reduksjon av utslipp, Vi skal ha effektive samferdselsløsninger, videre økt verdiskaping og produktivitet i kommunen og et robust næringsliv med god bredde.

Av samfunnsdelen følger at byplan for Hønefoss skal utarbeides, hvor følgende tema er viktige:

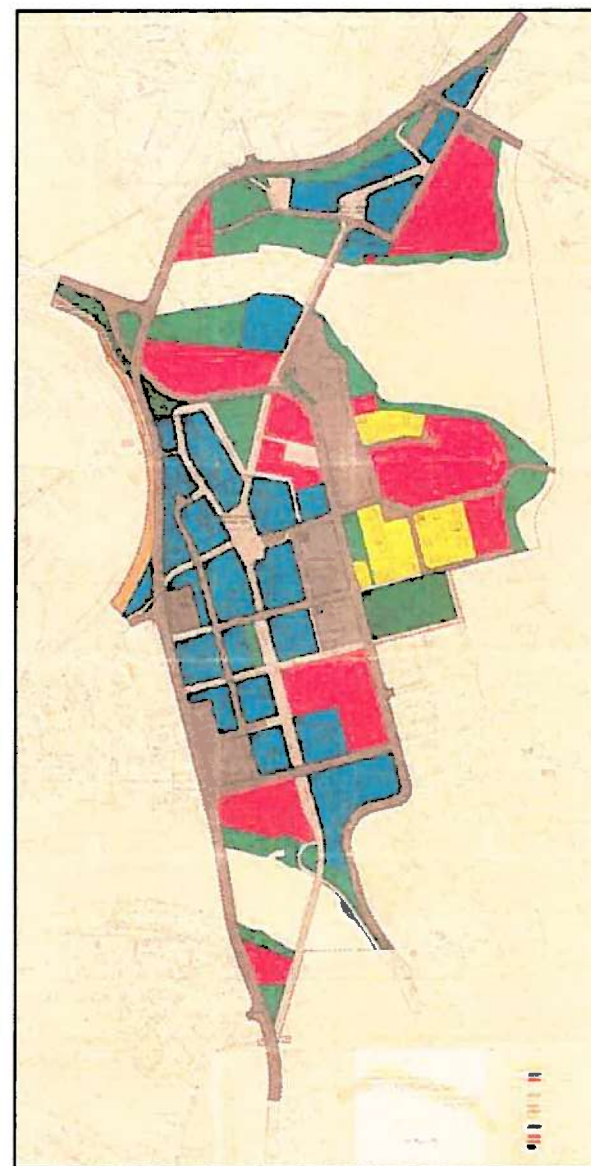
- Leke- og grøntarealer og barnetråkk
- Bynære friluftsområder
- Vurdering og innarbeiding av Grønn plakat
- Verneverdig bebyggelse og områder med kulturhistorisk verneverdi
- Sammenhengende gang- og sykkelnett
- Møteplasser og byrom
- Å ta elva i bruk, ferdsel og opphold langs elva
- Fortetting: utnyttelse og høyder
- Senterstruktur i byen
- Estetikk: materialbruk, farger og former

Gjeldende regulering

Gjeldende regulering i Hønefoss sentrum består av et lappeteppe av planvedtak fra forskjellige tidsperioder. Figur 2.3 viser en oversikt over gjeldende regulering. Eldre planer er ikke digitalisert, hvor det vises bare planavgrensning. Den arealmessig største reguleringsplanen i Hønefoss sentrum er reguleringsplan nr. 64, vedtatt 20.12.1976 (se figur 2.4). Mange etterfølgende planvedtak i områder og kvartaler innenfor planen er gjort siden. Planen er omtalt i vedtaket i kommunestyret 24.04.2014, hvor det forutsettes at planen og tilhørende delplaner erstattes.

Figur 2-3 Gjeldende regulering i Hønefoss sentrum.

Figur 2-4 Reguleringsplan nr. 64, Hønefoss sentrum, vedtatt 20.12.1976.

Liste over gjeldende reguleringsplaner

Saksnr.	Navn	Vedtaksdato	Planid
1900/244	Schjongslunden	21.10.2014	298-05
1900/26	Løkka og Schjongstangen	10.04.2014	120-03
2015/2635	Byporten	04.05.2015	313-02
1900/362	Kvartal 48	27.06.1996	64-48
1900/348	Hønefoss sentrum	20.12.1976	64-02
1900/34	Adkomst Benterudgaten	04.01.1979	128
1900/258	Boligområde på Benterud	04.05.2006	311
1900/353	Kvartal 19	27.09.1990	64-19
1900/35	Petersøya	29.10.1980	129
1900/358	Kvartal 35-36	23.09.1983	64-35-36
1900/356	Kvartal 25	26.10.1989	64-25
1900/357	Kvartal 31,32,33,34	29.11.1978	64-31-32-33-34
1900/355	Kvartal 23	26.10.1981	64-23
1900/229	Sentr.stopp for kollektiv	31.10.2002	289
1900/160	Gang/syk.v/Vestembakken	28.09.2000	223
1900/364	Kvartal 51 C	08.06.1979	64-51c
1900/305	Hønengata 18-20	29.11.2012	358
2014/261	Hønengaten 26	27.10.2016	394
1900/363	Kvartal 51 A	13.03.1978	64-51a
1900/365	Kvartal 55	30.08.1990	64-55
2014/1183	Strandgata 1-showscene og restaurant	10.12.2015	398
1900/222	HELGESBRÅTEN	26.09.2002	281
1900/245	Hønefoss-senteret	08.06.2006	300-02
1900/360	Kvartal 42	02.02.1979	64-42
1900/352	Kvartal 16	24.03.1988	64-16
1900/354	Kvartal 21, Ny adk. Tippen	23.05.1984	64-21
1900/231	Endring rutebilplata	07.07.2004	292-02
1900/266	Brutorget	05.12.2012	314-01

1900/350	Kvartal 11	21.10.1987	64-11
1900/125	Rådhuset	31.02.1956	20
1900/349	Hoffgårdsgt./forlengelse	22.11.1978	64-03
1900/310	Hofsossveien 1,3 og 5	12.12.2013	369
1900/33	Movald	22.05.2003	127-05
1900/198	Rabba og Storløkka	23.11.2006	261
Gjeldende kommuneplan gjelder foran følgende gamle reguleringsplaner:			
1900/372	Hønefoss	18.02.1956	7
1900/403	Ved St. Hanshaugen	07.01.1958	9
1900/406	Ankersgt./Blyberghaugen	21.03.1991	9-04
1900/55	S-V av Norderhov	25.08.1947	15

Tabell 2-1 Gjeldende reguleringsplaner

Reguleringsplaner under arbeid

I tillegg til planarbeidet for Ringeriksbanen og Hønefoss stasjon er en rekke reguleringsplaner under arbeid i området:

Planid	Navn	Status	Kommentar
NO211604	Ringeriksbanen og E16	Planlegging igangsatt	
427	Byporten	Politisk oppstart	
421	Lloyds marked	Kunngjøring av planoppstart	
421	Stormarkedet Tippen	Politisk oppstart	Utsatt politisk
420	Kvartal 46	1. gangsbehandling HMA	
414	Kvartal 36 Storgata - Sundgata	Oppstart	
387	Øya	2. gangsbehandling HMA	Innsigelse
385	Armemannsveien	2. gangsbehandling HMA	
370	Askveien 1-3/ St. Olavsgate 7-9	2. gangsbehandling HMA	Utsatt politisk
366	Områderegulering for Kunnskapsparken Ringerike	2. gangsbehandling HMA	Innsigelse

395	Nordre park boligsameie	Offentlig ettersyn	Innsigelse
330	Soknedalsveien 5-27	1.gangsbehandling FSK	Utsatt politisk

Tabell 2-2 Reguleringsplaner under arbeid i Hønefoss sentrum

Fråmtdsbilder for Hønefoss - Parallelloppdrag for Ringerike kommune

Oppstart av områdeprogram for planarbeid i Hønefoss.

Kommunestyre vedtok 27.08.2015, sak 104/15:

1. Ringerike kommune starter arbeid med områdeprogram for planarbeid i Hønefoss
2. Det skal gjennomføres en mulighetsstudie i form av parallelle arkitektoppdrag
3. Det avsettes midler til arbeidet i Handlingsprogrammet 2016-2019.

For å få tegnet et godt bilde av mulighetene for Hønefoss sentrum når Ringeriksbanen kommer fikk kommunen utarbeidet et parallelloppdrag, i samarbeid med Norske arkitekters landsforbund (NAL). Tre arkitektgrupper med bred kompetanse fikk i oppdrag å tegne hvert sitt framtidsbilde av byen, hvor hvert tema hadde noe ulike innfallsvinkel.

Forslagene viser hvilken retning byen kan utvikle seg i, og gir et rikt tilfang av ideer som kan brukes i videre byutvikling. Evalueringskomiteen kom med sine anbefalinger 22.6.2016. Anbefalingene tar hensyn til nasjonale forventninger og har mål om å gi føringer som sikrer at Hønefoss utvikler seg til å bli en selvstendig og vital by i Osloregionen, med tydelig identitet og et velfungerende næringsliv.

Anbefalinger fra parallelloppdraget:

- Knytt jernbanestasjonen best mulig til sentrum og sikre god tilgjengelighet
- Sats på sykkelbyen Hønefoss
- Lag sammenhengende strøgsgater hvor gående er prioritert
- Prioriter bussene og avlast sentrum for biltrafikk
- Fortett og gi bygg, gater og plasser en bymessig utforming i et utvidet sentrumsområde
- Bruk kulturminner aktivt i byutviklingen

- Flett elvelandskapet og sentrum sammen
- Gjør sentrum til et attraktivt sted å leve for alle befolkningsgrupper
- Sentrum må bli et attraktivt næringsområde
- Det offentlige må legge sine funksjoner i sentrum og legge opp til utstrakt sambruk
- Suppler elektrisitet og fornybar fjernvarme med bygningsintegrerte energisystemer
- Bruk vannhåndtering og overvann til å berike bymiljøet

Andre planer og utredninger

Andre planer og utredninger som legges til grunn for planarbeidet (ikke uttømmende):

- Energi- og klimaplan for Ringerike, vedtatt 02.12.2010
- Temautredning for Kulturminner Hønefoss
- Handels og byutviklingsanalyse for Hønefoss
- Fortetningsanalyse for Hønefoss, Nesbakken og Vik
- By- og stedsutvikling i Ringeriksregionen 2030 – Samferdselsanalyse
- Mulighetsstudie Schjongslunden
- Grønn plakat, vedtatt 30.11.2000
- Kommunedelplan for gående og syklende, vedtatt 29.6.1995

- Kartlegging av situasjon for myke trafikanter

2.3 Planavgrensning

En planavgrensning bestemmes av hvilke forhold planen tar sikte på å løse. Forslag til planavgrensning muliggjør å erstatte 64-planen, vurdere kollektivknutepunkt og trafikkløsninger for sentrum, og er samtidig tilpasset til Bane Nors planområde for Ringerikesbanen med InterCity-stasjon.

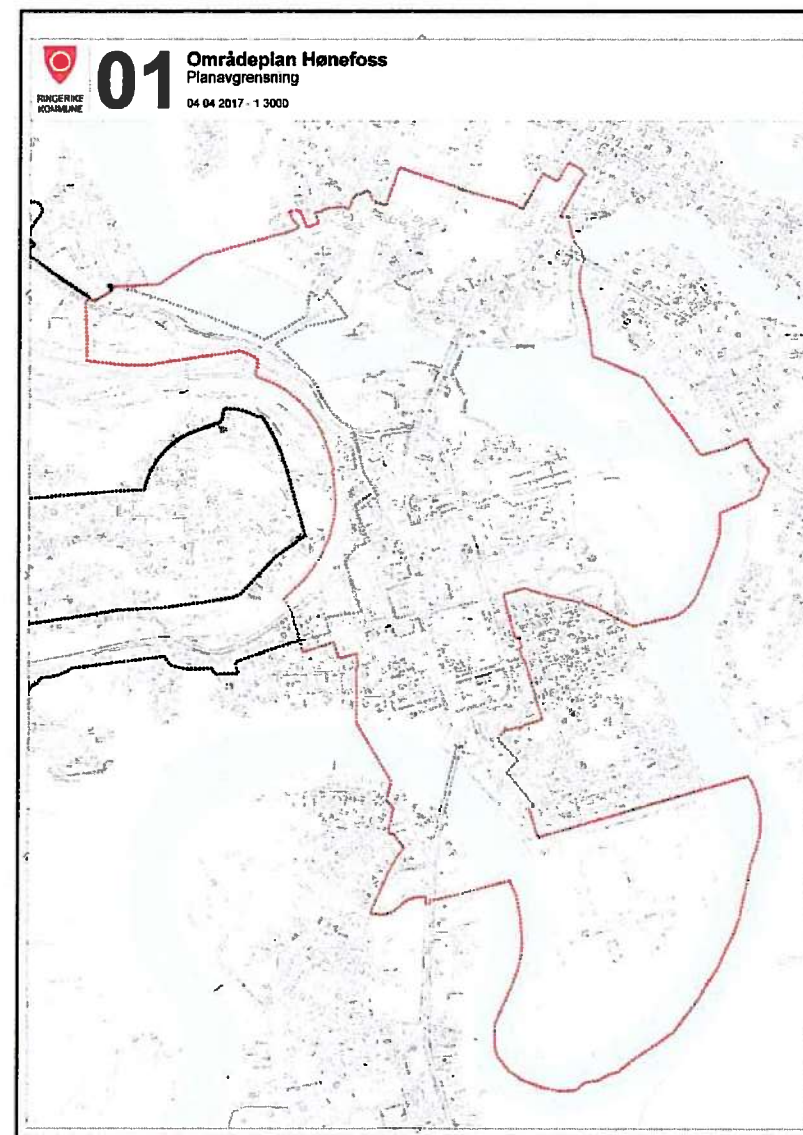
Avgrensningene er gjort etter nøye vurdering og er avpasset slik at den gir rom for å ta med ulike alternative løsninger, for eksempel gangbruer, sykkelveier, veikorridorer og grøntstruktur. Utarbeidelsen av en byplan er kompleks, derfor er avgrensingen satt slik at den gir rom for en planmessig løsning av utfordringene planarbeidet vil møte. Forslag til planavgrensning er vist i figur 2.5.

Som utgangspunkt vil planarbeidet starte opp med målsetning om å lage en områderegulering som dekker området vist i figur 2.5. Dette er hjemlet i behov for å sikre at arealer som er nødvendige for gjennomføring av tiltak er juridisk bundet gjennom vedtatt reguleringsplan. En områderegulering gir hjemmel for grunnerverv og er derfor det beste verktøyet for å gjennomføre ulike tiltak som planen vil hjemle. Gjennomføring av plan vil bli gitt større oppmerksomhet i både KU og planbeskrivelse.

En stor avgrensning gir fleksibilitet som kan være avgjørende for å sikre helhetlige løsninger og gode forbindelser mot eksisterende løsninger utenfor planområdet. Dette er særlig relevant for samferdselsløsninger og blågrønne strukturer i sentrumsområdet.

Det vil samtidig være både tids- og ressurskrevende å utarbeide en områderegulering for et så stort sentrumsområde. I en innledende fase i planarbeidet bør det vurderes om kommunen er mer tjent med å heller lage en kommunedelplan for sentrum, og utarbeide områdereguleringer for mindre områder parallelt med denne.

Det vil også være behov for å avklare grensesnittet mellom områdeplan for Hønefoss sentrum og detaljregulering for Hønefoss stasjon

Figur 2-5 Varslet planavgrensning

3 BESKRIVELSE AV DAGENS SITUASJON

Dette kapittelet gir en kortfattet beskrivelse av planområdet i dag.

3.1 By- og landskapsbilde

Beliggenhet

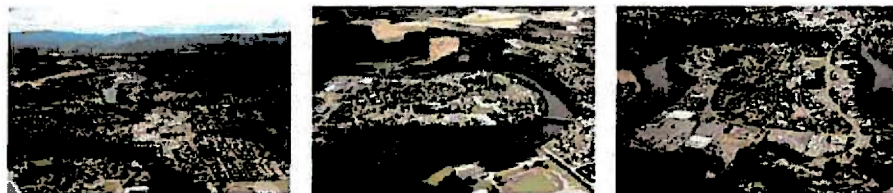
Hønefoss er kommunesenter i Ringerike kommune og regionsenter i Ringeriksregionen. Hønefoss er trafikknutepunkt for bil, tog og buss. Her møtes E16, Rv 7, Rv 35 samt Bergensbanen. Oslo, Drammen, Høksund og Gardermoen kan nås med bil i løpet av en time. Sandvika, Asker og Lier nås innen 40 minutter.

Osloregionens areal- og transportstrategi peker konkret på Drammen, Hønefoss, Høksund og Kongsberg som del av regionens flerkjernete utvikling.

Den urbane strukturen i bykjernen omkranses av viktige og produktive jordbruksarealer og skogkleddede åser. Bebyggelsesstrukturen i Hønefoss består i vesentlig grad av eneboliger, også i de sentrale områdene. Sentrumskjernen er konsentrert mellom Kvembergssund bru i sør og Hønefoss bru i nord. Boligsatellittene Haugsbygda og Heradsbygda ligger 3–5 km unna sentrum, henholdsvis øst og vest for byen.

Landskapskarakter

Bystrukturen ligger hovedsakelig på flatene der Begna og Randselva flyter sammen til Storelva. Hønefoss sentrum er delt i flere deler av elvenes slyngninger. Bebyggelsen

Figur 3-1 Oversiktsbilder av Hønefoss sentrum

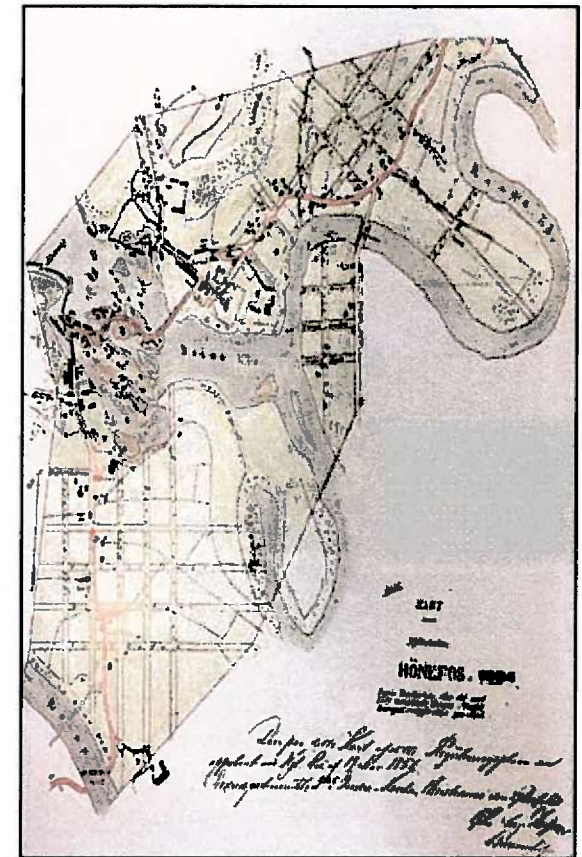
rundt strekker seg opp på furumoene i vest og mot de frodige jordbruksarealene i øst.

Stedskarakter

Mange anser etableringen av en av de første sagene som starten på historien omkring fossen og etableringen av Hønefoss. Hønefoss fikk offisiell bystatus i 1852, og ble en egen bykommune. Den nye byen ble kartfestet i 1851 og byområdet innlemmet da Sørsiden ned til Sundet, Øya, Nordsiden med Blyberghaugen, Holtangen og deler av Vestertangen.

Den gang var Nordsiden tettest bebygd. Den første reguleringsplanen ble vedtatt i 1856 og denne har vært retningsgivende for utviklingen av Hønefoss sentrum frem til nyere tid. Senere utbygging og byplaner har fulgt kvartalsstrukturen.

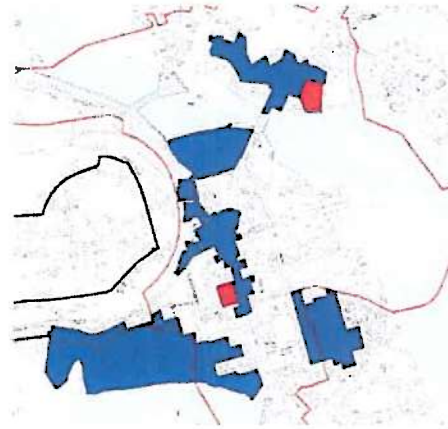
Frem til den industrielle revolusjon besto Hønefoss hovedsakelig av lav trehusbebyggelse. Som følge av flere bybranner (1854 og et par mindre branner i 1870-årene) ble det innført nye byggeforskrifter som begrenset gesimshøyden for trehus til fem meter. Myndighetene hadde som intensjon å presse frem økt interesse for oppføring av murhus. Fra 1860 ble det oppført noe sentral murhusbebyggelse, og trenden tok seg opp mot slutten av 1800-tallet.

Figur 3-2 Oppmålings- og reguleringskart vedtatt i 1856

3.2 Kulturminner og kulturmiljø

Hønefoss har en svært rik kulturarv med verneverdig bebyggelse og fredede anlegg. Den parallelle fremveksten av skognæring, industri og jordbruk har vært styrken til Ringerike, og som etter hvert har utviklet knutepunktet Hønefoss. Områdeplanen vil berøre tre kulturmiljøer med båndlegging hensynssone C jfr. pbl. § 11-9. Innenfor to av de utvalgte hensynssonene ligger det fredete anlegg som har en egen båndlegging med hensynssone D.

Den sentrale delen av Hønefoss, med ungdomsgårdene og sentrumsbebyggelse i Stabellsgate, Storgata og deler av Søndre torv har bebyggelse med høy verneverdi. Historien strekker seg tilbake til byens første år. Bygningene viser variasjon innenfor stilperioden som rådet siste kvartal 1800 frem til første kvartal på 1900; jugend, historisme og noe klassisme, men også bebyggelse av nyere dato.

Her er flere store bygårder med en høy grad av autentisitet og høy arkitektonisk og kunstnerisk verdi. Industrietableringen og byen som handelsknutepunkt kommer tydelig frem i denne delen av Hønefoss og er en del av vår viktige historie som må synliggjøres.

Nordre torv er byens eldste torv. Nordre Torv er i dag regulert til område av antikvarisk kulturell verdi. Området har et autentisk uttrykk med bebyggelse fra siste halvdel 1800-tallet. Bydelen representerer sveitserstilens uttrykk, med iblandet historisme, jugend og myk-funkis. Det er i dag ikke mye igjen av småhusbebyggelsen på Blyberghaugen, men det lille arbeidersamfunnet, som representerer en annen side av Hønefoss enn det bevarte velstående bebygde miljø, er verdt å minnes.

Deler av planområde favner også om deler av det helhetlige villaområde Løkka, uten nyere boliger eller andre bygningstyper. Mange bygninger har en høy grad av autentisitet. Området er typisk for boligstrøk i byer og større tettsteder.

3.3 Blågrønn struktur og naturmangfold

Elvene og de grønne åsene og dalsidene rundt gir byen et grønt preg, og er viktige landskapselementer. I Storelva er det etablert og merket en farled for båter fra Tyrifjorden og opp til Glatved brygge som ligger nedstrøms Hønefossen.

Schjongslunden er et viktig bynært friluftsområde for Hønefoss. Schjongslunden har historisk vært et viktig område for folk i Hønefoss; en gang med uteteater, dansegulv og restaurant, senere friluftsbad og idrettsarenaer.

I dag er det en godt etablert idrettspark i området, med organisert og uorganisert idrett. Schjongslundens desidert mest brukte enkeltlement er turstien Elvelangs som slynger seg langs Storelva rundt hele Schjongslunden.

Petersøya er en av de større øyene som ligger i Storelva i sentrum av Hønefoss. Petersøya har det meste av året landkontakt med området bak Hønefoss kirke og kirkegården. Petersøya ligger i nær til Søndre park med sin aktivitetspark (Tufteparken), utescene og stiene elvelangs. Øyene i dette området er flomutsatte og er til tider utilgjengelige når større flommer opptrer.

Et viktig nytt element i bybilde er Glatved brygge. Her er endepunktet for den merkede båtleden opp fra Tyrifjorden og utgangspunkt for båtsightseeing med Dronning Tyra. Brygga er gjenstand for større og mindre arrangementer, et uformelt treffsted utomhus og et yndet sted for soling og mating av fugler.

Nordre park og Søndre park er viktige grønne lunger i byen. Parkene er planlagt etter prinsipper for gamle engelske landskapsarker og hovedtrekkene er bevart. Parkene brukes ved spesielle anledninger og er med på å komplettere aktivitetene som regionbyen har å by på.

Det er blant annet to viktige naturtyper (se kart i midten under). Storelva ved Hønefoss, vest for Schjongslunden tilhører den viktige naturtypen Kroksjøer, flomdammer og meandrende elveparti. Her er også den nær truede arten fiskemåke observert (naturbase.no). På den søndre delen av Schjongslunden har vi den viktige naturtypen Gammel barskog (naturbase.no).

En del av fuglelivet i byen er nært knyttet til elvene. Kvinanda er en typisk karakterfugl for Hønefoss by.

En gren av storørrestammen gyter et stykke oppe i Randselva og Storelva, forbi Hønefoss, er viktig for storørreten for å komme seg fram til gyteplassene.

3.4 Sosial infrastruktur, idrett, skole, barnehage og rekreasjon

Sosial infrastruktur for tjenesteyting i form av undervisnings- og omsorgstilbud vil møte store utfordringer dersom befolkningen skal øke kraftig i byområdet. Kommunen må gjøre lokaliseringsanalyser og vurdere organisering av tilbudene. Skoler, barnehager og omsorgstilbud finnes i liten grad representert innenfor planområde.

Integrering av institusjoner i sentrum kan føre til mer liv og livsutfoldelse og bidra til rasjonell sambruk av bygninger og arealer. Det er mange kirkesamfunn og menigheter som skaper byliv i helgene og bidrar til et aktivt kulturliv.

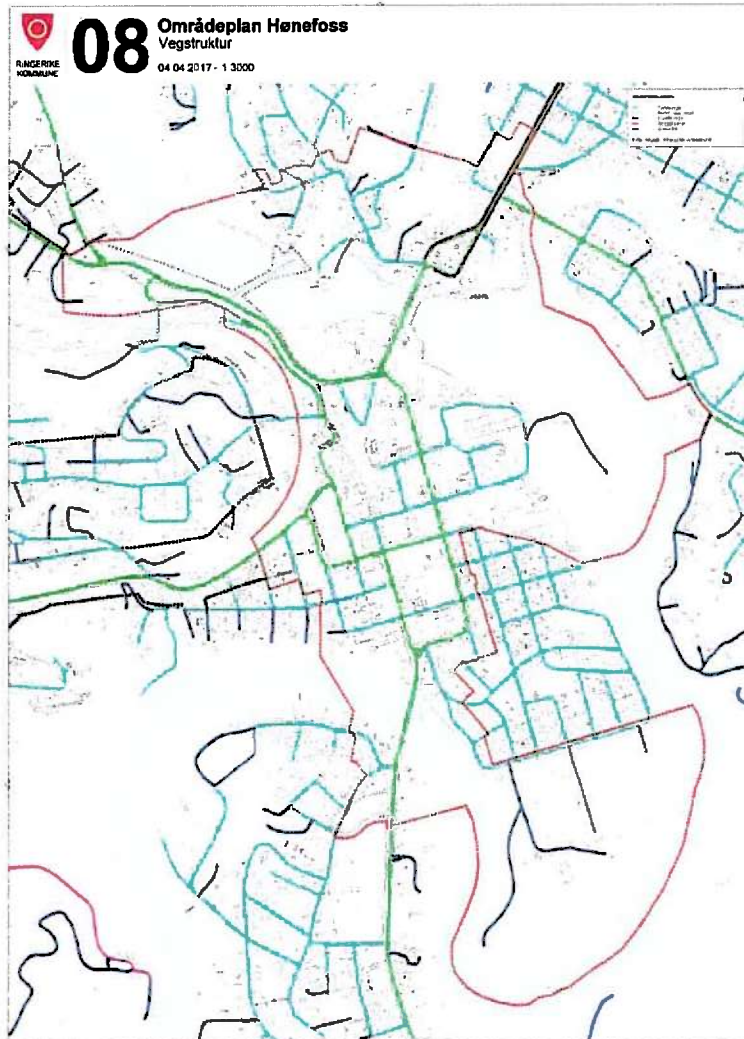
Det bor få barnefamilier i sentrum, spesielt i de nye leilighetene. Byen opplever det kjente mønsteret med at eldre flytter til sentrum, og barnefamiliene overtar eneboligene i utkanten. Vi har den klassiske utfordringen for byboligene med å gi de stor nok uteplass samt skjerming mot trafikkstøy. Det bygges og planlegges boliger i sentrum. Det bygges også mye i utkanten av byen.

Som følge av kunnskapsbedriftene og innflytting fra Oslo og Bærum, har det etter hvert utviklet seg en bykultur som verdsetter det urbane liv. Kulturlivet blomstrer og særlig innenfor musikk og revy er det stor aktivitet på nasjonalt nivå. Utelivet er fortsatt begrenset, men økende. Det er også et vel etablert og rikt tilbud innenfor idrett; Hønefoss arena er et sentralt møtested for idrett- og helsetilbud beliggende i sørøstre del av planområdet.

Fortetting av byen stiller større krav til rekreasjonsområder. Samtidig er det konkurranse fra utbyggere om å nytte disse arealene til bybebyggelse. Disse interessekonfliktene må avklares. For å bedre folkehelseprofilen må byen i større grad tilrettelegges for aktivitet i nærområdene, der folk bor.

3.5 Teknisk infrastruktur

Dagens vegsystem er i prinsipp det samme som midt på 1800 tallet. Det er ikke tilpasset dagens og fremtidens behov. Bilen dominerer de daglige reisene, bilbruk dekker omkring 70 % av hovedtransporten, kollektivtransport dekker omkring 7 %. Det er dårlige forhold for gående og særlig sykkende, omkring 19 % går til fots og 4 % benytter sykkel. Gatenettet bør styrkes for å sikre god fremkommelighet for myke trafikanter, kollektivtrafikk til sentrum og jernbanestasjon.

Det er få bruer. Bruene har smale fortau og kjørebane og ingen sykkelfelt. Hønefoss er bygd om i senere tid og har sykkelfelt. Gatebildet med gatemøbler er delvis fornyet i forbindelse med framføring av fjernvarme. Det er en utfordring å skape et sammenhengende gang- og sykkelnett som øker andelen myke trafikanter.

Hønefoss stasjon ligger nordvest i planområdet og knytter i dag trafikk fra Hønefoss til Oslo via Roa og Drammen. Jernbanen har spilt en stor rolle historisk, men jernbanens linje om Roa/Drammen har etter hvert mistet betydning som kommunikasjon mot Oslo. Med ny Ringeriksbanen vil Hønefoss få en renessanse som jernbaneby. Hønefoss vil få en stasjon på Inter-City-nettet, med en halv times reisetid til Oslo om Sandvika.

Det ligger også utfordringer knyttet til teknisk infrastruktur - overvannshåndtering i dagen og ønske om å skille kloakk og overvann. Det er mye gamle vann- og avløpsledninger i grunnen. Det meste er separert, kloakk /overvann, men ikke alt. Til nå har ikke Hønefoss vært rammet av store skader på rørrnett eller veier pga. sterk nedbør. De fleste steder i byen er det områder nær elva som er mottaker av overvann.

I Hønefoss er det etablert fjernvarme, basert på brenning av biologisk materiale. Fjernvarmeanlegg med varmesentraler på Hvervenmoen og Follum, og i tillegg kan det tilbys fjernkjøling. Sentralen på Follum kan produsere både kraft og varme. Vardar Varmer har konsesjon for levering av fjernvarme i planområdet.

3.6 Fareområde og forurensning

To store elver, Begna og Randselva møtes midt i byen, nedenfor fossen og danner Storelva. Randselva og Storelva løper i meander i landskapet. Det er elver med mye vann og de er flomutsatt.

Elvebreddene er ofte bratte og høye. Kantene er dekket av vegetasjon. Flommene og de høye kantene har ført til at det er lite bebyggelse langs elvene i motsetning til byer som har elveos i sjø. Elvebunnen er også i stadig endring. Elvene graver i yttersvingene og utløser skred i skråningene. Det er noe båttrafikk på elva, men flommene og farten på vannet setter begrensninger.

Byen, slik den fremstår i dag, har stor andel bilbasert trafikk og forårsaker høyt støynivå i deler av planområdet. Langs hovedtrafikkårene overskrides grenseverdiene i henhold til Klima - og miljødepartementets retningslinjer T-1442/2016.

Lufforurensing anses å være en utfordring og det råder bekymring for helsetilstand til utsatte grupper som beveger langs hovedtrafikkårene. Det eksisterer per i dag ingen målinger.

3.7 Sykkel

Dagens infrastruktur i Hønefoss er lite tilrettelagt for syklist. Det mangler et trygt og helhetlig sykkelveinett gjennom sentrum, hvor det er stor biltrafikk. Dette er en situasjon som skaper konflikter i trafikken mellom biler og syklist, og også mellom syklist og gående. Syklist i Hønefoss sentrum har i dag valget mellom å sykle i svært trafikkerte gater eller på smale fortau.

Hovedaksen for all trafikk gjennom dagens Hønefoss strekker seg fra Hvervenkastet i sør, langs fv. 35 gjennom sentrum, til «Gummikrysset» i nord. Sykkelløsningene langs denne strekningen er i stort sett fraværende. Den eneste tilretteleggingen er sykkelfeltet i nedre Hønefoss, men det har dårlig kvalitet og er ikke vedlikeholdt. Bybrua og Kvernbergsundbru, som også ligger langs denne strekningen, mangler løsning for sykkel og er flaskehalser for all trafikk gjennom byen. Sykkelveiene i sentrum som går utenfor hovedaksen er dårlig skiltet og oppstykkede.

4 SENTRALE TEMA I PLANARBEIDET

Under følger en kortfattet beskrivelse av hovedmålsetninger og sentrale tema i planarbeidet.

4.1 Bakgrunn og behov

Når Hønefoss stasjon blir en del av InterCity-strekingene bør det vurderes om busstasjon og drosjesentral kan samlokaliseres med jernbanestasjonen, slik at byen får ett felles kollektivknutepunkt, hvor reisende effektivt kan bytte mellom ulike transportmidler.

Hønefoss skal rigges for befolknings- og arbeidsplassvekst for å bygge opp under de statlige samferdselsinvesteringene. Store arealer nær stasjonsområdet har i dag lav utnyttelse og stort potensial for byutvikling. Intercity-forbindelsen knytter ikke bare Hønefoss nærmere Oslo, men også Osloregionen nærmere Hønefoss, noe som kan gi **mulighet for etablering av arbeidsintensive kontorer og lignende næringsvirksomhet nær stasjonsområdet.**

Fortetting og befolkningsvekst gir store muligheter for Hønefoss, men også utfordringer knyttet til **behov for større kapasitet på teknisk infrastruktur**, samt press på rekreasjonsarealer og andre arealer med historisk verdi og kvalitet, eller som gir byen identitet og særpreg.

For å sikre en utvikling som bygger opp under, og utnytter potensialet som skapes gjennom etablering av Ringeriksbanen, og samtidig bevarer kvaliteter som gir byen særpreg og gjør Hønefoss til et attraktivt og godt sted å bo, arbeide og besøke, er det nødvendig å ha en god arealplan i bunn. Planarbeidet tar sikte på å fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag for valg av hvor og hvordan byen skal utvikles, og som gir forutsigbarhet og føringer som sikrer at utviklingen skjer i samsvar med ønsket utvikling.

4.2 Knutepunktet i Hønefoss

Hønefoss sentrum bør knyttes opp mot den nye jernbanestasjonen med en styrking av forbindelsen for myke trafikanter. En ny busstasjon og drosjesentral kan vurderes plassert

Figur 3-1 Utvikling av knutepunktet i Hønefoss ved jernbanestasjonen (Kilde: Illustrasjon fra parallelloppdraget «Fremtidsbilder for Hønefoss»)

mellom dagens sentrumskerne og den nye jernbanestasjon, for å legge til rette for et sentralt kollektivknutepunkt som forbinder Intercity med annen kollektivtrafikk lokalt og regionalt.

Stasjonstorget gis en klar identitet og vil fungere som en attraktiv inngangsportal for Hønefoss. Torgets funksjon i forhold til andre viktige plasser i Hønefoss må avklares, men det bør tilrettelegges for tilbud som bidrar til aktivitet. Torgets funksjon bør vurderes i et langsiktig perspektiv som muliggjør etappevis utvikling.

De store arealene ved stasjonen vurderes transformert til sentrumsbebyggelse med kontorer, næring og bolig. Dette vil kunne gi en ny utviklingsretning for byen, med mer aktivitet på strekningen mellom stasjonen og dagens bykjerne.

Knutepunktet må også sikres god tilgjengelighet for reisende fra mindre sentrale områder utenfor Hønefoss.

Systemer for transport og parkering bør utformes slik at reisende bidrar til aktivisering av stasjonsområdet. Valg av løsning bør legge til rette for at reisende vil benytte seg av tilbud i Hønefoss, slik at potensialet som skapes ved økt aktivitet realiseres.

4.3 Byutvikling og fortetting

Hønefoss skal videreutvikles som et kompakt, urbant og bærekraftig regionsenter med tydelig identitet og et bredt utvalg av funksjoner.

Hønefoss bør fortettes innenfra og ut, slik at andelen som bor og jobber i byen øker, og stadig flere får gangavstand til daglige gjøremål.

Det bør tilrettelegges for flere boliger og arbeidsplasser i sentrum, slik at byen styrkes som arena for handel, tjenester, næring, kunnskap, kultur og opplevelser.

Videre bygging og fortetting må samtidig ta hensyn til, og bygge videre på byens historie og kulturmiljøer, identitet og kvaliteter. Det må legges til grunn en bymessig utforming og bebyggelsesstruktur, med høy arkitektonisk kvalitet.

Hønefoss skal være et bysentrum med aktivitet til ulike tider av døgnet, med varierte boligtyper for beboere i alle aldre, og være attraktivt for alle befolkningsgrupper uavhengig av funksjonsnivå.

4.4 Mobilitet

Byplanen må legge til rette for utvikling av et hensiktsmessig og framtidsrettet veisystem som reduserer det samlede transportbehovet. Vurdering av veiareal, barrierevirkninger og parkering blir viktige tema i planarbeidet.

Ved å etablere sammenhengende gatenett og sykkeltraseer skal Hønefoss tilrettelegges slik det blir

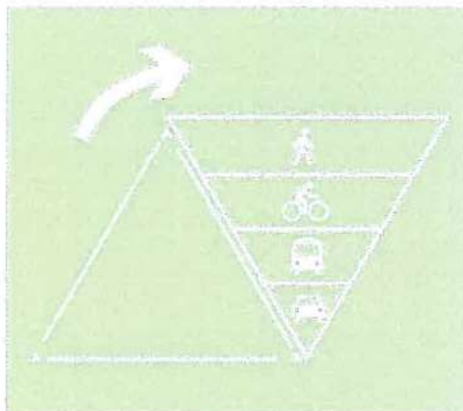
attraktivt å gå og sykle i sentrum. Det skal satses på sykkelbyen Hønefoss.

Nye broer for gående og syklende vil bedre forbindelsesmulighetene på tvers av elvene, gjøre elverommet mer tilgjengelig, og redusere barrierevirkningen.

Det skal tilrettelegges for at det blir attraktivt å reise kollektivt i sentrale områder, blant annet ved å forbedre kollektivtilbudet.

Veisystemet skal ivareta Hønefoss sin funksjon som regionalt handelssted, med god tilgjengelighet for besøkende gjennom egnede innfartsveier, og **etablering av sentralt plasserte innfartsparkeringer.**

Tiltak for å begrense biltrafikk skal særlig fokusere trafikken i sentrum, men tiltakene må

Figur 4-3 Prioritering av transportformer - Hønefoss må utvikles til en by hvor det blir attraktivt å gå og sykle

Figur 4-2 Det er behov for flere og gode krysningsmuligheter av elva, som vil bidra til gjøre byen attraktiv for å gå og sykle, slik at flere vil bo i gang- og sykkelavstand til sentrum og til kollektivknutepunktet (Kilde: Illustrasjon fra parallelloppdraget «Fremtidsbilder for Hønefoss»)

samtidig ta hensyn til transportbehovet fra bosatte i omkringliggende områder som benytter tilbud i Hønefoss sentrum.

4.5 Offentlige rom, parker og blågrønne strukturer

Eksisterende byrom bør knyttes bedre sammen, for eksempel ved etablering av sammenhengende strøkgater hvor gående er prioritert.

Plasser og torg bør utvikles slik at de blir tydelige i bybildet, og kan gis en klar identitet som bygger opp under stedets funksjon og effekt.

Offentlige byrom og parker skal være attraktive for alle befolkningsgrupper, og ivareta barn og unge gjennom tilrettelegging for aktivitet og lek (for eksempel skatepark).

Parker, turveier og blågrønne strukturer må knyttes bedre sammen, også med byrom og møteplasser.

Tilgang til attraktive og funksjonelle uteområder skal sikres gjennom strategier og retningslinjer for etablering av offentlige byrom og parker, og hvilken rolle disse skal spille i samspill med private utbyggingsområder.

Gjennom etablering av offentlige eller felles (allment tilgjengelige) strøkparker som uteareal for tett boligbebyggelse, vil en oppnå bedre kvalitet på utearealene som gjerne blir små og skyggefulle hvis hver enkelt utbygger skal oppfylle kravet på sin tomt.

Byplanen må legge til rette for muligheter til å knytte elva og byen sammen gjennom økt tilgjengelighet og flere aktiviteter ved fossen og langs elvene. Ny bebyggelse skal ikke vende ryggen til elva, og elverommet må være tilgjengelig for alle. Det bør tilrettelegges for ferdsel og opphold langs elva.

Figur 4-4 Utvikling av elva som blågrønt byrom i Hønefoss sentrum (Kilde: Illustrasjon fra parallelloppdraget «Fremtidsbilder for Hønefoss»)

5 FORSLAG TIL UTREDNINGSPROGRAM

5.1 Planfaglige temaer som skal undersøkes og/eller utredes

I henhold til bestemmelser gitt i plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredning skal planforslagets virkning på miljø- og samfunn utredes.

I tabellen under det foreslått tema som skal undersøkes; dagens situasjon / problemstilling, nærmere utdyping om hva som skal undersøkes, foreslått metode om hvordan dette skal undersøkes, og forslag til presentasjon. Metode og framstilling er nærmere omtalt i neste delkapittel.

Virkninger av planforslaget				
Tema	Dagens situasjon / problemstilling	Hva skal utredes?	Metode / Hvordan skal dette utredes?	Presentasjon
Byanalyse	Hønefoss bysentrum har en rik historie, interessant beliggenhet og variert topografi mellom elveløp. Elveløpet danner en barriere i byen, men er også en viktig kvalitet. Den første reguleringsplanen ble vedtatt i 1856 og denne har vært retningsgivende for utviklingen av Hønefoss sentrum frem til nyere tid. Senere utbygging og byplaner har fulgt kvartalsstrukturen.	Planen skal legge rammene for fortetting/videre i bygging i sentrum med bymessig utforming og bebyggelsesstruktur, høy arkitektonisk kvalitet, høyder, byrom, torg, møteplasser og parker.	Overordnet byanalyse/ urban analyse hvor det ses nærmere på funksjoner, bystruktur, høyder, signalbygg, plasser, gatenett.	Rapport, samt utfyllende sammendrag i planbeskrivelsen
	Bysentrum er til viss grad utflytende, preget av mye biltrafikk, store åpne parkeringsplasser, og uutnyttede bykvartaler.	Bysentrum skal bli mer kompakt og urbant, tilpasset vekst og bærekraft gjennom fortetting med boliger og arbeidsplasser.	Analysen ses i sammenheng med egne analyser av sol- og skygge, handel og byutvikling og boligfortetting/bomiljø.	
	Viktige målpunkter som bussterminal og jernbanestasjon har plassering isolert fra hverandre, og jernbanestasjonen har uklar sammenheng med bysentrum.	Bysentrum skal være et attraktivt og tilgjengelig sted å leve og være for alle befolkningsgrupper uavhengig av funksjonsnivå.		
Sol- og skyggestudier	Hønefoss sentrum har stort potensial for transformasjon og ny utvikling.	Bysentrum skal styrkes som arena for handel, næring, kunnskap, kultur og opplevelser.		Rapport / notat
	Ny bebyggelse vil ha virkning på sol/skygge. Dagens lave sentrumsbebyggelse gir gode solforhold i store deler av sentrale områder.	Virkning sol/skygge av ny og eksisterende bebyggelse skal undersøkes.	Sol- og skyggestudier.	
		På bakgrunn av virkning sol/skygge skal egnethet for ulike funksjoner i Hønefoss sentrum kort vurderes, og ligge til grunn for andre analyser.	Overordnet byanalyse og egne analyser for handel og byutvikling og boligfortetting/bomiljø ses i sammenheng med sol- og skyggestudiene.	

Virkninger av planforslaget

Temat	Dagens situasjon / problemstilling	Hva skal utredes?	Metode / Hvordan skal dette utredes?	Presentasjon
Handel og byutvikling <i>Parkering utfordres ved at sentrumsparkering blir utfordret av handelssentrum/planområdet.</i>	Hønefoss fungerer som lokalt og regionalt handelssenter, noe som gir behov for tilgjengelighet med bil. Dette er utfordrende i forhold til målsetninger om reduksjon av biltrafikk i sentrum. Sentrumshandelen har utfordringer med parkeringssituasjonen og endringer av kjøpermønster i konkurranse med kjøpesenter og netthandel. Hønefoss har et vel fungerende kjøpesenter plassert nært øvrig sentrumshandel. Eksisterende utredning: - Handels- og byutviklingsanalyse (2012)	Hønefoss sentrum har stort potensial for transformasjon og ny utvikling, inkludert handelsvirksomheter. Det skal undersøkes hvordan handel og aktivitet i byen påvirker mulighetene for byutvikling. Prinsipper for styrking av forbindelse mellom sentralt kjøpesenter og sentrumshandelen og konsentrering av publikumsfunksjoner. Føringer for etablering av næring i og omkring sentrum for å styrke Hønefoss som handelssentrum.	Analyse av handel og potensial og sammenheng med byutvikling. Overordnet byanalyse ses i sammenheng med analysen for handel og byutvikling. Det tas utgangspunkt i eksisterende handels- og byutviklingsanalyse, som oppdateres og suppleres.	Rapport, samt sammendrag i planbeskrivelsen
Transport-utredning	Trafikksituasjonen i Hønefoss preges av mye biltrafikk og store køproblemer på fv.35 gjennom sentrum. Bussene står i samme kø som privatbilene, og det er ikke etablert et godt sammenhengende gang- og sykkelvegssystem gjennom byen. Flere store endringer av transportsystemet i Hønefoss vil påvirke trafikksituasjonen. I tillegg til virkning for det overordnede trafikksystemet vil dette også påvirke gatebruk, transport, mobilitet og trafiksikkerhet i Hønefoss sentrum. Ringeriksbanen, NyE16 med avkjøring og ny trasé Eggemoen – Nymoen vil endre trafikkmønstrene og trafikktallene gjennom Hønefoss Dette medfører behov for en helhetlig transportutredning for Hønefoss.	Det skal utredes løsninger for et helhetlig transportsystem i Hønefoss sentrum. Transportsystemet skal gi befolkningen på Hønefoss god mobilitet og effektiv næringstransport. Transportsystemet skal bygge opp under ønsket by- og arealutvikling. I transportutredningen skal nullvekstmålet legges til grunn, og det forutsettes at vekst i personbiltrafikk skal tas med sykkel, gange og kollektivtransport. Utredningen skal derfor vurdere alternative helhetlige transportløsninger for sykkel, gange, kollektivtransport og personbiltrafikk. Hønefoss stasjon vil bli nytt kollektivknutepunkt. Det skal legges til rette for god og effektiv kollektivbetjening, gange- og sykkeladkomst til Hønefoss stasjon/kollektivknutepunkt, sentrum og andre større arbeidsplasser/institusjoner. Sykkel, gange og kollektivbetjening skal gi konkurransedyktig reisetid sammenlignet med personbil. Vegnettet skal vurderes og planlegges helhetlig, med tanke på framkommelighet og mobilitet for næringstransport spesielt og kobling til kryss på ny E16 generelt. Framkommeligheten på vegene må ikke skje på bekostning av kollektivtraffikkens konkurransekraft. Det	Utredning av et helhetlig transportsystem, med et analyseområde som dekker større områder enn planavgrensningen for Hønefoss sentrum. Utredningen skal ta utgangspunkt i statlig regulering av Ringeriksbanen og E16 og regional transportanalyse/-modell som utarbeides i forbindelse med fellesprosjektet for Ringeriksbanen og E16, og KVU for Hønefoss. Første fase er en utredning av et framtidsrettet kollektivsystem der god kobling til Hønefoss stasjon med kollektivknutepunkt vektlegges. Kollektivtransporten skal ha prioritet i vegsystemet. Det utredes et hovedvegssystem for biltrafikk i Hønefoss med koblinger til	Rapport, samt utfyllende sammendrag i planbeskrivelsen

Virksomheter av planforslaget				
Tema	Dagens situasjon / problemstilling	Hva skal utredes?	Metode / Hvordan skal dette utredes?	Presentasjon
		skal også vurderes innfartsparkering og trafikkkløsnings som legger til rette for at bilister fra et grisevilt område skal kunne reise videre med Ringeriksbanen. I utformingen av transportsystemet må det legges et langsiktig perspektiv til grunn, slik at det kan tilpasses transportbehovene til en voksende befolkning og endrede reisevaner. Transportsystemet bør også utformes slik at det er robust for klimaendringer og uforutsette hendelser.	ny E16.0-vekmålet legges til grunn. Hovedvegssystemet må ses i sammenheng med framtidsrettet kollektivsystem Innfartsparkeringer vurderes anlagt slik at man oppnår et hensiktsmessig og effektivt transportsystem også for de som skal til/fra Hønefoss fra det spredte område. Helhetlig og effektivt gang- og sykkelvegnett utredes.	
Kulturminner og kulturmiljø	Hønefoss har en rik kulturarv gjennom verneverdig bebyggelse. Samtidig skal byen fortettes. Dette krever gode rammevilkår og forutsigbarhet for utbyggere ved at disse motsetningene avklares i planmessig. Prioriteringer mellom vern og formyelse, historie og utvikling, forvaltning av kulturarven og økonomisk bærekraft – kan innebære utfordringer ved utvikling av Hønefoss. Med vekst følger behovet for fortetting. Det som forventes i moderne bygg lar seg ikke lett kombinere med vern. Krav til universell utforming kan også være vanskelig å tilfredsstille. Det finnes få virkemidler for å sikre at eier vedlikeholder kulturminnet i tilstrekkelig grad. På tross av utfordringene ved eldre bygninger, finnes det likevel tilpasningsmuligheter som åpner for at bygninger kan få ny bruk, viderefører kulturarven, og tilfredsstiller dagens behov. Eksisterende utredninger / registreringer: - SEFRAX - Alle bygninger eldre enn 1900 og andre faste kulturminner yngre enn 1537 er registrert. - Kulturminneregistrering av bygninger i sentrale deler av Hønefoss, registrering gjennomført i perioden 2000-2002, initiert av Ringerike	Fysisk planlegging og utforming er i stor grad avgjørende for hvordan byen oppleves, og det finnes gode muligheter for å visuelt og funksjonelt fremheve de sentrale historiske bygningsmiljøene. Byggehøyder og bebyggelsesstrukturer kan bidra til å dempe eller fremheve naturlig terreng, bylandskap, signalbygg og historiske anlegg. Hønefoss har mange registrerte bygninger med verneverdi utenfor de prioriterte hensynssonene. Det er behov for også å kunne sette disse bygningene på en verneliste og gjennomføre kontrollregistrering av kulturminner i Hønefoss sentrum. Hensyn som skal ivaretas: - Kulturminner og kulturmiljøer skal brukes aktivt som en ressurs i byutviklingen - Hvordan fortette samtidig som Hønefoss særpreg og historie bidrar til å forme fremtiden - Prioritere bebyggelse og miljøer som skal bevares	Det skal tilrettelegges for at verneverdig bebyggelse får ny bruk. - Analysen baseres på gjeldende temaplan - Kulturmiljøer i Hønefoss, (grunnlag for det arbeidet med forslag til revidering av kommuneplanens arealdel). - Tilrettelegge for at den verneverdige bebyggelsen tas i bruk. - Utarbeide bestemmelser og retningslinjer for ivaretagelse og forvaltning av verneverdig bebyggelse, med utgangspunkt i forslag til kommuneplanens arealdel. - Utarbeide bestemmelser og retningslinjer som stiller krav til høy estetisk kvalitet og sikrer godt samspill mellom ny bebyggelse på den ene siden og byens målestokk og verneverdig bebyggelse og	Rapport / sammendrag i planbeskrivelse

Virkninger av planforslaget				
Tema	Dagens situasjon / problemstilling	Hva skal utredes?	Metode / Hvordan skal dette utredes?	Presentasjon
	kommune. - Temautredning – Kulturmiljøer i Hønefoss, vedtatt som grunnlag for videre arbeid med revidering av kommuneplanens arealdel		miljøer på den andre.	
Boligfortetting, nærmiljø og bomiljø	Bebyggelsesstrukturen i Hønefoss består i vesentlig grad av eneboliger, også i de sentrale områdene. Sentrumskjernen er konsentrert mellom Kvernbergsund bru i sør og Hønefoss bru i nord. Boligsatellittene Haugsbygda og Heradsbygda ligger 3–5 km unna sentrum, henholdsvis øst og vest for byen. Det er forventet stor vekst bl.a. som følge av etablering av vei og baneprosjekt. Store sentrale områder i Hønefoss er dårlig utnyttet eller benyttes til overflateparkering. Dette gir stort potensial for fortetting.	Hvordan det kan tilrettelegges for en variert befolkningssammensetning i sentrum. Boliger med forskjellige boligtyper og -størrelser, god bokvalitet inne og ute. Fortetting må forutsette gode og trygge bo og nærmiljøer. Egnede områder for lek må sikres i sentrale områder. Fortetting og plassering av boliger skal gi et redusert transportbehov. Utnyttelse av stasjonsnære områder som understøtter samferdselssatsningene. Bruk av blågrønn struktur for å dekke behov for lek, rekreasjon og trygge turveier.	Analysen tar utgangspunkt i kriterier for bokvaliteter, og hvordan dette best kan oppnås i og nær Hønefoss sentrum. Flerfunksjonalitet vurderes, med boliginnslag i områder/kvartaler tidligere tenkt som næringsarealer, og omvendt i områder tidligere tenkt som rene boligområder. Analysen ses i sammenheng med egen analyse for sol- og skygge, og for støy og luftforurensning.	Rapport / sammendrag i planbeskrivelse
Naturmangfold	Naturmangfold er i byer og bynære områder som regel knyttet til parker og bynær grønnstruktur, samt bekker og elver. I Hønefoss er hensynet til naturmangfold primært knyttet til elvedraget gjennom byen. Eksisterende registreringer: - Naturtyperegistreringer	Virkninger for naturmangfold vurderes. Tema vil være rødlistearter, prioriterte naturtyper, artsrike områder, evt. fremmede arter.	Det tas utgangspunkt i eksisterende naturtyperegistreringer, evt. supplerende registreringer, med vurdering av virkninger for naturmangfold. Ses i sammenheng med egen analyse for landskap og blågrønn infrastruktur.	Omtale i planbeskrivelse / notat
Landskap og blågrønn struktur	Hønefoss sentrum har en interessant beliggenhet og variert topografi mellom elveløp. Elveløpet er en viktig kvalitet, som den blågrønne strukturen i byen må bygges opp om.	Tema: - Ta elva i bruk, tilrettelegge for ferdsel og opphold langs elva og flette elvelandskapet og sentrum	- Det tas utgangspunkt i eksisterende utredninger/registreringer	Rapport / sammendrag i planbeskrivelse

Virksomheter av planforslaget				
Tema	Dagens situasjon / problemstilling	Hva skal utredes?	Metode / Hvordan skal dette utredes?	Presentasjon
	Byen henvender seg i liten grad mot elva og elverommet er lite tilgjengelig. Det er etablert tursti langs deler av elva, men det mangler i dag deler som gir sammenhengende forbindelser. Eksisterende utredninger / registreringer: - Grønn plakat - Naturtyperegistreringer	sammen. - Gjennomgående blågrønne strukturer der elva er hovedstruktur - Sikre bynære friluftsområder, sammenhengende turstier og snarveier/ smett, binde sammen med strøkgater, gangveier, parker, lekeplasser og torg - Sikre en robust grønnstruktur i sentrum og sambruk for å tilrettelegge for høyere utnyttelse - Overvannshåndtering - Tilgjengelighet til grønnstruktur - Grønn mobilitet	- Kartlegge behov for tilgjengelighet til grønnstruktur - Anbefalinger	
Friluftsliv, idrett og aktivitet for alle	Fortetting av byen stiller større krav til rekreasjonsarealer som er blå/grønne. Samtidig er det konkurranse fra utbyggere om å nytte disse arealene til bybebyggelse. Disse interessekonfliktene må avklares. Eksisterende utredninger / registreringer: Handlingsplan for universell utforming. Tilgjengelighetskart	For å forbedre folkehelsen må byen i større grad tilrettelegges for aktivitet i nærområdene, der folk bor. Det gjelder i stor grad muligheter for den daglige "næturen". Tilrettelegging bør ta sikte på å gi gode muligheter for aktivitet for alle.	- Registreringer av dagens situasjon - Vurderinger av tilgjengelighet (både fysisk og org./uorg)	Omtale i planbeskrivelse / notat
Samfunns-sikkerhet	Byen omkranses av store elver med mye vann som er flomutsatt. Det er risiko for 200- og 500 årsflom langs elvebredden. Eksisterende utredning/ registrering: - ROS-analyse som ligger til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet - Flomsonekartlegging	Deler av bebyggelsen i Hønefoss ligger nær elva. Det er behov for sikring av eksisterende boligområder og det må vurderes og stilles krav til sikring i områdeplanen. - Kapasitet på anlegg for overvannshåndtering ved kraftig nedbør - Sikring av gode flomveier for ulike nedbørsfelt - Flom- og rassikring av eksisterende boligområder	- Kartlegging - Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) - Angi hensynssoner og bestemmelser for å forebygge skred- og flomskader. - Sikring av eksisterende boligområder må vurderes og stilles krav til sikring i planen. Det skal utarbeides ROS-analyse i alle reguleringsplaner, jf. pbl § 4-3. Vurdering av sannsynlighet for uønsket hendelse, kriteriene for å vurdere konsekvenser og avbøtende tiltak beskrives. Total risikovurdering sammenstilles og oppsummeres med	- Omtale i planbeskrivelse / notat - Rapport (ROS-analyse)

Virkninger av planforslaget				
Tema	Dagens situasjon / problemstilling	Hva skal utredes?	Metode / Hvordan skal dette utredes?	Presentasjon
Støy og luftforurensning	Stor andel biltrafikk forårsaker høye støynivåer i deler av planområdet. Langs hovedtrafikkårene overskrides grenseverdiene i henhold til Miljødirektoratets retningslinje T-1442/2016. Luftforurensning en utfordring primært i byer større enn Hønefoss, men kan være aktuelt å vurdere nær sterkt trafikkerte veier. Det er ingen målinger å vise til.	Støyhensyn skal være en integrert del av selve plangrepet. Støyanalysen ses i sammenheng med pågående arbeidet med kommuneplan. Vurdere behov for avvikssoner fra støykrav i sentrumsområder og nær kollektivknutepunkt. Det er behov for en vurdering av eventuelle utfordringer knyttet til luftforurensning.	spesifisering/tiltak. - Beregninger av framtidig støy, og vurderinger av virkninger - Vurderinger av framtidig luftforurensning - Forslag til planbestemmelser Det er ikke hensiktsmessig med målinger siden det er framtidig situasjon som skal vurderes, i tillegg til at målinger er ressurskrevende og metodisk vanskelig/usikker. Analysen ses i sammenheng med egen analyse for boliger/bomiljø.	Rapport / sammendrag i planbeskrivelse
Teknisk infrastruktur og miljø	Ringerike vannverk Kilemoen er under bygging og vil stå ferdig i februar 2018. Det er ikke gjort overordnet vurdering/planer for overvannshåndtering med flomveier. Mye av ledningsnett i Hønefoss sentrum er nedslitt og trenger utskiftning / oppgradering.	Hensyn som skal ivaretas i planarbeidet: - Planlegge for en åpen lokal overvannshåndtering, bruke vannhåndtering og overvann til å berike bymiljøet. - Miljøambisjoner innenfor områdene: Arealbruk, mobilitet, energi, massehåndtering og overvann. - Kartlegge status for tilstand og behov for tiltak på eksisterende tekniske anlegg - Vurdere føringer for utnyttelse, formål og rekkefølgebestemmelser som sikrer forsvarlig utnyttelse av kapasitet i eksisterende ledningsnett og rask realisering av nyskapt potensiale ved oppgradering av tekniske anlegg.	Utredningsbehov: - Beskrivelse av dagens kapasitet; vannforsyning, avløp og kloakkrensing. - Overordnet strategi for løsning / håndtering av overvann i byen.	Rapport / sammendrag i planbeskrivelse
Klima og energi	I Hønefoss er det etablert fjernvarme, basert på brenning av biologisk materiale. Eksisterende utredninger/ registreringer:	Vurdere om man bør satse ensidig på fjernvarme eller i den spille sammen med annen fornybar energiproduksjon.	- Vurderinger med utgangspunkt i eksisterende utredninger / registreringer. - Evt. forslag til bestemmelser	Omtale i planbeskrivelse / notat

Virkn timer av planforslaget				
Tema	Dagens situasjon / problemstilling	Hva skal utredes?	Metode / Hvordan skal dette utredes?	Presentasjon
	- Energi og klimaplan	Eksisterende energi og klimaplan skal revideres, og ses eventuelt i sammenheng.	- Valg av energikilder Ses i sammenheng med egen analyse av teknisk infrastruktur og miljø.	
Sosial infrastruktur, idrett, skole, barnehage og rekreasjon	Sosial infrastruktur for tjenesteyting i form av undervisnings- og omsorgstilbud vil møte betydelige utfordringer dersom befolkningen skal øke kraftig i byområdet. Eksisterende utredninger/ registreringer: - Skolebehovsplan - Barnehagebehovsplan	Planarbeidet bør vurdere behov for re- og nylokalisering av sosial infrastruktur og hvordan disse kan samspille med andre funksjoner både innenfor og utenfor planområdet. Integrering av institusjoner i sentrum kan føre til mer aktivitet i bysentrum og bidra til rasjonell sambruk av bygninger og arealer. Hensyn som skal ivaretas i planarbeidet - Hvilke prosjekter tenkes gjennomført i tiårsperspektiv - Hvilke bør ligge i sentrum slik kommunen ser det. - Tjenestene skal lokaliseres i områder hvor vi ønsker utvikling - Redusere transportbehov	Behov for utredninger/ registreringer: - Lokaliseringsanalyse for plassering og arealbehov til ny sosial infrastruktur (for skole, barnehage, omsorgsboliger, kulturarenaer, idrettsanlegg og andre offentlige tjenester.)	Rapport / sammendrag i planbeskrivelse

Tabell 5-1 Forslag til utredningsprogram

5.2 Metode og framstilling

Planarbeidet opererer ikke med et klart definert nullalternativ eller klart definerte ulike alternativer som skal utredes. Under er det beskrevet hvordan nullalternativ og utredningsalternativ skal forstås når virkninger av planen vurderes.

Nullalternativet

Nullalternativet er vanligvis definert som framtidig situasjon dersom tiltak ikke gjennomføres. I Hønefoss er det på det rene at det kommer til å skje store endringer knyttet til f.eks. statlige vei- og banetiltak, utviklingen er ønsket og planarbeidet for Hønefoss sentrum skjer i samspill.

Nullalternativet er ikke klart definert, og kan tolkes ulikt etter hva som er hensiktsmessig når virkninger på ulike tema vurderes, men bør for enkelthets skyld tolkes som dagen situasjon.

Utredningsalternativet

Det vil utredes mange ulike løsninger på ulike tema, men det er ikke klart definerte ulike utredningsalternativer. Det er i praksis bare ett utredningsalternativ, som rommer alle løsninger som vurderes.

Når virkninger vurderes kan man måtte forholde seg til flere ulike aktuelle tiltak, avhengig av temaet. Alt etter hva som er hensiktsmessig bør det komme fram av teksten/beskrivelsen for hvilke tiltak virkningen er vurdert.

Presentasjon

Utredningsprogrammet i tabell 5.1 angir foreslått presentasjonsmåte. Det er angitt om temaet bør presenteres i egen rapport eller i et enklere notat, og i hvilken grad temaet omtales i planbeskrivelsen.

Det bør vurderes nærmere i løpet av høringen av planprogrammet om det er hensiktsmessig at utredningsprogrammet formuleres noe enklere, ved at flere tema utredes/beskrives enklere som del av planbeskrivelsen framfor egne rapporter eller notater.

6 PLANPROSESS OG FRAMDRIFT

6.1 Planprosess

Arealplanen er planlagt utarbeidet som en områderegulering etter plan- og bygningslovens § 12-2. Plantypen brukes av kommunen der det er krav om slik plan i kommuneplanens arealdel, eller kommunen finner at det er behov for å gi mer detaljerte områdevisse avklaringer av arealbruken.

Figur 6-1 Prosess for behandling av reguleringsplaner (Kilde: Kommunal- og moderniseringsdepartementet)

Lovbestemt prosess for behandling av reguleringsplaner:

6.2 Organisering

Forslag til organisering av planarbeidet:

Prosjekteier	Kommunestyre
Mandat	Endelig fastsettelse av planprogram for områderegulering og endelig vedtak av områderegulering.
Deltakere	Kommunestyre

Styringsgruppe	Formannskapet
Mandat	Formannskapet vil bli løpende orientert. Prinsipielle spørsmål vil løftes underveis. Det vil arrangeres planverksteder for formannskapet underveis i planprosessen for å sikre deltakelse, forankring og eierskap.
Deltakere	Formannskapet
Prosjektansvarlig	Rådmannens ledergruppe
Mandat	Gruppen skal følge opp framdrift, ressursbruk, tverrsektoriell koordinering og forankring som sikrer retning
Deltakere	Rådmannens ledergruppe
Prosjektgruppe	Administrativ
Mandat	Utarbeide planforslaget og sikre framdrift og nødvendige avklaringer underveis.
Deltakere	- Ringerike kommune, Areal og byplankontoret (sekretær) - Representanter fra de ulike fagetatene i Ringerike kommune skal bistå prosjektgruppen ved behov - Buskerud fylkeskommune - Bane Nor

Tabell 6-1 Forslag til organisering av planarbeidet

6.3 Medvirkning

Plan- og bygningslovens minstekrav til medvirkning omfatter høring og offentlig ettersyn av planprogram og planforslag. Kommunen har også et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge gjennom for eksempel barnetråkkregistreringer.

Det vil opprettes en egen internettside for planarbeidet for Hønefoss sentrum, hvor man kan finne kunngjøringer, dokumenter i saken og følge med på framdriften.

Det skal legges opp til en bred medvirkning underveis i planprosessen gjennom åpne informasjonsmøter og planverksteder / temamøter.

Møtene vil bli annonsert i Ringerikes Blad og på kommunens internettside. Det vil være åpent for påmelding til planverkstedene/temamøtene, organisasjoner, lag og foreninger vil inviteres spesielt.

Oppsummering av resultatene fra planverkstedene vil redegjøres for i planforslag som legges fram til politisk behandling.

6.4 Framdrift

Framdrift vil henge sammen med avgrensning av planområdet, målsetninger for planarbeidet, plannivå og detaljeringsgrad, ressurser til arbeidet. Rådmannen kommer nærmere tilbake til framdrift ved fastsettelsen av planprogrammet.

Tabellen under viser planlagt framdrift for planarbeidet:

Milepæl / delprosess	Myndighet	Tidspunkt
Utarbeidelse av planprogram		Des. 2016 – Mars 2017
Vedtak om varsel om oppstart og utleggelse av planprogram til offentlig ettersyn	Formannskapet	April 2017

Forfase		
Åpne informasjonsmøter/ planverksteder		
Offentlig ettersyn av planprogram (6 uker)		
Regionalt planforum?		
Revidering av planprogram		
Fastsettelse av planprogram	Kommunestyret	
Utarbeidelse av planforslag		
Åpne informasjonsmøter/ planverksteder		
Regionalt planforum		
Vedtak om utleggelse til offentlig ettersyn (1. gangs behandling)	Formannskapet	Høsten 2018
Offentlig ettersyn (6 uker)		
Revidering av planforslag		
Sluttbehandling (2.gangs behandling)	Formannskapet	
Vedtak	Kommunestyret	Høsten 2019

Tabell 6-2 Planlagt framdrift for planarbeidet

Innspill til forslag til planprogram sendes til postmottak@ringerike.kommune.no eller per post til Ringerike kommune, areal- og byplankontoret, postboks 123 sentrum, 3502 Hønefoss. Frist er angitt på høringsbrev og på Ringerike kommunes internettsider.

De enkelte som kommer med merknader kan ikke forvente å få direkte tilbakemelding, og det er ikke krav om det. Merknadene tas med og behandles i saken sammen med andre innkomne merknader. Hvordan merknader er blitt behandlet vil fremgå av dokumentene ved politisk 1. gangs behandling av planprogrammet.

REFERANSER

Liste over relevante arbeider som er gjort tidligere og som danner en del av grunnlaget for planarbeide (ikke uttømmende):

- *KDP for hovedvegssystemet i Hønefoss*. Planbeskrivelse og KU (Norconsult / Ringerike kommune) (2008)
- *Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030*. Vedtatt 30.04.2015 (Ringerike kommune) (2015)
- *KVU Hønefoss. Fremtidens transportsystem i Hønefossområdet*. Mai 2015 (Statens vegvesen) (2015)
- *Parallelloppdrag «Fremtidsbilder for Hønefoss»*. Norske arkitektkonkurranser nr. 466/2016 (Norske arkitekters landsforbund / Ringerike kommune) (2016)
- *Innfart Hønefoss E16*
- *Handels og byutviklingsanalyse*
- *Samferdselsanalyse*
- *Fortetningsanalyse*
- *Dokumenter i forbindelse med planarbeidet for Ringeriksbanen og E16*
- *Utvikling i tilknytning til Hønefoss IC-stasjon*
- *Rapport Ringeriksbanen mai 2015, Sasson, Ramsøy og Reve*
- *Mulighetsstudie Intercitystasjon april 2016*

Ringerike kommune
Postboks 123
3502 HØNEFOSS

Vår dato: 08.09.2017
Deres dato: 19.05.2017
Vår ref.: 13/1274 - 13 / HH227
Deres ref.: 14/995-104
Merk:
Gradering:

Ringerike kommune - Merknader til høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017-2030

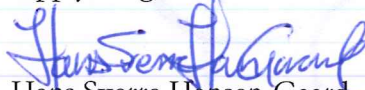
Viser til mottatt høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel 2017-2030, samt e-post av 24.08.17 med utsatt frist til 08.09.17 med å gi merknader.

Opplysningsvesenets fond (OVF) har ingen spesielle merknader til denne høringen utover de innspill vi ga tidligere i planprosessen.

Imidlertid er våre arealer sterkt berørt av utbyggingen av fellesprosjektet ny Ringeriksbane – E16. Slik vi har forstått det, vil kommunen starte opp et nytt planarbeid i forbindelse med dette. Utbyggingen av fellesprosjektet vil skape både nye muligheter, men også begrensninger for våre eiendommer.

Vi vil komme med innspill vedrørende utnyttelse av våre eiendommer i det nye planarbeidet.

Med vennlig hilsen
Opplysningsvesenets fond

Hans Sverre Hansen-Gaard
rådgiver

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
Postboks 123 Sentrum
3502 Hønefoss

Siv Hege Nordhaug og
Jan Pedersen
Trøttilsrudveien 14
3513 Hønefoss

Dokid:
17069527
(14/995-167)
Merknad til kommuneplanens arealde

22.08.2017

INNSIGELSER TIL KOMMUNEDELPLAN - UTBYGGING AV KRAKSTADMARKA

Vi viser til kommunedelplanen over Krakstadmarka som er sendt ut til offentlig høring, og fremmer med dette tre innsigelser.

Kulturlandskap og matproduksjon

Øvre del av Krakstadmarka består i dag av nydelig kulturlandskap rundt Trøttilsrud gård og Krakstad gård. Det er et flott sted å bo, nært sentrum, men landlig og luftig, og med flott utsikt. Vi ønsker at dette særpreget fortsatt skal ivaretas, ved at dyrket mark ikke skal bebygges. Det er mye skog i området, hvor det er rikelig med plass til å oppføre bebyggelsen. Bebyggelsen bør også være lav nok til at utsikten fortsatt beholdes.

Når vi leser om fremtidens prognoser om behov for økt matproduksjon for å mette en stadig økende befolkning i verden, så har vi vanskelig for å skjønne logikken i at områder hvor det i dag produseres mat skal fylles opp med boliger. I stedet bør det legges til rette for videre matproduksjon, eventuelt i nye former. Vi foreslår av markene i øvre del av Krakstadmarka fortsatt dyrkes, enten av gårdene i området eller ved å dele opp parseller som innbyggerne kan leie rimelig for å drive selvhushold.

Eiendomsrett til egen adkomstvei på gnr. 97 bnr. 50

Vi er eiere av gnr. 97 bnr. 50. Denne eiendommen ligger inntil et jorde som er planlagt bebygd. I dag går tomtegrensen midt i adkomstveien, og det er for knapp plass foran dobbeltgarasjen til at det er mulig å få inn to biler. Det er også svært utfordrende å kjøre inn en bil. Dette er en lite holdbar løsning, og vi ønsker at det foretas en arealoverføring som gir oss eiendomsrett over hele adkomstveien, samt at vi kan fylle ut 1,5-2 meter utenfor garasjen.

Vi er kjent med at flere av de tidligere eierne av huset tidligere har fremmet ønske overfor grunneier om å finne en løsning på plassproblemet foran garasjen, uten hell. Vi antar at dette grunnes usikkerhet rundt fremtidig bebyggelse. Vi har derfor valgt å avvente, men ber om at vårt behov hensyntas når planleggingen av dette området igangsettes.

Avrenning - flomfare

Ved kraftig regnvær ledes overflatevann fra et jorde på baksiden av huset ned skråningen og inn mot husveggen vår. Dette resulterte i vannskader i kjelleretasje i 2015. Vi ber om at utbygger/kommunen besørger en trygg behandling av overflatevann, slik at vi slipper å oppleve dette flere ganger.

Med vennlig hilsen

Siv Hege Nordhaug Jan Pedersen

Fra: Roy Pedersen [roy.pedersen4@gmail.com]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]
Kopi: fmbupost@fylkesmannen.no [fmbupost@fylkesmannen.no]
Sendt: 21.08.2017 06:51:23
Emne: Merknad til kommuneplan
Vedlegg:

Merknad til kommuneplan for Klekken gartneri

Vi ble nylig klar over at eier av Klekken gartneri har søkt om å få etablere eneboligtomter på gartneriområdet, og at kommunen så langt ser ut til å være positiv til prosjektet. Det skal også være inngått en form for avtale om salg av gartneritomten til en utbygger.

Med den allerede iverksatte utbygging av Klekkenhagen og foreslåtte (godkjente?) utbygging i Nedre Klekkenhagen, vil vårt nærområde i løpet av kort tid få 47 nye boenheter. Vi ser med stor bekymring på den type bebyggelse og utnyttelsesgrad kommunen faktisk godkjenner for utbyggerne.

Fra å være et gammelt eneboligområde med landbruks- og gartneridrift i nærområdet blir dette en stor forandring og vi som bor her vil bli sterkt berørt.

Med plan om ytterligere utbygging av Klekken gartneri til boligformål, vil dette lille område gå fra "et rolig boligstrøk" til et tettsted.

Vi som bor her, gjør nettopp det fordi det er et rolig og godt boligstrøk og mener det blir en forringelse av våre eiendommer.

Området er et godt landbruksareal og det er i dag er gartneridrift på eiendommen. Vi ser med bekymring at det har blitt enklere å bygge på dyrka mark. (Nedre Klekkenhagen er dyrka mark).

Dette er jo med på å ødelegge det flotte kulturlandskap vi har rundt oss.

Med så mange muligheter nær Hønefoss som ikke er jordbruksareal, må det være lett å finne områder som passer til boligbygging. Dette er også klar føring fra både stat og fylke.

Det finnes noen som ønsker kjøpe/leie gartneriet og det er derfor mulig for eier å eventuelt selge til andre som vil drive videre.

For vår del som har kårboligen på gartneriet (skilt fra i 1990) vil vi bli bygd inn og utsikten blir borte, og en forringelse av bokvalitet og verdi.

Vil med dette protestere mot boligutbygging på Klekken gartneri.

Nedre Klekkenvei 4
May Janne Botha Pedersen
Roy Pedersen

Vedlegg: vedtak fra storting og fylke om boligbygging på dyrka mark

1. Vedtak i Stortinget om **nasjonal jordvernstrategi** av 8.desember 2015 og brev fra Landbruksdepartementet til kommunene av 8.mars 2016 om kommunenes ansvar for oppfølgingen av den nasjonale jordvernstrategien <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-127-s-20142015/id2413930/sec14#VED4>

[Prop. 127 S \(2014–2015\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/prop.127S(2014-2015))

www.regjeringen.no

Proposisjonen omhandler jordbruksavtalen for 2015–2016, som ble inngått mellom staten og Norges Bondelag 15. mai 2015. Jordbruksoppgjøret gjelder bevilgninger ...

2.

3. **Statlige planretningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging** der det er et klart krav om at man skal ha sjekket ut mulige alternativer der det er forslag om å omdisponere dyrket mark. Flere av forslagene til omdisponering i det fremlagte planforslaget ligger ikke ved trafikknutepunkt og er ikke formålstjenlig av hensyn til effektiv og sikker

trafikkavvikling eller transport. Ringerike har videre store arealer som verken kommer i konflikt med jordvern, viktige biotoper, viktige friluftslivsinteresser, strandsoneproblematikk, viktige kulturmiljøer, flom eller rasfare. **Det er derfor helt unødvendig å omdisponere dyrket og dyrkbar mark til utbyggingsformål i Ringerike kommune.**

4. Vedtatt politisk plattform for [Buskerud Fylkeskommune](#) av 17. september 2015 punkt 4.2 underpunkt 7: *«Nullvisjon for tap av matjord. Bygging av fritidsboliger, boliger og næringsbygg på dyrket og dyrkbar jord skal ikke være tillatt. Det åpnes for særskilt politisk behandling når det gjelder fremføring av kritisk infrastruktur, næringsbygg og infrastruktur for å drive skogsdrift og matproduksjon. Ved unntak knyttet til kritisk infrastrukturutfordringer skal det erstatningsjord etableres.»*

Ringerike Kommune
Rådhuset
3500 Hønefoss

Innspill til kommuneplanens arealdel 2017

Jeg viser til høringsutkast mars 2017 og har kommentarer til punktene nedenfor (merket med rødt).

§ 1.1.2 Krav ved bygging i områder for boligbebyggelse uten reguleringsplan, samt for boligeiendommer i eldre reguleringsplaner med mangelfulle/upresise bestemmelser (jf. pbl. § 20-4, 2. ledd, bokstav b)

I områder avsatt til boligbebyggelse skal nye byggetiltak tilfredsstille kravene i pkt. 1-5 nedenfor, inntil det foreligger reguleringsplan for området. Disse kravene gjelder også som en presisering for boligeiendommer som er regulert i eldre reguleringsplaner med mangelfulle/upresise reguleringsbestemmelser. Dette gjelder bl.a. for reguleringsplan nr. 7, 8, 9, 9-03, 9-04, 10, 11, 15, 17-02, 18, 18-01, 18-02, 19, 31, 36-02, 38, 41, 44, 53, 77, 89-02, 102, 111, 130-02, 144, 183, 198,

1. Boligeiendom kan være bebygd med en hovedleilighet, samt en bileilighet på inntil 65 m2 BRA eller én 2-mannsbolig. Ikke tre eller flere boenheter.

Hvis man presenterer et godt prosjekt bør det være mulig å definere kjedet enebolig istedenfor 2 mannsbolig – utforming av prosjektet vektlegges

2. Boligtomter kan bebygges med en utnyttingsgrad på inntil 25 % BYA.

Her mener jeg at utnyttelsesgraden må settes mye høyere for å gi rom for bærekraftige prosjekter – muligens helt opp til 45%

3. Bygningens hovedmøneretning skal være langs med bygningens lengderetning.

Utforming av tak skal være estetisk og harmonere med omgivelsene, nye moderne løsninger kan gi en fin harmoni.

4. De generelle bestemmelsene i § 1.0.3 vedrørende utbyggingsrekkefølge gjelder. OK

5. Område avsatt til boligbebyggelse må være minst 700 m2 for en tomt med en boenhet og minst 900 m2 for en tomt med to boenheter.

Jeg mener at minimum tomtestørrelse skal være 500 m2 uavhengig om det er en tomt for en boenhet eller to boenheter. Det bør kunne lempes på krav til etasjeantall i enkelte planer for å få utnyttet tomtearealet bedre.

Der det i reguleringsbestemmelsene er angitt at boliger kan oppføres i 1 ½ etasje, menes bygninger med en hovedetasje og innredet rom under bygningens skråtak. Knevegg i fasadelivet tillates ikke.

Jeg mener at knevegg i fasadelivet skal tillates med en høyde på opptil 1,0 meter. Ved å tillate knevegg i fasadelivet blir rommene i andre etasje mye mer anvendelige. Maks tillatt mønehøyde på huset aksepteres.

§ 5. Landbruks-, natur- og friluftsområde samt reindrift (LNFR)

§ 5.0 g) underpunkt 5.

Dersom kommunen ville vært positiv til en søknad om oppføring av kårbolig på den samme eiendommen, skal det ikke tillates fradeling av hensyn til mulig omgåelse av forbudet mot boligbygging i LNFR-området og likebehandling.

Dette mener jeg er en «tung» uttalelse som ikke er lett å forstå. Jeg vil at dere bruker tilsvarende det Jevnaker kommune bruker i sin arealplan.

Bygging av bolig nr. 2 på landbrukseiendommer der det ikke er behov for kårbolig. Det kan gis tillatelse til bygging av bolig nummer 2 på landbrukseiendom, selv om de driftsmessige vilkår for bygging av kårbolig ikke oppfylles. Bolig nr.2 er ikke begrunnet i et landbruksmessig behov og betinger derfor at det gis dispensasjon i forhold til kommuneplanens arealdel. Ved vurdering av dispensasjonssøknaden skal følgende vektlegges:

- Boligen skal plasseres på eller i nær tilknytning til tunet på eiendommen.
- Ved plassering av boligen skal det tas hensyn til natur- og kulturlandskapsverdier og innpassing i forhold til eksisterende bebyggelse og kulturmiljø.
- Adkomst til eiendommen skal samordnes med eksisterende adkomster.

Jeg håper dere går gjennom disse punktene og tar de til følge. Jeg stiller gjerne i møte med dere om dere ønsker det.

Med vennlig hilsen

Trond Jørgensen
REO Bygg AS

Mobil 900 27 125

postmottak@ringerike.kommune.no

Deres ref.

Vår ref

Vårt prosjekt. nr: Vår dato:
09.08.2017

Innspill til kommuneplanens arealdel 2017

Viser til høringsutkast mars 2017 og har kommentarer til punktene nedenfor (merket med rødt).

§ 1.1.2 Krav ved bygging i områder for boligbebyggelse uten reguleringsplan, samt for boligeiendommer i eldre reguleringsplaner med mangelfulle/upresise bestemmelser (jf. pbl. § 20-4, 2. ledd, bokstav b)

I områder avsatt til boligbebyggelse skal nye byggetiltak tilfredsstille kravene i pkt. 1-5 nedenfor, inntil det foreligger reguleringsplan for området. Disse kravene gjelder også som en presisering for boligeiendommer som er regulert i eldre reguleringsplaner med mangelfulle/upresise reguleringsbestemmelser. Dette gjelder bl.a. for reguleringsplan nr. 7, 8, 9, 9-03, 9-04, 10, 11, 15, 17-02, 18, 18-01, 18-02, 19, 31, 36-02, 38, 41, 44, 53, 77, 89-02, 102, 111, 130-02, 144, 183, 198, 1. Boligeiendom kan være bebygd med en hovedleilighet, samt en bileilighet på inntil 65 m² BRA eller én 2-mannsbolig. Ikke tre eller flere boenheter.

Hvis man presenterer et godt prosjekt bør det være mulig å definere kjedet enebolig istedenfor 2 mannsbolig. – utforming av prosjektet vektlegges

2. Boligtomter kan bebygges med en utnyttingsgrad på inntil 25 % BYA.

Her mener vi at utnyttelsesgraden må settes mye høyere for å gi rom for bærekraftige prosjekter – muligens helt opp til 45%

3. Bygningens hovedmøneretning skal være langs med bygningens lengderetning.

Utforming av tak skal være estetisk og harmonere med omgivelsene, nye moderne løsninger kan gi en fin harmoni og bør godtas.

4. De generelle bestemmelsene i § 1.0.3 vedrørende utbyggingsrekkefølge gjelder. OK

5. Område avsatt til boligbebyggelse må være minst 700 m² for en tomt med en boenhet og minst 900 m² for en tomt med to boenheter.

- Her mener vi utnyttingsgraden må være bestemmende – 500m² for en tomannsbolig på 225 m² kan være et bra utgangspunkt. Dvs at det er utnyttingsgraden som bestemmer hvilke størrelse tomten må være på.

- Det bør kunne lempes på krav til etasjeantall i enkelte planer for å få utnyttet tomtearealet bedre. På boligene som avbildet ønsker vi en pergola/ takoverbygg for avskjermet uteplass på takterrasse også mulighet for takterrasse m/ beplantning (grønne soner).

Under viser vi et eksempel på et godt prosjekt som viser fortetting i praksis for Bekkegata 17 – hver bolig har et BYA på 112 m²

Med litt tomtejusteringer så vil det være mulig innenfor 45%

Situasjonsplan for 2 x 2 mannsbolig Gnr/ Br nr 317/ 125

Med vennlig hilsen

Robin Junge / Per Olav Nordeng

Maria Rosenberg og Øyvind Hansen
Harehaugveien 5
3514 Hønefoss
Gnr/bnr 131/32
e-postadresse: rosenberg.maria1@gmail.com

Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret
Postboks 123 Sentrum
3502 Hønefoss

Haug, 23.8.2017

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS AREALDEL

Vi viser til høringen av kommuneplanens arealdel og ønsker å komme med innspill når det gjelder foreslått regulering av vår eiendom gnr/bnr 131/32 i Haugsbygd og foreslått boligfelt i Harehaugveien/Bølgeneveien 131/1.

Innspill til regulering av vår tomt 131/32

Vår tomt 131/32 er i dag regulert til LNF-formål. Det drives ikke jordbruk på eiendommen vår, og det har ikke vært jordbruksaktivitet på flere tiår. I forslaget til kommuneplanens arealdel er deler av eiendommen foreslått omregulert til boligformål.

Vi mener at *hele* vår eiendom bør omreguleres til boligformål og vil spille inn dette i høringen.

Utklipp fra kommuneplanens arealdel for Haug som nå er på høring. Området med blå ring er den delen av vår eiendom som ikke foreslås omregulert, og som vi mener bør omreguleres til boligformål.

Vi mener at man må se hele området som er avgrenset av Harehaugveien-Bølgenveien som en helhet. Dersom 131/1 blir omregulert til boligformål, slik vi oppfatter at ligger i forslaget som er til høring, vil vår eiendom bli liggende som en enslig LNF-øy innenfor det som er et boligområde naturlig avgrenset av Harehaugveien-Bølgenveien. Vi mener det er uhensiktsmessig at deler av vår tomt blir liggende som LNF mellom disse arealene.

Det er også viktig for oss at ikke den per nå ubebodde delen av vår eiendom bygges inne, slik at det ikke senere kan skilles ut tomter der. Dette gjelder for eksempel ved planlegging av vei og vann/kloakk i et eventuelt boligfelt på tomt 131/1.

Vi kan heller ikke se at det er særlig annerledes naturmangfold eller andre særlige kvaliteter på vår eiendom, sammenlignet med naboeiendommen. Dermed mener vi det ikke er grunner som skulle tale imot en omregulering til boligformål også av vår tomt, når det gjøres med naboeiendommen.

Dersom forslaget om boligfelt på eiendom 131/1 ikke blir vedtatt, ber vi likevel om at hele vår eiendom blir omregulert til boligformål fordi det vil stadfeste dagens bruk.

Innspill knyttet til forslag B27, boligfelt Harehaugveien/Bølgenveien, Haugsbygd

Dersom det skal etableres et stort boligfelt som vil medføre økt trafikk på Harehaugveien, ber vi om at det vurderes trafikksikkerhetstiltak som gang/sykkelvei på Harehaugveien. Denne veien er allerede trafikkert og det holdes høy hastighet. Det er vanskelig sikt i flere svinger, samt ofte veldig glatt vinterstid. Dette fører til farlige situasjoner for oss som må bruke Harehaugveien for å komme inn på øvrig gangveinettverk i bygda.

For å ta vare på områdets kvaliteter og estetikk, mener vi det er viktig at et eventuelt boligfelt tilpasses terrenget så mye som mulig. Terrenget gjør at bebyggelsen vil bli synlig både på nært hold, og på avstand.

Vennlig hilsen

Maria Rosenberg og Øyvind Hansen

Fra: Siri Rua [siri3rua@gmail.com]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]
Kopi:
Sendt: 07.09.2017 11:31:03
Emne: Fwd: Merknad til Kommuneplanen - Gnr/Bnr 88/1 & 88/2, Rua
Vedlegg:

----- Videre sendt e-post -----

Fra: Siri Rua <siri3rua@gmail.com>
Dato: 7. september 2017 kl. 11:23
Emne: Merknad til Kommuneplanen - Gnr/Bnr 88/1 & 88/2, Rua
Til: postmottak@ringerike.kommune.no

Jeg glemte å skrive avsender i forrige mail, følger i denne.....

Att: Grethe Tollefsen

Dokid:
 17073751
 (14/995-208)

Merknad til Kommuneplanen -
 Gnr/Bnr 88/1 & 88/2, Rua

Hei Grethe,

Igjen takk for hyggelig møte og veiledning, du har vært til stor hjelp.

Angående vår søknad om mulig utbygging for boligformål i skogteigen som grenser mot Almemoen, har vi følgende innspill til kommunens areadel slik det fremstår på plankartet av Juni 2107.

Vi ønsker å avgrense området ganske betydelig med hensyn til det som fremgår skravert gult på plankartet, til å gjelde en del av skogen som vender mot Riksvegen, langs gangveien opp mot Almemoen.

Terrenget i skogteigen er forholdsvis bratt, så det er naturlig å tenke seg terrasse-/rekkehus, men vi vurderer også andre løsninger. Vi er klar over at grunnforholdene kan by på utfordringer med hensyn til kvikkleire og vi er forberedt på at grunnundersøkelser må gjøres, hvis ikke dette ble gjennomført i forbindelse med utbyggingen av Almemoen boligfelt. Boligfeltet står på kvikkleiregrunn og med hensyn til rasfare er det en fordel å beholde noe vegetasjon i skråninger rundt feltet, noe som igjen gjør det naturlig å avgrense området mot hva som er skissert på plankartet.

Rua Gård ligger forholdsvis avskjermet, med lite innsyn. Bebyggelsen består av to «funkishus» med store vinduer, flere fra gulv til tak. Man blir godt vant når man bor for seg selv, og man setter ditto pris på privatlivet. Innsyn er kanskje den største årsaken til at vi ikke ønsker utbygging i hele skogteigen. Beboere i skråningen på oversiden av gården ville få en fantastisk utsikt opp mot Haugsbygd, Ringkollen, Åsa og Olumslinna – og ned på Rua Gård. I tillegg er det ganske hyggelig å være selvforsynt med ved.

Nøyaktig avgrensing vil skje i forbindelse med detaljering av eventuell utbygging. Vi ser det derfor ikke hensiktsmessig å gjøre endringer på dagens plankart, men gjør oppmerksom på at hele området ikke ønskes utnyttet til boligformål.

Vennlig hilsen Siri Rua

MOTTATT 25 AUG. 2017

Ringerike kommune, Areal- og byplankontoret,
Postboks 123, Sentrum
3502 Hønefoss

Dokid:
17069757
(14/995-176)
Merknader til kommunedelplan
Hønefoss fra grunneiere

Thomas og Veslemøy Røseth Hansen

Vikheimsveien 2

3512 HØNEFOSS

24.08.17

**MERKNADER TIL KOMMUNEDELPLAN HØNEFOSS FRA GRUNNEIERE – ANMODES BEHANDLET SOM
UNTATT FRA OFFENTLIGHET PGA PERSONOPPLYSNINGER I SAKENS ANLEDNING.**

Vi tillater oss som grunneiere av eiendommen 27/11 i Åsa å komme med innspill til foreslått
kommunedelplan Hønefoss for eiendommen vår. [REDACTED]

[REDACTED] Vi er
positive til kommunens forslag til utvikling i Åsa i sin helhet og merker oss at man i kommuneplanen
beskriver en videre utvikling for bygda. Vi berømmer også kommunen for å ha involvert innbyggerne
i en utviklingsplan med felles forståelse i et geografisk område.

BYA:

Eiendommen 27/11 er inntegnet i planforslag som boligeiendom innenfor området "Åsagata". Totalt
areal er ca 5.500 m² der plankartet viser at ca. 1/3 av dette er foreslått omregulert til boligformål.
Det er samtidig beskrevet i forslaget at eiendommer i Åsa skal ha en utnyttelsegrad på maks 10 %. I
innspill fra Åsa vel og arbeidsgruppen Åsa mot 2030 til ny kommunedelplan ble det spesifikt
beskrevet at områdene Åsagata og Åsatorget skulle ha en høyere utnyttelsegrad. Det er også å
bemerke at dagens eiendommer i det angitte utviklingsområde allerede i stor grad består i tett
bebyggelse med langt høyere utnyttelsegrad. Å regulere et område "ned" til lavere utnyttelsegrad
enn eksisterende bebyggelse må bero på en misforståelse i forhold til planinnsillet fra Åsa vel der
man beskrev slik regulering av BYA for arealer som ikke lå sentralt plassert i Åsa. Vi anmoder derfor
om at utnyttelsegrad økes til standard slik den er andre tilsvarende steder i kommunen (25 %).
Eiendommen 27/11 bes i denne sammenheng gis en høyere utnyttelsesgrad, alternativt bes
kommunen om å fjerne bestemmelsen om at eiendommer i Åsa skal ha egen særbestemmelse for
lavere BYA enn ellers i denne kommunedelplanen.

SEKSJONERING:

Det er også beskrevet i planen at det ikke gis anledning til flere seksjoner/ bi-leiligheter på
eiendommer (bl.a. i Åsa) samt noen andre bestemmelser mht bla. etasjer og annen utforming av
bygninger. [REDACTED]

[REDACTED]

REGULERING:

I kartgrunnlaget som er noe vanskelig å lese i detalj ser det ut til at kommunen har tegnet inn regulering på eiendommen vår kun frem til stiplet linje for det vi regner med er en teoretisk flomsone. Hva angår 200-års flomnivå vil eiendommen tilpasses slik beskrevet i kommunedelplanen der dette trengs i noen grad.

Inne på vår eiendom 27/11 er det plassert et kommunalt teknisk anlegg med kulvert og tilhørende røranlegg for avløp fra kommunens pumpestasjon. Anlegget er anlagt av kommunen men ikke inntegnet i kart. Vi må derved anse hele vår eiendom fullt utnyttbar i forhold til utbygging, det er ingen nåværende eller fremtidig problemstillinger i forhold til verken natur eller ferdsel. Hele eiendommen er fullt ut opparbeidet og i bruk som boligeiendom med flere bygninger og opparbeidet hage. Det er også boligbebyggelse på naboeiendommer i hele eiendommens akse, noe som gjør det naturlig å regulere også hele denne eiendommen utbygget etter samme, naturlige linje

Det bemerkes også at det også er utelatt inntegnet et eksisterende bygg på vår eiendom i det nåværende kartgrunnlaget.

Vi anmoder på dette grunnlag Ringerike kommune å regulere den angitte eiendom 27/11 slik i ny kommunedelplan:

1. Hele eiendommens areal reguleres til boligformål.
2. Det gis økt BYA for eiendommen, 25 %.
3. Seksjonering/ leilighet til bolig tillates på denne eiendommen (dette kan dispenseres i byggesak).
4. Kommunen bes om å registrere og tegne inn kommunens tekniske anlegg og alle eiendommens bygninger.
5. Dersom innspill ikke oppfyller eventuelle krav til innspill ber vi kommunen kontakte oss om dette.

Vennlig hilsen

Veslemøy og Thomas Røseth Hansen

Vikheimsveien 2

3512 HØNEFOSS

Tlf: 456 78 176

Epost: totto70@hotmail.no

Terje Røste
Kvartsveien 8A
3340 Åmot

Åmot 20.08.2017
Min ref. TR/20082017

Til
Ringerike kommune
Areal- og byplankontoret,
postboks 123, sentrum,
3502 Hønefoss

VEDR.: Kommuneplanens arealdel - høring og offentlig ettersyn

Det vises til at Ringerike kommune i henhold til plan- og bygningsloven § 11-14 har lagt ut forslag til kommuneplanen for Ringerike kommune til høring og offentlig ettersyn etter 1. gangs behandling i Formannskapet 25.04.2017 behandling nr. 20/17.

Dette brevet er mitt svar på denne høringen med frist 25.08.2017. Mitt svar gjelder Nikkelverket på Nakkerud som er omtalt i Planbeskrivelsen, pdf-dokument «Planbeskrivelse mars 2017-rev(revidert 15.05.17).pdf» med følgende tekst vedrørende vernesone for Nikkelverket:

Verneverdig Nikkelverk, forslås avsatt som sone med angitte særlige hensyn, kode H570 - bevaring kulturmiljø.

Ringerike nikkelverk har en lang historie tilknyttet gruvedrift. Nikkelverket er det eneste nikkelverket i fylket, og var et av verdens ledende nikkelverk på 1800-tallet. Kulturmiljøet omfatter et gruvelandskap som består av gruver og berghaller, vei- og jernbanetraséer, samt fundamenter etter en taubane og bygninger fra ulike perioder.

Ringerike kommune ønsker å bevare kulturminner, kulturmiljø og landskapskvaliteter i Nikkelverkets nærmiljø. Dette omfatter eiendom gnr. 270/9 samt deler av skogsområde på eiendommene gnr. 270/5, 270/10 og 261/20.

For å opprettholde landskapets særpreg skal det føres en restriktiv holdning til bl.a. endring av eksisterende terreng ved oppfylling, planering og uttak av masser. Arbeid og tiltak som utføres i forbindelse med formål som er i tråd med Nikkelverkets virksomhet, samt stedbunden næring for øvrig, skal utøves med varsomhet og med hensyn til landskapets karakter.

Det er særlig viktig å bevare tekniske kulturminner som er tilknyttet Nikkelverkets virksomhet herunder: spor etter gruvedrift, ruiner, bygninger, gamle stier og ferdselsveier.

Ringerike kommune vil føre en restriktiv holdning for å sikre at nye tiltak gis en utforming som ikke virker skjemmende i landskapet eller kulturmiljøets egenart.

Ringerike kommune vil ellers søke å bidra til å fremme kvalitetene ved opplevelser landskap og kulturminner i samarbeid med grunneiere, Nikkelverket og kulturminnemyndighetene samt frivillige lag/foreninger. Kommunen vil gjennom rådgivning og kanalisering av virkemidler gjennom tilskuddsordninger m.m. søke å fremme formålet med hensynssonen.

Jeg har tidligere i denne saken uttalt meg i en høring til Buskerud fylkeskommune, gjennom brev fra meg datert 23.11.2016 hvor det medfulgte to kartbilag, og senere gjennom advokat Michael Andreas Oppen i Advokatfirma Bentzen (brev 22.12.2016 med bilag 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3, 4.1, 4.2, 5, 6 og 7). Her argumenterer jeg for at hensynssonene bør begrenses til eiendommen 270/9 i nord fordi det ikke er registrert spor av gruvedrift i min skog 261/20. Videre argumenterte jeg i det brevet for at området rundt mitt fritidshus, tidligere eiendom 270/12 (betegnet Knuterud) ikke skal omfattes av hensynssonene. Begrunnelsen er at Knuterud ikke har hatt noen tilknytning til Nikkelverket, men har vært bolig med dyrking av jorden der. Det er heller ikke noen kulturminner der som knytter det til Nikkelverket. Jeg viser til brevets avsnitt 6 oppsummering: a) avgrensning av hensynssonen i nord og b) avgrensning av hensynssonen i syd.

Når det gjelder Knuterud har jeg innhentet uttalelse fra Gunnar Langeland (96 år), som bekrefter at han bodde der som leietaker til min bestefar, Oscar Ellingsen (1891-1954), i tiden 1952 til 1957. Han kan bekrefte at Knuterud, i den tiden han kjenner til stedet, ikke har hatt noen tilknytning til Nikkelverket. Stedet (270/12 tidl 92/12) ble kjøpt i 1940 av min bestefar Oskar Ellingsen og var i familiens eie til 1960 da Staten erklærte hjemfall i henhold til konsesjonsbestemmelsene fra 1929. Ved tinglysing av skjøte på 270/12, 3. juli 1979, er jeg sikret bruksrett til eiendommen og rett til bebyggelsen der. Uttalelsen til Langeland vedlegges dette brev som **vedlegg 1**.

Mitt svar til Ringerike kommune i denne høringen er derfor todelt:

For det første fremholder jeg innspillene gitt i mitt brev av 23.11.2016 og brev fra Advokatfirmaet Bentzen AS av 22.12.2016 med bilag.

For det andre supplerer jeg nå med uttalelsen fra Gunnar Langeland vedrørende Knuterud, og med nedenstående tilleggskommentarer:

- a) Jeg er fortsatt positiv til at Nikkelverket kommer med i planen som kulturminne.
- b) Når det gjelder stedet Knuterud tidligere g.nr 270 b.nr 12, viser jeg særlig til uttalelsen fra Gunnar Langeland (**vedlegg 1**) som bodde der i tiden 1952 til 1957. Langeland sier i den uttalelsen at eiendommen Knuterud ikke hadde noen tilknytning til Nikkelverket.

I saksdokumentet «Plott-Tyristrand-Ask-Nakkerud-15000-A1S-Høringsutkast Juni 2017 (1)» i høringen, fremgår det at hensynssonene omfatter deler av min skog 261/20 og hele plassen Knuterud ved Åsterudtjern. For oversiktens skyld viser jeg til bilag 7 i brev fra Advokatfirmaet Bentzen AS datert 22.12.2016, sammenstilt med kartutsnitt fra utkast til arealdelen hvor hensynssone H570 fremgår (**vedlegg 2**). Det er ikke grunnlag for å la min skogseiendom i nord og Knuterud med tiliggende arealer i syd falle inn under H570, og disse bes derfor sløffet fra hensynssonen angitt i kommuneplanens arealdel.

Jeg vil i det følgende si noe om konsekvensene for meg ved etablering av hensynssonene slik det fremgår i høringsutkastet.

Når det gjelder skogen 261/20 (259/11), har advokat Oppen gjennom sitt brev av 22.11.2016 med tilhørende bilag redegjort for historien til skogseiendommen, og jeg viser til dette. Etablering av hensynssonen som foreslått vil kunne gi begrensninger i skogsdriften som f. eks bruk av effektive maskiner til å ta ut tømmer, og derved redusere skogens verdi. Jeg er medlem i Viken Skog AS og er forpliktet til å drive skogen etter moderne PEFC skogstandard, som nettopp skal ta hensyn til kultur- og miljøverdier ved utføring av skogsdrift. I den tiden skogen har vært i familiens eie (fra 1940), har tømmer, med grunneiers tillatelse (sist Statskog), vært fraktet frem på traktorveg vist i bilag 6 til Oppens brev. Dersom hensynssonen gir grunnlag for å båndlegge av fremføring av tømmer vil dette gjøre skogsdrift vanskelig. For ordens skyld vedlegger jeg også mitt brev datert 23.11.2016 (**vedlegg 3**) og Advokatfirmaet Bentzen AS sitt brev datert 22.12.2016 (**vedlegg 4**).

Når det gjelder plassen Knuterud (ca 3,4 daa) og tilhørende bruksrett, vil en hensynssone kunne gi begrensninger for min bruksrett til stedet og forringe kvaliteten som fritidssted.

Selv om en hensynssone ikke medfører juridiske restriksjoner er dette likevel i realiteten en disponering av min eiendom uten fyldestgjørende grunnlag, hvilket ikke er ønskelig. I tillegg vil en slik hensynssone typisk utgjøre første skritt hvor det i realiteten legges føringer for fremtidig disponering og ev. restriksjoner/båndlegging av arealet. Det riktige i denne saken er å sløyfe mine arealer fra hensynssonen slik at hensynssonen nå kun omfatter arealer som faktisk innehar kulturverdier. Dersom det skulle bli avdekket kulturverdier også på min eiendom i fremtiden så må dette bli et tema som behandles først på et slikt senere tidspunkt.

For øvrig viser jeg til punkt 4 i advokat Oppens brev.

Til slutt gjentar jeg det som står i de to siste avsnittene i advokat Oppens brev til fylket. Dette er mitt syn overfor Ringerike kommune som det også var for Buskerud fylkeskommune:

I bilag 7 skisseres følgende:

a) Avgrensning av hensynssonen i nord

Arealene innenfor gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20 (markert med rosa markeringstusj) sløyfes fra hensynssonen.

b) Avgrensning av hensynssonen i syd

Arealene som utgjør den gamle gnr 270 bnr 12 på ca 3,4 daa før sammenslåingen med gnr 270 bnr 9 er skissert med grønn markeringstusj, hvilket sløyfes fra hensynssonen.

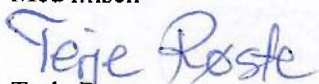
I tillegg til dette vises det til at heller ikke arealene mellom Knuterud og «Åsterud» i nord er knyttet til selve gruvedriften (markert med grønne piler). Således finnes det heller ikke her kulturhistoriske verdier som gir grunnlag for en hensynssone. Ettersom dette arealet faller utenfor min klients interesseområde skisseres ikke en ytterligere avgrensning av hensynssonen mot nord, men av hensyn til sakens opplysning er det likevel hensiktsmessig å gjøre fylkeskommunen oppmerksom på dette.

Dersom hensynssonen ikke reduseres som angitt ovenfor bes det om en begrunnelse for hvorfor hensynssonen likevel skal omfatte deler av Røstes skogeiendom og/eller Knuterud. Det er for øvrig uklart hvorvidt det tilsiktes regionale planbestemmelser tilknyttet hensynssonen og hva dette eventuelt vil gå ut på, og i så fall bes dette opplyst. Dette er sentralt for sakens opplysning både nå og med tanke på fremtidig planarbeid, hvor planmyndigheten og tiltakshaver vil se hen til hensynssonen, eventuelle bestemmelser/retningslinjer samt begrunnelsen for hensynssonens utstrekning ref. dokumenterte kulturhistoriske verdier i terrenget.

Som nevnt i advokat Oppens brev er jeg fortsatt opptatt av en konstruktiv prosess og inviterer derfor gjerne Ringerike kommune til dialog og en befaring i området. Jeg mener også at jeg sitter med en del kunnskap og dokumentasjon fra tiden da Raffineringsverket AS fikk konsesjon på drift i 1929 frem til i dag, og som kan være nyttig for kommunen i denne saken.

I og med at Ringerike kommune nå arbeider med ferdigstillelse av arealplanen frem mot endelig vedtak er det hensiktsmessig å beramme slik befaring så snart som mulig.

Med hilsen

Terje Røste

Vedlegg 1: Uttalelse fra Langeland

Vedlegg 2: Kartutsnitt over H570 fra forslag til kommuneplanens arealdel

Vedlegg 3: Kopi av brev fra Terje Røste datert 23.11.2016

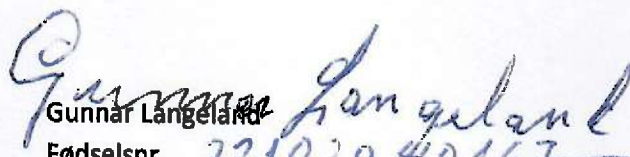
Vedlegg 4: Kopi av brev fra Advokatfirmaet Bentzen AS datert 22.12.2016

Eiendommen «Knuterud» ved Åsterudtjern, Nakkerud

Jeg heter Gunnar Langeland og er født 22.10.1920. Jeg kan bekrefte at jeg, min hustru Anne og datter Eva bodde på eiendommen Knuterud g.nr. 270, b.nr 12 fra 1952 til 1957. Jeg leide eiendommen av Oscar Ellingsen, Nakkerud. Han hadde kjøpt den av Lt. Jørgen Løvås ca. 1940.

I de årene vi bodde der hadde vi gris, høner og vi dyrket poteter, bær og grønsaker på den jorden som var der. Grensene på eiendommen var Åsterud i syd, Åsterudtjernet i vest, vegen til Nikkelverket i øst og et gjerde fra vegen ned mot Åsterudtjernet i nord. Jeg kan huske at før meg bodde Hans Bakken med familie der og etter ham Håkon Bråten. I den tiden jeg kjenner til stedet har det vært brukt som bolig fram til ca. 1964. Etter det sto det ubebodd noen år før Terje Røste overtok det og har siden brukt det som hytte. Videre, i den tiden jeg kjenner til stedet, har det ikke hatt noen funksjon i selve driften av Nikkelverket.

Nakkerud 17.03.2017

Gunnar Langeland

Fødselsnr. 22102040167

Rett underskrift bevitnes

Ottar Ellingsen

Ottar Ellingsen

Fødselsnr. 29124976508

Turid Ellingsen

Fødselsnr. 251255-09826

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

Terje Røste
Kvartsvn 8A
3340 Åmot

Åmot 23.11.2016

Til
Buskerud fylkeskommune
Utviklingsavdelingen
Postboks 3563
3007 Drammen

Vedr.: kulturminnevern – Planforslag 2016 Ringerike Nikkelverk

Jeg viser til brev 26.10.2016, Deres ref. 2016/105-137 mottatt via Ringerike kommune på e-post 17.11.2016, og til brev fra Ringerike kommune 31.10.2016, saksnr. 15/5419-50.

Dette er mitt svar på Buskerud fylkeskommunes regionale plan for verneverdige kulturmiljø, planforslag 2016, med fokus på Ringerike nikkkelverk – Deres prospekt for verket, høringsfrist 01.01.2017.

Jeg er meget positiv til at Ringerike nikkkelverk er kommet med i den regionale planen 2016 for kulturminner i Buskerud. Jeg er godt kjent i området og setter pris på at stedet får den plass det fortjener som kulturminne. Jeg synes det er fint at privatpersoner og lag som i mange år har arbeidet for dette nå har lykket med å få det inn i fylkets planer.

Jeg har sett på hensynssonene definert i kart fra Ringerike kommune, Kart 1 i vedlegg, og det som i fylkeskommunens prospekt, Kart 2 i vedlegg, er avmerket som kulturmiljø i blågrønt. Det som angår meg er min skog 259/11 og 261/20 og eiendommen Knuterud, tidligere 270/12, og sammenføyd med andre g.nr/b.nr til 270/9 i 1980. Jeg innehar hjemmel til å ha bygninger på eiendommen.

Når det gjelder skogen er min grense godt utenfor gruveområdet og jeg hevder derfor at hensynssonenes grenser i nord kan være grensen på skogen. Jeg har i alle år med drift i skogen, og med tillatelse fra Staten (Statskog), drevet fram tømmer i traktorveg som starter ved Engene, se avmerking på kart 2. Denne framføringen må opprettholdes da det ikke er annen mulighet. Framføringen vil selvsagt til enhver tid foregå på en måte som er lovbestemt.

Når det gjelder eiendommen Knuterud vil jeg hevde at denne ligger godt utenfor det som er og har vært gruveområde, og ikke behøver å være en del av hensynssonen.

Jeg ber om svar fra Dem på begrunnelse for at hensynssonene har tatt med deler av skogen, 259/11 og 260/20, samt eiendommen Knuterud.

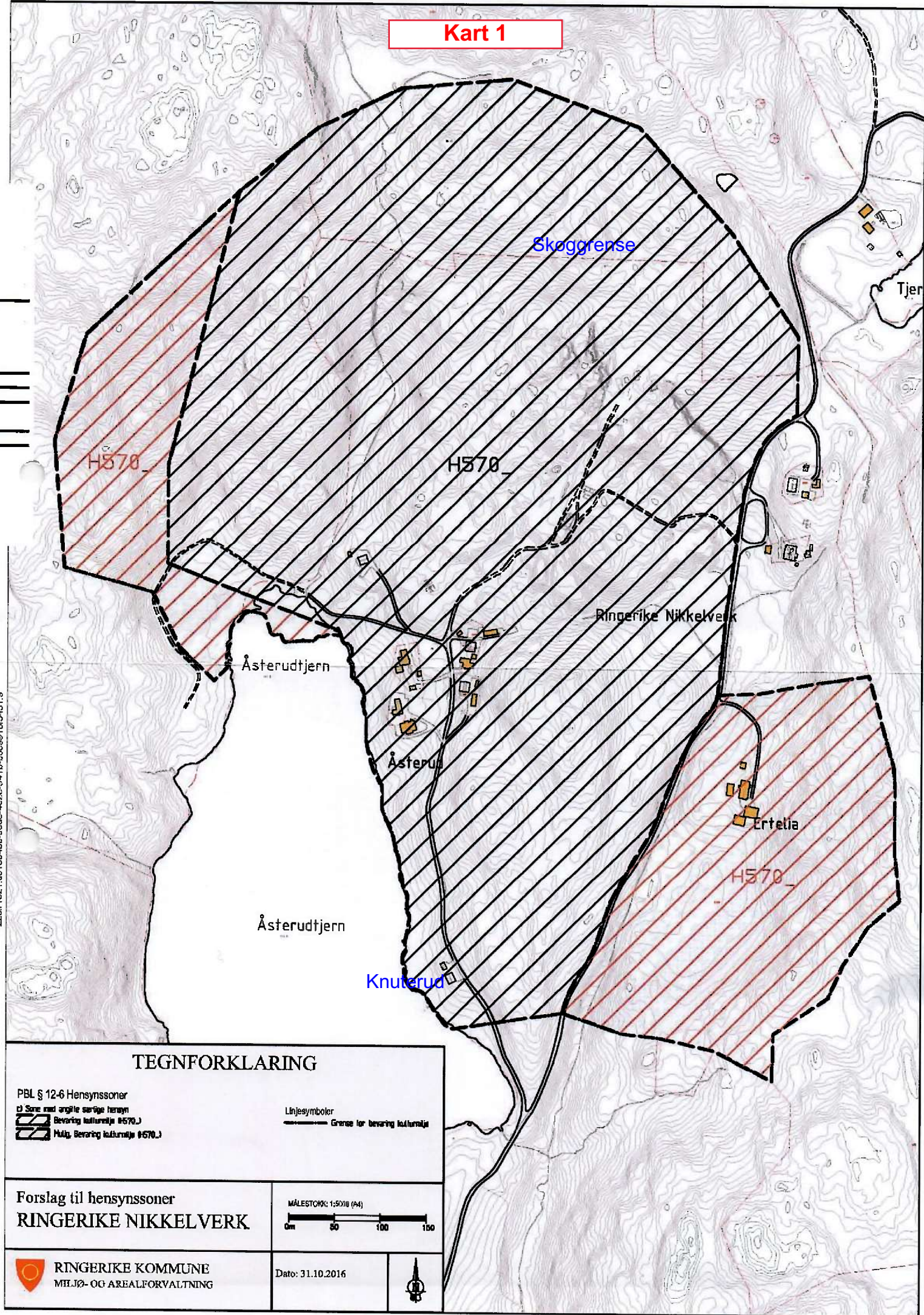
Med vennlig hilsen

Terje Røste
Mob 90891408

Kopi er sendt til Ringerike kommune, Areal- og byplankontoret
Vedlegg: Kart 1 og 2

Kart 1

Ringerike nikkilverk

Kart 2

Traktorveg

Åsterudtjern

Åsterud

Åsterudtjern

Åsterudtjern

Vestfæren

Kulturmiljø

Ringerike nikkilverk

0 50 100 200 300 400
Meter

Buskerud fylkeskommune
Utviklingsavdelingen
Postboks 3563
3007 Drammen

Hønefoss, 22. desember 2016
Att: Ingvild Tjønneland
Deres ref: 2014/105-137

Vår ref: 49940/3270MAO
Ansvarlig advokat: Michael Andreas Oppen
Direkte: 926 01 185 / andreas@advb.no

REGIONAL PLAN FOR KULTURMINNEVERN I BUSKERUD – RINGERIKE NIKKELVERK
VÅR KLIENT TERJE RØSTE, GRUNNEIER AV GNR 259 BNR 11 OG GNR 261 BNR 20 I RINGERIKE

1. Innledning

Det vises til ovennevnte sak og min klients tidligere brev til Buskerud fylkeskommune datert 23. november 2016 som inneholdt merknader til nevnte regionalplan hva angår Ringerike Nikkelverk.

Undertegnede er engasjert i forbindelse med supplering av min klients nevnte brev.

Først ønsker min klient igjen å understreke at han er meget positiv til at Ringerike nikkilverk har kommet med i den regionale planen for kulturminner. Videre er min klient interessert i en konstruktiv dialog og ev. befarings med både fylkeskommunen og kommunen, og ser frem til den videre prosessen.

Planen legger imidlertid opp til en hensynssone som er trukket så langt i nordlig og sydlig retning at den omfatter min klients eiendommer gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20 (i nord) samt Røstes bygninger som ligger på gnr 270 bnr 9 (i syd).

Skisseringen av hensynssonens utstrekning fremstår som en foreløpig grovskissering slik at fylkeskommunen skal sikre et nødvendig utgangspunkt for nærmere gjennomgang og avgrensning.

Med sin kunnskap om området, dets historie og kulturhistoriske verdier kan ikke Røste se at det er behov eller grunnlag for en så omfattende hensynssone. Derfor gis det i det følgende en redegjørelse for disse forholdene. Hensikten er å bidra til sakens opplysning og der hensynssonens grenselinjer endres i tråd med dette.

Først knyttes det noen overordnede kommentarer til den regionale planen i punkt 2, deretter omtales de konkrete forholdene i punkt 3 – 4 og med en oppsummering i punkt 5.

2. Overordnet om den regionale planen

Det er slik at den regionale planen ikke har direkte rettsvirkning overfor borgerne. Likevel er det viktig at borgerne blir hørt også i forbindelse med regionale planer i og med at denne vil ha betydning for de kommunale planene jf. plan- og bygningsloven § 8-2.

I denne sammenheng vises det også til at Ringerike kommune i nær fremtid tilsikter å vedta ny kommuneplan (arealdelen). Kommuneplanens arealdel ligger naturligvis under kommunal myndighet, men skal likevel ta regionale planer i betraktning. Videre vises det til plan- og bygningsloven § 11-8 som åpner for hensynssoner og bestemmelser for slike i kommuneplaner.

Det er også signaler om at det vil igangsettes reguleringsplan vedrørende nikkerverket i forholdsvis nær fremtid. I så fall vil trolig Ringerike kommune som reguleringsmyndighet kreve at reguleringsplanens planområde utvides til å omfatte hensynssonen ref. både regionalt og kommunalt planverk. En reguleringsplan åpner for langt sterkere virkemidler med rettsvirkning for borgerne, herunder Røste.

Det er da svært viktig at hensynssonen i den regionale planen ikke har større utstrekning enn det er faktisk grunnlag for slik at ikke reguleringsplanen – eller for så vidt kommuneplanens arealdel – berører Røstes skogeiendom. Noe annet ville naturligvis vært tilfellet dersom det rent faktisk lå kulturhistoriske verdier på gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20, men slik det er redegjort for nedenfor er dette ikke tilfellet.

Det vil derfor ikke være riktig at hensynet til skogsdriften må vike i forhold til verdiene angitt i hensynssonen – nå eller på sikt – når skogen rent faktisk ikke inneholder slike verdier.

I punkt 3 og 4 følger en skissering og avgrensning av de kulturhistoriske verdiene. I punkt 5 omtales traktorveien på gnr 270 bnr 9 som er av stor viktighet for driften av Røstes skog. I punkt 6 gis det en oppsummering med endring av hensynssonens geografiske utstrekning.

3. Skogen

3.1 Innledende om hensynssonen

Hensynssonen rundt nikkerverket er ikke bare tegnet inn på gnr 270 bnr 9, men også så langt nord som på min klients eiendommer gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20. På disse to eiendommene driver Røste aktivt skogbruk etter moderne PEFC skogstandard. Det vises til **bilag 1.1 og 1.2** fra Skog og Landskap hvor det fremgår at hele arealet består av produktiv skog. For ordens skyld vises det til at de to gårds- og bruksnumrene i realiteten er ett og samme geografiske areal.

Det er åpenbart behov for en hensynssone tilknyttet nikkerverket, og Røste stiller seg positiv til dette. Han vil likevel påpeke at hans skog og eiendom ligger så vidt langt unna nikkerverket og de kulturhistoriske verdiene at det ikke gir god mening å opprettholde en hensynssone der. Se nærmere i punkt 3.2 – 3.3 nedenfor.

3.2 Utmålsforretning og rettsforlik

For å bidra til sakens opplysning vil Røste bidra med informasjon om nikkerverket. Røstes familie har vært grunneiere i området i mange år, og han besitter derfor inngående kunnskap om historikken og de kulturhistoriske verdienes geografiske utstrekning. I den anledning har min klient også gjennomgått sitt arkiv som han har arvet fra sin familie for slik å dokumentere de opplysningene han vil formidle.

Vedlagt følger kopi av utmålsforretning i Ertelien nikkelmalmfelt i Tyristrand Herred, datert 8. september 1961 (**bilag 2**), samt kopi av rettsbok for Ringerike herredsrett datert 25. april 1961 (**bilag 3**) hvilket inneholder et rettsforlik vedrørende nikkerverket og den senere utmålsforretningen.

Bakgrunnen for saken var at Raffineringsverket A/S i 1929 fikk konsesjon til bergverksdrift ved blant annet Ringerike nikkilverk. Konsesjonsbestemmelsenes § 15 inneholdt vilkår om hjemfallsrett til Staten etter 50 år. Da Raffineringsverket oppga driften ble eiendommene solgt til kasserer Lt. Jørgen Løvås, som videresolgte de delene av eiendommene som ikke tilhørte selve gruveområdet.

På den tiden besto gruveområdet av utmålene 1 – 14. Røstes bestefar Oskar Ellingsen kjøpte skogen gnr 81 bnr 11 og gnr 83 bnr 20 av Jørgen Løvås. Disse eiendommene lå i tidligere Tyristrand kommune, og etter denne kommunens sammenslåing med Ringerike kommune fikk de to eiendommene nye matrikelnumre (gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20). Overskjøtingen skjedde i 1940.

Den 29. mai 1956 erklærte staten ved Industridepartementet hjemfall for en rekke eiendommer, herunder også gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20. Grunneierne stevnet staten for urettmessig ervervelse av eiendommene, hvilket endte i rettsforliket 25. april 1961 (ref. *bilag 3*).

For skogen innebar rettsforliket at nikkilverket skulle få tillagt to nye utmål (nr. 15 og 16), nord for de eksisterende utmål. Disse utmålene ble den nye grensen, og representerte en avgrensning av statens interesser tilknyttet gruvedriften. Utmålsforretningen ble avholdt 8. september 1961 (ref. *bilag 2*) og med skylddelingsforretning senere samme år.

3.3 Hensynssonens utstrekning: Behov, beliggenhet og avgrensning

På vedlagte kartskisser (*bilag 4.1 og 4.2 fra utmålsforretningen*) ser man utmålene 1 – 14 i heltrukne linjer, mens utmål 15 og 16 er markert med stiplede linjer. I kartskissen er eiendomsgrensen før rettsforliket angitt med rosa markeringstusj, mens de nye grensene etter rettsforliket / utmålsforretningen / skylddelingsforretningen er markert med grønn markeringstusj. Utmål 15 og 16 som markert i grønt samsvarer altså med dagens eiendomsgrenser.

Det bemerkes at utmål 15 og 16, hvor det for øvrig aldri ble iverksatt gruvedrift, ligger innenfor gnr 270 bnr 9. Selve de kulturhistoriske verdiene er knyttet til gruvene som ligger lengre syd. Dermed er de kulturhistoriske verdiene beliggende utelukkende på gnr 270 bnr 9 og der denne eiendommens utstrekning samtidig tjener som en buffer rundt gruvene. På samme måte utgjør eiendomsgrensene for gnr 270 bnr 9 en naturlig og tilstrekkelig avgrensning av hensynssonen. Det foreligger følgelig ikke et reelt behov for også å legge hensynssonen inn på min klients skogeiendom.

En hensynssone avgrenset mot nord med Røstes skoggrense – altså eiendomsgrensen mellom gnr 270 bnr 9 på den ene siden og gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20 på den andre siden – synes å gi en god balanse mellom hensynet til kulturvern og hensynet til skogsdrift.

4. Knuterud

Eiendommen Knuterud ble av Løvås utparsellert fra gnr 92 bnr 9 (senere gnr 270 bnr 9) ved skylddelingsforretning 11. november 1939. Den fradelte parsellen på ca. 3,4 daa ble tildelt gnr 92 bnr 12 (senere gnr 270 bnr 12). Eiendommen ble deretter solgt til Oskar Ellingsen i 1940. Staten erklærte hjemfall den 19. august 1960 og overtok eiendommen. I 1980 ble gnr 270 bnr 12 sammenslått med gnr 270 bnr 9.

Min klient er ikke grunneier av gnr 270 bnr 9. Likevel har han iht. skjøte datert 3. juli 1979 bruksrett til eiendommen og rett til å ha liggende bebyggelse der. Han er følgelig eier av bygningene på plassen «Knuterud» slik vist i vedlagte kartskisse (*bilag 5*).

Frem til ca. 1964 var Knuterud en bolig med delvis oppdyrket mark. Eiendommen har ikke vært en del av gruvedriften ved nikkilverket og ligger godt utenfor gruveområdet. Som man ser på kartskissen i **bilag 4.2** ligger Knuterud langt syd for de 16 utmålene.

Det foreligger derfor ikke et reelt behov for å legge hensynssonen så langt sør slik som fylkeskommunen foreløpig har skissert. Grensen for hensynssonen i sør kan derfor trekkes vesentlig lengre nord.

5. Traktorveg / driftsveg for skog

For å betjene sin skogseiendom på gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20 har Røste av staten fått tillatelse til å kjøre over gnr 270 bnr 9 ved behov. Vegen er betegnet «Traktorveg» og markert med grønn markeringstusj på kartskisse utformet av Ringerike kommune (**vedlegg 6**).

Det er av stor viktighet for hensynet til skogsdrift at traktorvegen – nå og i fremtiden – kan benyttes i skogsdriftsøyemed. I motsatt fall vil dette medføre en utjenlig situasjon for Røstes skogseiendom. I og med traktorvegens beliggenhet og at grunnen ikke tilhører Røste har vi ikke tegnet inn en begrensning av hensynssonen tilknyttet vegen. Det legges til grunn at hensynssonen ikke vil medføre båndlegging eller restriksjoner tilknyttet bruken av traktorvegen til skogsdriftsformål.

6. Oppsummering

Røste ser frem til utviklingen av Ringerike nikkilverk. Samtidig er det viktig for ham å fremheve at det fremstår som unødvendig å legge hensynssonen inn på arealer med eksisterende næringsvirksomhet når det ikke befinner seg kulturminner der.

På bakgrunn av disse nye opplysningene bes det derfor om at hensynssonen avgrenses slik som vist i vedlagte kartskisser (**vedlegg 7**).

I **vedlegg 7** skisseres følgende:

a) Avgrensning av hensynssonen i nord

Arealene innenfor gnr 259 bnr 11 og gnr 261 bnr 20 (markert med rosa markeringstusj) sløyfes fra hensynssonen.

b) Avgrensning av hensynssonen i syd

Arealene som utgjør den gamle gnr 270 bnr 12 på ca 3,4 daa før sammenslåingen med gnr 270 bnr 9 er skissert med grønn markeringstusj, hvilket sløyfes fra hensynssonen.

I tillegg til dette vises det til at heller ikke arealene mellom Knuterud og «Åsterud» i nord er knyttet til selve gruvedriften (markert med grønne piler). Således finnes det heller ikke her kulturhistoriske verdier som gir grunnlag for en hensynssone. Ettersom dette arealet faller utenfor min klients interesseområde skisseres ikke en ytterligere avgrensning av hensynssonen mot nord, men av hensyn til sakens opplysning er det likevel hensiktsmessig å gjøre fylkeskommunen oppmerksom på dette.

Dersom hensynssonen ikke reduseres som angitt ovenfor bes det om en begrunnelse for hvorfor hensynssonen likevel skal omfatte deler av Røstes skogseiendom og/eller Knuterud. Det er for øvrig

uklart hvorvidt det tilsiktes regionale planbestemmelser tilknyttet hensynssonen og hva dette eventuelt vil gå ut på, og i så fall bes dette opplyst. Dette er sentralt for sakens opplysning både nå og med tanke på fremtidig planarbeid, hvor planmyndigheten og tiltakshaver vil se hen til hensynssonen, eventuelle bestemmelser/retningslinjer samt begrunnelsen for hensynssonens utstrekning ref. dokumenterte kulturhistoriske verdier i terrenget.

Røste er opptatt av en konstruktiv prosess og inviterer derfor gjerne Buskerud fylkeskommune og Ringerike kommune til dialog og en befaring av området.

Vennligst vis til vår referanse 49940/3270MAO.

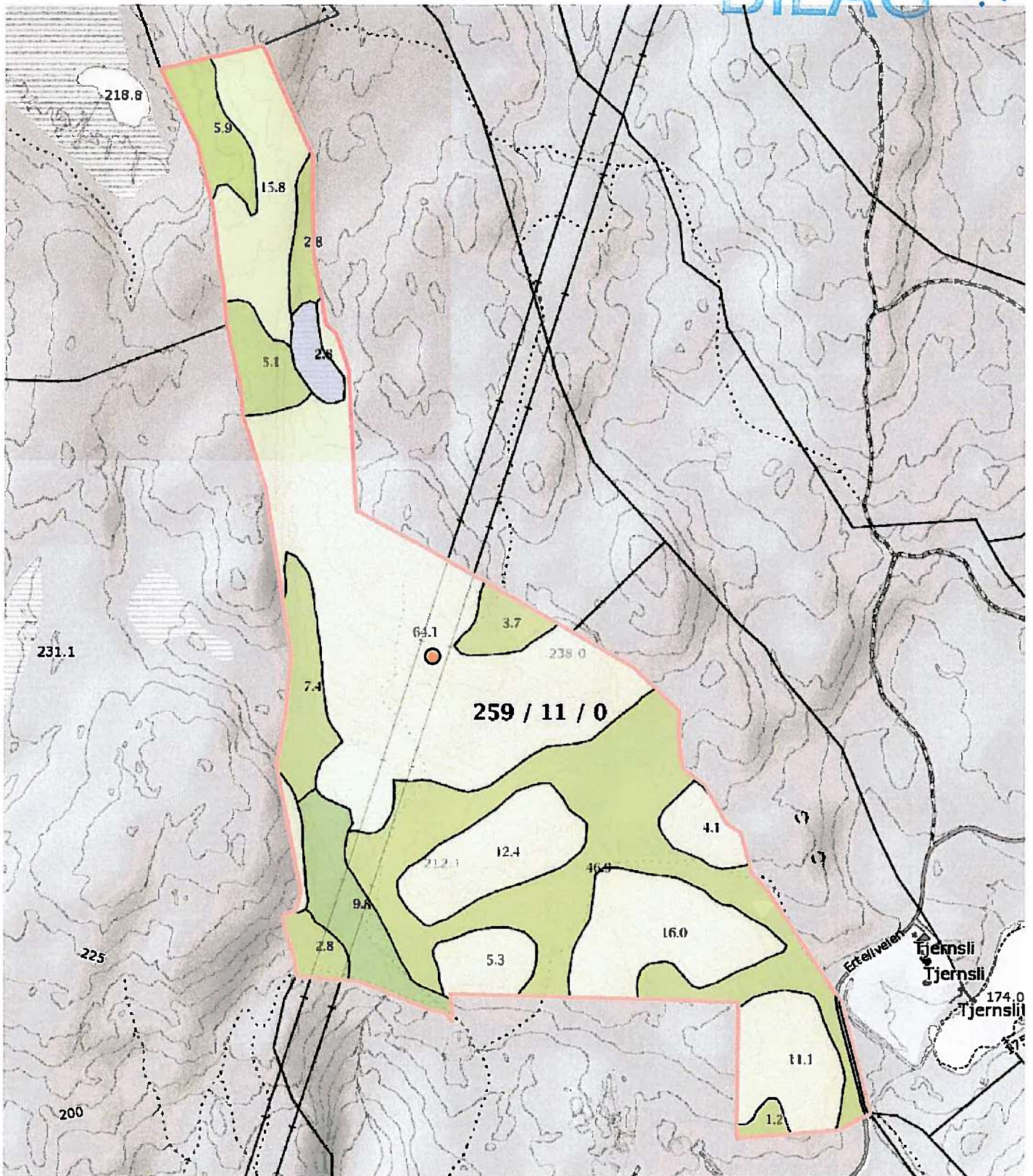
Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet Bentzen AS

Michael Andreas Oppen
Advokat

Kopi: Terje Røste
Bilag: 2 kartskisser fra Skog og Landskap (bilag 1.1 – 1.2)
Utmålsforretning (bilag 2)
Rettsforlik (bilag 3)
Kartskisse over gamle og nye grenser ref. utmål 15 og 16 samt over Knuterud (bilag 4.1 - 4.2)
Kartskisse over Knuterud (bilag 5)
Kartskisse over traktorveg (bilag 6)
Kartskisse over endret hensynssone (bilag 7)

0 50 100 150m

Målestokk 1 : 5000 ved A4 utskrift

Utskriftsdato: 20.12.2016

GÅRDSKART 0605-259/11

Tilknyttede grunneiendommer:
259/11

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Markslag (AR5) 13 klasser TEGNFORKLARING

	Fulldyrka jord
	Overflatedyrka jord
	Innmarksbeite
	Skog av særskilt høg bonitet
	Skog av høg bonitet
	Skog av middels bonitet
	Skog av lav bonitet
	Uproduktiv skog
	Myr
	Åpen jorddekt fastmark
	Åpen grunnlendt fastmark
	Bebyggd, samf, vann, bre
	Ikke klassifisert
Sum:	

AREALTALL (DEKAR)

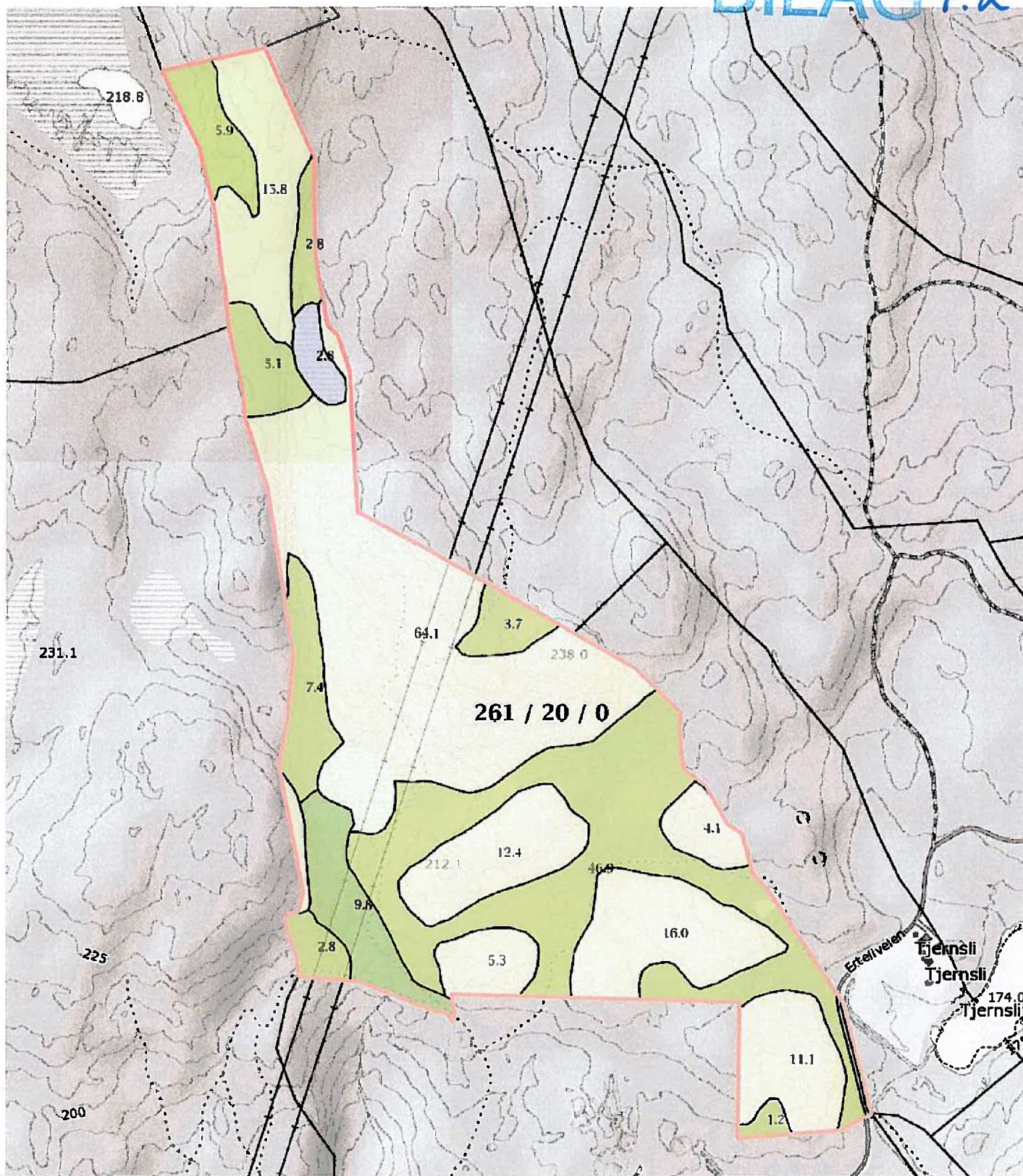
	0.0
	0.0
	0.0
	0.0
	10.1
	75.6
	130.1
	0.0
	2.8
	0.0
	0.0
	0.0
	0.4
	0.0
	0.4
	219.0
	219.0

Kartet viser en presentasjon av valgt type gårdskart for valgt eiendom. I tillegg vises bakgrunnskart for gjenkjennelse. Arealstatistikken viser arealer i dekar for alle teiger på eiendommen. Det kan forekomme avrundingsforskjeller i arealtallene.

Ajourføringsbehov meldes til kommunen.

— Arealressursgrenser

□ Eiendomsgrenser

0 50 100 150m

Målestokk 1 : 5000 ved A4 utskrift

Utskriftsdato: 20.12.2016

GRUNNEIENDOM 0605-261/20

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Markslog (AR5) 13 klasser TEGNFORKLARING

	Fulldyrka jord
	Overflatedyrka jord
	Innmarksbeite
	Skog av særs høg bonitet
	Skog av høg bonitet
	Skog av middels bonitet
	Skog av lav bonitet
	Uproduktiv skog
	Myr
	Åpen jorddekt fastmark
	Åpen grunnlendt fastmark
	Bebyggd, samf, vann, bre
	Ikke klassifisert
Sum:	

AREALTALL (DEKAR)

	0.0
	0.0
	0.0
	0.0
	10.1
	75.6
	130.1
	0.0
	2.8
	0.0
	0.0
	0.0
	0.4
	0.0
	0.4
	219.0
	219.0

Kartet viser en presentasjon av valgt type gårds kart for valgt eiendom. I tillegg vises bakgrunns kart for gjenkjennelse. Arealstatistikken viser arealer i dekar for alle teiger på eiendommen. Det kan forekomme avrundingsforskjeller i arealtallene.

Ajourføringsbehov meldes til kommunen.

— Arealressursgrenser

□ Eiendomsgrenser

Utmålsforretning i Ertelien nikkelmalmfelt,
Tyristrand herred, den 8.september 1961.

År 1961, den 8.september, avholdtes, etter forlangende av Det Kongelige Departement for Industri og Håndverk, i skriv av 1.juni 1961, utmålsforretning over følgende to mutede anvisninger på eien - dommen Ertelia, gnr.92-bnr.7, i Tyristrand herred:

- 1). Anvisning, anmeldt 13.7.1886 og mutet 12.1.1888 av Ringerikes Nikkelverk, tiltransportert Raffineringsverket A/S 5.10.1927 og tilfallt Den Norske Stat, i henhold til konsesjonslovens bestemmelse om hjemfallsrett, den 3.5.1932, beliggende ved en vei, som fører fra smødjen op til Snippebraaten, i gården Erteliens havnegang i Hole prestegjeld.
- 2). Anvisning, anmeldt 13.7.1886 og mutet 12.1.1888 av Ringerikes Nikkelverk, tiltransportert Raffineringsverket A/S 5.10.1927 og tilfallt Den Norske Stat, i henhold til konsesjonslovens bestemmelse om hjemfallsrett, den 14.5.1948, beliggende omtrent 14.meter i nordvestlig retning fra Erteliens Grube No.2, i gården Erteliens havnegang, i Hole prestegjeld.

Forretningen ble satt kl.11.00 ved den gjenstøpte sjaktåpning, "Nyskjata", i Ertelien Grube nr.2, og administrertes av bergmester Rolf Myhra.

Nærværende under forretningen var:

- Rettsvitner:
- 1). Herr Ole Ellingsen, Nakkerud.
 - 2). Bergingeniør Theodor W.Holmsen, Oslo.,
som begge erklærte seg villige til å følge forretningens gang, bekrefte protokollen med sin underskrift og i tilsenere å påvise de merker som under forretningen måtte bli fastlagt i marken.
- Grunneiere:
- 1). Herr Ole Ellingsen, på vegne av Fru Borghild Røste, som eier av eiendommen "Grubestykket", gar.83-bnr.20
 - 2). Førstesekretær Arne Parmann fra Industridepartements Bergverkskontor, på vegne av Den Norske Stat, som eier av eiendommen "Ertelia", gnr.92-bnr.7.
- Rettighets-
havere:
- 1). Førstesekretær Arne Parmann fra Industridepartements Bergverkskontor, på vegne av Den Norske Stat.

Administrator bemerket at det forevrig, etter gjennomsyn av henholdsvis mutingsregistret for Østlandske berg - distrikt og innkomne anmeldelser i Tyristrand herred, er fastslått at ingen andre enn rekvirenten opprettholder rettigheter i denne egn.

Rekvirenten, ved førstesekretær Arne Parmann, framla:

- 1). Berømmelse av 28.8.1961 med forkynnellespåtegning.
- 2). Bekreftede utskrifter av mutingsbrev, med påtegnede transportnoteringer, fra Østlandske bergdistrikts mutingsprotokoll, for de angjeldende to anvisninger.

- 3). Eiendomsgrensekart, i målestokk 1:2000, for Ertelia-området.
- 4). Utmålskart av oktober 1886, i målestokk 1:1000, for Ertelien.

Då ingen hadde noe å innvende, ble utmålsforretningen fremmet med befarung i marken.

Rekvirenten påviste de utmålsbegjærte anvisninger 1 og 2, hvis funnpunkter var markert med røde ringer og henholdsvis tallene 15 og 16. (cfr. kartbilag).

Administrator bemerket at, forsåvidt som anvisningene lar seg identifisere utfra den i mutingsbrevene gitte beskrivelse og den på utmålskartet av oktober 1886 anviste beliggenhet, kan vitneavhørsel fravikes, så meget mere som navngitte vitner primært ikke er oppgitt i mutingsbrevene, og disse vitner i tilfelle vilde ha vært enten døde eller avskåret fra å møte.

Administrator erklærte at da det her dreier seg om magmatiske, i grensen mellom bergartene noritt og gneis, uregelmessig utskilte malmleier, uten bestemt strøk og fall, vil kvadratutmål, etter berglovens §23b. her, som forøvrig for alle tidligere i samme felt utmålte anvisninger, måtte komme til anvendelse.

Overensstemmende med rekvirentens ønske, ble så følgende utmål tildelt. (cfr. kartbilag).

Utmål 15. Anvisning, beliggende ved en vei som fører fra smedjen opp til Snippebraaten, i gården Erteliens havnegang i Hole prestegjeld.
Anmeldt 13.7.1886 og mutet 12.1.1888 av Ringerikes Nikkelverk. Tiltransportert Raffineringsverket A/S 5.10.1927 og tilfallt Den Norske Stat, i henhold til konsesjonslovens bestemmelse om hjemfallsrett, den 3.5.1932.

Med det nordvestre hjørne av et tidligere gitt utmål nr.14, som utgangspunkt, markert med treplugg betegnet E og beliggende ca.50 meter vest for anvisningens funnpunkt, formes utmålet som en rettvinklet firkant med minste og største sider henholdsvis 62,5 meter i santN3,5° retning og 140 meter i santN93,5°-retning.
Utmålets areal er 8750 m², og dets nordre begrensningshjørner, betegne G og H, blir å markere med bolter i fast fjell.

Utmål 16. Anvisning, beliggende omtrent 14 meter i nordvestlig retning fra Erteliens Grube no.2, i gården Erteliens havnegang i Hole prestegjeld.
Anmeldt 13.7.1886 og mutet 12.1.1888 av Ringerikes Nikkelverk. Tiltransportert Raffineringsverket A/S 5.10.1927 og tilfallt Den Norske Stat, i henhold til konsesjonslovens bestemmelse om hjemfallsrett, den 14.5.1948.

Med det nordøstre hjørne av et tidligere gitt utmål nr.6, som utgangspunkt, markert med jernbolt betegnet D og beliggende ca. 130 m. øst for ~~for~~ anvisningens funnpunkt, formes utmålet som en rettvinklet firkant med minste og største sider henholdsvis 62,5 meter i santN3,5° retning og 140 meter i santN273,5°-retning.
Utmålets areal er 8750 m², og dets nordre begrensningshjørner, betegne G, som forøvrig er felles med utmål 15, og F, blir å markere med bolter i fast fjell.

De gitte utmål tildeles rekvirenten med de rettigheter og de forpliktelser som bergloven foreskriver.

Administratoren forbeholdt grunneierne samtlige deres rettigheter etter berglovens bestemmelse.

Erangelen ble vedlagt protokollen, mens de øvrige utleverte dokumenter ble tilbakelevert rekvirenten.

Forretningen ble avsluttet i Marken kl. 12.30.

Protokoll opplest og vedtatt.

Estella, den 8. september 1961.

Som rettsvitner:

(sign.)

Ole Ellingsen.

(sign.)

Theodor W. Holmsen.

Som administrator:

(sign.)

Rolf Myhra.

Utskriftens riktighet bevitnes.

Oslø, den 9. september 1961.

J. Svenning Sen
J. Svenning Sen.

Ringerike herredret

Utskrift

av

rettsbok for Ringerike herredrett.

Ar 1961 den 25. april ble rett holdt (på sør) i rettslokalet i Hønefoss hjelpefengsel.

Dommer : sorenskriver Otto Rønneke.

Rettsvitne : Andreas Johansen, Hønefoss,
ubeslektet og uforbunden med partene.

Protokollfører : kontorassistent Inger Marie Haugli.

Sak nr. 71 - 1959 A.

Saksøker : 1. fru Dorthen Hollerud, Tyristrand.
2. fru Borghild Røste, Åmot i Modum.

Prosessfullmektig: h.r. advokat T. Bentzen, Hønefoss.

Saksøkt : Staten v/ Det kgl. departement for Industri og
Håndverk, Oslo.

Prosessfullmektig: regjeringsadvokat Henning Hødtker v/h.r.
advokat Erik Willoch, Oslo.

Saken gjelder : eiendomstvist m.v.

Til stede : fru Dorthen Hollerud, for fru Borghild Røste
møtte ektefellen Trygve Røste, saksøkerens prosess-
fullmektig h.r. adv. T. Bentzen.

For ~~de~~ saksøkte : forstosekretær Arne Parmann,
bergmester Rolf Myhra, samt h.r. advokat Erik
Willoch.

==== 00 =====

Det ble opptatt forhandlinger mellom partene om en minnelig ord-
ning for så vidt angår saksøker nr. 2 Borghild Røste, og inngått

rettsforlik:

1. Staten erkjennes eiendomsberettiget til de deler av gnr. 83
bnr. 20, Grubestykket, i Tyristrand, som

a) er belagt av utmål nr. 2 og utmål nr. 6 på grunnlag av anvis-
ninger på eiendommen Artelia,

b) kan belegges med utmål etter bergverksloven av 1842 § 23 litra
b, på grunnlag av 2 anvisninger på eiendommen Artelia, datet 12.
januar 1888, beliggende nord for h.h.v. utmål nr. 10 og utmål nr.
14 på eiendommen Artelia.

Til den øvrige del av gnr. 83 bnr. 20 erkjennes Borghild Røste
å være eiendomsberettiget.

2. Fru Borghild Røste erkjennes å være eiendomsberettiget til eien-

dommen gnr. 81 bnr. 11 Grubeåsstykket i Tyristrand.

3. Det begjæres utmål over de foran nevnte arealer og deretter holdes skylddelingsforretning. Omkostningene ved skylddelingsforretningen bæres av partene i fellesskap.
4. Det overlates til retten å avgjøre sakskomkostningsspørsmålet.

for Borghild Røste
Trygve Røste sign.
iflg. fullmakt

Erik Willoch
sign.
Arne Parmann
sign.

Før forliket ble inngått gjorde dommeren partene oppmerksom på at et rettsforlik i det vesentlige har samme bindende virkning som en rettskraftig dom.

.....

.....

Ar 1961 den 26. april fortsattes sakens behandling med samme dommer, rettsvitne og protokollfører.

.....

Det ble opptatt forhandlinger om en minnelig ordning også ved kommande sakstaker nr. 1, fru Dortha Hollerud. Dommeren gjorde partene oppmerksom på at et rettsforlik i det vesentlige har samme bindende virkning som en rettskraftig dom. Det ble inngått

rettsforlik

1. Dortha Hollerud er eiendomsberettiget til den del av eiendommene Ertelia gnr. 92 bnr. 7 og Midtjordet gnr. 92 bnr. 10 i Tyristrand som er beliggende innenfor følgende grenser:
i vest skal grensen fra delet mot Aasterud følge den veg som går i nordlig retning fra gården Aasterud og frem til der gårdsvegen til bebyggelsen på Ertelia tar av i østlig retning. Fra dette vegkryss skal grensen gå i retning rett øst til delet mot eiendommen Tandberg. Herfra følger grensen tilbake til utgangspunktet delene mot Tandberg og Aasterud.
2. Den nevnte veg fra delet mot Aasterud i syd og frem til vegkrysset hvor gårdsvegen til Ertelia tar av, eies av Staten. Staten har ikke vedlikeholdsplikt til denne veg uten for så vidt den måtte bli tatt i bruk i forbindelse med virksomhet

i området. Staten har rett til uten vederlag å kreve avstått fornøden grunn til utvidelse av denne veg. Eieren av de i pkt. 1 beskrevne deler av Ertelia og Midtjordet har bruksrett til denne veg.

3. Den del av eiendommen Ertelia, eventuelt Midtjordet, som ikke etter pkt. 1 ovenfor eies av Dorteia Hollerud, er Statens eiendom.
4. Omkostningene ved skylddeling og tinglysing som følger av forlikets bestemmelser, bæres av partene med en halvpart på hver.
5. Partene bærer hver sine saksomkostninger.

OPPLEST OG VORTATT.

Arne Parmann
sign.

Dorteia Hollerud
sign.

Erik Willoch
sign.

Partene ba saken hevet.

Det ble avsagt

Kjennelse:

Partene har inngått rettsforlik og bedt saken hevet. Retten tar begjæringen om hevning av saken til følge. Ifølge forliket vedrørende saksøker nr. 1, fru Dorteia Hollerud, skal hver av partene bære sine omkostninger. Ved forliket vedkommende saksøker nr. 2, fru Borghild Røste, er det overlatt til retten å avgjøre saksomkostningsspørsmålet. I samsvar med hovedregelen i tvml. § 175, siste ledd, som retten ikke finner grunn til å fravike i nærværende tilfelle, finner den at hver av partene bør bære sine omkostninger med saken.

Slutning:

Saken heves.

Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Kjennelsen ble opplest for partene, som ble gjort kjent med at opplesningen trer i stedet for forkynning.

Prosessfullmektigene ba om utskrift av rettsboken med utskrift av rettsforlik og kjennelse.

Rettavitnet hadde intet å bemerke.

Partene fikk anledning til å se rettsboken.

RETTEH HEVET.

OTTO RÖMCKE

sign.

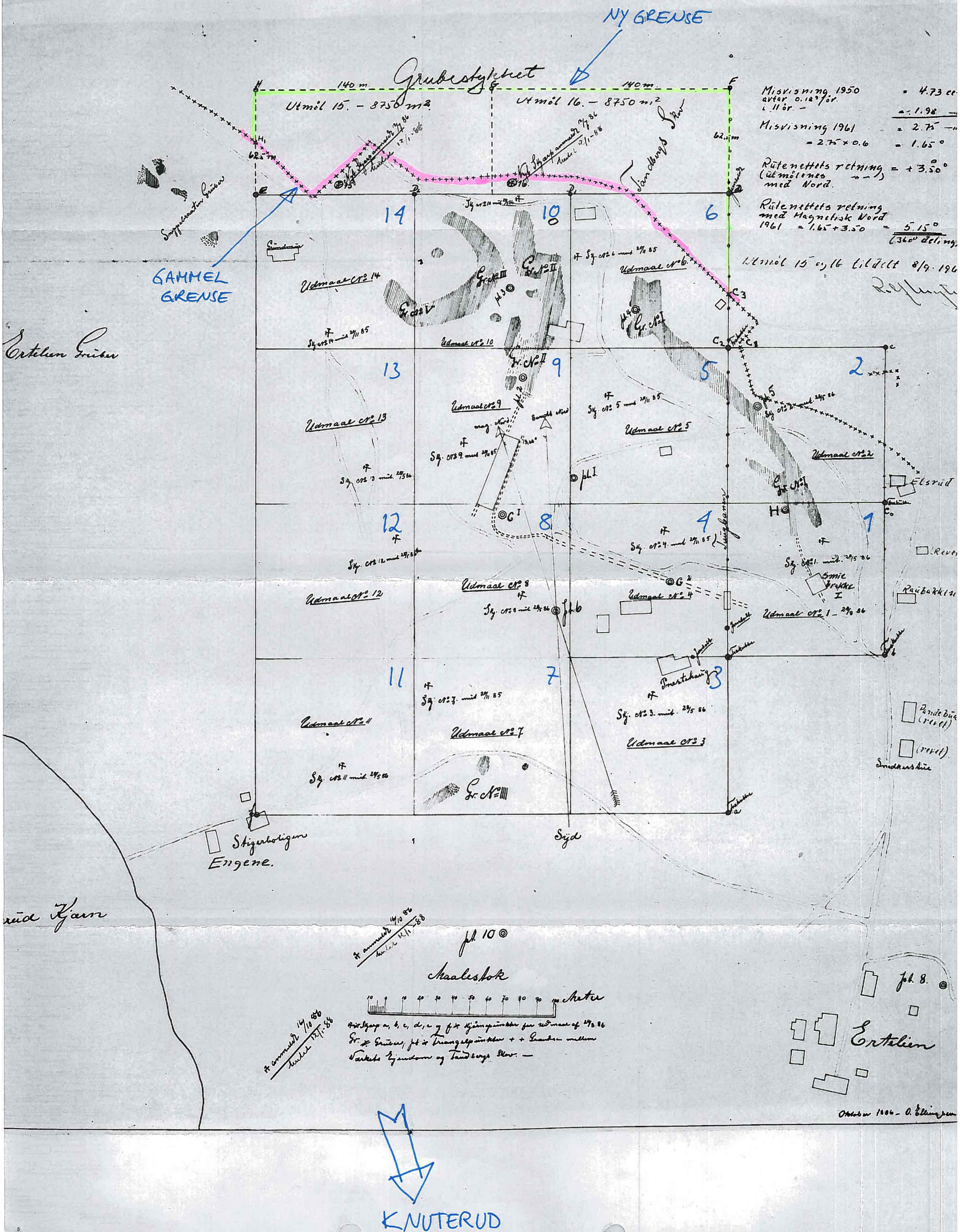
ANDRÉAS JOHANSEN

sign.

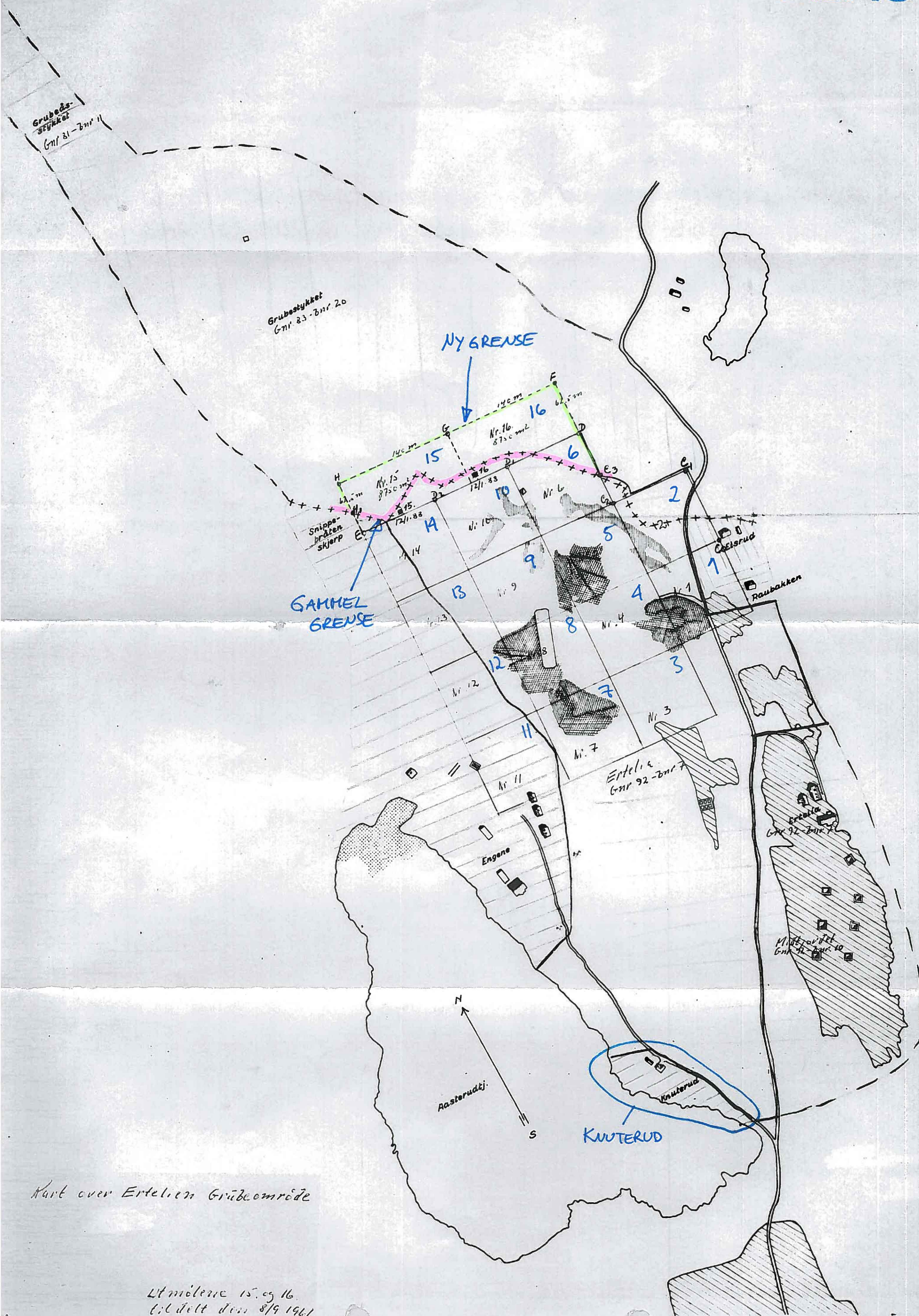
Rett utskrift:

[Handwritten signature]
OTTO RÖMCKE

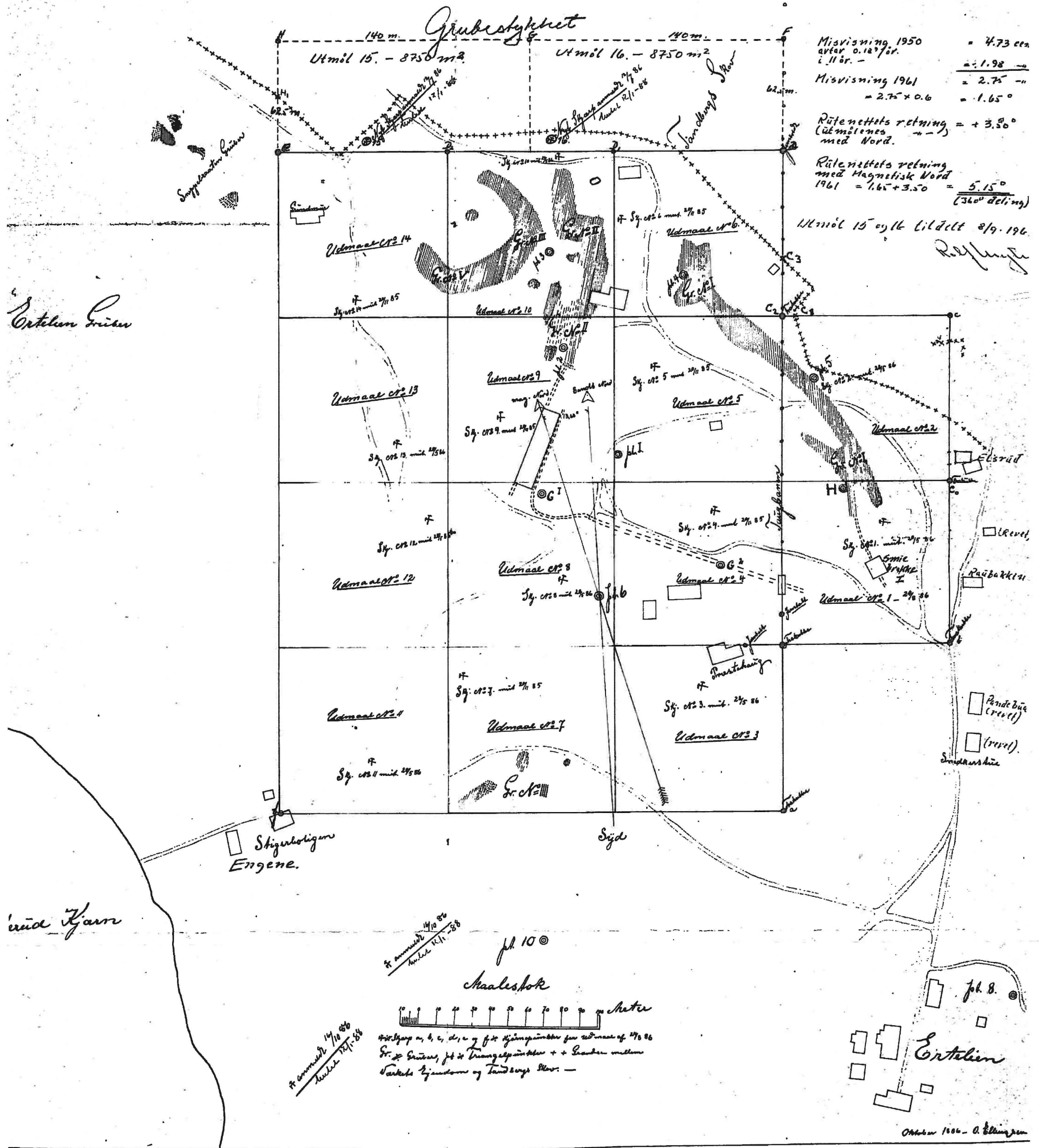

BILAG 4.2

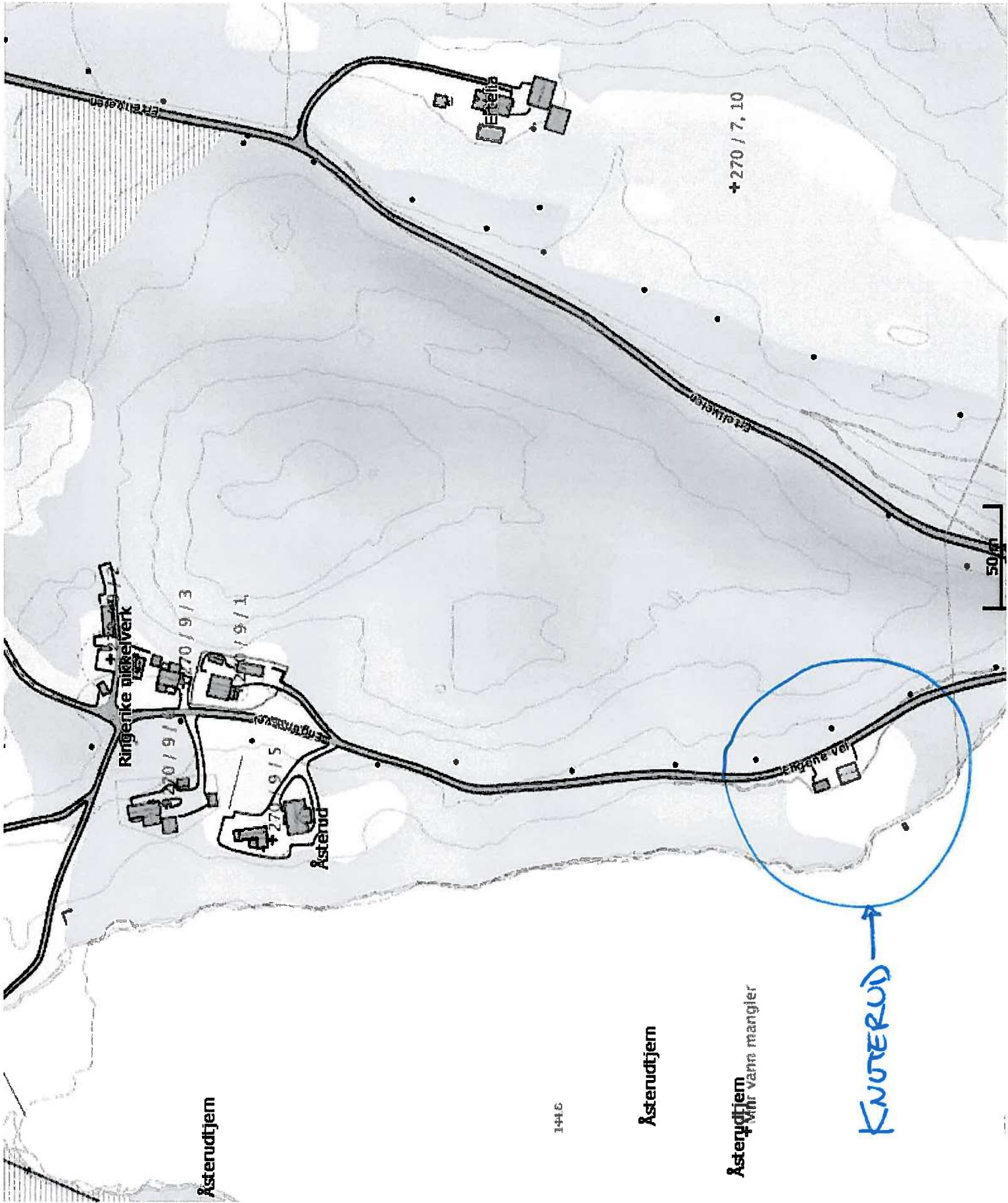

Kart over Ertelien Grubeområde

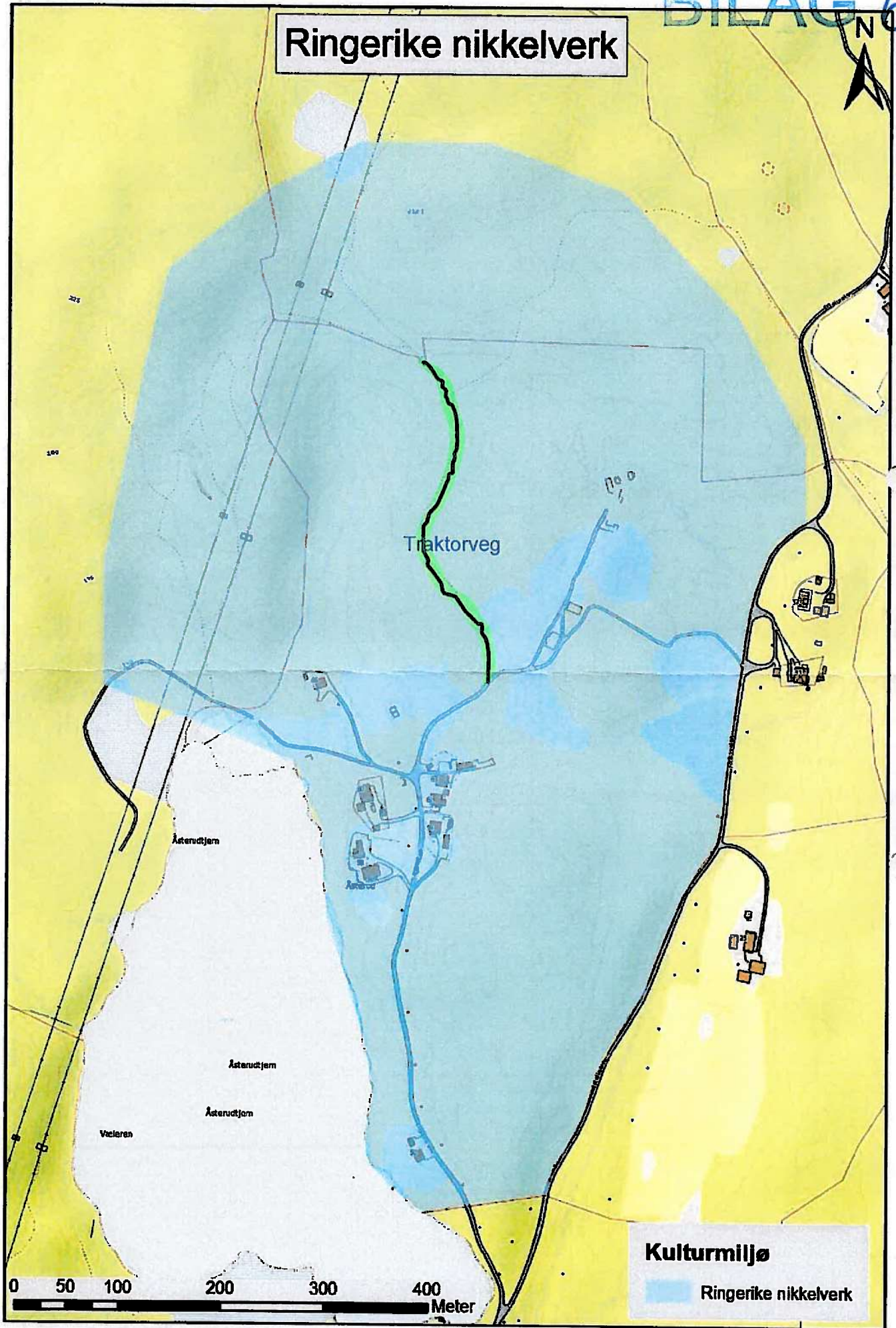
Ut molemie 15. og 16.
tilføjet den 8/9 1961

BILAG 5

Ringerike nikkelverk

223#1320-de1504bb-d0de-4c2a-941b-b6c9910f5451:8

Kart 1

BILAG 7

Gnr 259 bnr 11
og
Gnr 260 bnr 20

Skoggrense

H570

H570

Gnr 270 bnr 9

Ringerike Nikkelverk

Åsterudtjern

Åsterud

Entala

H570

Åsterudtjern

Knuterud

TEGNFORKLARING

PBL § 12-6 Hensynssoner

di Sør og angitte andre hensyn

linjesymboler H570, J

H570, J, Sør og angitte andre hensyn

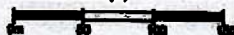
Linjesymboler

linjesymboler H570, J, Sør og angitte andre hensyn

Forslag til hensynssoner

RINGERIKE NIKKELVERK

MALESTAV: 1:5000 (m)

RINGERIKE KOMMUNE
MILJØ- OG AREALFORVALTNING

Dato: 31.10.2016

22391321:del 504bb-036-402-941b-b6c891054519

HØRINGSUTTALELSE TIL KOMMUNEPLANENES AREALDEL - KNESTANGÅSEN BOLIGTOMTER AS

1. Innledning

Vi viser til offentlig høring av forslag til ny arealdel til kommuneplanen med frist satt til 25. august 2017 og avgir her vårt innspill.

Kommunes ambisjoner nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel er bra, men foreslåtte arealdel utelukker forslag som hadde egnet seg til å nå målene. Skal kommunen klare å tiltrekke seg høykompetent arbeidskraft med påfølgende positive virkninger for næringsutviklingen, må den legge til rette for attraktive eneboligtomter i et omfang som betyr noe.

Høykompetent arbeidskraft vil ikke flytte til Hønefoss og Ringerike for å bo i leiligheter og rekkehus, men for å bo bedre enn de gjør i dag og da i eneboliger på attraktive tomter.

Knestangåsen boligtomter er det beste eneboligprosjektet som kan tiltrekke seg høykompetent arbeidskraft og det eneste av en størrelse som betyr noe, og må derfor tas inn igjen i arealdelen.

2. Kommuneplanens samfunnsdel

Kommunen har nedfelt følgende klare ambisjoner:

- Betydelig økning i befolkning
- Økt verdiskapning og kompetanse
- Attraktiv bosted

Ambisjonen er klarligvis påvirket av at det skal komme en ny Ringeriksbane. Målet er en vitalisering og vekst i Ringeriksregionen.

Ringerike kommune har siden 2008 mistet om lag 800 private arbeidsplasser. For å snu denne trenden er det avgjørende for kommunen at den kan trekke til seg høykompetent arbeidskraft som danner basis for ny og økt næringsutvikling.

3. Politikernes ønske - formannskapsmøte 19. januar 2016

Politikerne trakk eksplisitt frem under Formannskapsmøte 19. januar 2016 i anledning av inntagelse av Knestangåsen boligtomter i finsilingen av forslag til innlemmelse i ny arealplan følgende:

- Kommunen trenger høykompetent arbeidskraft
- Kommunen trenger og må tilby "høystandardtomter" for å tiltrekke seg dette
- Knestangåsen boligtomter er et prosjekt som skiller seg klart ut og tilbyr slike attraktive "høystandardtomter"

Formannskapet vedtok så med klar overvekt (11 mot 2) stemmer at Knestangåsen boligtomter måtte inn i finsilingen.

4. Areadelen ute på høring - ingen egnete eneboligprosjekter

4.1 Ingen andre forslag som er egnet

Knestangåsen boligtomter er foreslått ikke tatt inn, men ingen av de prosjekter eller forslag som er tatt inn i forslag til ny arealdel, relater seg til eneboliger som omfatter noen større satsning på "høystandardtomter". De øvrige eneboligprosjektene er for små og representerer kun mindre utbygginger, og kan heller ikke med sin størrelse (antall enheter) forsvare noen større investeringer og vil kun la seg realisere ved klatt-vis utbygging.

Heller ikke eksisterende arealdel innebærer noen satsning på høystandard eneboligtomter. Fokus på leiligheter og rekkehus tiltrekker ikke høykompetente arbeidskraft fra Oslo og andre områder, og Ringerike når ikke opp i konkurransen med andre vekstområder på Østlandet.

4.2 Kommunen må tilrettelegge - vi vil gjennomføre

Erfaring fra andre områder slik som Drammen og Lillestrøm er en aktiv tilrettelegging fra kommunen på plannivå av riktige typer prosjekter, men at initiativ og gjennomføring av investeringer gjøres av bedrifter og personer.

For oss innebærer det at kommunen må legge inn riktige forslag i arealdelen som er egnet til å nå kommunes mål, og så vil vi gjennomføre prosjektet og tiltrekke høykompetent arbeidskraft som ellers ikke hadde flyttet til kommunen.

5. Hva Knestangåsen boligtomter tilbyr

Vi trekker frem:

- Svært godt beliggende, romslige eneboligtomter som gir et pent og godt bomiljø
- Fantastisk utsikt med lang solnedgang
- Grensende til skog
- Kort vei til Krokskogen; skiløyper, slalåm, bading, fiske
- Ingen gjennomgangstrafikk
- Rimelig nærhet til skole, butikk, lege og frisør (1,7 km)
- Rimelig nærhet til buss (450 m)

- Tomtene vil med andre ord bli svært attraktive

Prosjektet er grundig utredet og modnet:

- Forslagsstiller har i samarbeid med Norconsult utredet prosjektet
- Vei, vann og kloakk er løst og bekostes av prosjektet
- Forslaget ligger innen normer for nærhet til Haug gitt av Buskerud fylkeskommune (3km diameter)
- Se ellers vedlagt utredninger

Initiativ - dersom det tas inn i arealdelen

- Vi vil iverksette privat omreguleringsprosess
- Vi vil utvikle og investere i infrastruktur
- Vi har kompetanse og ressursene

Avslutning

Vi har lagt ed betydelig med innsats og ressurser i prosjektet. Vi er rede til å bringe det videre og har som målsetning å ha klart attraktive tomter før Ringeriksbanen er ferdig for å utnytte oppmerksomhet og momentet som kommer med den.

Omregulering og tilrettelegging klart for bygging vil antagelig ta et sted mellom fire til seks år. Dersom vi ikke kommer med nå, går toget.

Med vennlig hilsen,

Peter Aall Simonsen

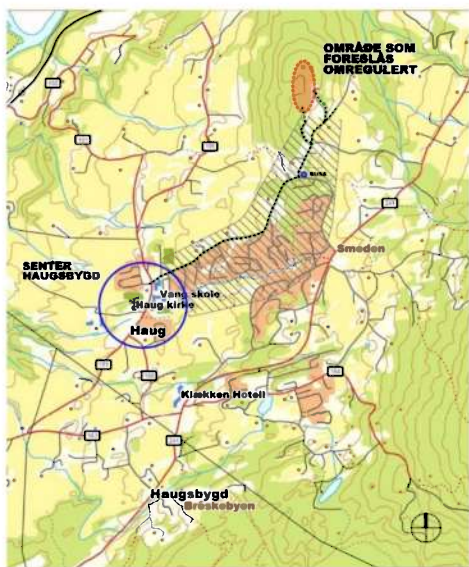
Vedlegg: Utredning av 14. februar 2017
 Norconsults rapport av 14. februar 2017
 Planbeskrivelse av 16. desember 2017
 Artikkel Ringerikes Blad om Knestangåsen boligtomter av 20. juni 2017

Utredning av konsekvenser
fortatt av forslagstiller med bistand fra Norconsult

KNESTANGÅSEN BOLIGOMRÅDE

ny areadel til kommuneplanen

14. februar 2017

Lokalisering nytt boligfelt

Skissestudie forslag til boligfelt

Utsikt til Norefjell

Haug Kirke

1 INNLEDNING

Utredningen er disponert som følger:

- Punkt 2 - *Kort om bakgrunn* for denne utredningen:
 - Planbeskrivelsen - Knestangåsen boligområde
 - Formannskapets vedtak 19. januar 2016 - vedtak og vektleggelse
 - COWI / ABYs foreløpige vurderinger i forbindelse med finsilingen
- Punkt 3 - Formålet med denne utredningen
- Punkt 4 - Gjennomgang av COWI-rapporten
- Punkt 5 - Særskilt om vulkanrest
- Punkt 6 - Oppsummering

2 KORT OM BAKGRUNN

2.1 Planbeskrivelsen - prosjektets utforming og konsekvenser

Vi, Elise Simonsen og Peter Aall Simonsen, har på vegne av vår mor Frances Simonsen, fremmet et forslag om igangsetting av planarbeid for detaljregulering av Knestangåsen den 5. juni 2015. Vi hadde da utarbeidet en relativt utførlig planskrivelse kalt "*Planbeskrivelse for omregulering av gnr / bnr 128 / 6 til boligformål - 416 Detaljregulering for Knestangåsen boligområde, Haugsbygd, Ringerike kommune*" (heretter kalt Planbeskrivelsen).

I Planbeskrivelsen beskrives prosjektet med hensyn til beliggenhet og tenkt utforming. Under punkt 5 tar vi punktvis opp om prosjektet og om det vil ha påvirkning på (i) planstatus, (ii) stedets karakter, (iii) dagens arealbruk, (iv) landskap, (v) kulturminner og kulturmiljø, (vi) naturverdier, (vii) rekreasjonsverdi /bruk, (viii) landbruk, (ix) trafikkforhold, (x) barns interesser, (xi) sosial infrastruktur (barnehage og skole), (xii) universell tilgjengelighet, (xiii) teknisk infrastruktur (vann og avløp, og elektrisitet, (xiv) grunnforhold, (xv) støyforhold, (xvi) luftforurensning, (xvii) risiko og sårbarhet (ROS) og (xviii) næring.

Under Planbeskrivelsen punkt 6 går vi i detalj med hensyn til konkret utforming av prosjektet og konkrete forhold som blant annet kollektivtilbud, trafikale forhold og vann og avløp.

Det ble foretatt en revidering av Planbeskrivelsen den 16. desember 2015 under dennes punkt 6.7.5 om fortau etter innspill fra kommunen.

Vår konklusjon i Planbeskrivelsen er at det er et svært lavt konfliktnivå, det er kort vei til offentlig kollektivtilbud og at andre praktiske forhold (tilknytning til vann og avløp, veier) vil løses på en god måte.

2.2 Formannskapets behandling av forslaget

2.2.1 Saksframlegget til formannskapsmøtet

Formannskapet behandlet vårt forslag den 19. januar 2016.

Rådmannens primære forslag i sitt skriftlige saksframlegg til formannskapet var at formannskapet

skulle vedta at kommunen ikke anbefaler oppstart av privat detaljregulering av Knestangåsen. Det ville medført at vi fortsatt kunne jobbet videre med det som privat reguleringsforslag, men med klar beskjed om at det neppe ville bli vedtatt når vi ville fremmet endelig reguleringsforslag for kommunen. Hovedgrunnen, slik vi tolker saksframlegget, var avstand til eksisterende boligfelt og Haugsbygd.

Rådmannen fremmet samtidig i samme skriftlig saksframlegg et sekundært, alternativ forslag om at prosjektet Knestangåsen i stedet ble tatt inn pågående revidering av kommuneplanens arealdel, det vil si inn i finsilingsprosessen. En forutsetning for et slikt alternativt vedtak var at Formannskapet finner prosjektet interessant og ønsker det utredet på lik linje med andre forslag som er med videre i finsilingsprosessen. Det var et forslag vi oppfattet som positivt.

2.2.2 Formannskapets vedtak og vektleggelse

Formannskapet fattet så vedtak 11-2 for å ta prosjektet inn pågående revidering av kommuneplanens arealdel og således med i finsilingen.

Av diskusjonen i formannskapet forut for avstemmingen den 19. januar 2016, og også i møtet i Hovedkomiteen for miljø- og arealforvaltning dagen før, kom det etter vårt syn klart frem at prosjektet ble vurdert til å være svært positivt.

Etter det vi oppfattet av diskusjonene i formannskapet ble det særlig trukket frem at dette var et godt forslag / prosjekt som ville gi meget attraktive eneboligtomter som vil gjøre det mulig for kommunen å konkurrere om og beholde høykompetente arbeidstagere som er viktig for kommunens utvikling. Prosjektet skiller seg ut og er annerledes enn andre ("høystandardtomter"), og ville være et viktig tilskudd til tomtetilbudet i sentrale deler av kommunen.

2.3 Finsilingen - COWI og ABYs foreløpige vurderinger av Knestangåsen

2.3.1 ABYs vurdering før formannskapsmøtet

ABY var negative til Knestangåsen boligområde da vi sendte inn Planbeskrivelsen den 5. juni 2015. Det ble vist til flere ulike momenter, men vi oppfattet at det særlig var avstanden til Haug som var deres klareste innvending. Videre oppfatter vi at de synes det er ubeleilig at forslaget kom utenfor rute og således ikke i fokus og gir merarbeid. Samtidig oppfattet vi også at ABY ikke har vært avvisende til at det er positive sider ved prosjektet.

2.3.2 COWIs utredning etter formannskapsmøtet og ABYs foreløpige presentasjon

ABY engasjerte COWI AS til å foreta en utredning av innspillene som stod igjen i forbindelse med finsilingen som skal lede til endelig arealdel til kommuneplanen. COWI avga en rapport den 9. august 2016. Etter det vi har fått opplyst er denne rapporten ikke senere oppdatert.

Videre ga ABY i Formannskapsmøtet den 11. oktober 2016 en presentasjon hvor den gikk igjen sitt arbeid og vurderinger i finsilingsprosessen så langt i prosessen. I den anledning ble det vist til et excel-ark ("Excel-arket") hvor hver av de aktuelle innspill er gitt (i) farvekode (a) basert på COWIs konklusjoner og (b) administrasjonens konklusjoner foruten (ii) en kolonne med korte kommentarer fra ABY.

I tillegg til de momenter som fremkommer av COWIs rapport og ABYs Excel-ark, har vi fått muntlig opplyst over telefon fra ABY i januar 2017 at det er markert på kommunens kart at Knestangåsen er en vulkanrest som også kan utfordre en omregulering til boligformål.

COWIs rapport og ABYs Excel-ark er negative med hensyn til Knestangåsen boligområde.

2.3.3 *Vår overordnede vurdering av COWIs rapport og ABYs innvendinger*

Vi oppfatter (i) at de faglige innvendinger fra COWI og ABY som er fremmet i COWIs rapport og av ABY nå i liten grad er nye sammenlignet med de som ABY trakk frem før Formannskapsmøtet 19. januar 2016 og (ii) at COWI og ABY ikke går ned i dybden, men foretar en noe mer overordnet gjennomgang.

ABY har mange oppgaver og begrenset med tid og ressurser til å gjennomføre inngående vurderinger av alle innspill i pågående prosess. ABY har da også engasjert COWI til å bistå med utredning av innspill, men av tids- og kostnadmessige hensyn er det også for COWI klare begrensninger i hva som kan undersøkes og hvor inngående det kan utredes. Følgelig er også deres rapport basert på fakta som er relativt enkelt tilgjengelig og det er heller ikke foretatt dybdeundersøkelser av ulike forhold som for eksempel vann og avløp.

3 FORMÅLET MED DENNE UTREDNINGEN

Det vil under punkt 4 fortas en gjennomgang av COWIs rapport tilknyttet Knestangåsen boligområde punkt for punkt. Under punkt 5 tar vi for oss det forhold at Knestangåsen er en vulkanrest og hvilke konsekvenser det har.

Det vurderes om og i hvilket omfang de i rapporten nevnte innsigelser er reelle og om hvordan de kan løses på en god måte.

Vi har lagt ned betydelig tid og resurser i å undersøke og avklaringer punkt for punkt. Som det kommer frem har vi blant annet vært i kontakt med blant annet:

- Departementer
- Fylkesmann
- Fylkeskommune
- Kommunen
- Norges Geologiske Undersøkelser
- Norconsult

Gjennom kontakt med fagorganer og betydelig ressursnedleggelse har vi kunnet foreta en grundig gjennomgang av mulige innvendinger mot prosjektet. Det er lagt vekt på fakta og kildehenvisninger.

COWI og ABY har av naturlige årsaker som nevnt under punkt 2.3.3 i mindre grad kunnet sette av samme tid og ressurser på ett konkret forslag. Vi tør håpe at COWI og ABY vil være enige i flere av våre vurderinger.

4 GJENNOMGANG AV COWI-RAPPORTEN

COWI-rapportens innsigelser er i sin helhet gjengitt i de tre venstre kolonnene med tekst i blått. Våre kommentarer er gjengitt i høyre kolonne i rødt.

COWI rapporten:			Våre kommentarer:
Kriterier	Vurdering / begrunnelse	Konse- kvenser	

<i>Forhold til overordnede planer</i>	<i>Haugsbygd er prioritert, men Knestangåsen ligger utenfor eksisterende boligfelt og infrastruktur.</i>	<i>Gul</i>	<u>Faktiske forhold</u> • Det er <u>temmelig nøyaktig 1,7 km</u> fra barne- og ungdomskoler på Haug hvor det også er butikk og legesenter til grensen for boligområdet. • Det er <u>ca 450 m fra grensen for boligområdet til bussholdeplassen med offentlig kommunikasjon</u>. Derfra går det offentlig kommunikasjon/buss ned til skolene og butikk, og videre til Hønefoss sentrum. Økt befolkningsgrunnlag vil i tillegg bedre grunnlaget for rutefrekvens. Avstanden kan også reduseres til 200 meter om bussruten legges om. • Det <u>er mer eller mindre sammenhengende bebyggelse fra boligfeltet på Haugsbygd og bort til grensen</u> for aktuelle område, se <u>vedlegg 1 kart - avstander og veier</u>. • Dette <u>forstokes av forslaget om å ta inn arealet på om lag 40 mål liggende i svingen Harehaugveien - Bølgenveien</u> i arealdelen som boligtomter og som både COWI og ABY har er gitt grønt lys for, se COWI-rapporten og Excel-ark sak nr 33. • En slik <u>utbygging skjer da tilknytning Haugsbygd</u>, som i følge er ett av de <u>prioriterte lokalsamfunnene</u> i Kommuneplanens samfunnsdel hvor det er at vekst skal samles rundt. Kommunestyret i sitt vedtak av Kommuneplanenes samfunnsdel av 30. april 2015 eksplisitt slått at 70/30-fordelingen ikke skal være til hinder for bærekraftig utbygging andre steder, se Kommuneplanenes samfunnsdel pkt 4..3 • Flere <u>andre arealer i Haugsbygd som ligger tilnærmet likt eller lengre fra skole/ Haugsbygd er gitt grønt av både COWI og ABY og foreslås således tatt inn endelig arealdel av kommuneplanen</u>, se for eksempel COWI-rapporten og Excel-ark sak nr 34, 43, 47, 48 og 50. <u>Retningslinjer</u> • Vi har kontaktet Kommunaldepartementet for å få klarhet i hva slags normer som skal legges til grunn når det skal vurderes om noe er tilstrekkelig nært til å anses å oppfylle de rikspolitiske retningslinjer om bygging i nærhet av knutepunkter / sentra, slik dette også er gjentatt i Kommuneplanenes samfunnsdel pkt 4.3. <u>Fylkeskommunens vurderinger</u> • Departementet opplyste at det ikke er noen nasjonale normer, men viste til at Buskerud fylkeskommune som faglig støttespiller for kommunen er nærmest til å uttale seg om hva man bør legge i "nærhet". Vi kontaktet <u>Buskerud fylkeskommune ved Utviklingsseksjonen / Team Plan og ressurs v /</u>
--	---	-------------------	---

			prosjektleder Ellen Korvald som da viste konkret til omtaler av nærhet i "<u>Areal- og transportplan Buskerudbyen 2013- 2023</u>" hvor det under denne punkt 6 angis at "<u>[p]rioritert sone for boligvekst bør være slik at hele sonen er tilgjengelig innen sykkelavstand, dvs. ca. 3 km i diameter og slik at det er gangavstand eller relativt kort sykkelavstand til kollektivknutepunktet i sentrum.</u>", se http://buskerudbyen.no/Om-Buskerudbysamarbeidet/Dokumenter. • Kommunen vil ikke ha skoleskyssplikt for noen i 2-10 klasse da avstanden til skole er for kort • Vår vurdering er derfor at Knestangåsen ikke ligger utenfor eksisterende boligfelt og infrastruktur, men er knyttet til eksisterende boligområde og vil representere en naturlig utvidelse
<i>Teknisk og sosial infrastruktur. Trafikksituasjonen.</i>	<i>Kjøreatkomst er fra Harehaugveien og deretter Torpveien. Torpveien er en privat vei som ikke er asfaltert. Det ligger eksisterende vann og avløpsledning er frem til Harehaugveien/ Bølgenveien.</i> <i>Det er ikke ført fram kommunalt vann og avløp til dette området. Det er ikke god nok vannkapasitet i området i dag.</i>	<i>Gul</i>	<u>Vei</u> • Aktuelle veistykke kan deles i tre: (i) vei inne på feltet, (ii) deretter Torpveien (ca 200 meter) som er privat og (iii) stykket fra krysset Harehaugveien / Torpveien til Bølgenveien (ca 250 meter), se vedlegg 1 kart - avstander og veier. • <u>Ad (i):</u> Vei og all annen infrastruktur (strømnett, kabler, grøntarealer, lekeplasser) inne på det nye boligområdet etableres og <u>bekostes av utvikler og bakes inn i tomteprisen.</u> • <u>Ad (ii):</u> Dette er privat vei. Kommunen kan pålegge utvikler å ha på plass oppgradert og utvidet vei, se plan- og bygningsloven § 27-3. <u>Utvikler må selv ta kostnaden med oppgradering og utvidelse av denne, men med et forsiktig anslag på 60 nye enheter vil kostnad pr enhet bli liten.</u> • <u>Ad (iii):</u> Dette er offentlig vei. <u>Om kommunen ønsker å sette krav om at den blir oppgradert og / eller utvidet, kan kommunen, dersom de inkluderer slik vei i ny reguleringsplan for Knestangåsen, gjøre det med hjemmel i plan- og bygningsloven § 18-1. Utvikler må da ta kostnaden og gjennomføre det før utbygging kan skje, men med et forsiktig anslag på 60 nye enheter vil kostnad pr enhet bli liten.</u> <u>Vann</u> • Vi har oppfattet at hensynet til vannkapasitet kunne være en hovedinnvending mot forslaget og engasjerte derfor NORCONSULT, v/ siv.ing Eirik Bjørn, Hønefoss., se vedlegg 2 - Norconsult rapport 14. februar 2017. • NORCONSULT har diskutert med Ringerike kommune v / teknisk tjeneste og fått nødvendig informasjon om ledninger, høydebasseng, kapasitet

			med mer. - Norconsult avga på basis av dette en rapport datert 14. februar 2017 - Det er god kapasitet i høydebassengene i området, dvs på Gjermundbo og Harehaugveien/Loveien. Derimot må det gjøres noe med trykket. I rapporten konkluderes det med at dette kan løses på tre forskjellige måter; (A) påkobling på Lostajet med trykkøkingsstasjon og ledning derfra frem til feltet, (B) ombygging av trykkøker på Gjermundbo høydebasseng og ledning derfra til utbyggingsområdet og (C) ny trykkøker i Harehaugveien høydebasseng, ledning derfra til utbyggingsområdet og nytt lokalt høydebasseng på området. <u>NORCONSULT konkluderer med at alle alternativene gir tilfredsstillende kapasitet, men (A) og (B) er de beste. De har anslått at totale kostnader ved (A) er MNOK 3.053 og ved (b) MNOK 4.6. Dette inkluderer også legging av spillvannsledning (avløpsledning i samme grøft fra utbyggingsområdet og frem til offentlig avløpsledning i krysset Harehaugveien/Bølgenveien).</u> - NORCONSULT har oppfattet at Ringerike kommune v/teknisk tjeneste deler deres vurderinger - Hver av de alternative løsningene vil ha positive virkninger for alle husstandene fra krysset Harehaugveien/Bølgenveien til Torpveien og i Torpveien som har lokal vannforsyning (ca 15 stykker) da disse enkelt vil kunne knytte seg til. <u>Kommunen kan pålegge utvikler å ha på plass vannforsyning etter alternativ (A), (B) eller (C) før utbygging kan starte, se plan- og bygningsloven § 18-1. Utvikler må selv ta kostnaden med oppgradering og utvidelse av denne, men med et forsiktig anslag på 60 nye enheter vil kostnad pr enhet bli liten (ca NOK 76' pr enhet).</u> - Vann- og avløpsledninger inne på det nye boligområdet må, i likhet med vei og all annen infrastruktur (strømnett, kabler, grøntarealer, lekeplasser) bekostes av utvikler og bakes inn i tomteprisen <u>Avløp</u> <u>NORCONSULT har undersøkt og det er mer enn tilstrekkelig kapasitet i avløpsnettet som passerer krysset Bølgenveien/Harehaugveien.</u> - Kostnaden ved å grave grøft og strekke ledning fra utbyggingsområdet og bort til krysset ligger inne i anslåtte kostander for etablering av god vannforsyning, se punktet over.
--	--	--	--

			- De om lag <u>15 husstandene fra krysset Harehaugveien/Bølgeneveien til Torpveien og i Torpveien</u> som i dag har egne slamskillere og borevann, (ca 15 stykker) vil da enkelt og for en relativt lav pris kunne knytte seg til det nye avløpsnett som vil passere i veien langs disse husstanden <u>Avrenning</u> <u>NORCONSULT konkluderer med at det er god avrenning</u> og at overvann <u>løses lokalt</u> uten at offentlig overvannsnett vil bli belastet
Landskaps- bilde	Området ligger på toppen av Knestang-åsen, omgitt av skog. Ikke i direkte tilknytning til eks. boligfelt i Haugsbygd. En utbygging her vil være synlig både på nært hold og på større avstand.	Gul	<u>Faktiske forhold</u> - Feltet ligger <u>som en fortsettelse fra Haugsbygd</u> og i et område hvor det allerede er boligfelt, spredt boligbygging og gårder som allerede er godt synlig - Området ligger <u>ikke i kanten av et bebygd område mot horisonten slik det ville gjort om det lå i åsen opp mot Ringkollen / Krokskogen, men er en ås nede i bygda</u> - Det vil stå igjen skog mot syd og øst som ikke er bygget ut og således ikke en omregulering av hele området i dets fulle lengde og bredde - Vi har lagt opp til <u>romslige tomter</u>, i all hovedsak eneboliger med grøntarealer i mellom, se kart i vår planbeskrivelse datert 16. desember 2015 - Det vil således <u>ikke bli noe skjemmende sår</u> i ett ikke utbygd område <u>Reguleringsbestemmelser</u> - For å sikre en <u>oppfølging av et mykt uttrykk kan kommunen i reguleringsbestemmelsene bestemme at</u> (i) det ikke skal bygges ut mot kanter, (ii) ikke bygges på koller / topper inne på området, (iii) bestemme at det skal være romslige tomter, (iv) at det skal settes av grøntområder, (v) sette begrensninger på husenes høyde, farve med mer, (vi) bestemme at det skal stå igjen vegetasjon (trær) og (vii) at det eventuelt skal re-etableres ny vegetasjon - Det er klar hjemmel i <u>plan- og bygningsloven § 12-7 for å sette slike vilkår</u> - Som det fremkommer av vår planbeskrivelse datert 16. desember 2015 er <u>formålet å utvikle svært attraktive eneboligtomter</u> hvilket også gjør det naturlig å sikre en "pen" og kontrollert utbygging hvor over nevnte hensyn nettopp må ivaretas
Naturmang- fold og vassdrag	Arter som er nær truet er tidligere	Gul	<u>Faktiske forhold</u> Vi er ikke kjent med hva slags arter det her er tale

	<i>registrert i og ved området.</i>		om, hvor truede typer eller hvor mange typer det er tale om • <u>Hele området gamle hugstfelt.</u> Hugstfeltene er gjenplantet og det er således jevn gammel gran på de ulike hugstfeltene. Det er verken urskog eller blandet skog. Det er uklart hvordan dette konkrete skogpartiet kan ha noe funksjon av noe betydning for truede arter. • Området skiller seg <u>biotopisk ikke positivt</u> fra andre områder i Haugsbygd-området som er gitt grønt på dette punktet, for eksempel COWI sak nr 33, 34, 36, 39, 46, 47 og 51. • Vi antar at det er kun et begrenset utvalg av eiendommer hvor det har vært foretatt undersøkelser av naturtyper og de er neppe grundige, og det blir således noe tilfeldig hvor man har registret nær truede arter. <u>Konsekvens av omregulering</u> • Det <u>meste av skogen</u> vil <u>bestå uberørt</u> (ca 500 mål tilhørende gården pluss det som tilhører nabogårdene) • Andre områder i Haugsbygd som er gitt gult har også samme omtale, dvs at det skal være arter som er nær truet tidligere registret i området, men har likevel, fått en samlet vurdering som er grønn, se for eksempel sak nr 50 og 52
<i>Kulturmiljø</i>	<i>Ingen kjente kulturminner.</i>	<i>Grønn</i>	• Ok
<i>Jord- og skogressurs er</i>	<i>Skog av høy bonitet.</i>	<i>Rød</i>	<u>Faktisk, økonomisk betydning</u> • I vår reviderte planbeskrivelse datert 16. desember 2015 pkt 6.12 / side 21 kommer det frem at årlige tap i nettoverdier for Knestang gård er klart mindre enn NOK 10.000 før skatt pr år. Etter betaling av vanlig næringsinntektsskatt skatt vil beløpet halvere seg. • Ettersom gårdens totale skogteig er (som grunnlag for noen næringsinntekt) relativ liten (600 mål) og avsondret fra større skogområder er det ikke mulig å få ut noen stordriftsfordeler og således god og kostnadseffektiv drift • Som følge av den høye boniteten er det et betydelig problem med råte. Det fører blant annet til at skogen ikke rekker å vokse ut før den får råte og må hugges. Råten fører også til en høy andel slip (som brukes til cellulose) som betaler dårlig • Det vil generelt være vanskelig å etablere nye boligområder i sentrale, laveliggende områder på Ringerike uten å beslaglegge dyrket mark, beite eller skog.

			Jordvern og regler - Kun 3 % av landets areal er dyrket og den dyrkede marken er derfor gjennom regler og retningslinjer om <i>jordvern</i> gitt en særlig status. <u>Jordloven av 5. desember 1995 gir et særskilt vern av dyrket og dyrkbar mark.</u> Tilsvarende gir Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging av 26 september 2014 ("rikspolitiske retningslinjer") kommunene retningslinjer om å "<i>ta vare på god matjord</i>", se pkt 4.3 tredje avsnitt. Det står ikke skog. - Andelen skog er betydelig høyere og sikkerhetsmessige betydning av skog betydelig lavere. Til sammenligning vil for eksempel beiteareal i større grad representere potensiell dyrket mark. - Bevaring av all eksisterende skog av hensyn til tilgang til skogvirke (til sammenligning med mat) er ikke like viktig og omregulering av skog til annet formål er derfor heller ikke gitt et slikt vern i regelverket - Til sammenligning er flere prosjekter som berører og beslaglegger dyrket og dyrkbar mark ellers i kommunen, gitt gult og grønt lys i COWIs rapport
<i>Folkehelse / bomiljø / nærmiljø / friluftsliv / barn og unge / universell utforming</i>	<i>Nært til friområder. Ca. 2 km til skole og øvrig tjenestetilbud i Haugsbygd. Området brukes i noen grad til turgåing.</i>	<i>Gul</i>	Faktiske forhold - COWI trekker i liten grad frem de positive sider ved prosjektet for bomiljø, men er igjen fokusert på avstand. Når det gjelder avstand viser vil til våre kommentarer her helt innledningsvis. - Fantastisk utsikt, lang solnedgang og grensende til skog - Kort vei til Ringkollen og Krokskogen med turområder, skiløper, slalåmbakke, hopp, bademuligheter, fisk med mer - Ingen gjennomgangstrafikk og begrensning av trafikk inne på området – pen planløsning - Settes av friarealer og plass til barnehage - Legges opp til en størrelse på hus og tomter og utbygging som gir et pent og attraktivt bomiljø (+/- 100 enheter og kan justeres både opp og ned etter kommunens ønske) - Ikke et stort og "ansiktsløst" prosjekt - Prosjektet vil gi svært attraktive tomter og et meget bra bomiljø for barn og voksne - Det vil være et meget konkurransedyktig bidrag til kommunen i kampen om å tiltrekke seg befolkning med høyere utdanning og styrker kompetanseutvikling - bedre arbeidstagerbase for utvikling av næringslivet og skatteinngang - Det meste av det "lokale" turområdet vil bestå urørt - Vi viser her ellers oversendelsesemail punkt 3 og

			vår planbeskrivelse av 16. desember 2015 Når det gjelder faktisk avstand til skole/Haug og mål og regler om slike avstander viser vi igjen til våre kommentarer over i tilknytning til kolonnen "Forholdet til overordnede planer" hvor faktisk avstand foruten normer for utbygging i nærheten av sentra redegjøres for
ROS	Ingen kjente forhold.	Grønn	Ok
Samlet vurdering	Utbygging utenfor eksisterende boligfelt i Haugsbygd, ikke direkte i tilknytning til eks. infrastruktur. Ligger synlig på toppen av åsen. Beslaglegger skog av høy bonitet. Ca. 2 km til skole og øvrig tjenestetilbud.		<u>Beliggenhet og infrastruktur</u> - Ligger reelt som en fortsettelse av boligfeltet på Haugsbygd mot nord - Klart kortere avstand til skole og senter enn normer anlagt av fylkeskommunen (3 km) - Flere andre områder som ligger lengre unna er gitt grønt og gult, og ligger an til å komme inn i arealdelen - Se ellers kommentarer til kolonnen "Forhold til overordnede planer" over <u>Synlighet fra avstand</u> - Ligger nede i et område med blanding av boligfelt, spredt boligbygning og gårder, ikke på en kant opp mot horisonten slik det ville gjort om det lå i åsen opp mot Ringkollen / Krokskogen, men er en ås nede i bygda - Prosjektet legger opp til romslige tomter og pen utbygging med grøntarealer. Reguleringsbestemmelser om at det (i) ikke skal bygges ut mot kanter, (ii) ikke bygges på koller / topper inne på området, (iii) skal være romslige tomter, (iv) skal settes av grøntområder, (v) sette begrensninger på husenes høyde, farve med mer, (vi) skal stå igjen vegetasjon (trær) og (vii) at det eventuelt skal re-etableres ny vegetasjon kan settes med hjemmel i plan- og bygningsloven § 12-7 for å sette slike vilkår - Se ellers kommentarer til kolonnen "Landskapsbilde" over <u>Skog</u> - Skogen har svært begrenset verdi og har ikke samme samfunnsmessig (sikkerhetsmessige) verdi og således vern som jord - Se ellers kommentarer til kolonnen "Jord- og skogressurser" over <u>Hvorfor dette er et svært godt prosjekt</u> - Svært attraktive boligtomter - Godt bomiljø for barn og voksne

			• Vil tiltrekke seg befolkning med høyere utdanning og styrker kompetanseutvikling. Styrker næringslivet og skatteinngang • Se ellers kommentarer til kolonnen "<i>Folkehelse / bomiljø / nærmiljø / friluftsliv / barn og unge / universell utforming</i>" over
--	--	--	---

5 VULKANREST MED MER

5.1 Vulkanrest

5.1.1 *Avmerket i kommunens kart*

I forbindelse med en telefonsamtale med ABY i januar 2017 ble det opplyst at det er notert "vulkanrest" i kommunens kart i tilknytning til Knestangåsen.

Slik vi oppfattet det var ABY ikke klar over hvilke konsekvenser det kunne ha for en omregulering til boligformål, men at dette måtte avklares før det kunne være tale om noen omregulering.

5.1.2 *Norges Geologiske Institutt (NGU)*

Vi har kontaktet Norges Geologiske Institutt (NGI) og snakket der med seniorgeolog og forsker Håvard Gautneb. Han opplyst at dette var rester av en tilførselsåre hvor vulkanmassene kom ut ved utbrudd. Han opplyste at denne i dag er sikkerhetsmessig helt ufarlig og er (geologisk sett) uten økonomiskverdi. Videre viste han til at det var en rekke slike på Gran i Hadeland og området der opp.

På direkte spørsmål opplyst NGI:

- (i) At så langt han kjente var det ingen tilførselsrør som var fredet i Norge fordi de er tilførselsrør; og
- (ii) dette ikke er en geologisk eller naturmessig forekomst som bør vernes.

5.1.3 *Fylkesmannen i Buskerud*

Vi tok så kontakt med Fylkesmann i Buskerud v/Miljøvernavdeling, som er den avdelingen eventuell fredningsvurdering vil høre under. Der snakket vi med seniorrådgiver Elfrid Engen som har ansvar forvaltning aktuelle regelverk herunder geologiske forekomster i fylket.

Vedkommende uttalte at det forhold at det er en vulkanrest er uvesentlig og ikke til hinder for boligbygging. Videre uttalte vedkommende at det er uaktuelt å verne eller annen båndlegging av åsen som følge av at det er en vulkanrest.

5.2 Fortau

ABY tok opp høsten 2015 et spørsmål om fortau langs Harehaugveien. Den aktuelle konkrete strekning går Harehaugsveien 26 (der eksisterende fortau stanser) og opp til krysset Harehaugveien / Bølgenveien.

I vår reviderte Planbeskrivelse av 16. desember 2015 punkt 6.7.5 skrives det følgende:

"Når det gjelder eksisterende forhold for gående og syklende opp langs Harehaugveien er det slik at fortau stanser ved Harehaugveien 26. Derfra og opp til krysset Harehaugveien og Bølgenveien (ved bussholdeplassen) er det etter vårt skjønn temmelig greit teknisk og økonomisk å anlegge fortau hele veien på høyre side (langs nordsiden) av veien sett fra Haug. Grunnen langs veien tilhørere kommunen. Det er ikke behov for sprenging ettersom det er fall på denne siden av veien, kun behov for utfylling. Vi vil mene at et slikt fortau vil være positivt for alle de som allerede bor langs Harehaugveien, Bølgenveien, nordre del av Haugsbygd. Også for de som bor på sørsiden av Harehaugveien er det raskere å gå og sykle langs denne i stedet for å gå på småveiene inne på feltet. Veien er allerede to-bils bredde og anleggelse av fortau vil ikke gå på bekostning av den.

Harehaugveien sett oppover mot busstopp ved avkjørsel Hagaringen."

Spørsmålet om fortau opp langs veiene som går langs Haugsbygd boligfelt er ikke nevnt i COWIs rapport. Eventuelt fortau vil komme til gled langt flere enn eventuelle beboere på Knestangåsen boligområde og kan relativt enkelt anlegges.

6 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Vår oppsummering av denne utredningen er som følger:

- **Bomiljø:** Knestangåsen boligområde vil gi et førsteklasses bomiljø - fantastisk utsikt, lang solnedgang, grensende til skog, kort vei Ringkollen og Krokskogen med turområder, skiløper, slalåmbakke, hopp, bademuligheter og fisk, ingen gjennomgangstrafikk, romslige tomter og friarealer i mellom
- **Offentlig kommunikasjon:** Det er ca 450 meter til bussholdeplassen i krysset Harehaugveien / Bølgenveien med eksisterende offentlig kommunikasjon
- **Vann og avløp:** Vann og avløp lar seg løse uten kostnad for kommunen, se Norconsult-rapporten
- **Vei:** Kun en kortere bit (ca 200 meter) er privat og det vil påhvile prosjektet, gjennom reguleringsbestemmelser, å bekoste oppgradering av denne, men kommunen kan gjennom regulering også sikre seg at prosjektet bekoster oppgradering av offentlig vei helt frem til krysset Harehaugveien / Bølgenveien (ca 250 meter):
- **Avstand og sammenheng med Haugsbygd:** Det er 1,7 km fra barne- og ungdomskoler på Haug, hvor det også er butikk / legesenter, til grensen for boligområdet og mer eller mindre sammenhengende bebyggelse fra boligfeltet på Haugsbygd og bort til grensen Knestangåsen boligområde. Dette forstøkes av at arealet på om lag 40 mål liggende i svingen Harehaugveien - Bølgenveien nå tas inn i arealdelen som boligtomter. Buskerud fylkeskommune har lagt til grunn at "[p]rioritert sone for

boligvekst bør være slik at hele sonen er tilgjengelig innen sykkelavstand, dvs. ca. 3 km i diameter og slik at det er gangavstand eller relativt kort sykkelavstand til kollektivknutepunktet i sentrum."

- Synlighet: Det er en ås i et område med boligfelt, spredt boligbygging og gårder, ikke en åskant øverst mot horisont og opp mot er ubebygde område som for eksempel Krokskogen. Det vil stå igjen skog mot syd og øst. Det legges opp til romslige tomter med grøntarealer i mellom. Kommunen kan i tillegg sett reguleringsbestemmelser som sikrer vegetasjon
- Naturmangfold: Ukjent hva som kan være nær truede arter i området, men uansett vil det vesentligste av Knestangskogen gjenstå etter en utbygging. Hele det aktuelle boligområdet er hogstflater og gjenplantede gamle hogstflater med gran, og noe furu, i samme aldersklasse og således lav biodiversitet
- Jord- og skogressurs: Aktuelle skog har meget lav økonomisk verdi. Rikspolitiske retningslinjer gir jordveien et særlig vern, ikke skogen.
- Vulkanrest: Norges Geologiske Institutt og Fylkesmannen i Buskerud av begge bekreftet at Knestangåsen ikke er vernet eller er aktuell for noen type vern, og at vulkanrest ikke er til hinder for omregulering til boligformål
- Fortau: Aktuelle behov er uavhengig av Knestangåsen boligområde og knytter seg til vei langs Haugsbygd boligfelt. Anleggelse av fortau langs aktuelle strekning vil kunne gjøres relativt enkelt. Kommunen eier arealet langs veien og det vil ikke være behov for sprenging

Vår konklusjon er at utredningen viser at det er intet til hinder for at Knestangåsen boligområde inkluderes i arealdelen til kommuneplanen nå. Knestangåsen boligområde vil etter vårt syn gi meget attraktive eneboligtomter som vil gjøre det mulig for kommunen å konkurrere om og beholde høykompetente arbeidstagere som er viktig for kommunens utvikling. Prosjektet skiller seg ut og er annerledes enn andre ("høystandardtomter"), og ville være et viktig tilskudd til tomtetilbudet i sentrale deler av kommunen. Følgelig mener vi at kommunen bør ta Knestangåsen boligområde inn i arealdelen til kommuneplanen.

Dato, sted

14. februar 2017

Ansvarlig for utredningen

Navn: Peter Aall Simonsen og Elise Aall Simonsen

Vedlegg 1: Kart - avstander og veier

Vedlegg 2: Norconsult rapport 14. februar 2017

Til: Frances Simonsen
Fra: Eirik Bjørn
Dato 2017-02-14

Knestangåsen boligområde - skisseløsninger vannforsyning og avløpsløsning

Bakgrunn for notatet

Det er fremmet et forslag om oppstart av privat omregulering til boligformål for et skogsområde på eiendommen Knestang gård, g.nr 126, b.nr 6.

Etter vedtak i formannskapet ble forslaget tatt med i den pågående finsilingen av forslag i forbindelse med revisjon av arealdelen i kommuneplanen. Som del av denne finsilingen har Cowi AS utarbeidet en rapport der forslaget er vurdert som lite aktuelt.

Norconsult er engasjert av forslagsstilleren for å vurdere følgende innsigelser nevnt i Cowis rapport:

"Det er ikke ført fram kommunalt vann og avløp til dette området"

"Det er ikke god nok vannkapasitet i området i dag"

Konkret skal Norconsult:

1. Gi et overslag over kost for graving og legging av rør for vann- og avløp fram til kommunalt nett
2. Beskrive hvordan kapasitet og trykk er og, dersom det skulle være noe problem, hvordan dette kan løses og til hvilken antatte kostnad
3. Vurdere kapasitet i avløpsnettet
4. Vurdere mulig håndtering av overvann

Situasjonsbeskrivelse

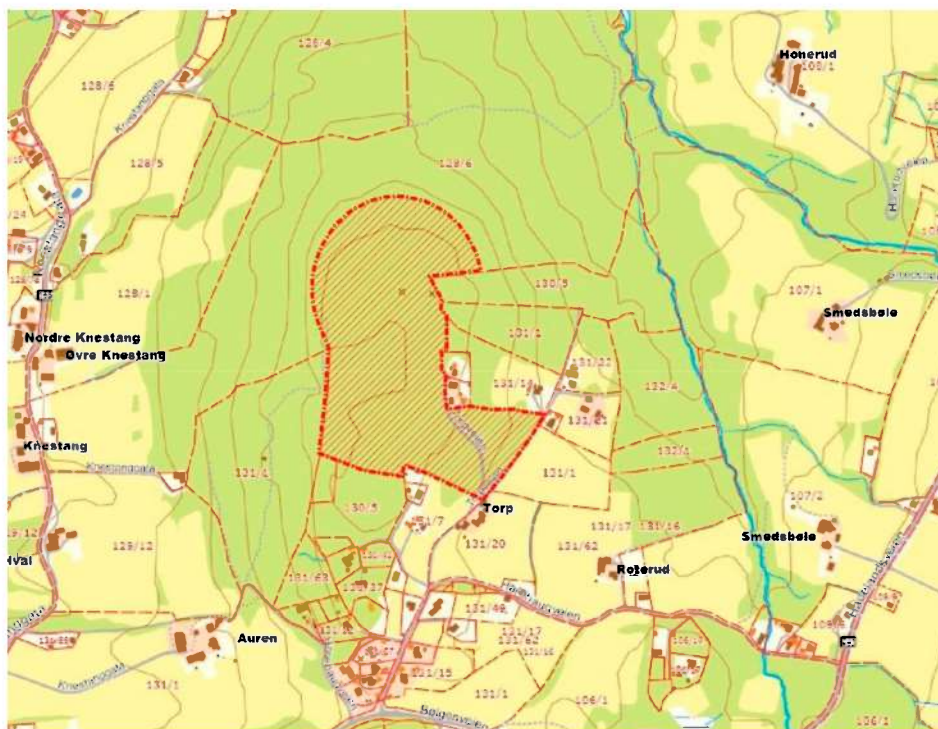
Utbyggingsområdet

Arealet er på om lag 143 mål. Utbyggingsområdet begrenses av naturlige bratte skråninger og nabotomter.

Det antas at det vil være areal for å utvikle om lag 100 eneboligtomter, alternativt 85 eneboligtomter og om lag 30 rekkehusomter. I tillegg vil det være areal til vei, gangveier, parkering, barnehage og friareal.

Utbyggingsområdet ligger mellom 300 og 345 moh, antagelig med hovedvekten liggende på rundt 320 moh.

Krav til sløkkevann vil være dimensjonerende for vannforsyningen til området. Ettersom det bare er eneboliger og rekkehus, vil kravet være 20 l/s med trykk 20 mVS (2 bar).

Figur 1. Utbyggingsområdet

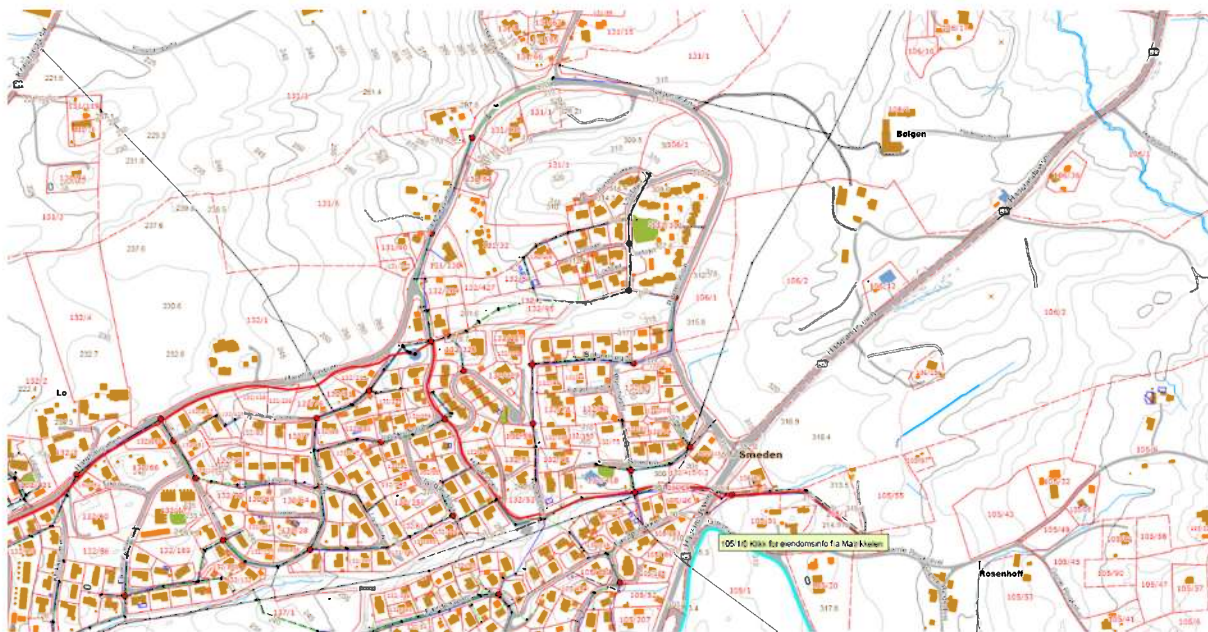
Eksisterende vannforsyningsnett

Kartet under viser ledningsanleggene i eksisterende boligområde sør for utbyggingsområdet. Vannforsyningen skjer fra 2 høydebasseng, HB204 Harehaugen på 275 moh og HB205 Gjermundbo på 323 moh. Begge disse bassengene er på 980 m³ og det er god overføringskapasitet fra vannverket, slik at vannkapasiteten i området er god.

De høyestliggende områdene (Lostajet, Bølgnehøgda, Smeden) forsynes fra et hydroforanlegg i kjelleren på høydebasseng HB205, slik at det blir tilstrekkelig trykk. Det er lagt en egen vannledning ut fra HB205 til disse områdene. Det er gjort en tappetest som viste at en fikk 22 liter/sekund i øverste kum i Lostajet ved trykk 2 bar i nærmeste kum. Fram til Lostajet ligger det vannledning 160 mm (PVC SDR 21).

I Harehaugveien ligger det vannledning 110 mm fram til gnr 131/bnr 131. Boligene videre nordover langs Harehaugveien har egen vannforsyning fra borebrønner.

Det ble også lagt vannledning 160 mm et stykke i Bølgeneveien på 80-tallet, men denne har ikke forbindelse til noen annen ledning. Tilstanden på denne ledningen er usikker.

Figur 2. Ledningskart

Eksisterende avløpsnett

Det ligger en spillvannsledning 160 mm i Harehaugveien helt fram til krysset med Bølgenveien og de nederste boligene i Harehaugveien videre nordover er tilknyttet denne. De øvrige boligene har separate slamavskillere.

Overvannshåndtering

Boligene langs Harehaugveien nord for Harehaugen høydebasseng infiltrerer overvannet på egen tomt.

Mulige løsninger

Vannforsyning

Alternativ A

Den enkleste løsningen ville være å legge vannledning fra Lostajet og nordover til utbyggingsområdet, men ettersom en i dag bare har tilstrekkelig brannvannsforsyning fram til dette påkoplingspunktet må trykket økes. Høyden i påkoplingspunktet er 309 moh, mens friksjonstapet i ledningen med lengde 1270 m er 14 mVS ved 20 l/s. I utbyggingsområdet er høyden 340 m, mens tapet ved 20 l/s er 28 mVS ettersom ledningen fram til nordenden av utbyggingsområdet blir ca 1300 m lenger. Det vil si at trykket må økes med 45 mVS ved å sette inn større pumper.

Dette vil imidlertid innebære at trykket blir ca. 10 bar i den laveste delen av nettet. Dette kan sannsynligvis ikke aksepteres, slik at denne løsningen er uaktuell.

Dersom det installeres en trykkøkingsstasjon i Lostajet i stedet, unngås det høye trykket.

Som for de eksisterende boligene som er tilknyttet hydroforanlegget, innebærer løsningen at abonnentene blir uten vann dersom strømmen går. Dette kan eventuelt forhindres ved å sette inn et reservekraftaggregat.

Alternativ B

Det kan også være et alternativ å legge en ny ledning fra HB205 langs Bølgenveien fram til Harehaugveien. Ledningen bør ha dimensjon 200 mm (PE100 SDR11) for å redusere friksjonstapet. Grøfta kan ligge i kanten av jordet, og det vil ikke være behov for mer enn en kum på strekket.

Pumpene i hydroforanlegget i HB205 må da byttes ut med pumper med ca 35mVS større løftehøyde. Det kan installeres en trykkreduksjonsventil inne i HB205 på ledningen som går til Smeden, Bølgenhøgda og Lostajet.

Alternativ C

En annen løsning kan være å kombinere trykkøkning med et høydebasseng i utbyggingsområdet. Det kan da pumpes opp til bassenget jevnt over døgnet, mens det legges en ledning ut fra bassenget i samme grøft som pumpeledningen for å forsyne abonnentene. Bassenget vil ikke kunne ligge så høyt i terrenget at alle boligene i utbyggingsområdet får høyt nok trykk. Det må derfor inkluderes en pumpestasjon som gir trykkøkning på rundt 20 mVS, avhengig av hvordan boliger og basseng legges i terrenget.

Løsningen vil gi en sikrere brannvannsforsyning og gi de fleste abonnentene vann selv om strømmen er borte.

For en slik løsning kan det være mest hensiktsmessig å plassere trykkøkingsstasjonene i HB204 Harehaugen og benytte vannledningen 110 mm i Harehaugveien. Det må da legges ca. 145 m med ny vannledning fram til Bølgenveien.

Avløpsløsning

Spillvannsledningen i fra Bølgenveien og ned Harehaugveien har god reservekapasitet. Også avløpsledningene videre nedover i systemet har god kapasitet. Det kan dermed legges avløpsledning i felles grøft med vannledningen fra utbyggingsområdet og fram til Bølgenveien.

Overvannshåndtering

Det er god avrenning fra utbyggingsområdet og det bør legges opp til lokal overvannsdisponering. Dette vil sikre at vannforholdene i området ikke endres vesentlig, samtidig som overvannsnettet lenger ned i Haugsbygd ikke belastes.

Overvann fra boliger antas disponert lokalt på tomta. Overvann fra veger og plasser vil det være aktuelt å fordrøye og infiltrere så langt det er mulig og evt. etablere «overløp» via overvannsledning til bekk i nærheten. Detaljert overvannsløsning vurderes nærmere i den videre prosjekteringen.

Kostnader

Ledningsanlegget i Harehaugveien er sannsynligvis et privat anlegg der en kan bli avkrevd anleggsbidrag som evt. kommer i tillegg til kostnader angitt under.

Det er delvis grusvei fra krysset Harehaugveien/Bølgenveien og frem til utbyggingsområdet. Asfaltering av veien etter etablering av ledningsanlegget er ikke inkludert. Kostnader for ledningsanlegg inne i utbyggingsområdet er ikke inkludert.

Alt. A - Forsyning fra ny trykkøker Lostajet	Mengde (m)	Enhetspris (kr/m)	Sum post (kr)
Ny trykkøker Lostajet			800 000
Ledningsanlegg V	260	2 700	702 000
Ledningsanlegg V + SP	470	3 300	1 551 000
Sum			3 053 000
Alt. B - Forsyning fra oppdimensjonert trykkøker Gjermundbo - ny vannledning langs Bølgeneveien	Mengde (m)	Enhetspris (kr/m)	Sum post (kr)
Ombygging trykkøker Gjermundbo			300 000
Ledningsanlegg V	1020	2 700	2 754 000
Ledningsanlegg V og SP	470	3 300	1 551 000
Sum			4 605 000
Alt. C - Forsyning fra ny trykkøker Harehaugen - høydebasseng i boligområdet med lokal trykkøker	Mengde (m)	Enhetspris (kr/m)	Sum post (kr)
Ny trykkøker i HB 204 Harehaugen			300 000
Ledningsanlegg V	145	2 700	391 500
Ledningsanlegg V og SP	470	3 300	1 551 000
Lokalt høydebasseng 200 m3 med trykkøker			4 500 000
Sum			6 742 500

Tabell 1. Kostnader for aktuelle løsninger, ekskl. mva.

Vurdering av løsninger

Alle løsninger vil kunne gi forsyning med tilfredsstillende kapasitet for vannforsyning til det aktuelle boligområdet.

Alle husstander langs aktuell trase, med egne slamskillere og borevann, vil som følge av nytt nett ha muligheten til å koble seg til kommunalt nett. Det er rundt 15 husstander som da relativt enkelt kan koble seg på avløpsnettet, og for så vidt også til vannledningsnettet om ønskelig. Ledningsanlegget vil også kunne benyttes av nærliggende arealer som er aktuelle for omregulering til boligformål.

Alternativ A og B vurderes som mest aktuelle løsninger. Løsning B vurderes ha noen fordeler da man bl.a. unngår pumping i serie. For å ivareta vannforsyning også ved strømbrydd kan det være aktuelt å etablere nødstrømsaggregat ved Gjermundbo trykkøker.

Løsning C innebærer et lokalt basseng som ligger bare 30 m høyere enn eksisterende høydebasseng Gjermundbo og vil uansett kreve lokal trykkøkning. Denne løsningen vurderes som minst aktuell.

Aktuelle løsninger bør drøftes nærmere med kommunen.

F02	2017-02-14	For bruk	Eirik Bjørn	Tore Fossum	Eirik Bjørn
B01	2017-01-11	For oppdragsgivers kommentar	Eirik Bjørn	Tore Fossum	Eirik Bjørn
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

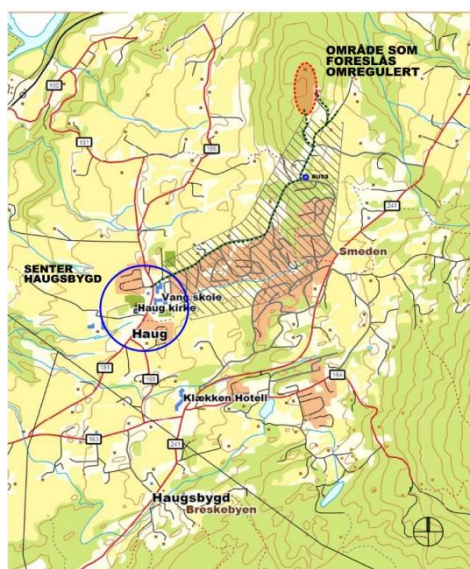
PLANBESKRIVELSE

OMREGULERING AV GNR 128 / 6 TIL BOLIGFORMÅL

416 Detaljregulering for Knestangåsen boligområde

HAUGSBYGD

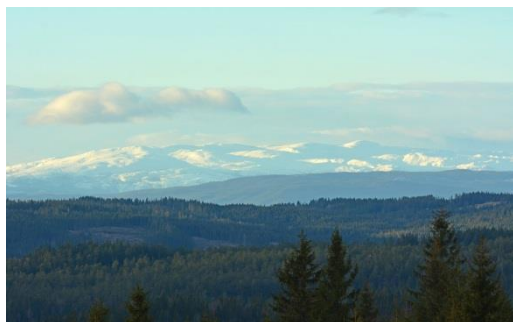
RINGERIKE KOMMUNE

Lokalisering nytt boligfelt

Skissestudie forslag til boligfelt

Utsikt til Norefjell

Haug Kirke

Utarbeidet av Peter Aall Simonsen, dato: 5. juni 2015

1 Sammendrag

Forslagstiller ønsker å omregulere deler av knestangsskogen Gnr 128, Bnr. 6 til tomter for boligformål.

Området er svært godt egnet til boligformål:

- Tomter med flott utsikt grensende til natur mot nord og øst
- Bussholdeplass ikke langt unna
- Kort vei til Haugsbygd med barne- og ungdomsskole, dagligvareforretning, legesenter, kirke og frisør
- Kort vei til Ringkollen og Krokskogen med turområder, skiløper, slalåmbakke, hopp, bademuligheter fisk mm
- Det vil bli en fortsettelse av boligfeltet som går opp fra Haugsbygd skole langs Harehaugveien
- Det er kort vei for tilknytning til infrastruktur som vann- og avløp, og strøm og det er etter det vi har bragt på det rene, tilstrekkelig kapasitet
- Det går allerede vei frem til området
- Ingen konflikt med landbruk og beslaglegger ikke dyrkbar mark
- Omreguleringen skjer på en og samme eiendom og berør naboer i liten grad
- Forslaget vil resultere i om lag 85 nye eneboligtomter og 35 rekkehustomter
- Det er godt med ytterligere arealer (500 mål) på samme eiendom med lik karakter som kan omreguleres ved behov for fremtidige utbygginger
- Kort og godt; tomtene vil være med på å skape et godt og attraktivt bomiljø

2 Bakgrunn

2.1 Bakgrunn/ hensikten med planen

Hensikten er å skape et godt og attraktivt boligområde med blandet bebyggelse av eneboliger og rekkehus med friarealer i mellom. Rundt området vil det være skog og natur. Veien inn vil være uten gjennomgangstrafikk og bilkjøring vil begrenses.

2.2 Hovedintensjonen i planen/ planens "identitet"/ "profil"

Planens identitet og profil er gode tomter som legger til rette for et godt og attraktivt bomiljø for barn, voksne og eldre.

2.3 Forslagstiller/ tiltakshaver, plankonsulent, eierforhold

Frances Simonsen, eier av Knestang gård G. nr 128, B. nr. 6, ønsker å regulere en del av eiendommen om til boligformål. Forslaget fremmes av eiers barn, advokat Peter Aall Simonsen og sivilarkitekt Elise Simonsen.

2.4 Tidligere vedtak i saken

Det er ingen tidligere vedtak i saken.

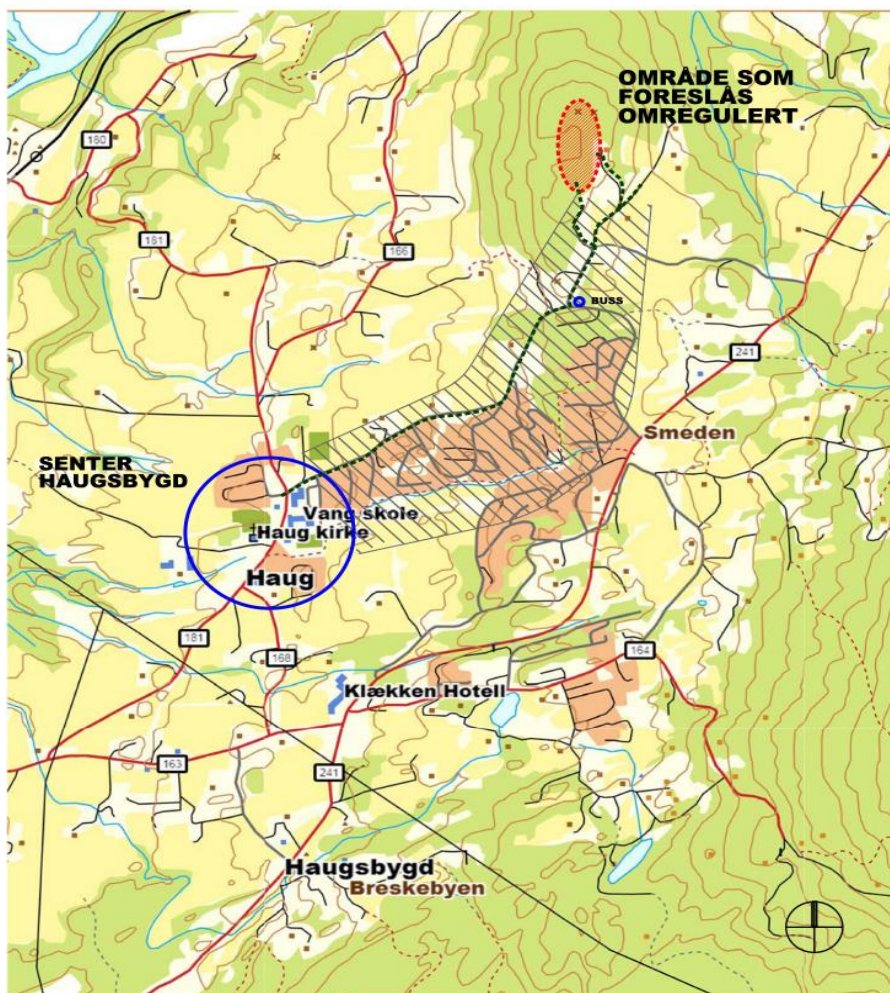
2.5 Utbyggingsavtaler

Det er ingen utbyggingsavtaler, eier står selv for utbyggingsforslaget.

2.6 Krav om konsekvensutredning

Se punkt 7 nedenfor hvor konsekvensutredninger behandles nærmere.

Kart over område som vil søkes omregulert

Lokalisering av området, som foreslås utbygget, i forhold til senter av Haugsbygd

3 Planprosessen

3.1 Medvirkningsprosess, varsel om oppstart, evt. planprogram

4 Planstatus og rammebetingelser

4.1 Overordnede planer

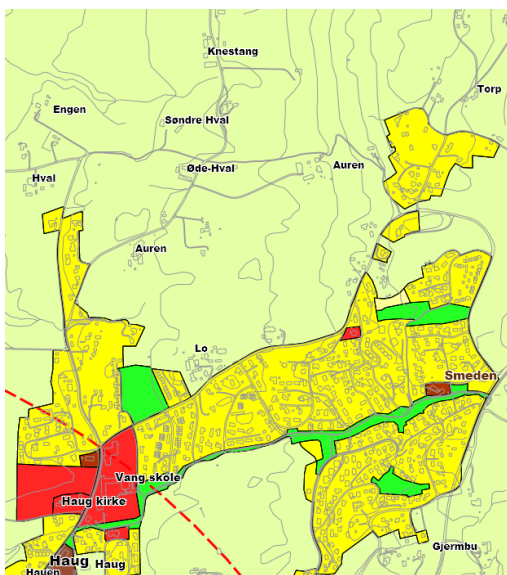
Området er i gjeldende kommuneplan benevnt som; *LNF-område uten bestemmelser om spredt bebyggelse*.

Forslagstiller er klar over at forslaget i utgangspunktet kommer utenfor pågående kommuneplanprosess, men omregulering tar tid og skal arealet stå klart som tomter innen rimelig tid og i tide for å møte en økt etterspørsel som følge av Ringeriksbanen, er det blitt vurdert at omreguleringsprosessen bør starte nå.

Kommunevalget til høsten vil kunne føre til justerte politiske retninger og en gjennomgang av den eksisterende kommuneplanen.

Kommuneplanen beskriver at et av hovedmålene for arealutvikling i kommunen er at "Nye utbyggingsområder skal primært lokaliseres til eksisterende tettstedsområdet".

Det foreslåtte området ligger i tilknytning til Haugsbygd med de fasiliteter og infrastruktur som er tilhørende. Området Havna-Hemskogen (reguleringsplan 202) er et nylig regulert boligområden i Haugsbygd. Havna – Hemskogen ligger ca 2 km fra senter Haugsbygd.

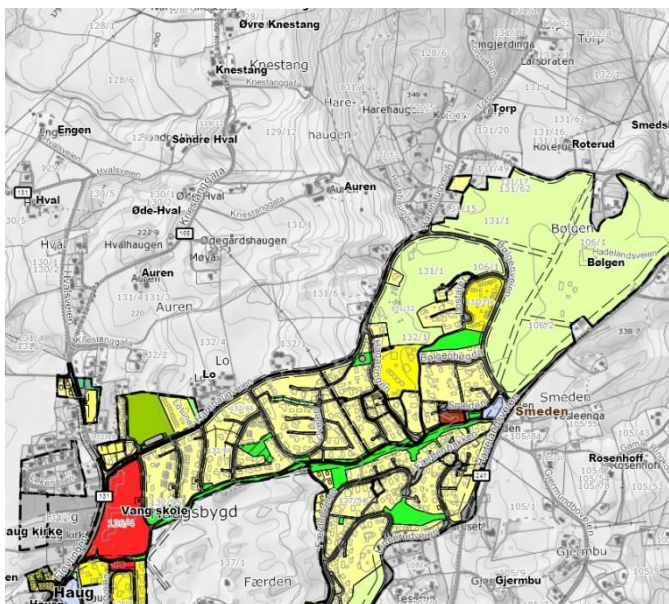

Utsnitt av Haugsbygd fra kommuneplanens arealdel
Gul: Bolig område, nåværende

4.2 Gjeldende reguleringsplaner

Det foreligger ikke noen eksisterende reguleringsplan over området som foreslås omregulert.

4.3 Tilgrensende planer

Gjeldende reguleringsplan for Haugsbygd:
Mørk gul: Bolig/ konsentrert småhusbebyggelse
Lys gul: fritt liggende småhusbebyggelse
Lys grønn; jord og skogbruk

Reguleringsplanen viser regulert bebyggelse helt frem til grense mot område som foreslås omregulert for boliger.

4.4 Temaplaner (bl.a Grønn Plakat, Energi- og klimaplan for Ringerike)

Ringerike skal være et forbilde innen energieffektivisering, bruk av fornybare energikilder og reduksjon av klimagassutslipp. Fra Ringerike kommunes hjemmeside.

Ringerike kommune har en Energi- og Klimaplan:

<http://www.ringerike.kommune.no/Tjenester/Miljo/Energi-og-klima/Energi--og-klimaplan/>

Her er kommunens mål for klima og foreslåtte tiltak for å oppnå disse skissert.

Boligene som planlegges skal bygges i henhold til tekniske forskrifter, dvs de vil være moderne boliger som er energieffektive ved at de er godt isolerte og tette, i tillegg til at de vil ha balansert ventilasjon. Ved balansert ventilasjon vil tradisjonell utlufting gjennom vinduer/ dører, hvor varme også slippes ut, ikke være nødvendig. Disse husene vil ha mindre behov for oppvarming enn eldre boliger og dermed lavere energibruk.

Ved at det er mange boliger som skal bygges kan det være økonomisk gunstig å investere i felles oppvarmingskilde, herunder varmepumpe; enten fra jordvarme eller fjellvarme (bore).

Det er ingen planlagte traseer for fjernvarme til Haugsbygd for øyeblikket.

Det er pr. i dag flere ladepunkter rundt i Hønefoss for el-biler. Haugsbygd og det foreslåtte boligfeltet er dermed et område som er attraktivt for el-bil brukere.

Ringerike kommune har mål tilknyttet Hønefoss' grønne struktur beskrevet i dokumentet 'Grønn Plakat'. Selv om Haugsbygd ikke er del av Hønefoss by, er mange av elementene som er beskrevet i dokumentet relevant også for Haugsbygd og det foreslåtte boligfeltet.

Dette gjelder tilgjengelighet av lekeplasser i nærhet av boliger, tilgjengelighet til grønt områder og turstier (rekreasjon).

Det foreslåtte boligfeltet vil ha lekeplasser i ulik størrelse og innhold innad i feltet, turstier direkte fra feltet ut i skogen i tillegg til utsikt og landskapstilhørighet til skog og fjell.

4.5 Statlige planretningslinjer/rammer/føringer, bl.a:

Ringeriksbanen er under prosjektering og strekningen er med i Jernbaneverkets Handlingsprogram 2014-2023 (basert på Nasjonal transportplan), hvor regjeringen har vedtatt følgende:

- (i) Banen skal gå fra Sandvika til Hønefoss
- (ii) Banen er en del av intercity-utbyggingen
- (iii) Banen skal følge framdriftsplanen for intercity-utbyggingen
- (iv) Banen skal bygges med dobbeltspor og for hastigheter inntil 250 km/t
- (v) Banen skal ha byggestart så fort som mulig

(Fra Wikipedia, sjekket med Nasjonal transportplan 2014 – 2023)

Den nye Ringeriksbanen vil knytte Hønefoss og Ringerike nærmere Oslo, som igjen vil bety at Ringerike vil ha en økning i popularitet som boområde for personer som jobber eller studerer i Oslo.

5 Beskrivelse av planområdet, eksisterende forhold

5.1 Beliggenhet

- (a) Beliggenhet

Området som ønskes omregulert ligger i av Knestangskogen ca 1,7 km nord for senter av Haugsbygd. Adkomst til Haugsbygd ned Harehaugveien.

(b) Avgrensning og størrelse på planområdet

Arealet er på om lag 143 mål. Utbyggingsområdet begrenses av naturlige bratte skråninger og nabotomter. Det planlegges satt av areal for lekeplass og fellesareal.

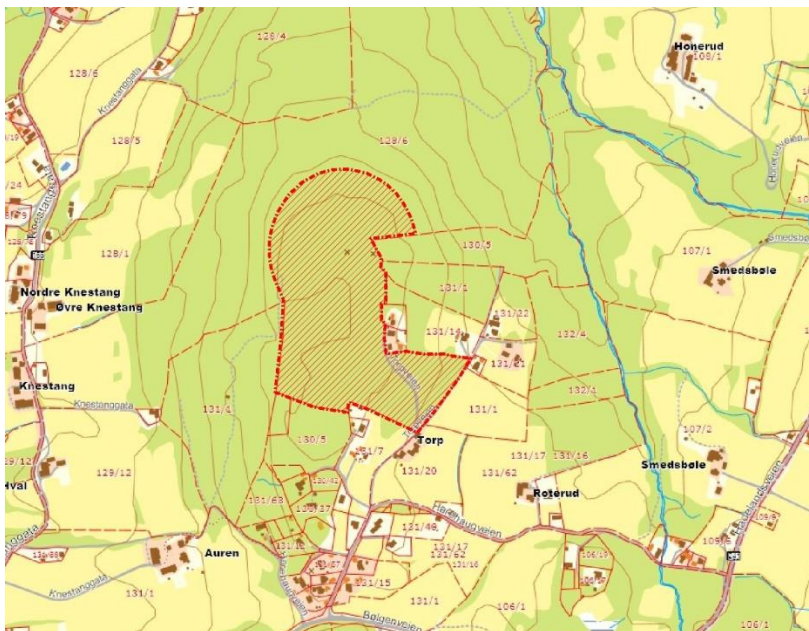
Det antas at det vil være areal for å utvikle om lag 100 eneboligtomter, alternativt 85 eneboligtomter og om lag 30 rekkehusomter. I tillegg vil det være areal til vei, gangveier, parkering, barnehage og friareal.

Tomtene og bebyggelsen tenkes plassert rundt tun og langs høydekurvene.

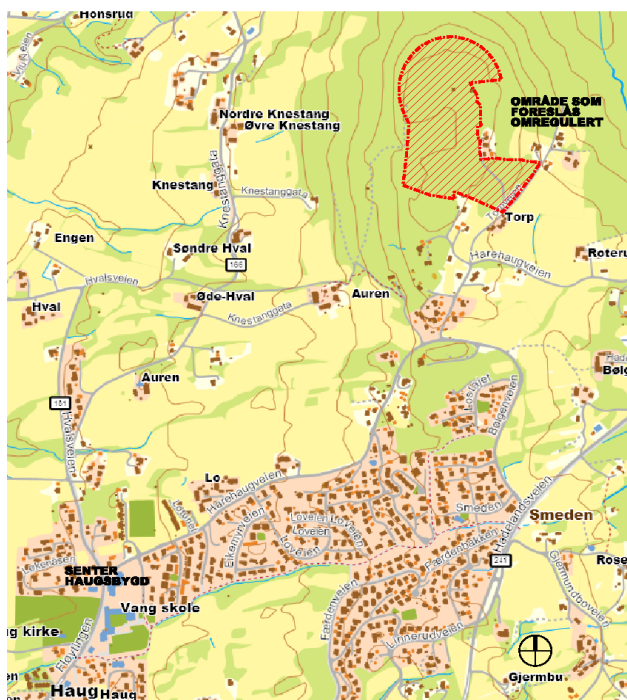
Fra Harehaugveien og bort til aktuelle areal er det allerede bygget ut en god del boliger. Man vil således få til en utbygging som arronderingsmessig vil fremstå som en fortsettelse på boligfeltet som strekker seg fra Haugsbygd opp langs Harehaugveien.

Det er ca 1700m fra det foreslåtte boligområdet til Haugsbygd med skoler, kirke, legesenter, butikk og frisør.

Området er meget godt egnet for boligformål – lyst, vestvendt, utsikt, tuområde i umiddelbar nærhet og vei helt frem.

Skravert areal viser område som foreslås omregulert

Område som foreslås omregulert sett i sammenheng med senter av Haugsbygd

5.2 Dagens arealbruk og tilstøtende arealbruk

Området består i dag av skog. Skogen bak Knestang gård, som er på overkant av 600 mål, strekker seg i hovedsak østover og opp over Knestangåsen. Mot øst grenser den til Torpveien og mot syd går den nesten ned til Harehaugveien. Det går allerede en vei fra Harehaugveien og inn i skogen fra syd hvor det allerede ligger to eneboliger.

5.3 Stedets karakter

(a) Struktur og estetikk/ byform

Området består i dag av skogslandskap.

(b) Eksisterende bebyggelse

Det er tilgrenset bebyggelse bestående av en blanding av eneboliger, rekkehus og noe leilighetsbebyggelse nærmere senter av Haugsbygd.

Eksisterende hus på Torp inntil området

Eksisterende boligfelt Haugsbygd; Hagaringen, Ingjerdinga

5.4 Landskap

Det gjeldende området ligger på fjell; gabbro amfibolitt, Knestangåsen er en vulkanrest.

Det er ingen registrerte arkeologiske funn i området eller miljøregistreringer.

Flyfoto med koter

Område som foreslås omregulert avgrenset med rød linje.

(a) Topografi og landskap

Terrenget som foreslås omregulert er forholdsvis flatt.

Kotehøyde 305 til 350 (høyeste topp), største delen av arealet ligger på omtrent kote 335.

Senter av Haugsbygd ligger på omtrent kote 210.

(b) Solforhold

Området ligger høyt og fritt, delvis syd- og vestvendt.

(c) Lokalklima

Området har et normalt klima for kommunen; verken spesielt utsatt for vind eller kulde.

(d) Estetisk og kulturell verdi

Det er ikke registrert noe av spesiell estetisk eller kulturell verdi.

5.5 Kulturminner og kulturmiljø

Ingen kjente.

5.6 Naturverdier

Det er ingen kjente særskilte naturverdier utover normal skogmangfold.

5.7 Rekreasjonsverdi/ rekreasjonsbruk, uteområder

Området er i dag privat skog og brukes i noen grad til turgåing.

5.8 Landbruk

Det er begrenset areal mot dyrket mark, og selve arealet består kun av skog.

5.9 Trafikkforhold

Det er svært lite trafikk i området

(a) Kjøreatkomst

Kjøre atkomst er fra Harehaugveien og deretter Torpveien.

Torpveien er en privat vei som ikke er asfaltert.

(b) Vegsystem

Det er privat vei det siste stykket.

(c) Trafikkmengde

Det er liten trafikkmengde.

(d) Ulykkessituasjon

Det er ingen særlig kjente ulykkesstrekninger eller problemstillinger tilknyttet trafikk rundt Torp.

(e) Trafikksikkerhet for myke trafikanter

Veien i området tillater kun lav fart og trafikk som hensyn tar myke trafikanter.

(f) Kollektivtilbud

Det er busstopp ved krysset Harehaugveien og Bølgenveien, ca 460m fra området.

5.10 Barns interesser

Av barns interesser som kan påvirkes av en utbygging er det ingen kjente.

5.11 Sosial infrastruktur

(a) Skolekapasitet

På barne- og ungdomsskole på Haug er det etter kapasitet for flere barn. Dessuten vil ny skole nærmere Hønefoss frigi kapasitet på Vang skole.

(b) Barnehagedekning

Det er antatt at barnehagedekningen for Haug er for øyeblikket tilstrekkelig, en utbygging på Torp vil inkludere planlegging av ny barnehage.

5.12 Universell tilgjengelighet

Det vil legges opp til normal tilgjengelighet i tråd med gjeldende regelverk.

5.13 Teknisk infrastruktur

(a) Vann og avløp

Det ligger eksisterende vann og avløpsledninger frem til Harehaugveien/ Bølgeneveien.

(b) Trafo

Det er ingen trafoer på området, men størrelsen på omreguleringen og strømbehovet krever ingen større, generelle investeringer i nye linjer eller trafoer i nettområdet ut over det som må til for ås trekke strøm inn på området.

(c) Energiforsyning og alternativ energi, fjernvarme m.m.

Stedet er lite egnet for fremføring av fjernvarme, men ny bygningsteknologi og tekniske krav medfører at oppvarmingsbehovet i nye bygg er lavt.

5.14 Grunnforhold

Det gjeldende området ligger på fjell; gabbro amfibolitt. Knestangåsen er en vulkanrest.

(a) Stabilitetsforhold

Området ligger på stabile grunnforhold

(b) Ledninger

Det ligger ikke ledninger over området.

(c) Evt. Rasfare

Ingen.

5.15 Støyforhold

Området er ikke utsatt for støyforurensning.

5.16 Luftforurensing

Området er ikke utsatt for luftforurensning.

5.17 Risiko- og sårbarhet (eksisterende situasjon)

(a) Miljøkonsekvenser

Ingen kjente.

(b) Støy

Ingen kjente.

(c) Naturmiljø og biologisk mangfold

Normal skog, ingen kjente særlige forhold.

(d) Naturmangfold loven

Det antas ikke at omreguleringen vil ha noen betydning utover det normale for miljøet og naturmangfoldet.

(e) Annet

Det er ikke avdekket andre aktuelle ROS-temaer.

(f) Risikomatrise, alle relevante forhold skal vurderes

Området må undersøkes med hensyn til dette.

(g) Flomfare

Da området ligger høyt er det ingen fare for flom.

(h) Vind

Området er ikke utsatt for vind utover det normale på Ringerike.

(i) Støy

Arealet er ikke eksponert for støy eller luftforurensning, det er heller ikke forurensning i grunn.

(j) Luftforurensing og forurensing i grunnen

Ingen.

(k) Beredskap og ulykkesrisiko

Normal brann og politiberedskap som for Haugsbygd.

(l) Andre relevante ROS tema

Ingen avdekket.

5.18 Næring

I dag er den eneste næringen på arealet skogsdrift.

5.19 Analyser/ utredninger

Ingen.

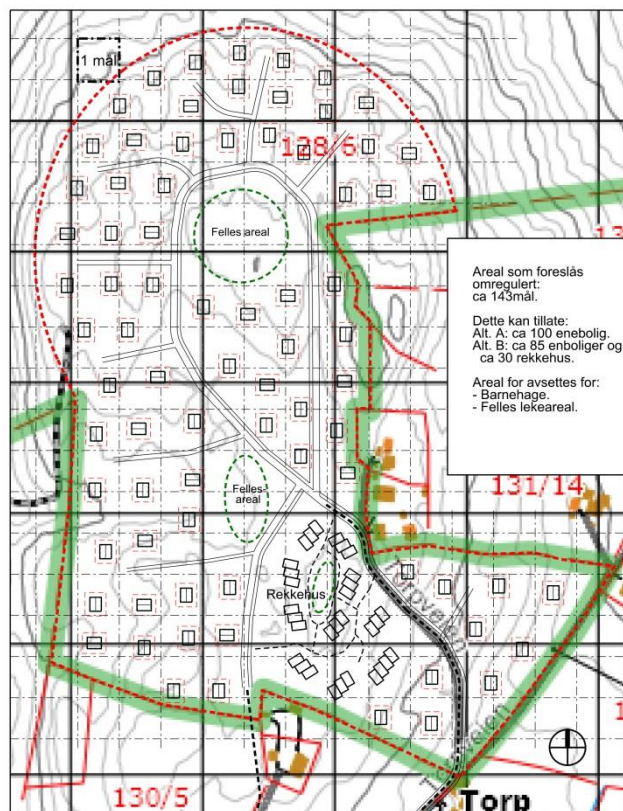
6 Beskrivelse av planforslaget

6.1 Planlagt arealbruk

Totalt areal på området; ca 143 mål. Arealoppsett:

Type areal	Antall enheter	Snittstørrelse BTA	Totalt
Enebolig Alternativ 1	100	160m ²	16 000m ²
Rekkehus Alternativ 1	0	130m ²	0m ²
Enebolig Alternativ 2	85	160m ²	13 600m ²
Rekkehus	35	130m ²	4 550m ²

Alternativ 2			
Barnehage bygg	1		500m2
Friareal	2		5 000m2

Kapasitet/ tetthetsstudie (stilistisk forslag til løsning, endelig løsning vil være bearbeidet):

6.2 Gjennomgang av aktuelle reguleringsformål

6.2.1 Reguleringsformålene gjennomgås og løsningene beskrives

Arealet som foreslås omregulert foreslås regulert for boliger, småhusbebyggelse, barnehage, friareal og veier.

6.3 Bebyggelsens plassering og utforming

Tomtene og bebyggelsen tenkes plassert langs høydekurvene.

Det vil være en mix av eneboliger og rekkehus. Rekkehusene planlegges med mindre tomter men med direkte tilknytning til fellesarealer/ tun. Det vil dermed være plass for lek og utfoldelse på egen tomt.

Skissestudie av foreslått boligfelt på Torp; grønne felles friområder, stier til skogen.

Bilfritt rekkehusbebyggelse rundt felles tun, N. Torp, Giskehagen Oslo

6.3.1 Bebyggelsens høyde

Det vil bli foreslått at maks mønehøyde skal være 9m.

6.3.2 Grad av utnytting)

Utnyttelsesgraden forslås at skal være maks 25 % BYA for eneboliger, 20 % BYA for 2 mannsboliger og 18 % for rekkehus.

6.3.3 Antall arbeidsplasser, antall m² næringsarealer

Det vil ikke bli foreslått at deler av arealet skal reguleres for næring.

6.3.4 Antall boliger, leilighetsfordeling

Fordelingen av boliger foreslås å være ca 100 eneboliger være alternativt ca 85 eneboliger og 30 rekkehus.

6.4 Boligmiljø/ bokvalitet

Det vil være gode tomter, friarealer, luftig og trafikkstille område med høy bokvalitet.

6.5 Parkering

(a) Antall parkeringsplasser - maksimum og minimumstall

Parkeringsbehov for de nye boligene ivaretas med krav om minst to biloppstillingsplasser per boenhet på egen tomt, og krav til en oppstillingsplass til sekundærleilighet.

For rekkehus avsettes det 1 parkeringsplass i garasje og 1 parkeringsplass på felles parkeringsplass som vil ligge ved veien. Rekkehus områdene er tiltenkt lagt i et bilfritt område rundt tun.

(b) Begrunnelse for eventuelle avvik fra normen for parkeringsdekning

Det planlegges ingen avvik.

(c) Utforming og lokalisering av parkeringsanlegg

Se bokstav (a) over.

6.6 Tilknytning til infrastruktur

Det går veier helt frem til området. Det er om lag 460 meter til bussholdeplass.

6.7 Trafikkløsning

6.7.1 Kjøreatkomst

Boligene skal ha adkomst fra den eksisterende Torpveien, som planlegges utbedret og muligens lagt noe om for å oppnå enn mindre bratt adkomstvei fra hoveddelen av Torpveien. Denne veien eies delvis av tiltakshaveren selv.

Alternativt vurderes det ny adkomst vei fra Harehuagveien og ny vei over G.nr. 130, B.nr. 5, dersom eier av denne tomten også ønsker/ har mulighet til å omregulere tomten til boliger.

6.7.2 Utforming av veger

(a) Bredde og stigningsforhold

Veien gjennom boligfeltet planlegges med fartsgrense 30km/t.

Veitype A, 5m bredde (Asfaltert bredde 4 m med 0,5 m grusskuldere), i tillegg planlegges det fortau langs hovedsløyfen gjennom boligfeltet.

Veiene planlegges lagt langs høydekurvene for å holde stigningsforholdene til et minimum. Max stigning 8 %.

(b) Avvik fra vegnormalen beskrives

Ingen planlegges.

6.7.3 Krav til samtidig opparbeidelse

Veier og infrastruktur planlegges opparbeidet simultant, men salg og oppføring vil skje suksessivt.

6.7.4 Varelevering

Ettersom det ikke foreslås næring i området vil det ikke være nødvendig å hensynta varelevering.

6.7.5 Tilgjengelighet for gående og syklende

For å sikre tilgjengelighet for gående og til dels syklende vil det bli bygget fortau langs hovedsløyfen gjennom boligfeltet.

Når det gjelder eksisterende forhold for gående og syklende opp langs Harehaugveien er det slik at fortau stanser ved Harehaugveien 26. Derfra og opp til krysset Harehaugveien og Bølgeneveien (ved bussholdeplassen) er det etter vårt skjønn temmelig greit teknisk og økonomisk å anlegge fortau hele veien på høyre side (langs nordsiden) av veien sett fra Haug. Grunnen langs veien tilhørere kommunen. Det er ikke behov for sprenging ettersom det er fall på denne siden av veien, kun behov for utfylling. Vi vil mene at et slikt fortau vil være positivt for alle de som allerede bor langs Harehaugveien, Bølgeneveien, nordre del av Haugsbygd. Også for de som bor på sørsiden av Harehaugveien er det raskere å gå og sykle langs denne i stedet for å gå på småveiene inne på feltet. Veien er allerede to-bils bredde og anleggelse av fortau vil ikke gå på bekostning av den.

Harehaugveien sett oppover mot busstopp ved avkjørsel Hagaringen.

Felles atkomstveger, eiendomsforhold

Veiene inn på feltet planlegges eid av tomtekjøpere. Tomtekjøpere vil bli medlem av veilag som i dag drifter det siste stykket privat vei fra kommunal vei frem til feltet.

6.8 Planlagte offentlige anlegg

Det er ikke planlagt offentlige anlegg i eller i nærheten av området.

6.9 Miljøoppfølging

(a) Miljøtiltak

Ingen særskilte behov som er avdekket. Det vil legges opp til luftige tomter og begrenset med trafikk inn på området.

6.10 Universell utforming

- (a) Beskrive hvilke krav som er stilt

Gjeldende regelverk legges til grunn.

- (b) Hvordan universell tilgjengelighet skal løses

Bebyggelse og tilhørende utearealer skal så utformes etter prinsippene om universell utforming. Adkomstveien, Torpveien, planlegges lagt noe om for å oppnå en slakere stigning.

Noen få av tomtene er delvis bratte, men veiadkomst til disse planlegges å legges på nivå med inngangsnivå. Hus og veier legges langs høydekurvene.

6.11 Uteoppholdsareal

- (a) Privat og felles uteoppholdsareal

Enebolig tomtene vil være relativt store; 0,8 – 1,1 mål. Rekkehusene planlegges med noe mindre tomter men med direkte tilknytning til fellesarealer/ tun. Det vil dermed være plass for lek og utfoldelse på egen tomt. Boligfeltet ligger inntil skogen, for fritidsbruk av alle beboere.

- (b) Størrelse, lokalisering, kvalitet på uteoppholdsareal

Disse planlegges å være romslige og vil fremkomme av endelig plan.

- (c) Lekeplasser

Det er i tillegg avsatt et større felles lekeområde; ca 5 mål, i området som antas har vært vulkantopp. Området ligger sentralt i feltet og er delvis flatt og delvis kupert for variert lek og ballspill.

- (d) Begrunnelse for evt. avvik fra vedtekter/normer

Ingen avvik planlagt.

- (e) Ivaretagelse av eksisterende og evt. ny vegetasjon

Eksisterende vegetasjon består av skog og tilhørende naturlige skogsplanter. Skogen vil bli fjernet for å muliggjøre utbygging, men felles areal; felles lekeplass, rekkehus tun og veikanter vil bli opparbeidet med beplantning.

- (f) Offentlige friområder

Området ligger godt tilgjengelig til offentlige og private friområder. Feltet ligger inntil privat skog, Knestangskogen, med turstier. Ringkollen med slalåm, hopp, skiløyper, turgåing, fiskeing etc. (man kan stå på ski ned til boligfeltet fra Ringkollen) ligger ca 7km unna med bil, 3,5km via stier. I senter av Haugsbygd ligger idrettsbane.

- (g) Arealstørrelse

Husene vil ligge i størrelsesordenen 140 til 180 kvm og rekkehusene på 120 til 140 kvm igjen avhengig av tomtestørrelsen.

- (h) Turveier

Det vil gå adkomstveier, gangveier og stier inne på området foruten stier i skogen rundt.

(i) Atkomst og tilgjengelighet

Arealet har god tilgjengelighet til Knestangskogen. Tomtene vil ligge max 300m til felles lekeplass i senter av boligfeltet.

(j) Sesongbruk

Det er helårsboliger som søkes omregulert til.

(k) Andre uteoppholdsarealer

Det er ikke behov for ytterligere uteoppholdsarealer enn det så langt er redegjort for og som vil sikre godt med plass for alle, også lekeplasser, gangveier og tilgrensende skog /rekreasjonsområde.

(l) Krav om utomhusplan og rekkefølgebestemmelse

Planforslaget vil ha forslag til utomhusplan.

Det vil vurderes om salg av tomter og utbygging bør skje sekvensielt eller ikke. Dette vil det tas standpunkt til i forbindelse med endelige planer.

6.12 Landbruksfaglige vurderinger

Om man omregulerer 100 mål anslås det at det årlige inntektstapet for gården vil være under NOK 10.000. Den årlig netto tilvekst som kan hugges i hele skogen som tilhører gnr 128 bnr 6 som er på om lag 600 mål skog er om lag 300 kbm. Det er årlige tapet vil m.a.o. være på ca. 50 kbm. Med en nettoinntekt på NOK 150 pr kbm, blir tapet 7.500 før skatt. Følgelig har inntekten fra skogsdriften svært lite å si for gården.

Det er intet dyrkbart areal på området i dag, og arealet tilgrenser kun begrenset (mot syd og øst) dyrket mark.

6.13 Kollektivtilbud

Fra feltet er det kort vei til busstopp (ca 460m) ved Harehaugveien/ Bølgeneveien, hvor buss kjører til Hønefoss.

6.14 Kulturminner

Det er ingen kjente kulturminner i området som foreslås omregulert. Pilegrimsleden går på Torpveien østenfor området, men går ikke inne i området og vil såldes heller ikke berøres av omreguleringen.

6.15 Sosial infrastruktur

Ingen særskilte merknader eller planer utover det som ellers kommer frem av beskrivelsen av planforslaget.

6.16 Plan for vann- og avløp samt tilknytning til offentlig nett

(a) Vann og avløpsnett

Det ligger kommunale vann- og avløpsledninger frem til Harehaugveien/ Bølgeneveien.

Disse skal for øyeblikket ha kapasitet. Det må undersøkes i detalj om de har tilstrekkelig kapasitet til å tilkoble hele det aktuelle felt. Detaljer rundt dette vil bli bestemt når VA- anlegget bli prosjektert.

Vi har innhentet uforpliktende overslag som viser at det er beskjedene kostnader knyttet til tilstrekkelig vann og kloakk til området.

Eksisterende boliger i Torpveien har slamavskiller/ septiktank.

(b) Strøm

Det går ingen høyspentlinjer i gjennom boligfeltet, oppmåling på kart viser at det er 520m fra høyspentlinje til nærmeste tomt på feltet. Dette vil dermed ikke gi noen risiko.

Tilknytning til strømnnett anses ikke som større enn at det er samfunnsmessig/ utbyggingsmessig lønnsomt.

6.17 Plan for avfallshenting/ søppelsug

Avfallshåndtering fra boligene vil planlegges i forhold til det kommunale systemet.

6.18 Avbøtende tiltak/ løsninger ROS

Det er ikke avdekket noe behov, men vil være et tema i forbindelse med konsekvensutredningen.

6.19 Rekkefølgebestemmelser

Se punkt 6.11 (I) over.

7 Konsekvensutredning

Vi viser til forskrift om konsekvensutredninger av 19.12.2014 nr 1726. vedlegg III og IV som omfatter hva som skal beskrives og vurderes i forbindelse med konsekvensutredningen. Ettersom omreguleringen verken berører vassdrag, jordbruk, urskog, særskilte naturtyper eller lignende, er en rekke av utredningstema nevnt i forskriften ikke særlig relevante.

Vår vurdering er at følgende temaer kan være relevant å beskrive nærmere:

- Kulturminner og kulturmiljø – avdekke om noen berøres
- Naturmangfold, jf. relevante bestemmelser i naturmangfoldloven – avdekke om noen berøres.
- Forurensning – som følge av omreguleringen
- Transportbehov, energiforbruk og energiløsninger – behov og beste løsninger
- Tilgjengelighet for alle til uteområder og gang- og sykkelveinett
- En beskrivelse av arkitektonisk og estetisk utforming, uttrykk og kvalitet.
- Beredskap og ulykkesrisiko, jf. plan- og bygningsloven § 4-3.

Aktuelle temaer er allerede berørt i foreliggende dokument slik at vi oppfatter at aktuelt utredningsprogram i hovedsak vil gå ut på å undersøke, vurdere og planlegge nærmere slik at alle relevante fakta kommer på bordet og reguleringsmyndigheten har et godt grunnlag for å ta standpunkt til forslaget.

8 Avsluttende kommentarer

Forslåtte omregulering vil føre til et attraktiv og godt boligområde med god beliggenhet.

Vi vil gjerne møte kommunens representanter og legge frem og forklare nærmere om forslaget.

Dato, sted

Revidert 16.12.2015, Oslo

Navn (forslagsstiller/ konsulent)

Peter Aall Simonsen og Elise Aall Simonsen

NYHETER BOLIGBYGGING HAUGSBYGD RINGERIKE RINGERIKSBANEN

Foreslår storutbygging med 100 nye boligtomter

STORE TOMTER: Peter Aall Simonsen vil bygge ut Knestangåsen. Han tror at innflyttere fra Oslo-området vil flytte til eneboliger framfor en leilighet i Hønefoss sentrum. Foto: Pål Tr. Mannsverk

Av **Pål Tr. Mannsverk**

20. juni 2017, kl. 06:01

Peter Aall Simonsen foreslår utbygging av Knestangåsen i Haugsbygd. Men Ringerike kommune er skeptisk.

igjennom, er små arealer på noen få dekar. Hvordan skal målet om 10.000 nye innbyggere da nås? spør Aall Simonsen.

- Da blir det ikke noen fart i boligbyggingen, hvis kommunen vil ha stor utvikling i Ringerike, tror han.

Knestangåsen ligger i et naturområde under to kilometer fra skolene i Haugsbygd. Aall Simonsen vil investere i vann og kloakk og oppgradere veien til åsen i forbindelse med utbyggingen.

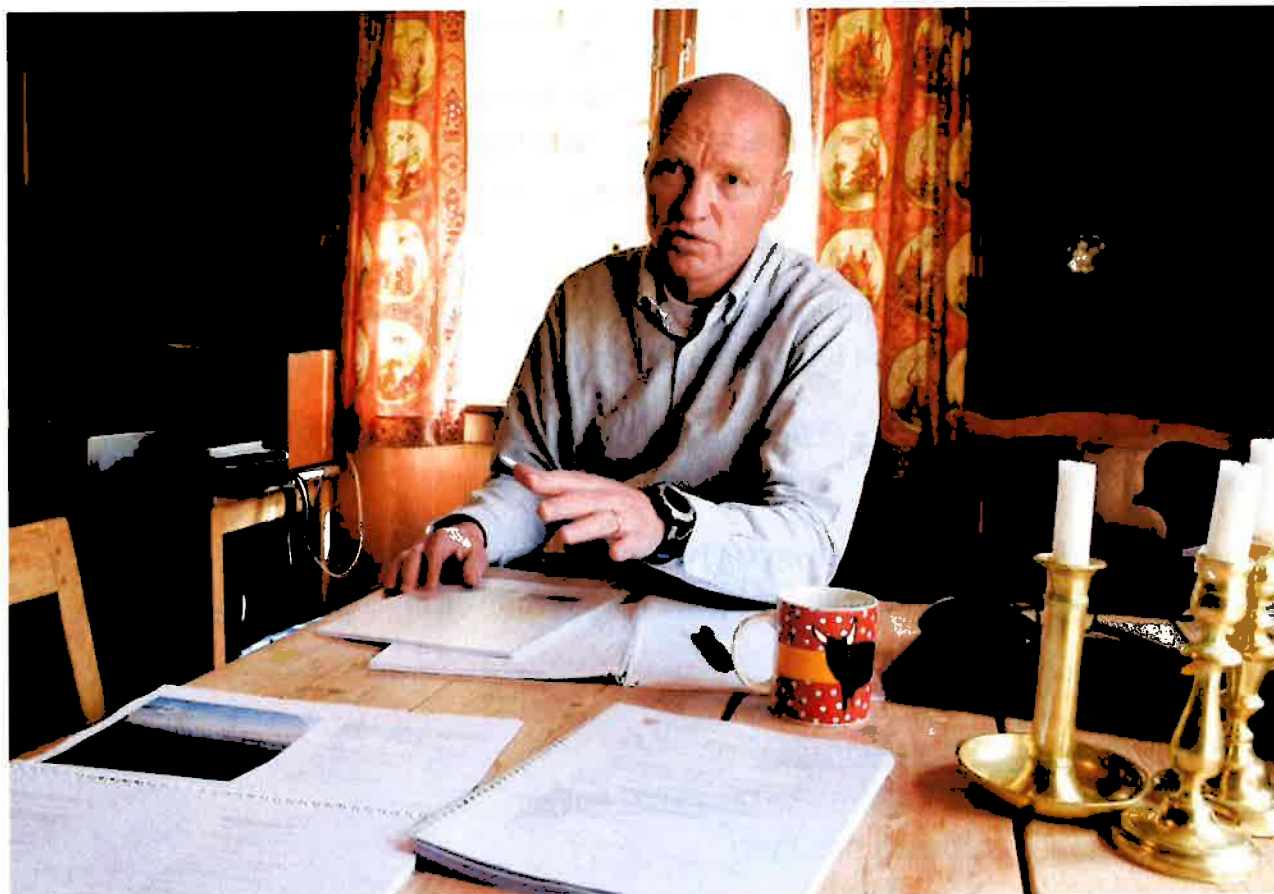
- Vi kan bære hele kostnaden, og alle i området vil kunne koble seg på, sier han.

- Ikke Ringkollen

Landskapet vil bli endret, men dette er tross alt ikke Ringkollen, påpeker han. Og vilkår i en reguleringsplan kan sikre at vegetasjon skal stå igjen.

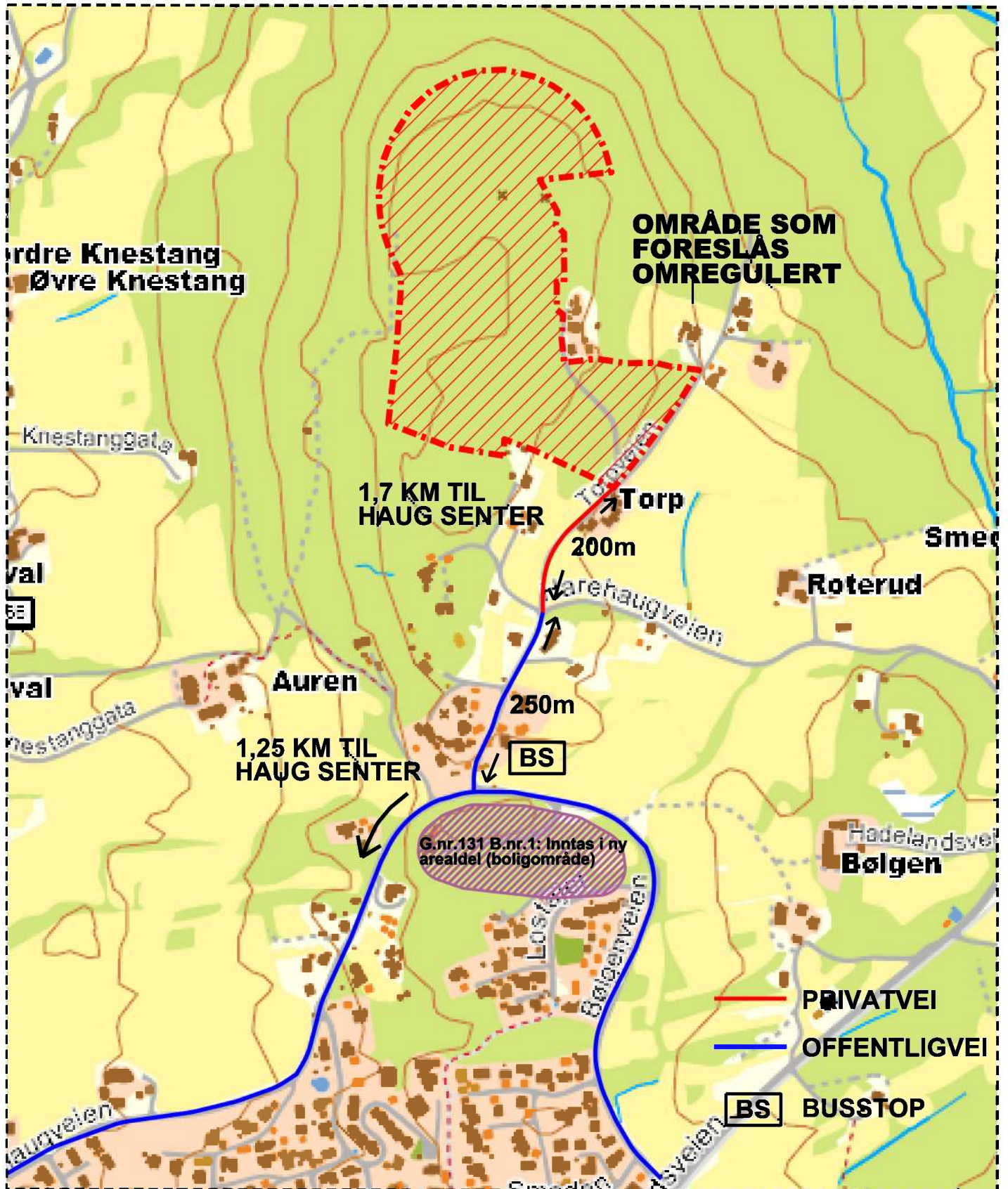
Advokaten tror at innflyttere fra Oslo-området vil flytte til eneboliger framfor en leilighet i Hønefoss sentrum.

Hvis kommunen virkelig mener noe med å legge til rette for befolkningsvekst opp til 40.000 innbyggere, attraktive tomter og at folk med kompetanse skal flytte til Ringerike, håper han at åsen likevel kommer med i kommuneplanen.

Peter Aall Simonsen vil bygge ut Knestangåsen. Foto: Pål Tr. Mannsverk

**VEDLEGG 1:
Avstander og veier**

Fra: Erik Skogmo [erik@mesterbygg-ringerike.no]
Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]
Kopi: Guro Li [Guro.Li@ringerike.kommune.no]
Sendt: 23.08.2017 08:41:20
Emne: Areal - og byplankontoret - klage på vedtak
Vedlegg: 201708230826.pdf

Klage på grovsiling - sak 30 – Boligtomt, Harehaugveien, Haugsbygd

Tomt 130/51

Arealstørrelse ca. 1,8daa og er tilpasset en bolig.

Det er ikke 10daa for flere boliger som oppført i avslag. Jeg tror dere har forvekslet min søknad med nabo- tomt 131/63.

Lokalisering

Tomt utskilt og godkjent for boligbygging i 1965 (se vedlegg). Tomten ble godkjent for boligbygging samtidig med bebyggelse som grenser til tomten.

Infrastruktur

Adkomst er gitt og en forutsetning for vedtak, se vedlagte utskrift fra møtebok Ringerike Bygningsråd.

Det er sammenhengende G/S til Hønefoss med tilkomst fra Harehaugveien ut på G/S langs Hadelandsveien.

Det er kort gangavstand til busstopp i Harehaugveien, med fast bussforbindelse til Hønefoss.

Det i dag kommunalt avløpsnett som er ført frem til 3043/1 ved avkjøring til Torpveien. Det er tatt et privat initiativ til å føre frem V/A til eksisterende boliger i området. Min tomt 130/51 er en del av disse planene.

Landskap, natur og kulturmiljø

Det er ikke høy bonitet på tomten. Det er ingen sti eller bekk over tomten. Se vedlagte kopi fra Vedtak om godkjenning til boligformål, av tomt130/51 sak 443 fra Buskerud landbruksselskap, Drammen, 17.juni 1965.

På dette grunnlag ber jeg at tomten blir regulert som for nabobebyggelse, og godkjent i ny kommuneplan for bygging av en enebolig som tidligere vedtatt i 1965.

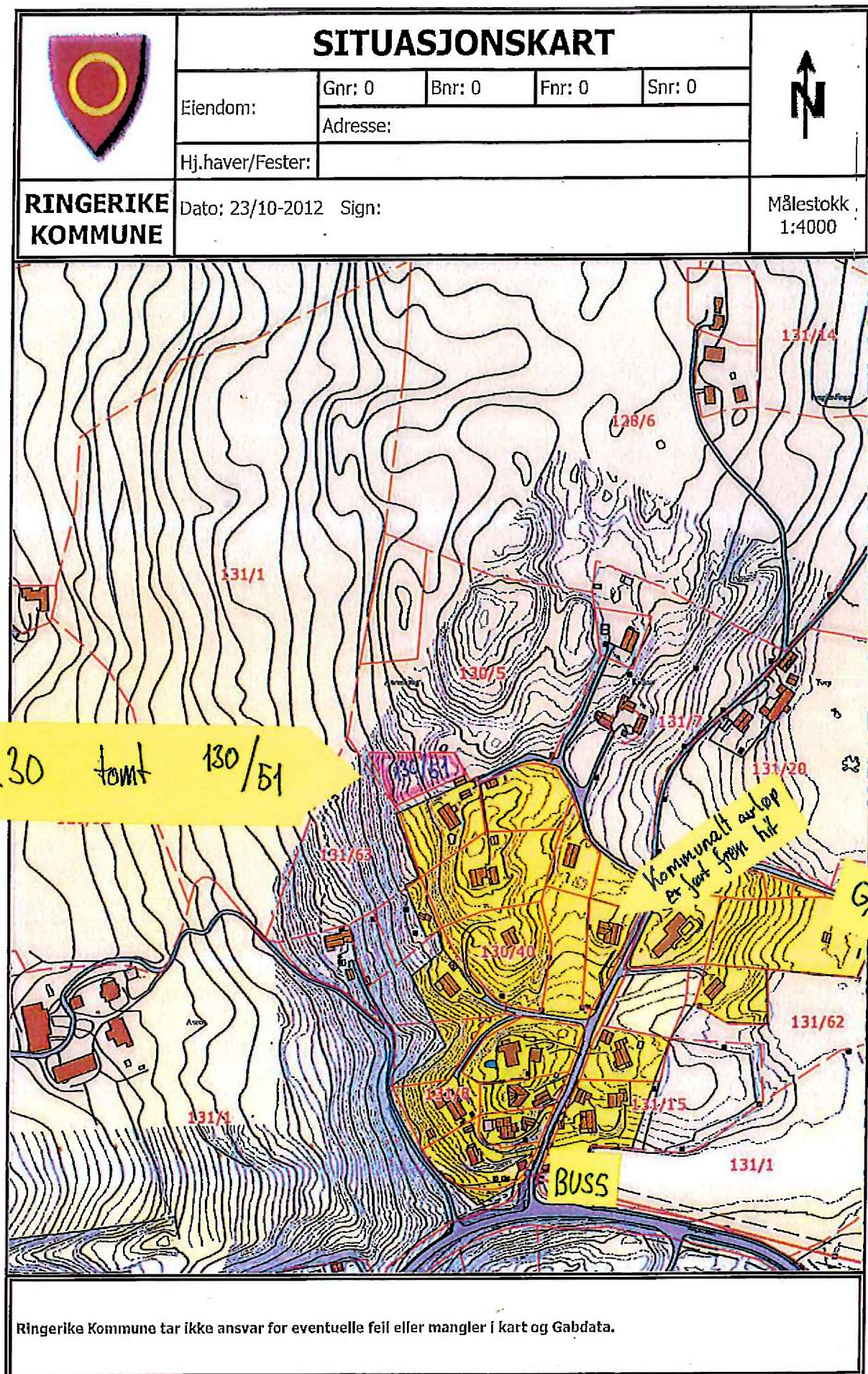
Vedlegger:

Nr1	-	1side	-	Situasjonskart m/inntegnet eksisterende infrastruktur.
Nr.2	-	2sider	-	Utskrift av møtebok
Nr.3	-	4sider	-	Konsesjon
Nr.4	-	3sider	-	Målebrev fra 1966

Vennlig hilsen

Erik Skogmo

Mesterbygg Ringerike AS
Adresse: Tyrimyrveien 2, 3515 HØNEFOSS
Postadresse: PB 1146, 3503 HØNEFOSS
Telefon: 32 12 03 20
Mobil: 95 81 00 29
Telefaks: 32 12 66 07
erik@mesterbygg-ringerike.no

Utskrift av møtebok

I møte i Ringerike bygningsråd, 25. mars 1965, hvor følgende medlemmer var tilstede:

Fru Olav Syverson, herr T. Teale Andersen, politifullmektig Jørner,

herr Ole Smutsen, herr Arne Aak og bygningssjef Alf Andreassen.

Dessuten møtte tekniker Øjert Eide.

ble behandlet:

Sak 145/65.

Gnr. 130, bar. 5.

Søker fru Martin Aarane på vegne av Olav Hval Aarane om skilddeling av porselli av ovennevnte eiendom.

Porsellen ligger på Harschaugen, den er ca. 2500 m² og grenser til hovedbelet mot nord og øst, til gnr. 131, bar. 6 (Palmestram) mot vest og til gnr. 130, bar. 28 (Helge Fløten) og en privat veg mot syd. Det er ikke offentlig veg frem til porsellen, og det er ikke offentlige vann- eller kloakksystemer i området.

Innsettning:

Bygningsrådet vil ikke møte seg på den omsøkte porselli skilddeling og overføres til ny sak. Det er bygningssjefens uttrykkelige forutsetning at den nye eier ikke setter seg andre grenser for tomten, dersom en fremtidig regulering tilsier dette.

Søkeren må selv ordne med vegrett til porsellen.

Jordstyrets tillatelse må innhentes, og dersom den nye eieren er utenbygdsboende, må det også søkes om konsesjon. Skjøte vil ikke kunne tinglyses før disse formaliteter er i orden.

Eventuelle bygg på tomten må anmeldes til bygningssjefen som foreskrevet i Bygningelovene §§ 131 - 132, og det må særskilt redogjøres for vann- og kloakkplanene og bygningssjefen har ikke tatt standpunkt til tomtenes bebyggelighet.

Byggearbeide på tomten må ikke igangsettes før byggesøknaden er godkjent.

Vedtak:

Bygningsrådet vil ikke møte seg på den omsøkte porselli skilddeling og overføres til ny sak.

Jordstyrets tillatelse må innhentes, og dersom søkeren er utenbygdsboende må også konsesjon innhentes.

Saken utsettes og tas opp til realitetsbehandling når disse ting er ordnet og gjensvar av dokumentene er overrekket bygningssjefen.

Ringerike bygningsråd, 1. april 1965.

Arne Aak (sign.)

Olav Rolandsen (sign.)

Rett utskrift:

Liv Dragland
Liv Dragland

UTSKRIFT AV MØTEBOK

I møte i Ringerike bygningsråd, 18. november 1965 hvor følgende medlemmer var tilstede:

Fra Olav Syversen, herr Arne Aak, herr T. Torgle Andersen, herr Ole
 Samuelsson, politioverinspektør Lars Høernes og bygningsseier Alf Andreassen.
 Dermedes møtte avdelingstekniker Olav Rolandsgaard.

ble behandlet:

Sak 849/65.

Sak. 130. par. 5.

Hovedbalans navn:

Grunneiers navn:

Anmelders navn:

Ejers navn:

Anmeldelsen gjelder:

Hval.

Ole A. Hval, rute 2010, Hønefoss.

Martin Aarsen.

Olava Hval Aarsen, Undrumedal.

Tomt som ved gavebrev skal overføres fra Ole Hval til Olava Hval Aarsen.

Saken har vært opppe i Ringerike bygningsråd som sak 145 den 25. mars d.å. Vedtaket var: "Bygningsrådet vil ikke motsette seg at den omsøkte parcell skilles ut og overføres til ny eier. Jordstyrets til-
 latelse må imidlertid innhentes, og dersom saken er utenbysboende må også konsesjon innhentes. Saken utsettes og tas opp til realitets-
 behandling når disse ting er ordet og gjenspart av dokumentene er over-
 sendt bygningsrådet."

En har nå mottatt skriv fra Buskerud fylkeslandskontor av 17. juni 1965, hvor smykke til delingen er gitt. Det ligger også ved skriv fra Ringerike skogutvalg, som anfører at "under forutsetning av at opplysningene som er gitt om eierforholdene er riktige, ønsker skog-
 utvalget at overdragelsen ikke er konsesjonspliktig."

Videre lå ved kopi av gavebrev fra Ole A. Hval, oppmålingskart over parcellen samt begjæring av 26/10 1965. Det vises forøvrig til til-
 liggende lausmonnte dokumenter.

Utskrift av møtebok sendes grunn Eier og anmelder. Oppmålingsvesenhet
 oversendes utskrift av møtebok sammen med rekvisisjon og tomteskisse.

Innstilling:

Saken godkjennes.

Bygningsrådet smykke i at den omsøkte parcell skilles ut av hoved-
 bruket. Det er bygningsrådets uttrykkelige forutsetning at den nye
 eier ikke motsetter seg endrede grenser for tomt, dersom fremtidig
 regulering tillater dette. Saken må selv ordne med veirett til par-
 sellen.

Eventuelle bygg på tomt må anmeldes til bygningsrådet som forekrevet
 i bygningslovens §§ 131 og 132, og det må særskilt vedregnes for vann-
 og kloakkplanene, og bygningsrådet har ikke tatt standpunkt til tomtens
 bebyggelighet.

Byggearbeid på tomt må ikke igangsettes før byggeanmeldelse er god-
 kjent. Tinglyst veirett må følge byggeanmeldelsen.

Vedtak:

Som innstillingen.

Ringerike bygningsråd, 26. november 1965.

Arne Aak (sign.)

Olav Rolandsgaard (sign.)

BUSKERUD LANDBRUKSSELSKAP
Fylkeslandbruksstyret
Drammen

Buskerud fylkeslandbruksstyres protokoll fra fulltallig møte
10.6. 1965.

Sak 443:

Olava Hval Aaraas har ved gavebrev fra sin bror Ole Hval fått en parsell av dennes eiendom Hval, gnr. 130 bnr. 5 i Ringerike og søker nå om tillatelse til å erverve parsellen.

Herredsaagronomen har foretatt befarings. Parsellen, som er på ca. 2,3 dekar og ligger i et mindre skogareal 3 km øst for garden, skal nyttes til byggetomt, og er egnet til dette.

Jordstyret har anbefalt søknaden.

Enstemmig vedtak: Buskerud fylkeslandbruksstyre samtykker i delingen.

Rett utskrift: *Joan Furru*

J.Jnr. 340/65.

./.

Sendes med 1 vedlegg fr. Olava Hval Aaraas, Urdumsdal, idet en viser til ovenstående.

Buskerud landbruksselskap, Drammen, 17. juni 1965.

Etter fullmakt:

Sverre Sollid
Sverre Sollid.

Joan Furru
Ivar Furru.

TINGETIKE BYGNINGSRÅD

Journ.nr.....Sak.nr. *842/65*...

Vedlegg nr 3 B

(Her påklebes stempelmerker*)

Søknad om konsesjon

For landeiendommer

(Dyrket mark, skog, myr og fjellstrekning).

Søknaden fylles ut så nøyaktig som mulig og sendes til skogutvalget i den kommune hvor eiendommen ligger.

Til
Landbruksdepartementet.

Journ.nr. Søkn.nr. 849/68

1	Søkerens (erhververs) fulle navn		Født (år og dag)	
	Olava Hval Aarås		13/1-1913	
2	Søkerens adresse			
	Undrumsdal.			
3	Søkerens yrke			
	Husmor.			
4	Søkerens statsborgerforhold (for selskaper gis opplysning om styremedlemmenes statsborgerforhold, og i hvilken utstrekning selskapets kapital er på norske hender):			
	Norsk.			
5	Søkerens bopel siste 2 år (kommune)			
	Våle i Vestfold.			
6	Overdragerens fulle navn		Født (år og dag)	
	Ole A. Hval		17/5-1917	
7	Overdragerens adresse			
	Rute 2010, Hønefoss.			
8	Overdragerens yrke			
	Gårdbruker.			
9	Overdragerens statsborgerforhold			
	Norsk.			
10	Betegnelsen på eiendommen som søknaden gjelder			
	Gnr.	Bnr.	Navn	Skyld mark
	130	5	Hval (parsell av denne som får benevnelsen Tømtebe)	
Eiendommen ligger i				
	Kommune	Tinglysingskrets	Fylke	
	Ringerike kommune	Ringerike	Buskerud	
11	Kjøpesum/leiesum for den faste eiendom			Gavebrev til
12	Kjøpesum/leiesum for løsøre			søster.
13	Kår av 5-årlig verdi			

*) Ved kongelig resolusjon av 19. desember 1938 er fastsatt følgende gebyr for behandlingen av konsesjonssaker: 3 1/2 av de første kr. 100 000 av gebyrpliktig kjøpe- eller leiesum, dog minst kr. 30. 2 1/2 av de neste kr. 500 000, samt 1 1/2 av overskytende beløp. Gebyret skal dog ikke overstige kr. 5 000. Gebyret avrundes nedad til nærmeste hele krone og betales ved påkløbing av stempelmerker på søknaden. Stempelmerkene kan påklebes overst på denne side, nederst på side 3 eller på side 4.

14	Hvor meget dyrket mark, skog, myr og fjellstrekning består etter et skjønn den ervervede eiendom av? De forskjellige arealer oppgis hver for seg.	Tømta "Tømtaba" er 2.289.53 kvm.
15	Er eiendommen bebygd og i tilfelle hvorledes?	Ikke bebygd.
16	Hvilke rettigheter tilligger det eiendommen?	
17	Beskrivelse av eiendommen forøvrig.	Fjelltømt.
18	Har eiendommen vært budt offentlig ut til salg i distriktet ved avertøring i lokalpressen e. l.?	
19	Hva er formålet med ervervelsen av eiendommen? Opplys om søkeren skal bosette seg fast på eiendommen og i tilfelle når. Opplys også om søkeren skal drive eiendommen selv eller hvorledes den skal brukes.	Til feriested, senere muligens fast.
20	Når ble det sist holdt takst over eiendommen? Oppgi hva slags takst og hvilken takstsum.	
21	Når ble eiendommen sist solgt/bortleid og for hvilken pris? Oppgi prisen særskilt for fast eiendom og løsøre. Omkostninger tas ikke med.	
22	Er det grunn til å anta at denne pris ikke svarer til eiendommens virkelige verdi på salgstiden?	
23	Har eiendommen undergått noen forandring som kan betinge at dens verdi er øket eller minket siden siste salg (eller takst), i tilfelle på hvilken måte?	
24	Eller søkeren dyrket mark, skog eller fjellstrekning fra før i bygden og i tilfelle hvor meget? De forskjellige arealer oppgis hver for seg.	Nei.

25	Er søkeren dyrket mark; skog, myr eller fjellstrekning i andre kommuner? Opplys i tilfelle hvor eiendommen ligger og gi forøvrig tilsvarende opplysninger som under punkt 24.	Nei.
26	Andre opplysninger.	

7. Betalingsvilkår og øvrige salgsbetingelser fremgår av kontrakt datert som følger vedlagt i bekreftet avskrift.

Under henvisning til de opplysninger som her er gitt og til den inngåtte kontrakt søkes med dette om tillatelse til å erverve eiendomsrett/bruksrett til foran nevnte eiendom.

Haug

den 9-9-65

Olava Hval Aarås.
(Søkerens egenhändige underskrift.)

Olava Hval Aarås.

Ole A. Hval
(Overdragerens egenhändige underskrift.)

Ole A. Hval

Bilagafortegnelse:

1. Bekreftet avskrift av den opprettede kontrakt.
2. Kartskisse over parsellen.
3. Skriv fra buskerud Landbrukselskap.

Pr.koll 2 side 98
J. nr.
L. nr. 984

R I N G E R I K E kommune

MÅLEBREV

utstedt av oppmålingssjefen i henhold til kart- og oppmålingsforretning

over

Parsell av, gnr. 130, bnr. 5 "Hval", gate/vei nr. _____

Parsellen er betegnet _____ gate/vei nr. _____

Ar 1966 den 22/1 ble det i medhold av § 57.1 «Lov om bygningsvesenet av 22. februar 1924» med endringer av 28. februar 1947 og forskrifter for kart- og oppmålingsforretninger, holdt kart- og oppmålingsforretning over parsell av 130/5 i Ringerike, i Henhold til Ringerike bygningråds vedtak av 14/12-65, sak 849/65.

Forretningen er forlangt av Ole A. Hval,

som har grunnbokshjemmel til eiendommen.

Forretningen ble administrert av

bygningssjefen og utført av
avdelingstekniker Helle,

i nærvær av kortholte

tekniker Knut A. Nilsen.

Til Ringerike kommune,
Ingeniørvesenet.

Begjæring om kart- og oppmålings-samt skylddelingsferretning
over en parsell av min eiendom Hval 130/5 i Ringerike -
Dette er et gavebrev til min søster Olava Hval Aaraas.
Parsellens navn er "Tømtaba".

Haug den 26/10-65.

Ole Hval

Ole A. Hval

RINGERIKE BYGNINGSRÅD

Journ.nr.....Sak.nr...849/65..

Ved forretningsmøte 1)

1. Ole A. Hval (130/5).

2. Helge Øyeren (130/28).

Dessuten var lovlig varslet, men møtte ikke:

1. E. Palmstrøm (131/6).

2. Olava Hval Aaraas (kjøper).

Flere var ikke å varsle.

Parsellen ligger ikke i regulert område.

Parsellen er målt i fritt koordinatsystem med y-akse orientert mot magnetisk nord.

Under henvisning til etterstående kart, koordinatfortegnelse m.v. meddeles følgende

G r e n s e b e s k r i v e l s e .

Grensene måler i meter: Mot sydøst til felles privat vei (1-2): 15,82. Mot sydsydøst til 130/28 (2-3): 43,00. Mot vestsydvest til 131/6 (3-4): 51,20. Mot nord til 130/5 (4-5): 65,41. Mot østmordøst til 130/5 (5-1): 25,75.

Arealet utgør $2289,5 \text{ m}^2$, som trekkes fra gnr. 130, bnr. 5 og gis øget

matr.nr.: Gnr. 130, bnr. 51.

I samsvar med Ringerike kommunestyres vedtak av 8/6-64 i sak 115,3 om eiendomsskatt for 1964, samt § 1 i lov av 4/3 1960 om tillegg til skattelover for landet og byene av 18/8 1971, slik den lyder etter lovendring av 21/6 1963 ble det foretatt skylddeling for å fastsette skylden på parsellen.

Skylden fastsettes til 0,03 sk. mark.

Forretningen sluttet 7. mars 1966.

Alf Andreassen
Alf Andreassen
bygningssjef

Det attesteres at kart og tekst er i samsvar med kartforretningsprotokollen.

Ø. Helle
Ø. Helle

1) Her (6/66) navn og matrikelbeholdning vedr. alle parter og naboer som møter, dessuten opplyses hvem som er forklaringsskyldig innkalt, men ikke møter. Teksten videre redigeres av administrator. En bør omtale: Grensebefering, hvem som her påvist eller anvis gransene, hvilke dokumenter det er henvis til etc. Videre kommer selve grensebeskrivelsen med arealoppåvise. Tilslutt eventuelle generelle tilføyelser.

Espen Sola & Tove Smerud
Hvalsbruveien 30
3525 HALLINGBY
Tlf 92425259
espensola58@gmail.com

Hallingby, 23. august 2017.

Ringerike kommune
v/Areal og planavdelingen
post@ringerike.kommune.no

Dokid:
17069991
(14/995-181)

Innsigelse -innsjill på utlagi arealplan

SAK - INNSIGELSE/INNSPILL PÅ UTLAGT AREALPLAN FOR GNR 273, BNR 45 - SOM GRAV- OG URNELUND.

Vi viser til utlagt høringsforslag hvor vår eiendom 273/45 er lagt inn som grav- og urnelund. Dette motsetter vi oss kraftig og vi vil vurdere å engasjere advokat hvis ikke forslaget blir trukket tilbake og tilbakeført som LNF-område.

Grunnlag for vår innsigelse:

På slutten av 70-tallet ble det fraskilt et område fra gården vår på ca 4,5 da for utvidelse av eksisterende kirkegård.

Ca 2008/2009 var det planlagt kirkestue oppe ved Hval kirke. Dog ble dette endret og kirkestuen ble planlagt oppsatt på fremtidig areal beregnet for grav- og urnelund. Vi protesterte med grunnlag i at dette ville påvirke at vi trolig måtte avgi enda mer grunn til kirkegård utover de 4,5 da som allerede var avgitt.

Vi og våre naboer Simarud ble da på befaring beroliget med at det ikke var behov for noen utvidelse av kirkegården. Kirkeverge Kjetil Gjærde opplyste da at det var over 400 ledige gravplasser/urneplasser på Hval kirkegård. I tillegg så ble flere av gravplassene omgjort til urneplass; dermed enda flere ledige plasser. Denne samtalen ble også hørt av Elsa Lill Piltingsrud Strande; da menighetsrådet/byggekomiteen, nå sitter hun i arealplan-utvalget.

Da vi fikk denne bekreftelsen, så stolte vi på at så ble tilfelle; ingen behov for utvidelse.

Da så kirkestuen skulle utvides i 2014, så fikk vi den samme beskjeden. Vi var da også bekymret i og med at forlengelsen av kirkestuen berørte areal for fremtidig urnelund.

Vi begynner derfor å mistenke at menighetsrådet/kirkevergen her har spilt på 2 strenger; sikret seg bygging av kirkestue og utvidelse av denne med beroligende bekreftelse om at dette ikke berører et behov for utvidelse. For deretter når dette er bygget, å legge inn i arealplanen at det er et behov for mer areal likevel.

Hva gjelder en eventuell muslimsk kirkegård, så skal det dog opplyses at jorda på bnr 45 i flere generasjoner er brukt til spredning av grisegjødsel ifb med dyrking av ulike matprodukter på gården.

Hvordan vi ble oppmerksom på endring fra LNF-område til grav- og urnelund

Vi viser til vedlagte søknad av 18.11.2016 v/Boligpartner og vedtak på denne søknad i Miljø- og arealplanutvalget den 16.01.2017 – sak 03/17. I forbindelse med denne behandlingen, ble vi gjort oppmerksom på at 273/45 var tiltenkt omregulert til grav- og urnelund.

Hvis ikke denne søknaden var blitt sendt inn, så hadde vi ikke blitt varslet om forlaget til omreguleringen av 273/45 av Ringerike kommune i særskilt brev. Det kreves at man aktivt følger med på et generelt varsel for hele kommunen med en 9-dagers frist på innspill (16. – 25.8.17). Dette er meget betenkelig fremgangsmåte og "overkjøring" av privat eiendomsrett.

Vi forbeholder oss retten om å komme med flere innspill.

Mailkorrespondansen vdr befarings med kirkevergen, Piltingsrud Strande med flere kan ;hvis nødvendig; fremlegges.

Med hilsen

Espen Sola & Tove Smerud
Eiere av gnr 273, bnr 45

Kopi: Adv. Harald H. Brørby
Arnfinn Baksvær, leder hovedutvalget for miljø- og arealforvaltning
Turid Smerud Bråten

1. Gølden vedlegg
273/45

**Ringerike kommune
Byggesak**

Postadresse: Osloveien 67, 3516 Hønefoss

Besøksadresse: Osloveien 67, 3511 Hønefoss

Telefon: 41475403

Konto nr: 2280 35 31890

Org.nr: 997 864 417

E-post: henning.gulbrandsen@boligpartner.no

Dato: 18.11.2016

Deling av eiendom Gnr. 273, bnr. 45 – Hvalsbruveien

Det vises til innsendt søknad om deling av eiendom datert 03.10.2016, samt kommunens tilbakemelding av 31.10.16.

Som tidligere beskrevet ligger eiendom gnr. 273, bnr. 45 i et uregulert område, definert som Landbruk, natur og friluftsområde (LNF).

Fradeling, som er innsendt 03.10.2016, krever dispensasjon fra kommuneplanens § 2.1, tillatelse til deling jf. Jordlovens § 12 og omdisponering av landbruksarealer jf. Jordlovens § 9.

I Ringerike kommunes samfunnsdel vedtatt 30.04.2015 er det angitt at Hønefoss by skal være motoren i samfunnsutviklinga, samtidig som det skal være et gjensidig godt samspill mellom byen og lokalsamfunna rundt. Framtidig vekst skal være knytta til de prioriterte lokalsamfunna for å styrke lokale tilbud her. I tillegg til Hønefoss er de prioriterte lokalsamfunna Haugsbygd, Heradsbygda, Hallingby, Nes i Ådal, Sokna og Ask/Tyrstrand.

Angjeldende område er avhengig av at dispensasjon innvilges i medhold av plan- og bygningslovens § 19-2.

I kommunens tilbakemelding av 31.10.16, etterlyses det begrunnelser for at omsøkte dispensasjon kan gis. Kommunens egen samfunnsdel må kunne sies å inneholde mange nødvendige og gode argumenter, men ansvarlig søker ønsker også å nevne områdets nærhet til ulike service tjenester.

Hallingby er et populært tettsted når det gjelder tilflytting. Området har få boliger til salgs, noe som tyder på høy tilfredshet hos innbyggerne. Nye boliger og tomter vil være et meget positivt bidrag, for å fortsette den gode befolkningsveksten i lokalsamfunnet.

Saken ble sommeren/ høst 2016 muntlig korrespondert med Landbrukskontoret i Ringerike kommune. Korrespondansen ble oppfattet som meget positivt, med at Landbrukskontoret støttet ansvarlig søkers argumenter for fradeling. Fradelingen gjelder for en boligtomt med et areal på 1 daa.

I korrespondansen ble det bl.a. nevnt områdets nærhet til skole og service tjenester, samt kommunens satsning på Hallingby som et viktig livskraftig lokalsamfunn i kommunen. Ansvarlig søker er innforstått med at kommunens avdelinger ikke gjør saksbehandling over telefon, men reagerer på at kommunens tilbakemelding datert 31.10.16, strider sterkt mot de signaler som tidligere ble gitt.

Jordlovens § 12 omhandler delingsspørsmålet.

I lovens § 12 angis bl.a. at deling av eiendom som er nytta eller kan nyttes til jordbruk eller skogbruk må godkjennes av departementet.

Ved avgjørelse skal det legges vekt på om delinga legger til rette for et tjenlig og variert bruksstruktur i landbruket. Vurderinga skal blant annet ta hensyn til vern av arealressursene, om delinga fører til en driftsmessig god løsning, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området.

Ansvarlig søker kan ikke se at deling som her er søkt vesentlig kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper. Det anføres i saken at noe av eiendommens arealer tidligere er omdisponert til kirkegård, i forbindelse med plassmangel.

Om man i fremtiden skulle ha behov for ytterligere utvidelser av kirkegården, vil ikke denne omsøkte tomten være aktuell, siden den ligger på motsatt side av adkomstveien til «hoved eiendommen»

Ansvarlig søker vil videre nevne § 12 fjerde ledd, som åpner for samtykke til deling selv om hensynene taler for avslag. Paragrafen tolkes som et virkemiddel i områder hvor kommunen ikke ønsker nedgang i folketallet som kan svekke aktivitet og utvikling eller der hensynet er å holde oppe den bosettingen en allerede har i et område.

I fradelingsaker som denne vil ansvarlig søker anføre at lokal skjønnsutøvelse vil stå som et viktig moment. Tjenlig og variert bruksstruktur, lokale forhold, samt ny bosetting for befolkningsvekst vil etter ansvarlig søkers mening måtte vektlegges i en slik sak.

Saken vil også trenge godkjenning til omdisponering etter Jordlovens § 9, jf. § 12 annet ledd. Når det gjelder forbudet mot omdisponering i Jordlovens § 9, finner ikke ansvarlig søker dette som noe absolutt forbud.

Det framgår av Jordlovens § 9 annet ledd at *«Departementet kan i særlege høve gi dispensasjon dersom det etter ei samla vurdering av tilhøva finn at jordbruksinteressene bør vika.»*

I denne saken mener ansvarlig søker å ha anført en rekke tilstrekkelige og særlige gode grunner til at jordbruksinteressene bør kunne vike.

Etter en samlet vurdering kan vi ikke se at omsøkte dispensasjon vil være til ulempe for landskaps-, natur- eller friluftsverdier.

Dispensasjonen vurderes og ikke vesentlig tilsidesetter bestemmelsene det dispenseres fra, og ansvarlig søker mener at fordelene må kunne sies å være vesentlig større enn ulempen.

På vegne av hjemmelshaver ønskes saken behandlet i Hovedkomiteen for Miljø- og areal.

Med vennlig hilsen
Sandvold Boliger as

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Henning Gulbrandsen".

Henning Gulbrandsen
Tomteutvikler

Tlf: 41 47 54 03
henning.gulbrandsen@boligpartner.no

3#103:2224adb8-ebd2-4820-bd09-0281ef3853c3:17

Saksprotokoll

Arkivsaksnr.: 16/5245-7

Arkiv: GNR 273/45

Sak: 3/17

Saksprotokoll - Deling av eiendom Gnr/bnr 273/45 - Hvalsbruveien

Vedtak i Hovedutvalget for miljø- og arealforvaltning:

Fyll inn vedtaket i saken under denne linjen↓

Hovedutvalget for miljø- og arealforvaltning viser til søknad om deling av eiendom gnr/bnr 273/45 for boligformål, til merknad fra nabo, til foreløpig svar datert 31.10.2016, til innsendt tilleggsdokumentasjon av ansvarlig søker datert 22.11.2016, og til rådmannens saksframlegg;

1. Saken utsettes i påvente av en avklaring omkring eiendommen og aktuell arealbruk i revidert kommuneplan.

Fyll inn vedtaket i saken over denne linjen↑

Behandling i Hovedutvalget for miljø- og arealforvaltning 16.01.2017:

Fyll inn behandlingen av saken under denne linjen↓

Tor Bøhn fremmet forslag om rådmannens alternative forslag 1.

Arne Broberg fremmet forslag om rådmannens alternative forslag 2.

Avstemming:

Leder foreslo følgende voteringsrekkefølge:

Alternativ 1 og alternativ 2 ble stilt mot hverandre.

Tor Bøhns forslag til alternativ 1 falt med 1 stemme (FrP).

Rådmannens alternative forslag 2, fremmet av Broberg (H) og rådmannens forslag til vedtak ble stilt mot hverandre.

Alternativ 2 ble vedtatt mot 1 stemme (V).

Fyll inn behandlingen av saken over↑

Hans Tollef Solberg

Vågårdsveien 100 , 3516 HØNEFOSS

Vågård 24.08.2017

Ringerike kommune

Areal- og byplankontoret

Merknad/høringsuttalelse til kommuneplanens arealdel

Som det fremkommer av høringsforslaget til kommuneplanens arealdel, foreslås det at det åpnes for boligbygging nord for eksisterende boligfelt på Vågård.

Jeg har ingen merknader til selve innspillet, men ønsker å gi følgende kommentarer for ønske om videre boligutvikling av min eiendom Gnr/bnr 92/1 i området.

Ringerike kommune gav tidlig i kommuneplanrevisjonen signaler om at sentrumsnære boligområder skulle prioriteres. Til tross for min interesse for å utvikle deler av Ulvenåsen til boligformål, spilte jeg derfor ikke inn forslag om dette til kommuneplanrevisjon.

Da det nå foreslås åpnet for boligutbygging i området, ber jeg om at det knyttet til en eventuell detaljregulering gjøres en fornuftig arrondering og ikke legger begrensinger for en videre utvikling av området.

Den sydvendte delen av Ulvenåsen egner seg svært godt til boliger, siden det ligger i en svak helning, er god avstand til E-16 , svært gode solforhold og utsikt til Tyrifjorden

Vennlig hilsen

Hans Tollef Solberg

Tlf 90569517

Hans Tollef Solberg

Vågårdsvæien 100 , 3616 Hønefoss

Vågård 24.08.2017

Tlf 90569517

Ringerike kommune

Areal- og byplankontoret

Merknad/høringsuttalelse til kommuneplanens arealdel.

Det vises til mitt innspill til kommuneplanens arealdel der det søkes om omdisponering fra LNF til næring på et ca 40 daa stort område på «Geiteryggen» i tilknytning til Spencon Rail

Etter første grovsiling av innspill til kommuneplanens arealdel, lå dette innspillet inne som forslag til næringsområde. Når forslag til kommuneplan ble lagt ut på høring, var dette innspillet tatt ut.

I mellomtiden er tilgrensede områder detaljregulert til næring der Spencon Rail har bygget ny fabrikk. Infrastrukturen i området er derfor godt tilrettelagt blant annet ved at ny vei er bygget i grensen mellom meg og den nye fabrikk.

Siden det er gjort store investeringer i området har jeg den siste tiden fått mange henvendelser fra næringsdrivende som ønsker å etablere seg i tilknytning til Spencon Rail. . Siden området etter grovsiling var foreslått som næringsområde, har jeg ovenfor aktørene som har vist interesse gitt positive signaler for at området trolig vil vises som næringsområde når ny kommuneplan vedtas. Jeg stiller meg derfor uforstående til at området nå er tatt ut av kommuneplan.

Området er i dag industrialisert og aktører som har vist sin interesse for etablering, har aktiviteter som gir lite støy, forurensing eller trafikk. For noen hevdes det at synergien med Spencon Rail er viktig.

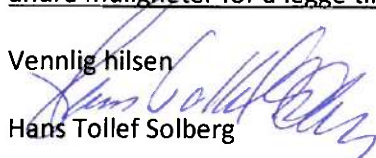
Ny infrastruktur gjør det mulig å bruke ny vei som reduserer eventuell ulempe for spredte boliger. Eventuell konflikt med Vågård skytebane er redusert ved at skytebanen flyttes nordover.

Jeg kjenner kvartærgeologien og geomorfologien for området godt, og kan ikke se at området skiller seg vesentlig ut fra eksisterende næringsområder rundt. Dessuten vil eventuelle naturinteresser og hensyn til omgivelsene bli tatt hensyn til i en detaljregulering.

Ringerike kommune satser stort på næringsutvikling, og jeg håper derfor også at det legges til rette for virksomhet i dette området som ser fordeler ved å ligge i tilknytning til eksisterende næringsvirksomhet.

Jeg ber derfor kommunen på bakgrunn av ovennevnte gjøre en ny vurdering av mitt innspill. Dersom forslag til kommuneplan ikke skal legges ut på ny høring, ber jeg om at kommunen vurdere andre muligheter for å legge til rette for næringsutvikling av dette området.

Vennlig hilsen

Hans Tollef Solberg

Fra: Per Strande [per.strande1@gmail.com]

Til: postmottak [postmottak@ringerike.kommune.no]

Kopi: froyshov@online.no [froyshov@online.no]; esepenper@gmail.com [esepenper@gmail.com]

Sendt: 24.08.2017 18:52:42

Emne: Kommentar til kommuneplans arealdel er vedlagt Per Strande

Vedlegg:

Det vises til kommunens nettsider hvor kommuneplanens arealdel er lagt ut til høring etter første gangs behandling med svarfrist 25.8.2017.

Undertegnede er berørt av planen ved at deler av min eiendom Gnr/bnr 96/1 ligger i Kragstadmarka, vedtatt i kommuneplan 28.6.2016.

Område B_F8 var det knyttet innsigelse til. Kommunaldepartementet har på nåværende tidspunkt ikke godkjent at feltet B_F8 omdisponeres til boligformål. Departementet viser imidlertid til at det er naturlig å vurdere feltet B_F8 (og B_F12 som heller ikke ble godkjent) i forbindelse med kommunens pågående arbeid med revisjon av kommuneplanens arealdel. Departementet viser til at ved denne revisjonen kan arealene B_F8 og B_F12 vurderes ut fra et helhetlig behov for nye utbyggingsområder i Hønefoss.

Kommunestyret har ved første gangs behandling lagt nevnte områder inn i ny arealdel i tråd med kommunens ønske for kommunedelplanen for Krakstadmarka, et forslag som støttes fra undertegnede.

Utbygging av Krakstadmarka er et viktig ledd for å legge til rette for veksten i Hønefoss og utvikle byen på begge sider av Storelva. Krakstadmarka er viktig for å kunne utvikle sentrumsnære boområder med miljøvennlige transportløsninger som kommuneplanen forutsetter.

I arbeidet med kommunedelplanen for Krakstadmarka ble det gjort en rekke analyser som viser at områdene B_F8 og B_F12 er avgjørende for å skaffe en tilfredsstillende økonomi i utbyggingen av Krakstadmarkas nordlige planområde sett i lys av de infrastrukturinvesteringene som vil følge. Uten disse områdene inne i planene vil muligheten for å realisere de 250 -300 boenhetene som ligger i Krakstadmarka nord bli sterkt svekket. Å ta med B_F8 og B_F12 vil dermed være i samsvar med Kommunaldepartementets føringer om å se disse områdene i sammenheng med revisjon av kommunedelplanens arealdel.

Området B_F8 utgjør i overkant av 6 mål dyrka mark. Jeg ønsker å peke på at i 1999 ble hele området fra Vesternbakken til Tandberg avsatt til fremtidig boligformål, samlet ca 900 mål. Det er dette området som i planarbeidet er omtalt som Krakstadmarka. Denne omklassifiseringen var i tråd med gjeldende JAV. (JAVen klassifiserer området til C som er definert som område med mindre sterke landbruksinteresser). Av disse 900 målene ble områdene fra Støvangen til Vesternbakken, ca 180 mål, tatt ut av opprinnelig plan og er tilbakeført fra boligformål til LNRF. Dette skjedde ved førstegangsbehandling av kommunedelplanen i 2012 etter anbefaling fra styringsgruppen for kommunedelplanen for Krakstadmarka. Av disse tilbakeførte områdene er ca 35 mål dyrket mark. Dette innebærer at å omdisponere B_F8 og B_F12 til boligformål ikke gir nedbygging av dyrket mark i forhold til når planarbeidet startet i 1999 og den JAV som gjaldt både da og gjelder nå.

Avslutningsvis ønsker jeg å påpeke at B_F8 vil ligge nært opptil nødvendig infrastruktur som vei, vann avløp osv. Nærheten vil innebære at B_F8 vil kunne bidra positivt i fordeling av kostnader til infrastruktur. Hvis ikke B_F8 blir tatt med i kommunedelplan vil dette området ligge som en enklave inn i vedtatte boområde. Dette ansees som ugunstig fra et driftsperspektiv. Jeg mener B_F8 må inn igjen som boligformål i den videre behandlingen av kommuneplanenes arealdel som nå er til høring.

Jeg imøteser den videre behandling av saken.

Med vennlig hilsen

Per Strande

Gnr/bnr 96/1

Tlf 90822632

Ringerike kommunne
Areal- og byplankontoret

I forbindelse med Kommuneplanens arealdel, høringsutkast mars 2017, vil vi minne om Krakstadmarka arealdel (vedtatt 28.06.2016),

Vi har følgende innspill.

1. Vegforbindelse til Vesternbakken fra Krakstadmarka og bruforbindelse i retning Flerbrukshallen, vil være av stor betydning for videre utvikling av Hønefoss.
2. Vi vil henvise til mail fra Hanne og Kjell Baug 23. aug. 2017 vedrørende innspill til arealplanen for Krakstadmarka som vi sier oss enig i, der også vi mener at B_F8 under 96/1 tilhørende Per Strande bør inn igjen som boligformål i den videre behandling av Kommuneplanens arealdel som nå er til høring.
3. I kommuneplanens arealdel refereres det til kommunedelplanen for Krakstadmarka med eget kart og bestemmelser. I denne kommunedelplanen finner vi Stølandet Sør. Stølandet Sør nr 605_341 er en egen reguleringsplan, godkjent 28.04.2011. På Kommunedelplan, Krakstadmarka (etter 2. gangs behandling 28.06.2016) er denne godkjente reguleringsplanen lagt inn som en del av "Krakstadmarka". Videre var det lagt inn en byggegrense 50 m fra vannkant. I Kommuneplanens arealdel (25.06.2017) pkt 8 - Forslag til planbeskrivelse (s 17, 18) er det en liste som viser hvilke reguleringsplaner som fortsatt skal gjelde. Her finner en 605_341 Stølandet Sør, "Detaljregulering", "Endelig vedtatt arealplan". En ber derfor om at denne 50 m grensen som går gjennom 4 regulerte tomter tas ut av kartgrunnlaget for Krakstadmarka. To av tomtene er allerede bebygd.

MVH Per Strande
Gnr/bnr 96/1

Øystein Frøyshov
Gnr/bnr 97/12,63

24.08.2017